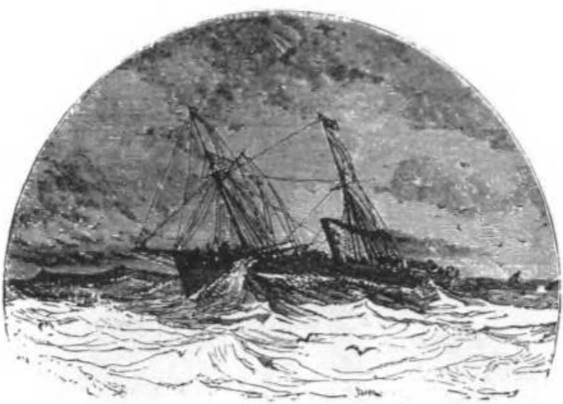
זו'ל ורן

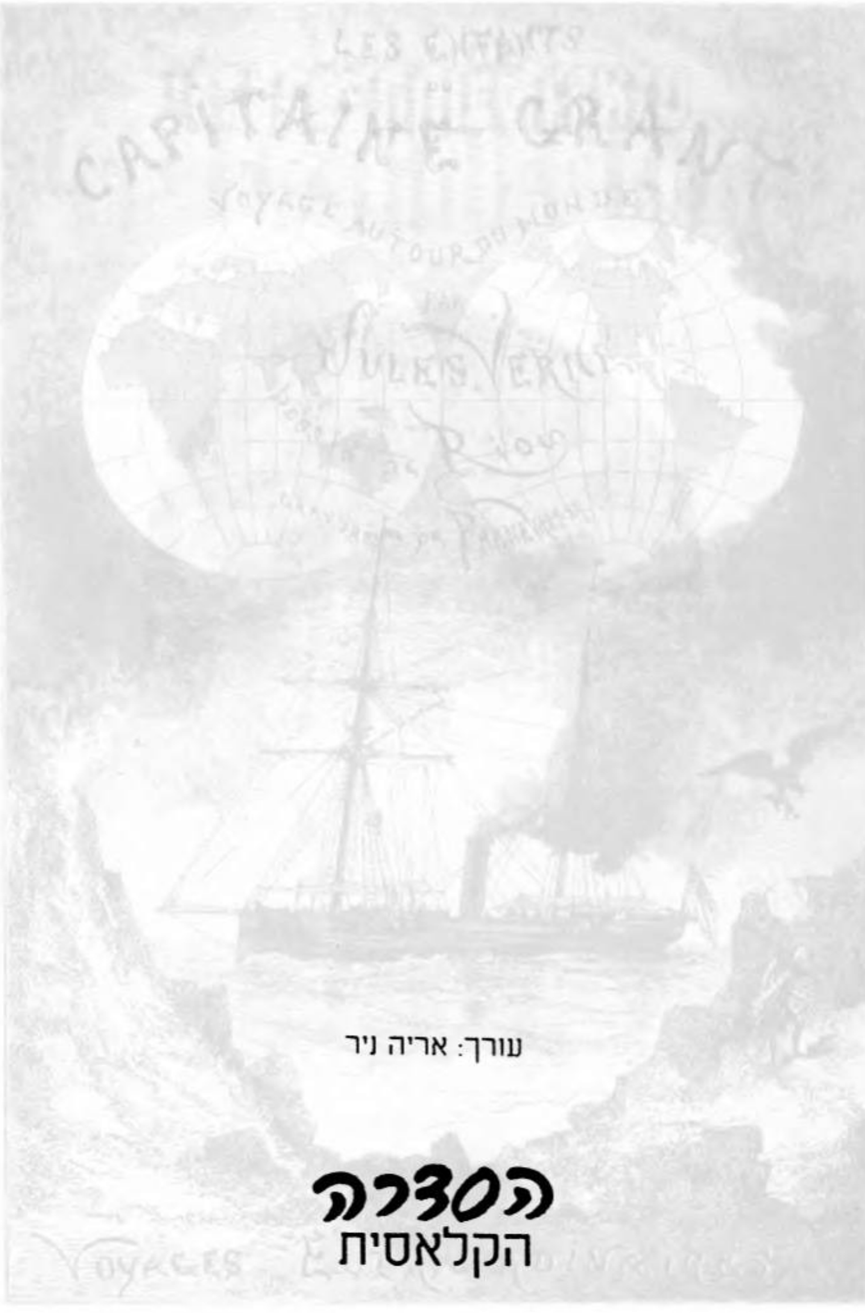
ילדי רב־החובל גראנט

הסדרה
הקלאסית

ילדי רב-החובל גראנט

עורך: אריה ניר

הספרה
הקלאסית

ז'ול ורן
ילדי רב-החובל גראנט

איורים מן המהדורה המקורית: ריו; חרט: פנמייקר

מצרפתית: מיכה פרנקל

ספרית מעריב

JULES VERNE

LES ENFANTS DU CAPITAINE GRANT

Translated by Micha Frenkel

Ma'ariv Book Guild
Or Yehuda 60376
Printed in Israel 1994 by
Keterpress Enterprises, Jerusalem

עטיפה: כריסטינה קדמון

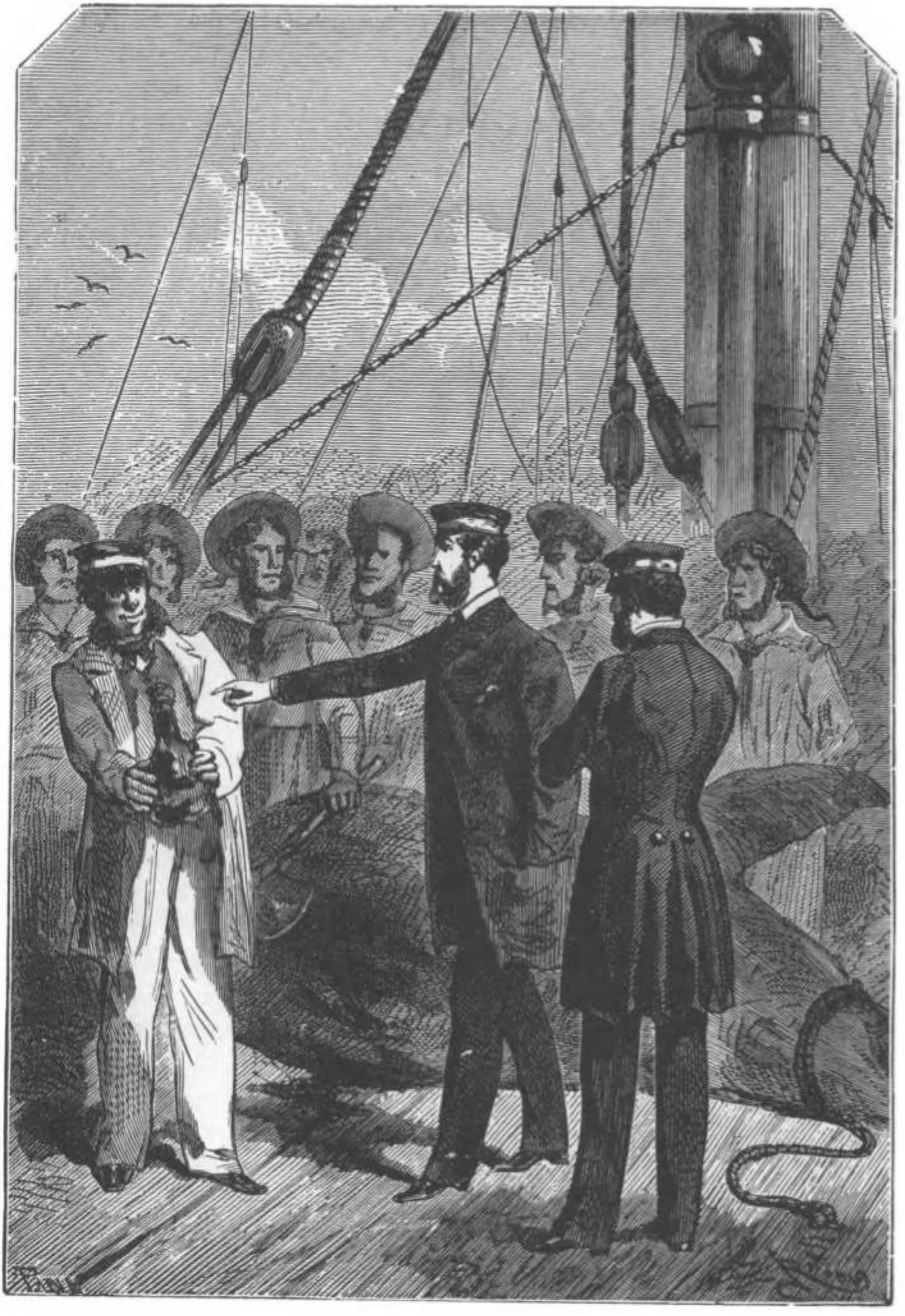
2 4 6 8 9 7 5 3 1

נדפס בישראל, תשנ"ד

ספרית מעריב, אור יהודה 60376
לוחות, הדפסה וכריכה: מפעלי דפוס כתר, ירושלים

LES ENFANTS
DU
CAPITAINE GRANT
VOYAGE AUTOUR DU MONDE
PAR
GRAVURES DE PANNEMAKER
VOYAGES EXTRAORDINAIRES

חלק ראשון

"מה!" קרא לורד גלנרבאן, "יש בקבוק בקיבת הכריש?"

1.
פָּטִישָׁן

ב-26 ביולי 1864, ברוח צפונית-מזרחית עזה, שטה לה בתעלת הצפון, במלוא הקיטור, ספינת-שעשועים מפוארת. דגל אַנְגְלִיָה הִתְבַּדֵר בראש התורן האחורי שלה, ועל התורן הראשי התנוסס דגל כחול, ראשי-התיבות א״ג רקומים עליו בזהב ומעליהם כתר דוּכָּסוּת. שמה של ספינת-השעשועים היה *דַנְקֶן*, והיא היתה רכוּשו של לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, אחד משישה-עשר הנכבדים היושבים ב״בית העליון״ וחבר נכבד ביותר במועדון ספינות-השעשועים *רוֹיַאל תֵימְז*, ששמו יצא לתהילה בכל רחבי הממלכה המאוחדת.

לוֹרד אֶדוּאַרְד גְלֶנֶרְבַאן שהה על הספינה בחברת אִשתו הצעירה, לֵיידי הֶלֶנָה, ואחד מדודניה, רב-סרן מֶק-נַאבְּס.

דַנְקֶן, שנִבנתה זה לא כבר, ערכה את שַׁיט המִבחן שלה קילומטרים סְפוּרים מחוּץ למִפרץ קְלַייד, וביקשה לשוּב לנמל גְלַזְגוֹ; האי אָרָן כבר הסתמן באופק, כשדיווח המלח שבעמדת-התצפית על דג ענק המשתעשע בשוֹבְלָה של ספינת-השעשוּעים. חיש מהר שלח הרב-חובל מַנְגְלְס להוֹדיע על כך ללוֹרד גְלֶנֶרְבַאן. הלוֹרד, בחברת הרב-סרן מֶק-נַאבְּס, מיהר לעלות על גשר הפיקוד ושאל את הרב-חובל מהו, לדעתו, בעל-חיים זה.

״אני סבוּר, כבוד הלוֹרד,״ השיב ג׳וֹן מַנְגְלְס, ״שזה כריש גדול-מְמַדים.״

״כריש בסביבה הזאת!״ הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

״הדבר אינו מוּטל בספק,״ המשיך הרב-חובל ואמר: ״דג זה משתייך לזן של כרישים השורץ בכל הימים ובכל האזורים ונקרא פָּטִישָׁן* ואם אינני טועה, יש לנו עסק עם אחד מאותם הכרישים! אִם ייאות כבודו, ואם צַיִד רב-עניין יָסֵב עונג ללֵיידי גְלֶנֶרְבַאן, נוּכל לדעת עד מהרה במה דברים אמוּרים.״

״מה דעתך, מֶק-נַאבְּס?״ שאל לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן את הרב-סרן, ״האם כדאי, לדעתך, להיכנס להרפתקה זו?״

״דעתך מקוּבלת עלי,״ השיב הרב-סרן בשִׁוויון-נפש.

״יתרה מזאת,״ אמר ג׳וֹן מַנְגְלְס, ״חשוּב מאוד להשמיד את החיות הנוראות הללו. הבה ננצל את ההזדמנות, וברשוּתך, כבוד הלוֹרד, נשלֵב מחזה מְרַגֵשׁ במעשֶׂה מִצווה.״

״עשֵׂה כרצונך, ג׳וֹן,״ השיב לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן.

אחר-כך שלח להודיע ללֵיידי הֶלֶנָה, והיא הצטרפה אליהם על גשר הפיקוד, משתוקקת לחזות בצַיִד המסעיר.

הים היה נהדר למראה; בלא כל קושי אפשר היה לעקוב מבעד למים אחר

---

* פטישן, באנגלית ״בָּאלַאנְס פִּישׁ״, כלומר דג המֹאזנַיים. נקרא כך על־ידי יורדי־הים האַנְגְלִיִים משום שלראשו צוּרת פטיש בעל שני ראשים.

הקפותיו המהירות של הכריש, שהיה צולל או מזנק אל-על בעוצמה מפתיעה. ג'ון מַנְגְלְס נתן את פקודותיו. המלחים הטילו אל מעבר למעקה הימני כבל עבה מחובר לקרס, ועליו נתח עבה של שומן חזיר. אף שעדיין היה המרחק כארבעים וחמישה מטרים, חש הכריש בפיתיון שהושלך לעברו. הוא נחפז להתקרב לספינת-השעשועים. אפשר היה להבחין בסנפיריו האפורים בקצותיהם ושחורים בבסיסם, חובטים בגלים בחוזקה, בעוד זנבו מנווט אותו בקו ישר לחלוטין. כשהתקרב, התגלו עיניו הגדולות והבולטות, הנוצצות בחמדה, וכשהתהפך על גבו, חשׂפו מַלְתְעוֹתָיו הפעורות ארבעה טורי שיניים. גולגולתו העצומה והרחבה דמתה לפטיש. ג'ון מַנְגְלְס לא טעה; היה זה הַזַן המסוכן ביותר במשפחת הכרישים, "דג המאזניים" כפי שכינוהו האַנְגְלִים, "דג היהודים" בפי אנשי פְּרוֹבַנְס.

נוסעי *דַנְקַן* ומלחיה עקבו בדריכות אחר תנועות הכריש. עד מהרה הגיעה החיה אל הקרס; היא התהפכה על גבה כדי להיטיב לתופסו, והפיתיון הענק נעלם בבית-הבליעה הגדול שלה. טַלטול עז בכבל העמיק עוד יותר את לפיתת הקרס בפיה, והמלחים מיהרו לגרור את החיה המפלצתית בעזרת גלגלת שהותקנה בקצה המוט הרוחבי של המפרש הגדול.

משנוכח לדעת כי הוא הולך ונעקר מתוך סביבתו הטבעית, נאבק הכריש בפְּראוּת; אך ידם של המלחים היתה על העליונה. חבל מחובר ללוּלָאה נִכרך סביב זנבו ושיתק את תנועותיו. כעבור רגעים מִספר הורם הכריש מעל למעקה והוטל על סיפון הספינה. כהֶרֶף-עַיִן קרב אליו בזהירות אחד המלחים, ובחבטת גַרְזֶן רבת-עוצמה כרת את זנבו האֵימתני.

הצַיִד תם ונשלם; שוב לא היה כל חשש מפני המפלצת. נקמת הימאים באה על סיפוקה, אך לא סקרנותם. ואכן, בכל הספינות נהוג היה לפַשְׁפֵּשׁ בקפידה בקְרָבָיו של הכריש. הסַפָּנים, היודעים את רעבתנותו של הכריש שאינו בוחל במְאום, תמיד מצפים להפתעה כלשהי, ולעִתים אין ציפייתם נכזבת.

לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן, שלא רצתה להיות נוכחת באותו "פִּשְׁפּוּשׁ" מבחיל בקְרָבַיִים, שבה וירדה לתוך הספינה. הכריש עדיין נשם בכבדות. אורכו היה כשלושה מטרים ומשקלו יותר משלוש-מאות קילוגרמים. אין במידה זו ובמשקל זה כל דבר יוצא-דופן; ברם, גם אם אין הפַּטִישָׁן נִמנֶה עם הענקים שבבני-מינו, אין ספק שהוא אחד האֵימתניים שבהם.

חיש מהר ובלא גינונים מיותרים, בותקה כּסוּ של הדג הענק במהלומות גרזן. הקרס חדר עד ללב הקֵיבָה, שהיתה ריקה לחלוטין; ניכר בבירור שהחיה היתה שְׂרוּיָה בצום מזה זמן רב, והמלחים המאוכזבים כבר עמדו להשליך את הבְּתָרִים לים, כאשר חפץ גס, התחוב עמוק באחד מחלקי המְעִי, משך את תשומת-לִבּו של הרב-מלחים.

"הא! מה זה?" קרא.

"זה," השיב אחד המלחים, "זהו, מן הסתם, שבר סלע שבלעה החיה כדי למלא את כְּרֵסָהּ."

"טוב!" הפטיר מלח אחר, "הפִּרחח הזה חטף פגז בבִטנו ועדיין לא הצליח לעַכלו."

"אתם שם, שִׁתקו," אמר טום אוֹסְטִין, סגן הרב-חובל של הספינה. "האם לא

הבחנתם שבעל-החיים הזה היה שיכור מוּעָד, וכדי שלא לאבד שום טיפה שתה לא רק את היין, אלא גם את הבקבוק?"

"מה!" קרא לורד גְלֶנֶרְבָאן, "יש בקבוק בקיבת הכריש?"

"בקבוק אמיתי," השיב סגן הרב-חובל, "אך מיד רואים שאין מקורו במרתף היינות."

"ובכן, טוֹם, שְלוֹף אותו בזהירות," אמר לורד גְלֶנֶרְבָאן. "בקבוקים שמוצאים בלב-ים, מכילים בתוכם לעִתים קרובות מסמכים יקרי-ערך."

"אתה חושב?" הפטיר רב-סרן מֶק-נַאבְּס.

"אני סבור לפחות שזה עשוי לקרות."

"הו! אינני מנסה לסְתור את דבריך," השיב הרב-סרן, "ואולי באמת טמון כאן סוד."

"תיכף נדע זאת," אמר גְלֶנֶרְבָאן, "ובכן, טוֹם?"

"הנה," השיב הסגן, והציג חפץ חסר-צורה, ששָלָה זה עתה במאמץ-מה מכרסו של הכריש.

"יפה," אמר גְלֶנֶרְבָאן. "הוֹרֵה לשטוף את החפץ המכוער הזה ולהביאו לגשר הפיקוד."

טוֹם מילא אחר ההוראות, והבקבוק שנמצא בנסיבות כה יוצאות-דופן, הוּנח על שולחן בחדר-האוכל. סביבו התקבצו לורד גְלֶנֶרְבָאן, רב-סרן מֶק-נַאבְּס, רב-החובל ג'וֹן מַנְגְלְס ולֵיידי הֶלֶנָה, שכֵּן אִשה, כידוע, התברכה תמיד במידת-מה של סקרנוּת.

בים, לכל אירוּע יש משמעות מיוחדת. לרגע קל נפלה דממה. הכול בחנו במבטם את השׂריד השביר. כלום טמון בו סודו של אסון ימי כלשהו, או שמא רק מֶסֶר חסר-חשיבות, שהוּפקד לגַחֲמָנוּתָם של הגלים, בידי איזה שייט חסר-מעש?

מכל מקום, חייבים היו לברר במה דברים אמוּרים, ובלא שְהִיוֹת מיותרות ניגש גְלֶנֶרְבָאן לבדוק את הבקבוק. אגב, הוא נקט את כל אמצעי-הזהירוּת הנדרשים בנסיבות שכאלה, כחוקר פשעים הבודק את פרטי-פרטיה של פרשה חמוּרה; והצדק היה עִמו, שכֵּן הפרט הטפל ביותר לִכְאורה עשוי להעלותם על נתיב לגילוּי רב-חשיבות.

קודם שהִתבוננו בתוך הבקבוק, בחנו את חיצוניוּתו. היה לו צוואר מוארך שפִּייתו עבת-השפתיים עדיין נשאה עליה קצה חוט ברזל אכוּל-חלוּדה; דופנותיו העבות עד מאוד, שיכלו לשאת בלחץ של כמה אַטְמוֹסְפֵירוֹת, העידו על כך שמקורו בחבל שַמְפַּיין. בבקבוקים שכאלה מסוגלים כורמי אֶה ואֶפֶּרְנֶה לשבור רגלי כיסאות בלא שיִיוָותר עליהם אף סדק. בקבוק זה היה אֵפוא מסוגל לשאת בלא פגע בתְלָאוּתיה של נדידה ממושכת.

"בקבוק מֵיֶקֶב קְלִיקוֹ," הכריז בפשטות הרב-סרן.

היות שנראָה כמבין דבר התקבלה הכרזתו בלא-עוּרְרִין.

"רב-סרן יקר שלי," אמרה הֶלֶנָה, "לא חשוב כל-כך מה מקור הבקבוק, כל עוד איננו יודעים מאַיִן בא."

"מיד נדע זאת, הֶלֶנָה היקרה שלי," השיב לורד אֶדוּאַרְד גְלֶנֶרְבָאן, "וכבר עתה אפשר לקבוע שבא ממרחקים. תנו דעתכם לחומרים המאוּבנים המכסים אותו,

אותן שכבות שהתגבשו לְמַחְצָבִים, אם אפשר לומר, בהשפעת מי הים! שָׂריד זה שהה בלב האוֹקְיָינוֹס זמן רב קודם שנבלע בכרסו של הכריש."

"קשה לי שלא להסכים איתך," השיב הרב-סרן. "קנקן שברירי זה, המוגן במעטפת האבן שלו, נראֶה שכבר ערך מסע ארוך."

"אך מאַיִן באו?" שאלה לֵיידי גְלֶנֶרְבָאן.

"חכי, הֶלֶנָה היקרה, חכי. צריך להתאַזֵר בסבלנות עם בקבוקים שכאלה. אם אינני טועה טעות גסה, הרי שהבקבוק ישיב לשאלותינו."

אגב דיבור החל גְלֶנֶרְבָאן לגרד את החומרים הנוקשים שהגנו על הפִּיָה; עד מהרה נחשף הפקק, שניזוק עד מאוד על-ידי מֵי הים.

"סימן מבשֹר-רעות," הפטיר גְלֶנֶרְבָאן, "שכֵּן אם מצוי שָם נייר כלשהו, בוודאי יהיה מצבו בכי-רע."

"יש לחשוש מכך," השיב הרב-סרן.

"ועלי להוסיף," המשיך גְלֶנֶרְבָאן, "שבקבוק זה, שלא נִפְקַק כראוי, ודאי שקע חיש מהר, ובני-מזל אנו שהכריש בְּלָעוֹ כדי להביאו אלינו, אל סיפונה של *דַנְקֶן*."

"ללא ספק," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "ובכל-זאת, מוּטב היה לנו אילו שָלִינוּ אותו בלב-ים, במעלת אורך ובמעלת רוחב מוגדרות היטב. אז אפשר היה לשַחזֵר את המסלול שכבר עבר על-ידי מדידת זרמֵי האַטְמוֹסְפֵירָה והים. אבל עם דַוָור כגון זה, עם הכרישים הללו המשייטים כנגד רוח וגֵיאוּת, קשה לעמוד על דברים כַּהֲוָויָיתָם."

"מיד נראה," השיב גְלֶנֶרְבָאן.

ברגע זה עלה בידו לחלוץ את הפקק ברוב זהירות, ורֵיחַ חריף של מליחוּת התפשט בתא.

"ובכן?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה בקוצר-רוח נשי מובהק.

"אכן כן!" הפטיר גְלֶנֶרְבָאן, "לא טעיתי! יש בפנים ניירות!"

"מִסמָכים! מִסמָכים!" הצטעקה לֵיידי הֶלֶנָה.

"ואולם," השיב גְלֶנֶרְבָאן, "דומה שהרטיבות כירסמה בהם ואי-אפשר לשולפם, שכן הם דבוקים לדופנות הבקבוק."

"בואו נשבור אותו," אמר מֶק-נַאבְּס.

"הייתי מעדיף לשומרו שלם," השיב גְלֶנֶרְבָאן.

"גם אני," אמר הרב-סרן.

"ללא צל של ספק," התערבה לֵיידי הֶלֶנָה, "אך יותר מן הקנקן חשוב מה שבתוכו ומוּטב להקריב את הקנקן למען התוכן."

"אם כבודו ינפץ את צוואר הבקבוק," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס, "אפשר יהיה לחלֵץ את המִסמכים בלא להשחיתם."

"כן, בבקשה, בבקשה! אֶדוּאַרְד היקר שלי," קראה לֵיידי גְלֶנֶרְבָאן.

קשה היה לפעול בדרך אחרת, וְחֵרֶף דבריו החליט לורד גְלֶנֶרְבָאן לשבור את צוואר הבקבוק היקר מִפָּז. לשם כך נִזקקו לפטיש, שכן מעטפת האבן היתה קשה כְּשַחַם. עד מהרה נשרו הרסיסים על השולחן, והכול הבחינו בכמה פיסות נייר דבוקות זו לזו. גְלֶנֶרְבָאן שָלָפן בכל הזהירות, הפריד ביניהן ושיטח אותן לפניו, בעוד לֵיידי הֶלֶנָה, הרב-סרן והרב-חובל מצטופפים סביבו.

• 2 •
שלושת המִסמכים

בפיסות הנייר, שמֵי הים השחיתו בחלקן, אפשר היה להבחין רק במִלים אחדות, שיירים שאין לפַּעְנְחָם משורות שנמחקו כמעט כליל. במשך רגעים אחדים בחן אותן לורד גְלֶנֶרְבַאן בעִיון רב; הוא הפך בהן בכל כיוון אפשרי שוב ושוב, שְטָחן לאור היום, בחן את העקבות הזְעַרְעָרים שהים לא כירסֵם בהם, ואחר נתן מבט בידידיו, שצפו בו בחרדה.

"מצויים פה לפנינו," אמר, "שלושה מִסמכים נפרדים, ומן הסתם, אלה שלושה עותקים של אותו מִסמך שתורגם לשלוש שָׂפות: אַנְגְלִית, צָרְפָתִית, גֶרְמָנִית. המִלים הספורות שנותרו לפְּלֵיטה אינן מותירות ספק בנדון."

"אך האם למִלים אלה, יש לפחות איזושהי משמעות?" שאלה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן.

"קשה להביע דעה בנדון, הֶלֶנָה יקירתי. השורות שנרשמו במִסמכים אלה מקוטעות עד מאוד."

"הייתכן שהן משלימות זו את זו?" שאל הרב-סרן.

"ייתכן מאוד," השיב ג'וֹן מַנְגְלֶס, "לא ייתכן שמי הים כירסמו שורות אלה בדיוק באותם המקומות, ואם נצרף את שִברי המשפטים אחד לאחד, נצליח לבסוף לגלות בהם משמעות הגיונית."

"כך נעשׂה," אמר לורד גְלֶנֶרְבַאן, "נִפעל בשיטתיות. תחילה הִנה לפנינו המִסמך האַנְגְלִי."

והרי מערך המִלים והשורות שבמִסמך זה:

62		*Bri*	*gow*
sink			*stra*
	aland		
skipp	*Gr*		
			that monit of long
and			*ssistance*
lost			

"זה לא אומר הרבה," אמר הרב-סרן, והבעת אכזבה על פניו.

"על כל פנים," השיב הרב-חובל, "זו אַנְגְלִית מְשובחת."

"ובכך אין כל ספק," אמר לורד גְלֶנֶרְבַאן. "המִלים sink, aland, that, and, lost לא נפגעו כלל; skipp הוא בוודאי חלק מן המִלה skipper, רב-חובל, ומדובר פה באדון כלשהו, גְרַא..., מן הסתם רב-חובל של אונייה שנטרפה."

"הבה נוסיף," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס, "את שִׁברי המִלים monit ו-ssistance שמשמעותם ברורה."*

"ובכן! גם זה כבר משהו," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה.

"לְדַאבוננו," השיב הרב-סרן, "חסרות לנו שורות שלמות. כיצד אפשר לגלות את שם הספינה שנטרפה ואת מקום טביעתה?"

"גם זאת נגלה," אמר לורד אֶדוּאַרְד.

"אין ספק," נענה לעומתו הרב-סרן, שלא נהג לסתור את דברי האחרים. "אך כיצד?"

"על-ידי כך שנשלים מִסמך אחד באמצעות האחרים."

"בואו נחפש אֵפוא!" קראה לֵיידי הֶלֶנָה.

פיסת הנייר השנייה, שהושחתה עוד יותר מקודמתה, הציעה רק מִלים ספורות ופזורות:

Glas		*7 juni*
atrosen	*zwei*	
graus		
bringt ihnen		

"זה כתוב בגֶרמָנִית," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס, מִיד לאחר שהעיף מבט בנייר.

"ואתה שולט בשפה זו, ג'וֹן?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"בצורה מוחלטת, כבודו."

"ובכן, אמור לנו מה פשר המִלים הספורות הללו?"

הרב-חובל בחן את המִסמך בעִיון והביע דעתו במִלים אלה:

"תחילה מתחוור לנו תאריך האֵירוע: 7 ביוני, ואם נצרף מספר זה למספר 62 שהמציא לנו המִסמך האַנְגְלִי, הרי שיש בידינו תאריך מלא: **7 ביוני 1862**."

"מצוין!" הצטווחה לֵיידי הֶלֶנָה, "הַמשך, ג'וֹן."

"ובאותה שורה," המשיך הרב-חובל הצעיר, "אני מוצא את המִלה Glas, ואם נצרף אותה למִלה gow מן המִסמך הראשון, נקבל Glasgow. ולפיכך, מדובר בספינה מנמל גְלַזְגוֹ."

"זו גם דעתי," אמר הרב-סרן.

"השורה השנייה של המִסמך חסרה כולה," המשיך ג'וֹן מַנְגְלְס, "אך בשורה השלישית אני נתקל בשתי מִלים חשובות: zwei שפֵירושה שניים, ו-atrosen, או ליתר דיוק matrosen, שפֵירושה בלשון הגֶרמָנִית מלחים."

"ולפיכך, מדובר כנראה, ברב-חובל ובשני מלחים," אמרה הֶלֶנָה.

"ככל הנראה," השיב לורד גְלֶנֶרְבַאן.

"אודֶה על האמת בפני כבודו," המשיך הרב-חובל, "המִלה הבאה graus מביאה אותי במבוכה. אינני יודע כיצד לתַרגמה. אולי המִסמך השלישי ישפוך עליה אור. ובאשר לשתי המִלים האחרונות, אין בהן כל קושי. bringt ihnen

---

* monit – כנראה מ-monition, אזהרה. ssistance – כנראה מ-assistance, עזרה.

פֵּירוּשׁוֹ הֵחִישׁוּ לָהֶם ואם מצרפים זאת למִלה האַנְגְלִית הנמצאת גם היא בשורה השביעית של המִסמך הראשון, רצוני לוֹמר למִלה assistance, המשפט הֵחִישׁוּ להם עזרה משתמע מעצמו."

"אכן כן! הֵחִישׁוּ להם עזרה!" קרא לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, "אך היכן הם, אותם אוּמלָלִים? עד עתה לא עלה בידינו לדְלות אף לא רמז אחד באשר למקום ההִתרחשׁוּת; וזירת האסון אינה ידועה לחלוטין."

"נקווה שהמִסמך הצָרְפָתִי ימציא לנו כמה הבהרות," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה.

"בואו נעיין בו," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "משום שכולנו מכירים שפה זו, יקל הדבר על חקירתנו."

והנה תַעֲתִיקוֹ המדויק של המִסמך השלישי:

trois *ats* *tannia*
gonie *austral*

abor
contin *pr* *cruel indi*
jeté *ongit*
et 37° 11' *lat*

"ישנם פה מִספרים," קראה לֵיידי הֶלֶנָה, "רְאוּ, רַבּוֹתי, רְאוּ!..."

"הבה ניגש לעניין בשיטה ובסדר," אמר לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, "ונתחיל מן ההתחלה. הַרשו לי לבחון את המִלים הפזוּרות והמקוּטעות אחת לאחת. ראשית כול, מן המִלים הראשונות trois, שלוש, מתברר כי מדובר באונייה תְלַת-תוֹרְנִית, ששְׁמה נשמר במלואו בזכוּת המִסמכים באַנְגְלִית ובצָרְפָתִית: בְּרִיטַנְיָה. משתי המִלים gonie ו-austral, דרומי, רק לאחרונה יש משמעות."

"וכבר מצוּי בידינוּ פרט רב-ערך," אמר ג'וֹן מַנְגְלֶס, "הספינה נטרפה בחצי הכדור הדרומי."

"זה סתמי מדי," התערב הרב-סרן.

"אני ממשיך," אמר לורד גְלֶנֶרְבַאן. "הוּ! המִלה abor, זהו השורש של שֵם הפוֹעַל aborder, לנחות על החוף. האומלָלים הללו נחתו אי-שם. אך היכן? contin, יבשת! האִם נחתוּ בּיַבֶּשֶׁת? cruel, אכזרי!..."

"אכזרי!" הצטווח ג'וֹן מַנְגְלֶס, "והרי זהו פֵּירוּשָׁהּ של המִלה הגרמנית grausen... gruss... אכזרי!"

"בואו נמשיך! בואו נמשיך!" קרא גְלֶנֶרְבַאן, שמשמעותן ההולכת ומִתחוורת של המִלים הקטועות, עוררה בו התרגשות מרוּבה. "indi... האִם מדובר בהודוּ? האִם לשָׁם הוטלוּ המלחים? ומה משמעות המִלה ongit? הוּ! קו-אורך! והנה קו-הרוחב: 37° מעלות 11 דקות. סוף-סוף יש בידינו נתוּן מדויק."

"אבל חסר לנו קו-האורך," אמר מֶק-נַאבְּס.

"לא ייתכן שיהיה בידינו הכול, רב-סרן חביב," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"וציוּן מדויק של מעלת-רוחב, גם זה משהו. נראֶה בעָליל שהמִסמך הצָרְפָתִי

הוא המלא מכולם. ברור שכל אחד מן המִסמכים הוא התרגום המילולי של האחרים, שכֵּן הם מכילים מִספר שורות זהה. כעת יש אֵפוא לאחדם, לתרגמם לשפה אחת, ולחפש את משמעותם הסבירה וההגיונית ביותר."

"האִם תתרגם לצָרְפָתִית, לאַנְגְלִית או לגֶרְמָנִית?" שאל הרב-סרן.

"לצָרְפָתִית," השיב גְלֶנֶרְבָאן, "שכֵּן רוב המִלים שיש בהן עניין השתמרו לנו בשפה זו."

"כבוד הלורד צודק," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס, "ומִלבד זאת, שפה זו מוכרת לכולנו."

"ובכן, העניין מוסכם. אחבר את המִסמך על-ידי צירוף קטעי המִלים ושִׁברי המשפטים, תוך הקפדה על שמירת המִרווחים המפרידים ביניהם והשלמת המִלים שמשמעותן אינה מוטלת בספק; אחר-כך נשקול ונשפוט."

חיש מהר נטל גְלֶנֶרְבָאן את נוֹצָתוֹ וכעבור רגעים מִספר הציג לפני רֵעָיו נייר שעליו שוּרְבְּטוּ השורות האלה:

7 ביוני 1862 *תְלַת-תוֹרְנִית* *בְּרִיטַנְיָה* *גְלַזְגוֹ*
טבעה *גוֹנְיָה* דרומי
לאדמה *שני מלחים*
רב-*חובל גְרַ* *נחת*
יבש. *שב.* *אִינְדִי* *אכזרי*
הִשליכו את המִסמך *הזה אורך*
11' 37° רוחב *החישו להם עזרה*
אבודים

ברגע זה ניגש מלח להודיע לרב-חובל שדַנְקֶן נכנסת למְצרי מִפרץ קְלַייד, וביקש ממנו הנחיות.

"לאן מוּעדות פני כבודו?" פנה ג'וֹן מַנְגְלְס אל לורד גְלֶנֶרְבָאן.

"עלי להגיע לדַמְבַּרְטוֹן מהר ככל האפשר, ג'וֹן; ואחר-כך, לאחר שתשוב לֵיידי הֶלֶנָה לטירַת מַלְקוֹלְם, אצא ללוֹנְדוֹן כדי להציג את המִסמך לפני מִפקדת הצי."

ג'וֹן מַנְגְלְס נתן פקודות בהתאם, והמלח יצא למוֹסרָן לסגן הרב-חובל.

"ועתה, ידידי," אמר גְלֶנֶרְבָאן, "הבה נמשיך בחיפושׂינו. אנו מצויים על נתיב עִקבותיו של אסון גדול. חייהם של כמה אנשים תלויים בתושִׁייתנו. הבה נשתמש אֵפוא בכל תבונתנו כדי לפצח את התעלומה."

"אנו מוכנים, אֶדוּאַרְד היקר שלי," נענתה לֵיידי הֶלֶנָה.

"תחילה," המשיך גְלֶנֶרְבָאן, "עלינו לבחון במִסמך שלושה דברים נִפרדים: ראשית, הדברים הידועים; שנית, הדברים שאפשר לשערם; שלישית, אלה שאינם ידועים. אנו יודעים שב-7 ביוני 1862 שקעה ספינה תְלַת-תוֹרְנִית בשם *בְּרִיטַנְיָה*, שנְמַל-האֵם שלה הוא גְלַזְגוֹ; ששני מלחים והרב-חובל הטילו מִסמך זה הַימה בקו-הרוחב 11' 37° ושהם מבקשים עזרה."

"בדיוק כך," השיב הרב-סרן.

"מה אנחנו יכולים לשער?" המשיך גְלֶנֶרְבָאן. "בראש ובראשונה אנו למֵדים

"אכן כן! החישו להם עזרה!" קרא לורד גלנרבאן

שהספינה נטרפה בימים הדרומיים, וכאן ברצוני למקד את תשומת-לִבכם במִלה גוֹנְיָה. כלום אינה באה להצביע על שם הארץ שבה מדובר?"

"פָּטָגוֹנְיָה!" הצטעקה לֵיידי הֶלֶנָה.

"ללא כל ספק."

"אבל האם חוצה קו-הרוחב °37 את פָּטָגוֹנְיָה?" תמה הרב-סרן.

"זהו עניין שקל לבררו," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס ופרש מפה של אַמֶרִיקָה הדרומית.

"אכן, כך זה נראה. קו-הרוחב °37 נוֹגע בפָּטָגוֹנְיָה. הוא חותך את אָרָאוּקַנְיָה, חוצה את צפון חבל פָּטָגוֹנְיָה, לאורך הַמִּפְּס הצפוניות ונִבלע באוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי."

"יפה. הבה נמשיך בהשערותינו. שני המלחים והרב-חובל נוחתים... על החוף, הלא כן? **יבש**.. יַבֶּשֶׁת; אתם שומעים, יַבֶּשֶׁת ולא אי. מה עלה בגורלם? יש פה שתי אותיות המרמזות על גורלם, שזימנה ההשגחה העליונה – **שב**: האוּמְלָלים הללוּ נִשבּוּ או שבויים. בידי מי? אִינְדְיָאנִים אכזריים. האין זה מְשַׁכְנֵעַ? כלום אין המִלים קופצות מעצמן למקומות הריקים? האם אין המִסמך מתבהר ממש לנגד עינינו? האם לא הִתחוור העניין כל צורכו?"

גְלֶנֶרְבַאן דיבר בשִׁכנוּע רב. מעיניו נשקף בִּיטחון מלא, שסחף עִמו גם את רֵעָיו. כמוהו, הצטעקו גם הם:

"ברוּר מֵאֵליו! זה ברוּר מֵאֵליו!"

מִקֵץ רגע שב לוֹרד אֶדוּאַרְד ונשׂא את דבריו באלה המִלים:

"ידידי, כל ההנחות האלה סְבירות מאוד בעינַי; לדעתי, הִתרחשה הפּוּרְעָנוּת על חופי פָּטָגוֹנְיָה. לבד מזאת עוד אברר בגְלַזְגוֹ מה היה יעדה של ה*בְּרִיטַנְיָה*; כך נדע אם אמנם ייתכן שנִסחפה לאזורים הללו."

"הו! אין לנו צורך להרחיק לכת כל-כך בחיפוּשֵׂינוּ!" השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "ברשוּתי מצויה כל סִדרת החוברות של *עלון המִסחר והסַפָּנוּת*, והן יספקו לנו את כל פרטי המֵידע הדרוּש."

"בואו ונִראה, בואו ונִראה!" קראה לֵיידי הֶלֶנָה.

ג'וֹן מַנְגְלְס נטל צרור חוברות משנת 1862 והחל מְעַלְעֵל בהן במהירות. הוא לא נאלץ להאריך בחיפוּשָׂיו, ועד מהרה הכריז בנימה של שְׂבִיעוּת-רצון:

"30 במאי 1862. פֶּרוּ! קָלָאוֹ! האונייה עמוּסה בדרכה לגְלַזְגוֹ, *בְּרִיטַנְיָה*, רב-החובל גְרַאנְט."

"גְרַאנְט!" הצטעק לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, "הסְקוֹטִי הנועז הזה, שרצה לייסד סְקוֹטְלַנְד חדשה בלב האוֹקְיָינוֹס השקט!"

"אכן כן," השיב מַנְגְלְס. "הוא ולא אחר; בשנת 1861 עלה האיש על סיפונה של *בְּרִיטַנְיָה* בגְלַזְגוֹ, ומאז לא נודעו עִקבותיו."

"אין כל ספק בכך! אין כל ספק בכך!" קרא גְלֶנֶרְבַאן. "בו מדוּבר."

"*בְּרִיטַנְיָה* עזבה את קָלָאוֹ ב-30 במאי, וב-7 ביוּני, שמונה ימים לאחר-מכן, אבדו עִקבותיה ליד חופי פָּטָגוֹנְיָה. הנה כל סיפורה בשִׁברי המִלים שנראו לנו חסרי-פשר. הלא רואים אתם, ידידי, מה רבים הם הדברים שאפשר לשער. ובאשר לפרטים שאיננו יודעים, נותר רק פרט אחד ויחיד, הלא הוא מעלת-האורך החסרה."

"אין לנו כל צורך בה," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "שכֵּן הארץ ידועה לנו, ובעזרת קו-הרוחב בִּלבד אני נוטל על עצמי להגיע היישר לזירת הטביעה."

"ובכן, הכול ידוע לנו?" תָּהֲתָה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן.

"הכול, הֶלֶנָה יקירתי, ובלא כל קושי אני עומד למלא את המְרווחים הלבנים שנותרו בין המִלים שבמִסמך, כאילו הכתיב לי אותם רב-החובל גְרַאנְט בעצמו."

חיש מהר נטל לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן את הנוצה ובלא היסוס כתב דברים אלה:

ב-7 ביוּני 1862 שקעה התְלַת-תוֹרנית בְּרִיטַנְיָה, מגְלַזְגוֹ, ליד חופי פָּטָגוֹנְיָה, שבחצי הכדור הדרומי. שני מלחים והרב-חובל גְרַאנְט פנו לעבר החוף וניסו לעלות על היבשה, אך שם נפלו בשבי בידי אִינְדְיָאנִים אכזריים. הם השליכו מִסמך זה בקו-האורך... ובקו-הרוחב ′11 °37. הַחִישוּ להם עזרה, ולא - הם אבודים.

"יפה! יפה! אֶדוּאַרְד היקר שלי," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "אם ישובו האומְלָלים האלה ויִראו את מולדתם, לך יהיו חייבים אושר זה."

"אכן, הם ישובו ויִראו אותה," נענה לעוּמתה גְלֶנֶרְבַאן. "מִסמך זה מפורש, ברור וְוַדאי מכדי שאַנְגְלִיָה תהסס להושיט עזרה לשלושה מבניה הנטושים על חוף נידח. כדרך שפעלה למען פְרַנְקְלִין ואחרים, כך תנהג כיום למען ניצולי *בְּרִיטַנְיָה*!"

"אך האומְלָלים הללו," המשיכה לֵיידי הֶלֶנָה, "ודאי יש להם משפחה המבַכָּה את אובדנם. ואולי יש לאותו רב-חובל גְרַאנְט בעצמו אִשה, ילדים..."

"הצדק איתך, גבירתי היקרה, ואני נוטל על עצמי לדווח להם שעדיין לא פָּסָה כל תקווה. ועתה, ידידי, נשוב ונעלה לגשר הפיקוד, שכֵּן בוודאי קְרֵבים אנו לנמל."

ואמנם *דַנְקֶן* הגבירה את לחץ הקיטור. באותה עת שטה הספינה לאורך חופי האי בְּיוּט, חלפה על פני רוֹתֶסֵיי, עיר מקסימה המִשתרעת בעמק פּוֹרֶה; ואחר פילסה דרכה במעברים הצרים של המִפרץ, תימרנה לפני גְרִינוֹק, ובשש בערב הטילה עוגן למרגלות צוּק השַׁחַם של דַמְבַּרְטוֹן, שבִּמרומיו מִתנשׂאת הטירה הנודעת, טירתו של הגיבור הסְקוֹטִי ווֹלַאס.

שם עמדה ממתינה לֵליידי הֶלֶנָה כִּרְכָּרָה רתוּמה כדי להוליכה לטירת מַלְקוֹלְם בחברת הרב-סרן מֶק-נַאבְּס. ואילו לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, לאחר שנשק לאִשתו, זינק לרכבת המהירה לגְלַזְגוֹ.

ואולם, טרם צאתו לדרך, הפקיד בידי סוכן מהיר יותר הודעה חשובה, וסוכן זה, הלא הוא הטֶלֶגְרָף החשמלי, העביר בְּתוך רגעים מִספר לעיתונים *טַיְמְס מוֹרְנִינְג כְּרוֹנִיקְל* הודעה המנוּסַחַת באלה המִלים:

"לשם קבלת מידע בדבר גורלה של התְלַת-תוֹרנית *בְּרִיטַנְיָה*, מגְלַזְגוֹ, הרב-חובל גְרַאנְט, נא לפנות לְלוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, טירת מַלְקוֹלְם, לוּס, מחוז דַמְבַּרְטוֹן, סְקוֹטְלַנְד."

3

טירת מַלְקוֹלְם

טירת מַלְקוֹלְם, אחת הטירות הפִּיוּטיות ביותר בחבל הַיְילֶנְדְס*, ממוּקמת בסמוּך לכפר לוּס וחולשת על עמק נאה. מימיו הצלולים של אגם לוֹמוֹנְד רוחצים את חומות השַׁחַם שלה. זה דורות שייכת הטירה למשפחת גְלֶנֶרְבַאן, ששימרה בארצם של רוֹבּ רוֹי** ופֶרְגוּס מֶק-גְרֶגוֹר*** את מִנהגי הכנסת-האורחים של גיבוריו הישָׁנים של ווֹלְטֶר סְקוֹט. בתקופת המהפיכה החברתית בסְקוֹטְלַנְד גורשו צְמִיתִים רבים, שלא עלה בידם לפרוע את דמי החכירה הכבדים לראשי השבטים העתיקים. אחדים מתו ברעב; אחדים היו לדַיָיגים; אחרים היגרו. היֵיאוּש שלט בכול. רק בני גְלֶנֶרְבַאן, היחידים מכולם, האמינו כי הנאמנות טיבה שהיא קושרת גדולים כקטנים, והם שמרו אמוּנים לאריסים שלהם. איש לא עזב את הבית שבו נולד; איש לא נטש את חלקת-האדמה שבה טמוּנים אבותיו; כולם נשארו בקְלַאן של אדוניהם לשעבר. לפיכך, באותה תקופה שעמדה בסימן של פֵּירוּד ונְטישה, נִמנו עִם משפחת גְלֶנֶרְבַאן – בטירת מַלְקוֹלְם כמו גם על סיפונה של *דַנְקֶן* – סְקוֹטִים בִּלבד, וכולם כאחד צֶאֱצָאֵי משפחות הצְמִיתים של מֶק-גְרֶגוֹר, מֶק-פָּרְלֵיין, מֶק-נַאבְּס, מֶק-נוֹטִינְס; כלומר בני מחוזות סְטֶרְלִינְג וַדְמְבַּרְטוֹן: אנשים אמיצים, מסוּרים בלב ובנפש לאדונם, ומִקצתם עדיין דיברו בשפה הגָאלִית של קָלֶדוֹנְיָה הקדומה.

ללורד גְלֶנֶרְבַאן היה רכוש עצום, והוא השתמש בו כדי לעשות חסדים. טוּב-לִבו היה אף רחב מנדיבוּת ידו, שכֵּן אִם לטוּב-לִבו לא היה קץ, לנדיבוּתו היו בהכרח אי-אלה סְייגים. כאציל הכפר לוּס, "הַלֵיירְד" של טירת מַלְקוֹלְם, ייצג את המחוז שלו בבית-הלורדים. אולם בשל השקפותיו היעקוֹבִּינִיוֹת ואי-רצונו להִתְרַפֵּס לפני בית-המלוכה של הָאנוֹבֶר, לא היה אהוּד בקרב מדינאי אַנְגְלִיָה, בעיקר משום שדבק במסורות אבותיו והתנגד נֶחְרָצות לניסיונות חדירה פּוֹלִיטִית מצד "אלה מן הדרום".

ועם כל זאת, אין להסיק מכך שלורד גְלֶנֶרְבַאן היה מפגר בדעותיו, צר-מוחין או דל-תבוּנה; אך אף-על-פי שפתח לרווחה את שערי מחוזו לפני הקִדמה, הוא נותר סְקוֹטִי בעִמְקֵי נִשמתו, ולמען תהילת סְקוֹטְלַנְד השתתף בתחרויות של שַׁיִט מפרשׂיות שערך מועדון ספינות-השעשועים *רוֹיַאל תֵּימְז*.

---

* שרשרת הרים ורמות בצפון סְקוֹטְלַנְד.

** רוֹבּ רוֹי מֶק-גְרֶגוֹר – מנהיג אחד מבתי-האב (קְלַאן) הסְקוֹטִיים העתיקים ביותר, שהיה קיים עדיין במאה השמונה-עשרה בחלקה ההררי של סְקוֹטְלַנְד. חי בסביבות סוף המאה השבע-עשרה ותחילת המאה השמונה-עשרה, גיבור הרומן *רוֹבּ רוֹי* מאת ווֹלְטֶר סְקוֹט.

*** פֶּרְגוּס מֶק-גְרֶגוֹר – גיבור מהרומן *אֶוֶרְלִי* מאת ווֹלְטֶר סְקוֹט.

אֶדוּאַרְד גְלֶנֶרְבַאן היה בן שלושים ושתיים, גְבַה־קומה, בעל תווי־פנים נוקשים במִקצת, ובמבטו רוך עד־אין־קֵץ; כל אישיותו טבועה היתה בפִּיוּטִיוּת של רמות סְקוֹטְלַנְד. ידוע היה כאדם אמיץ לִבְלִי־חָת, בעל־יוזמה, אבירי, מעֵין פֶּרְגוּס של המאה התשע־עשרה, אך מעל לכול התברך בטוב־לב. טוב־לב היה אף יותר ממַרְטִין הקדוש בעצמו, שכֵּן הוא היה נותן את מעילו כולו לעֲנִיֵי הרמות הגבוהות של סְקוֹטְלַנְד.*

לורד גְלֶנֶרְבַאן היה נשׂוי מזה שלושה חודשים בִּלבד; הוא לקח לו לאִשה את העַלְמָה הֶלֶנָה לבית טַפְנֶל, בִּתו של הנוסע הדגול וִילְיָאם טַפְנֶל, אחד הקורבנות הרבים של מדע הגֵיאוֹגְרַפְיָה ולהט הגילויים.

העלמה הֶלֶנָה לא היתה בת למשפחת אצולה, אך היתה סְקוֹטִית, ובעיני גְלֶנֶרְבַאן היתה זו מעלה שאינה פְּחותה מכל אותות האצולה; אציל הכפר לוּס לקח את הצעירה המקסימה הזאת, האמיצה והמסוּרה, כחברתו לחיים. יום אחד פגש בעלמה היתומה שחיה בגַפּה, חסרת־כול כמעט, בבית אביה בקִילְפַּטְרִיק. הוא הבין שהנערה האוּמְלָלה תהיה אשת־חַיִל ונִשׂאָה לאִשה. לעלמה הֶלֶנָה מָלאו עשרים ושתיים שָנים; היא היתה צעירה, בהירת־שיער, ועיניה תכולות כמימי האגמים של סְקוֹטְלַנְד בבוקר אביב נאה. אהבתה לבעלה היתה גדולה מֵרֶגש הכרת־הטובה שלה. היא אהבה אותו כאילו היתה היא היורשת העשירה והוא היתום הנעוּב. ובאשר לאיכָּרֶיהָ ולמשרתֶיהָ, הללו נכונים היו למסור את חייהם למען האִשה, המכוּנה בפיהם, "גבִרתנו הטובה מלוּס".

לורד גְלֶנֶרְבַאן ולֵיידי הֶלֶנָה חיו באושר בטירת מַלְקוֹלְם, בלֵב־לִבּו של אותו טבע נהדר ופראי של רמות סְקוֹטְלַנְד. הם נהגו לטייל בשׂדרות מוּצלות של שְקמים ועַרְמוֹנִים, על שׂפת האגם, שם הידהדו עדיין שירי המלחמה העתיקים, ובמעמקי נקיקי סלע פראיים, שקורות ימיה של סְקוֹטְלַנְד רשוּמות בשרידים העתיקים שבתוכם. יום אחד תעו ביערות הלִבְנֶה ועצי הלֶגֶש, בלב שׂדות נִרחבים של שִׂיחי אַבְרָש מצהיבים; יום אחד העפילו על פסגותיו התלולות של בֶּן־לוֹמוֹנְד, או שָעָטוּ על־גבי סוס לאורכם ולרוחבם של הגאיות השוממים, חוקרים, מִתבוננים, מִתפעלים מאותו חבל־ארץ פִּיוּטִי, שעדיין מכוּנה "מחוזו של רוֹבּ־רוֹי" ומכל אותם אתרים ידועי־שֵם שווֹלְטֶר סְקוֹט היטיב כל־כך לפאר בשירתו. ובערב, עם רדת לילה, כש"פנסוֹ של מֶק־פָּרְלֵיין"** ניצַת באופק, היו יוצאים לשוטט לאורך החומה, מעין אַכסֶדְרָה עתיקה שהקיפה במחרוזות משוּננת את טירת מַלְקוֹלְם. ושם, אחוּזי הִרהורים, כמו נִשכחים מִלב, גַלְמודים בעולם, היו יושבים על איזו אבן גדולה ומבוּדדת, בלב דְממת הטבע, מתחת קרני הלבנה החיוורות, ובעוד הלילה הולך ומִתְעַבֶּה בעֲצַלְתַיים בפִסגת ההרים המוּאפלים, היו שניהם שקוּעים באותה הִתעלוּת צלולה ובאותה התלהבות פנימית, שסודן ידוּע רק ללבבוֹת אוהבים.

כך חלפו החודשים הראשונים לנישׂוּאיהם. אך לורד גְלֶנֶרְבַאן לא שכח שאִשתו

---

* לפי המסורת הנוצרית, נתן מַרְטִין הקדוש מחצית מעילו לעני.

** פנסוֹ של מֶק־פָּרְלֵיין – כך מכוּנה הירח על־שם בית־האב מֶק־פָּרְלֵיין, שהיה ידוּע בביצוּע מעשׂי שוד בלילה.

היא בתו של נוסע דגול! לִבו אמר לו שבנפשה של לֵיידי הֶלֶנָה מקננות בוודאי כל שאיפות אביה, והוא לא טעה. *דַנְקֶן* נבנתה; היא נועדה להוביל את הלורד והלֵיידי אל היפות שבארצות התבל, על גלי הים-התיכון, ועד לאיי האַרְכִיפֶּלָגוֹס. מה רבה היתה שִׂמחתה של לֵיידי הֶלֶנָה כשהעמיד בעלה את *דַנְקֶן* תחת פיקודה! ואמנם כלום קיים אושר גדול יותר מן האושר להוליך את בְּחִיר-לִבך באותם חבלי-ארץ קסומים של יָוָן, ולראות יָרח של דְבש עולה מעל לחופיו המכושפים של המִזרח?

בינתיים יצא לורד גְלֶנֶרְבָאן ללוֹנְדוֹן. מדובר היה בפרשת הצלתם של שלושת האומְלָלים; לפיכך גילתה לֵיידי הֶלֶנָה קוצר-רוח יותר מאשר עצבות עקב היעדרותו הזמנית; למחרת הגיע מִברק מבעלה שהֵפיח בה תקווה כי ישוב במהרה; אך עוד באותו ערב התקבל מכתב שביקש את רְשוּתה להתעכב; הצעותיו של לורד גְלֶנֶרְבָאן נתקלו באי-אלה קשיים; מִקֵץ יומיים הגיע מכתב נוסף ובו לא הסתיר לורד גְלֶנֶרְבָאן את מורת-רוחו ממִפקדת הצי.

באותו יום החלה לֵיידי הֶלֶנָה מגלה סימני דאגה. בערב, כשהיתה לבדה בחדרה, בא מנהל משק הטירה, מר הַלְבֶּרְט, לשאול אותה אם תֵיאות לקבל פני נערה ונער המבקשים לשׂוחח עם לורד גְלֶנֶרְבָאן.

"האִם מאנשי המקום הם?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"לא, גברתי," השיב מנהל משק הבית, "אינני מכיר אותם. זה עתה הגיעו במסילת-הברזל של בָּלוֹךְ, ומבָּלוֹךְ ועד ללוּס עשׂו את דרכם ברגל."

"בקש מהם לעלות, הַלְבֶּרְט," אמרה לֵיידי גְלֶנֶרְבָאן.

מנהל המשק יצא. כעבור רגעים מִספר הוכנסו הנערה והנער לחדרה של לֵיידי הֶלֶנָה. היו אלה אח ואחות. רב היה הדִמיון ביניהם מכדי להטיל ספק בדבר. הנערה היתה כבת שש-עשׂרה. פניה היפים נראו יגֵעים במִקצת, עיניה בוודאי הזילו דמעות מרובות, הבעת-פניה כנוּעה אך שופעת אומץ-לב, לבושה דל אך נקי – כל אלה עוררו אהדה בלב המתבונן. היא החזיקה בידה נער כבן שתים-עשׂרה, בעל ארשת-פנים נחושה, שנראה כאילו לקח את אחותו תחת חסותו. ממש כך! כל מי שיעז לפגוע בעלמה הצעירה יסתבך עם הברנש הקטן הזה!

הנערה עמדה נבוכה לפני לֵיידי הֶלֶנָה והלֵיידי נחפזה לפתוח בשׂיחה.

"ברצונֵך לשׂוחח עִמי?" שאלה, מעודדת את הנערה במבטה.

"לא," השיב הנער בנימה נֶחֱרֶצֶת. "לא איתך, אלא עם לורד גְלֶנֶרְבָאן בכבודו ובעצמו."

"סְלחי לו, גברתי," אמרה האחות ונעצה מבט באחיה.

"לורד גְלֶנֶרְבָאן איננו בטירה," המשיכה לֵיידי הֶלֶנָה, "אך אני אִשתו ואוכל למלא את מקומו למענכם..."

"אַת לֵיידי גְלֶנֶרְבָאן?" שאלה העלמה הצעירה.

"כן, עלמתי."

"את אִשתו של לורד גְלֶנֶרְבָאן מטירת מַלְקוֹלְם, שפירסם ב*טַיימְס* מודעה בעניין טביעתה של ה*בְּרִיטַנְיָה*?"

"כן, כן!" נחפזה לֵיידי הֶלֶנָה לענות, "ואתם?..."

"אני העלמה גְרַאנְט, גברתי, וזהו אחי."

"העלמה גְרַאנְט, העלמה גְרַאנְט!" הצטווחה לֵיידי הֶלֶנָה ומשכה אליה את הנערה, נוטלת את ידיה ונושקת ללחייו הנאות של הברנש הקטן.

"גברתי," המשיכה העלמה הצעירה, "מה ידוע לך על טביעת הספינה של אבי? האִם הוא חי עדיין? האם נשוב ונראה אותו? דַבְּרִי, אני מתחננת בפנַיִך!"

"ילדתי היקרה," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "ישמרני האל מלהשיב לך בקלוּת-דעת בְנסיבּות שכאלה; לא הייתי רוצה לְטַעֵת בלִבֵּך תקוות-שווא..."

"דַבְּרִי, גברתי, דברי! בכוחי להִתמודד עם האסון ולשמוע הכול."

"ילדתי היקרה," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "יש רק תקווה קלושה; אך בסיוּעו של האֵל הכול-יכול ייתכן שתִזכי לשוּב ולראות את אביך ביום מן הימים."

"אל אלוהים! אל אלוהים!" התייפחה העלמה גְרַאנְט, שלא יכלה עוד לעצור בדִמעותיה, בעוד אחיה רוֹבֶּרְט מכסה את ידיה של לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן בנשיקות.

לאחר התפרצויות ראשונות אלה של שִׂמחה כְּאוּבָה, פתחה הנערה באֵינספור שאלות, ולֵיידי גְלֶנֶרְבַאן גוללה לפניה את סיפורו של המִסמך, כיצד שקעה *בְּרִיטַנְיָה* במצוּלות ליד חופי פָּטָגוֹנְיָה; איך, ככל הנראה, לאחר שנִטרפה הספינה, עלו רב-החובל גְרַאנְט ושני מלחים, הניצולים היחידים, על היבשה; ולבסוף, כיצד פּנו בבקשת סיוע לעולם כולו באמצעות מִסמך זה, שנכתב בשלוש שׂפות והופקד לגַחֲמותיו של האוֹקְיָינוֹס.

כל אותה העֵת נעץ רוֹבֶּרְט את מבטיו בלֵיידי הֶלֶנָה; חייו היו תלויים במוצא פיה; דִמיון הילד שלו צִייר את המעמדים הנוראים שבהם נאלץ אביו לעמוד; הוא ראה אותו על סיפונה של *בְּרִיטַנְיָה*; זינק יחד איתו אל חֵיק הגלים, נִצמד לסלעי החוף; נושף-מִתנשף זחל לצִדו על החוף, אל מִחוץ לטְווח השׂגתם של הגלים. פעמים אחדות במהלך הסיפור נפלטו מפיו כמה מִלים בודדות.

"הו! אבא! אבא מִסכן שלי!" צעק ונִצמד אל אחותו.

ואילו העלמה גְרַאנְט היטתה אוזן, שילבה ידיים, לא הוציאה הגה מפיה עד תום הסיפור, ורק אז אמרה: "הו! גבִרתי, המִסמך! המִסמך!"

"הוא אינו נִמצא בידַי, ילדתי היקרה," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה.

"המִסמך אינו בידַיִך?"

"לא! לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן נטל אותו עִמו ללוֹנְדוֹן בעניין אביך; אך סיפרתי לך את תוכנו מִלה במִלה, וגם כיצד עלה בידינו לגלות את משמעותו המדויקת; בין שִׁברי המִשפטים, המחוקים כמעט, חָסו הגלים על אי-אלה מִספרים; לרוע המזל, קו-האורך..."

"נסתדר בלעדיו!" הצטעק הנער.

"כן, מר רוֹבֶּרְט," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה בחיוך בִּראוּתה את נחישוּת-דעתו. "אם כן, רואה את, העלמה גְרַאנְט, פרטיו של מִסמך זה ידועים לך כפי שהם ידועים לִי."

"כן, גברתי," השיבה הנערה, "אך הייתי רוצה לראות את כתב-ידו של אבי."

"ובכן, אולי ישוּב לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן מחר. בעלי ביקש להצִיג את המִסמך המקורי לפני קְצִינֵי הצי, על-מנת שיְשַׁגרו ללא דיחוּי ספינה לחפשׂ אחר הרב-חובל גְרַאנְט."

"הייתכן הדבר, גברתי!" הצטעקה הנערה, "אתם עשׂיתם זאת למעננו?"

"כן, עלמתי היקרה, ואני מצפה ללורד גְלֶנֶרְבַאן בכל רגע ורגע."

"גברתי," אמרה הנערה בנימה רְוויה הכרת-תודה ולהט דתי, "יברך האל את לורד גְלֶנֶרְבַאן ואותך!"

"ילדה יקרה," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "אין אנו ראויים לכל תודה; כל אחד במקומנו היה פועל כפי שפעלנו אנו. מי ייתן ויתממשו כל התקוות שנטעתי בכם! עד לשובו של לורד גְלֶנֶרְבַאן תִשהו בטירה..."

"גברתי," השיבה העלמה הצעירה, "אינני רוצה לנצל יתר על המידה את האהדה שאת מגלה לשני זרים."

"זרים! ילדה יקרה; את ואחיך אינכם זרים בבית זה, וברצוני שעם חזרתו ידווח לורד גְלֶנֶרְבַאן לילדי הרב-חובל גְרַאנְט מה יֵיעשׂה כדי לנסות ולהציל את אביהם."

קשה היה לדחות הצעה לבבית כל-כך. הוסכם אֵפוא שהעלמה גְרַאנְט ואחיה ימתינו בטירת מַלְקוֹלְם לשובו של לורד גְלֶנֶרְבַאן.

•4•

הצעתה של לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן

במהלך השיחה לא אמרה לֵיידי הֶלֶנָה דבר באשר לחששות שהביע לורד גְלֶנֶרְבַאן במִכתביו בדבר הדרך שבה התקבלה בקשתו במִפקדת הצי. גם לא נאמרה ולוּ מִלה אחת בנוגע לאפשרות נפילתו בשבי של הרב-חובל גְרַאנְט בידי האִינְדְיָאנִים של אַמֶרִיקָה הדרומית. מה הטעם לצַעֵר את הילדים המִסכנים הללו בעניין אביהם ולגרוע מן התקווה שעלתה בקִרבם זה עתה? הרי הדבר לא ישנה את פני הדברים במְאוּם. לֵיידי הֶלֶנָה הֶחֱרישה, אם כן, בעניין זה, ולאחר שהשיבה על שאלותיה של העלמה גְרַאנְט, חקרה אותה על חייה, על מצָּבה ועל התפקיד שמילאה כמדוּמֶה כאַפּוֹטְרוֹפְּסִית היחידה לאחיה.

היה זה סיפור פשוט ונוגע ללב, והוא הגביר עוד יותר את אהדתה של לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן לעלמה הצעירה.

העלמה מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט היו ילדיו היחידים של הרב-חובל. הָארִי גְרַאנְט איבד את אשתו בלֵידתו של רוֹבֶּרְט, ובמשך מסעותיו הממושכים היה מפקיד את ילדיו לטיפולה המסור של דודנית זקנה וטובת-לב. יורד-ים נועז היה אותו רב-חובל גְרַאנְט, איש היודע היטב את מִקצועו, סַפָּן וסוחר מעולה כאחד, וכך נתברך בכשרון הכפול והיקר מִפָּז לרבי-חובלים של צי הסוחר. הרב-חובל גְרַאנְט הִתגורר בעיר דַנְדִי, במחוז פֶּרְת, שבסְקוֹטְלַנְד. הוא היה אֵפוא אחד מבָּניה של המולדת. אביו, שהיה כּוֹמֶר בכנֵסִיית קָתֶרִינָה הקדושה, העניק לו חינוך מושלם, כיוון שגרס כי אין הדבר עלול להזיק לאיש, גם לא לרב-חובל המפליג למסעות ממושכים.

במסעותיו הראשונים אל מעבר לים, תחילה כסגן רב-חובל, ולְבסוף כרב-חובל, נחל הצלחה בעסקיו, ושנים ספורות לאחר הולדתו של רוֹבֶּרְט הָארִי, כבר היה לו רכוּש ניכר.

אוֹ-אז צץ במוחו רעיון כביר שהִקנה לו מוניטין בסְקוֹטְלַנְד כוּלה. כבני גְלֶנֶרְבַאן ואֵי-אלה משפחות נכבדות מאזור הלוֹאוּלֶנְדְס* היה גם הרב-חובל גְרַאנְט חצוי בלִבו להלכה, גם אם לא למעשה, ביחסו כלפי הפלישה האַנְגְלִית. טובת ארצו לא נִראתה בעיניו זהָה לטובתם של האַנְגְלִים, וביוזמתו האישית, כדי לקדם את ענייני ארצו, גמר אומר לייסד מושבה סְקוֹטִית רחבת-ידיים באחת מאדמות אוֹקְיָאנְיָה. כלוּם חלם על עצמאות בעתיד, כמו זו שאַרְצוֹת-הַבְּרִית היתה לה לדוּגמה, אותה עצמאות שהוֹדוּ ואוֹסְטְרַלְיָה יִזכו בה, בוודאי, ביום מן הימים? אולי. ואולי אף הניח לשאיפותיו הנִסתרות להסתנן החוצה. יש להבין אֵפוא מדוע סירבה הממשלה לסייע לתוכניות ההתיישבות שלו, ואף הערימה בדרכו של

---

* לוֹאוּלֶנְדְס - ארץ השפֵלה, האזור הדרומי והמִזרחי של סְקוֹטְלַנְד.

הרב-חובל גְרַאנְט קשיים, אשר בכל ארץ אחרת כבר היו מביאים לחיסולו של האיש. אך רוחו של הָארִי לא נפלה בקרבו; הוא פנה לרגש אהבת המולדת של בני ארצו, העמיד את רכושו הפרטי לשירות המטרה שעמדה לפניו, בנה אונייה, ובסיוע של צוות מעולה, לאחר שהפקיד את ילדיו תחת השגחתה של דודניתו הזקנה, יצא לחקור את האיים הגדולים שבאוֹקְיָינוֹס השקט. כל זה אירע בשנת 1861. במשך שנה תמימה, עד לחודש מאי 1862, התקבלו ממנו ידיעות; אך מאז יציאתו מקָלָאוֹ, בחודש יוני, לא שמע איש דבר על *בְּרִיטַנְיָה*, ועלון *המִסחר והסַפָּנוּת* נֶאֱלַם דום בכל הנוגע לגורלו של הרב-חובל.

בעצם אותם ימים מתה דודניתו הזקנה של הָארִי גְרַאנְט, ושני הילדים נותרו בודדים בעולם.

מֶרִי גְרַאנְט היתה אז כבת ארבע-עשׂרה; רוחה האמיצה לא נִרתעה לנוכח המצב שנִכְפָּה עליה, והיא הקדישה את כל-כולה לאחיה, שהיה עדיין ילד. צריך היה לגַדלו ולחנכו. הודות לחסכנותה, לזהירותה ולתושייתה, בעבודת יום ולילה, תוך הקרבה וויתור על הכול למען אחיה והתעלמות מצרכיה שלה, הצליחה האחות לדאוג לחינוכו של האח ולהיות לו לאֵם. שני הילדים חיו אֵפוא בדַנְדִי, בדַלוּת נוגעת ללב, שהשלימו עִמה באצילות-נפש ונאבקו בה בכל עוז. כל מַעְיָינֶיהָ של מֶרִי היו נתונים לאחיה, והיא חלמה להבטיח לו עתיד מאושר. ובאשר לה עצמה, אבוי! לא היה ספק *שבְּרִיטַנְיָה* ירדה לטְמיון לעולמי-עד, ואביה מת, נִספָּה לִבלִי-שוּב. יִקשֶה אֵפוא עלינו לתאר את התרגשותה כאשר יד הגורל זימנה אליה את המודעה *בטַיימְס* וחילצה אותה לפתע פתאום מיֵיאוּשה.

לא היה מקום להיסוס; ללא כל הִשתהוּת נקבעה הנסיעה. גם אם נגזר עליה לשמוע שגופתו של אביה נמצאה על חוף נידח, או במעמקיה של אונייה מנוּתֶצֶת, הדבר עדיף על פני אותה אי-ודאות מתמשכת, אותו עינוי נִצחי של הבִּלתי-ידוּע.

היא סיפרה הכול לאחיה, ועוד באותו יום יצאו שני הילדים ברכבת לפֶּרְת ועם ערב הגיעו לטירת מַלְקוֹלְם. שם, לאחר חרדות רבות כל-כך, שבה התקווה לְקַנֵן בלִבה של מֶרִי.

זהו, אֵפוא, הסיפור העצוב שגוֹלְלָה מֶרִי גְרַאנְט לפני לֵיידִי גְלֶנֶרְבַאן בדרך פשוטה, ובלא שתיתן כלל את דעתה כי כל אותן שנים ארוכות של תְּלָאוֹת נהגה בגבורה. אך לֵיידִי הֶלֶנָה הגתה בעניין במקומה, ופעמים מִספר אימצה אל בין זרועותיה את שני ילדיו של הרב-חובל גְרַאנְט בלא שתוכל להסתיר את דמעותיה.

ובאשר לרוֹבֶּרְט, דומה היה כי הוא שומע את הסיפור בפעם הראשונה; בשעה שהקשיב לאחותו נפקחו עיניו לרווחה; רק עתה הבין את כל שעשׂתה אחותו למענו, והוא הקיף אותה בזרועותיו.

"הוי! אמא! אמא יקרה!" כך הִזְדַעֵק, בלא שיוכל לכבוש את הקריאה שנִתמַלְטָה מִנִבְכֵי לִבּו.

בעודם משוחחים ירד הלילה. לנוכח תְשישותם של שני הילדים, ביקשה לֵיידִי הֶלֶנָה לסיים את השיחה. מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט הוּבלו לחדריהם ושקעו בחלומות על עתיד טוב יותר. לאחר שיצאו מן החדר הזעיקה לֵיידִי הֶלֶנָה את הרב-סרן מֶק-נַאבְּס וסיפרה לו על אירועי הערב.

"אבי! אבי המסכן!" קראה מרי גראנט ונפלה לרגלי לורד גלנרבאן

"מֶרִי זו היא נערה אמיצה," אמר מֶק-נַאבְּס לאחר ששמע את הסיפור מפי דודניתו.

"מי ייתן ויצליח בעלי במְשִׂימתו!" אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "שאִם לא כן, רע ומר יהיה גורלם של שני הילדים."

"הוא יצליח," השיב מֶק-נַאבְּס, "אלא אִם כן ללורדים מן הצי יש לב קשה יותר מאבן-פּוֹרְטְלֶנְד."

חֶרֶף ביטחונו המופגן של הרב-סרן עבר על לֵיידי הֶלֶנָה לילה רְווּי-חששות כבדים ולא עלה בידה להירדם.

למחרת היום קמו מֶרִי גְרַאנְט ואחיה עם שחר וטיילו בחצר הגדולה של הטירה; לפתע נשמע שאון מֶרְכָּבָה. היה זה לורד גְלֶנֶרְבַאן שחזר לטירת מַלְקוֹלְם, וסוסיו שועטים במְלוא כוחם. לֵיידי הֶלֶנָה מיהרה אל חצר הטירה בלְוְויַית הרב-סרן, ואָצָה לקבל את פני בעלה. לורד גְלֶנֶרְבַאן נִראָה עצוב, מאוכזב וזועם. הוא אימץ את אִשתו אל בין זרועותיו ושתק.

"ובכן, אֶדוּאַרְד, מה קרה?" הצטעקה לֵיידי הֶלֶנָה.

"הֶלנה יקירתי, אלה אנשים חסרי-לב!" השיב לורד גְלֶנרבאן.

"הם סירבו? ..."

"כן! הם סירבו לתת לי אונייה! הם דיברו על מיליונים שיָרדו לטִמיון בחיפושים אחר פְרַנְקְלִין! הם הכריזו שהמִסמך סתום, לא ברור! שכבר חלפו שנתיים מאז אבדו עִקבות האומְלָלים הללו וכי אָפסו כל הסיכויים למוצאם! הם טענו שכֵּיוון שהניצולים נפלו בשְׁבִי האִינְדְיָאנִים, בוודאי נִגררו ללב היבשת, וכי אין אפשרות לסרוק את כל פָּטָגוֹנְיָה כדי לגלות שלושה אנשים – שלושה סְקוֹטִים! – לא זו בלבד שהחיפושים יַעֲלו חֶרֶס, אלא הם מסוכנים ועלולים להסתיים בקורבנות רבים יותר מן האנשים שיעלה בידם להציל. בקיצור, הם העלו את כל הנימוקים הגרועים שמַעֲלים אנשים שברצונם לסרב. הם אף נזכרו בתוכניותיו של הרב-חובל, כך שגורלו של גְרַאנְט האומְלָל נֶחֱרַץ סופית!"

"אבִי! אבי המִסכן!" קראה מֶרִי גְרַאנְט ונפלה לרגלי לורד גְלֶנֶרְבַאן.

"אביך! מה זאת אומרת, העלמה..." אמר הלורד, מופתע לגלות את הנערה לרגליו.

"כן, אֶדוּאַרְד," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "העלמה מֶרִי ואחיה הם ילדיו של הרב-חובל גְרַאנְט ומִפקדת הצי חָרְצָה את גורלם לְיַתמוּת!"

"אה! העלמה," אמר לורד גְלֶנֶרְבַאן והרים את הנערה מן הקרקע, "אילו ידעתי שאת כאן..."

אמר ונדם! דומייה קודרת, נקטעת מדי פעם בהתייפחויות, הִשׂתררה בחצר הטירה. איש לא הרים את קולו. לורד גְלֶנֶרְבַאן, לֵיידי הֶלֶנָה, הרב-סרן ואף משרתי הטירה, שהצטופפו סביב אדוניהם, היו כולם דוממים. אך בשתיקתם זו מָחו סְקוֹטִים אלה כנגד התנהגותה של הממשלה האַנְגְלִית.

מקץ דקות אחדות פתח הרב-סרן ואמר, בפנותו אל לורד גְלֶנֶרְבַאן:

"ובכן, אין לךָ כל תקווה?"

"כל תקווה."

"ובכן," קרא רוֹבֶּרְט הצעיר, "אני אלך לפגוש את האדונים האלה, ונראה..."

רוֹבֶּרְט לא הספיק להשלים את איומו, שכֵּן אחותו היסתה אותו; אך אגרופו הקָפוּץ הצביע על כוונותיו התוקפניות.

"לא, רוֹבֶּרְט," אמרה מֶרי גְרַאנְט, "הבה נודֶה לאדוני הטירה ההגונים הללו על כל שעשׂו למעננו; עד עולם נכיר להם תודה, ואנו שנינו נלך לנו."

"מֶרִי!" קראה לֵיידי הֶלֶנָה.

"העלמה, לאן בכוונתך ללכת?" שאל לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן.

"אלך ואשליך עצמי לרגלי המלכה," השיבה העלמה, "ונִראה אם תָאֱטום אוזניה לתְחינותֵיהם של שני ילדים המבקשים על חיי אביהם?"

אך לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן הֵניד בראשו לִשְלִילָה, לא משום שהטיל ספק בטוּב-לבה של הוד-מלכותה, אלא משום שידע מה מועטים סיכוייה של מֶרִי להגיע אליה. רק לעִתים רחוקות העוֹתרים מגיעים למַרְגְלותיו של כֵּס-המַלְכוּת, ודוֹמֶה כי על שערי ארמונות המְלוּכה שלהם כותבים האַנְגְלִים את אשר נהגו לכתוב על גלגלי ההגה של אוניותיהם: Passengers are requested not to speak to the man at the wheel.*

לֵיידי הֶלֶנָה חשבה אף היא כְּבעלה; היא ידעה כי מאמצי הנערה נידונו לכישלון; בדִמיונה ראתה את חיי היֵיאוּש שנָכונו מעתה וָאֵילָך לשני הילדים. ואז צץ במוחה רעיון נִשְׂגָב ואצילי.

"מֶרִי גְרַאנְט," קראה, "חכי, ילדתי, ושִמעי את אשר אומַר לך."

הנערה כבר אחזה ביד אחיה והִתכוננה לצאת לדרך. היא נעצרה על עומדה.

ואז, בעיניים לחות אך בקול איתן ובהבעת-פנים נמרצת, התקדמה לֵיידי הֶלֶנָה לעבר בעלה ואמרה: "אֶדוּאַרְד, כשכתב הרב-חובל את המכתב הזה והִשליכו לים, הוא הִפקידו לחסדי האֵל. האֵל מְסָרו לידנו, לידנו אנו! אין ספק שעלינו רצה האֵל להטיל את מְשימת הצלתם של האומְלָלים הללו."

"מה ברצונך לומר, הֶלֶנָה?" שאל לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן.

דממה כבדה הִשְתָררה בקרב כל הנוכחים.

"רצוני לומר," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "שעלינו להעריך את מְלוא האושר שניתן לנו בכך שאנו יכולים להתחיל את חיי-נישׂוּאינו במעשי מִצווה. אתה, אֶדוּאַרְד, הרי תיכְנַנְתָ מסע-תענוּגות למעני! אולם איזה תענוג יהיה אמיתי יותר, מועיל יותר, מן התענוג הכָּרוּך בהצלת אנשים חסרי-מזל שמולדתם מפקירה אותם?"

"הֶלֶנָה!" הצטעק לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, הבנת אותי, אֶדוּאַרְד! *דַנְקֶן* היא ספינה טובה וחזקה! היא מסוגלת להתמודד עם יַמֵי הדרום! היא מסוגלת לערוך מסע סביב העולם, והיא תעשׂה זאת, אם יהיה צורך בכך! הבָה נצא להפלגה, אֶדוּאַרְד! הבָה נצא לחפש אחר הרב-חובל גְרַאנְט!"

לְמִשמע דברים נועזים אלה פרשׂ לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן את זרועותיו לעבר אִשתו הצעירה; הוא חייך ואימץ אותה אל לוּח-לִבו, בעוד מֶרִי ורוֹבֶּרְט מנשקים את ידיה. לנוכח המחזה הנוגע ללב השמיעו משרתי הטירה הנרגשים והנלהבים קריאה של הכרת-טובה. "הֵידד לגְבירה מלוּס! שלוש פעמים הֵידד לְלוֹרד ולְלֵיידי גְלֶנֶרְבַאן!"

---

* אנגלית: הנוסעים מתבקשים שלא לפנות בדברים אל הַהַגַּאי.

• 5 •

הפלגתה של *דַנְקֶן*

כבר נאמר כי לֵיידי הֶלֶנָה התברכה באומץ-לב ובאצילות-נפש, והרְאָיה לכך היתה המעשׂה שעשׂתה. בצדק היה לורד גְלֶנֶרְבַאן גאה באשה אצילה זו, המסוגלת להבינו ולְהַות אחריו. הרעיון לחוש לעזרתו של הרב-חובל גְרַאנְט כבר עבר במוחו כשראה כי דוחים את בקשתו בלונְדון; אם לא הקדים את לֵיידי הֶלֶנָה בהצעה זו, היה זה רק משום שלא יכול להשלים עם רעיון הפרידה ממנה. אולם, מאחר שלֵיידי הֶלֶנָה העלתה בעצמה את רעיון היציאה להפלגה, נָמוגו כל פִקְפּוּקיו. משרתי הטירה קיבלו את הרעיון בקריאות הֵידד רמות; שהרי מדובר היה בהצלת אחים, בני סְקוֹטְלַנְד כמותם, ולורד גְלֶנֶרְבַאן הצטרף באַחֲוָה לתשׂואות שהידהדו לכבוד גבירת לוּס.

משהוחלט סוף-סוף לצאת לדרך, לא היה טעם לאבד זמן לָריק. עוד באותו יום שיגר לורד גְלֶנֶרְבַאן הודעה לג׳וֹן מַנְגְלְס להשיט את *דַנְקֶן* לגְלַזְגוֹ ולעשׂות את כל ההכנות הדרושות למסע במימי הדרום, העשוי להיות מסע סביב כדור-הארץ. אגב, כשהעלתה את הצעתה לא הפריזה לֵיידי הֶלֶנָה בתיאור מעלותיה של *דַנְקֶן*; כלי-שַׁיִט זה ניכַּר בחוסנו ובמהירות השיוּט שלו והיה מסוגל לצאת בבִטחה להפלגה באוקְיָינוֹסים.

דַנְקֶן היתה ספינת-קיטור מן הדגם המוצלח ביותר; נִפחה היה מאתיים ועשר טונות, והספינות הראשונות שהגיעו לחופי העולם החדש, ספינותיהם של קוֹלוֹמְבּוּס, של וֶסְפּוּצ׳י, של פִּינְסוֹן ושל מָגֶלַן, היו קטנות ממנה בהרבה*.

שני תְרנים היו לה *לדַנְקֶן*: תורן קֶדמי, ועליו מִפרשׂ קִדמי ומִפרשׂ גַף קִדמי, מִפרשׂ עילי ומִפרשׂ עֲלעילי, ותורן ראשי, ועליו מִפרשׂ גַף מְאַסֵף ומִפרשׂ עילי. כן היו לה מִפרשׂ תוסף קִדמי, מִפרשׂ חלוּץ רִאשון ושֵני ומִפרשֵׂי סמוכה. מערכת-המִפרשׂים שלה היתה מַספקת והיה ביכולתה לנצל את הרוּחַ כספינת-מִפרשׂ רגילה; אך גוּלַת הכותֶרת היתה העוצמה המֵיכָנִית הכלוּאה בין דופְנותיה. המנוע, אשר נִבנָה על-פי שיטה חדשה, היה בעל עוצמה של מאה ושישים כוחות-סוס, והיה מצויד במערכות לחימום יתר, שאיפשרו אספקת לחץ מוּגבר לדוּדֵי הקיטור. בלחץ גבוה היה המנוע מפעיל מַדְחֵף כפול וכך היתה מסוגלת *דַנְקֶן* לפַתח מהירות ששום ספינה לא הגיעה אליה לפניה. ואכן, במהלך שיוּטֵי המִבחן שלה במפרץ קְלַייד הגיעה על-פי רישוּמי מד-המהירות למהירות של שבעה-עשר מילים ימיים בשעה. בזכות כל אלה יכלה הספינה לצאת למסע סביב העולם. כל שנותר אֵפוא לג׳וֹן מַנְגְלְס לעשׂות היה לדאוג לסידוּרי הנוחוּת הפנימיים.

---

* קוֹלוֹמְבּוּס יצא למסעו הרביעי בארבע ספינות. נִפחה של הגדולה שבהן, ספינת-המִפרשׂים שבה שט קוֹלוֹמְבּוּס עצמו, היה שבעים טונות ונפח הקטנה היה רק חמישים. היו אלה ספינות-חופים ממש.

בראש ובראשונה דאג להרחיב את מחסני הספינה, כדי שיוכלו להכיל כמות מְרֻבית של פחם, שכֵּן קשה יהיה לחדֵש את מלאי חומרי-הַהסקה במהלך הדרך. צעדים דומים נקט בנוגע למצרכי-המזון וכה הֵיטיב לפעול עד כי אגר מזון לשנתיים ימים; כסף לא חסר לו ואף היה לו די על-מנת לרכוש תותח מסתובב על ציר, שהותקן על סיפונה הקִדמי של הספינה; אי-אפשר לצְפות מראש את שיתרחש ומוטב שאפשר יהיה לירות פגז של שמונה לִיטְרָאוֹת* למרחק של ארבעה מילים ימיים.

יש לציין שג'וֹן מַנְגְלְס היה איש-מִקצוע מעוּלה. אף שפיקד רק על ספינת-שעשועים, נִמנָה עם טובי קַבַּרְנִיטֶיהָ של גְלַזְגוֹ. בן שלושים היה, בעל תווי-פנים נוקשים במקצת, שהעידו על אומץ אך גם על טוּב-לב. הוא היה אחד מילדי הטירה; משפחת גְלֶנֶרְבַאן גידלה אותו והכשירה אותו להיות סַפָּן מעוּלה. במסעותיו הממושכים בים הפגין ג'וֹן מַנְגְלְס את זריזוּתו, את תושִׁיָּתו ואת קור-רוחו.

משהציע לו גְלֶנֶרְבַאן את הפיקוד על *דַנְקֶן*, הסכים מַנְגְלְס בחפץ-לב, משום שאהב את אדונה של טירת מַלְקוֹלְם כֶּאֱהוֹב איש את אחיו, וחיפש הזדמנות, שטרם נפלה לידיו, להפגין כלפיו את מסירותו.

סגן הרב-חובל, טוֹם אוֹסְטִין, היה סַפָּן ותיק הראוי לִמְלוא האמון. עם צוות *דַנְקֶן* נמנו עשרים וחמישה אנשים, כולל הרב-חובל וסְגנו; כולם מבני מחוז דַמְבַּרְטוֹן, כולם מלחים מנוסים, בנים למשפחות שעיבדו את אדמות משפחת גְלֶנֶרְבַאן, ועל הסיפון היה מעֵין שֵׁבֶט של אנשים אמיצים, ואפילו נַגן בחֵמַת-החלילים המסורתית היה ביניהם**. לרשות גְלֶנֶרְבַאן עמדה חבוּרה של אנשים האוהבים את מקצועם, מסוּרים, אמיצי-לב, זריזים בתִפעול כלֵי-נשק כמו גם בתִמרון אונייה, ונכונים ללכת אחריו לכל הרפתקה נועזת. משנודע לצוותה של *דַנְקֶן* לאן מועדות פניו, התקשה לכבוש את שִׂמחתו, ומְצוּקֵי דַמְבַּרְטוֹן נֵיעוֹרוּ לתְחייה מהדֵי קריאות הֵידד הנלהבות.

אגב דאגה לציוד הספינה ולחידוש המלאי שבה, לא שכח ג'וֹן מַנְגְלְס להתקין את חדריהם של לורד ולֵיידי גְלֶנֶרְבַאן למסע ממוּשך. כמו-כן היה עליו להכין את תָּאיהם של ילדי הרב-חובל גְרַאנְט, שכֵּן לֵיידי הֶלֶנָה לא יכלה לשלול מִמֶּרִי את הרשוּת להצטרף אליהם אל סיפון *הַדַנְקֶן*.

אשר לרוֹבֶּרְט, הוא היה מעדיף להסתתר בבטן האונייה אילו ניסו למנוע ממנו להפליג. אפילו היה נכון, כדוגמת נֶלְסוֹן ופְרַנְקְלִין, לצאת כשוּלְיַית-מלחים, ובִלבד שיעלה על האונייה. האפשר היה לעמוד בפני הַפְצָרוֹתיו של בַּרְנָשׁוֹן זה? לכן גם לא ניסו. הם נאלצו אפילו להסכים "לשלול ממנו" מעמד של נוסע, כיוון שרצה לשרת כשוּלְיַית-מלחים, כמתלמד או כמלח. ג'וֹן מַנְגְלְס נטל על עצמו לְהַכשירו למקצוע הסַפָּנוּת.

"בסדר," אמר רוֹבֶּרְט, "ושלא יחסוך ממני את הצלפות המַגְלֵב, אם לא אתנהג כשוּרה!"

---

* לִיטְרָה אחת שווה ארבע-מאות וחמישים גְרַם בערך.

** הנגן בחֵמַת-החלילים הוא תפקיד שעדיין קיים בגדודים שברמות סְקוֹטְלַנְד.

"אל דאגה, נערי," השיב גְלֶנֶרְבַאן בנימה של רצינות, בלי להוסיף שהשימוש ב"חתול בעל תִשעת הזנבות"* אסור וגם מיותר, על סיפונה של *דַנְקֶן*.

כדי להשלים את רשימת תפקידי הנוסעים דַי יהיה באִזכּוּר שמו של מֶק-נַאבְּס.

הרב-סרן היה גבר כבן חמישים, בעל תווי-פנים שלווים ונאים, נכון תמיד למלא אחר ההוראות; בחור מצוין ומושלם מטֶבע בריאתו; צנוע, שתקן, רגוּע וטוב-מזג, תמיד תְמים-דֵעים עם הכול ובְכל עניין ונִמנע מכל ויכוח, ולעולם אינו מתרגז; באותו צעד מדוּד היה עולה במדרגות חדר-השינה שלו, או מטפס על חומה שנפרצה בקרב; שום דבר בעולם לא היה בו כדי לעַרְעֵר את שלוותו ולפרוע את מחשבתו, אפילו לא פגז של תותח. ודאי ימוּת בלא שתיקָרה לו ההזדמנות לצאת מכֵּליו. אדם זה ניחן באומץ-לב לא רגיל, ולא רק באומץ-לב גופני פשוט, שמקורו הבִלעדי הוא כוח השרירים, כי אם גם באומץ-לב מוסרי, דְהַיינוּ, בנפש איתנה. אם אפשר היה לגלות בו פגם כלשהו, הרי זה עצם היותו סְקוֹטִי בכל נפשו ומְאודו, מכף-רגל ועד ראש, קֶלֶדוֹנִי טְהור-גזע, השומר בקפדנות על מִנהגי ארצו הקדומים. בשל כך לא רצה מעולם לשרת את אַנְגְלִיָה, ובדרגת רב-סרן זכה בגדוד הארבעים ושניים של ה"הַיילֶנְד-בְּלֶק-ווֹץ'", הלא הוא המִשמר השחור, שיחידותיו מוּרכבות אך ורק מבני-אצולה סְקוֹטִיים. מֶק-נַאבְּס, שהיה דודנם של בני-הזוג גְלֶנֶרְבַאן, התגורר בטירת מַלְקוֹלְם, ובהיותו רב-סרן ראה את הצטרפותו לסגל ה*דַנְקֶן* כדבר טִבעי לחלוטין.

זה היה אֵפוא צוות ספינת-השעשועים, שהוּזעק בנסיבות לא צפוּיות לבצע את אחד מן המסעות המוּפלאים ביותר בזמנים המודֶרְניים. מאז הגיעה הספינה לרציף אוניות הקיטור בגְלַזְגוֹ, הִתמַקדה בה סקרנות הציבור. מִדֵי יום הגיע המון רב לבקר בספינה; הכול התעניינו בה ודיברו רק עליה, לְמגינת לבם של קַבַּרְניטים אחרים בנמל, ביניהם רב-החובל בַּרְטוֹן, מְפקדה של *סְקוֹטְיָה*, אוניית-קיטור מרהיבה שעגנה בסמוך ל*דַנְקֶן* ושהתכוננה להפליג לכַּלְכָּתָה.

בהתחשב במְמַדיה היתה ל*סְקוֹטְיָה* זכוּת להתייחס ל*דַנְקֶן* כאל ספינת-נהר פשוטה. ואף-על-פי-כן דווקא ספינתו של לורד גְלֶנֶרְבַאן עוררה התעניינות מרובה, שהלכה וגברה מיום ליום.

ואכן, מועֵד ההפלגה הלך וקרב, וג'וֹן מַנְגְלֶס גילה זריזות ותוּשִיה. חודש ימים לאחר מִבחני השיוּט שלה במִפרץ קְלַייד, כבר היתה *דַנְקֶן* מצוּידת כהלכה במִכשור ובמְלאי מזון, מוכנה וערוכה לצאת ללב-ים. מועֵד ההפלגה נקבע ל-25 באוֹגוּסְט, דבר שיאפשר לספינה להגיע לדרום כדור-הארץ בִּפְרוס האביב.

מיד לאחר שנודעה תוכניתו ברבים, נשמעו באוזני לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן אי-אלה אזהרות בדבר התְלָאוֹת והסכנות הכרוּכות במסע מֵעֵין זה; אך הוא לא היטה לִבו אליהן ונערך לצאת את טירת מַלְקוֹלְם. אגב, רבים מאלה שגינוּהוּ רחשו לו הערצה כֵּנה. ואולם דעת-הקהל תמכה בגלוּי בלוֹרד הסְקוֹטִי, וכל העיתונים, לְמַעֵט "ביטאוני הממשלה", גינו פה אחד את התנהגותם של ראשי הצי בפרשה.

יתֵרה מזאת, לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן גילה אדישות כלפי המְקַטְרְגִים והמְשַבחים כאחד: הוא מילא את חובתו, והיתר לא היה מעניינו.

---

* מַגְלֵב בעל תשע רצועות עור שהיה מצוי בשימוש רב בצי האַנְגְלִי.

ב-24 באוֹגוּסְט, לאחר פרידה נרגשת ממשרתי המשפחה, יצאו מטירת מַלְקוֹלְם לורד גְלֶנֶרְבַאן, לֵיידי הֶלֶנָה, רב-סרן מֶק-נַאבְּס, מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט, מר אוֹלְבִּינֶט, הַכַּלְכָּל הראשי, ואִשתו, מרת אוֹלְבִּינֶט, שעמדה לשירותה של לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן.

כעבור כמה שעות כבר הִתְמַקְמוּ על-גבי סיפונה של *דַנְקֶן*. תושבי גְלַזְגוֹ ערכו קבלת-פנים חמה לְלֵיידי הֶלֶנָה, הרַעְיָה הצעירה ואמיצת-הלב, המוכנה לוותֵר על המַנְעַמִּים השלווים של חיי-שפע ולחוש לעזרתם של האנשים במצוקה.

חדריהם של לורד גְלֶנֶרְבַאן ולֵיידי הֶלֶנָה תפסו את כל יַרְכְּתֵי הסיפון של הספינה. הדירה כללה שני חדרי-שינה, טְרַקְלִין ושני קִיטוֹנֵי רחצה; כמוֹ-כן היה שם חדר-אוכל משותף, מוּקף שישה תאים, אשר בחמישה מהם הִתגוררו מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט, מר ומרת אוֹלְבִּינֶט ורב-סרן מֶק-נַאבְּס. אשר לתאיהם של ג'וֹן מַנְגְלְס וטוֹם אוֹסְטִין, הם נמצאו משני צִדי הספינה ופנו לכיוון הגשר העליון. שאר הצוות התגורר בסיפון הבֵּינַיים בִּרְווָחָה מרובה, כֵּיוון שהספינה לא נשׂאה עִמה כל מִטען לְמַעֵט פחם, מִצרכי-מזון וכלי נשק. לג'וֹן מַנְגְלְס לא חסר אֵפוא מקום להתקנת הסידורים הפנימיים, והוא ניצל אותו בתבוּנה.

דַנְקֶן היתה אמורה להפליג בין ה-24 ל-25 באוֹגוּסְט, בשלוֹש לפנות בוקר, עם הגֵיאוּת. אך קודם-לכן צָפו כל תושבי גְלַזְגוֹ בטקס תפילה מרגש. בשמונה בערב עזבו את הספינה לורד גְלֶנֶרְבַאן, אורחיו והצוות כולו, מהמַסיקים ועד לרב-חובל, כל אלה שנועדו להשתתף במסע זה של מסירות-נפש, ויצאו לסֶנְט-מַנְגוֹ, הקָתֶדְרָלָה העתיקה של גְלַזְגוֹ. כְּנֵסייה עתיקה זו, שנותרה ללא פגע בינות להריסות שזרעה ה"רֶפוֹרְמָה", ואשר ווֹלְטֶר סְקוֹט הפליא כל-כך לתארה, אירחה מתחת לקִמְרונותיה האדירים את כל נוסעי *דַנְקֶן* וסַפָּנֶיה, ואת הקהל העצום שהִתלווה אליהם. ושם, באולם המרכזי הגדול, המלא קברים כבֵית-עָלְמִין, יִיחל הכּוֹמֶר מוֹרְטוֹן לחסדי שמים ופרשׂ על המִבצע את חסוּתה של ההשגחה העליונה. ברגע מסוים נישׂא קולה של מֶרִי גְרַאנְט בחלל הכְּנֵסייה הנושָׁנה. הנערה התפללה למען מושיעיה ושפכה לפני האלוהים דמעות של הכרת-טובה. אחר-כך התפזר קהל המוזמנים נִפעם עד מאוד. באחת-עשרה כבר שבו הכול אל הספינה. ג'וֹן מַנְגְלְס והצוות עסקו בהכנות אחרונות.

בחצות הליל הוּסקוּ דוּדֵי הקיטור; הרב-חובל הוֹרָה לְלַבּוֹת את האֵש, ועד מהרה הִתאבכו תִמרות עשן שחור והִתמזגו עם עֲרָפִילֵי הלילה. את מִפרשׂיה של *דַנְקֶן* קיפלו בְּקַפְּדָה וקשרו בנַרְתִיקֵי בד כדי לשומרם מפני זוהמת הפחם, שכן הרוח שנשבה היתה דרומית-מערבית ולא היה בה כדי לסייע למהלכה של הספינה.

בשעה שתיים אחר חצות החלה *דַנְקֶן* לרטוט מחמת רעד דוּדֵי ההסקה שלה; השעון הורה על לחץ של ארבע אַטְמוֹסְפֵירוֹת; הקיטור הרותח נִפלט בשריקה דרך השַׁסְתוֹמִים; הגֵיאוּת היתה נוחה, וכבר היה אור מספיק כדי להבחין במעברי הנהר קְלַייד בין המצופים לבין הבִּיגִינְגְס* שפנסיהם דעכו אט-אט באור השחר המַפְצִיעַ. לא נותר אלא לצאת לדרך.

ג'וֹן מַנְגְלְס שלח להודיע על כך ללורד גְלֶנֶרְבַאן, והַלָּה מיהר לעלות על הגשר.

---

* תִּלֵּי-אבן קטנים שתפקידם לשמש תמרורים בתעלת קְלַייד.

עד מהרה גברה הגֵיאוּת; *דַנְקֶן* פלטה לחלל האוויר צפירות עזות, השתחררה מכבליה ויצאה מבין הספינות שסביבה. המַדְחֵף הוּפעל והדף את הספינה למרכז הנהר. ג'וֹן מַנְגְלְס לא נִזקק לנַוָּוט; הוּא הכיר להפליא את מעברי הקְלַייד, ושום איש-מִקצוע לא היה מֵיטיב ממנו לתַמְרֵן על הסיפון. הספינה התנהלה על-פי הוראותיו; בידו הימנית כִּיוון את המכונות, ובידו השׂמאלית אחז בהגה בדְממה ובבִטְחה. עד מהרה נעלמו אחרוני בתי-החרושת ופינו מקוֹמָם לחֲווילות המפוזרות פה ושם על גבעות החוף הנישׂאות, ושאון העיר הלך ונדם במרחקים.

מִקֵץ שעה חלפה *דַנְקֶן* בטְווח נגיעה מצוּקי דַמְבַּרְטוֹן; לאחר כשעתיים כבר היתה במִפרץ קְלַייד; בשש לפנות-בוקר עקפה את צוּק קַנְטַייר והגיחה מתוך תעלת הצפון, עושׂה את דרכה ללב האוֹקְיָינוֹס.

• 6 •

הנוסע בתא מספר שש

ביום ההפלגה הראשון היה הים גועש למדי; לפנות-ערב התגברה הרוח; *דַנְקֶן* היטלטלה קשות, ועל כן נמנעו הגברות מלעלות על הסיפון; הן נותרו שׂרועות בתָאֵיהן, וטוב עשׂו.

אך למחרת השתנה מעט כיוון הרוחַ; הרב-חובל ג׳וֹן הניף מפרשׂ קִדמי, מִפרשׂ עילי קטן ואת התוסָף הקִדמי; כתוצאה מכך התייצבה *דַנְקֶן* על פני הגלים, ותנוּדות הטִלטוּל לא השפיעו עליה כל-כך. עם עלות השחר עלו לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט על הסיפון והצטרפו ללוֹרד גְלֶנֶרְבָאן, לרב-סרן ולרב-חובל. מה נהדרת היתה הזריחה! כוכב-היום, הדומה לעיגול מתכת מוזהב, הגיח מחֵיק האוֹקֶיינוֹס כמו מתוך אַמְבָּט אדירים מחוּשמל. *דַנְקֶן* החליקה בעיבּוּרו של בוהק מרהיב, ודומה היה שמִפְרָשֶׂיה תופְחים בהשפעת קרני השמש.

נוסעי הספינה צָפו בהתפעמות דוממת בהופעתו של הכוכב הזוהר.

"איזה מחזה מרהיב!" אמרה לבסוף לֵיידי הֶלֶנָה. "צפוי לנו בוקר נאה. הלוואי שהרוח לא תיסוב כנגדנו, ותסייע להתקדמותה של *דַנְקֶן*."

"קשה לַייחל לרוח טובה מזו, הֶלֶנָה יקירתי," השיב לוֹרד גְלֶנֶרְבָאן. "וְאַל לנו להתלונן על התחלת המסע."

"האִם יהיה המסע ממוּשך, אֶדוּאַרְד יקירי?"

"על כך ישיב לנו הרב-חובל ג׳וֹן," אמר גְלֶנֶרְבָאן. "האם קצב ההפלגה מַשׂביע-רצון? האם מרוּצה אתה מספינתך, ג׳וֹן?"

"מרוּצה עד מאוד, כבוד הלוֹרד," השיב ג׳וֹן. "זהו כלי-שַׁיִט נִפלא; וכל סַפָּן היה שׂמח בספינה שכזו תחת רגליו. מעולם לא היו מנוֹע וגוּף מוּתאמים כל-כך זה לזה. אתה יכול לראות עד כמה שטוּח השובל שמותירה הספינה מאחוריה, ובאיזו קלוּת היא מִתַמְרֶנֶת בין הגלים. אנחנו מתקדמים בקצב של שבעה-עשר מילים ימיים לשעה. אם נתמיד במהירות זו, נחצה את קַו-המַשווה בעוד עשרה ימים, ובתוך פחות מחמישה שבוּעות כבר נקיף את כֵּף-הוֹרְן."

"את שומעת, מֶרִי," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "תוך פחות מחמישה שבוּעות!"

"כן, גברתי," השיבה הנערה, "אני שומעת, ולִבי הולם בחוזקה למִשמע דבריו של הרב-חובל."

"והפלגה זו, העלמה מֶרִי," שאל לוֹרד גְלֶנֶרְבָאן, "כיצד היא משפיעה עלייך?"

"בסדר, מילוֹרד, אינני סובלת יתר-על-המידה. ופרט לכך, עד מהרה אֶסְתַגֵל."

"ורוֹבֶּרְט הצעיר שלנו?"

"הוֹ! רוֹבֶּרְט," השיב ג׳וֹן מַנְגְלְס, "כשאין הוא שקוּע בחדר-המכונות, הוא תלוי לו למעלה בפִסגת התְרנים. זה בחוּר המלגלג על מחלת-הים. רְאו בעצמכם, הנה הוא!"

כל המבטים פנו לכיוון ידו של הרב-חובל, שהצביעה על התורן הקִדמי, והכול יכלו להבחין ברוֹבֶּרט התלוי על חבלי המִפרשׂ העִלְעילי הקִדמי בגובה כשלושים מטרים באוויר. מֶרי לא יכלה לכבוש תנועה של פחד.

"הירָגעי, עלמתי," אמר ג'וֹן מַנְגְלֶס, "אני עָרֵב לו ואף מתחייב שבתוך זמן קצר אוּכל להציג לפני הרב-חובל גְרַאנְט – שכן אנו נגלה אותו, את הרב-חובל גְרַאנְט הנִכבד – פֶּרחח ראוי לשמו."

"מי ייתן וישמעוּךָ השמים, מר ג'וֹן," השיבה הנערה.

"ילדתי היקרה," המשיך לורד גְלֶנַרְבַאן, "בכל הפרשה הזאת יש משהו שמקורו בהשגחה העליונה, והדבר מעניק לנו תקווה רבה. אין אנו הולכים, מוליכים אותנו. אין אנו מחפשים, מַנְחִים אותנו. ומלבד זאת, רְאי את כל האנשים האמיצים הללו שהתגייסו למען מטרה נעלה כל-כך. לא זו בלבד שנצליח במילוי משימתנו, אלא אף נְמלאֶה בלא קושי. הבטחתי לְלֵיידי הֶלֶנָה מסע תענוגות, ואעמוד במִלתי – או שטועה אני טעות גסה."

"אֶדוּאַרְד," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "אתה הטוב שבבְני-האדם."

"כלל וכלל לא, אך לרשותי עומד הטוב שבצְוותים על הטובה שבספינות. העלמה מֶרי, האין את מתפעלת מ*דַנְקֶן* שלנו?"

"בהחלט, מִילוֹרד," השיבה העלמה גראנט, "אני מתפעלת ממנה כמבינת-דבר אמיתית."

"מה! באמת!"

"עוד בהיותי ילדה הִשתַעשעתי על אוניותיו של אבי; חבל שלא הכשיר אותי לסַפָּנוּת. בשעת הצורך אוּכל ללא קושי לטפס על תורן או לִשְזור מִקְלַעַת חבלים."

"הוֹ! העלמה, מה את סחה?" קרא ג'וֹן מַנְגְלֶס.

"אם תמשיכי לדבר כך," המשיך לורד גְלֶנַרְבַאן ואמר, "עוד תרכשי את לִבו של הרב-חובל ג'וֹן, שכֵּן אין הוא סבוּר שקיים בעולמנו מקצוע טוב יותר ממקצוע הסַפָּנוּת! הדבר נכון בעיניו גם באשר לנשים! האין זה כך, ג'וֹן?"

"בלי ספק, אדוני," השיב הרב-חובל הצעיר, "אולם בכל-זאת אני סבוּר כי מקומה של העלמה גְרַאנְט על הסיפון ולא בקיפול מִפְרְשֵׂי התורן הראשי; אף-על-פי-כן דבריה שובים את לִבי."

"בעיקר כשהיא מתפעלת מ*דַנְקֶן*," השיב גְלֶנַרְבַאן.

"והיא אכן ראויה להערצתה."

"חֵי נפשי," קראה לֵיידי הֶלֶנָה, "כֵּיוון שאתה גאה כל-כך, בספינת-השעשועים שלך, מתעורר בי החשק לבקר בבטן הספינה ולראות כיצד הִתְמַקְמוּ מלחינו החביבים בסיפון-הבֵּיניים."

"הם מסודרים להפליא," השיב ג'וֹן, "ומרגישים שם כמו בביתם."

"ואכן, כאן באמת ביתם, הֶלֶנָה היקרה," אמר לורד גְלֶנַרְבַאן. "ספינה זו היא חלק מאדמת קָלֶדוֹנְיָה העתיקה שלנו! זהו חלק שהופרד ממחוז דַמְבַּרְטוֹן, והוא שט בזכות חסד מיוחד במינו. בעצם לא נטשנו את ארצנו! *דַנְקֶן* היא טירת מַלְקוֹלְם, והאוֹקְיָינוֹס – אגם לוֹמוֹנְד."

"אם כן, אֶדוּאַרְד יקירי, כַּבֵּד אותנו בסיור בטירה," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה.

"לפקודתך, גברתי," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "אך קודם-לכן הרשי לי להודיע על כך לאולְבִּינֶט."

כַּלְכַּל הספינה היה טַבָּח מעולה, סְקוֹטִי שראוי היה להיחָשב לצָרְפָתִי בשל כשרונותיו בבישול; נוסף על כך גם מילא את תפקידיו במסירות ובתבונה. הוא מיהר לסוּר אל אדונו.

"אולְבִּינֶט, אנו הולכים לערוך סיוּר לפני ארוחת-הצהריים," אמר גְלֶנֶרְבַאן, כאילו היה מדובר בטיול בטַרְבֶּט או באגם קַתְרִין. "אני מקווה שנִמצא שולחן ערוך בשובנו."

אולְבִּינֶט קד בכובד-ראש.

"האם תִתלווה אלינו, רב-סרן?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"אם את מְצווה," השיב מֶק-נַאבְּס.

"הו!" אמר לורד גְלֶנֶרְבַאן, "הרב-סרן אפוּף בעננֵי הסיגר שלו, ואין להוציא אותו מתוכם; העלמה מֶרִי, אני מציג לפנייך מעשֵן העשׂוּי לְבְלִי-חַת. הוא מעשן כל הזמן, אפילו בשנתו."

הרב-סרן הניד בראשו לאות אישור, ואורחיו של לורד גְלֶנֶרְבַאן ירדוּ לסיפון-הבֵּיניים.

ואילו מֶק-נַאבְּס, שנותר לבדו, משׂוחח עם עצמו כהרגלו, אך בלא לסתור את דבריו שלו, כמובן, התעטף בעננֵי עשן דחוסים עוד יותר; הוא עמד ללא ניע, מתבונן בשובלה של הספינה. לאחר כמה דקות של התבוננות דוממת סב לאחור ומצא עצמו עומד מול דמוּת לא מוּכֶּרת. אילו היה דבר-מה המסוּגל להפתיעו, היה הרב-סרן מופתע מן-הסתם, שכן הנוסע הזה לא היה מוּכָּר לו כלל וכלל.

היה זה גבר גְבה-קומה וצנוּם, שנראָה כבן ארבעים; הוא דמה למסמר ארוך בעל ראש עבה; ואכן, ראשו היה רחב ומוּצק, מִצחו גבוה, אפו מוארך, פיו גדול וסנטרו קמוּר מאוד. אשר לעיניו, הן הסתתרו מאחורי משקפי-ענק עגולים, ומבטו הִביע הַסְסנוּת האופיינית לאנשים הרואים אף מבעד לחשיכה. ממראהו ניכר שהוא אדם נבון ועליז; לא היתה לו אותה אֲרֶשֶת-פנים דוחה כאֲרֶשֶת-פניהם של אנשים רציניים, שאינם צוחקים לעולם מתוך עיקרון, ושֶעל אַפְסוּתָם מחַפָּה מסיכה של כובד-ראש. נהפוך הוא. חביבותו נעדרת הגינוּנים של הזָר הצביעה בבירוּר על כך שהוא יודע להתבונן בצִדם החיוּבי של הבריוֹת והדברים. בלא שיִפְצֶה עדיין את פיו אפשר היה לחוש שהוא דַבְרָן גדול, ובעיקר פזוּר-דעת, כדרך הבריות שעיניים להם ולא יִראוּ, ואוזניים להם ולא ישמעו. הוא חבש כוּמתת-מסע, נעל נעליים גבוהות וצהובות וחותָלות מעור; הוא לבש מכנסיים מקְטיפה חומה ומִקטוֹרֶן מאותו בד, ודומה היה כי כיסיו הרבים מְספור תְפוּחים מרוב פִּנקסים, יומנים, דַפְדפות, ארנקים ואלף ואחד חפצים מכבידים מיוּתרים. כמו-כן היה מצוּיד במִשקפת שהיתה תלויה על חזהוּ ברצועה.

התרגשותו של הזר עמדה בסתירה מְשוּוַעַת לשַלווּתו של הרב-סרן; הוא חג סביב מֶק-נַאבְּס, התבונן בו, חקר אותו במבטיו, בלא שהָלה יטרח לתְהוֹת מאַיִן הוא בא, לאן מוּעדוֹת פניו ומדוע הוא נִמצא על סיפונה של *דַנְקֶן*.

כשהבין האדם המִסתורי הזה שכל ניסיונותיו, לנוכח שלוות-נפשו של הרב-סרן, נכשלו, אחז במִשקפת שלו, אשר בהיפתחה בִּמְלוֹאה היה אורְכּה יותר ממטר, וכך

ניצב לו ללא נוע, בפישוק-רגליים, כתמרור על אֵם הדרך. הוא מיקד את מִשקפתו על הקו שבו מתמזגים השמים והמים באופק; אחרי התבוננות של חמש דקות הֵנמיך את המִשקפת, הניחה על קצה הגשר ונשען עליה כפי שנשענים על מקל טיולים. אולם חלקי המשקפת מיהרו, להחליק זה לתוך זה, והמכשיר התקפל; הנוסע החדש, שמִשענתו נִשמטה ממנו לפתע, כמעט השתטח למרגלות התורן הגדול.

כל אחד במקומו של הרב-סרן היה לפחות מעלה חיוך. אך הָלה לא הֵניד עַפְעַף. ברגע זה פתח האלמוני את פיו.

"כַּלְכָּלִ!" קרא בקול שהעיד על היותו זר.

הוא חיכה. איש לא הופיע.

"כַּלְכָּלִ!" שב והִרעים קולו ביתר-שְׂאֵת.

מר אוֹלְבִּינֶט חלף באותו רגע בדרכו למטבח, שהיה בקִדְמַת הספינה. מה רבה היתה הִשתוממותו כששמע את הבַּרְנָש הארוך הזה, שאותו לא הכיר, פונה אליו בדברים!

"מאַין צץ הטיפוס הזה?" אמר בלִבו. "ידיד של גְלֶנֶרְבַאן? לא ייתכן."

ובכל זאת טיפס ועלה לסיפון וניגש אל האלמוני.

"האִם אתה הכַּלְכָּל בספינה הזאת?" שְׁאֵלו הזר.

"כן, אדוני," השיב אוֹלְבִּינֶט, "אך לא היה לי הכבוד..."

"אני הנוסע מתא מספר שש."

"מִספר שש?" חזר אחריו הכַּלְכָּל.

"ללא ספק. ומה שִׁמְךָ?..."

"אוֹלְבִּינֶט."

"ובכן, אוֹלְבִּינֶט ידידי," הפטיר הזר מתא מִספר שש, "צריך לחשוב על ארוחת-הבוקר, וכמה שיותר מהר! כבר שלושים ושש שעות שלא בא אוכל אל פי, או ליתר דיוק, שלושים ושש שעות שֶׁיָשַׁנְתִי, ואפשר לסלוח זאת לאדם שגמא בנסיעה אחת את הדרך מִפָּרִיס לְגְלַזְגוֹ. באיזו שעה אוכלים, בבקשה?"

"בשעה תשע," השיב אוֹלְבִּינֶט מוּכָנִית.

הזר ביקש להסתכל בשעונו, אך הדבר גזל ממנו זמן רב, משום שרק בכיס התשיעי עלה בידו למוצאו.

"טוב," הִפטיר. "השעה עדיין לא שמונה. מר אוֹלְבִּינֶט, הגש לי רָקִיק וכוסית שֶׁרִי לעת-עתה, אני גוֹוֵעַ ברעב."

אוֹלְבִּינֶט הקשיב בלא להבין; יְתֵרָה מזאת, הזר דיבר בלא הרף, מדלג מנושֹא אחד למשנהוּ בשטף דיבור אדיר.

"ובכן," אמר, "היכן הרב-חובל? עדיין לא קם משנתו! וסגן הרב-חובל? מה מעשיו? האם גם הוא ישֵׁן? מזג-האוויר נאה, למרבה המזל הרוח מסייעת, והספינה משייטת מעצמה..."

בדיוק באותו רגע, בעודו מוסיף לַהֲג כך, הופיע ג'וֹן מַנְגְלְס בראש מדרגות גשר הפיקוד.

"הנה הרב-חובל," אמר אוֹלְבִּינֶט.

"הו! נעים מאוד," קרא האַלְמוני, "נעים מאוד להכירךָ, הרב-חובל בַּרְטוֹן!"

אם היה אדם שהוּכָּה בתַדְהֵמה, היה זה בוודאי ג'וֹן מַנְגְלְס, שהופתע לא רק מן הפְּנייה אליו כאל "הרב-חובל בַּרְטוֹן" אלא בעיקר מעצם נוכחותו של הזר הזה על סיפונו. הלה המשיך בהתלהבות:

"הרשֵה לי ללחוץ את ידך," אמר, "שכֵּן אם לא עשיתי זאת שְלשום, הרי זה משום שאסור להפריע לאיש בעֵת ההפלגה. אך עכשיו, רב-חובל, אני באמת שָמח להכיר אותך."

ג'וֹן מַנְגְלְס פער את עיניו לִרווחה, סוקר לסֵירוּגין את אוֹלְבִּינֶט ואת הזר, שזה עתה הגיע.

"עתה," המשיך הלה, "מִשֶעָרכנו היכרות, רב-חובל יקר, אנו כבר חברים ותיקים. הבה נשוחח, אם כן, ואמור לי, האִם אתה מרוצה מ*סְקוֹטְיָה*?"

"למה כוונתך ב*סְקוֹטְיָה*?" אמר לבסוף ג'וֹן מַנְגְלְס.

"הרי זו *סְקוֹטְיָה* שנושאת אותנו, ספינה מעולה, אשר את מעלותיה שיבחו בפני לא פחות מאשר את מעלות מְפקדה, הרב-חובל האמיץ בַּרְטוֹן. האם אתה שְאֵר-בשׂרו של הנוסע האַפְרִיקָנִי הדגול הנושא שם זה? גבר רב-תעוזה. קַבל נא את מחמאותַי, אם כן!"

"אדוני," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס, "לא רק שאינני שְאֵר-בשׂרו של אותו נוסע בַּרְטוֹן, אלא שגם אינני הרב-חובל בַּרְטוֹן."

"הא!" קרא הזר, "אם כן, יש לי הכבוד לשוחח כעת עם סגן הרב-חובל של *סְקוֹטְיָה*, מר בֶּרְדְנֶס, לא כן?"

"מר בֶּרְדְנֶס?" השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, שהחל מנחֵש את מה שאירע. האם יש לו עניין עם משוגע או עם סתם מבולבל? זו היתה הסוגיה שניקרה במוחו, וכבר התכונן להשיב נֶחרצות, כאשר עלו לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, אִשתו והעלמה גְרַאנְט על הסיפון. האַלְמוני הבחין בהם וקרא:

"הא! יש נוסעים! יש נוסעות! מצוין. מר בֶּרְדְנֶס, אני מקווה שתואיל להציגני..."

הוא התקדם, נינוח להפליא, בלא להמתין להתערבותו של ג'וֹן מַנְגְלְס.

"עלמתי," פנה לעלמה גְרַאנְט, "גברתי," פנה לְלֵיידי הֶלֶנָה, "אדוני..." הוסיף בפנותו ללוֹרד גְלֶנֶרְבַאן.

"נא להכיר, לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס.

"מִילוֹרד, איתך הסליחה על שאני מציג את עצמי בלא שהוצגתי; אך בלב-ים יש לזנוח מעט את גינוני הנימוס. אני מקווה כי חיש מהר נִתוודַע איש אל רֵעֵהוּ. וכי במחיצתן של הגבירות הללו תהיה ההפלגה ב*סְקוֹטְיָה* קצרה וגם נעימה."

לֵיידי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט לא מצאו כל מענה בפיהן. הן לא הבינו את פשר נוכחותו של האורח הלא-קרוא על סיפונה של *דַנְקֶן*.

"אדוני," פתח אז גְלֶנֶרְבַאן ואמר, "עִם מי יש לי הכבוד לדבר?"

"עם זָ'ק-אֶלְיָכִין-פְרַנְסוּאָ-מַארִי פָּגָנֶל, מזכיר החֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה של פָּרִיס, חבר-נִלווה בחבָרוֹת הגֵיאוֹגְרָפִיוֹת בבֶּרְלִין, בבּוֹמְבֵּי, בדַרְמְשְטַאט, בלַייפְּצִיג, בלוֹנְדוֹן, בפֶּטֶרְסְבּוּרג, בווינָה, ובנְיוּ-יוֹרְק, חבר-כבוד במכון המלכותי לגֵיאוֹגְרַפְיָה ואֶתְנוֹגְרַפְיָה של הוֹדוּ-המִזרחית, אשר לאחר שהִקדיש עשׂרים משנות חייו לחקר הגֵיאוֹגְרַפְיָה בלִשכתו, ביקש להצטרף למדע המעשי, וכעת הוא בדרכו להוֹדוּ, כדי לְגַשֵר בין עבודות המחקר של גדולי הנוסעים."

7

מאַין בא ז'ק פַּגָנֶל ואנה מוּעדות פניו?

מזכיר החֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה היה בוודאי דמות מְלַבֶּבֶת, שכֵּן כל דבריו נאמרו בחֵן רב. לורד גְלֶנֶרְבַאן ידע היטב מי האדם העומד לפניו; שמו ופועלו של ז'ק פַּגָנֶל היו מוּכָּרים לו היטב; מחקריו בגֵיאוֹגְרַפְיָה, דיווּחיו על התַגליות האחרונות שהתפרסמו בביטאוני החֶברה, והתכתבויותיו עם חוקרים ברחבי העולם כולו העמידו אותו בשוּרה אחת עם החשובים שבמדעני צָרְפַת. לפיכך הושיט גְלֶנֶרְבַאן בלבביות את ידו לאורחו הלא צפוּי.

"וכעת, לאחר שערכנו בינינו היכרות," אמר הלוֹרד, "התואיל להרשות לי להציג לך שאלה?"

"עשׂרים שאלות אפילו, מילוֹרד," השיב ז'ק פַּגָנֶל, "שיחה עִמך תהיה לי לעונג רב."

"האם עלית על סיפון האונייה הזאת שִׁלשום?"

"אכן, מילוֹרד, שִׁלשום בערב, בשעה שמונה, זינקתי מן הרכבת הקָלֶדוֹנִית המהירה לכִרְכָּרה קלה, ומִן הכִּרְכָּרה היישר ל*סְקוֹטְיָה*. עוד בפָּרִיס הזמנתי שם את תא מספר שש. הלילה היה אָפֵל ולא ראיתי איש על הסיפון. עייף מנסיעה של שלושים שעות בדרכים, ובידעִי שעל-מנת להימנע ממחלת-ים, מוּטב לו לאדם לעלות על יצוּעו לפני ההפלגה ולא לקום ממנו במשך הימים הראשונים להפלגה, נכנסתי מיד למיטה וישנתי שלושים ושש שעות רצוּפות, האמן לי."

סוף-סוף הבינו מאזיניו של פַּגָנֶל את פשר נוכחוּתו על הסיפון. הנוסע הצָרְפָתִי התבלבל, ובמקום לעלות על *סְקוֹטְיָה* עלה על *דַנְקֶן*, שבאותה שעה היו כל אנשיה בתפילה בסֶנְט-מַנְגוֹ. הכול הִתְחוור. אולם מה יֹאמר הגֵיאוֹגְרָף כשיִיוודע לו יעד הפלגתה של הספינה שעל סיפונה עלה?

"ובכן, מר פַּגָנֶל," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "האִם כַּלְכָּתָה היא נקוּדת-המוצא שבחרתָ למחקרֶיך?"

"כן, מִילוֹרד, כל ימַי קינן בי החלום לראות את הוֹדוּ. זהו חלומִי הנִשׂגב ביותר, העומד סוף-סוף להתגשם בארץ הפילים והטַאוּגִס."

"ובכן, מר פַּגָנֶל, לא בנֶקֶל תהיה מוכן לסייר בארץ אחרת?"

"אכן, מילוֹרד, לא בנֶקֶל אעשה זאת, ותהיה כרוּכה בכך אי-נעימות רבה לגַבַּי שכן מצוּיד אני במכתבי המלצה ללורד סוֹמֶרְסֶט, מושלה הכללי של הוֹדוּ, ומוּטלת עלי משימה מטעם החֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה שבכוונתי למלאה."

"אה! מוּטלת עליךָ משימה?"

"אמנם כן, עלי לערוך מסע מעניין ומועיל. את התוכנית הִתווה ידידי ועמיתי

לִמקצוע מר וִיווִיאָן דֶה סַן-מַרְטֶן. מדובר במסע בעקבות האחים שְׁלַגִינְוַויְיט, הקוֹלוֹנֶל ווֹ, וֶבּ, הוֹדְג'סוֹן, המִיסְיוֹנֶרִים הוּק וגַבֶּה, מוּרְקְרוֹפְט, מר ז'וּל רֶמִי ונוסעים מהוללים רבים אחרים. ברצוני להצליח במקום שנכשל בו, לרוע המזל, המִיסְיוֹנֶר קְרִיק בשנת 1846; בקיצור, לסייר לאורך הערוץ של הָיָארוֹ-דְזַנְגְבּוֹ-טְשׁוּ, הזורם בטִיבֶּט לאורך אלף וחמש-מאות קילומטרים, למרגלות הרכס הצפוני של ההִימָלָיָה, ולדעת סוף-סוף אם נהר זה מתחבר לבְּרַהְמַפּוּטְרָה בצפון-מִזרח חבל אַסַם. מילורד, עיטור זהב מובטח לנוסע שיעלה בידו להגשים את אחד ממַאֲוַויֵיהם הגדולים ביותר של חוקרי הודו."

פָּגָנֶל השתַלְהֵב. הוא דיבר בהתלהבות מרהיבה, נסחף על כנפיו המהירות של הדמיון. לא היה אפשר לעצור אותו, כשם שאי-אפשר לעצור את הנהר רַיְין במפלי שַאפְהָאוּזֶן.

"מר זָ'ק פָּגָנֶל," אמר לורד גְלֶנֶרְבַאן לאחר דקה של דומייה, "ברור כי מדובר במסע נאה ביותר, שהמדע יכיר לך עליו תודה מרובה; אך לא הייתי רוצה להמשיך ולהסתיר ממך את טעותך, ולְפי שעה, יהיה עליך לוותֵר על ההנאה שבביקור בהודו."

"לוותר על ההנאה! ומדוע?"

"משום שאתה מפליג בכיוון ההפוך לחצי-האי ההודִי."

"איך ייתכן! הרב-חובל בַּרְטוֹן..."

"אינני הרב-חובל בַּרְטוֹן," השיב ג'וֹן מַנְגְּלְס.

"אבל זוהי *סְקוֹטְיָה?*"

"אין זו האוניה *סְקוֹטְיָה!*"

קשה לתאר את השתוממותו של פָּגָנֶל. הוא הסתכל לסֵירוגין בלורד גְלֶנֶרְבַאן, ששמר כל הזמן על אֲרֶשֶׁת רצינית, בלֵיידי הֶלֶנָה ובמֶרִי גְרַאנְט, שארשת-פניהן הביעה אהדה נוגה, בג'וֹן מַנְגְּלְס שחייך וברב-סרן שלא הֵניד עַפְעַף; לאחר-מכן משך בכתפיו והסיט את משקפיו ממִצחו אל עיניו:

"איזו מַהֲתַלָּה!" קרא.

אך באותו רגע נִתקל מבטו בגלגל ההגה, ועליו מתנוססות שתי מלים:

ד נ ק ן

ג ל ז ג ו

"*דַנְקֶן!*" פלט זעקת ייאוש אמיתית.

אחר-כך מיהר לרדת במורד המדרגות ואץ לעבר תָאו.

מיד עם היעָלמו של בִּיש-גַדָא מלומד זה, לא היה איש על הסיפון, למַעֵט הרב-סרן, שהיה מסוגל לשמור על רצינותו, והצחוק שפרץ דָבַק גם במלחים. לְטעות ברכבת! נִיחָא. לעלות על הרכבת לאֶדִינְבּוּרוֹ במקום לדַמְבַּרְטוֹן! זה עוד אפשרי. אולם לְטעות באונייה, ולהפליג לעבר צִ'ילֶה שעה שפניךָ להודו, זה כבר מעיד על פיזור-נפש מדהים.

"אגב, אין הדבר מפתיע אותי לגבי זָ'ק פָּגָנֶל," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "לחוסר-המזל שלו יצאו מוֹנִיטִין. יום אחד פירסם מפה של אַמֶרִיקָה וכָלַל בה את יַפָּן. אולם

אין זה מונע ממנו להיות מדען דגול, אחד מבחירי הגיאוֹגרָפים של צָרְפַת."

"אך מה נעשה באדון המסכן הזה?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה. "הרי איננו יכולים לקחת אותו עִמנו עד לפָּטָגוֹנְיָה."

"ולמה לא?" התערב מֶק-נַאבְּס בכל הרצינות, "אין אנו אחראים להיסח-הדעת שלו. נניח שהוא נמצא ברכבת, האם ינסה לעצור אותה?"

"לא, אך הוא יֵירד בתחנה הקרובה," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה.

"יפה," הִפטיר גְלֶנֶרבַאן, "ברשותו לעשות זאת בתחנתנו הקרובה."

ברגע זה שב פָּגָנֶל ועלה על הסיפון, מבויש ונִכלָם, לאחר שבדק ומצא שכל מִטענו נמצא על הסיפון. הוא שב וחזר ללא הרף על המִלים המכריעוֹת: *דַנְקֶן! דַנְקֶן!* גם לוּ טרח לא היה מוצא מִלים אחרות באוצר-לְשונו. הוא פסע הלוך ושוב, בּוחן את מערכת-התִרנים של הספינה וצופה באופק הדומם של מרחבי הים. לבסוף שב לעבר לוֹרד גְלֶנֶרבַאן.

"ולאן מפליגה *דַנְקֶן* זו?..." שאל.

"לאַמֶריקָה, מר פָּגָנֶל."

"לאן בדיוק?..."

"לקוֹנְסֶפְּסְיוֹן."

"לצִ'ילֶה! לצִ'ילֶה!" הִצְטַעֵק הגֵיאוֹגְרָף ביש-המזל. "ומה יְהֵא על שליחותי להודוּ! מה יגידו מר דֶה קָאטְרְפָאז', נשיא הוועדה המרכזית! ומר דָ'אוֶוזָאק! ומר קוֹרְטָאמְבֶּר! ומר וִיוְיָאן דֶה סַן-מַרְטֶן! כיצד אַראה את פנֵי בכִנְסֵי החֶברה!"

"אנא מִמך, מר פָּגָנֶל," אמר גְלֶנֶרבַאן, "אל תיפול רוחך. הכול עוד יסתדר על הצד הטוב ביותר, ותצא רק בעיכוב מִזערי. הנהר יָארוֹ-דְזַנְגְבּוֹ-טְשוּ ימתין לך תמיד בהרי טִיבֶּט. בתוך זמן קצר נטיל עוגן במָדֵירָה, ושם תוכל למצוא ספינה שתשיבך לאֵירוֹפָּה."

"אני מודה לך, מִילוֹרד, עלי להשלים עם המצב. אך תֹאמר מה שתֹאמר, זוהי הרפתקה יוצאת-דופן, ורק לי קורים מִקרים מֵעין אלה. ומה על התא השמור לי על סיפון *סְקוֹטְיָה*!"

"אה! אשר ל*סְקוֹטְיָה*, אני מציע לך לשכוח אותה לזמן-מה."

"אבל האִם *דַנְקֶן* היא רק ספינת-שעשוּעים?" שאל פָּגָנֶל, לאחר שבחן את האונייה.

"אכן כן, אדוני," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "והיא רכוּשו של כבוד הלוֹרד גְלֶנֶרבַאן."

"המַפְצִיר בך לנצל את הכנסת-האורחים הנדיבה שלו," אמר גְלֶנֶרבַאן.

"אלף תודות, מִילוֹרד," השיב פָּגָנֶל, "אני באמת מכיר לך תודה על אדיבותך; אך הַרשה לי להעיר הערה אחת פשוטה: ארץ יפה היא הוֹדוּ; היא פורשׂת לעיני המטיילים בה הפתעות מרהיבות; בוודאי אין הגבירות מכירות אותה... ובכן, כל שיְהֵא על הַגַאי לעשות הוא לסובב קלות את ההגה וספינת-השעשוּעים *דַנְקֶן* תפליג לכַּלְכָּתָה באותה קלות שבה היא מפליגה לעבר קוֹנְסֶפְּסְיוֹן; הרי אין זה אלא מסע תענוגות..."

נִענוּעֵי הראש לשמע הצעתו של פָּגָנֶל לא הניחו לו לסיים את דבריו. הוא נֶאֱלם דום.

"מר פָּגָנֶל," פתחה ואמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "אילו היה מדובר רק במסע תענוגות,

הייתי משיבה לך: הבה נצא כולנו יחדיו להוֹדוּ הגדולה, ולוֹרד גְלֶנֶרבַאן לא היה מתנגד לכך. אולם דַנְקֶן יצאה להשיב למולדתם ניצולים המופקרים על חוף פָּטָגוֹנְיָה, ואין ביכולתה להחליף מטרה כה אנושית...״

בתוך רגעים סְפוּרים סיפרו לנוסע את כל פְּרטי הפרשה; בשֶמֶץ של התרגשות שמע על גילוי המִסמכים בדרך נֵס, על קורותיו של הרב-חובל גְרַאנְט ועל הצעתה האצילית של לֵיידי הֶלֶנָה.

״גברתי,״ כך אמר, ״הרשי לי להביע את התפעלותי מהתנהגותך בכל העניין, ולהעריצה בלא סְייג. על ספינתכם להמשיך בדרכה, ואצטער צער רב אם אעַכְּבֶנה ולוּ גם ליום אחד.״

״הרוצה אתה, אֵפוא, להצטרף לחיפושינו?״ שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

״הדבר בלתי-אפשרי, גברתי, עלי למלא את שליחותי. ארד מן האונייה בתחנתכם הקרובה...״

״ובכן, במָדֵירָה,״ אמר ג׳וֹן מַנְגְלְס.

״שיהיה כך, במָדֵירָה. משם לליסְבּוֹן רק מאה ושמונים מילים ימיים; אחכה שם לאמצעי-תובָלה אחר.״

״ובכן, מר פָּגָנֶל,״ אמר גְלֶנֶרבַאן, ״הכול יֵיעשׂה כבקשתך. ובאשר לי, אני מאוּשר על שבידי לארח אותך על ספינתי במשך ימים מִספר; ואני מקווה שלא תִשתעמם בחֶברתנו!״

״הו! מִילוֹרד,״ מחה המדען, ״מזלי שטעיתי טעות כה נעימה! ובכל-זאת, מה מגוּחך מצבו של אדם העולה על ספינה שיעדהּ הוֹדוּ ומוצא עצמו מפליג לעבר אַמֶריקָה!״

חֶרֶף ההערה העגומה הזאת השלים פָּגָנֶל עם העיכוב, שלא היה באפשרותו למונעו. הוא התגלה כאדם חביב, שׂמח וכמובן פְּזוּר-דעת. הוא הקסים את הגברות ברוחו העליזה, ועוד בטרם חלף היום כבר היה מיוּדד עם כולם. לפי בקשתו נִמסר לידיו המִסמך המפורסם. שעה ארוכה עיין בו בכובד-ראש ובקפידה. שוּם פירוש אחר לא נראה לו אפשרי. כל אהדתו היתה נתונה למֶרִי גְרַאנְט ולאחיה, והוא חיזק את תקוותם. הדרך שבה צפה את השתלשלות האירועים וההצלחה המובטחת שחזה לדַנְקֶן העלו חיוך על פניה של הנערה. ובאמת, אִלְמָלֵא שליחותו היה מצטרף לחיפוש אחר הרב-חובל גְרַאנְט!

ובאשר ללֵיידי הֶלֶנָה, מִשֶנודע לו כי היא בתו של וִילְיָאם טַפְנֶל, פרץ פָּגָנֶל בקריאות התפעלות. הוא הכיר את אביה. איזה מדען נועז! ואֵילו מכתבים החליפו ביניהם כשהיה וִילְיָאם טַפְנֶל חבר-נִלְוֶה בחברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה! הוא שערך היכרות בין פָּגָנֶל לבין מר מַלְט-בְּרָן! איזה מִפגש, ואיזה עונג לשוט בחברת בתו של וִילְיָאם טַפְנֶל!

לבסוף ביקש מלֵיידי הֶלֶנָה רשות לנַשְקָהּ. לֵיידי הֶלֶנָה נֶעֶתְרָה לבקשתו, אף שהדבר חרג מן הסתם ממוּסכמות ״הטעם הטוב״.

8.
עוד בחור הגוּן
על סיפונה של *דַנְקֶן*

בינתיים נטו זרמי אַפְרִיקָה הצפונית חסד לספינת-השעשועים, והיא שָׁעֲטָה במלוא המהירות לעבר קַו-הַמַשְׁוֶה. ב-30 באוֹגוּסְט נִראתה במרחק קבוצת אִיֵי מַדֵירָה. נאמן להבטחתו הציע גְלֶנֶרְבַאן לאורחו לעגון שם, כדי לאַפשר לו לרדת אל היבשה.

"לוֹרד יקר שלי," השיב לו פָּגָנֶל, "אשאל אותך בצורה ישירה וגלויה, כלום היה בכוונתך לעצור בְּמַדֵירָה קודם שהגעתי אני אל הסיפון?"

"לא," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"ובכן, הַרשה לי להפיק תועלת מֵהֶיסח-דעתי המֵביש כל-כך. מַדֵירָה הוא אי מוּכָּר ואין לגֵיאוֹגְרָף כל עניין בו. הכול כבר נאמר ונכתב על אותה קבוצת איים, שהכרמים בה, דרך-אגב, הולכים וּמִתְנַוונים. שַׁוֶוה בנפשך ששוב אין כרמים במַדֵירָה! בְּצִיר היין, אשר בשנת 1813 הגיע לעשרים ושניים אלף פ. יפ*, צנח בשנת 1845 לאלפיים שש-מאות שישים ותשעה בלבד. ואילו כיום אין הוא עולה על חמש-מאות! זהו חיזיון עגום. אולי תיאות לעגון באיים הקָנָרִיִים?..."

"נעגון באיים הקָנָרִיִים," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "אין בכך כדי להסיט אותנו מנתיבנו."

"הדבר ידוע לי, לוֹרד יקר. באיים הקָנָרִיִים, ובזאת כבר תיווכח במו-עיניך, יש שלוש קבוצות איים שכדאי לחוקרן, שלא לדבר על צוּק טֶנֶרִיף שתמיד השתוקקתי לחזות בו. זו הזדמנות פז, ואני אנצל אותה. בעת שאמתין לאונייה שתשיב אותי לאֵירוֹפָּה, אעפיל אל ההר הנודע הזה."

"כרצונך, פָּגָנֶל היקר שלי," השיב לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, שלא יכול לכבוֹש את חיוכו.

ואכן היו סיבות לחיוך זה.

המרחק בין האיים הקָנָרִיִים לְמַדֵירָה אינו רב. רק מאתיים וחמישים מילים ימיים מפרידים בין שתי קבוצות האיים, וזהו מרחק לא משמעותי לספינה מהירה כ*דַנְקֶן*.

ב-31 באוֹגוּסט, בשעה שתיים אחר-הצהריים, טיילו ג'וֹן מַנְגְלְס וּפָּגָנֶל על הסיפון. הצָרְפָתִי הִמטיר על עמיתו שאלות נִמרצות על אודות צִ'ילֶה, כאשר לפתע שיסע הרב-חובל את דבריו והורה בידו על נקודה באופק בכיווּן דרום.

"מר פָּגָנֶל!" קרא.

"במה העִניין, רב-חובל יקר שלי?" השיב הלה.

"הבט לכיווּן זה, האינך מבחין בדבר-מה?"

---

* הפ. יפ מכיל חמישים הֶקְטוֹלִיטְרִים, שהם חמשת-אלפים לִיטְרִים.

"שום דבר."
"אינך מסתכל לכיוון הנכון. לא באופק, אלא מעליו, בעננים."
"בעננים? אני מחפש היטב..."
"הִנה, עכשיו, מעבר לקצה מוט החרטום."
"איני רואה דבר."
"כנראה משום שאינך רוצה לראות. אף שאנו מרוחקים עדיין כדי ארבעים מילים ימיים משם, אפשר לראות בבירור את קצֵה הצוק של טֶנֶריף מעל לקו-האופק."
בין אם רצה פָּגָנֶל לראות ובין אם לָאו, חייב היה להכיר בעוּבדות שעות מִספר לאחר-מכן, אחרת היה נאלץ לטעון שהוא לוקֶה בעיוורון.
"אתה מבחין בו סוף-סוף?" קרא לעברו ג'וֹן מַנְגְלְס.
"כן, כן, בהחלט," השיב לו פָּגָנֶל, ולאחר-מכן הוסיף בנימה של זִלזול, "ולזה קוראים צוק טֶנֶריף?"
"אָכֵן, כן."
"אין הוא מרשים בגובהו."
"בכל זאת הוא מתנשׂא לגובה ארבעת-אלפים מֶטְרים מעל פני הים."
"אין הוא מִשתַוֶה למוֹן-בְּלַאן."
"ייתכן, אך כשתצטרך להעפיל עליו, תִמצאנו מן הסתם גבוה למדי."
"הו! להעפיל עליו! להעפיל עליו! רב-חובל יקר, לשם מה, אני שואל אותך, אחרי האדונים דֶה הוּמְבּוֹלְדְט וּבוֹנְפְּלָאן? איזה גאון היה אותו הוּמְבּוֹלְדְט! הוא העפיל על ההר הזה, ותיאר אותו בצורה מושלמת; הוא זיהה את חמשת אזורי ההר: אזור הגפנים, אזור הֶעָר, אזור האורנים, אזור הָאַבְרָשִׁים הָאַלְפִּינִיִים ולבסוף – האזור הַצָּחִיחַ. הוא הניח את כף-רגלו על פסגת הצוק, מקום שהיה צר מכדי שיוכל לשבת שם. ממרומי ההר הקיף מבטו שטח בגודל של כרבע מִשְׁטחה של סְפָרַד. אחר-כך סייר בהר-הגעש וירד עד לתחתית הלוע הכבוי. מה ברצונך שאעשׂה שם אחרי אדם דגול זה, אני שואל אותך?"
"ואמנם," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "לא נותר עוד דבר לגלות. חבל מאוד, שכן אתה עשׂוי להשתעמם עד מאוד בשעה שתמתין לספינה בנְמל טֶנֶריף. אל תְקַוֶוה למצוא שם הרבה אירועים מבדרים."
"פרט לבידור שאני יכול לספק לעצמי," השיב פָּגָנֶל וצחק. "אבל מַנְגְלְס היקר שלי, האִם אין באיי כֵּף-וֶרְדֶה נקודות עגינה חשובות?"
"בהחלט. אין קל יותר מאשר לעגוֹן בווילָה-פְּרָאיָה."
"וזאת בלי להתעלם מן היתרון שאין לזַלְזֵל בו," השיב פָּגָנֶל, "שהוא קִרבת איי הכֵּף הירוק* לסֶנֶגַל, שם אוכל לפגוש את בני-מולדתי. אני יודע שאומרים כי קבוצת איים זו אינה מעניינת במיוחד; היא פראית ואקלימה אינו יפה לבריאות; אך מנקודת-מבטו של הגֵיאוֹגְרָף יש עניין בכול. לראות, זה מדע. יש אנשים שאינם יודעים לראות; הם מפליגים למרחק ובמוחם אין התבונה רבה מתבונתו של סַרְטָן. האמֵן לי שאינני נִמְנֶה עִמם."
"כרצונך, מר פָּגָנֶל," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "ובְטוּחָני שמדע הגֵיאוֹגְרַפְיָה יֵיצא

---

* הכֵּף הירוק הוא פירוש שמו של כֵּף-וֶרְדֶה. וֶרְדֶה – ירוק.

נִשׂכר משהותך באיי כֵּף-וֶרְדֶה. ממילא תכננו לעגון שם כדי להצטייד במִלאי של פחם. לפיכך, ירידתך לחוף לא תגרום לנו כל עיכוב."

לאחר דברים אלה נתן הרב-חובל הַנְחיות כך שנתיב הספינה יעבור ממערב לאיים הקָנָרִיים; המצוק הנודע לתהילה נותר לשׂמאלם, ודַנְקֶן המשיכה בשיוטה המהיר, חוֹצָה את חוג-הסַרְטָן ב-2 בסֶפְּטֶמְבֶּר, בחמש לפנות-בוקר. אז הִשתנה מזג-האוויר. הם נקלעו לאוויר הלח והמעיק של עונת הגשמים, El tiempo des aguas, "יְמֵי-הַמַּיִם" כמאמר הסְפרַדִים. עונה זו קשה למטיילים, אך ברוכה לתושבי האיים האַפְרִיקָנִיים, שלא נִתברכו בעצים ולכן הם דלים גם במים. הים הגועש עד להבהיל הרחיק את הנוסעים מן הסיפון; אולם השיחות בחדר-האוכל התנהלו בעירנות רבה.

ב-3 בסֶפְּטֶמְבֶּר החל פָּגָנֶל אורז את מִטענו ומתכונן לירידה. דַנְקֶן תימְרְנה בין איי כֵּף-וֶרְדֶה; היא חלפה ליד "אי המֶלַח", שְׁמָמַת חול אמיתית, צְחיחה ויבשה; לאחר ששָׁייטה לאורך שונִיות האַלמוּגים רחבות-הידיים, התרחקה בקו אלכסוני מן האי סַן-זָ'ק, שרֶכֶס הרי שַׁחַם חוצה אותו מצפון לדרום ומסתיים בשני תִּלִים נישאים. אחר נכנס ג'וֹן מַנְגְלְס למעברי מפרץ וִילָה-פְּרָאִיָה, ועד מהרה עגן במבואות העיר בעומק כמה מטרים. מזג-האוויר היה נורא ומִשְׁבְּרֵי הגלים עזים במיוחד, אף-על-פי שהמִפרץ היה מוּגן מפני רוחות ים. גשם זִלְעָפּוֹת ניתַך וכמעט שלא היה אפשר לראות את העיר, שהיתה בנויה על מישור דמוי-גְזוּזְטְרָה, הנִשען על שלוּחוֹת סלעי-געש, שגובהם כמאה מטרים. מראֵה העיר מבעד למסך הגשם הצפוף היה מדכא.

לֵיידי הֶלֶנָה לא יכלה לְמַמֵּש את תוכנית הביקור שלה בעיר; הטְעָנת הפחם נִתקלה בקשיים לא מעטים. נוסעיה של דַנְקֶן הִצטווּ להִצטופף בתאיהם, בעוד ים ושמים מערבבים את מימיהם במְעַרְבּוּלת אדירה. בדרך הטבע התמקדו כל השיחות בשאלת מזג-האוויר. כל אחד חיווה את דעתו, לְמַעֵט הרב-סרן, שהיה מסוגל לִצְפות במבוּל עולמי בשִׁוויון-נפש מוחלט. פָּגָנֶל שוטט אנה ואנה, מניד בראשו.

"זה נעשׂה במִתכוון," אמר.

"בלי ספק," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "אֵיתָנֵי-הטבע חָברו נגדך."

"בכל זאת אגבור עליהם."

"לא תוכל להתמודד עם גשם כזה," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה.

"אתמודד גם אתמודד, גברתי. חושש אני רק לגורל מִטעני ומַכשירַי. הכול יֵירד לטִמיון."

"רק מן הירידה אל החוף יש לחשוש," אמר גְלֶנֶרְבַאן. "כשתגיע לווילָה-פְּרָאִיָה, ודאי תמצא לך מגורים סבירים; אולי לא נקיים כל-כך; שְׁכֵנוּתם של קופים וחזירים אינה נעימה תמיד, אך אסור לנוסע לדַקְדֵק בקְטנות. ומעל לכול, יש לקוות כי בתוך שבעה או שמונה חודשים תוכל לעלות על אונייה לאֵירוֹפָּה."

"שבעה או שמונה חודשים!" הצטעק פָּגָנֶל.

"לפחות. בעונת הגשמים אין האוניות מַרבות לִפקוד את איי כֵּף-וֶרְדֶה. אך תוכל לנצל ביעילות את זמנך הפנוי. קבוצת האיים הזאת אינה מוּכֶּרֶת היטב; יש

הרבה מה לעשות כאן בתחום הטופוגרַפְיָה, תורת האַקְלִים, האֶתְנוֹגרַפְיָה וההִיפְּסוֹמֶטְרִיָה*."

"תוכל לחקור נהרות," הוסיפה לֵידִי הֶלֶנָה.

"אין שם נהרות, גברתי," השיב פָּגָנֶל.

"ובכן, נְחלים?"

"גם נחלים אין."

"פַּלְגֵי מים, אם כן?"

"גם אלה אינם בנִמצא."

"טוב," הפטיר הרב-סרן, "תוכל להִתמקֵד ביערות."

"כדי שיהיו יערות, יש צורך בעצים; ושם אין עצים."

"ארץ נאה!" הפטיר הרב-סרן.

"אל יֵיאוש, פָּגָנֶל היקר שלי," אמר אז גְלֶנֶרְבַאן, "לפחות יהיו לך הרים."

"הו! הם נמוכים ולא מעניינים, מִילוֹרד. ומלבד זאת, מלאכת מחקר זו כבר נעשׂתה."

"נעשׂתה?!" תמה גְלֶנֶרְבַאן.

"הו! זהו גורלי. אם באיים הקַנָרִיִּים היה עלַי להִתמודד עם מחקריו של הוּמְבּוֹלְדְט, כאן הקדים אותי גֵיאוֹלוֹג אחר, מר שַׁרְל סֶנְט-קְלֶר דֶווִיל!"

"לא ייתכן!"

"ייתכן גם ייתכן," השיב פָּגָנֶל בנִימַת נְכָאִים. "מדען זה שהה על סיפונה של אוניית-המלחמה הממְשַׁלְתית לָה דֶסִידֶה בשעה שעגנה באיֵי כֵּף-וֶרְדֶה, והוא סייר בפִּסְגה המעניינת ביותר בכל איֵי הקבוצה, בהר-הגעש באי פוֹגוֹ. מה אוכל אני לעשׂות אחריו?"

"באמת צר לי על כך," אמרה לֵידִי הֶלֶנָה. "מה תעשׂה אֵפוא, מר פָּגָנֶל?"

פָּגָנֶל הֶחֱרִישׁ במשך רגעים מספר.

"טוב היית עושֶׂה, אילו ירדת במַדֵירָה, למרות שאין שם עוד יין רַב!" הפטיר גְלֶנֶרְבַאן. מזכירה המדעי של החֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה הִתמיד בשתיקתו.

"אני הייתי מחכה," הפטיר הרב-סרן ממש כפי שהיה מסוגל לומר את ההיפך .

"לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן היקר," שב ופתח פָּגָנֶל, "היכן מִתכוון אתה להטיל עוגן בהמשך הדרך?"

"הו! לא לפני קוֹנְסֶפְּסִיוֹן!"

"שוד ושֶבֶר! זה כבר מרחיק אותי עד מאוד מהוֹדוּ."

"לא ולא. מִשֶׁתעבור על פני כֵּף-הוֹרְן, רק תלך ותתקרב להוֹדוּ."

"אין לי כל ספק בכך."

"לבד מזאת," הוסיף גְלֶנֶרְבַאן ברצינות תְהומית, "מִשֶׁיוצא אדם לאיי הוֹדוּ, אין זה משנה אם יגיע למערבית או למזרחית**."

---

* ענף בגֵיאוֹדֶסְיָה – תורת מדידת האדמה וצורות שטחה – העוסק בקביעת גובהם של מקומות מעל לפני הים וברישומם במפות או בתרשימים.

** השם "הוֹדוּ המערבית" ניתן לאמֶרִיקָה על-ידי קוֹלוֹמְבּוּס, שחשב שהגיע להוֹדוּ ולא ידע שגילה יבשת חדשה.

"הכיצד אין זה משנה?"

"הרי תושבי הפַּמְפַּס של פָּטָגוֹנְיָה הם אִינְדְיָאנִים לא פחות מתושבי פַּנְגַ'אב."

"ייקחני השֵד, מילורד," הצטעק פָּגָנֶל, "הרי לנו נימוק שלא הייתי מעלה על דעתי!"

"ומלבד זאת, פָּגָנֶל היקר שלי, אפשר לזכות במֶדַלְיַית הזהב בכל מקום בעולם; בכל מקום יש מה לחקור, לחפשׂ ולגלות, ואין זה משנה אם אתה נמצא ברכס הָרֵי האַנְדִים או בהָרֵי טִיבֶּט."

"אבל מה בדבר ערוצו של הַיָארוּ-דְזַנְגְבּוֹ-טְשׂוּ?"

"לא נורא! תחליפו בריוֹ קוֹלוֹרָדוֹ. הרי לך נהר שאינו מוּכָּר היטב, שזורם במפות השונות לפי שְׁגִיוֹנוֹתיהם של הגֵיאוֹגְרָפִים."

"אני יודע זאת, לורד יקר שלי. יש פה טעויות של כמה מעלות. אין כל ספק שהחֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה תִשלחני לפי בקשתי הן להוֹדוּ והן לפָּטָגוֹנְיָה. אך עוד לא חשבתי על כך."

"בשל פיזור-הדעת הרגיל שלך."

"נו, באמת, מר פָּגָנֶל, אולי תִתלַוֶה אלינו?" הפצירה בו לֵיידי הֶלֶנָה בקולה החביב ביותר.

"גברתי, ומה על שליחותי?"

"אני מבטיח לך שנעבור במְצָרֵי מָגֶלַן," המשיך גְלֶנֶרְבַאן.

"מילורד, אתה מֵסִית וּמַדִיחַ."

"עלי עוד להוסיף שנערוך ביקור בפוֹרְט-פָּאמִין!*"

"פוֹרְט-פָּאמִין!" קרא הצָרְפָתִי, שהוּתקף מכל עֵבֶר, "אותו נמל נודע הנִזכר ברשומות הגֵיאוֹגְרָפִיוֹת!"

"מר פָּגָנֶל, שְקוֹל גם את העוּבדה," המשיכה לֵיידי הֶלֶנָה, "שאם תשתתף במשימה זו, תהיה לך הזכוּת לצָרֵף את שמה של צָרְפַת לשמה של סְקוֹטְלַנְד."

"כן, ללא ספק!"

"יש תועלת רבה בנוכחוּתו של גֵיאוֹגְרָף במִבצע שלנו, ומה נאה יותר מאשר להעמיד את המדע לשירות האנושוּת?"

"יפה דרשתְ, גברתי!"

"שמע לי, הנח ליד הגורל, או ליתר דיוק, להַשְגָחָה העליונה, לנהל את העניינים. עשֵׂה כמונו. היא ששלחה אלינו את המִסמך, ואנו יצאנו לדרך. היא שהטילה אותך אל סיפונה של *דַנְקֶן*, אַל תְנַטְשנו עוד."

"הרוצים אתם שאומַר לכם זאת, ידידי?" אמר פָּגָנֶל, "ובכן, רוצים אתם מאוד שאשאר!"

"ואתה, פָּגָנֶל, עז רצונך להישאר!" השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"כמובן, לכל הרוחות!" קרא הגֵיאוֹגְרָף המלומד, "אולם חששתי שמא אֶכְפֶּה עצמי עליכם!"

---

* פוֹרְט-פָּאמִין – פירוש השֵם הוא נמל הרָעָב.

•9•
מְצַרֵי מָגֶלַן

בהיוָדַע החלטתו של פָּגָנֶל, פרצה על הסיפון שִׂמחה כללית. רוֹבֶּרְט הצעיר זינק על צווארו בהתלהבות חסרת-מעצורים, והמזכיר הנִכבד כמעט מָעַד לאחור. "בַּרְנָש קטן ומחוּסְפָּס," אמר, "אני כבר אלמדנו פרק בגֵיאוֹגְרַפְיָה."

ג'וֹן מַנְגְלְס נטל על עצמו לעשׂות מהנער ימַאי, גְלֶנֶרְבָאן החליט ללמדו אומץ-לֵב מהו, הרב-סרן יהפוך אותו לבחור קשוּחַ, ולֵיידי הֶלֶנָה לצעיר טוֹב-לב ונדיב. מֶרִי גְרַאנְט תדאג כי יהיה תלמיד המכיר תודה למורים שכָּאֵלה, ובתנאים כאלו בָּרִי היה כי ביום מן הימים עתיד רוֹבֶּרְט להיות גֶ'נְטֶלְמֶן מושלם.

חיש מהר נִסתיימה מְלֶאכֶת טעינת הפחם בדַנְקֶן, ובנוֹטְשה את הסביבה העַגְמוּמית הזאת, פנתה הספינה מערבה לעבר הזרם העובר לאורך חוף בְּרָזִיל. ב-7 בסֶפְּטֶמְבֶּר, לאחר שחצתה את קַו-המַשווה ברוח צפונית חזקה למדי, נכנסה הספינה לחצי הכדור הדרומי.

ההפלגה התנהלה, אם כן, בלא קשיים מיותרים. בלב כל אחד ואחד פיעמה התקווה. דומה היה כי סך-כל הסיכויים במסע זה בעִקבות הרב-חובל גְרַאנְט הולך וגדֵל מִדֵי יום ביומו. הרב-חובל נִמְנָה עם אלה שלא פָּסה אמוּנתם, אך אמוּנתו נָבְעה מרצונו העז לראות את העלמה מֶרִי מאושרת ומנוּחֶמֶת. רגש מיוחד נתעורר בלִבו כְּלַפֵּי הנערה הצעירה; וכה טרח להַסְווֹת רגש זה, עד כי פְּרָט למֶרִי גְרַאנְט ולו עצמו, הבחינו הכול ברגשותיו.

ובאשר לגֵיאוֹגְרָף המלוּמד, נראֶה שלא היה אדם מאושר ממנו בחצי הכדור הדרומי; את ימיו בילה בעִיון במפות שכיסה בהן את שולחן חדר-האוכל; היה זה פתח לוויכוחים יומיומיים עם מר אוֹלְבִּינֶט, שעֵקֶב כך נִבְצַר ממנו לערוך את השולחן. כל הנוסעים צידדו בפָּגָנֶל, למַעֵט הרב-סרן, שסוּגיוֹת גֵיאוֹגְרָפיוֹת הותירו אותו אדיש לחלוּטין, בייחוד בשעת הארוחות. נוסף על כך, לאחר שגילה מִטען שלם של ספרים מרוּפָּטים עד להחריד בחפציו של סגן הרב-חובל, וביניהם כמה מחקרים בסְפָרַדִית, החליט פָּגָנֶל ללמוד את שׂפתו של סֶרְוַואנְטֶס, שׂפה שאיש בספינה לא הכיר. הדבר אמוּר היה לסַייע בחיפוּשים ברצועת החוף של צִ'ילֶה. בזכוּת כִּשרונו ללימוד שׂפות, לא נוֹאַש מן התקווה לשׂוחח ברְהִיטוּת בשׂפה חדשה זו עם הגיעם לקוֹנְסֶפְּסְיוֹן. וכך לָמד בשְׂקִיקה, ואפשר היה לשומעו מְמַלְמֵל ללא הֶרֶף הֲבָרות מכל הסוּגים.

בשעות הפנאי לא החמיץ כל הזדמנות להַקְנות לרוֹבֶּרְט הצעיר יֶדע מעשי, וללמדו את תוֹלְדות הארצות שדַנְקֶן הלכה וקָרְבָה אליהן במהירות.

ב-10 בסֶפְּטֶמְבֶּר נמצאו בקִרבת קו-הרוחב $5^\circ 37'$ וקו-האורך $31^\circ 15'$, ובאותו יום למד גְלֶנֶרְבַאן דבר שגם המלומדים ביותר אינם יודעים לאשוּרו. פָּגָנֶל גוֹלֵל

את קורותיה של אַמֶרִיקָה, וכדי להגיע לסיפורם של הסַפָּנִים הדְגוּלִים, שספינת-השעשועים שטה באותה עת בעקבותיהם, הִפליג בדבריו עד לכְּרִיסטוֹפֶר קוֹלוֹמְבּוּס וסיים בטענה כי בן גֶנוּאָה הנודע מת בלא שֶׁיָדַע כי גילה עולם חדש.

כל המאזינים מָחוּ בתוקף, אך פָּגָנֶל לא נסוֹג מקביעתו.

"אין כל ספק בדבר," אמר. "אין ברצוני לגרוע מתהילתו של קוֹלוֹמְבּוּס, אך זוהי עובדה שְׁרירה וקיימת. בשִׁלְהֵי המאה החמש-עשרה היו כל הרוחות טרודות בעניין אחד ויחיד: כיצד להקל את דרכי הקשר עם אַסְיָה ולחפש את המזרח בעזרת נתיבי המערב; במִלים אחרות, להגיע לארץ התבלינים בדרך הקצרה ביותר. זה מה שקוֹלוֹמְבּוּס ניסה לעשׂות. הוא ערך ארבעה מסעות: הוא הגיע אל אַמֶרִיקָה, אל חופי קוּמָנָה, הוֹנְדוּרַס, מוֹסְקִיטוֹס, נִיקָרָגוּאָה, וֶרָגוּאָה, קוֹסְטָה-רִיקָה וּפָנָמָה, אך סבר שהגיע לסִין וליַפָּן, ומת בלי שיהיה מודע לקיומה של היבשת הגדולה, שאפילו שְׁמו לא ניתַן להּ!"

"אני מוכן להאמין לך, פָּגָנֶל יקירי," השיב גְלֶנֶרְבָאן. "עם זאת, הַרשה לי להביע את הפתעתי ולשאול אותך מי היו יורדי-הים שעמדו על משמעותן האמיתית של תגליותיו של קוֹלוֹמְבּוּס?"

"ממשיכי דרכו: אוֹחֶדָה, שליווה אותו במסעותיו, וכן וִינְסֶנְט פִּינְסוֹן, וֶסְפּוּצִ'י, מֶנְדוֹסָה, בַּסְטִידַאס, קַבְּרָאל, סוֹלִיס, בַּלְבּוֹאָה. יורדי-ים אלה שטו לאורך חופיה המִזרחיים של אַמֶרִיקָה; הם מיפּוּ אותם מצפון לדרום, שלוש-מאות ושישים שנים לפנינו, ונישׂאו על פני הזרם הנושׂא גם אותנו היום! דְעוּ לכם, ידידי, כי חצינו את קו-המַשְׁוֶה בדיוק במקום שבו חצה אותו פִּינְסוֹן בשנה האחרונה של המאה החמש-עשרה, ואנו קרבים לקו-הרוחב 8°, דרום, שבו נחת על אדמות בְּרָזִיל. שנה לאחר-מכן ירד הפּוֹרְטוּגָלִי קַבְּרָאל עד לנמל סֶגוּרוֹ. אחר-כך, וֶסְפּוּצִ'י, במסעו השלישי בשנת 1502, הרחיק לֶכֶת דרומה עוד יותר. ב-1508 חָברוּ יחדיו סוֹלִיס וּוִינְסֶנְט פִּינְסוֹן כדי לערוך מסע בחופי אַמֶרִיקָה, ובשנת 1514 גילה סוֹלִיס את שפך הנהר רִיוֹ דֶה לָה פְּלַטָה. אך שם טְרָפוּהוּ הילידים, והוא הותיר למָגֶלַן את התהילה של הַקָפַת היבשת לראשונה. בשנת 1519 יצא סַפָּן מהולל בלְוויית חמש ספינות, שט לאורך חופי פָּטָגוֹנְיָה וגילה את נמל דֶזִירֶה ואת נמל סַן-חוּלְיַאן, שם ערך חניות-ביניים ממושכות. בקו-הרוחב 52° גילה את מְצַר שנים-עשר אלף הבתולות, שנוֹעד לימים לשאת את שמו, וב-28 בנוֹבֶמְבֶּר 1520 הגיח אל האוֹקְיָינוֹס השקט. אה! מה עוזה היתה בוודאי השִׂמחה שחש, ואיזו התרגשות הִפְעִימָה את לִבּו בראותו ים חדש מִתְנַצְנֵץ עד קצֵה האופק תחת קרני החמה!"

"כן, מר פָּגָנֶל," קרא רוֹבֶּרְט גְרַאנְט, שדברי הַגֵיאוֹגְרָף הִלהיבוהו, "הלוואי שהייתי שם!"

"גם אני, בחורי, ולא הייתי מחמיץ הִזדמנות שכזוֹ אילו הביאני הָאֵל לאוויר העולם לפני שלוש-מאות שנים!"

"דבר זה היה מצער אותנו מאוד, מר פָּגָנֶל," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "שכֵּן אז לא יכולתָ להימצא כאן איתנו על סיפונה של *דַנְקֶן* ולגולל לפנינו סיפור זה."

"אחֵר היה מסַפרוֹ במקומי, גברתי, ואף היה מוסיף שאת הַכָּרַת החוף המערבי עלינו לזקוף לזכות האחים פִּיסָרוֹ. הַרְפַּתְקָנִים נועזים אלה היו מייסדי ערים דגולים. קוּסְקוֹ, קִיטוֹ, לִימָה, סַנְטְיָאגוֹ, וִילְיָארִיקָה, וַלְפָּאִיסוֹ וקוֹנְסֶפְּסְיוֹן, שאליה

נושׂאת אותנו דַנקֶן. באותה תקופה השלימו גילוּיֵי פִּיסָרוֹ את גילוייו של מָגֶלַן, ולשׂביעוּת-רצונם המלאה של מדעני העולם הָיָשָן הלכו חופי אַמֶרִיקָה ונִצטיירו על המפה."

"אותי, זה לא היה מספֵּק," הכריז רוֹבֶּרט.

"וכי מדוע?" שאלה מֶרִי, מתבוננת באחיה המשולהב מסיפורי התַגליוֹת הללו.

"כן, נערי, מדוע?" הִקשה לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן בחיוך מעודד מאין כמוהו.

"משום שהייתי רוצה לדעת מה יש מעבר למְצָרֵי מָגֶלַן."

"הֶידד, ידידי," השיב פָּגָנֶל, "גם אני הייתי משתוקק לדעת אם היבשת מתמשכת עד לקוטֶב, או שמא מִשׂתרע שם ים פתוח, כפי שהניח דְרֵייק, אחד מבני-מולדתך, מִילוֹרד. ולפיכך אין כל ספק שאילו חיו רוֹבֶּרט גְרַאנְט וזָ'ק פָּגָנֶל במאה השבע-עשׂרה, היו מפליגים בעִקבותיהם של סְהוּטֶן ולֶמֶר, שני ההוֹלַנְדִים שהשתוקקו לפתור את התעלומה הגֵיאוֹגְרָפִית."

"הֶהיו אלה מדענים?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"לא. הם היו סוחרים נועזים שהצד המדעי של התַגליוֹת עִניֵין אותם מעט מאוד. אותה עֵת היתה קיימת החֶברה ההוֹלַנְדית של איי הודו המִזרחית, שבִּרשוּתה היה הזיכָּיון הבִּלְעדי לכל הסַחַר שהתנהל דרך מְצָרֵי מָגֶלַן. היות שבתקופה ההיא לא הכירו כל מעבר אחר כדי להגיע לאַסְיָה בנתיבי המערב, היווה זיכָּיון זה גֶזֶל של ממש. כמה סוחרים ביקשו להילחם במוֹנוֹפּוֹל הזה ולגלות מיצר אחר, ועִמם נִמנה אִיזָק לֶמֶר, שהיה אדם נבון ומשׂכיל. הוא מִימֵן משלחת בפיקודם של אחיינו, יָקוֹב לֶמֶר, ושל סְהוּטֶן, ימאי מוּכשר יליד הוֹרְן. יורדי-ים נועזים אלה יצאו למסע בחודש יוני 1615, כמאה שנים לאחר מָגֶלַן; הם גילו את מְצָרֵי לֶמֶר, בין ארץ-האש לבין אֶסְטָדוֹס, אדמת המדינות, וב-12 בפֶבְּרוּאָר 1616 הקיפו את כֵּף-הוֹרְן המפוּרסם, אשר היה ראוּי יותר מאחיו – כֵּף התקווה הטובה – לכינוּי כֵּף הסוּפוֹת."

"כן, מוּבן מאליו שהייתי רוצה להיות שם!" הצטעק רוֹבֶּרט.

"וכך היית זוכה לחֲווֹת חוויות מרגשות מאין כמותן," אמר פָּגָנֶל, שהיה הולך ומתלהב. "ואכן, כלום יש בנִמצא הנאה אמיתית יותר, עונג ממשי יותר, מהנאתו של הסַפָּן המְסַמֵן את תַגליותיו על מפת הניווּט? אט-אט מִסתמנות האדמות נגד עיניו, אי אחר אי, צוּק אחר צוּק, כמגיחים מתוך חֵיק הגלים! תחילה קווי-המִתאר מטוּשטשים, מקוּטעים, מפוּצלים! כאן גבעה עֲרירית, שם מִפרצון מבוּדד, הלאה משם מִפרץ נידח במרחב. ואז מצטרפות התַגליות זו לזו, הקווים מִתחברים, והקו המקוּטע שעל המפות מְפַנֶה מקומו לקו ישר ורצוּף; המִפרצים חורצים תְוָאֵי חוף מוּגדר, הכֵּיפים נשענים על חופים וַדאיים; ולבסוף נפרשׂת על פני הגְלוֹבּוּס יבשת חדשה בכל הדרה: אֲגַמֶיהָ, נחליה נהרותיה, הֲרָרֶיהָ, עֲמָקֶיהָ, מישוֹרֶיהָ, כְּפָרֶיהָ, כְּרַכֶּיהָ ובִירוֹתֶיהָ. הו, ידידי! מגלה ארצות הוא מַמְציא של ממש! הוא חוֹוֶה אותם ריגוּשים והפתעות! אך עתה כבר מוּצָה המִכרה כמעט עד תום. בכל הנוגע ליבשות או לעולמות חדשים כבר ראו הכול, הִתוודעו לכול, המציאו הכול, ואילו אנחנו שהגענו אחרונים למדע הגֵיאוֹגְרַפְיָה, כבר לא נותר לנו דבר לעשׂותו!"

"דווקא כן, פָּגָנֶל היקר שלי," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"אמוֹר מה?"

"מה שאנו עושים!"

וכל אותה עֵת היתה *דַנְקַן* שועֶטֶת במהירות מופלאה בנתיבָם של וֶסְפּוּצִ'י, מָגֶלָן ועמיתיהם. ב-15 בסֶפְּטֶמְבֶּר חצתה את חוג-הגְדִי, וחרטומה הופנה לעבר המיצר הנודע. פעמים מִספר נראו חופיה המישוריים של פָּטָגוֹנְיָה כקו בלתי-נראֶה כמעט באופק; על-פי אומדן היו מרוחקים יותר מעשׂרה מילים ימיים מהם, והמִשקפת המפורסמת של פָּגֶנֶל לא איפשרה לו אלא התרשמות מעורפלת מאוד מחופי אֲמֶרִיקָה.

ב-25 בסֶפְּטֶמְבֶּר הגיעה *דַנְקַן* למְצָרֵי מָגֶלָן, ועברה דרכם בלא כל היסוס. ספינות-קיטור המפליגות אל האוקְיָינוֹס השקט מעדיפות על-פי-רוב את הנתיב הזה. אורכו המדויק הינו שלוש-מאות שבעים ושישה מילים ימיים בלבד. האוניות הגדולות נהנות ממים עמוקים לכל אורך הנתיב, אפילו בקִרבת החופים, מקַרְקָעית ים יציבה מאוד, מתחנות רבות של מים מתוקים, מנהרות עתירי-דגה, מיערות השופעים בעלי-חיים הראויים לצַיִד, מעשׂרים נקודות מַעגן בטוחות וזמינות; לסיכום, אלף ואחד יתרונות החסרים במְצַר לֶמֶר ובסלעיו האימתניים של כֵּף-הוֹרְן, שסופות וסערות פוקדות אותם בלי-הֶרֶף.

בשעות הראשונות לשַׁיִט, דְהַיינו לאורך שישים עד שמונים מילים ימיים עד לכֵּף-גְרֶגוֹרִי, החופים מישוריים וחוליים. זָ'ק פָּגֶנֶל לא חָפֵץ להחמיץ אף לא נקודת-ראות אחת, ואף לא פרט אחד מן המְצָרִים. המעבר בהם אמור היה להימשך שלושים ושש שעות בלבד, ונופָם המִשתנה של שני החופים היה ראוי לכך שהמדען יתפעל ממנו, בתְאוּרה הבוהקת של שמש הדרום. איש לא נראָה על החוף הצפוני; כמה תושבים עלובי-מראה תעו פה ושם על סלעיה הצְחיחים של ארץ-האש. צער רב הצטער פָּגֶנֶל על שאין הוא יכול לראות איש מתושבי פָּטָגוֹנְיָה, ואף התעורר בו כעס רב, ששיעשע את חבריו למסע.

"פָּטָגוֹנְיָה ללא פָּטָגוֹנִים," כך שב ואמר, "איננה פָּטָגוֹנְיָה."

"סבלנות, גֵיאוֹגְרָף מכובד שלי," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "עוד נראה פָּטָגוֹנִים."

"אינני בטוח בכך."

"הרי הם קיימים," התערבה לֵיידִי הֶלֶנָה.

"אני מטיל ספק בכך, גברתי, היוֹת שאינני רואה אף לא אחד."

"כִּכְלוֹת הכול, כינוי זה, פָּטָגוֹנִים, שפירושו בסְפָרַדִית הוא רגליים גדולות, לא ניתן ליצורים דמיוניים."

"הו! השם אינו מעלה ואינו מוריד," השיב פָּגֶנֶל, שדבק בדעתו בעקשנות כדי ללַבּוֹת את הוויכוח, "למעשׂה, אין אנו יודעים אפילו כיצד הם מְכַנים את עצמם!"

"באמת?" קרא גְלֶנֶרְבַאן. "הידעת זאת, רב-סרן?"

"לא," השיב מֶק-נַאבְּס, "ולא הייתי נותן אפילו לירה סְקוֹטִית אחת כדי לדעת."

"ואף-על-פי-כן תשמע זאת, רב-סרן אדיש," המשיך פָּגֶנֶל. "מָגֶלָן כינה את ילידי חבלי-ארץ אלה בשם פָּטָגוֹנִים, אולם תושבי ארץ-האש מְכַנים אותם טִירְמֶנֶנִים, הצִ'ילֶאָנִים – קָאוּקָלוּאֶס, מתיישבי כַּרְמֶן – טֶאוּאֶלְצֶ'ס, הָאָרָאוּקָנִים – אוּאִילִיצֶ'ס, בּוּגֶנְוִויל כינה אותם צָ'אוּאָה, ופוֹקְנֶר – טֶאוּאֶלְטֶס! הם מכנים

עצמם בשם הכולל אִינְקֶן! ואני שואל אתכם, כיצד אפשר להתמצא בכל אלה, והאִם עַם שיש לו כל-כך הרבה שמות יכול בכלל להיות קיים?"

"הרי לנו נימוקי!" הפטירה לֵיידי הֶלֶנָה.

"נניח שהוא נכון," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "אך על חברנו פָּגָנֶל להודות, כִּמְדוּמַני, שאם קיים ספֵק לגבי שְמם של הפָּטָגוֹנִים, הרי קיימת לפחות וַדאוּת באשר לקוֹמָתם!"

"לעולם לא אוֹדֶה באיוֶולת שכזאת," השיב פָּגָנֶל.

"הם גבוהים," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"אין לי מוּשׂג."

"נמוכים?" תהתה לֵיידי הֶלֶנָה.

"איש אינו יכול לקבוע זאת בבירור."

"אם כן, אולי קוֹמָתם ממוצעת?" אמר מֶק-נַאבְּס לצורך פשרה כללית.

"גם זאת לא ידוּע לי."

"זה כבר יותר מִדי," קרא גְלֶנֶרְבַאן, "והנוסעים שראוּ אותם..."

"הנוסעים שראוּ אותם," השיב הגֵיאוֹגְרָף, "חלוּקים בדֵעותיהם. מָגֶלַן מְספר שראשו הגיע רק עד מוֹתְניהם."

"ובכן!"

"אבל דְרֵייק טען שהאַנְגְלִים גבוהים יותר מאשר הפָּטָגוֹנִי הגבוה ביותר!"

"הו! לגבי האַנְגְלִים זה ייתכן," הגיב הרב-סרן בבוּז, "אך אילו מדובר היה בסְקוֹטִים?"

"קָוֶונְדִיש מצהיר שהם גבוהים וחסונים," המשיך פָּגָנֶל. "הוֹקִינְס קובע שהם נְפילים. לֶמֶר וסְהוּטֶן טוענים שגובהם כשלושה מטרים וחצי."

"יפה, כל אלה הם אנשים הראויים לכל אמוּן," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"אמנם כן, לפחות כמו ווּד, נַרְבּוֹרוֹ ופוֹקְנֶר, שמצאו כי קוֹמָתם ממוּצעת. למען האמת, בַּיירוֹן, לָה זִ'ירוֹדֶה, בּוּגֶנְוִויל, ווֹלִיס וקַרְטֶרֶה טוֹענים שגובַה הפָּטָגוֹנִים כשני מטרים, ואילו מר דְ'אוֹרְבִּינִי, המדען שאין איש המֵיטיב להכיר ארצות אלה ממנו, מייחס להם קומה ממוּצעת של כמטר ושישים סנטימטרים."

"ובכן," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "מהי האמת בין כל-כך הרבה סתירות?"

"האמת, גברתי," השיב פָּגָנֶל, "הנה היא: לפָּטָגוֹנִים רגליים קצרות ופלג גוף עליון מוארך. אפשר אֵפוא לנסח זאת בצורה משעשעת ולומר, שקוֹמָתם של אנשים אלה כמטר ושמונים סנטימטרים בישיבה, וכמטר וחצי בלבד בעמידה."

"הֵידד! מדעני החביב," קרא גְלֶנֶרְבַאן. "יפה אמרתָ!"

"או שמא אין הם קיימים כלל, ואז יהיו הכול תמימֵי-דֵעים. אך לסיום, רֵעַי, עלַי להוסיף הערה מנחמת: מְצָרֵי מָגֶלַן מרהיבים אפילו ללא פָּטָגוֹנִים!"

באותה עֵת עקפה *דַנְקֶן* את חצי-האי בְּרַנְסְוִויק, חולפת בין שני נופים מרהיבי-עין. שבעים מילים ימיים לאחר שחלפה על פני כֵּף-גְרֶגוֹרִי, הותירה הספינה לימינה את בית-הכלא של פוּנְטָה אָרֶנָה. דגלה של צִ'ילֶה ומִגדל פעמונים של כְּנֵסייה נִגלוּ לרגע מבעד לעצים. נתיב המים באותו אזור זרם בין שתי חומות שַחַם מרשימות; רגלי ההרים נבלעו בלב יערות-ענק ופסגותיהם המאוּבקות בשלגי-עד אָבדו בעננים; בכיווּן דרום-מערב הזדקר ההר טָרְן לגוֹבה כאלפיים מטרים;

הלילה ירד לאחר דִמדומים מִתמשכים; האור הלך והִתמוסס בהדרגה לגוונים רכים; הרקיע כוסה כוכבים זוהרים וצלב-הדרום סימן לנוסעים את הנתיב לקוטב הדרומי. בלב העֲלָטָה הזוהרת, לאורם של גַרְמֵי השמים, שהחליפו את אורותיהם של מִגדלורי החופים המיושבים, המשיכה ספינת-השעשועים בכל עוז בדרכה, בלא להטיל עוגן בכל אותם מִפרצים נוחים לגישה שהחוף משופע בהם. לעִתים מזומנות התחכְּכוּ קורות הרוחב של המִפרשים בענפיהם של עצי האשור האַנְטְאַרְקְטיים שגָחֲנוּ מעל למים; לעִתים מזומנות גם היכה מַדחֵפה של הספינה במימי נהרות רחבים והֶחריד אווזים, ברווזים, קְרָקירים, חַרְטוּמָנִים ועולם ומְלואו של בעלי-כנף השוכנים באזורים לחים אלה. עד מהרה נִגלוּ כמה חורָבות ומַפולות קרקע שהעלטה שיוותה להן מראֶה נִשׂגב, שׂרידים עגומים של מושבה נטושה, אשר שְמה הִתנוסֵס כמחאה נגד פוריותם של חופים אלה ועושר היערות משופעי-הצַיִד. *דַנְקֶן* חלפה על פני פּוֹרְט-פָּאמִין.

בְּאֲתַר זה התיישב בשנת 1581 הספרדי סַרְמֵיֶינְטוֹ יחד עם ארבע-מאות מְהַגְרים. הוא ייסד את העיר סַנְט-פִּילִיפּ. קור עז קטל רבים מאנשי המושבה, והרעב חיסל את אלה שהחורף חס עליהם. בשנת 1587 מצא שודד-הים, קָוֶונְדִיש, את האחרון מבין ארבע-מאות האומללים, גוֵוע ברעב על תֵלִיה של עיר, שלאחר שש שנות קיומה היתה כְּבַת אלף.

דַנְקֶן שטה לאורך החופים השוממים. עם עלות השחר ניווטה בלב מעברים צרים, בין יערות אשור, מֵילָה ולִבְנֶה, שביניהם ביצבצו כיפות מוריקות, תְלים מכוסים בעצי אֶדֶר מצויים חסונים וצוקים משוּננים, ובלִבּם הִתנשׂאה לגובה רב אַנְדַרְטַת האוֹבֶּלִיסְק של בַּקְלֶנְד. האונייה חלפה בפתח מִפרץ נִיקוֹלַס הקדוש, שלְפָנים כינה אותו בוּגֶנְוִויל מִפרץ הצָרְפָתִים. במרחק הִשתובבו עדרים של כלבי-ים ולווייתנים גדולי-מְמַדים, אם לשפוט לפי סילוני המים שפלטו, ושנִראו לעין ממרחק ארבעה מילים ימיים. לבסוף הקיפה האונייה את כֵּף-פּוֹרְווֹרְד, שעדיין היה זרוּע שׂרידי קֶרחונים מִן החורף האחרון. מִצִדו האחר של המיצר, בארץ-האֵש, הִתנשׂא לגובה כאלף ושמונה-מאות מטרים הר סַרְמֵיֶינְטוֹ, מִקבץ אדירים של סלעים שרצוּעות עננים הפרידו ביניהם ושירטטו ברקיע מֵעין קבוצת איים שמֵימִית. כֵּף-פּוֹרְווֹרד הוא שמסמן למעשה את קצֵה יבשת אַמֶרִיקָה, שכֵּן כֵּף-הוֹרְן אינו אלא סלע מבודד בלב-ים, בקו-הרוחב 56°.

משֶחולפים על פני נקודה זו שב המיצר ומתכווץ בין חצי-האי בְּרַנְסְוִויק לבין ארץ הַיְשִימוֹן, אי מוארך השׂרוּע בין אלף ואחד איים קטנים כלווייתן ענק שנִפלט ליבשה ורובץ בין חלוּקי האבן הקטנים. מה רב השוני בין הקצֶה המבותר כל-כך של אַמֶרִיקָה לבין הקְצָווֹת הנקיים והחדים של אַפְרִיקָה, של אוֹסְטְרַלְיָה ואפילו של הודו! איזה אסון טבע לא ידוּע פורֵר כך את לשון היבשה האדירה המַשׂתרעת בין שני האוֹקְיָינוֹסים?

אחר-כך התחלפו החופים הפוריים ברצף של חופים צְחיחים, בעלי חזוּת פראית, מבוּתרים באלף חריצָיו של מבוך שאי-אפשר להתירו. בלא היסוס ובלא שגיאה, התנהלה *דַנְקֶן* בנתיב העֲקַלְתוֹן הגַחֲמָנִי, מעַרְבֶּלֶת את עֲשָנָה בערפילים השסועים על-ידי צוקי הסלע. כך חלפה, בלא לְהָאֵט את מהלכה, על פני אי-אלה תחנות-סַחַר סְפָרַדִיוֹת, שהוּקמוּ על חופים נידחים אלה. בכֵּף-תָמַר הִתרחב המיצר

והספינה יכלה להתרחק מחופם התלול של איי נַרְבּוֹרוֹ ולהתקרב לחוף הדרומי. ולבסוף, שלושים ושש שעות לאחר שנכנסה הספינה למְצָרֵי מָגֶלַן, נראה בקצה-קצֶהָ של ארץ הַיְשימון צוּקוֹ של כֵּף-פִּילָרֶס. ים רחב-ידיים, ריק ומִתְנַצְנֵץ, הִשתרע לפני חרטומה וזָ׳ק פָּגָנֶל בירכו במֶחווה נִלהבת והתרגש כפי שהתרגש בוודאי פֶרְנַנְדוֹ דֶה מָגֶלַן עצמו, כשהתנודדה טְרִינִידַד* ברוחות האוֹקְיינוֹס השקט.

---

* טְרִינִידַד – ספינתו של מָגֶלַן.

10

קו-הרוחב השלושים ושִבעה

שמונה ימים לאחר שהקיפה את כֵּף-פִּילָרֶס, שטה *דַנְקֶן* במלוא קיטורה במִפרץ טַלְקָאוּאָנוֹ, שֶפֶך נהר נהדר, שאורכו כתשעה-עשׂר קילומטרים ורוחבו כארבעה-עשׂר. מזג-האוויר היה נפלא. בשָמיה של ארץ זו אין סימן לענן למן חודש נוֹבֶמְבֶּר ועד לחודש מַארְס, ורוחַ דרומית שולטת באין מפריע לאורך החופים החוסים בצֵל רֶכֶס הרי האַנְדִים. לפי הוראותיו של אֶדוּאַרְד גְלֶנֶרְבַאן, ניווט ג'וֹן מַנְגְלְס בצמוּד לאַרְכִיפֶּלָגוֹס צ'ילוֹאֶה, אחד מאֵינספור רְסיסֶיה של יבשת אַמֶרִיקָה. שׂרידים כלשהם, שֶבר תוֹרֶן, כְּפיס עץ מגולף ביד אדם יכולים היו להנחות את *דַנְקֶן* בעִקבות הניצוֹלים; אך דבר לא נראָה, והספינה המשיכה בדרכה והטילה עוגן בנמל טַלְקָאוּאָנוֹ ארבעים ושניים ימים לאחר שנטשה את מימיו הערפיליים של מִפרץ קְלַייד.

חיש מהר הורה גְלֶנֶרְבַאן להוריד סירה אל הים ובחברת פָּגָנֶל נחת למַרְגְלוֹת מֵזַח העֵץ. הגֵיאוֹגְרָף המלומד ביקש לנצל את ההזדמנות ולהשתמש בשׂפה הסְפָּרַדִית שלמד בשקידה כה רבה, אך למרבֵּה הפתעתו אנשי המקום לא הבינוּהוּ.

"זה, בלי ספק, בגלל המִבטא," הִסביר.

"בואו נסוּר לבית-המכס," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

באמצעות מִלים ספוּרות באַנְגְלִית, מלוּות באי-אלה מֶחוות רבות-הבעה, נודע להם שהקוֹנְסוּל הבְּרִיטִי מִתגורֵר בקוֹנְסֶפְּסְיוֹן, הנמצאת במרחק כְּשֶעַת רכיבה משם. חיש מהר מצא גְלֶנֶרְבַאן שני סוסים קלי-רגל, וכעבור זמן קָצר חצו הוא ופָּגָנֶל את חומותיה של העיר הגדולה, פרי תִכנוּנו הגאוני של וַלְדִיוְיָה, חברו האמיץ של פִּיסָרוֹ הכובש.

עד מה ירדה העיר מגדולתה ומתִפארת עברה! תכוּפות בְּזָזוּהָ הילידים. בשנת 1819 עלתָה באֵש, נהרסה ונחרבה, וחומותיה עדיין שחורות מחמַת הדְליקה. היא מונה עתה רק שמונת-אלפים נפש, וטַלְקָאוּאָנוֹ כבר מאפילה עליה.

תחת רגליהם העצֵלות של תושביה היו רחובותיה לעֲרָבות. עיר בלי מִסחר, בלי כל פעילות, בלי עסקים. אך מכל גְזוּזְטְרָה הידהדה המַנְדוֹלִינָה וצלילי נכאים חמקו מבעד לתריסים המוּגָפים. קוֹנְסֶפְּסְיוֹן, עיר הגברים העתיקה, היתה לכפר של נשים וילדים.

גְלֶנֶרְבַאן לא גילה כל להיטוּת לברר את הסיבות להתנוונות זו, אף-על-פי שזַ'ק פָּגָנֶל ניסה לעניין אותו בנושא. בלי לאבד אף רגע, פנה לעבר מעונו של ג'. ר' בֶּנְטוֹק הקוֹנְסוּל של הוד-מלכותה, מלכת בְּרִיטַנְיָה. הקוֹנְסוּל קיבל את פניו באדיבות, ומִשֶנודעוּ לו פרטיה של פרשת הרב-חובל גְרַאנְט, נטל על עצמו ללקט את כל המידע שיוכל למצוא באזור החוף.

השאלה אם התְלַת-תוֹרנִית *בְּרִיטַנְיָה* הגיעה לחוף בסמוך לקו-הרוחב 37°

וטבעה לצד חופי צ׳ילֶה או אֲרָאוּקַנְיָה, לא זכתה למענה חד-מַשמעי. שום דיווח על אירוע מסוג זה לא התקבל אצל הקוֹנסוּל או אצל עמיתיו, נציגי האומות האחרות. אך רוחו של גְלֶנֶרְבַאן לא נפלה בקִרבּוֹ. הוא שב לטַלְקָאוּאָנוֹ, לא חסך מאמץ, ואף לא ממון, ושיגר שליחים לעבר החופים. אך החיפושים לא העלו דבר. החקירות הדַקְדְקָניות ביותר שנערכו בקרב האוכלוסיות היושבות לחופי הים, אף הן לא הֵניבו תוצאות. לא היה מָנוס מהמסקנה ש*בְּרִיטַנְיָה* נִטרפה בלא להותיר סימן.

גְלֶנֶרְבַאן נאלץ לדַווח לעמיתיו על כישלון מאמציו. מֶרִי גְרַאנְט ואחיה לא יכלו לכבוש את צערם. היה זה שישה ימים לאחר שהגיעה *דַנְקֶן* לטַלְקָאוּאָנוֹ.

הנוסעים התכנסו על הסיפון. לֵיידי הֶלֶנָה ניסתה לנחֵם את שני ילדיו של הרב-חובל, לא במִלים – שהרי מה היה בפיהָ לומר? – אלא בליטופים. זָ׳ק פָּגָנֶל שב ונטל לידיו את המִסמך ועיין בו בקפידה רבה כמו ביקש לדְלות ממנו סודות חדשים. לאחר שעסק בכך כשעה פנה אליו גְלֶנֶרְבַאן ואמר: ״פָּגָנֶל! אני סומך על פיקחותך. כלום הפירוש שנָתַנו למִסמך מוטעה? האם פֶּשֶר המִלים שבמִסמך אינו הגיוני?״

פָּגָנֶל לא השיב. הוא היה שקוע בהִרהוּרים.

״האִם שוגים אנו באשר לזירת ההתרחשות המשוערת של האסון?״ המשיך גְלֶנֶרְבַאן. ״האם אין השֵם פָּטָגוֹנְיָה מִזְדַקֵר גם לעיניהם של הֶדיוטות?״

פָּגָנֶל הוֹסיף להחריש.

״האִם אין המלה אִינְדְיָאנִי מעידה שצדקנו?״ אמר גְלֶנֶרְבַאן.

״בדיוק כך,״ התערב מֶק-נַאבְּס.

״ולפיכך, האם אין הדבר ברור כי בשעה שנכתבו שוּרות אלה, סברו הניצוֹלים שיִיפלו בשבי האִינְדְיָאנִים?״

״בנקודה זו אֶקטע אותך, לוֹרד יקר שלי,״ השיב לבסוף פָּגָנֶל, ״גם אם שאר מַסְקָנותיך נכונות, המַסְקָנה האחרונה לפחות אינה נראית הגיונית בעיני.״

״מה רצונך לומר בזאת?״ שאלה לֵיידי הֶלֶנָה ונעצה את מבטיה בגֵיאוֹגְרָף.

״ברצוני לומר,״ השיב פָּגָנֶל, מדגיש כל מִלה, ״שהרב-חובל גְרַאנְט שבוי כעת בידי האִינְדְיָאנִים, ועלַי להוסיף כי המִסמך אינו מותיר כל ספק באשר למצב.״

״הַסבֵּר את עצמך, אדוני,״ פנתה אליו העלמה גְרַאנְט.

״אין דבר קל מזה, מֶרִי היקרה שלי; במקום לקרוא במִסמך **ייפלו בשבי**, הבה נקרא **נפלו בשבי**, והכול מִתברר.״

״אבל זה לא ייתכן!״ השיב גְלֶנֶרְבַאן.

״לא ייתכן! ומדוע, ידידי הנֶאֱצָל?״ שאל פָּגָנֶל בחיוך.

״משום שאת הבקבוק אפשר היה להשליך לים רק לאחר שהאונייה התנפצה אל הסלעים, יוצא אֵפוא שמעלות האורך והרוחב מתייחסות לאֲתַר האסון עצמו.״

״אין כל רְאָיה לדבר,״ הִזְדָרֵז פָּגָנֶל למחות, ״ואינני רואה מדוע, לאחר שגררו אותם האִינְדְיָאנִים לתוכֵי היבשת, לא ינסו הניצולים להודיע על מקום שִׁבְיים באמצעות הבקבוק.״

"הדבר פשוט מאין כמוהו, פָּגָנֶל היקר שלי, כדי להטיל בקבוק לים, צריך שיהיה שם ים."

"או בְּהֶעְדֵר ים," השיב פָּגָנֶל, "נהרות הנִשפכים אליו!"

דומייה של הפתעה קיבלה את פני התשובה שהיתה בלתי-צפויה, אך עם זאת מתקבלת על הדעת. לפי הנִצנוּץ שזרח בעיני מאזיניו, הבין פָּגָנֶל כי הכול נֶאחזו בתקווה חדשה זו. לֵיידי הֶלֶנָה היתה הראשונה ששברה את השתיקה.

"איזה רעיון!" קראה.

"איזה רעיון טוב," הוסיף הגֵיאוֹגְרָף בתמִימות.

"ובכן, מה דעתך?..." שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"לדעתי יש לחפש את קו-הרוחב °37 במקום שבו הוא נפגש עם יבשת אַמֶרִיקָה ולהתקדם לאורכו, בלא לסטות ממנו אפילו חצי מעלה, עד לנקודה שבו הוא מגיע לאוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי. אולי כך נעלה על עִקבות ניצולי בְּרִיטַנְיָה."

"סיכוי קָלוּש!" אמר הרב-סרן.

"קָלוּש ככל שיהיה," שב פָּגָנֶל ואמר, "אסור לנו להתעלם ממנו. אם יתחַוור, דרך משל, שהצדק היה איתי, וכי הבקבוק הגיע לים בהִיטַלטלוֹ בזרמו של אחד מנהרות היבשת, לא נוכל שלא להיתָקל בעִקבות השבויים. הסתכלו, ידידי, הסתכלו במפת הארץ, ואשַכְנֵעַ אתכם באמיתות דבריי!"

בדברו פרש פָּגָנֶל על השולחן את מפת צִ'ילֶה ומחוזות אַרְגֶנְטִינָה.

"הסתכלו," אמר, "וטַיילו אחרַי לאורכה ולרוחבה של יבשת אַמֶרִיקָה. הבה נדלג על הרצועה הצִ'ילֶאָנִית הצרה, נחצֶה את רכס הרי האַנְדִים; נרד ללב הפַּמְפַּס. כלום חסרים נחלים ופלגי מים באותם חבלים? לא ולא. הנה הרִיוֹ נֶגְרוֹ, הנה הרִיוֹ קוֹלוֹרָדוֹ, והנה יובליהם הנחתכים בקו-הרוחב °37, וכולם היו יכולים לְשַמֵש להעברת המִסמך לים. ואולי שם, בחֵיק שבט, בידיהם של אִינְדְיָאנִים היושבים על שְׂפת אחד מאותם נהרות לא נודעים כמעט, בתוך נקיקי הסְיֶירוֹת, מְצַפים אלה, שיש לי הזכוּת לכַנותם ידידינו, להתערבות מיד שמים! היכולים אנו לאכזב אותם? כלום אין גם אתם סבורים שיש להִתְחַקות לאורך חבלי-ארץ אלה אחר הקו הישר המוחלט שמַתווה אצבעי ברגע זה על המפה? ואם, בניגוד למצופה, שוב אני טועה, כלום אין זה מחובתנו להמשיך לכל אורך קו-הרוחב °37, אם יש צורך בכך, כדי לגלות את הניצולים, ולהקיף עִמו את כדור-הארץ?"

דברים אלה שנאמרו בשפע של להט הותירו רושם כביר על קהל מאזיניו של פָּגָנֶל. הכול קמו ממקומותיהם וניגשו ללחוץ את ידו.

"אכן! אבי נִמצא שם!" הצטעק רוֹבֶּרְט גְרַאנְט, בולע את המפה בעיניו.

"ובכל מקום שבו יימָצא," נענה לעומתו גְלֶנֶרְבַאן, "אנו נדע למוצאו, בחורי! אין דבר הגיוני יותר מפירושו של ידידנו פָּגָנֶל, ויש ללכת בלא היסוס בנתיב שהוא מַתְוֶוה לפנינו. או שהרב-חובל נתון בידיהם של אִינְדְיָאנִים רבים מִספור או שהוא שבוי בידי שבט חלש. במקרה זה נשחרר אותו במו-ידינו. ואילו במקרה האחר, לאחר שנבדוק את מצבו, נשוב לדַנְקֶן לחוף המזרחי, נשוט לבּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס, ושם נְאַרְגֵן יחידה בפיקודו של רב-סרן מֶק-נַאבְּס, שיְהֵא בכוחה לגבור על כל האִינְדְיָאנִים של מחוזות אַרְגֶנְטִינָה."

"יפה! יפה! רום כבודו," אמר ג'ון מַנְגְלֶס, "ואוכל להוסיף שחציית יבשת אַמֶריקָה תתבצע בלא סכנות."

"בלא סכנות ובלא יגיעות," אמר פָּגָנֶל. "רבים כבר חצו את היבשת, גם בלי האמצעים העומדים לרשותנו, אנשים שאומץ-לִבם לא התחזק לנוכח מטרה נעלה כמו זו שלפנינו! כלום בשנת 1782 לא יצא אחד בשם בַּאסִילְיוֹ וִילְיַארְמוֹ מִכַּרְמֶן והלך עד האַנְדִים? האִם בשנת 1806 לא יצא צִ'ילֶאָנִי אחד, ראש מחוז קוֹנְסֶפְּסְיוֹן, דוֹן לוּאִיס דֶה לָה קְרוּס, מאַנְטוּקוֹ, והִתְחַקה בדיוק רב אחר נתיבו של קו-הרוחב 37° ובחצותו את האַנְדִים, כלום לא הגיע לבּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס בתום מסע של ארבעים ימים? ולבסוף, הקוֹלוֹנֶל גַרְסִיָיה, מר אַלְסִידֶה דְ'אוֹרְבִּינִי, ועמיתי הנכבד, הדוֹקְטוֹר מַרְטֶן דֶה מוּסִי, האם לא שוטטו הם בארץ זו והרשוּהָ מאָלֶף עד תָו, וכלום לא עשו הם למען המדע את מה שעומדים אנו לעשות למען האנושות?"

"אדוני, אדוני!" קראה מֶרִי גְרַאנְט בקול שבור מהתרגשות, "כיצד נוּכל להודות לך על מסירוּת-לב החושפת אותך לסכנות רבות כל-כך?"

"סכנות!" קרא פָּגָנֶל, "מי הֵעֵז לבטא את המִלה **סכנה**?"

"לא אני!" העיר רוֹבֶּרְט גְרַאנְט בעיניים נוצצות ובמבט נָחוּש.

"סכנות!" שב פָּגָנֶל ואמר, "כלום יש כאלה בנִמצא? יתֵרה מזאת, במה מדובר? במסע של חמש-מאות ושישים קילומטרים בקושי, שכֵּן נתקדם בקו ישר, במסע שיתנהל בקו-רוחב הזֵהֶה לזה של סְפָרַד, של סִיצִילְיָה ושל יָוָון, בחצי הכדור הצפוני, הֱוֵה אומר באַקְלים דומה למדי; במסע שיימָשך כחודש לכל היותר! הרי זה ממש טיול!"

"מר פָּגָנֶל," שאלה לֵיידִי הֶלֶנָה, "הסבור אתה שאִם נפלו הניצולים בידי האִינְדְיָאנִים, חָסוּ אלה על חייהם?"

"אני בהחלט סבור כך! האִינְדְיָאנִים אינם אוכלי-אדם! חס וחלילה. אחד מבני-מולדתי, שהכרתי בחברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה, מר גִינַאר, היה שבוי במשך שלוש שנים בידי האִינְדְיָאנִים של אזור הפַּמְפַּס. הוא סבל רבות, היחס אליו היה קשה מְנֻשׂוֹא, אך בסופו של דבר יצא מנצחַ מן המבחן. בן-אֵירוֹפָּה הוא יצור מועיל בחבלי-ארץ אלה; האִינְדְיָאנִים מכירים בערכו, ומטפלים בו כּבְחיה יְקַרת-עֶרֶך."

"ובכן, אין להַסס," קרא גְלֶנֶרְבַאן, "יש לצאת לדרך, ובלי דיחוי. באיזה נתיב יהיה עלינו לבחור?"

"נתיב קל ונעים," השיב פָּגָנֶל. "מעט הרים בהתחלה, אחר-כך מִדרון מתון במורדות המזרחיים של הרי האַנְדִים, ולבסוף מישור אחיד, מרופד בדשא ומכוסה בחול, ממש גן אמיתי."

"בואו נתבונן במפה," קרא הרב-סרן.

"הנה, מֶק-נַאבְּס היקר שלי. נתחיל בקצה קו-הרוחב 37°, על חוף צִ'ילֶה, בין מצוק רוּמֶנָה וכַּף-קַרְנֶרוֹ. ולאחר שנחצה את בירת אָרָאוּקַנְיָה, נחצה את שרשרת האַנְדִים במעבר אַנְטוּקוֹ, מותירים את הר-הגעש מדרום לנו; אחר-כך, נרד במורדות המתונים של ההרים, נחצה את הנהרות נֶאוּקֶם וּרִיוֹ קוֹלוֹרָדוֹ, נגיע לפַּמְפַּס, ללֶה סָלִינַס, לנהר גוּאַמִינִי ולסְיֶירָה טַפַּלְקֶן. שם נגיע לגבולות מחוז בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס; נחצֶה אותם, נעפיל במעלֶה סְיֶירָה טַנְדִיל, ונרחיק בחיפושינו עד למצוק מֶדַאנוֹ שעל חוף האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי."

בדַברו, פירט לפניהם פַּגַנֶל את תוכנית המסע, בלא שיטרח להעיף מבט במפה הפרושׂה לפניו; לא היה לו כל צורך בה. זיכרונו ניזון ממחקריהם של דֶה פְּרְזֶיֶה, של מוֹלִינָה, של הוּמבּוֹלְדט, של מֶיירס ושל ד'אוֹרבִּינִי, ולא יכול לבגוד בו. לאחר שֶכִּילה את רשימת השמות הגֵיאוֹגְרָפִיים הוסיף:

"ובכן, ידידי היקרים, הדרך ישרה לגמרי. בתוך שלושים ימים עשׂויים אנו להשלימה, ולהגיע לחוף המזרחי עוד לפני *דַנְקֶן*, אם רוחות נגדיות יעכבו מעט את מהלכה."

"ובכן," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס, "*דַנְקֶן* תְשַׁיֵיט הלוך ושוב בין כֵּף-קוֹרְיֶינְטֶס לבין כֵּף סַן-אַנְטוּאַן?"

"בדיוק נמרץ."

"וכיצד תרכיב את המשלחת למסע מעֵין זה?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"פשוט ככל האפשר. מדובר רק בבדיקת מצבו של הרב-חובל גְרַאנְט ולא בפשיטה מלוּוָה ביריות על האִינְדְיָאנִים. סְבוּרָנִי שלוֹרד גְלֶנרבאן, הוא מנהיגנוּ הטבעי, הרב-סרן, שלא ירצה לוותר על מקומו לאיש, ועבדכם הנאמן, זָ'ק פָּגָנֶל..."

"ואני!" הִצטעק גְרַאנְט הצעיר.

"רוֹבֶּרְט! רוֹבֶּרְט!" קראה מֶרִי.

"למה לאו?" השיב פָּגָנֶל, "המסעות מְחַשְׁלים את בני-הנעורים. ובכן, ארבעתנו ושלושה ממלחי *דַנְקֶן*..."

"הייתכן," קרא ג'וֹן מַנְגְלְס בפנותו אל אדונו, "שכבודו אינו ממליץ עלַי?"

"ג'וֹן היקר לי," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "אנו משאירים על הסיפון את נוסעותינו, כלומר, את היקר לנו מכול בעולם! מי ישגיח עליהן אם לא קַבַּרְניטה המסור של *דַנְקֶן*?"

"ואנחנו לא נוכל להִתלוות אליכם?" תמהה לֵיידי הֶלֶנָה, ודוק של עצבות הֵעיב על עיניה.

"הֶלֶנָה יקירתי," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "מסענו חייב להתנהל במהירות הבזק, פרידתנו תהיה קצרה, ו..."

"כן, ידידי, אני מבינה אותך," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "לֵך אֵפוא, ועלֵה והַצלח בכל מעשׂיך!"

"למעשֶׂה, אין זה מסע," הפטיר פָּגָנֶל.

"מה זה, אם כן?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"מעבָר קליל ותו-לא. פשוט נעבור, כדרך האיש הישר החולף על פני האדמה בעשׂותו כמיטב יכולתו. Transire benefaciendo *, זו תהא סיסמתנו."

במִלים אלה נסתיים הדיון, אם אפשר לכַנות כך שיחה שבה היו הכול תְמִימֵי-דֵעים.

ההכנות הֵחלו עוד באותו יום. את דבר המסע החליטו לשמור בסוד, כדי שלא לעורר חשד בקרב האִינְדְיָאנִים.

היציאה לדרך נִקבעה ל-14 באוֹקְטוֹבֶּר. כשהגיעה העֵת לקבוע מי מהמלחים

---

* לעבור בשלום.

יֵירד אל החוף, הציעו הכול את שירותיהם, ולגלֶנֶרְבַאן לא נותְרה אלא מבוכת הבחירה ביניהם. הוא העדיף להפיל גורל כדי שלא לגרום לאי-נעימות בקֶרֶב הבחורים האמיצים הללו. וכך היה. המזל האיר פנים לסגן הרב-חובל, טוֹם אוֹסְטין, לוִוילְסוֹן, בַּרנָש בעל כוח אדיר, ולמַאלְרָדִי, שהיה מסוגל לקרוא תיגר באֶגרוף על טוֹם סֶיְירְס* בכבודו ובעצמו.

גְלֶנֶרְבַאן ניצח על ההכנות בפַּעַלְתָנוּת רבה. הוא רצה להיות מוכן ליום שנקבע, וכך היה. במקביל, הצטייד ג'וֹן מַנְגְלְס בפחם כדי שיוכל לצאת הימה תיכף ומיד. רב היה רצונו להקדים את הסיירים על חוף אַרְגֶנְטִינָה. מכאן התפתחה יריבות בין גְלֶנֶרְבַאן לרב-חובל הצעיר, שהיתה לתועלת לכולם.

ואמנם, ב-14 באוֹקְטוֹבֶּר, בשעה היעודה, היו הכול מוכנים. בשעת היציאה התאספו כל נוסעי הספינה בחדר-האוכל. *דַנְקֶן* היתה מוכנה להפלגה במרחבי הים, ולהבֵי מַדְחֵפָה כבר הקציפו את מימי טַלְקָאוּאָנוֹ הצלולים. גְלֶנֶרְבַאן, פָּגָנֶל, מֶק-נַאבְּס, רוֹבֶּרְט גְרַאנְט, טוֹם אוֹסְטִין, וִילְסוֹן ומַאלְרָדִי, חמושים ברובי קָרָבִּין ובאקדחי קוֹלְט, התכוננו לרדת מן האונייה. מורי-דרך ופְרָדות המתינו להם בקצה שובר-הגלים.

"הגיע הרגע," אמר לבסוף לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן.

"צֵא אֱפוא לדרכך, ידידי!" נענתה לעומתו לֵיידי הֶלנה, בעודה כובשת את התרגשותה.

לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן אימצה אל לִבו, בעוד רוֹבֶּרְט נופל על צווארה של מֶרִי גְרַאנְט.

"ועתה, עמיתי היקרים," הכריז פָּגָנֶל, "לחיצת יד אחרונה שטעמה יישָמֵר עִמנו עד לחופי האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי!"

היתה זו בקשה לא קטנה, אך בכל זאת היו שם חיבוקים שהיה בהם כדי לממש את משאלתו של המדען הנכבד.

הכול שבו ועלו על הסיפון, ושִבעת הנוסעים ירדו מן הספינה.

חיש מהר הגיעו לרציף, בזכות *דַנְקֶן* שקרבה אליו בתִמרוניה כדי חצי כֶּבֶל.

ממרומֵי הסיפון קראה לֵיידי הֶלֶנָה בפעם האחרונה:

"ידידי, יהי האֵל בעזרכם!"

"ואכן, הוא יְהֵא בעזרנו, גברתי," נענה לעומתה זָ'ק פָּגָנֶל, "שכֵּן, אני מבטיח לך, גם אנו עוזרים לעצמנו!"

"קדימה!" צעק ג'וֹן מַנְגְלְס לעבר המכונאי שלו.

"לדרך!" קרא לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן.

וברגע שֶבו ריפו הנוסעים את מושכות בהמותיהם והֵחלו מתנהלים בנתיב שעל החוף, פנתה *דַנְקֶן* בכוחַ מַדְחֵפָה, ובמלוא הקיטור, אל מרחבי הים.

---

* מִתאגרף בן-התקופה.

• 11 •
חציית צ׳ילֶה

חבורת הילידים שאירגן גְלֶנֶרְבַאן כללה שלושה גברים וילד. ראש נהגי-הפְּרָדות היה אַנְגְלִי שהִתְאַזְרֵחַ במקום לפני עשרים שנים, והִתפַּרְנֵס מהשכרת פְּרָדות לנוסעים ומהנחייתם במעברים השונים של שרשרת הרי האַנְדִים. לאחר-מכן היה מפקיד את הנוסעים בידיו האֲמוּנוֹת של בָּאקֵיאָנוֹ, מורה-דרך אַרְגֶנְטִינִי שדרכי חבל הפַּמְפַּס היו נהירות לו ככף-ידו. אַנְגְלִי זה עדיין לא שכח את שׂפת-אִמּו במחיצת הפְּרָדות והאִינְדְיָאנִים, כך שיכול לשוחח עם הנוסעים. היה בכך כדי להקל על התקשורת ביניהם, וגְלֶנֶרְבַאן נחפז לנצל זאת, שכֵּן זָ׳ק פָּגָנֶל עדיין לא הצליח להסביר עצמו בסְפָרַדִית בצורה מובנת.

ראש נהגי-הפְּרָדות, ה"קָטָפַּס", כפי שמכנים אותו הצ׳ילֶאָנִים, נעזר בשני כַּפריים מקומיים ובילד בן שתים-עשׂרה. הכפריים השגיחו על הפרדות שנשׂאו את מִטענה של החבורה, ואילו הילד הוליך את "המַדְרִינָה", סוסה קטנה שנשׂאה שרשרת פעמונים סביב צווארה, ופסעה בראש, מוליכה אחריה את עשׂר הפרדות. הנוסעים רכבו על שבע פרדות, הקָטָפַּס על הפִּרְדָה השמינית, ושתי הנותרות נשׂאו את מצרכי-המזון וגלילי בד אחדים שנועדו להבטיח שיתוף-פעולה מצד ראשי-השבטים שבשפֵלה. הכפריים, כהרגלָם, צעדו ברגל. חציית אַמֶרִיקָה הדרומית אמורה היתה אֵפוא להתבצע בתנאים הטובים ביותר מבחינה בטיחותית ובמהירות.

אולם מַעֲבר זה דרך רכס הרי האַנְדִים אינו מן המסעות הרגילים. אי-אפשר לבצעו בלא להיעָזר בפרדות חסונות, שהטובות שבהן מוּצָאָן באַרְגֶנְטִינָה. התפתחותן של הבהמות המצוינות הללו בארץ זו הִקנתה להן חוסן העולה על זה של גִזְעָן המקורי. אין הן בררניות באשר לתזונתן. הן שותות רק פעם אחת ביום, ומסוּגלות לגמוא בקלות מרובה יותר מעשׂרים קילומטרים בשמונה שעות, ולשׂאת בלא קוּבְלָנָה משׂא של יותר ממאה וחמישים קילוגרמים.

על נתיב זה, שבין שני האוֹקְיָינוֹסִים, אין אַכְסַנְיוֹת. אפשר לאכול בשׂר מיוּבש, אורז מתובל בפִלפל חריף, ובשׂר בעלי-חיים שניצודים בדרך. בהרים שותים מי מַפָּלים, ובמישור – מי פְּלָגים, מהולים בכמה טיפות של רום, שכל נוסע מחזיק מלֹאי ממנו בתוך קרן שור המכוּנה "שִׁיפְלֶה". אגב, יש להקפיד שלא להגזים בשתיית משקאות חריפים באזורים אלה, שבהם מערכות גופו של האדם מתלהטות יתר על המידה. ובאשר למַצָּעים, הם ארוזים באוּכַּף המקומי, המכוּנה "רֶקָאדוֹ". אוּכַּף זה עשוי "פֶּלְיוֹנֶס", עורות כבשים מעובדים מצַדם האחד ומכוסים צמר מצִדם האחר, המחוברים זה לזה ברצועות רקומות בפאר רב. נוסע המִתְכַּרְבֵּל בתוך השׂמיכות החמות הללו יָשֵן באין מפריע גם בלילות שבהם הלחוּת מרובה.

גְלֶנֶרְבַאן, כאדם האָמוּן על מסעות והיודע לסגל עצמו לאורחותיהן של ארצות שונות, אימץ לו ולאנשיו את המלבוּש הצ׳ילֶאָנִי. פָּגָנֶל ורוֹבֶּרְט, שני הילדים –

אחד מגודל ואחד קטן – נפשם יצאה משִׂמחה כשתחבו את ראשם אל תוך הפּוֹנצ'וֹ הלאומי, אריג רחב מצמר משובץ שבמרכזו חור גדול, ואת רגליהם אל תוך מגפי עור העשויים מִגַפוֹ האחורית של סְייח. מה מפוארת למראֶה היתה פִּרדתם עם הרִתְמָה העשירה, המֶתג הערְבי שבפיה, רסן מעור קלוע מְשַמֵש כשוט, כיסוי ראש מעוטר בקישוטי מתכת ומשני צדיה ה"אַלְפוֹרְחַס", שַׂקי בד כפולים עזי-צבע שהכילו את מצרכי-המזון לאותו יום. פָּגָנֶל, פְּזוּר-דעת כהרגלו, כמעט ספג שלוש או ארבע בעיטות אחוריות מבהמתו המצוינת, שעה שטיפס ועלה עליה. אך משהתמקם על אוכפו, המִשקפת שלעולם אינו נפרד ממנה תלויה לו באלכסון על חזהו, ורגליו נתונות באַרְכּוּפִּים, הפקיד עצמו לתְבונת בהמתו, ולא התחרט על כך. ובאשר לרוֹבֶּרְט הצעיר, למן ההתחלה גילה תכונות ראויות לשבח של פרש מעולה לעתיד.

הם יצאו לדרך. מזג-האוויר היה נהדר, השמים היו צלולים להפליא והאוויר, למרות להט השמש, היה צונן דַיוֹ הודות לרוחות הים. החבורה הקטנה פסעה בצעדים מזורזים בפיתולי חופיו של מפרץ טַלְקָאוּאָנוֹ כדי להגיע אל קו-הרוחב המבוקש, במרחק כארבעים ושמונה קילומטרים דרומה משם.

ביום הראשון צעדו במהירות בסבך קְנֵי הבִּצות שיָבְשוּ, ומיעטו לדבר. ברכות הפרידה שהחליפו ביציאה הותירו רושם עז ברוחם של הנוסעים; עוד אפשר היה להבחין בעשָׁנה של *דַנְקֶן*, ההולך ונָמוג באופק. הכול החרישו למַעֵט פָּגָנֶל; הגֵיאוֹגְרָף השקדן היה מציג בינו לבינו שאלות בסְפָרַדית ומשיב עליהן בשפה החדשה.

יתר על כן, הקַטָפַּס היה שתקן מטִבעו, ומקצועו לא היה בו כדי לעשותו פטפטן. בקושי דיבר עם הכפריים שלו. הללו, אנשי-מקצוע, ידעו היטב את מלאכתם. אם היתה פִּרְדָה כלשהי נעצרת, היו מְדַרְבְּנִים אותה בקריאה גרונית; ואם לא היה די בקריאה, חלוק אבן גדול, המוּטָל ביד אֲמוּנה, היה מתגבר על היסוסיה. אם היתה ניתקת איזו רצועה, או משתחרר הרסן, היה הכפרי מסיר את הפּוֹנצ'וֹ שלו, מכסה בו את ראש הפִּרְדָה, ולאחר תיקון התקלה היה שב למִצעדו.

נהגי-הפרדות נוהגים לצאת לדרך בשמונה, לאחר ארוחת-הבוקר, ולצעוד עד לשקיעת החמה, בארבע אחר-הצהריים. גְלֶנֶרְבַאן דבק בהרגלם. והנה, בדיוק כשנתן הקַטָפַּס את האות לעצירה, הגיעו הנוסעים לעיר אָרָאוּקוֹ, השוכנת בקצה הדרומי של המִפרץ, בלא שינַטשו את פס החוף המקיף של האוֹקְיָינוֹס. כדי להגיע לקו-הרוחב 37° צריכים היו לצעוד כשלושים ושניים קילומטרים מערבה, עד למִפרץ קַרְנֶרוֹ. אך שליחים של גְלֶנֶרְבַאן כבר שוֹטְטו באזור זה של החוף, בלא שייתקלו בשריד כלשהו מן האונייה שנטרפה. לא היה אֵפוא צורך בחיפוש נוסף, והוחלט כי העיר אָרָאוּקוֹ תהיה לנקודת-המוֹצָא. משם ינוּעוּ מזרחה בקו ישר.

החבורה הקטנה נכנסה לעיר כדי לבלות שם את הלילה, וחנתה בעיבּוּרָה של חצר אַכְסַנְיָה בלא תנאים בסיסיים של נוחוּת.

אָרָאוּקוֹ היא בירת אָרָאוּקַנְיָה, מדינה שאורכה מאתיים וארבעים קילומטרים ורוחבה כחמישים. תושביה הם המוֹלוּצ'ים, בכוֹרֵי הבנים של הגזע הצִ'ילֶאָנִי, שבשִׁבחם הִרבה המשורר אֶרְסִילָה בשיריו. זהו גזע גאה וחסון, היחיד בשתי האַמֶרִיקוֹת שמעולם לא היה נתון לשלטון זר. גם אם לפָנים היתה אָרָאוּקוֹ בידי

הספרַדים, האוכלוסייה עצמה לא השתַעבְּדה. היא התנגדה אז, כשם שהיא מתנגדת היום, לניסיונות ההתפשטות של צ'ילֶה, ודגלה העצמאי – כוכב לבן על רקע תכלת – עדיין מתנופף בפסגת הגבעה המבוצרת, המגינה על העיר.

בעוד ארוחת-הערב הולכת ומתבשלת, טיילו גלֶנֶרבַאן, פָּגָנֶל והקָטְפָּס בין הבתים המכוסים קש. למעט כְּנֵסייה אחת ושרידי מִנזר פְרַנְצִיסְקָנִי, לא היה לאֲרָאוּקוֹ דבר מְסַקְרֵן להציע. גלֶנֶרבַאן ניסה ללקט פיסות מידע כלשהן, אך הֶעלה חֶרֶס בידו. פָּגָנֶל נואש על שאין תושבי המקום מסוגלים להבין אותו; אולם היות שהללו דיברו אֲרָאוּקָנִית – שְׂפַת דיבור שהשימוש בה רוֹוֵחַ עד למְצָרי מָגֶלָן – יכלה הספרַדית שבפי פָּגָנֶל להועיל לו ממש כמו עברית. בהֶעְדר שימוש לאוזניו העסיק פָּגָנֶל את עיניו, וככלות הכול רָווה הנאה מדעית אמיתית מן ההתבוננות בטיפוסים השונים של הגזע המוֹלוּצִ'י שנקרו בדרכו. הגברים היו גבוהי-קומה, פניהם שטוחים, גוֹן עורם כעין הנחושת, סנטרם נטול-שיער, מבטם חשדני וראשם הרחב כמו אבד בתוך שפע שׂערם השחור והארוך. דומה היה שהם נידונו לאותם חיי בטלנות המיוחדים לאנשי-מלחמה שאינם יודעים מה לעשות בעִתּוֹת שלום. נשותיהם, עלובות למראֶה וחרוצות, היו טרודות במלאכות הבית הקשות, חבשו את הסוסים, ציחצחו את כלי-הנשק, חרשו, צדו למען אדוניהן, ועדיין מצאו לעצמן פנאי לִטְווֹת מעילי פּוֹנְצ'וֹ בצבע כחול-ירקרק, הדורשים כשנתיים של עבודה ומחירם מאה דולרים לפחות. לסיכום, המוֹלוּצִ'ים הללו הם עַם שאינו מעורר עניין מיוחד, ושאורחות-חייו פראיים למדי. הם לוקים כמעט בכל המִגרעות, כנגד סגולה אחת ויחידה – אהבת החירות.

"בני סְפַּרְטָה של ממש," הימהם לעצמו פָּגָנֶל בסיום הטיול, בעודו מתיישב במקומו לאכול את סעודת-הערב.

המדען הנכבד הגזים, ושומעיו התקשו עוד יותר להבינו כשהוסיף שלִבּו הצָרְפָתִי הלם בחוזקה בעת ביקורו בעיר אֲרָאוּקוֹ. כששאלוֹ הרב-סרן לטעמה של אותה "הַלְמוּת-לב" לא צפויה, השיב לו שהתרגשותו טִבעית לחלוטין, לפי שאחד מבני-עמו ישב לפנים על כֵּס-המלוכה של אֲרָאוּקַנְיָה. הרב-סרן הִפציר בו שיואיל בטובו לנקוב בשמו של אותו שליט. ז'ק פָּגָנֶל נקב בגאווה רבה בשמו של מר דֶה טוֹנֵיין ההגון, איש מצוין, לפָנים עורך-דין מורשֶה בעיר פֶּרִיגֶה, בעל זקן שופע שסבל ממה שמלכים מודחים נוהגים לכנות "כְּפִיוּת-הטובה של נתיניהם". הרב-סרן חייך קלות למחשבה על עורך-דין-לשעבר שמוּדַח מכֵּס-מלכות, אך פָּגָנֶל השיב לו ברצינות רבה, שאולי קל יותר לעורך-דין להיות מלך טוב מאשר למלך להיות עורך-דין טוב. למִשמע הערה זו פרצו הכול בצחוק ושתו כמה טיפות של "צ'יצָ'ה"* לשלומו של אוֹרֶלִי-אַנְטוּאַן הראשון, מלכּה-לשעבר של אֲרָאוּקַנְיָה. מקץ רגעים מִספר הִתְכַּרְבְּלוּ הנוסעים במעילי הפּוֹנְצ'וֹ שלהם ושקעו בשינה עמוקה.

למחרת, בשמונה בבוקר, שבה החבורה הקטנה והמשיכה בדרכה מזרחה בנתיב קו-הרוחב 37°; המַדְרִינָה צעדה כחלוץ והכפריים הלכו במאסף. הם חצו את אדמתה הפורייה של אֲרָאוּקַנְיָה, השופעת כרמים ועדרים. אולם אט-אט השתרר

---

* יי"ש תוסס עשוי מתירס.

עליהם השִׁמָּמוֹן. פה ושם, פזורות במרחק כקילומטר וחצי זו מזו, נִראו בקתות של "רֶסְטְרֶאָדוֹרֶס", אִינְדְיָאנִים מְאַלְּפֵי-סוסים שנודעו באַמֶרִיקָה כולה. לפרקים הבחינו בתחנת-דואר נטושה, ששימשה מחסה לילדים הנודדים במישורי הארץ. באותו יום חסמו שני נהרות את נתיבם של הנוסעים, הרִיוֹ דֶה רָקֶה והרִיוֹ דֶה טוּבָאל. אולם הקַטַפַּס גילה מַעֲבַר-מים רָדוּד שאיפשר להם להמשיך בדרכם. שרשרת הרי האַנְדִים נמתחה באופק, הולכת ותופחת, חֲמוּקֶיהָ מתעגלים ופסגותיה מִתרבות בכיוון צפון. אך אלה היו רק חוּלְיוֹתיו התחתונות של עמוד-השִדרה האדיר שעליו נשען שלד העולם החדש.

בארבע אחר-הצהריים, לאחר מסע של כחמישים וחמישה קילומטרים, הם נעצרו בחיק-הטבע מתחת לקבוצת שִׂיחֵי הֲדַס ענקיים. הפרדות הוּתרוּ ופנו לִרְעוֹת בחופשיות בעֵשֶׂב הַדֶּשֶׁן של הערבה. האַלְפוֹרְחַס סיפקו את הבשר ואת האורז. הפֶּלְיוֹנֶס נִפרשׂוּ על הקרקע ושימשו שמיכות וכרים, והכול מיהרו להשתרע באותן מיטות מאוּלְתָרות, לנוח ולחדש את כוחותיהם, בעוד הכפריים והקַטַפַּס מקיימים תורנות שמירה.

כֵּיוון שמזג-האוויר האיר להם פנים, וכל הנוסעים, כולל רוֹבֶּרְט, היו במצב בריאות מעוּלֶה, והואיל והמסע החל ברגל ימין, צריך היה לנצל את ההזדמנות ולִשְׁעוֹט קדימה, כמהֵר המנצל את מזלו הטוב. זו היתה דעת כולם. ביום המחרת הרחיבו צעדיהם, והם חצו בלא פגע את מַפְּלֵי בֶּל, ועם ערב, בחנוֹתם על גדות הרִיוֹ בִּיוֹבִּיוֹ, המפריד בין צִ'ילֶה החופשית לבין צִ'ילֶה הספרדית, יכול גְלֶנֶרְבַאן להוסיף ולרשום בפנקסו עוד חמישים וחמישה קילומטרים לזכות המסע. הנוף לא השתנה. הארץ היתה עדיין פורייה ועשירה בנַרְקִיסִים, בסיגָלִיוֹת מִסתעפות, בפוּקְסִיוֹת, בדַטוּרוֹת וּבִצְבָרִים שפִּרְחֵיהם זהב. אי-אלה בעלי-חיים ביניהם החתול המנומר, הסתתרו בסְבָך. אֲנָפָה אחת, אוֹחַ בודד, כמה קִיכְלִים וטַבְלָנִים, שנסו מִטְפָּרָיו של הנֵץ, היו נציגיו הבלעדיים של עולם בעלי-הכנף. אך ילידים כמעט לא נִראו. רק כמה "גוּאָסוֹס", בְּנֵי-כִּלְאַיִם מנוּונים של אִינְדְיָאנִים וּסְפָרַדִים, דוהרים על סוסים שבִטְנם שוֹתֶתֶת-דם בשל הדָרְבָנוֹת הענקיים שעל רגליהם היחפות, חלפו כצללים. לא היה עם מי לדבר, ומן הנמנע היה להשׂיג מידע כלשהו. גְלֶנֶרְבַאן השלים עם כך. הוא אמר לעצמו כי הרב-חובל גְרַאנְט, השבוי בידי האִינְדְיָאנִים, ודאי כבר נִגרר אל מעֵבר לרכס הרי האַנְדִים. החיפושׂים יוכלו להניב פירות רק בפַּמְפַּס, ולא קודם-לכן. יש צורך, אם כן, להִתְאַזֵּר בסבלנות ולהמשיך קדימה, מהר ובהתמדה.

ב-17 בחודש יצאו בשעה הרגילה ובסדר המקובל. רוֹבֶּרְט התקשה לשמור על סדר זה, שכֵּן התלהבותו משכה אותו להקדים את המַדְרִינָה, לדַאֲבוֹן-לִבָּהּ של פִּרדתו. רק קריאה חמורה לסדר מפיו של גְלֶנֶרְבַאן היה בידה לכְפּוֹת על הנער לשמור על מקומו בטור הצועד.

הנוף הלך ונעשה מבוּתָר יותר. שיפּוּלי הקרקע העידו על קִרבת ההרים; הנחלים הִתרבו, מצייתים בשצף לשִׂגיונות המדרונות. פַּגָנֶל הִרבה להִיוָעֵץ במפותיו; כאשר אחד הנחלים לא הופיע במפות, ודבר זה אירע לעִתים תכופות, היה דם הגֵיאוֹגְרָף תוסס וגואה בעורקיו, והוא היה יוצא מכליו בדרך משעשעת ביותר.

"נחל בלא שֵם," כך היה אומר, "הרי זה כאילו אין לו תעודת-זהות! מבחינת הגֵיאוֹגְרַפְיָה אין הוא קיים."

לפיכך לא התבייש והעניק שמות לאותם נחלים חסרי-שֵם; הוא היה מציין אותם על-גבי מפתו ומכבדם בכינויים המְצַטלְצְלים ביותר בשׂפה הסְפָרַדִית.

"איזו שׂפה!" היה חוזר ואומר, "איזו שׂפה שופעת ומצלצלת! ממש שׂפה מַתַּכְתִית, וסמוּך אני ובטוח שהיא מורכבת משישים ושמונה חלקים של נחושת ומעשׂרים ושניים חלקים של בְּדִיל, בדומה לבְּרוֹנְזָה, שמִמֶּנה עשׂויים פעמונים!"

"האם אתה מרגיש לפחות איזו התקדמות בשׂפה?" שאלו גְלֶנֶרְבַאן.

"כמובן! לוֹרד יקר שלי! הא! אִלְמָלֵא המִבטא! המִבטא הוא בעוֹכְרַיִ!"

ולפי שעה, עד בוא ימים טובים יותר, היה פָּגָנֶל שוקד על תַלְמוּדוֹ תוך כדי צעידה, ומכלה את גרונו בתִרגוּל קשיי המִבטא, נוסף על תצפיותיו הגֵיאוֹגְרָפִיוֹת. בגֵיאוֹגְרַפְיָה היוּ ידיעותיו מופלגות, ובתחוּם זה לא היה מי שיִשְוֶוה לו. כשהיה לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן חוקר את הקָטָפַּס בעניין כלשהו, הנוגע לגֵיאוֹגְרַפְיָה המקוֹמית, היה בן-לְוְיָיתו המלומד מקדים תמיד בתשובתו את מורה-הדרך, והקָטָפַּס היה מביט בו בסבר-פנים המוּם.

אותו יום, בשעה עשׂר לערך, הגיעו אל דרך שחצתה את הנתיב הישר שלאורכו צעדו עד לאותו הרגע. בדרך הטבע התעניין גְלֶנֶרְבַאן לשְמָהּ, ובדרך הטבע היה זה זָ'ק פָּגָנֶל שהשיב לו:

"זו הדרך מיוּמְבֶּל ללוֹס-אַנְחֶלֶס."

גְלֶנֶרְבַאן נתן מבט בקָטָפַּס.

"בדיוּק גְמרץ," השיב זה.

ואחר פנה אל הגֵיאוֹגְרָף:

"האִם סיירתָ כבר בחבל-ארץ זה?"

"כן, בוודאי!" השיב פָּגָנֶל ברוב רצינות.

"על גב פִּרְדה?"

"לא, בתוך כוּרסה."

הקָטָפַּס לא ירד לפשר התשובה, לפי שמָשַך בכתפיו ושב לתפוס את מקומו בראש הטוּר.

בשעה חמש לפנוֹת-ערב עצרו בנקיק לא עמוק מדי, מרחק כמה קילומטרים מן העיר הקטנה לוֹחָה. באותו לילה חנו לרגלי הסְיֶרוֹת, השלבים הראשונים של הרי האַנְדִים הגדולים.

12.
בגובה שלושת-אלפים ושבע-מאות מטרים

חציית צ׳ילֶה עד כֹּה לא היתה כְּרוּכה בשום תקלה חמורה. אולם עתה ניצבו הנוסעים לפני כל המכשולים והסכנות הכרוכים במסע הררי. המאבק במִכשולי הטבע עמד רק בראשיתו.

קודם שיצאו לדרך, היו חייבים לפתור בעיה חשובה. מהו המַעבר שדרכו אפשר לחצות את רכס הרי האַנְדִים בלא לִסְטוֹת מן הנתיב המוגדר? הם פנו בשאלה זו אל הקָטָפָּס:

״בחלק זה של הרכס אני מכיר רק שני מַעֲברים,״ השיב.

״מַעבר אָרִיקָה, כמובן,״ התערב פָּגָנֶל, ״שגילה וַלְדִיוְיָה מֶנְדוֹסָה?״

״בדיוק כך.״

״ומַעבר וִילָרִיקָה, הנמצא מדרום לנֶוָואדוֹ* הנושא אותו שֵם?״

״נכון מאוד.״

״ובכן, ידידי, לשני מעברים אלה יש רק פגם אחד, הם מסיטים אותנו צפונה אוֹ דרומה מן הנתיב הנדרש.״

״התוכל להציע לנו פָּאסוֹ** אחֵר?״ שאל הרב-סרן.

״בהחלט,״ השיב פָּגָנֶל, ״הפָּאסוֹ של אַנְטוּקוֹ, הנמצא על השיפולים הווּלְקָנִיים, על קו-רוחב ‎37° 30′‎, דְהַיינוּ, מחצית המעלָה מנתיבנו. מַעבר זה מצוי בגובה אלפיים מטרים בלבד, וגילה אותו זַאמוּדְיוֹ דֶה קְרוּז.״

״יפֶה,״ אמר גְלֶנֶרְבַאן, ״האִם אתה מכיר את הפָּאסוֹ הזה, קָטָפָּס?״

״כן, מִילוֹרד, ואף עברתי בו, אך לא הצעתי אותו משום שאין זה אלא שביל של בהמות, המשמש את הרועים האִינְדְיָאנִים מן המִדרונות המזרחיים.״

״ובכן, ידידי,״ השיב גְלֶנֶרְבַאן, ״במקום שעוברים בו עדרי פרדות, כבשים ושְוָורים של הפֶּאוּאֶנְצֶ׳ס, נֵדע לעבור גם אנו והיות שכך דבֵקים אנו בקו הישר, הוּטל הפּוּר על הפָּאסוֹ של אַנְטוּקוֹ.״

ללא דיחוּי ניתן אות היציאה לדרך, והחבורה העמיקה אל לב בקעת לַאס-לֶחַאס, בין גושי-ענק של אבן-גיר. מטפסים היו במעלהוּ של מִדרון בלתי-מורגש כמעט. סמוך לשעה אחת-עשׂרה היה עליהם לעקוף את גדותיו של אגם קטן, מאגר טבעי ומקום מִפגש ציוּרי של כל פלגי הסביבה; הפְּלגים נשפכו לכאן בקול הֶמְיָה רכה, מתערבבים במימיו הצלולים והשלווים. מעל לאגם נפרשׂו ״לְיָאנוֹס״ רחבות-ידיים, רמות מישוריות מכוסות דגנים, ועליהן רעו עדרי האִינְדְיָאנִים. אחר-כך נקלעו

---

* הר מכוסה שלג-עד.

** מעבר הרים.

לבִּצָה, שהתפשטה דרומה וצפונה, ונחלצו ממנה בזכות חושיהן המחודדים של הפרדות. בשעה אחת בצהריים נגלה לעיניהם מבצר בַּלֶנָארֶה המעטֵר מצוק תלול בחומותיו המנוּתָצוֹת. הם המשיכו בדרכם. השיפועים הלכו ונעשׂו תלולים, טַרְשִׁים, וחלוּקי-האבן שניתקו מתחת לפרסות הפרדות הידרדרו והיו למפלי-אבן רועשים. סמוך לשלוש אחר-הצהריים הגיעו לחורבותיו הציוריות של מִבצר אחר, שנהרס בהתקוממות של שנת 1770.

"לא יֵיאָמֵן," קרא פָּגָנֶל, "כמו אין די בהרים כדי לחצוץ בין בני-האדם, עוד יש צורך לבַצְּרָם!"

החל מנקודה זו היתה הדרך קשה ואף מסוכנת; שיפוע המַדרונות הלך וגדל, רוחב שׂפת הסלע שעליו נמתחה הדרך הלך והצטמצם, תהומות פערו את פיהן הנורא. הפרדות התקדמו בזהירות מרובה, אפיהן תחובים באדמה, מרחרחות את הדרך. הם רכבו בשורה עורְפִית. לעִתים, בעיקול דרך פתאומי, היתה המַדְרִינָה נעלמת מן העין, ואת השיירה הקטנה הִנחה רק צליל פעמוניה המרוחקים. לעִתים, בשל הפיתולים השְׂגִיוֹניים של המִשעול, יכלה החבורה להתפצל לשני טורים מקבילים, ואז יכול הקָטָפַּס לשוחח עם הכפריים, אף-על-פי שבֶּקַע, שכל רוחבו ארבעה מטרים בלבד אך עומקו מגיע למאתיים מטרים, חצץ בין הטורים בתהום שאין לעוברה.

הצמחיה העֶשְׂבּוֹנית עדיין נאבקה בסלע המתפשט, אך כבר אפשר היה להבחין כיצד הולך עולם הדומם ומשתלט על עולם הצומח. כמה זרמי לַבָּה בגוֹן הברזל, שמתוכם הסתמרו גבישים צהובים דמויי-מחט, העידו על הקִרבה להר-הגַעַש אַנְטוּקוֹ. הסלעים המגוּבָּבים אלה על אלה, נכונים להידרדר, עמדו על מקומם בניגוד לכל חוקי שיווי-המשקל. ניכר היה בהם שזעזועי האדמה עתידים לשנות בנָקֵל את צורתם; ואם מתבוננים באותם מְצוּקים חסרי-יציבות, באותן כיפות סלע מַטוֹת-לִנְפּוֹל ובאותם תִּלים נטולי-בסיס, קל להיוָכַח כי טרם הגיעה שעת התגבשותו הסופית של אזור הררי זה.

בנסיבות אלה קשה היה לזהות את המסלול. התְזוזות הבלתי-פוסקות כמעט של שלד האֲנָדִים משנות לעִתים תכופות את התְוָאי שלו, ונקודות-הציון אינן עוד במקומן. משום כך גילה הקָטָפַּס הססנות; הוא היה נעצר, סוקר את סביבותיו, מעַיֵין בצורות הסלע ומחפשׂ באבן הפְּריכה את עִקבות האִינְדְיָאנִים. לא היתה כל דרך אחרת לנַוֵוט.

גְלֶנֶרְבַאן פסע בעִקבות מורה-הדרך עָקֵב בְּצַד אֲגוּדָל; הוא הבין, הוא חש במבוּכתו ההולכת וגדֵלה ככל שהִתרבו קשיי הדרך. הוא לא הֵעֵז לחוקרו וגָרַס בהיגיון, כי לנהגי-הפרדות ולפרדות עצמן חוש משלהם, וכי מוּטב לו להשליך את יְהָבוֹ עליהם.

במשך כשעה תעה הקָטָפַּס כאילו באַקְרַאי, אך הוסיף להעפיל בהר. לבסוף נאלץ לעצור במקום. הם נמצאו בתחתיתו של גיא צר, אחד מאותם נקיקים שהאִינְדְיָאנִים מכנים "קֶבְּרָדָס". חומת שַׁיִשׁ אדום, תלולה לחלוטין, חסמה כל מוצא. לאחר שחיפשׂ לשווא מַעבר כלשהו, ירד הקָטָפַּס מפִּרדתו, שילב את זרועותיו והמתין שגְלֶנֶרְבַאן יִקרב אליו.

"האם תעִיתָ בדרך?" שאלו גְלֶנֶרְבַאן.

"לא, מִילוֹרד," השיב הקָטָפָּס.

"ובכל זאת, איננו נמצאים במַעֲבר אַנְטוּקוֹ?"

"דווקא כן, אנו מצויים בתוכו."

"האינך טועה?"

"אינני טועה. הנה שׂרידי מדורה שהבעירו האִינְדְיָאנִים, והנה העִקבות שהותירו עדרי הסוסים והכבשׂים."

"אם כן, הם עברו בדרך זו!"

"אכן, אך אנחנו לא נוכל לעבור בה. רעידת-האדמה האחרונה מונעת את אפשרות המַעבר כאן..."

"לפרדות אולי," אמר הרב-סרן, "אך לא לבני-אדם."

"אה! זה כבר מעניינך," השיב הקָטָפָּס, "אני עשׂיתי כמיטב יכולתי. אנוּ, הפרדות ואני, מוכנים לשוב לאחור, אם תֵיאוֹתוּ לכך, ולחפשׂ מעברים אחרים ברכס."

"ובכמה זמן יסתכם העיכוב?..."

"בשלושה ימים לפחות."

גְלֶנֶרְבַאן האזין בדוּמייה לדברי הקָטָפָּס. כמובן, העניין היה כלוּל בתנאֵי ההסכם. פִּרדותיו לא היו מסוגלות להמשיך הלאה. ועם זאת, מִשֶהוּשְׁמְעה ההצעה לשוב לאחור, פנה גְלֶנֶרְבַאן לבני-לְוְויָיתו ושאלם:

"האִם ברצונכם לעבור פה בכל זאת?"

"ברצוננו ללכת בעקבותיך," השיב טוֹם אוֹסְטִין.

"ואפילו לפניך," הוסיף פָּגָנֶל. "כִּכְלוֹת הכול, במה מדובר? בחציית רכס הרים שמורדותיו הנגדיים קלים ונוחים פי כמה! משנעשׂה זאת, נמצא את הבָּקֵיאָנוֹס, מורי-הדרך הארְגֶנְטִינִיים, שיַנחו אותנו דרך הפַּמְפַּס, וסוסים מהירים, המורגלים לדהור במישורים. קדימה אֵפוא רבותי, וללא היסוסים."

"קדימה!" קראו חבריו של גְלֶנֶרְבַאן.

"לא תלַוֶוה אותנו?" שאל הלורד את הקָטָפָּס.

"אני רק נהג-פרדות ולא יותר," השיב הלה.

"עשֵׂה כרצונך."

"נוכל להסתדר גם בלעדיו," התערב פָּגָנֶל, "מצִדה האחר של חומה זו נשוב ונגלה את משעולי אַנְטוּקוֹ, ואני מתחייב להובילכם למרגלות ההר בקו ישר כמעוּלה במורי-הדרך של הרי האַנְדִים."

גְלֶנֶרְבַאן שילם אפוא לקָטָפָּס את שׂכרו ושילח אותו עם הכפריים שלו ועם פרדותיו. כלי-הנשק, המכשירים והצֵידָה חולקו בין שבעת הנוסעים. הוחלט פה אחד כי הטיפוס יתחיל מיד ויימָשך, ואִם יהא צורך בכך, יתקדמו גם בחלק משעות הלילה. על המִדרון משׂמאל התפתל מִשעול תלול שהפרדות לא היו מסוגלות לעבור בו. הקשיים היו מרובים, אך לאחר שעתיים של יגיעוֹת ומַעֲקָפִים, מצאו עצמם גְלֶנֶרְבַאן ובני-לְוְויָיתו בתוך מעבר אַנְטוּקוֹ.

עתה נמצאו בחלק הרי האַנְדִים עצמו, שלא היה מרוחק מהקו העליון של הרכס. אולם לא היה כל זֵכֶר לנתיב ברור, או לפָּאסוֹ מוגדר. לאחר רעידות-האדמה האחרונות היה האזור כולו כסדום ועמורה. משום כך נאלצו להמשיך ולהעפיל

במעלה הרכס. פָּגָנֶל נפל ברוחו משום שלא גילה נתיב פתוח, וצפה תְלָאות קשות לפסגות האַנְדִים, שכֵּן גובהן הממוצע נע בין שלושת-אלפים לשלושת-אלפים ושבע-מאות מטרים ויותר. למרבה מזלם היה מזג-האוויר נאה, השמים צלולים והעונה נוחה. בחורף, ממַאי עד אוֹקְטוֹבֶּר, טיפוס מעֵין זה אינו אפשרי; הקָרָה העזה קוטלת חיש מהר את המטפסים, ואלה שאינם נפגעים מהצינה העזה, אינם נמלטים מן ה״טֶמְפּוֹרָאלֶס״, סופות הוּרִיקָן האופייניות לחבלי-ארץ אלה, שמציפות מדי שנה בשנה את תהומות האַנְדִים בגוויות.

במשך כל הלילה העפילו בהר; בכוח זרועותיהם התרוממו אל רמות שהגישה אליהן כמעט בלתי-אפשרית; דילגו מעל בקיעים רחבים ועמוקים; ידיים אחוּזות בידיים אחרות החליפו את החבלים, וכתפיים שימשו כשלבֵּי סולם; אנשים אלה העשׂויים לִבְלי-חָת דמוּ ללהקה של ליצני קִרקס המתמכרים למשחקי שיגָיון נוסח אִיקָרוּס*. בהזדמנויות אלה נסתייעה החבורה סיוע של ממש בחוסנו של מַאלְרָדִי ובזריזותו של וִילְסוֹן. שני הסְקוֹטִים החביבים הללו היו שקולים כנגד גדוד שלם; ולא פעם ולא פעמיים היתה החבורה עשׂויה להיעצר ללא יכולת להמשיך בדרכה, אִלְמָלֵא מסירותם ואומץ-לִבם. גְלֶנֶרְבַאן לא הסיר עין מרוֹבֶּרְט, שבְּשֶל גילו הצעיר ופזיזותו היה מוּעָד למעשים של חוסר-זהירות. פָּגָנֶל הסתער קדימה בחֵימה שפוכה, כדרך הצָרְפָתִים. אשר לרב-סרן, הוא התנועע רק בשיעור הנחוץ, לא פחות ולא יותר והיה הולך ומתרומם בתנועה בלתי-מוּחשית. האִם הבחין בכלל שהוא הולך ומטפס זה כמה שעות? ספק רב. אולי דימה בעיני רוחו שהוא הולך ויורד.

בחמש לפנות-בוקר הגיעו לגובה כאלפיים ומאתיים מטרים, כפי שנקבע מבדיקת מד-הלחץ. הם נמצאו אז על הרמות המִשניות, הגבול האחרון של האזור המיוער. עדיין קיפצו שם כמה בעלי-חיים שהיו ממלאים בשִׂמחה את לִבו או את תרמילו, של כל צייד; בעלי-חיים זריזים אלה ידעו זאת היטב, לפי שהיו נמלטים על נפשם בּרְאוֹתם את בני-האדם עוד ממרחקים. היו שם הלָמָה, חיית-הרים יקרת-ערך הממלאת את מקום הכבשׂ, הפרה והסוס, ומסוגלת לחיות במקום שלא תחיה בו הפרדה; הצִ׳ינְצִ׳ילָה, מכרסם זעיר שובה-לב וחשׁשן, עתיר-פרווה, מעין יצוּר-כִּלְאַיִם בין שפן ליַרְבּוּע, ורגליו האחוריות מְשַוּוֹת לו מראה של קֶנְגוּרוּ. אין מחזה מלבב יותר ממראהו של בעל-החיים הקליל הזה, המתרוצץ כִּסְנָאִי בין צמרות העצים. ״אין זו ציפור,״ העיר פָּגָנֶל, ״אך גם אין זה הולך-על-ארבע.״

ועם זאת, בעלי-חיים אלה לא היו דייריו היחידים של ההר. בגובה אלפיים ושבע-מאות מטרים, על גבול שלגי-העד, חיו בעדרים מעלי-גֵירָה שאין יופי שישְׁוֶוה להם, הלא הן האַלְפָּקוֹת, שפרוותן ארוכה ומשְיִית, וכן העֵז נטולת-הקרניים, הדורה וגאה, שצמרה עדין, ושחוקרי-הטבע מכנים אותה בשם ״וִיקוּנְיָה״. לא היה אפשר להתקרב אליה, בקושי אפשר היה לראותה; היא היתה נמלטת, אפשר לומר מתעופפת ומחליקה ללא כל רחש על מרבדי הלובן המְסַנְוורים.

עתה חל שינוי גמור במראֶה סביבתם. גושי קרח עצומים ובוהקים, אשר

---

* אִיקָרוּס, בנו של דֶדָלוּס, נמלט עם אביו מן האי כְּרֵתִים, בעזרת כנפיים מלאכוּתיות. השעווה שריתקה את הכנפיים לגֵווֹ נמסה בשמש והשניים נפלו הימה. מכנים ״אִיקָרִי״, על דרך ההשאלה, מִבצע יוֹמְרָני או שאפתני מדי.

בִמְתְלולים מסוימים היה צִבעם כחלחל, הזדקרו מכל עבר והחזירו את קרני האור הראשונות. או-אז החל הטיפוס להיות הֲרֵה-סכנות. שוב לא היה אפשר להסתכן בהתקדמות בלא לבדוק תחילה את הבקיעים בקרקע. וִילְסוֹן תפס מקום בראש הטור, והיה בודק בכף-רגלו את חוזקם של הקרחונים. חבריו למסע פסעו בעִקבותיו בדיוק נמרץ, בלא להרים את קולם, שכן השאון הקליל ביותר המזיז את שכבות האוויר, עשוי לגרום למפולת גושי שלג, התלויים על בלימה כמאה ושמונים או מאתיים מטרים מעל לראשיהם.

אחר-כך הגיעו לאזור של שיחים, שבעוד כארבע-מאות וחמישים מטרים מעליהם יְפַנו את מקומם לדְגָנִים ולִצְבָרִים. בגובה שלושת-אלפים ושלוש-מאות מטרים, זנחו אף צמחים אלה את הקרקע הצְחיחה, וכל זכר לצמחייה נעלם כליל. הנוסעים עצרו רק פעם אחת, בשעה שמונה, כדי לחזק את עצמם בארוחה חטופה, ובאומץ-לב על-אנושי שבו למלאכת הטיפוס, קוראים תיגָר על הסכנות ההולכות וגדֵלות. צריך היה לדלג מעל סלעים מחודדים ולעבור מעל תהומות, שהעין לא העזה לצלול לתחתיתן. פה ושם סימנו צלבי עץ את הנתיב, והעידו על אסונות רבים. בשעה שתיים בקֵירוב הגיעו לרמה ענקית, נטולת כל זֵכֶר לצמחייה, מעֵין שְממה, שהתפרשָׂה בין פסגות חשׂופות. האוויר היה יבש, והשמים בצבע כחול עז; בגובה זה אין גשם, והערפילים מִתְפוגגים לשלג או לברד. פה ושם ביצבצו צוּקי שַיִש אדום או בַּזֶלֶת מבעד לתַכְרִיך הלבן כעצמות-שלד; ורסיסי קְוַוארְץ, שפעולת האוויר פירקה אותם, הידרדרו בקול שאון עמום, שהאוויר הקלוש עימעמו כמעט כליל.

ואף-על-פי-כן, חֵרֵף עוז-לִבָם הגיעו אנשי המשלחת הקטנה לאפיסת-כוחות. מְשֻנוכח גְלֶנֶרְבַאן עד מה תשושים חבריו למסע, התחרט על שהרחיק לכת כל-כך בהתקדמותו בלב ההרים. רוֹבֶּרְט הצעיר אמנם קרא תיגָר על העייפות, אך לבסוף גם הוא לא יכול להמשיך עוד. בשעה שלוש הורה גְלֶנֶרְבַאן לעצור.

"צריך לנוח," אמר, כשנוכח לדעת שאיש לא יעלה הצעה שכזו.

"לנוח?" תמה פָּגָנֶל, "אבל הרי אין לנו כל מחסה."

"ואף-על-פי-כן, נחוצה מנוחה, ולוּ רק למען רוֹבֶּרְט."

"לא, מִילוֹרד," השיב הנער האמיץ, "אני עדיין מסוגל לצעוד... אל תעצור כאן..."

"נישא אותך על הכתפיים, בחורי," השיב פָּגָנֶל, "אך חייבים להגיע בכל מחיר למִדרון המזרחי. רק שם עשׂויים אנו לגלות איזו בִּקתה שתשמש לנו מחסה. אני מבקש עוד שתי שעות הליכה."

"ומה דעתכם?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, מסכימים." השיבו בני-לְוָויָיתו.

ומַאלְרָדִי הוסיף:

"אני אדאג לילד."

הם המשיכו מזרחה. היו אלה שעתיים נוספות של טיפוס נורא. הם עדיין היו מטפסים ועולים כדי להגיע לפסגות האחרונות של ההר. האוויר הקלוש גרם למוּעָקָה המכאיבה הידועה בכינוי "פּוּנָה". דם החל זב מבעד לחניכיים ולשפתיים בשל הידַלְדְלוּת האוויר, ואולי גם בהשפעת השלגים אשר בגבהים אלה פוגמים

בדחיסות האוויר. בשל האוויר הדליל היה צורך בנשיפות ושאיפות תכופות יותר, כדי להמריץ את מחזור הדם, ודבר זה מעייף לא פחות מאשר הִשְׁתַּבְּרוּת קרני השמש על משטחי השלג. על-אף כוח-רצונם האדיר של אנשים אמיצים אלה, בא הרגע שבו גם הנועזים ביותר כושלים, והסחרחורת, רָעֳתם החולה של ההרים, פגעה לא רק בכוחם הגופני אלא גם במִרצם הנפשי. אי-אפשר להילחם בעייפות שכזאת בלי לשלם מחיר. עד מהרה הלכו ותכפו המעידות, ואלה שכשלו שוב לא התקדמו אלא בזחילה על ברכיהם.

אפיסת-כוחות מוחלטת עמדה לשים קץ לטיפוס מְפָרֵךְ זה, וגְלֶנֶרְבַאן בחן בחרדה נִבְעֶתֶת את מרחבי השלגים, את הצינה הטבועה באזור הָרֵה-אסון זה, את האפלולית המטפסת ועולה לעבר הפסגות הצחיחות, ואת העֹדר המחסה ללילה, כשלפתע עצרוֹ הרב-סרן ובקול שלֵיו אמר לו:

"הנה בִּקתה!"

13.
הירידה מן הרכס

כל אדם אחֵר היה חולף אלף פעמים ליד בִּקתה זו, מסביבה, או מעליה, בלא שיבחין כלל בקיומה. גַבְשושית קלה במרבַד השלג הבדילה אותה אך בקושי מן הסלעים סביב. צריך היה לפַנות את השלג שמעליה. לאחר מחצית השעה של עבודה מאומצת פילסו וִילְסון ומַאלְדָדי דרך לפִּתחה של ה"קָסוּצָ'ה", והחבורה הקטנה מיהרה להִצְטַנֵף בתוכה.

קָסוּצָ'ה זו, שנבנתה בידי האִינְדְיָאנִים, היתה עשׂויה "אַדוֹבֶּס", מעֵין לבֵנים שׂרופות בשמש; צורתה היתה כשל קובייה, שאורך כל אחת מצלעותיה כשלושה מטרים וחצי, והיא הִזְדַקְרה על ראשו של גוש בַּזֶלֶת. מדרגות-אבן הובילו אל הדלת, שהיתה הפתח היחיד של הקָסוּצָ'ה, ואף שהיה הפתח צר, ידעו הרוחות, השלג והברד למצוא את דרכם פנימה, בעת שהשתוללו סופות הטֶמְפּוֹרָאלֶס בהרים.

הבִּקתה יכלה להכיל ברווחה עשׂרה אנשים, וגם אם כתליה לא היו אטומים די הצורך לעונת הגשמים, הרי שבעונה זו יכלו לפחות להעניק מחסה מפני הצינה העזה – המדחום הורה על עשׂר מעלות מתחת לאפס. יתר על כן, היה בבִּקתה מעין תנור, ולו ארובה העשׂויה לבֵנים שהיו מחוברות זו לזו בצורה רופפת למדי, אך אפשר היה להצית בתוכו אֵש וללחום ביעילות נגד הקור שבחוץ.

"הנה קורת-גג משׂביעת-רצון," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "גם אם אינה נוחה במיוחד. ההשגחה העליונה היא שהוליכה אותנו לכאן, ומחובתנו להודות על כך."

"מה אתה סח," קרא פָּגָנֶל, "הרי זה ממש ארמון! חסרים רק הזקיפים ואנשי-החצר. נרגיש פה מצוין."

"בייחוד כשאֵש נאה תבער באח," התערב טום אוסְטִין. "שכֵּן גם אם הרעב מציק לנו, הקור מטריד לא פחות. ובאשר לי, חבילת זְרָדים תשַׂמח אותי יותר מאשר נתח בשר-צִיד."

"טוב," השיב פָּגָנֶל, "נשתדל למצוא חומרי-בעירה."

"חומרי-בעירה בפסגת רכס האַנְדִים!" אמר מַאלְדָדי, והניע את ראשו בספקנות.

"אם בָּנוּ תנור בקָסוּצָ'ה," השיב הרב-סרן, "מַשמע שאפשר למצוא פה בסביבה משהו שניתן להבעיר בעזרתו אש."

"הצדק עם ידידנו מֶק-נַאבְּס," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "הכינו הכול לארוחת-הערב ואני אצא לקושֵש עצים."

"וִילְסון ואני נִתלֶוֶוה אליך," אמר פָּגָנֶל.

"אולי אתם זקוקים גם לי?..." שאל רוֹבֶּרְט וקם ממקומו.

"לא. נוּחַ לךָ, בחורי האמיץ," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "אתה עוד תהיה גבר בגיל שבו אחרים אינם אלא ילדים!"

גְלֶנֶרְבַאן, פָּגָנֶל וּוִילְסוֹן יצאו מן הַקַסוּצָ'ה. השעה היתה שש לפנות-ערב. הקור העז צרב בחריפות אף-על-פי שהאוויר לא זע ולא נע. כְּחוֹל-הרקיע הלך והתקצר, וקרני השמש האחרונות ריפרפו על פסגות המצוקים של רמות האַנְדִים. פָּגָנֶל, שנשׂא עִמוֹ את מד-הלחץ, הבחין כי הַכַּסְפִּית התייצבה על 0.495 מִילִימֶטֶר. על-פי עמוד הַכַּסְפִּית היה הגובה כשלושת-אלפים וחמש-מאות מטרים. אזור זה של האַנְדִים היה אֵפוא נמוך בכמאתיים ושבעים מטרים בלבד מן המוֹן-בְּלַאן. אילו היו הרים אלה משופעים בקשיים המאפיינים את הענק משְׁוַויְיץ, אילו היו סופות ומערבולות מִשְׁתַּצְּפוֹת כנגדם, איש מן הנוסעים הללו לא היה חוצה את הרכס הגדול של העולם החדש.

משהגיעו גְלֶנֶרְבַאן וּפָגָנֶל לראשו של תֵל שַׁיִשׁ אדום, סקרו במבטם את כל קצות האופק. אותה עת עמדו על פסגת הַנֶוָואדוֹ המושלג של האַנְדִים, וחלשו על מרחב של כשישים וארבעה קילומטרים. מזרחה השתפלו המִדרונות בשיפועים מתונים ונוחים למעבר, שהכפריים גולשים עליהם לאורך מאות מטרים. הלאה מזה, היו רצועות של אבנים וגושי סלע שהועתקו ממקומם בלחץ הקרחונים ויצרו קווים אדירים של סחף-קרחונים. עמק קוֹלוֹרָדוֹ התעטף חֲשְׁרַת צֵל, שהלכה והתפשטה עם שקיעת החמה; תְוַואֵי הקרקע, הבליטות, הזיזים, הצוקים שהוארו בְנגוהות החמה, הלכו וכבו בהדרגה, והעלטה הלכה אט-אט והתעבתה על שיפוליהם המזרחיים של האַנְדִים. מערבה, האיר עדיין נוגה השמש את השלוחות הסומכות את הדופן התלול כחומה של הצלעות המערביות. הסלעים והקרחונים הטובלים בקרינתו של כוכב-היום היו מְסַנְוורים. צפונה התעגל רצף של פסגות שנטמעו אלה באלה באורח לא מוחש, ויצרו תְוַואֵי מְרֻטִיט, כאילו יד לא יציבה שירטטה אותו בעיפרון. המבט כמו אבד בנוף המטושטש. דרומה, לעומת זאת, היה החיזיון מרהיב-עין, ועם רדת הלילה לבש מְמדים נִשׂגבים. שם צלל המבט לתוך עמק טוֹרְבִּידוֹ הפראי החולש על הר-הגעש אַנְטוּקוֹ, שלועו הפעור נִראה במרחק כשלושה קילומטרים משם. הר-הגעש נהם כמפלצת אימתנית, בדומה לִלְוויתנים של אחרית-הימים, והקיא מתוכו תִמרות עשן לוהטות מעורבות בנחלי-אש מפויחים. כל זירת ההרים המקיפה אותו נִראתה עולה באֵש; ברד של אבנים לוהטות, ענני אֵדים אדמדמים, ופרצי לַבָּה התאחדו לאלומות בוהקות. נוגה אדיר, שהלך והתעצם מרגע לרגע, והתלקחויות מְסַנְוורות מילאו את העמק רחב-הידיים בהִשְׁתַּבְּרוּיוֹת אור עזות, בעוד השמש המַשִׁילה אט-אט מעליה את נְגוהות הדִמדומים, הלכה ונמוגה ככוכב כבוי בצללי האופק.

פָּגָנֶל וּגְלֶנֶרְבַאן היו ודאי נשארים על עומדָם זמן רב כדי להתבונן במאבק רב-ההוד שבין אֵש האדמה לבין אֵש השמים; חוטבי-העצים לעת-מצוא היו לרגע לאָמנים; אך וִילְסוֹן, שהיה פחות נסער, השיבם למציאות. עצי הסקה אמנם לא נמצאו, אך למרבה המזל כיסתה את פני הסלעים חֲזָזִית שדופה ויבשה. הם ליקטו ממנה מלאי הגון, ואף קטפו צמח המכונה "לָרֶטָה", ששורשיו דְליקים למדי. חומר-בעירה יקר-ערך זה הובא לַקַסוּצָ'ה ונערם באח. קשה היה להדליק את האֵש, ובעיקר לשמור שתבער. האוויר הדליל לא סיפק חמצן די הצורך להזנתה; כך לפחות סבר הרב-סרן.

"לעומת זאת," הוסיף, "לא יהיה צורך במאה מעלות חום כדי להרתיח את

המים; אלה האוהבים קפה במים שחוּמם מאה מעלות ייאלצו לוותר על כך, שכן בגובה זה מתחוללת הרתיחה בתשעים מעלות."*

ואכן, מֶק-נַאבְּס לא טעה; מִשֶׁהוּטבל המדחום במים הרותחים, הורה על שמונים ושבע מעלות בלבד. הכול שתו בשקיקה רבה כמה לגימות של קפה רותח ובאשר לבשׂר המיובש, הוא לא נִראה טעים במיוחד, ופַּגָנֶל מיהר להעיר הערה הגיונית אך מיותרת לגמרי.

"חֵי-נפשי," קרא, "יש להודות שלא הייתי בוחל באוּמְצַת-לָמָה צלויה! מְספרים שבעל-חיים זה משמש תחליף לפרה ולכבשׂ. הייתי שׂמח לדעת אם כך הוא גם מבחינה תְזוּנָתית!"

"הכיצד!" קרא הרב-סרן, "אינך מרוצה מארוחת-הערב שלנו, פַּגָנֶל המלומד?"

"אני בהחלט רוֶה נחת, רב-סרן חביב שלי; ובכל זאת, הייתי מקַדֵם בברכה מנה של בשׂר."

"רודף-תענוגות שכמותך," פסק מֶק-נַאבְּס.

"שֵם-התואר הולם אותי, רב-סרן; אולם גם אתה, חֵרֶף מה שתאמר, לא תעקם את פרצופך לנוכח אוּמְצָה כלשהי!"

"ללא ספק," השיב הרב-סרן.

"ואם היו מפצירים בך לצאת למארב ציד, למרות הקור והעלטה, היית יוצא ללא כל הִרהוּר נוסף?"

"כמובן, ובלבד שהדבר יִישָׂא חן בעיניכם..."

טרם הספיקו חבריו של מֶק-נַאבְּס להודות לו על נדיבות-לִבּו המַתמדת, ויבָבות מרוחקות נשמעו לפתע. היבבות התמשכו ארוכות. לא היו אלה זעקות של בעלי-חיים בודדים, אלא של עדר שלם, הקרֵב במהירות. האם ההשגחה העליונה, שכבר זימנה להם את הבִּקתה, עומדת להגיש להם גם ארוחת-ערב? הירהר בלִבּו הגֵיאוגרָף. אך גְלֶנֶרְבָאן צינן קִמְעה את התלהבותו והזכיר שההולכים-על-ארבע ברכסי האַנְדִים לעולם אינם מגיעים לאזורים גבוהים כל-כך.

"ובכן, מהיכן קול השאון הזה?" תמה טוֹם אוֹסְטִין. "הקשיבו איך הוא מתקרב!"

"מפולת שלגים?" הִקשה מַאלְדָי.

"לא ייתכן! אלה הן יבבות של ממש," השיב פַּגָנֶל.

"נלך לראות," אמר גְלֶנֶרְבָאן.

"הבה נעשה זאת כציידים," אמר הרב-סרן ונטל את רובהו.

הכול זינקו אל מחוץ לקָסוּצָ'ה. הלילה כבר ירד, אפלולי ומלא כוכבים. כדור הלבנה הפגום-למחצה טרם עלה. פסגות הצפון והמזרח נטמעו בעלטה, ולא נראתה אלא צְדוּדיתם המשוערת של כמה צוּקים נישׂאים. היבבות – יללותיהן של חיות מבוהלות – התעצמו. הן באו מחלקו האפלולי של הרכס. מה מתרחש פה? לפתע הגיחה מפולת נִזְעֶמֶת של יצוּרים חיים אחוזי-אֵימה. דומה היה שהרמה כולה מתנועעת. בעלי-חיים אלה הגיחו במאותיהם, ואולי באלפיהם, ועל-אף האוויר הדליל הקימו שאון מחריש-אוזניים. ההיו אלה חיות-טרף מן הפַּמְפַּס או רק להקות של לָמות או וִיקוּנְיוֹת? רק בקושי רב הספיקו גְלֶנֶרְבָאן, מֶק-נַאבְּס,

---

* נקודת-הרתיחה יורדת במעלה אחת לכל שלוש-מאות עשרים וארבעה מטרים גובה לערך.

רוּבֶּרט, אוֹסטין ושני המלחים להשליך עצמם ארצה בעוד מועד והמערבולת החיה חלפה-עברה במרחק מטרים ספורים מעליהם. פָּגָנֶל, שניחן בראיית-לילה ונשאר על עומדו כדי להיטיב לראות, הוּטל ארצה כהֶרֶף-עין.

באותו רגע נשמע נפץ יריות רובה. הרב-סרן ירה ללא אבחנה. נדמה היה שבעל-חיים צונח במרחק כמה צעדים ממנו, בעוד הלהקה כולה, נישאה מעל כנפי תנופה אדירה, מכפילה את זעקותיה ונעלמת במִדרונות המוּארים בהִשְׁתַּבְּרוּת זוהרו של הר-הגעש.

"זהו זה! תפסתי אותם," קרא קול – קולו של פָּגָנֶל.

"מה תפסת?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"את מִשקפַי, כמובן! במהומה שכזו אי-אפשר שלא לאבד את המשקפיים!"

"לא נפצעת?..."

"לא, קצת נרמסתי. אך על-ידי מי?"

"על-ידי הדבר הזה," השיב הרב-סרן, בעודו גורר אחריו את בעל-החיים שהרג.

הכול נחפזו לשוב אל הקָסוּצָ'ה, ולאור האח בחנו את "שללו" של מֶק-נַאבְּס.

היה זה בעל-חיים נאה, דומה לגמל קטן חסר-דַבֶּשת. היה לו ראש עדין, גוף שטוח, טְלָפַיִים ארוכים ועדינים, שֵׂיער מֶשִׁיִי, פרווה בצבע של קפה בחלב, ותחתית בטנו היתה מנוקדת בלבן. פָּגָנֶל נתן בו מבט אחד ויחיד ומיד הצטעק:

"הרי זה הגוּאָנָקוֹ!"

"מה זה גוּאָנָקוֹ?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"בעל-חיים שאפשר לאוכלו," השיב פָּגָנֶל.

"וזה טעים?"

"עָרֵב לחֵךְ. מאכל בני-האוֹלִימְפּוּס. ידעתי שיהיה לנו בשׂר טרי לארוחת-הערב. ועוד איזה בשׂר! אך מי יְבַתֵּר את בעל-החיים?"

"אני," הפטיר וִילְסוֹן.

"יפה. ואני מתנדב לִצְלוֹתוֹ," אמר פָּגָנֶל.

"האִם אתה טבח, מר פָּגָנֶל?" שאל רוּבֶּרט.

"בוודאי, נערי, הרי אני צָרְפָתִי! ובכל צָרְפָתִי חבוי טבח."

חמש דקות לאחר-מכן הניח פָּגָנֶל רצועות ארוכות של בשׂר-ציד על הרֶמֶץ שנוצר משורשי הלָרֶטָה הבוערים. עשׂר דקות אחר-כך הגיש לחבריו למסע נתחי בשׂר מעוררי-תיאבון, שכִּינה בשם "אוּמְצוֹת-גוּאָנָקוֹ על האֵש". הכול ניגשו בלי גינונים יתֵרים, וכל אחד נגס מלוא-הפה.

אך למרבה תדהמתו של הגֵיאוֹגְרָף התקבלה הנגיסה הראשונה בהעוויית-גועל ובקריאת מיאוּס כללית.

"זה איום ונורא!" קרא אחד.

"זה לא ראוי לאכילה!" הגיב אחר.

המדען המסכן נאלץ להודות בלֵית ברירה שהצלי הזה אינו ראוי למאכל, אף לא לאנשים מורעבים. הכול החלו שולחים לעברו עקיצות שנונות, שלא נעלמו מאוזניו, ולועגים ל"מאכל בני-האוֹלִימְפּוּס" שלו. הוא עצמו רצה לברר מדוע זה

בשׂרו של הגואָנָקוֹ, שעל-פי-רוב באמת ובתמים עָרֵב לחֵךְ וזוכה להערכה רבה, היה לדבר מאוס מרגע שטיפל בו. לפתע ביצבץ במוחו רעיון.

"תפשׂתיו!" הצטעק, "אה! בוודאי! תפשׂתי סוף-סוף!"

"האִם זה משום שהבשר זקן מדי?" שאל מֶק-נַאבְּס בשלווה.

"לא, רב-סרן חסר-סבלנות שכמותך, אלא זה בשׂר שֶׁרֶץ יותר מִדי! כיצד יכולתי לשכוח זאת?"

"מה כוונתך, מר פָּגָנֶל?" שאל טוֹם אוֹסְטִין.

"הגואָנָקוֹ ראוי לאכילה רק כשהורגים אותו בשעת מנוחה. אם בעֵת ציד רודפים אחריו זמן ממושך מדי, ומאלצים אותו לרוץ הרבה, שוב אין בשׂרו ראוי לאכילה. יכול אני אֵפוא לקבוע, לפי הטעם, כי בעל-חיים זה הגיע ממרחקים, וכמוהו העדר כולו."

"האִם אתה בטוח בעובדה זו?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"לחלוטין."

"איזה אירוע, או איזו תופעה, יכלו להבעית כך את בעלי-החיים הללו ולהחרידם מִרבְצָם, שעה שאמורים היו לישון בשלווה במאורותיהם?"

"לזאת לא אוכל להשיב, גְלֶנֶרְבַאן יקירי," השיב פָּגָנֶל. "שִמעו לי, הבה נניח לעניין ונלך לישון. אני עצמי מת מעייפות. ובכן, הולכים לישון, רב-סרן?"

"הולכים לישון, פָּגָנֶל."

או-אז הִתְכַּרְבֵּל כל אחד בפּוֹנְצ'וֹ שלו, האֵש לוּבּתה באח למשך הלילה, ועד מהרה נישׂאו נחירות אדירות בשלל נעימות ומִקצבים, וצליל הבַּס של הגֵיאוֹגְרָף המלומד מְלַכֵּד את המִבנה ההַרְמוֹנִי כולו.

רק גְלֶנֶרְבַאן לא נרדם. חששות כמוסים הדירו שינה מעיניו. בניגוד לרצונו שב והירהר בעדר הנמלט על נפשו בכיוון אחד, ובַבְּעָתָה הלא מוסברת שאחזה בו. לא ייתכן שחיות-טרף רדפו אחר עדר הגואָנָקוֹ. בגבהים אלה אין כמעט חיות-טרף, ועוד פחות, ציידים. איזו אֵימה הֵניסה אותם אֵפוא, לעבר תהומות אַנְטוּקוֹ, ומהי סיבתה? גְלֶנֶרְבַאן חש בקִרבו תחושה של סכנה מְמַשְׁמֶשֶׁת ובאה.

ואף-על-פי-כן, בהשפעתו של נמנום קל, החלו מחשבותיו מִשתנות אט-אט, והחרדות פינו מקומן לתקווה. הוּא ראה את עצמו ביום המחרת, במישור האַנְדִים. שם אמורים היו להתחיל בחיפושׂים ממש, ואולי ההצלחה נמצאת בהישׂג-יד. הוא הָגָה ברב-חובל גְרַאנְט ובשני מלחיו שיחולצו מעבדות קשה. המראות חלפו במהירות במוחו, אך שוב ושוב הוּסחה דעתו על-ידי ריצוּד האש, גֵץ מאֲוּשֵׁשׁ באוויר, להבה שלוּבְּתה במשב חמצן והאירה את פני חבריו הישֵׁנים בעודה מניעה איזה צל חמקמק על כותלי הקַסוּצָ'ה. לבסוף שבו חששותיו ונִתעצמו. הוּא היטה אוזן ברפרוף לרעשים הבאים מן החוץ, שקשה היה להסבירם במרומי הפסגות הנידחות.

לרגע נִדמה היה לו שהוא שומע נהימות מרוחקות, עמומות, מאיימות, כדִרדוּרו של רעם שאינו שמֵימי. קולות נַהַם אלה לא יכלו לנְבוֹעַ אלא מסערה כלשהי המשתוללת על צלע ההר, כשלוש-מאות מטרים מתחת לפסגתו. גְלֶנֶרְבַאן רצה להיוָכַח בכול במו-עיניו ויצא מן הקַסוּצָ'ה.

אותה עֵת עלתה הלְבָנָה. האוויר היה צלול ורגוע. אף לא ענן אחד, לא ממעל,

"רעידת-אדמה!" נצטעק פגנל

ולא מלמטה. פה ושם נראו הבזקים אחדים של להבות אַנְטוּקוֹ. שום סערה ואף לא ברק אחד. בצוהר השמים שמעל ראשו הִזְדַהרוּ אלפי כוכבים. עם זאת, הנהימות עדיין נמשכו; דומה היה שהן קְרֵבות במרוצה לאורך רכס האַנְדִים. גְלֶנֶרְבַאן שב לקַסוּצָ׳ה מודאג משהיה, תוהֶה מה הקשר בין אותן נחירות תת-קרקעיות לבין מנוסת הגוּאָנָקוֹ. כלום יש קשר ביניהן? זיקה? הוא התבונן בשעונו, שהורה על השעה שתיים אחר-חצות. כיוון שלא מצא כל בסיס לחששו בדבר סכנה מיידית, לא העיר את חבריו התשושים, שהיו שקועים בשינה עמוקה, ושקע אף הוא בתרדמה כבדה, שנמשכה כמה שעות.

קולות נפץ עזים ופתאומיים העמידוהו על רגליו. היה זה שאון מחריש-אוזניים, בדומה לרעש המקוטע שעשויים להקים אֵינספור ארגזי פגזים, המתגלגלים על מדרכה רבת-תְהוּדָה. לפתע חש גְלֶנֶרְבַאן שהקרקע נשמטת מתחת רגליו; הוא הבחין כי הקַסוּצָ׳ה מתנדנדת ונבקעת.

"סכנה!" צעק.

חבריו למסע, שניעורו, הוטלו בערבוביָה ונגרפו במורד המִדרון התלול. השחר החל מַפציע, והחיזיון היה נורא למראֶה. שינוי פתאומי חל בצורת ההרים; חרוטֵי-סלע נִקְטְמוּ מקצותיהם, צוקים מתנדנדים נעלמו כמו נבלעו במלכודת שנִפערה למַרגלותיהם. כתוצאה מתופעה אופיינית לאַנְדִים* נעתק גוש הרים שרוחבו כמה קילומטרים, וגלש כולו לעבר המישור.

"רעידת-אדמה!" נצטעק פָּגָנֶל.

ואכן, הוא לא טעה. היה זה אחד מאסונות הטבע השכיחים למדי בשוּלֶיהָ ההרריים של צִ׳ילֶה, ובעיקר באזור זה, שבו נחרבה קוֹפְּיָאפּוֹ פעמיים, וסַנְטְיָאגוֹ נהרסה ארבע פעמים בתוך ארבע-עשׂרה שנים. חלק זה של כדור-הארץ נתון להשפעת הלהבות שבבטן האדמה, והרי-הגעש באותו רכס שנִתהווּ בתקופות מאוחרות, עדיין אינם מְהַווים שַסתומי-פליטה מספיקים לשחרור הקיטור התת-קרקעי. מכאן תנודות האדמה הבלתי-פוסקות, הידועות בשם "טְרֶמְבְּלוֹרֶס".

ובינתיים המשיכה הרָמָה הזאת – אשר שִבעת הגברים נצמדו אליה, לופתים את החֲזָזִית, המומים, נִבעתים – לגלוש במהירות של רכבת-אֶקְסְפְּרֶס. לא היה אפשר לזעוק או לעשׂות תנועה כלשהי כדי לנוס או לעצור. לא היה אפשר לשמוע איש את רֵעֵהוּ. הַלְמוּת התופים שבבטן ההר. קולות הנפץ של המפולות, שאון התנגשות גושי השַחַם והבַּזֶלֶת, מערבולות השלג שהותז כאבק, כל אלה הפכו כל תִקשורת לבלתי-אפשרית. לעִתים היה גוש הרים אץ במורד בלא עיכובים וטִלטולים; ולעִתים היה מיטַלטל לאורך ולרוחב כאונייה נִטרפת, חולף בסמוך לתהומות שלתוכן הידָרדרו שִברי הרים, עוקר ממקומם עצים בני מאות שנים, מיישר בדייקנות של מַגָל את כל הבליטות במורדות המזרחיים.

הבה נהרהר בעוצמתה של המָסָה השוקלת מִילְיאַרְדֵי טונות, ששוּגרה בתְאוּצה הולכת וגוברת, בשיפוע של חמישים מעלות.

איש לא יכול להעריך כמה זמן אַרְכָה הצניחה הזאת, שאין לתארה. ואיש לא

---

* תופעה דומה התרחשה בהר המוֹן־בְּלַאן בשנת 1820. האסון הכבד עלה בחייהם של שלושה מורי־דרך משָמוֹנִי.

יכול לחֲזות באיזו תהום נועדה היא להסתיים. איש גם לא יכול לומר אם שלום לכולם, או אם כבר מוטָל אחד מהם בתחתיתה של איזו תהום. נחנקים מחמת מהירות התְאוּצה, מתנשפים ומתנשמים באפיסת-כוחות, כמעט ללא רוח-חיים, נִצמדים לסלעים בכוח איזה יצר-קיום עילָאִי.

לפתע נתלשו מכלי-רִכבם הגולש בחבטה אדירה. הם הוּשלכו קדימה והתגלגלו על מדרגותיו האחרונות של ההר. הרמה הגולשת נִבְלְמה באחת.

במשך דקות אחדות איש לא נע. לבסוף קם אחד מהם ממקומו, המום עדיין מעוצמת החבטה, אך כבר יציב על רגליו – הלא הוא הרב-סרן. הוא ניער את האבק שסימא אותו והתבונן סביבו. רֵעיו, השׂרוּעים במעגל מצומצם, כמו גרגירי עופרת של כדור שפגע במטרה, היו מוּטָלים איש על רֵעהו.

מֶק-נַאבְּס מנה אותם. כולם, לְמַעֵט אחד, היו שְׂרוּעים על הקרקע. האחד שנעדר היה רוֹבֶּרְט גְרַאנְט.

14.

יד ההשגחה משגרת ירייה

הצלע המזרחית של רכס האַנְדִים עשׂויה מַדרונות ארוכים ההולכים אט-אט ומתמזגים עם המישור, שבו נִבלם בפתאומיות גוש ההרים שגלש. אֵינספור עצי תפּוּחַ, שניטעו עוד בימי הכיבוש הסְפָרַדִי, התנצנצו בפירות הפָּז שלהם. הם היוּ יערות של ממש בחֵיקו של אותו חבל-ארץ חדש, שכָּרי-דשא מרפדים אותו ואילנות מופלאים מיתַמְרים בו. היתה זו מעֵין פיסת-ארץ נוֹרְמַנְדִית, שכמו הוּעתקה לאזורי רמות אלה, ובכל נסיבות אחרות היתה עינו של המטייל מתרשמת מהמעבר החריף מן הצִייה אל נאוֹת-המִדבר, מן הפסגות המושלגות אל כרי-המִרעה המוריקים, מן החורף אל הקיץ.

הקרקע שָׁבָה להיות יציבה לחלוטין. רעידת-האדמה שָׁכְכָה, ומן הסתם העתיקו הכוחות התת-קרקעיים את פעולתם ההרסנית הלאה מזה, שכֵּן רכס האַנְדִים נתוּן תדיר לתנודות ולרעידות. הפעם היה רעש-האדמה חריג בעוצמתו. תְּוַואי ההרים השתנה כליל. נוף חדש של פסגות, רכסים ומצוקים נסתמן על רקע כְּחול-השמים, וגם המנוּסים שבמורי-הדרך של הפַּמְפַּס לא היו מוצאים את ציוני-הדרך המוּכרים להם.

יום נפלא עמד בפתח; קרני השמש, שהגיחו ממִרבצָן הלח באוֹקְיָינוֹס השקט, החליקו על מישורי אַרְגֶנְטִינָה וכבר טבלו בחיק גלי האוֹקְיָינוס האחר. השעה היתה שמונה בבוקר.

לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן וחבריו למסע, שהרב-סרן השיב את רוחם בטיפוליו, חזרו אט-אט לעֶשְׁתוֹנוֹתיהם. כִּכְלות הכול, הם סבלו מסחרחורת נוראה ותוּ-לא. מסע הירידה מן הרכס הסתיים, והם יכלו לעלוז בלבם על אמצעי-התעבורה שהמציא להם הטבע, אִלְמָלֵא נעדר אחד מהם במִפקד, החלש מכולם, הילד, רוֹבֶּרְט גְרַאנְט.

הכול אהבו את הילד אמיץ-הלב; פָּגָנֶל, שנקשר אליו במיוחד, ואף הרב-סרן חֲרֵף קרירותו, כולם, ובעיקר לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן. מִשֶּׁנוֹדע לו דבר היעלמו של רוֹבֶּרְט, היה נוֹאָשׁ. הוא כבר דימה לעצמו כיצד מוּטָל הילד המסכן בתחתיתה של תהום מְשַׁוֵּועַ לשווא לעזרתו של מי שראה בו את אביו השני.

"חברַי, חברַי," אמר גְלֶנֶרְבַאן, מִתקשה לכבוש את דמעותיו, "יש לחפשׂ אחריו, יש למוצאו! לא נוכל להפקירו כך! נסרוק כל עמק, כל נקיק, כל תהום עד לעמקי-עמקיהם! לא נִזנח אף פינה! קִשרוּני בחבל! שַׁלְשְׁלוּני מטה! זה רצוני, המבינים אתם! זה רצוני! מי ייתן ורוֹבֶּרְט חי עדין! כיצד נַרְהיב עוז להתייצב לפני אביו בלעדיו, ומהי זכותנו להציל את הרב-חובל גְרַאנְט במחיר חייו של בנו?"

רֵעיו של גְלֶנֶרְבַאן האזינו לדבריו בלא מענה; הם חשו כי הוא מחפשׂ במבטם איזה ניצוץ של תקווה, והשפילו את עיניהם.

"ובכן," שב ואמר גְלֶנֶרְבַאן, "שמעתם אותי? אתם שותקים! אינכם אומרים דבר! אינכם מקווים עוד לכלום! לכלום!"

לרגע השתררה דממה, ואחר-כך נשׂא מֶק-נַאבְּס את דבריו ואמר:

"ידידַי, מי מִכם זוכר את הרגע שבו נעלם רוֹבֶּרט?"

כל תשובה לא ניתנה לשאלתו.

"לפחות תוכלו לומר," המשיך הרב-סרן, "ליד מי נמצא הילד בעֵת הגלישה מן הרכס?"

"לְיָדי," השיב וִילְסוֹן.

"ובכן, עד לאיזה רגע הבחנת בו לידך? אמץ את זיכרונך. דַבֵּר."

"הנה כל הזכור לי," השיב וִילסוֹן, "רוֹבֶּרט גְרַאנְט עדיין היה לצִדי, אוחז בקומץ חֲזָזִית, פחות משתי דקות לפני ההתנגשות ששָׂמה קץ לנפילה."

"פחות משתי דקות! שׂים לב, וִילְסוֹן, הדקות בוודאי נראו לך ארוכות! האינך טועה?"

"אינני מניח שאני טועה... זה נכון... פחות משתי דקות."

"יפהו!" אמר מֶק-נַאבְּס, "האִם רוֹבֶּרט היה לשׂמאלך אוֹ לימינך?"

"לשמאלי. זכור לי כי הפוֹנְצ'וֹ שלו הצליף בפנַי."

"ואתה, יחסית אלינו, היכן נמצאת?..."

"גם כן משמאל."

"אם כן, רוֹבֶּרט יכול להיעלם רק בצד זה," אמר הרב-סרן בפנותו לעבר ההר, מצביע לימינו. "עלי להוסיף כי בהתחשב בזמן שחלף מאז היעלמו, בוודאי צנח הילד באזור ההר שבין מִפלס פני הקרקע לבין גובה של כשלושה קילומטרים. כאן עלינו לחפשׂ; נתחלק באזורים השונים ונִמצאנו."

מִלה נוספת לא נאמרה. ששת האנשים שבו והעפילו במִדרונות האַנְדִים, התפרשׂו במִפלסי הגובה השונים והחלו בחיפושיהם. הם הקפידו להימצא ימינה לקו הנפילה, בודקים בנקיקים הצרים ביותר, יורדים לתחתיות תהומות, שנתמלאו בשברי מפולת ההרים, ולא אחד הגיח מתוֹכָן לאחר שסיכן את חייו, בבגדים קרועים, ובידיים וברגליים שוֹתְתוֹת-דם. כל אותו אזור של האַנְדִים, לְמַעֵט כמה רמות בלתי-נגישות, נִסרק בקפדנות במשך שעות ארוכות, בלא שאיש מבני-החַיִל האמיצים הללו יעלה על דעתו לעשות הפוגה כלשהי. אך לשווא. בהידרדרו מטה, מצא כנראה הילד בלב-ההר לא רק את מותו, אלא גם את קִברו, ומַצֵבה של סלעים אדירים סוגרת עליו לעדֵי-עַד.

סמוּך לשעה אחת בצהריים נפגשו גְלֶנֶרְבַאן וחבריו בתחתית העמק, רצוצים ומוּתשים. לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן היה אחוז כאב ובקושי הוציא מִלה מפיו. רק מִלים מקוּטעות באנחות נִמלטו מבין שׂפתיו:

"לא אלך מכאן! לא אלך מכאן!"

הכול הבינו כי סיוּט אֵימְתָני מצמיח עקשנוּת זוֹ, וכיבדוהו.

"הבה נמתין," קרא פַּגָנֶל לעבר הרב-סרן וטוֹם אוֹסְטִין, "ננוּח מעט ונאגור כוחות. אנו זקוקים לכך, אם כדי לשוב לחיפושׂינו ואם כדי להמשיך בדרכנו."

"כן," השיב מֶק-נַאבְּס, "הבה נישאר כאן משום שאֶדוּאַרְד רוצה בכך! הוא מקווה, אך לְמה הוא מקווה?"

"האלוהים יודע," אמר טוֹם אוֹסְטִין.
"רוֹבֶּרט המסכן!" אמר פַּגֶנֶל ומחה את עיניו.
עצים רבים היתַמרוּ בעמק. הרב-סרן בחר קבוצה של עצי חרוּב גבוהים והִתקין לצִדם מחנה ארעי. שׂמיכות מעטות, כלי-נשק, מעט בשׂר מיובש ואורז, זה כל מה שנותר בידי הנוסעים. לא הרחק משם זרם נחל, שסיפק להם מים, אשר צִבעם היה עדיין עכוּר מחמת המפולת. מַאלְרָדִי הבעיר מדורה על-גבי העשׂב, ועד מהרה הגיש לאדונו משקה חם ומאוֹשש. אך גְלֶנֶרְבַאן דחה אותו ונותַר שָׂרוּע על הפּוֹנְצ'וֹ שלו, שרוּי בדִכדוּך עמוק.
כך חלף-עבר לו היום. הלילה בא, שלֵיו ושקט כקודמו. ובעוד חבריו שׂרוּעים בלא ניע, אך עֵרים, שב גְלֶנֶרְבַאן וטיפס במעלֵה הרכס. הוּא היטה אוזן, מקווה עדיין לשמוע קריאה לעזרה. הוא הרחיק לכת לבדו, מצמיד אוזנו לאדמה, מקשיב בכובשו את הלמוּת-לִבו, זועק בקול נואש.
במשך הלילה כולו תעה הלורד האוּמלָל בהרים. פַּגֶנֶל והרב-סרן הצטרפו אליו חליפות, נכונים לסייע בידו על-גבי החודים החלקלקים ובפתחי הנקיקים העמוקים, לשֵם נִסחף בחוסר-זהירותו חסרת-התועלת. אולם כל מאמציו עלו בתוהו, ולזעקותיו שהוּטחוּ שוב ושוב "רוֹבֶּרט! רוֹבֶּרט!" נענה רק ההֵד.
אור יום הפציע. צריך היה לחפשׂ את גְלֶנֶרְבַאן על הרמות המרוחקות ולהחזירו בעל-כּוֹרחוֹ למחנה. שִׁברון-לִבו היה נורא. מי היה מרהיב עוז בנפשו לדון עִמו ביציאה לדרך או להציע לו לנטוש עמק הֲרֵה-אסון זה? ואולם, מצרכי-המזון הלכו ואזלו. לא הרחק משם היוּ אמורים להיפגש עם מורי-הדרך הארְגֶנְטִינִיים, שעליהם דיבר נהג-הפרדות, ולמצוא את הסוסים הנחוצים לחציית הפַּמְפָּס. השיבה לאחור היתה כְּרוּכה בקשיים גדולים יותר מאשר הצעידה קדימה. יתֵרה מזאת, המִפגש עם הספינה *דַנְקֶן* נועד להתקיים בחוף האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי. מכל אותם טעמים לא היה אפשר להתעכב יותר מדי, וטובת הכלל דרשה שלא לדחות עוד את מועד היציאה.
היה זה אפוא מֶק-נַאבְּס שניסה לחלץ את גְלֶנֶרְבַאן מיגוֹנוֹ. זמן רב שׂוחח עִמו בלא שניכר היה כי הלורד מקשיב לוֹ. גְלֶנֶרְבַאן רק הניד בראשו. עם זאת, מִלים ספורות נמלטו מפיו:
"לצאת לדרך?" שאל.
"כן! לצאת לדרך."
"בעוד שעה!"
"יהי כך, בעוד שעה," השיב הרב-סרן הנכבד.
משחלפה השעה, ביקש גְלֶנֶרְבַאן שיעניקו לו אַרכָּה של שעה נוספת. הוא דמה לנידון-למוות המתחנן על הארכת חייו. כך התנהלו הדברים עד סמוך לצהרי-היום. ואז, בעֵצה אחת עם כולם, שוב לא היסס מֶק-נַאבְּס והודיע לגְלֶנֶרְבַאן שיש לצאת לדרך, וכי חיי כולם תלויים בהחלטה זו.
"כן! כן!" השיב גְלֶנֶרְבַאן. "הבה נצא לדרך! נצא!"
אך בעודו הוגה דברים אלה, סבו עיניו ממֶק-נַאבְּס; מבטו ננעץ בנקודה שחורה באוויר. לפתע הוּנְפה ידו ונותרה תלויה חסרת-נוֹעַ כאילו התְאַבנה.
"שָׁם! שָׁם!" קרא, "רְאוּ! רְאוּ!"

כל המבטים נשלחו לעֵבר הרקיע, לכיוון שהצביע עליו בתוקף כה רב. הנקודה השחורה הלכה וגדלה. היתה זו ציפור שדאתה בגובה שלא ניתן לאומדו.

"קוֹנְדוֹר," אמר פָּגָנֶל.

"כן, קוֹנְדוֹר," נענה גְלֶנֶרְבָאן. "מי יודע? הוא הולך וצולל! הבה נמתין!"

לְמה קיווה גְלֶנֶרְבָאן? האם נתבלבלה עליו דעתו? "מי יודע?" כך אמר. פָּגָנֶל לא טעה. הקוֹנְדוֹר נראה יותר ויותר בבירור. ציפור כלילת-פאר זו, שבני-האִינְקָה העריצוּהָ, היא מלכת האַנְדִים הדרומיים, ובאזור זה היא מגיעה לדרגת התפתחות יוצאת-דופן. עוצמתו של הקוֹנְדוֹר מופלאה, ולעִתים מזומנות הוא משליך שְׁוָרים לתחתיות תהום. הוא תוקף כבשים, סוסים ועגלים צעירים המשוטטים ברחבי המישור, וחוטף אותם בטְפָרָיו מעלָה למרומים. אין זה נדיר לראותו חג בגובה כשישה קילומטרים מעל פני הקרקע – גובה שאין האדם מסוגל להגיע אליו. ומשם, נִסתר אף מחדי-העַין, שולח מלך השחקים מבט נוקב על פני האדמה ומבחין בפרטים הקטנים ביותר. חדוּת ראייתו היא לפֶלֶא בעיני חוקרי-הטבע.

במה הבחין אפוא אותו קוֹנְדוֹר? בגופה? בגופתו של רוֹבֶּרְט? "מי יודע?" שב גְלֶנֶרְבָאן ואמר, בלא שהֵתִיק את עיניו מהציפור. העוף הענקי התקרב, לעִתים דוֹאֶה, לעִתים צולל במהירות של עצם דומם הנופל בחלל הריק. עד מהרה החל הקוֹנְדוֹר חג במעגלים רחבים, בגובה פחות ממאתיים מטרים מעל פני הקרקע. אפשר היה להבחין בכל פרטיו. מוּטַת-כנפיו עלתה על ארבעה וחצי מטרים. כנפיו רבות-העוצמה נשׂאוּהוּ כמעט בלי נוֹעַ עם זרמי האוויר, כי כך טֶבַעם של העופות הגדולים, לחוּג בשלווה מלכותית, בעוד שחרקים זקוקים לאלפי טפיחות-כנף בשנייה כדי להישאר באוויר.

הרב-סרן וּוִילְסוֹן אחזו ברוֹבֵי הקָרָבִּין שלהם, אך גְלֶנֶרְבָאן עצר בהם בניד-יד. הקוֹנְדוֹר הקיף במעוּפו מעין רמה, שאין גישה אליה, הנמצאת כדי חצי קילומטר מהם, על מִדרונות הרכס. הוא חג במהירות מסחררת, פורשׂ וסוגר את טְפָרָיו האֵימְתָניים, ומניד את כַּרְבּוֹלתו הסְחוּסִית.

"זה שָׁם! זה שָׁם!" הצטעק גְלֶנֶרְבָאן.

ולפתע חלפה עוד מחשבה במוחו.

"ואם רוֹבֶּרְט עדיין בחיים!" צווח בזעקה נוראה, "הציפור הזאת... אֵשׁ! חברים, אֵשׁ!"

אך הם איחרו את המועד. הקוֹנְדוֹר כבר חמק מאחורי צוּקיו הנִישָּׂאים של סלע. חלפה שנייה, שנייה שכמוה כמאה שנים! ואז שב והופיע העוף הכביר, עמוס לעייפה, ונסק במעוף מסורבל יותר. זעקת-פַּלָצוּת נשמעה. בטוֹפְרֵי הקוֹנְדוֹר היה אחוז גוף חסר-חיים, תלוי ומיטלטל, גופו של רוֹבֶּרְט גְרַאנְט. העוף נָשָׂא אותו בבגדיו והתנדנד עִמו בגובה של פחות מחמישים מטרים מעל המחנה; הוא הבחין באנשים וביקש להימלט עם טַרְפּוֹ, חובט בכל עוז בכנפיו בשכבות האוויר.

"הא!" הצטעק גְלֶנֶרְבָאן. "מוּטב שגְוִויָּיתו של רוֹבֶּרְט תתנפץ אל הסלעים מאשר שתְּשַׁמֵּשׁ..."

הוא לא כילה את דבריו, תפס את רובהו של וִילְסוֹן וניסה לכוונו לעֵבר הקוֹנְדוֹר. אך זרועו הרועדת הִקשתה עליו לייצב את כלי-הנשק. עיניו התכסו דוֹק ערפל.

"הנח זאת לי," אמר הרב-סרן.

בעין שלֵווה, ביד בוטחת ובגוף יציב, כיוון מֶק-נַאבְּס את הרובה אל הציפור, שריחפה כבר במרחק כתשעים מטרים ממנו.

אך טרם הספיק ללחוץ על הֶדֶק הרובה, הידהדה ירייה במעמקי העמק.

עשן לבנבן היתַמר בין שני גושי בַּזֶּלֶת, והקוֹנְדוֹר, שנפגע בראשו, צנח אט-אט בסִחרוּר, כנפיו הפרוּשׂות משמשות לו כמַצְנֵחַ. הוא לא הִרפה מטַרְפּוֹ, ובאִטיות נחת על הקרקע, במרחק עשר פסיעות מגדות הנחל.

"מהרו! מהרו!" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

ובלא שיטרח לשאול את עצמו מי ירה את הירייה הגורלית, חש לעבר הקוֹנְדוֹר. חבריו מיהרו לבוא בעִקבותיו.

משהגיעו, היתה הציפור מתה, וגופו של רוֹבֶּרְט היה חבוי תחת כנפיה הרחבות. גְלֶנֶרְבַאן התנפל על גופת הילד, תלש אותה מבין טְפָרָיו של העוף, השכיבה על העשב והצמיד את אוזנו לחזהו של הילד, שהיה שָׂרוּעַ בלי נשימה באפו.

מעולם לא פלטו שפתי-אדם זעקת שִׂמחה אדירה כמו זו שהשמיע גְלֶנֶרְבַאן, שהזדקף והכריז:

"הוא חי! הוא עדיין חי!"

בְּן-רגע הופשט רוֹבֶּרְט מבגדיו, ופניו נשטפו במים צוננים. הוא זע, פקח את עיניו, הסתכל, והשמיע כמה מִלים:

"אה! אתה, מִילוֹרד... אָבִי!..."

גְלֶנֶרְבַאן לא יכול לענות; ההתרגשות חנקה את גרונו. הוא כרע ברך ליד הילד, שניצַל באורח כה מופלא, ובכה.

.15.
הַסְּפָרַדִּית שֶׁבְּפִי ז'ק פַּגָנֶל

לאחר הסכנה הנוראה שמבין ציפורניה נחלץ זה לא מכבר, נשקפה לרוֹבֶּרְט סכנה גדולה לא פחות: להיחנק מרוב חיבוקים. אף שהיה עדיין חלש, איש מן האנשים ישרי-הדרך לא כבש את רצונו לאמץ אותו אל לוח-לִבּו. יש לשער שאין בחיבוקים אלה כדי לקטול חולים, שכֵּן הילד לא מת מכך. נהפוך הוא.

לאחר שהכול נתנו את דעתם לניצול, הם הקדישו את תשׂוּמת-לִבּם למציל, וכמובן, רק הרב-סרן הוא שהעלה על דעתו להסתכל סביב-סביב. במרחק כחמישים מטרים מן הנחל, על מדרגותיו הראשונות של ההר, ניצב אדם גבה-קומה. רובה ארוך-קנה נח לרגליו. אדם זה, שנִגלה לפתע, היה רחב-כתפיים ושׂערו הארוך היה אסוף בשׂרוכי-עור. קומתו היתה כמטר ותשעים סנטימטרים. פניו השזופים היו צבועים באדום בין העיניים לפֶּה, בשחור מעל העַפְעַפַּיִים התחתונים ובלבן על המצח. לבושו היה כדרך הפָּטָגוֹנִים מאזורי הגבול: מעיל מפואר מעוטר רקמות אדומות, עשׂוּי מעור צווארו ורגליו של גוּאָנָקוֹ, תפור בחוטים עשׂוּיים מגידים של יָעֵן. צמרו המֶשִׁיִי היה מוּסב כלפי חוץ. מתחת למעילו ביצבץ בגד מעור שׂוּעל מהודק למותניו, ושוּליו מחודדים. בחגורתו היה תלוי נרתיק קטן, ובו הצבעים ששימשו לו לצביעת פניו. מגפיו היו עשׂוּיים מפיסות של עור שׂוֹר, שהיו, מחוברות לקרסול ברצועות מְצטלבות.

פניו של הפָּטָגוֹנִי היו נפלאים והביעו אצילות ותבונה, למרות עיטוּרם הסַּסְגוֹנִי. הוא המתין בתנוחה מלאת-הוד. כל מי שראהו עומד על כַּן-הסלע, חסר-נוֹע ורציני, יכול לחשוב כי ניצב לפניו פסל המסמל קור-רוח.

מיד כשהבחין בו, הֵסַב הרב-סרן את תשׂוּמת-לִבּו של גְלֶנֶרְבַאן אליו, והלה רץ לקראתו. הפָּטָגוֹנִי פסע שני צעדים קדימה. גְלֶנֶרְבַאן נטל את ידו ולְחצה בין ידיו. ממבטו של הלוֹרד, מן הנְהָרָה שעל פניו, מכל חזוּתוֹ ניכרה הבעה כה עזה של הכרת-תודה, ביטוי כה עמוק של הודיה, עד שנִבצר מן הַיָּליד שלא להבין זאת נכונה. הוא הִרכין קלות את ראשו והגה כמה מִלים, אך גם הרב-סרן וגם גְלֶנֶרְבַאן לא הצליחו להבינן.

ואז, לאחר שבחן את הזרים בקפידה רבה, החליף הפָּטָגוֹנִי שפה; אך גם שפה זו לא הוּבנה כקודמתה. עם זאת, כמה ביטויים שבהם השתמש נשמעו לגְלֶנֶרְבַאן מוּכרים, ונדמה היה לו כי הם לקוחים מן השפה הסְפָרַדִּית, שׂפה שידע רק את המִלים השכיחות ביותר שלה.

"סְפָרַדִּית?" שאל.

הפָּטָגוֹנִי הניד בראשו מעלה ומטה, תנועה שמשמעות אחת לה בקרב כל העמים.

"יפה," אמר הרב-סרן, "זה כבר עניין לידידנו פָּגָנֶל. בני-מזל אנו שעלה בדעתו ללמוד סְפָּרַדִית!"

הם הזעיקו את פָּגָנֶל. הוא נחפז לבוא ובירך את הפָּטָגוֹנִי בחֵן צָרְפָתִי, שהלה, מן הסתם, לא הבין כלל וכלל. רֵעיו הסבירו לגֵיאוֹגְרָף המלומד במה הדברים אמורים.

"מצוין," קרא.

הוא פער את פיו מלוא רוחבו כדי להיטיב את ההיגוי, ואמר:

*"וֹס סוֹיס אוֹם אוֹמֶן דֶה בֶּם!"**

הַיֶלֶד היטה אוזן, אך לא השיב דבר.

"הוא אינו מבין," אמר הגֵיאוֹגְרָף.

"אולי אינך מַטְעִים כהלכה?" התערב הרב-סרן.

"נכון. לעזאזל המִבטא!"

ופָּגָנֶל פתח שנית באותה מחמאה אך השׂיג תוצאה דומה.

"הבה נחליף משפט," אמר, והשמיע את המִלים הבאות, מתאמץ להטעימן באִטיות: *"סֶם דוּוִידָה אוֹם פָּטָגָאוֹ!"***

בן-שיחו נשאר דומם כמקודם.

פָּגָנֶל הוסיף: *"דִיזֵימֶה!"****

גם הפעם לא השיב הפָּטָגוֹנִי דבר.

*"וֹס קוֹמְפְּרֶנְדֶיס?"***** זעק פָּגָנֶל בקול רם כל-כך, עד כי כמעט קרע את מיתרי קולו.

ברור היה שאין האִינְדְיאָנִי מבינוֹ, לפי שהשיב בִּסְפָּרַדִית:

*"נוֹ קוֹמְפְּרֶנְדוֹ!"******

הפעם הגיע תורו של פָּגָנֶל להִשְתָאוֹת. הוא הסיט במהירות את משקפיו מעיניו אל מִצחו, כאדם שיצא מכליו.

"שאמוּת במקום, אם אני מבין מִלה אחת מן הניב הנורא הזה!" קרא, "זוהי בוודאי אָרָאוּקָנִית!"

והוא נִפנה לעבר הפָּטָגוֹנִי:

"סְפָּרַדִית?"

*"סִי, סִי!"****** השיב הַיֶלֶד.

הפתעתו של פָּגָנֶל היתה לתדהמה. הרב-סרן וגְלֶנֶרְבָאן קרצו זה לזה בחשאי.

"נו, באמת! ידידי המלומד," פנה אליו הרב-סרן, ובת-צחוק מפציעה בזווית-פיו.

---

* אתה גבר אצילי!

** אתה פָּטָגוֹנִי, בלי ספק!

*** ענֵה לי.

**** אתה מבין?

***** לא מבין.

****** כן, כן.

כל מי שראהו עומד, יכול לחשוב כי ניצב לפניו פסל

"לא ייתכן ששוב נפלת קורבן לאחד מהיסחי-הדעת שלך, שנִדמה שיש לך בלעדיות עליהם?"

"מהו?" הפטיר הגֵיאוֹגְרָף והיטה את אוזנו.

"כן! הרי אין כל ספק שהפָּטָגוֹנִי מדבר סְפָרַדִית..."

"הוא!"

"אכן הוא! ואולי למדת בשוֹגג שׂפה אחרת, שעה שסברת שאתה לומד..."

מֶק-נַאבְּס לא כילה את המשפט. קריאת "הו!" עזה מצִדו של המלומד, מלווה במשיכת-כתפיים חדה, שיסעה חדות את דבריו.

"הרחקת לכת, רב-סרן," הפטיר פָּגָנֶל בְּיִבוּשֶׁת.

"אבל הרי אינך מבין!" השיב מֶק-נַאבְּס.

"אינני מבין, משום שהיליד אינו מדבר היטב!" השיב הגֵיאוֹגְרָף, שהחל מאבד את סבלנותו.

"הֱוֵה אומר, שהוא אינו מדבר היטב, משום שאתה אינך מבין," השיב הרב-סרן בשלוות-נפש.

"מֶק-נַאבְּס," התערב אז גְלֶנֶרְבַאן, "זו השערה שאינה מתקבלת על הדעת. עד כמה שיְהֵא ידידנו מפוזר, אין להניח שפיזור-דעתו הביאו ללמוד שפה אחת במקום שפה אחרת!"

"ובכן אֶדוּאַרְד יקירי, או אולי אתה, פָּגָנֶל חביבי, הַסבירו לי מה מתרחש כאן."

"אין לי הסבר," השיב פָּגָנֶל. "אני רק מציין עובדה. הנה הספר שלפיו אני מתרגל יום-יום את קשיי השׂפה הסְפָרַדִית! בּדוק אותו רב-סרן, והיווכח בעצמך אם אני מנסה לאחֵז את עיניך!"

אגב דיבור חיטט פָּגָנֶל בכיסיו המרובים, ולאחר רגעים מִספר של פשפוש שלף מתוכם ספר בלוי למדי, והציגו בארשת של ביטחון. הרב-סרן נטל את הספר ובחן אותו.

"ובכן, אמוֹר לי, מהי היצירה הזו?" שאל.

"אלו הן *הלוּזִיָאדֶס*," השיב פָּגָנֶל, "אֶפּוֹס מופלא ש..."

"*הלוּזִיָאדֶס*!" הצטווח גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, ידידי, *הלוּזִיָאדֶס*, פרי-עטו של קָמוֹאֶנְס הדגול, לא פחות ולא יותר!"

"קָמוֹאֶנְס," חזר גְלֶנֶרְבַאן על השם. "אבל, ידידי המסכן, קָמוֹאֶנְס הוא פּוֹרְטוּגָלִי! זוהי פּוֹרְטוּגָלִית שאתה לומד זה שישה שבועות!"

"קָמוֹאֶנְס! *לוּזִיָאדֶס*! פּוֹרְטוּגָלִית!..."

המִלים נעתקו מפיו של פָּגָנֶל. עיניו נתכסו דוק ערפל מתחת למשקפיו, בעוד פֶּרֶץ צחוק אדיר, שבקע מפיהם של חבריו שעמדו שם סביבו, הידהד באוזניו.

הפָּטָגוֹנִי לא הניד עפעף. הוא המתין באורך-רוּח להסברו של האירוע, שלא היה מובן לו כלל.

"הו! מטורף! מטוּרְלָל שכמוני!" קרא לבסוף פָּגָנֶל. "הכיצד! האם זה כך? האין זו מַהֲתָלָה שנועדה לשעשע? האם אני עשיתי זאת, אנוכי? אבל הרי זהו ממש בְּלִיל לשונות, כמו במגדל בָּבֶל! הו! ידידַי! ידידַי! לצאת להוֹדוּ ולהגיע לצ'ילֶה!

ללמוד סְפָרַדִית ולדבר פוֹרְטוּגָלִית, זה כבר יותר מדי, ואם זה יימשך כך, יום בהיר אחד עוד אשליך את עצמי מבעד לחלון, במקום את בדל הסיגר!"

לנוכח פָּגָנֶל המתייחס כך לביש-מזלו, ולמראה מַפַּח-רוחו המשעשע, קשה היה לשמור על הבעה רצינית. לבד מזאת, פָּגָנֶל עצמו נתן דוגמה:

"צחקו, ידידַי!" אמר, "צחקו מכל הלב! לא יעלה בידכם לצחוק ממני כפי שאני צוחק מעצמי!"

ואז השמיע את פֶּרֶץ-הצחוק הכביר ביותר שיצא אי-פעם מפיו של מדען.

"אך האמת היא, שנשארנו בלי מְתוּרְגְמָן," הפטיר הרב-סרן.

"הו! אל תיפול רוחכם," השיב פָּגָנֶל, "הפּוֹרְטוּגָלִית והסְפָרַדִית כה דומות, עד כי התבלבלתי ביניהן; אך דִמיון זה הוא שיסַייע בידי לתקן חיש מהר את טעותי, ובתוך זמן קצר אוכל להודות לפָּטָגוֹנִי הנכבד הזה בשׂפה שהוא כה מיטיב לדַבְּרהּ!"

ואמנם, הצדק היה עם פָּגָנֶל, ועד מהרה היה מסוגל להחליף כמה מִלים עם הַיליד; אף נודע לו ששמו של הפָּטָגוֹנִי הוא תַלְקַאב, שם שמוּבנו בשׂפה האָרָאוּקָנִית "הרוֹעֵם".

כינוי זה ניתן לו, ללא ספק בשל מיוּמָנוּתו בהפעלת כלי-נשק.

אך יותר מכול שׂמחה את גְלֶנֶרְבַאן הידיעה כי הפָּטָגוֹנִי הוא מורה-דרך במקצועו, ומורה-דרך המתמחה באזור הפַּמְפַּס. היה במִפגש זה משהו מחוֹתַם ההשגחה העליונה, ומשום כך נראתה ההצלחה במשׂימה כולה כעובדה מוגמרת, ואיש לא הטיל עוד ספק בישוּעתו של הרב-חובל גְרַאנְט. כעת פנו האנשים מהפָּטָגוֹנִי אל רוֹבֶּרְט. הילד הושיט את זרועותיו לעבר הַיליד, וזה הניח את ידו על ראשו בלא הגה. הוא בדק את הילד ומישש את איבריו הכואבים. אחר-כך, מחייך, ניגש לקטוף כמה חופני כַּרְפַּס-בר שגדלו על גדות הנחל, ושיפשף בהם את גופו של החולה. בהשפעת העיסוי, שנעשׂה בעדינות אין-קץ, חש הילד שכוחותיו שבים אליו. ניכר היה שכמה שעות מנוחה הן כל שהיה דרוש לו כדי להתאושש כליל.

הוחלט אפוא שבמשך היום והלילה שלאחריו יוסיפו לחנות במקום. אך עדיין נותרו שתי בעיות חמורות שהיה עליהם לפותרן: מזון ותעבורה. חסרים היו מצרכי מזון ופרדות. למרבה המזל פגשו בתַלְקַאב. מורה-דרך זה, אחד הבָּקֵיָאנוֹס הנבונים ביותר בחבל-ארץ זה, רגיל היה ללווֹת נוסעים לאורך גבולות פָּטָגוֹנְיָה ונטל על עצמו לספֵּק לגְלֶנֶרְבַאן את כל החסר לחבורה הקטנה. הוא הציע לגְלֶנֶרְבַאן ללוותם ל"טוֹלְדֶרִיָה" של אִינְדְיָאנִים, המרוחקת כשישה קילומטרים לכל היותר, ושם ימצאו את כל הנחוץ להם להמשך המסע. הצעה זו הוּבעה חציה בתנועות ידיים וחציה במִלים בִּסְפָרַדִית, שפָּגָנֶל הצליח להבין. ללא דיחוי נפרדו גְלֶנֶרְבַאן וידידו המלומד מחבריהם למסע, ועלו במעלֵה הנחל בעִקבות תַלְקַאב.

הם צעדו בהליכה מהירה במשך שעה וחצי, מרחיבים את צעדיהם כדי להדביק את תַלְקַאב הענק. אזור זה של האַנְדִים היה מקסים ופורה להפליא. כָּרֵי-מִרעה דשֵׁנים השתרעו זה אחר זה, והיה בהם כדי להזין בלא קושי רב צבא של מאה אלף מעלי-גירה. אגמים רחבי-ידיים, המחוברים אלה לאלה במבוך פְּתַלְתּוֹל של

פלגים, סיפקו לאותם מישורים לחות וירק. בַּרבּוּרים שחורי-ראש השתובבו כאָווֹת-נפשם, נאבקים על השליטה במים ביִעֲנים רבים, שקיפצו במרחבי הלְיָאנוֹס. עולם בעלי-הכנף היה עשיר עד מאוד, קולני ביותר, וניחן ברבגוניות מופלאה. "אִיסַאקוֹת", תוֹרים חינניים אפרפרים בעלי נוצות מפוספסות לבן, וקַרְדִינָלִים צהובים קישטו לתפארת את ענפי העצים, כמו היו פרחים של ממש; יונים חלפו במרחב, וכל משפחת בני-הכנף – אַנְקוֹרִים, "צִ'ינְגוֹלוֹס", "אִילְגוּאֶרוֹס" ו"מוֹנְחִיטַאס" – דלקו אלה אחר אלה בטפיחת-כנף ומילאו את חלל האוויר בצריחותיהם התוססות.

ז'ק פָּגָנֶל לא חדל להתפעל, פולט בלי הרף קריאות-שִׂמחה, למרבה פליאתו של הפָּטָגוֹנִי, שלעיניו לא היה דבר טבעי יותר מאשר ציפורים באוויר, בַּרְבּוּרים על-פני האגמים ועשׂב בכרי-המִרעה. המדען לא הצטער על הטיול ולא קָבַל על אורכו. כשסבר כי אינו אלא בתחילת הדרך, כבר נגלה לעיניהם מחנה האִינְדְיָאנִים.

טוֹלְדֶרִיָה זו השׂתרעה בתחתיתו של עמק, שהיה דחוק בין שלוּחות הרי האַנְדִים. שם, בבקתות עשׂויות ענפים, חיו כשלושים ילידים נוודים, שרעו עדרים גדולים של פרות חולבות, של כבשׂים, של שְׁוָורים ושל סוסים. הם נדדו מכר-מרעה אחד למשנהו, ותמיד מצאו מזון לעדריהם.

אַנדוֹ-פֶּרוּאָנִים אלה היו בני-כִּלְאַיִים, עירוב של אָרַאוּקָנִים, של פֶּוּאֶנְצִ'ים, ושל אָאוּקָאס; צבע עורם היה כעֵין הזַיִת, קומתם ממוצעת, איבריהם מגושמים ומִצחם נמוך. פניהם היו עגולים כמעט, שׂפתיהם דקות, עצמות לחייהם בולטות, תווי פניהם נָשיים וכל הבעת-פניהם קרה; מאפיינים שלא היו בהם מַסְמְנֵי הגזע הטהור, מנקודת-ראותו של אַנְתְרוֹפּוֹלוֹג. בקיצור, היו אלה ילידים שעוררו רק מעט עניין. אולם גְלֶנֶרְבַאן התעניין בעדריהם ולא בהם. מַעְייניו היו נתונים לפָּרים ולסוסים, והשאר לא היה חשוב בעיניו.

תַלְקַאב נטל על עצמו לנהֵל את המשׂא ומתן, שלא היה ממושך. תמורת שבעה סוסים קטנים מגזע אַרְגֶנְטִינִי, כולל הרְתמוֹת והאוּכפים, כארבעים וחמישה קילוגרמים של צ'ארְקִי, או של בשׂר מיובש, כמה מידות אורז ונֹאדות-עור למים, בהעדר יין או רום שהאִינְדְיָאנִים היו מעדיפים לקבל בתמורה – ניאותו הללו לקבל עשׂרים אוּנְקִיוֹת זהב, שאת ערכו ידעו היטב להעריך. גְלֶנֶרְבַאן חָפֵץ לקנות סוס שמיני בשביל הפָּטָגוֹנִי, אך הלה הבהיר שהדבר מיותר.

עם ביצוע העִסקה נפרד גְלֶנֶרְבַאן לשלום מ"סַפָּקיו" החדשים, כמאמר פָּגָנֶל, ושב למחנה לאחר כמחצית השעה. בשובו התקבל בקריאות הידד, שאותן רצה להַפְנוֹת לזכאים האמיתיים, דְהַיינו המזון והסוסים. כולם סעדו בתיאבון רב. גם רוֹבֶּרְט אכל מעט; כוחותיו שבו אליו כמעט לגמרי.

ערבו של אותו יום חלף במנוחה מוחלטת. הם שׂוחחו מעט על כל דבר, על הנשים הרחוקות היקרות ללִבם, על *דַנְקֶן*, על הרב-חובל ג'וֹן מַנְגְלְס ועל צְווּתוֹ האמיץ, ועל הָארִי גְרַאנְט, שאולי לא היה כה רחוק משָׁם.

באשר לפָּגָנֶל, הוא לא נפרד מן האִינְדְיָאנִי, ודבק בו כצֵל. הוא לא ידע את נפשו מרוב שִׂמחה במחיצתו של פָּטָגוֹנִי אמיתי, שלידו יכול פָּגָנֶל להיחשב לננס; פָּטָגוֹנִי שיכול כמעט להִתחרות בקיסר מַקְסִימִין ובכּוּשִׁי מקוֹנְגוֹ, שראה המדען וָאן

דֶר בְּרוֹק, ואשר שניהם התנשׂאו לגובה כשני מטרים וחצי! מלבד זאת, היה מַטְרִיחַ את האִינְדְיָאנִי במשפטים בִּסְפָרַדִית, אך הלה נשׂא את עוּלוֹ בסבלנות. הפעם שינן הגֵיאוֹגְרָף בלא כל ספר. אפשר היה לשומעו פולט מִלים מהדהדות בעזרת הגרון, הלשון והלְסָתוֹת.

״אין לבוא אלי בְּטְרוּנְיוֹת,״ היה חוזר ואומר לרב-סרן, ״אם לא אתפוס את המִבטא! מי פילל שאלמד יום אחד סְפָרַדִית מפיו של פָּטָגוֹנִי?״

• 16 •
רִיוֹ קוֹלוֹרָדוֹ

למחרת היום, ב-22 באוֹקְטוֹבֶּר, בשעה שמונה בבוקר, נתן תַלְקַאב את אות היציאה לדרך; אדמת אַרְגֶנְטִינָה מִשתרעת בין קווי-הרוחב 22° ו-42°, ממערב למזרח. לא נותר לחבורה אלא לרדת במִדרון מתוּן עד לים.

כשדחה הפָּטָגוֹנִי את הסוס שהציע לוֹ גְלֶנֶרְבַאן, סבר הלורד שהוא מבכֵּר ללכת ברגל, כמנהגם של חלק ממורי-הדרך; אין ספק שרגליו הארוכות היו אמוּרות להקל על צעידתו. אך גְלֶנֶרְבַאן טעה טעות גסה.

בהגיע שעת היציאה לדרך, שרק תַלְקַאב בדרך מיוחדת. מתוך חוֹרֶש זעיר מרוחק במקצת הגיח חיש מהר סוס אַרְגֶנְטִינִי נהדר למראה וגדול-מידות, וניגש אל אדונו. בעל-חיים זה היה מושלם ביופיו; גוֹנוֹ החום העיד עליו שמדובר בסוס הרץ למרחקים ארוכים, הוא היה גֵא, אמיץ ועירני; ראשו הקליל התנשׂא בקווים עדינים מעל צווארו, נחיריו היו פעורים לְרווחה, עיניו כלהבה, מיתרי-בִּרכּיו רחבים, מִפְרַקתו בולטת היטב, חזהו גבוה, אצילֵי-רגליו ארוכים – באחת, כל הסגולות המקנות עוצמה וגמישות. הרב-סרן, שהיה ממביני-דבר, התפעל ללא-סייג מִזַן זה של גזע סוסי הפַּמְפַּס ומצא אי-אלה קווי-דִמיון בינו לבין ה"הַנְטֶר" האַנְגְלִי. בעל-חיים נאה זה נשׂא את השם "תַאוּקָה", שפירושו בפָּטָגוֹנִית "ציפור", ואכן היה ראוי לתואר זה.

מִשֶהִתְמַקֵם תַלְקַאב באוּכּפו, ניתר הסוס תחתיו. הפָּטָגוֹנִי, שהיה רוכב וָתִיק, נראה נפלא. הוּא היה מצויד בשני כלי-ציד מן השימושיים ביותר במישורי אַרְגֶנְטִינָה: ה"בּוֹלָאס" וה"לָסוֹ". הבּוֹלָאס עשׂוּי משלושה כדורים המאוּגדים יחד ברצועת עור הקשורה לחלקו הקִדמי של הרֶקָאדוֹ. האִינְדְיָאנִי מטיל אותם בחיה או באויב שבעִקבותם הוא דולק, לעִתים עד למרחק מאה צעדים, ודייקנוּתם כה רבה, עד שהם נכרכים סביב רגלי הקורבן והורגים אותו בו-במקום. זהו אֵפוא כלי מסוכן ביותר בידיו, והוא מפעילו במְיוּמנוּת מדהימה. הלָסוֹ, לעוּמתו, אינו משתחרר מן היד המנפנפת בו. הוא מורכב מחבל שאורכו יותר מתשעה מטרים, העשׂוּי משתי רצוּעות עור הקלוּעות יחדיו, ובקצהו לוּלָאָה העוברת בתוך טבעת ברזל. את הלוּלָאָה מְשַלחת יד ימין בעוד יד שׂמאל אוחזת את יתרת החבל, שקצהו מקוּבּע איתנוֹת באוּכף. רובה קָרָבִּין מוארך, שהיה תלוי לו באלכסון על חזהו, השלים את מערכת כלי-ההתקפה של הפָּטָגוֹנִי.

בלי שייתן את דעתו על ההתפעלות שעוררו חִנוֹ הטבעי, קלילותו וגאוותו המחוצפת, תפס תַלְקַאב את מקומו בראש החבורה, והם יצאו לדרך, לעִתים שועטים, לעִתים טוֹפְפים, שכֵּן דומה היה כי הסוסים אינם מכירים דהירה מתונה. רוֹבֶּרְט גילה תעוּזה רבה ברכיבתו וגְלֶנֶרְבַאן נרגע חיש מהר באשר ליכולתו של הנער לרכוב.

מישור הפַּמְפַּס מתחיל ממש למַרגלות רכס האַנְדִים. אפשר לחלקו לשלושה חלקים. החלק הראשון משׂתרע מרכס האַנְדִים, רוחבו כארבע-מאות קילומטרים והוא מכוסה עצים נמוכים ושׂיחים. החלק השני רוחבו כשבע-מאות קילומטרים, הוא מכוסה עשׂב נפלא ומגיע עד למרחק כשלוש-מאות קילומטרים מבּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס. מנקודה זו ועד לים משׂתרעים מִשטחים רחבי-ידיים של אַסְפֶּסֶת ובַרְקָנִים. זהו החלק השלישי של הפַּמְפַּס.

בהגיחה מנְקִיקֵי האַנְדִים, נתקלה חבורתו של גְלֶנֶרְבַאן בדְיוּנוֹת חול רבות המכוּנוֹת "מֶדָנוֹס" – מעֵין גלים שהרוח מטלטלת אותם כשאין הם אחוזים היטב בקרקע על-ידי שורשי הצמחים. חול זה דק להפליא; משב הרוח הקליל ביותר מעיף אותו בעננים קטנים, או יוצר עמודי חול המיתַמְרים לגובה רב. חיזיון זה מענג ומענה את העיניים כאחד: מענג, שכֵּן אין דבר מופלא יותר מאותן מערבולות הנודדות במישור, נאבקות, מתמזגות זו בזו, מתפוגגות או מִיתַמְרות בחוסר-סדר שאינו ניתן לתיאור; ומענה, כיוון שאבק לא מוּחש היה מִתהווה מאֵינספור המֶדָנוֹס, וחודר לעיניים אף מבעד לעפעפיים עצומים.

תופעה זו נמשכה רוב שעות היום בהשפעת רוחות הצפון. ואף-על-פי-כן התקדמו הרוכבים בקצב מהיר, וסמוך לשעה שש בערב נראה רכס הרי האַנְדִים, שכבר היה במרחק יותר משישים קילומטרים מאחוריהם, כקו אפרפר הנבלע בדִמדומי הערב.

הרוכבים היו עייפים מעט מכְּבֵדַת הדרך שעשׂו, כשישים קילומטרים. לפיכך ציפו בשׂמחה לשעת השינה הקרֵבה. הם חנו על גדות הנֵאוּקֶם, נהר שוֹצֵף במים גועשים, הכלוּא בין מצוּקים תלולים ואדומים. גֵיאוֹגְרָפִים אחדים קוראים לנֵאוּקֶם רָמִיד או קוֹמוּאֶה. מקורו של נהר זה בלִבּם של אגמים המוּכּרים רק לאִינְדְיָאנִים.

במשך הלילה והיום שלאחריו לא התרחש שום אירוע ראוי לציון. ההתקדמות היתה מהירה. השטח הנוח למעבר ומזג-האוויר הנעים הֵקלו על הצעידה. ועם זאת, בשעות הצהריים היכתה השמש בלא רחם. עם ערב השׂתרעה רצועת עננים באופק בכיוון דרום-מזרח, אות ברור לשינוי צפוי במזג-האוויר. הפָּטָגוֹנִי לא יכול לטעות בסִמְמָנִים אלה, ובאצבעו הִפנה את תשׂוּמת-לִבּו של הגֵיאוֹגְרָף לאזור המערבי של הרקיע.

"טוב! אני יודע," אמר פָּגָנֶל, ובפְנוּתו לחבריו הוסיף: "שינוי במזג-האוויר מְמַשְׁמֵש ובא. צפוי לנו פַּמְפֶּרוֹ."

הוא הבהיר כי הפַּמְפֶּרוֹ הוא תופעה שכיחה במישורי אַרְגֶנְטִינָה. זוהי רוח דרומית-מערבית יבשה מאוד. ואכן, תַלְקַאב לא טעה ובמשך הלילה, שהיה קשה לאנשים המכוסים בפוֹנְצ'וֹ בלבד, נשב הפַּמְפֶּרוֹ בעוצמה רבה. הסוסים רבצו על הקרקע, ואילו האנשים שכבו לידם מצוּפָּפים. גְלֶנֶרְבַאן חשש מעיכוב אם תימשך הסופה; אך פָּגָנֶל הרגיע אותו, לאחר שנועץ במד-הלחץ שלו.

"בדרך-כלל," כך הסביר פָּגָנֶל, "נמשך הפַּמְפֶּרוֹ שלושה ימים ברציפות. צניחת הכַּסְפִּית במד-הלחץ מעידה על כך בבירור. ואולם, כשמד-הלחץ עולה – וכך זה הלילה – יוצאים פְּטוּרִים בכמה משבי-רוח סוערים. הֱיֵה שקט, ידידי, עם עלות השחר יעטה הרקיע את צחוּתוֹ כִּתְמוֹל-שִׁלְשׁוֹם."

"אתה מדבר כאילו היית סֵפֶר, פָּגָנֶל," העיר גְלֶנֶרְבַאן.

"ואכן, אני סֵפר מהלך," השיב פָּגָנֶל, "ואתה רשאי לדפדף בו כאוות-נפשך."

ואמנם, הסֵפר לא טעה. באחת אחר חצות שָׁכְכָה הרוח במפתיע, והכול יכלו להירדם ולאגור כוחות בשנתם. למחרת קמו כולם רעננים ומאוששים, בעיקר פָּגָנֶל, שפִּכֵּר את פרקיו בפִּצְפּוּצִים עליזים והתמתח כגור כלבים.

יום זה היה ה-24 באוקְטוֹבֶּר, היום העשירי מאז יציאתם מטַלְקָאוּאָנוֹ. כמאה וחמישים קילומטרים הפרידו בין החבורה לבין הנקודה שבה חוצה הרִיוֹ קוֹלוֹרָדוֹ את קו-הרוחב 37°, כלומר עוד שלושה ימי מסע. במהלך חציית יבשת אַמֶרִיקָה היה לוֹרד גְלֶנֶרְבָאן דָרוּך לקראת מִפגש עם אִינְדְיָאנִים. הוא רצה לחוקרם בעניין הרב-חובל גְרַאנְט, בסיועו של הפָּטָגוֹנִי, שעִמו, דרך-אגב, כבר שׂוחח פָּגָנֶל שיחות ממושכות. אולם הם התקדמו בנתיב שאין האִינְדְיָאנִים מַרבים לפוקדו, כיוון שדרכי הפַּמְפָּס, המובילות מהרֶפּוּבְּלִיקָה הארְגֶנְטִינִית לרכס האַנְדִים חולפות ברובן צפונה משם. משום כך לא פגשו בדרכם אִינְדְיָאנִים נְוָדים ואף לא שבטים היושבים קבע על אדמתם ונתונים לשִׁלטון מנהיגיהם. וכאשר היה מזדמן למולם, באַקְרַאי, במרחקים, איזה פרש-נַוָד, מיד היה נמלט על נפשו, חושש לבוא בדברים עם זרים. חבורה שכזאת ודאי נראתה חשודה לכל המזדמן בגפוֹ במישור – הן לפושע, שהיה נִדרך למראה שמונה רוכבים חמושים היטב, והן לנוסע הבודד, שעלול היה לראות בהם, בשממות הנידחות הללו, אנשים החורשים כוונות רעות. לפיכך לא היה כל סיכוי ליצור קשרי שיחה, לא עם פושעים ולא עם אנשים הגונים. מה חבל שאפילו כנופיית "רָסְטְרֵיאָדוֹרֶס"* לא נִקְרְתָה בדרכם, אף-על-פי ששיחה עִמם נפתחת במטח של יריות רובה. ועם כל זאת, אף שגְלֶנֶרְבָאן הצטער על שלא פגש באִינְדְיָאנִים העשויים להועיל לקידום חקירותיו, אירע אירוע שחיזק במידה משמעותית את הפירוש שניתן למסמך שבבקבוק.

פעמים אחדות חצתה החבורה בדרכה את משעולי הפַּמְפָּס, ובהם דרך אחת חשובה למדי – הדרך שבין כַּרְמֶן למֶנְדוֹסָה. דרך זו אפשר לזהותה על-פי שלדיהן של בהמות-בית – פרדות, סוסים, כבשים ושְׁוָורים – שלדים שנחו לצִדה וסימנו את הנתיב כתַמְרוּרים. העופות הדורסים ניקרו בהם ומזג-האוויר הִלְבִּינָם. נמצאו שם עצמות לאלפים ובלי ספק נתערבב שם עפרו של יותר משלד אדם אחד בעפר השלדים של בעלי-חיים נחותים יותר.

עד עתה לא השמיע תַלְקָאב כל הערה על הנתיב שבו הקפידו לצעוד. עם זאת הבין שנתיב זה, המנותק מדרכי הפַּמְפָּס, לא יובילם לא לערים, לא לכפרים ואף לא ליישובים הארְגֶנְטִינִיים שבמחוזות. מִדֵי בוקר היו רוכבים בקו ישר בכיוון השמש העולה, ומִדֵי ערב היתה השמש שוקעת בדיוק מאחורי גֵוום. בתוקף היותו מורה-דרך, אמור היה תַלְקָאב להתפלא על שאין הוא המַנְחה, אלא שמַנְחים אותו. בכל זאת, גם אם התפלא, היה זה באיפוק האופייני לאִינְדְיָאנִים. הוא לא העיר כל הערה בעניין המְשעולים שנִזנחו עד עתה. ואולם, באותו יום, בהגיעם לדרך-המלך שהוזכרה, עצר את סוסו ופנה אל פָּגָנֶל:

"הדרך לכַּרְמֶן," אמר.

---

* שודדי דרכים.

"כן, פַּטַגוֹנִי חביב שלי," השיב פָּגָנֶל בספרדית הצֶחָה ביותר שבפיו, "זאת הדרך מכַּרְמֶן למֶנְדוֹסָה."

"ואין אנו הולכים בה?" המשיך תַלְקַאב.

"לא," השיב פָּגָנֶל.

"ולאן הולכים?"

"ממשיכים מזרחה."

"זה לשום מקום."

"מי יודע?"

תַלְקַאב השתתק והתבונן במדען באֲרֶשֶת של תימהון. לא עלה כלל על דעתו שפָּגָנֶל מתבדח. האִינְדְיָאנִים, שהם אנשים רצינים מטֶבַע, אינם מסוגלים לתאר לעצמם שאפשר לחמוד לָצוֹן.

"ובכן, אינכם רוצים להגיע לכַּרְמֶן?" הוסיף לאחר רגע של דומייה.

"לא," השיב פָּגָנֶל.

"וגם לא למַנְדוֹסָה?"

"גם לא לשם."

ברגע זה התקרב אליהם גְלֶנֶרְבַאן ושאל את פָּגָנֶל מה אומר תַלְקַאב ומדוע נעצר.

"הוא שאל אותי אם פנֵינו מועדות לכַּרְמֶן או למַנְדוֹסָה," השיב פָּגָנֶל, "והביע את תמיהתו הרבָּה לשמע התשובה השלילית לשתי השאלות."

"דרכנו בוודאי נראית תמוהה בעיניו," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"כך אני סבור. הוא אומר שאנו הולכים לשום מקום."

"ובכן, פָּגָנֶל, כלום לא תוכל להסביר לו את תכלית מסענו, ומה מניע אותנו להתקדם היישר מזרחה?"

"הדבר יהיה קשה עד מאוד," השיב פָּגָנֶל, "שכֵּן קשה להסביר לאִינְדְיָאנִי מה פשר מעלות אורך ורוחב, וסיפור המִסמך ייראה לו כעניין שמחוץ לטבע."

"מה אתה סח," אמר הרב-סרן ברצינות, "האִם לא יבין את הסיפור או את המְספר?"

"אה, מֶק-נַאבְּס!" מחה פָּגָנֶל," שוב אתה מפקפק בספָּרַדית שלי!"

"נסֵה אם כן, ידידי הנכבד."

"הבה ננסה."

פָּגָנֶל פנה לעבר האִינְדְיָאנִי ופתח בהרצאה, שנקטעה שוב ושוב בשל מחסור במִלים, ומחמת הקושי להסביר לפרא-למחצה מונחים מסוימים, שהם חסרי-פשר לגביו. המדען התנהג בצורה משונה. הוא הִרבה להתנועע ולנפנף בידיו, הדגיש את דבריו ועשה כמיטב יכולתו במאה ואחת דרכים; אגלי זיעה ניגרו כאֶשֶד ממִצחו לחזהו. כשלא עמדה לו לשונו, חשה ידו לעזרתה. פָּגָנֶל ירד מסוסו ועל-גבי החול שירטט מפה גֵיאוֹגְרָפִית, שבה הצטלבו קווי-רוחב וקווי-אורך, השׂתרעו שני האוֹקְיָינוֹסים והוּתוותה הדרך לכַּרְמֶן. מעולם לא היה מורה שרוי במבוכה כה רבה. תַלְקַאב צפה בלהטוטיו בשִוויון-נפש, בלי שירמוז אם הבין אם לאו. שיעור הגֵיאוֹגְרַפְיָה נמשך יותר ממחצית השעה. לבסוף השתתק המורה, ניגב את פניו שטופי הזיעה ונתן מבטו בפָּטַגוֹנִי.

"האִם הבין?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.
"מיד נבדוק זאת," השיב פָּגָנֶל, "אבל אם לא הבין, אני מרים ידיים."
תַלְקַאב לא נע ולא זע. הוא לא הוציא מפיו הגה. עיניו נותרו נעוצות בצורות ששׂוּרְטטוּ על החול, אשר הרוח החלה מוחה אותן אט-אט.
"ובכן?" שאל אותו פָּגָנֶל.
דומה היה שתַלְקַאב אינו שומע אותו כלל. חיוך לגלגני כבר הסתמן על שפתיו של הרב-סרן, ופָּגָנֶל, שרצה להציל את כבודו האבוד, כבר עמד לשוב ולהתחיל במרץ מחודש במַסֶּכֶת ההוכחות הגֵיאוֹגְרָפִיוֹת, כאשר הפָּטָגוֹנִי עצר בעדוֹ בתנוּעת יד אחת.
"אתם מחפשׂים שבוי?" שאל.
"כן," השיב פָּגָנֶל.
"ובדיוק על הקו שבין השמש השוקעת לשמש הזורחת," הוסיף תַלְקַאב בתארו את המסלול ממערב למזרח בציוּריוּת אִינְדְיָאנִית אופְיינית.
"כן, כן, בדיוק כך."
"וזה אלוהיכם," הוסיף הפָּטָגוֹנִי, "שהפקיד בחֵיק גלי-הים את סודות השבוי?"
"אכן, האֵל בכבודו ובעצמו."
"מי ייתן וייעָשׂה רצונו," השיב הפָּטָגוֹנִי בחגיגיוּת-מה, "נצעד אפוא מזרחה, ואם צריך יהיה, אפילו עד לשמש!"
פָּגָנֶל, שיצא מנצֵּחַ בעזרת תלמידו, תירגם מיד את דברי האִינְדְיָאנִי לחבריו.
"איזה גזע נבון!" הוסיף. "תשעה-עשר מתוך עשרים איכרים במחוז מגוּרַי לא היו מבינים דבר וחצי-דבר מהסברַי."
גְלֶנֶרְבַאן הֵאִיץ בפָּגָנֶל לשאול את הפָּטָגוֹנִי אם שמע דבר-מה על זרים שנפלו בשְׁבָיִים של האִינְדְיָאנִים מן הפַּמְפַּס.
פָּגָנֶל עשׂה כבקשתו והמתין לתשובה.
"ייתכן," ענה הפָּטָגוֹנִי.
המִלה מיד תורגמה, ותַלְקַאב מצא עצמו מוּקף בשבעת הנוסעים שנעצו בו מבטים שואלים.
פָּגָנֶל, נרגש, מתקשה למצוא מִלים בפיו, שב לחקירתו המעניינת כל-כך, בעוד עיניו הנעוצות בפני האִינְדְיָאנִי הרציני מנסות לִדְלוֹת את התשובה עוד קודם שתצא מבֵּין שפתיו.
כל מִלה שאמר הפָּטָגוֹנִי בִּספָרַדִית, חזר עליה פָּגָנֶל באַנְגְלִית, כך שנדמה היה לעמיתיו שהם שומעים את האִינְדְיָאנִי דובר בשְׂפַת-אִמם.
"ומה בדבר השבוי?" שאל פָּגָנֶל.
"הוא זר," השיב תַלְקַאב, "אֵירוֹפִּי."
"האִם ראית אותו במו-עיניך?"
"לא, אך הוא מוזכר בסיפורי האִינְדְיָאנִים. איש אמיץ, יש לו לב של שור!"
"לב של שור!" קרא פָּגָנֶל. "מה יפה השׂפה הפָּטָגוֹנִית! הבנתם, ידידי, איש העשׂוּי לִבְלִי-חַת!"
"זה אבי!" נפלטה זעקה מפיו של רוֹבֶּרְט.
ואחר פנה הנער לפָּגָנֶל ושאלו:

"איך אומרים זה אבי בספָּרַדית?"

"*אֶס מִיוֹ פַּדְרֶה*," השיב הגֵיאוֹגרָף.

חיש מהר נטל רוֹבֶּרט את ידיו של תַלְקַאב ובקול ענוג אמר:

"*אֶס מִיוֹ פַּדְרֶה*!"

"*סוּאוֹ פַּדְרֶה*,"* השיב האִינְדְיָאנִי, ועיניו אוֹרוּ.

הוא אחז את הילד בזרועותיו, הניפו מעל סוסו וסקר אותו באהדה סקרנית. על פניו הנבונים הצטיירה אֲרֶשֶת של התרגשות שְׁלֵווה.

אך פָּגָנֶל טרם סיים את חקירתו. היכן השבוי? מה מעשׂיו? מתי שמע עליו תַלְקַאב לאחרונה? כל השאלות הללו התרוצצו במוחו. והתשובות לא איחרו לבוא. נודע לפָּגָנֶל שהאֵירוֹפִּי הוא עֶבֶד של אחד השבטים האִינְדְיָאנִיים הנודדים בין רִיוֹ קוֹלוֹרָדוֹ לבין רִיוֹ נֶגְרוֹ.

"אך היכן הוא נמצא לאחרונה?" שאל פָּגָנֶל.

"אצל ראש-השבט קַלְפוּקוּרָה," השיב תַלְקַאב.

"בקו שֶׁלְאורכו התנהלנו עד עתה?"

"כן."

"ומיהו אותו ראש-שבט?"

"מנהיג האִינְדְיָאנִים הפּוּיוּצִ'ים, גבר בעל שתי לשונות, גבר בעל שני לבבות!"

"כלומר, אדם שאינו אמין, לא בדבריו ולא במעשׂיו," הסביר פָּגָנֶל לאחר שתירגם את הדימוי הנאה הזה מן הלשון הפָּטָגוֹנִית. "האם נוכל לשחרר את ידידנו?" הוסיף ושאל.

"אולי, אם הוא עדיין בידי האִינְדְיָאנִים."

"ומתי שמעת עליו לאחרונה?"

"לפני זמן רב, ומאז כבר הביאה השמש שני קֵיצים בשמי הפַּמְפַּס!"

קשה לתאר את שִׂמחתו של גְלֶנֶרְבַן. תשובה זו תאמה להפליא את תאריך המִסמך. אולם עדיין נותרה שאלה אחת שטרם הוצגה לתַלְקַאב, ופָּגָנֶל שְׁאָלָהּ ללא דיחוי.

"דיברת על שבוי אחד," אמר, "האִם אין הם שלושה?"

"אינני יודע," השיב תַלְקַאב.

"ואינך יודע דבר על מצבו הנוכחי?"

"שום דבר."

מִלה זו חתמה את השיחה. יש לשער כי שלושת השבויים הופרדו לפני זמן רב. אך מן הפרטים שמסר הפָּטָגוֹנִי הסתבר שהאִינְדְיָאנִים שָׂחים על אודות אדם לבן שנפל בידיהם. תאריך שִׁבְיָיתו, האתר שבו הוא אמור להימצא, אפילו הביטוי הפָּטָגוֹנִי שבו השתמש תַלְקַאב לתיאור אומץ-לִבּו, כל אלה התייחסו, כמובן, לרב-חובל גְרַאנְט.

למחרת, ב-25 באוֹקְטוֹבֶּר, שבו הנוסעים במִשנה-מרץ לדרכם מזרחה. אדמת המישור, חדגונית וקודרת כתמיד, יצרה מעֵין מרחב אֵינסופי המכונה "טְרַוֶוסְיָאס" בשׂפת המקום. אדמת החֵמְרָה, שהרוחות יִישרוּה, היתה חלקה להפליא; אף לא

---

* אבא שלך.

סלע אחד, אף לא חלוק-אבן, לְמַעֵט אולי בכמה ערוצים צחיחים וחרֵבים או על שפת אֲגַמים מלאכותיים שחפרו האִינְדְיָאנִים. במְרווחים גדולים מאלה נתגלו יערות של עצים נמוכים אפרפרי-צמרת, וביניהם התנשאו בבירור כמה עצי חָרוּב לבנים, אשר פִּרְיָים הנרתיקי מכיל ציפָּה מתוקה, עֲריבה לחֵיך ומַרְווה; פה ושם נראו חורשות של אֵלוֹת, של "צַ'אנַאְרֵס", של רְתָמִים פראיים ושל זנים שונים של עצים קוצניים, אשר שְׁדִיפוּתם העידה על חוסר-פוריותה של הקרקע.

יום ה-26 באוֹקְטוֹבֶּר היה יום מתיש. צריך היה להגיע לרִיוֹ קוֹלוֹרָדוֹ. אך הסוסים, שרוכביהם דירבנו אותם, גמאו את הדרך בשעטה כה מואצת, עד כי עוד באותו ערב הגיעו לנהר הנהדר באזורי הפַּמְפַּס, בקו-האורך ′45 °69. נהר זה ששמו האִינְדְיָאנִי קוֹבּוּ-לֶאוּבּוּ ומַשמעו "הנהר הגדול", נשפך לאחר דרך ארוכה לאוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי. שם, קרוב לשִׁפכו, מתרחשת תופעה מוזרה; כמוּת המים הולכת ופוחתת ככל שקְרֵבים אל הים. הסיבה לתופעה עדיין לא הובהרה כליל, ייתכן שהדבר נובע מחִלְחוּל המים, או בשל הִתְאַדוּתם.

עם הגיעם לקוֹלוֹרָדוֹ, היה מעשׂהו הראשון של פָּגָנֶל לרחוץ "כּגֵיאוֹגְרָף" במימיו הצבועים בחַמְרָה אדמדמה. הוא הופתע לגלות כי המים עמוקים מאוד, עובדה שיש ליחסה לשלגים הנמסים עם שמש קיץ ראשונה. יתר על כן, הנהר היה רחב כל-כך עד כי הסוסים לא יכלו לחצותו בשׂחייה. למרבה המזל, במרחק כמה מאות מטרים במעלֵה הנהר, היה גשר קלוע קָנים, מחוזק ברצועות עור ותלוי כדרך בנייתם של האִינְדְיָאנִים. החבורה הקטנה יכלה אֵפוא לחצות את הנהר ולחנות על גדתו השׂמאלית.

קודם שישקע בתרדמה, ביקש פָּגָנֶל לציין במדויק את מיקום הקוֹלוֹרָדוֹ במפה, והוא רשם זאת בקפידה כנחמה על היותו מרוחק מן הָיָארוֹ-דְזַנְגבּוֹ-טְשׁוּ, שהמשיך לזרום בלעדיו בהרי טִיבֶּט.

במהלך היומיים הבאים, ה-27 וה-28 באוֹקְטוֹבֶּר, התנהל המסע בלא תקלות. השטח היה חדגוני וצחיח כמקודם. מעודה לא ראתה עין נוף כה מַשְׁמִים וחסר-עניין. עם זאת האדמה נעשׂתה לחה מאוד, והיה עליהם לחצות "קָנָאדַס", מעֵין מַהֲמוּרוֹת מוּצָפּוֹת מים, ו"אֶסְטֶרוֹס", לָגוּנוֹת-קבע שופעות צמחיית-מים. עם ערב נעצרו הסוסים על שׂפת אגם רחב שמימיו רְוויים מֶחצבים, הלא הוא ה"אוּרֶה-לָאנְקֶם", המכוּנה בפי האִינְדְיָאנִים "האגם המר", שכֵּן בשנת 1862 ביצעו כוחות אַרְגֶנְטִינָה מעשׂי נקם אכזריים על גדותיו. החבורה הקימה מחנה כהרגלה, ואפשר שהלילה היה עובר במנוחה אִלְמָלֵא נוכחותם של קופי סָאפַּאזוּ וכלבי-בר. בעלי-חיים צרחניים אלה ביצעו לכבוד האורחים, אך למורת-רוחן של אוזניהם האֵירוֹפִּיוֹת, את אחת מסִימְפוֹנְיוֹת הטבע שאיש ממלחיני-העתיד לא היה מתבייש בה.

17
הפַּמְפַּס

ארץ הפַּמְפַּס של אַרְגֶנְטִינָה משתרעת מקו-הרוחב °34 דרום עד קו-הרוחב °40 דרום. המִלה "פַּמְפָּה", מוצאה אָרָאוּקָנִי, מובנה "מישור עשׂבים" והיא מתאימה בהחלט לאזור זה. שיחי המִימוֹסָה דמוּיֵי-האילן שבמערבה וכרי-הדשא הדשֵׁנים שבמזרחה משַוים לה מראה מיוחד במינו. צמחייה זו היכתה שורשים בשִׁכבת האדמה המכסה את קרקע החומר האדמדם והחול הצהוב. אם יחקור גֶיאוֹלוֹג אדמות אלה, שהִתהווּ בעידן השְׁלִישׁוֹנִי, הוא עשׂוי לגלות שם אוצרות בשפע. עצמות מלפני המבול שׂרועות שם בהמוניהן, והאִינְדְיָאנִים מייחסים אותן לגזעים גדולים של טָאטוּאִים, שנִכחדו מעל פני האדמה. מתחת לצמחייה המאובקת קבורות תולדות הימים הקדומים של חבל-ארץ זה.

לפַּמְפָּה האַמֶרִיקָנִית ייחוד גֵיאוֹגְרָפִי, בדומה לאגמים הגדולים בארצות-הברית או לערבות סִיבִּיר. אקלימה מצטיין בחום או בקור עזים יותר מאלה שבנָפַּת בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס, שכֵּן האקלים בפַּמְפָּה הוא יבשתי. לפי דברי פַּגָנֶל, חום הקיץ שנאגר באוֹקְיָינוֹס נפלט אט-אט במשך החורף. משום כך האיים נהנים על-פי-רוב מאקלים מאוּזן יותר מאשר הארצות הפְּנִים-יבשתיות. לפיכך אין אקלימו של אזור הפַּמְפַּס המערבי מצטיין באותה יציבות האופיינית לאזורי החוף*, שנמצאים קרוב לאוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי. אזור הפַּמְפַּס נתון לשינויים קיצוניים במזג-האוויר, ותְמוּרות מהירות המקפיצות את הכַּסְפִּית שבמד-הלחץ מעלה ומטה. בסתיו, כלומר בחודשים אַפְּרִיל ומַאי, יורדים לעִתים תכופות גשמי-עוז. אך בתקופה זו של השנה מזג-האוויר יבש מאוד והטֶמְפֶּרָטוּרות גבוהות.

עם שחר יצאו לדרך, לאחר שקבעו את הנתיב. הקרקע, האחוזה בשׂיחים ובעצים נמוכים, היתה יציבה לחלוטין; לא עוד עמודי חול וענני אבק המרחפים בחלל-האוויר. הסוסים צעדו בקצב מזורז בין שׂיחי ה"פַּאחָה-בְּרַאוָוה", הצמחייה המוּבְהֶקֶת של הפַּמְפַּס, המשמשת מחסה לאִינְדְיָאנִים בעת סערה. פה ושם, הולכים וגדֵלים, צמחו כמה ערבות במַהֲמורות-קרקע טְחוּבות, וצמח בשם "גְ'יגְנֶרְיוּם אַרְגֶ'נְטֶאוּם" שאוהב סביבה של מים מתוקים. הסוסים נהנו מלגימה הגונה מהמים הטובים והצלולים והִרווּ את צימאונם לעתיד. תַלְקָאב הדוהר קדימה, היה חודר מבעד לשׂיחים ומפחיד את ה"צְ'וֹלִינַאס", שהם צְפָעִים מסוכנים מאין כמותם, והכָּשתם ממיתה אפילו פר בתוך פחות משעה. תָאוּקָה קל-הרגליים היה מדלג מעל השיחים ומסייע לבעליו לפלֵס דרך לסוסים הנוהים אחריו.

המסע במישורים שטוחים וישרים אלה התנהל בקלות ובמהירות. שום שינוי

---

* משום כך החורף באִיסְלַנְד נעים יותר מן החורף בחבל לוֹמְבַּרְדִיָה שבאִיטַלְיָה.

לא ניכר בטִבעה של הערבה; שום אבן או חלוק-אבן לא נראו מסביב בטווח של יותר ממאה קילומטרים. מעודם לא נתקלו בחדגוניות שכזו המתמשכת לאורך זמן כה רב. לא היה כל סימן לגיוון כלשהו בנוף, לגַבְנוּן-קרקע, לתופעת טבע מפתיעה! רק מדען נלהב כמו פָּגָנֶל, המסוגל לראות דברים במקום שאין בו מאומה, יכול לגלות עניין בפרטי הדרך. ולשם מה? הוא לא יכול לומר זאת בעצמו. די היה בשִׂיחַ, או בקוֹמֶץ עשׂבים, כדי שיפרוץ בשטף דיבורו הבלתי-נִדלֶה וירביץ תורה ברוֹבֶּרְט, שנהנה להאזין לדבריו.

במהלך אותו יום, ה-29 באוֹקְטוֹבֶּר, נפרשׂ המישור לפניהם באחידותו האֵינסופית. סמוך לשתיים אחר-הצהריים התגלו לרגלי הסוסים שׂרידים רבים של בעלי-חיים. היה זה גל עצמות של עדר שְׁוָורים אדיר, שנערם והִלבין. שׂרידים אלה לא היו פזורים לאורך הדרך, כמו שׂרידיהם של בעלי-חיים הנופלים באפיסת-כוחות בזה אחר זה ובמרחק-מה זה מזה, ולפיכך לא ידע איש כיצד אפשר להסביר את מִקבץ השלדים שנמצא בשטח מצומצם יחסית. אפילו פָּגָנֶל לא מצא הסבר נָאוֹת לכך. הוא שאל אֶפּוּא את תַּלְקַאב, והלה השיב לו בלא כל היסוס.

הקריאה "לא ייתכן!" שפלט המדען, וניד-ראש מאַשֵׁר ופסקני מצד הפָּטָגוֹנִי, סיקרנו מאוד את האחרים.

"מה הדבר?" שאלו.

"אֵש משמים," השיב הגֵיאוֹגְרָף.

"מה? היכול הברק לגרום לאסון שכזה?" קרא טוֹם אוֹסְטִין, "עדר של חמש-מאות ראשים שׂרוּע על הקרקע!"

"כך טוען תַּלְקַאב, ותַלְקַאב אינו טועה. אני מאמין בזאת, שכן סופות הפַּמְפַּס מצטיינות, בין היתר, בעוצמתן המשתוללת, שאין דומה לה. מי ייתן ולא נחוש על בשׂרנוּ אחת מהן!"

"חם מאוד היום," אמר וִילְסוֹן. "המדחום מורה על 30° בצֵל," השיב פָּגָנֶל.

"אין זה מפליא אותי," התערב גְלֶנֶרְבַאן, "אני חש בחשמל החודר לגופי. נקווה שהחום יירד בקרוב."

"הוי! הוי!" הפטיר פָּגָנֶל, "אין לסמוך על שינוי במזג-האוויר; האופק נקי מכל ערפל."

"מילא," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "אך סוסינו סובלים קשות מן השרב. האִם לא חם לך יתר על המידה, נערי?" הוסיף בפנותו אל רוֹבֶּרְט.

"לא, מִילוֹרד," השיב הבַּרנש הקטן, "אני אוהב חום. זה דבר טוב."

"בעיקר בחורף," העיר הרב-סרן בשְׁנִינוּת, בשולחו את עשן סיגרו השמימה.

לפנות-ערב נעצרו סמוך ל"רַאנְצ'וֹ" נטוש, העשׂוי תִשְׁזוֹרֶת ענפים הנִילוֹשִׁים בבוץ ומכוסים בתֶבֶן. בִּקתה זו היתה צמודה למִכלאה מגודרת בכְלוּנְסָאות רקובות-למחצה, אך היה בה בכל זאת כדי להגן על הסוסים במשך הלילה מפני התקפות שוּעָלים. השועלים אמנם אינם כה מסוכנים לסוסים, אך החיות העַרְמוּמִיוֹת הללו מכרסמות את האַפְסָרִים, והסוסים מנצלים זאת כדי להימלט.

במרחק צעדים ספוּרים מן הרַאנְצ'וֹ נִכרה בור, שנועד להכנת אוכל, ועדיין היו בו פחמים קרים. בתוך הרַאנְצ'וֹ היה ספסל, מַצָּע מעור של פר, סיר, שפּוּד וקומקום לשְׂפִיתַת המַאטֶה, משקה שנפוץ באַמֶרִיקָה הדרומית. זהו התֵה של

האִינְדְיָאנִים, חֵלֶט של עלים שיובשו באֵש, אשר שואפים אותו באמצעות קשית, בדומה למשקאות האֲמֶרִיקָנִיים. לבקשת פָּגָנֶל הכין תַלְקָאב כמה ספלים מאותו משקה, שגיוון את מזונם השִגרתי וזכה לשְבחים מפי כל הנוכחים.

למחרת, ב-30 באוקְטוֹבֶּר, עלתה השמש מתוך ערפל לוהט והיכתה על הקרקע בקרניה היוקדות. יום זה נועד להיות שרבי, ולמרבה הצער לא הציע המישור כל מחסה. אף-על-פי-כן המשיכו באומץ-לב בדרכם מזרחה. פעמים אחדות פגשו עדרים עצומים, שלא עמד להם כוחם לרעות בחום היוקד, והם רבצו בעצלות. שומרי-עדרים ורועים לא היו שם, ורק כלבים, שהיו רגילים לינוק בעת צמא חלב מן הכבשים, הִשגיחו על ריכוזי הפרות והשְוָורים הרבים. אגב, בעלי-חיים אלה ניחַנו במזג נוח, ואין להם אותה סלידה מן הצבע האדום הטבועה בבני-מינם שבאֵירוֹפָּה.

"הדבר נובע ללא ספק מן העובדה שהם לוחֲכים עשֵב רֶפּוּבְּלִיקָנִי!" הפטיר פָּגָנֶל, מוקסם מחידוד הלשון, שהיה אולי צָרְפָתִי מדי.

סמוך לחצות היום חָלו אי-אלה שינויים בפַּמְפָּה, שלא חמקו מעיני הנוסעים העייפים. הדגנים הלכו והתמעטו והתחלפו בדְקוּרִיוֹת כחושות ובדַרְדָרים ענקיים, שגובהם שלושה מטרים כמעט, ואשר היו ממלאים חדווה כל חמור שבעולם. פה ושם צמחו עצים קטנים ושיחים קוצניים למיניהם, בגוון ירוק-כהה, צמחייה אופיינית לקרקעות חסרות-מים. עד כאן נשתמרה רטיבות מסוימת באדמת החומר, והיא שפירנסה את כרי-המרעה; על כן היה העשֵב סמיך ושופע. אולם מכאן והלאה החל השטיח להתבַּלות, ובמקומות אחדים נראה משופשף ומדובְלָל, חושֵף לעֵין-כול שְתִי וערב עלוב של קרקע דלה. לא היה אפשר להתעלם מאותות אלה של יובש הולך וגובר, ותַלְקָאב אף ציין זאת.

"אני מרוצה למדי מן השינוי," הפטיר טוֹם אוֹסְטִין, "עשֵב, רק עשֵב, תמיד עשֵב, זה מתחיל להימאס."

"נכון, אך עשֵב פירושו תמיד גם מים," השיב הרב-סרן.

"הו! עד עתה לא חסרו לנו מים," אמר וִילְסוֹן, "ויש לשעֵר שניתָקל בנהר כלשהו בדרכנו."

לוּ שמע פָּגָנֶל תשובה זו, היה בוודאי מעיר להם כי הנהרות נדירים למדי בין הנהר קוֹלוֹרָדוֹ לבין הסִיֶירוֹת שבמחוז בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס; אך באותו רגע הסביר פָּגָנֶל לגְלֶנֶרְבָאן דבר-מה שמשך את תשומת-לִבו של הלורד.

זה זמן-מה היה האוויר רווי ריח עָשָן, ואף-על-פי-כן לא נראתה כל אש עד האופק, ושום עשן לא העיד על שׂריפה מרוחקת. קשה היה אֵפוא לייחס עשן זה לתופעה טִבעית. עד מהרה התחזק כל-כך ריח העשֵב החָרוך, עד כי הכול הופתעו, למַעֵט פָּגָנֶל ותַלְקָאב. הגֵיאוֹגְרָף, אשר שום תְהִייה באשר לעובדות לא יכלה להביכו, הסביר לרֵעָיו:

"אין אנו רואים אש, אך אנו חשים בעשן. והרי אין עשן בלא אש. ופתגם זה יפה לאַמֶרִיקָה כמו לאֵירוֹפָּה. לפיכך יֶשנה אש אי-שם. אך אזור הפַּמְפָּס הוא כה שטוח עד כי זרמי האוויר נושבים בו באין מפריע, ולעִתים מזומנות אפשר לחוש בריח העשבים הבוערים אף ממרחק כמאה ועשרים קילומטרים."

"מאה ועשרים קילומטרים?" הגיב הרב-סרן בנימה של פִּקפּוּק.

"לפחות," אישר פֶּגֶנֶל. "אך עלי להוסיף ששריפות אלה מתפשטות לעִתים על פני שטחים עצומים."

"ומי הוא שמצית את כרי-המרעה?" שאל רוֹבֶּרט.

"לעִתים קרובות הבָּרָק, כשהעשׂב יבש בשל החום; ולעִתים האִינְדְיָאנִים."

"מדוע?"

"הם טוענים, ואינני יודע עד כמה נכונה טענתם, כי לאחר דלֵיקה בפַּמְפָּה הדגנים מיטיבים לצמוח. זוהי דרך לחַדֵּש את חִיוּניוּת הקרקע באמצעות האֵפֶר. באשר לי, אני נוטה לשעֵר כי שׂריפות אלה נועדו להשמיד מִילְיַארְדֵי אִיקְסוֹדִים, מִין חרקים טַפִּילים המציקים במיוחד לעדרים."

"אבל אמצעי נמרץ זה," אמר הרב-סרן, "עולה בוודאי בחייהם של אחדים מבעלי-החיים המשוטטים במישור?"

"נכון, אחדים מהם נשׂרפים, אך מה חשיבות ליחידים במִניין הכללי?"

"אינני טוען זאת כנגדם," המשיך מֶק-נַאבְּס, "זה כבר עניין שלהם, אך מה באשר לנוסעים החוצים את הפַּמְפָּה. כלום אין זה קורה שיופתעו וימצאו עצמם אֲפוּפֵי-להבות?"

"בוודאי!" קרא פָּגָנֶל, ונימה של שׂביעוּת-רצון גלויה בקולו, "זה אכן קורה מִדי פעם, ואישית לא הייתי מתנגד לחזות בחיזיון כזה."

"אופייני למלומדנו," הפטיר גְלֶנֶרְבַאן, "מוכן להישׂרף חי למען המדע."

"חֵי-נפשי שלא, גְלֶנֶרְבַאן היקר, אך בוודאי קראו הכול את פֶּנִימוֹר קוּפֶּר, ופּוּזְמַק-העוֹר מלמדנו כיצד לבלום את התקדמות האֵש על-ידי עקירת העשׂב סביב-סביב ברַדְיוּס של כמה מטרים. אין דבר פשוט מזה, ולפיכך אין אני חושש מפני דליקה ואפילו נכסף לה בכל מְאודי!"

אך משאלות-לִבו של פָּגָנֶל לא התגשמו, ואם נִצלָה-למחצה, היה זה רק בכִבְשַן קרני החמה, שקָפחו עליהם בלהט קשה מנשׂוא. הסוסים התנשפו בקצב הולך וגובר בהשפעת החום הטְרוֹפִּי הזה. לא היה כל סיכוי למצוא צל כלשהו, למְעַט צִלו של איזה ענן חולף, שמדי פעם עימעם את גלגל-החמה היוקד. הצל היה אץ על פני הקרקע המישורית. והפָּרָשים, המאיצים בסוסיהם, היו נצמדים אל האזור הקריר יחסית, בעוד רוחות המערב הודפות את הצל קדימה. עד מהרה היה הענן מקדים את הסוסים ומותירם מאחור, והשמש המְעוּרְטֶלֶת היתה שבה וזורָה גשם של אש על הקרקע הצרובה של הפַּמְפַּס.

כשטען וִילְסוֹן שמלאי המים מספיק, שכח להביא בחשבון את הצימאון, שאי-אפשר להרווֹתו ושהציק לחבריו במהלך אותו יום; וכשהוסיף כי בדרכם יפגשו בוודאי בנחל כלשהו, הגזים בהשערתו. למעשׂה, לא רק שלא היו נחלים, כיוון שהקרקע המישורית אינה נוחה להיווצרות אפיקים, אלא גם הבריכות המלאכוּתיות, שחפרו האִינְדְיָאנִים, היו חֲרֵבות לחלוטין. כשראה פָּגָנֶל כי סימני היובש הולכים ומִתרבים, העיר את תשומת-לִבו של תַלְקַאב לכך, ושאלו היכן הוא מתכוון למצוא מים.

"באגם סָלִינָס," השיב האִינְדְיָאנִי.

"מתי נגיע לאגם?"

"מחר בערב."

אַרְגֶנְטִינִים העושים דרכם בפַּמְפַּס, חופרים בארות ומוצאים מים בעומק מטרים ספורים מתחת לפני הקרקע. אך הרוכבים, שלא היו מצוידים בכלים הדרושים לכך, לא יכלו לעשות כן. אי-לכך נאלצו לקצוב את המים, ואף שלא סבלו ממחסור חמור, איש מהם לא יכול להרוות כליל את צימאונו.

עם ערב חנו, לאחר שעברו במשך היום כִּבְרַת דרך של כחמישים קילומטרים. הכול קיווּ ללילה רגוע, שבו יוכלו להינפש מתלאות היום, אך דווקא אותו לילה צבאו עליהם ענני יתושים, והדירו שינה מעיניהם. נוכחותם של החרקים העידה על שינוי בכיוון הרוח; ואכן הרוח סטתה מכיוונה והיתה לרוח צפונית. חרקים ארורים אלה נעלמים על-פי-רוב עם משבי רוח דרומית או דרומית-מערבית.

בעוד הרב-סרן שומר על קור-רוחו גם לנוכח הִתְעַלְּלֻיוֹתָיו הקטנות של הגורל, היה פַּגָּנֶל סַר וְזָעֵף ומלא תַרְעוֹמֶת. הוא קילל את היתושים והתאונן על שאין בידיו מֵי-חמצן, לשיכוך גירוי העקיצות. אף שהרב-סרן ניסה לנחמו בטענה כי מתוך שלוש-מאות אלף החרקים המוכרים לחוקרי-הטבע, התמזל מזלם שיש להם עניין רק עם סוג אחד, התעורר פַּגָּנֶל בבוקר במצב-רוח קְדוֹרַנִּי.

ואף-על-פי-כן לא הִתְמַהְמַהּ וניאות לצאת לדרך מיד עם עלות השחר, שכֵּן היה עליהם להגיע עוד באותו יום לאגם סָלִינַס. הסוסים היו תשושים. הצמא הציק להם עד מוות, ולמרות שהרוכבים חסכו מפיהם מים למענם, היתה קִצבת המים שלהם מצומצמת מאוד. היובש הלך וגבר, ורוח הצפון, הנושאת עִמה אבק, אותו "סימון" של הפַּמְפַּס, הפכה את החום לבלתי-נסבל.

במהלך אותו יום נשברה חדגוניות הנוף רק פעם אחת לרגע קל. מַאלְרָדִי, אשר רכב כחלוץ, שב על עִקבותיו והודיע על חבורת אִינְדְיָאנִים הקְרֵבה ובאה. באשר למִפגש זה היו הדעות חלוקות. גְלֶנֶרְבָאן הגה רק במידע שעשׂויים לספק לו הילדים בנוגע לניצולי בְּרִיטַנְיָה, ואילו תַּלְקַאב לא שָׂשׂ כלל להיתקל באִינְדְיָאנִים הנוודים של מישורי הפַּמְפַּס; בעיניו לא היו אלא גנבים ובוזזים, והוא ביקש להימנע מן המִפגש. בהתאם להוראותיו התלכדה החבורה הקטנה וכלי-הנשק הוכנו לירי. צריך היה להיות מוכן לכול.

עד מהרה אפשר היה להבחין בקבוצת האִינְדְיָאנִים. היו בה רק כתְרֵיסָר ילידים, ועובדה זו הפיגה מעט את חששותיו של הפָּטָגוֹנִי. האִינְדְיָאנִים קָרבו עד למרחק כמאה צעדים. אפשר היה להבחין בהם בבירור. היו אלה ילידי הפַּמְפַּס, שהגנרל רוֹסָאס הֵביסם בשנת 1833. מִצחם הגבוה, שהיה קמור ולא מלוכסן, קומתם הגבוהה וגוֹנם כעין הזַיִת עשׂו אותם לנציגים נאים של הגזע האִינְדְיָאנִי. הם עטוּ עורות גוּאָנָקוֹ או בּוֹאֵש, ונוסף על הרומַח, שאורכו כשישה מטרים, נשׂאו עִמם סכינים, מִקְלָעוֹת, בּוֹלָאס ולָסוֹ. ניכר היה בהם שמדובר בפָּרָשים זריזים ומיומנים.

הם נעצרו במרחק מאה צעדים, ונראו כמתייעצים בינם לבין עצמם, צועקים ומנפנפים בזרועותיהם. גְלֶנֶרְבָאן התקדם לעברם. אך עוד קודם שצעד כשני מטרים, הפכה החבורה את פניה ונעלמה כלעוּמת שבאה במהירות מדהימה. סוסיהם המוּתשים של גְלֶנֶרְבָאן וחבריו לא היו מסוגלים להדביקם.

"מוּגֵי-לב!" הצטעק פַּגָּנֶל.

"אנשים הגונים אינם נמלטים כך," העיר מֶק-נַאבְּס.

"מי הם האִינְדְיָאנִים הללו?" שאל פָּגָנֶל את תַלְקַאב.
"גָאוּצ'וֹס," השיב הפָּטָגוֹנִי.
"גָאוּצ'וֹס!" קרא פָּגָנֶל בפנותו לעבר רֵעיו, "גָאוּצ'וֹס! אם כך, לא היה עלינו לנקוט כל-כך הרבה אמצעֵי-זהירות! לא היה ממה לחשוש!"
"מדוע?" הִקשה הרב-סרן.
"משום שהגָאוּצ'וֹס הם איכרים שלֵווים."
"כך אתה סבור, פָּגָנֶל?"
"ללא ספק. הם חשבו אותנו לשודדים, ונמלטו על נפשם."
"ואילו אני סבור שפשוט לא העזו לתקוף אותנו," השיב גְלֶנֶרְבָאן, שהתרגז מאוד על שלא עלה בידו ליצור קשר עם הילידים הללו, יהיו אשר יהיו.
"זו גם דעתי," העיר הרב-סרן, "אם אינני טועה, הרי הגָאוּצ'וֹס הללו רחוקים מלהיות שוחרי-שלום. נהפוך הוא, הם שודדים מסוכנים שיש לחשוש מפניהם."
"מה אתה שָׂח שם!" הזדעק פָּגָנֶל.
והוא החל מתווכח בלהט כה רב באשר לקביעה האֶתְנוֹלוֹגִית הזאת, עד כי גרר את הרב-סרן להגיב בדרך שלא היתה אופיינית למֶק-נַאבְּס כלל וכלל:
"דומני שאתה טועה, פָּגָנֶל."
"טועה?" הגיב המדען.
"אפילו תַלְקַאב עצמו חשב את האִינְדְיָאנִים הללו לשודדים, ותַלְקַאב יש לו על מה לסמוך."
"ובכן, הפעם טעה גם תַלְקַאב," השיב פָּגָנֶל בשמץ של מרירות. "הגָאוּצ'וֹס הם עובדי-אדמה, רועֵי-צאן, ותו-לא. אני עצמי כתבתי חיבור מעולה על ילידי הפַּמְפַּס."
"ובכן, שגית מר פָּגָנֶל."
"אנוכי שגיתי, מר מֶק-נַאבְּס?"
"אולי מתוך פיזור-דעת," השיב הרב-סרן, דבֵק בעמדתו. "אך תוכל לצאת ידי חובה בתיקון המהדורה הבאה."
פָּגָנֶל, שנפגע קשות מן הוויכוח, ובעיקר מן ההתבדחות בנוגע לידיעותיו בגֵיאוֹגְרַפְיָה, חש כיצד הזעם גואה בו.
"דע לך, אדוני," אמר, "שספָרַי אינם זקוקים לתיקונים מעֵין אלה."
"במקרה זה לפחות, הם כן זקוקים לכך," השיב מֶק-נַאבְּס בעקשנות אף הוא.
"אדוני, אני מוצא שאתה במצב-רוח קַנְטְרָנִי היום!" הִתְרִיס לעומתו פָּגָנֶל.
"ואני מוצא שאתה נרגזו!" השיב הרב-סרן.
כפי שניתן לראות, הוויכוח התפתח לממדים בלתי-צפויים, ועוד בעניין שלא היה ראוי כי יריבו בגללו. גְלֶנֶרְבָאן מצא לנחוץ להתערב.
"ברור מעל לכל ספק, כי אחד מכֶּם מְקַנְטֵר והאחר מחמיץ-פנים, ושניכם כאחד מפליאים אותי מאוד."
אף שלא הבין את נושא הוויכוח, ניחש הפָּטָגוֹנִי בנָקֵל כי שני הידידים מתקוטטים. הוא חייך ואמר בשלוות-נפש:
"זוהי רוח הצפון!"
"רוח הצפון!" הצטווח פָּגָנֶל, "מה לרוח הצפון ולכל זה?"

"כן, ממש כך," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "רוח הצפון היא הסיבה למצב-רוחכם התוקפני! שמעתי מְסַפרים, כי רוח הצפון באַמֶרִיקָה הדרומית מְגָרה את מערכת-העצבים."

"בשם פַּטְרִיק הקדוש, אֶדוּאַרְד, אתה צודק!" קרא הרב-סרן ופרץ בצחוק.

אך פָּגָנֶל, שכבר רתח כהוגן, לא היה מוכן לחתום את הוויכוח, והוא התנפל על גְלֶנֶרְבַאן, אשר התערבותו נראתה לו היתוּלית מדי.

"הו! באמת, מִילוֹרדו!" אמר לו, "מערכת-העצבים שלי מגורה?"

"כן, פָּגָנֶל, זו רוח הצפון, רוח הגורמת לביצוע מעשׂי פשע רבים בפַּמְפַּס, הדומה לטְרַאמוֹנְטָנָה באזור רוֹמָא!"

"מעשׂי פשע!" התפרץ המדען, "אני נִראה לך כאיש העומד לבצע מעשׂי פשע?"

"לא, זאת לא אמרתי."

"אז אמוֹר מיד, שבכוונתי לרצוח אותך!"

"הָא!" השיב גְלֶנֶרְבַאן, שהִתקשה לכבוש את צחוקו. "מזה בדיוק אני חושש. למרבֵּה המזל אין רוח זו נושבת יותר מיום אחד!"

לשמע התשובה, הצטרפו הכול לצחוקו של גְלֶנֶרְבַאן. אז דירבן פָּגָנֶל את סוסו, ודהר קדימה כדי לשַכֵּך את מצב-רוחו הרע. מקץ רבע שעה שכח את העניין כולו.

כך אירע שלרגע קל הוּפר אוֹפיו הלבבי של המדען; אולם כפי שהיטיב לומר זאת גְלֶנֶרְבַאן, צריך היה לייחס חולשה זו לגורם חיצוני.

בשמונה בערב, לאחר שערך סיור קצר קדימה, בישׂר תַּלְקַאב כי הגיעו אל האגם, שכה יִיחלו לו. כעבור רבע שעה הגיעה החבורה הקטנה לגדות אגם סָלִינָס; אך שם ציפתה להם אכזבה קשה. האגם היה חָרֵב.

• 18 •
החיפוש אחר מקור-מים

אגם סָלִינָס חותֵם את שרשרת הלָגוּנוֹת המתחברות לרכסים וֶנְטָנָה וגוּאָמִינִי. לפנים היו שיירות רבות יוצאות מבּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס כדי להצטייד שם במלח, כיוון שמימיו מכילים נַתְרָן-כְּלוֹרִי בריכוז גבוה. אולם כאשר הגיעו הרוכבים כבר התנדפו מימי האגם בשל החום השרבי, המלח שקע, והאגם שוב לא היה אלא מראָה ענקית מנצנצת.

כשתַלְקָאב דיבר על מי שתייה מתוקים באגם סָלִינָס, הוא התכוון לפלגי מים מתוקים, הנשפכים אליו במקומות רבים. אך כשהגיעו, היו גם הפלגים יבשים לגמרי. השמש הלוהטת בלעה הכול. כשהגיעה החבורה הצמֵאה לגדות האגם החָרֵב, נתקפו הכול בדכדוך. חייבים היו להגיע לידי החלטה מיידית. מעט המים שנותרו בנֹאדות כבר היו מעוּפָּשים-למחצה ולא יכלו עוד לרַוות את הצמא, אשר החל מְייסרָם באכזריות. לנוכח הצורך הדוחק הזה נעלמו הרעב והעייפות. הרוכבים המוּתשים מצאו מחסה בתוך "רוּקָה", מעֵין אוהל עשׂוי עור, שהאִינְדְיָאנִים נָטוּהוּ בקפל קרקע ואחר נְטָשוּהוּ, בעוד הסוסים, השׂרועים על גדותיו הבוציות של האגם, כָּסְסו בתיעוב צמחי מים וקני-סוף יבשים.

לאחר שהתמקמו כולם בתוך הרוּקָה, פנה פָּגָנֶל לתַלְקָאב ושאל מה, לדעתו, עליהם לעשׂות. בין הגֵיאוֹגְרָף לבין האִינְדְיָאנִי נקשרה שיחה חפוזה, שגְלֶנֶרְבַאן קלט ממנה רק כמה מִלים. תַלְקָאב דיבר בשלווה, ואילו פָּגָנֶל ניפנף בידיו בהפרזה.

דו-שיח זה נמשך כמה דקות, והפָּטָגוֹנִי שב ושילב את זרועותיו.

"מה הוא אמר?" שאל גְלֶנֶרְבַאן. "נדמה לי שהוא מייעץ לנו להִתְפַּצֵל."

"כן, לשתי קבוצות," השיב פָּגָנֶל, "אלה שסוסיהם מוּכֵּי העייפות והצמא צועדים בקושי עָקֵב בצד אֲגוּדָל ימשיכו פחות או יותר בנתיב קו-הרוחב °37, ואילו אלה שסוסיהם רעננים יותר, ייצאו לסיור בנחל גוּאָמִינִי, הנשפך לאגם סַן-לוּקָס, מרחק חמישים קילומטרים מכאן. אם ימצאו שם מים בכמות מספקת, ימתינו לחבריהם על גדות הגוּאָמִינִי, ואם לָאו, ישובו לקראת חבריהם כדי לחסוך מהם מאמץ מיותר."

"ומה אז?" הִקשה טוֹם אוֹסְטִין.

"אז נצטרך להשלים עם המצב ולרדת מאה ועשׂרים קילומטרים דרומה, עד להִסְתַעֲפוּיותיו הראשונות של רכס וֶנְטָנָה, שבו מצויים נחלים לרוב."

"עצה טובה," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "נפעל לפיה ללא דיחוי. סוסי עדיין לא סבל יתר על המידה ממחסור במים, ואני מציע שאתלווה לתַלְקָאב."

"הוֹ! מִילוֹרד, קח גם אותי איתך," קרא רוֹבֶּרְט, כאילו היה מדובר במסע תענוגות.

"האִם תוכל להחזיק מעמד, ילדי?"

"כן! יש לי סוס מצוין, השואף בכל עת לדהור קדימה. האם תסכים, מִילוֹרד?... אני מפציר בך."

"טוב, הצטרף אלינו, נערי," אמר גְלֶנֶרְבַאן, מאושר על שלא ייאלץ להיפרד מרוֹבֶּרְט. "אין ספק כי שלושתנו יחד נוכל לגלות מקור מים חיים וצלולים."

"ומה איתי?" שאל פָּגָנֶל.

"אתה, פָּגָנֶל יקירי," אמר הרב-סרן. "תישָאר מאחור עם יחידת העתודה. אתה מכיר לִפְנֵי ולִפְנִים את קו-הרוחב 37°, את הנהר גוּאָמִינִי ואת הפַּמְפָּס, ולא תוכל להפקירנו. מַאלְדִי, וִילְסוֹן ואני לא נוכל להגיע בבִטחה אל מקום המִפגש עם תַלְקַאב, אך תחת דגלו של זָ'ק פָּגָנֶל נצעד בביטחון מלא."

"אם כן, אקבל עלי את הדין," השיב פָּגָנֶל, שקבלת הפיקוד העליון החמיאה לו מאוד.

"אבל בלי פיזור-דעת!" הוסיף הרב-סרן, "אל תוליכנו למחוז שאין לנו חפץ בו, אל תחזירנו, למשל, לחופי האוֹקְיָינוֹס השקט!"

"אתה ראוי לכך, רב-סרן בלתי-נסבל!" השיב פָּגָנֶל תוך צחוק. "ואף-על-פי-כן, אמור לי, גְלֶנֶרְבַאן, כיצד תצליח להבין את שפתו של תַלְקַאב?"

"אני מניח שהפָּטָגוֹנִי ואני לא נִזדקק לשיחות ממושכות," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "ומלבד זאת, בנסיבות דוחקות, אני מניח כי בעזרת המִלים הספורות בִּסְפָרַדִית העומדות לרשותי יעלה בידי להבהיר לו את מחשבתי ולהבין את מחשבתו."

"צא אֵפוא לדרך, ידידי הנכבד," השיב פָּגָנֶל.

"תחילה נסעד ארוחת-ערב," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "ואחר-כך נישן, אם אפשר, עד למועד היציאה לדרך."

הכול סעדו פת ערבית בלי לשתות, והדבר לא היה מרענן במיוחד, לאחר מכן, בהֶעדר דבר טוב יותר לעשׂותו, נרדמו. פָּגָנֶל חלם על ערוצי מים, על מַפָּלים, על נהרות, על נחלים, על אגמים, על פלגים, ואפילו על קנקנים מלאי מים. בקיצור, על כל מה שמכיל בדרך-כלל מֵי שתייה. היה זה חלום-בלהות של ממש.

למחרת בבוקר הוּנחו האוּכפים על סוסיהם של תַלְקַאב, של גְלֶנֶרְבַאן ושל רוֹבֶּרְט גְרַאנְט; הם קיבלו את מנת המים האחרונה, וגמאוּה בלהט הצמא, אף-על-פי שכבר היו מעוּפָּשים עד להחריד. אחר-כך טיפסו הרוכבים ועלו על סוסיהם.

"להתראות," קראו הרב-סרן, אוֹסְטִין, וִילְסוֹן ומַאלְדִי.

"ובעיקר, שלא תיאלצו לחזור!" הוסיף פָּגָנֶל.

חיש מהר, ובדאגה קלה בלִבם, יצאו הפָּטָגוֹנִי, גְלֶנֶרְבַאן ורוֹבֶּרְט מטווח-ראייתה של הקבוצה, שהופקדה לתוּשייתו של הגֵיאוֹגְרָף.

הם רכבו ב"דֶסֶרְטִיוֹ דֶה לָס סָלִינָס", מישור של אדמת חומר מכוסה עצים נמוכים ושדופים, שכל גובהם כשלושה מטרים, שיחי מִימוֹסָה קטנים, שהאִינְדְיָאנִים מכנים "קוּרָה-מַאמֶל", ו"חוּמֶס", שיחים קטנים עתירי-נַתְרָן. פה ושם השתברו קרני החמה במִשטחי המלח הענקיים בעוצמה מדהימה. עֵין הרוכב עשׂויה היתה להתבלבל בנקל בין אותם "בָּרֶרוֹס", מִדבריות המֶלח, לבין מִשטחים שקור עז הקפִיאָם; אך להט השמש היה מעמידו על טעותו חיש מהר. ואף-על-פי-כן, ניגוד

זה שבין צחיחות הקרקע החרוכה לבין אותן יריעות מתנצנצות שיווה למִדבר מראֶה מעניין ביותר.

לעוּמת זאת, מאה ושלושים קילומטרים דרומה משם, ברכס וֶנְטָנָה שלעֶברו ייאָלצו לשים פעמיהם אם אכן יבש הנהר גוּאָמִינִי, שונים פני הארץ. חבל-ארץ זה, אשר רב-החובל פִּיץ-רוֹי, מפקד משלחת הבִּיגֶל, סייר בו לראשונה בשנת 1835, נתברך בפוריוּת מופלאה. שם צומחים כרי-המרעה השופעים ביותר בארץ האִינְדְיָאנִים. המִדרון הצפון-מערבי של הרכס מכוסה עשׂב דשֵן, ומשתפל בֵּינוֹת ליערות המשופעים בעצים ממינים שונים: שם אפשר לראות את ה"אַלְגָרוֹבּוֹ", מין של חרוב, שפִּריו המיובש והכתוש משמש להכנת לחם האהוב על האִינְדְיָאנִים; את ה"קֶבְּרָאצ'וֹ הלבן", עץ בעל ענפים ארוכים וגמישים, הבוכים בדומה לערבת-בְּכוּת אֵירוֹפִּית; את ה"קֶבְּרָאצ'וֹ האדום", העץ שאי-אפשר לשוברו; את ה"נָאוּדוּבָּי", הניצָת על-נְקַלה וגורם לעִתים קרובות לשׂריפות נוראות; את ה"וִוירָארוֹ", שפרחיו הסגולים סְדוּרים בצורת פִּירָמִידה, ולבסוף את ה"טִימְבּוֹ" המיתַמר אל על לגובה של יותר מעשׂרים מטרים, ופורשׂ את שמשיית-הענק שלו, שתחתיה יכולים עדרים שלמים למצוא מחסה מפני השמש. לעִתים קרובות ניסו האַרְגֶנְטִינִים להתנחל בחבל-ארץ עשיר זה, אך לא עלה בידם לגבור על עוֹיְנוּת האִינְדְיָאנִים.

אפשר היה להניח שערוּצי מים שופעים יורדים מכִּתפֵי הרכסים כדי לספק את כל המים הנחוצים לאזור הפורֶה כל-כך, ואכן, כך היה. אפילו הבצוֹרות הקשות ביותר לא הצליחו לייבש כליל את הנהרות הללו; אך כדי להגיע אליהם חייבים היו לצעוד כחמישים קילומטרים דרומה. צדק אֵפוא תַלְקָאב שהִפנה תחילה את החבורה לעבר הגוּאָמִינִי, הקרוב יותר, שממילא נמצא בדרכם.

שלוֹשת הסוסים דהרו במרץ. בהמות-הרכיבה המצוינות הללו חשו בחוּשן הטִבעי להיכן מובילים אותן רוכביהן. תָאוּקָה במיוחד גילה חִיוּניוּת, שגם התְלָאוֹת וגם המחסור לא יכלו לה; מדלג היה כציפור מעל הבורות החֲרֵבים ושיחי הקוּרָה-מַאמֶל, פולט צְנִיפוֹת מבשׂרות-טוב. סוסיהם של גְלֶנֶרְבַאן ושל רוֹבֶּרְט, שהתנהלו ביתר כבדוּת, נָהוּ אחריו, שועטים אף הם באומץ. זקוף על אוכפו היה תַלְקָאב דוגמה לעמיתיו, כמו זו ששימש סוסו לסוסיהם. שוב ושוב הִפנה הפָּטָגוֹנִי את ראשו לאחור כדי להתבונן ברוֹבֶּרְט גְרַאנְט.

בראותו כי הנער יציב, יושב כהלכה, מוֹתְנָיו גמישים, כתפיו מכונסות, רגליו מִשתַלְשְלוֹת בחופשיות לצדדים וברכיו צמודות לאוכף, הביע הפָּטָגוֹנִי את שׂביעוּת-רצונו בקריאוּת עידוד. למען האמת, רוֹבֶּרְט היה לפָרָש מעולה, הראוי למחמאותיו של האִינְדְיָאנִי.

"הֵידָד, רוֹבֶּרְט," קרא גְלֶנֶרְבַאן, "נראה שתַלְקָאב מברך אותך! הוא מריע למאמציך, נערי."

"למה, מִילוֹרד?"

"בשל הצורה הנאה שבה אתה רוכב על סוסך."

"אה, אני משתדל להחזיק את עצמי איתן, ותוּ-לא," השיב רוֹבֶּרְט, שהסמיק לשמע המחמאות.

"זה העיקר, רוֹבֶּרְט," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "אבל אתה צנוע מדי, אני חוזה לך עתיד של ספורטאי מושלם."

"יפה," צחק רוֹבֶּרְט, "ומה יהיה על אבא הרוצה לעשותני סַפָּן, מה יֹאמר הוא?"

"שני התחומים משלימים זה את זה. לא כל הפָּרָשים יכולים להיות סַפָּנים טובים, אך כל הסַפָּנים מסוגלים להיות פָּרָשים מעולים. על-ידי רכיבה על מוטות המִפרשׂ לומדים לשבת ישיבה איתנה על האוכף. ובאשר להַתְאָמַת תנועותיך לתנועות הסוס, תנועות אלכסוניות או היקֵפִיות, יֶדַע זה יבוא מאליו, שכֵּן אין דבר טִבעי ממנו."

"אבא מסכן!" השיב רוֹבֶּרְט, "איך ישיב לך כגמולך, מִילוֹרד, כשתציל אותו?"

"אתה אוהב אותו מאוד, רוֹבֶּרְט?"

"כן, מִילוֹרד, הוא היה אב כה טוב לאחותי ולי! רק עלינו חשב! כל נסיעה היה מביא לנו מזכרת מן הארצות שביקר בהן, ובשובו היה מַרְעיף עלינו ליטופים ומִלות-חיבה! הוי! גם אתה תאֹהב אותו כשתכירו! מֶרִי דומה לו. יש לו קול עָרֵב כקולה! האין זה משונה לגבי סַפָּן?"

"אכן, משונה מאוד," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"אני עדיין רואה אותו בעיני רוחי," המשיך הילד, כמו דיבר אל עצמו בלבד. "אבא טוב ואמיץ! כשהייתי קטן היה מרדים אותי על ברכיו, ותמיד מזמזם לי חרש לחן סְקוֹטִי נושן, המספֵּר על אגמי ארצנו. לפעמים אני נזכר במעוּרפָּל במנגינה, גם מֶרִי נזכרת מדי פעם. הוי! מִילוֹרד, כמה אהבנו אותו! אני חושב שצריך להיות צעיר מאוד כדי לאהוב כך את אבא!"

"ומבוגר כדי להעריצו, ילדי," השיב גְלֶנֶרְבַאן, שהיה כולו נִפְעָם מן הדברים שיצאו מן הלב הצעיר.

במהלך שיחתם הֵאֵטו הסוסים את קצב הילוכם והחלו צועדים בעצַלְתַיִים.

"אנחנו עוד נמצא אותו, לא כן?" שאל רוֹבֶּרְט לאחר דקות מספר של דומייה.

"כן, נמצא אותו," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "תַלְקַאב העלה אותנו על עִקבותיו, ואני בוטח בו."

"אינְדְיָאנִי אמיץ-לב הוא תַלְקַאב," אמר הנער.

"בהחלט."

"היודע אתה דבר-מה, מִילוֹרד?"

"אמור מה, ואחר-כך אשיב לך."

"מצויים סביבך רק אנשים יִשְרֵי-לב! הגברת הֶלֶנָה, שאני אוהב כל-כך, הרב-סרן והבעתו השְלווה תמיד, רב-החובל מַנְגְלֶס, מר פָּגָנֶל ומלחי הספינה *דַנְקֶן*, כה אמיצים, כה מסורים!"

"כן, ילדי, הדבר ידוע לי," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"והאִם יודע אתה, שאתה הטוב מכולם?"

"לא, זאת לא ידעתי!"

"ובכן, דע לך זאת, מִילוֹרד," השיב רוֹבֶּרְט, שאחז בידו של הלורד, ונְשָׁאָהּ אל שפתיו.

גְלֶנֶרְבַאן הניד ראשו ברכּוּת. השיחה לא נמשכה משום שתנועת-יד של תַלְקַאב קראה לסַדֵר את המתעכבים מאחור. צריך היה להתקדם. אסור לאבד זמן וצריך לחשוב על אלה שנותרו מאחור.

הם שבו אֶפוא לדהור בקצב מזורז, אך עד מהרה התברר כי לַמְעַט תָאוּקָה, לא יוכלו הסוסים לעמוד בקצב זה במשך זמן רב. בצהריים נאלצו לאפשר לסוסים שעה של מנוחה. כוחם תש והם מיאנו לאכול מעשׂבי האַלְפָּפָארֶס, מעין אַסְפֶּסֶת דלה וחרוכה מקרני השמש.

גְלֶנֶרְבָאן נתקף דאגה. סימני הצחיחות לא פחתו, והמחסור במים עלול היה להביא לתוצאות הרות-אסון. תַלְקַאב לא פצה פה, ודאי חשב שאין לשקוע בייאוש כל עוד לא התברר שגם הגוּאָמִינִי חָרֵב. ואולי לב אִינְדְיָאנִי פשוט אינו יודע ייאוש מהו.

הם קמו אֶפוא ויצאו לדרך. ברצונם או שלא ברצונם, בעזרת מַגְלֵב ודָרְבָן, נאלצו הסוסים להמשיך בדרכם, אך הפעם צעדו, שכֵּן לא היו מסוגלים ליותר מזה.

תַלְקַאב יכול להקדימם, ובתוך שעות מִספר מסוגל היה תָאוּקָה להוליכו אל גדות הנהר. הוא בוודאי שָקַל זאת, אך מן הסתם החליט שלא להותיר את שני עמיתיו מאחור בלב המִדבר; וכדי שלא יקדימם, אילץ את תָאוּקָה לצעוד מתונות.

לא בקלות השלים סוסו של תַלְקַאב עם רוֹעַ הגזירה. הוא התקומם, נעמד על רגליו האחוריות וצָנַף בכל עוז; לא בכוח הצליח האִינְדְיָאנִי לְמַתֵּן את סוסו, אלא במִלים. תַלְקַאב אמנם ניהל שׂיחה אמיתית עם סוסו, וגם אם לא השיב, הרי שהבין את הנאמר לו. יש להניח כי הפָּטָגוֹנִי השמיע באוזניו נימוקים מעולים, שכֵּן לאחר ש״דן״ עִמו זמן-מה, נעתר וצִייֵת לאדונו, אך לא בלי שיְּכַסֵּס את מִתגוֹ.

אבל אם הבין תָאוּקָה את תַלְקַאב, היה זה משום שתַלְקַאב הבין את תָאוּקָה. הבהמה הפיקחית הרגישה בזכות החושים המפותחים שעמדו לרשותה, בְּלַחוּת כלשהי באוויר; הסוס שאף אל קִרבו אוויר כאחוז-טירוף ונקש בלשונו כאילו טבל בתוך נוזל עָרֵב לחֵיך. הפָּטָגוֹנִי לא יכול לטעות. המים לא היו רחוקים.

הוא עודד אֶפוא את עמיתיו והסביר להם את קוצר-רוחו של תָאוּקָה, אשר שני הסוסים האחרים הבינוהו גם הם. הם עשׂו מאמץ אחרון ודהרו בעִקבות האִינְדְיָאנִי.

בשלוש אחר-הצהריים בקֵירוב התגלה קו לבן בתוך קפל קרקע. הקו רטט תחת קרני החמה.

״מים!״ קרא גְלֶנֶרְבָאן.

״מים! כן, מים!״ הצטעק רוֹבֶּרְט.

שוב לא נאלצו לדַרְבֵּן את סוסיהם; הבהמות המסכנות חשו שכוחותיהן שבים אליהן, ושעטו קדימה בעוצמה שאין לבוֹלְמָהּ. בתוך דקות ספורות הגיעו לגְדות הגוּאָמִינִי וזינקו לתוך המים העֲרֵבים, על רוכביהן ועל רִתמתן, שוקעות עד לגובה החזה.

רוכביהן עשׂו כמותן, מרצון או מאונס, וזכו בטבילה, שאיש לא חשב להתלונן עליה.

״אה! כמה טוב!״ אמר רוֹבֶּרְט, שעמד ושתה באמצע הנהר.

״אל תפריז בשתייה, בחורי,״ אמר גְלֶנֶרְבָאן, בלי שישמש דוגמה במעשׂיו.

כל שאפשר היה לשמוע סביב היה קולות של שתייה קולנית.

רק תַלְקַאב שתה בניחותא, בלא להיחפז, בלגימות מדודות אך ״ארוכות כמו

לָסוֹ", כמאמר הפָּטָגוֹנִים. הוא המשיך והמשיך והיה חשש שמא ירוקן את מימי הריוֹ.

"ובכן, ידידינו לא יתאכזבו," אמר גְלֶנֶרְבָאן. "בהגיעם לגוּאָמִינִי, מובטח להם שימצאו שפע של מים צלולים, אם תַלְקַאב יותיר מעט מהם!"

"האִם לא נוכל לרכוב לקראתם?" שאל רוֹבֶּרְט, "נחסוך להם כמה שעות של ייסורים ודאגה."

"הצדק איתך, נערי. אך כיצד נעביר את המים? הנֹאדות נשארו בידי וִילְסוֹן. לא. מוטב שנחכה כאן כפי שקבענו. אם נחשב את הזמן הנחוץ ונביא בחשבון כי סוסיהם אינם מסוגלים עוד לדהור, הרי שידידינו צפויים להגיע הנה הערב. הבה נכין להם אֵפוא מחסה וארוחה טובה."

תַלְקַאב לא המתין להצעתו של גְלֶנֶרְבָאן כדי לצאת ולחפש מקום טוב למחנה. למרבה המזל איתר על גדות הנהר "רָמָאדָה", מעֵין מִכלאה המיועדת לקבֵּץ עדרים, סגורה משלושת עבריה. היה זה מקום מעולה לחנות בו, למי שאינו חושש לישון תחת כיפת השמים, אך פרט זה לא הדאיג כלל את מלוויו של תַלְקַאב. לפיכך לא חיפשו מקום טוב יותר, והשתרעו בשמש כדי לייבש את בגדיהם הספוגים מים.

"ובכן, כיוון שמצאנו לנו קורת-גג," אמר גְלֶנֶרְבָאן, "הבה נחשוב על ארוחת-ערב. על ידידינו להיות שׂבעי-רצון מן השליחים ששיגרו לפניהם. ואכן, אני סבור שיהיו מרוצים מאיתנו, ואם נקדיש שעה לצַיִד, לא יהיה זה איבוד זמן לָרִיק. מוכן לצאת לצַיִד, רוֹבֶּרְט?"

"כן, מִילוֹרד," השיב הנער וקם ממקומו, רובהו בידו.

אם עלה בדעתו של גְלֶנֶרְבָאן הרעיון לצוד, היה זה משום שגדות הגוּאָמִינִי שימשו מקום-מִפגש לכל חיות-הבר מן המישורים הסמוכים; התעופפו שם סיעות של "טִינָאמוּס", מעֵין קוֹרְאִים הנמצאים רק באזורי הפַּמְפַּס, תרנגולי-בר שחורים, מין של חוּפָּמִי, שנקרא "טֶרוּ-טֶרוּ", רַלְיוֹת צהובות-נוצה ותרנגולות-מים בגוון ירוק נפלא.

אשר להולכים-על-ארבע, הם אמנם לא נראו לעין, אך תַלְקַאב הצביע על העשׂבים הגבוהים ומעבה הצמחייה, והם הבינו ששם מסתתרות החיות. היה עליהם לעשות רק צעדים ספורים כדי להימצא באחד משׂדות-הצַיִד העשירים ביותר בעולם.

הם החלו לצוד. תחילה העדיפו שׂיער על נוצות וכיוונו את רוביהם אל חיות הפַּמְפָּה הגדולות. עד מהרה נתגלו לעיניהם אַיָלִים וגוּאָנָקִים למאות, דומים לאלה שהסתערו עליהם בפסגות האַנְדִים; אך בעלי-חיים חששניים אלה נָסו מן המקום עוד בטרם התקרבו הציידים לטְווח-ירייה. הציידים הסתפקו אֵפוא בבשׂר-צַיִד זריז פחות, שאיכותו היתה מעולה באותה מידה. כתריסר קוֹרְאִים ורַלְיוֹת ניצודו, וגְלֶנֶרְבָאן הרג במיוּמָנוּת חזיר-בר "טַי-טֶטְרָה" ממשפחת עָבֵי-העור, צְהוב-פרווה וטוב למאכל, שהיה שווה ירייה.

בתוך פחות ממחצית השעה, ובלא להתעייף, צדו הציידים את כל הבָּשׂר הדרוש להם. רוֹבֶּרְט צד בעל-חיים מוזר, "אַרְמָדִיל", המשתייך למשפחת "חסרי-השיניים". חיה זו דומה לצב המכוסה שריון של לוּחִיוֹת נעות, דמויות-עצם,

ואורכה היה כחצי מטר. היה זה בשׂר דשֵׁן, ולדברי הפָּטָגוֹנִי – מאכל-תאווה. רוֹבֶּרט היה גאה מאוד בהצלחתו. אשר לתַלְקַאב, הוא הדגים לעמיתיו צֵיד "נַאנְדוּ", מעֵין יָעֵן מיוחד לאזורי הפַּמְפַּס, שמהירותו מופלאה.

האִינְדְיָאנִי אפילו לא ניסה להַעֲרים על בעל-חיים כה זריז: הוא הדהיר את תָאוּקָה היישר אליו כדי ללוכדו במתקפה הראשונה, שכֵּן, אם תיכשל מתקפה זו, היען יעייף את הסוס ואת רוכבו כאחד בריצתו העֲקַלְקלה. משהגיע תַלְקַאב למרחק הנָאות, יִידה את הבּוֹלָאס שלו ביד איתנה ובמיוּמָנוּת רבה, והם נכרכו סביב רגליו של היען ושיתקוהו. בתוך שניות ספורות רבץ על הקרקע.

האִינְדְיָאנִי לכדו לא מתוך הנאת צַיִד לְשְמה: בשׂר הנַאנְדוּ זוכה להערכה מרובה, ותַלְקַאב ביקש לתרום את חלקו לארוחה המשותפת.

הם נשׂאו אפוא אל הרָמָאדָה את הקוֹרְאִים, את היען של תַלְקַאב, את חזיר-הבר של גְלֶנֶרְבַאן ואת האַרְמָדִיל של רוֹבֶּרט. היען וחזיר-הבר הוכנו ללא דיחוי; הם הופשטו מעורם הקשה ובותרו לנתחים דקים. באשר לאַרְמָדִיל, זהו בעל-חיים יקר-ערך הנושׂא את קֶדֵרָתוֹ עִמו; הוא הוּנח בתוך שִריונו על הגחלים הלוהטות.

לארוחת-הערב הסתפקו שלושת הציידים בזלילת קוֹרְאִים, ואת לב-לִבּה של הארוחה שמרו לחבריהם. לצד הארוחה לגמו מים צלולים, שזכו לציון גבוה יותר מכל יינות הפּוֹרְטוֹ שבעולם, ואף יותר מן ה"אוּסְקֶבּוֹ"* המפורסם והמכובד ברמות סְקוֹטְלַנְד.

גם הסוסים לא נשכחו. כמות גדולה של חציר יבש שנאספה בְרָמָאדָה שימשה להם כמאכל וכמַצע. כשתמו ההכנות, התעטפו גְלֶנֶרְבַאן, רוֹבֶּרט והאִינְדְיָאנִי במעילי הפּוֹנְצ'וֹ שלהם ושקעו בשינה על מִזרן של אַלְפָּפָארֶס, יצועם המקובל של ציידי הפַּמְפַּס.

---

* יין-שָׂרָף העשׂוי שׂעורה מותסֶסֶת.

.19.
הזאבים האדומים

הלילה ירד. ליל מולַד-הלבנה, שבו מסתיר כוכב-הלילה את פניו מכל דָרֵי כדור-הארץ. רק זוהַר הכוכבים הקלוש האיר את המישור. באופק כבו כוכבי-הלכת של גלגל-המזלות מאחורי ערפל כבד. מימי הנהר גוּאָמִינֵי זרמו חרישית, כיריעת שמן הגולשת על פני משטח שַיִש. בעלי-כנף, הולכים-על-ארבע וזוחלים נחו מתְלָאוֹת היום, ודממת מִדבר ירדה על מרחבי הפַּמְפַּס.

גְלֶנֶרְבַאן, רוֹבֶּרְט ותַלְקַאב נהגו כמנהג הארץ. שרועים היו על-גבי מצע עבה של אַסְפֶּסֶת, וישנים שינה עמוקה. הסוסים, תשושים מעייפות, השתרעו על פני הקרקע; רק תָאוּקָה לבדו, סוס גזעי אמיתי, ישן בעמידה, זקוף על ארבע רגליו, גֵא בשנתו כמו בעֵירוּתו, ונכון לזנק קדימה למִשמע האות הקליל ביותר של אדונו. שלווה מוחלטת שׂררה במִכלאה, ופחמי האח הלכו ודעכו, מטילים הִבהובים אחרונים בדממת העלטה.

ואף-על-פי-כן, סמוך לשעה עשׂר בערב, התעורר האִינְדְיָאנִי לאחר שינה קצרה. עיניו נִנעצו בחשיכה ללא נוע מתחת לריסיו המושפלים, והוא היטה את אוזנו לעֵבר המישור, מבקש לשמוע כל רחש. עד מהרה הצטיירה חרדה סתומה על פניו, שהיו שלווים בדרך-כלל. כלום חש בהתקרבותם של אִינְדְיָאנִים נַוָודים, או שמא בבואם של יָגוּאָרִים, נמרים ושאר בעלי-חיים אֵימתניים, השכיחים באזור הנהרות? ככל הנראה, השערה זו נראתה לו סבירה, שכֵּן הוא העיף מבט מהיר על חומרי-הבעֵירה שנערמו בשטח המגודר, וחרדתו התעצמה עוד יותר. האַלְפָּפָארֶס היבש מִתכַּלֶה חיש מהר ולא יהיה בו כדי להרתיע בעלי-חיים נועזים למשך זמן רב.

בנסיבות אלה לא נותר לתַלְקַאב אלא להמתין לאירועים; ואכן, הוּא המתין, שׂרוּע-למחצה, ראשו נִתמך בידיו, מרפקיו שעונים על ברכיו, ומבטו חסר-נוַע, בתנוחה של אדם שחרדה פתאומית קרעה אותו משנתו.

חלפה שעה. כל אדם, למַעֵט תַלְקַאב, כבר היה נרגע לנוכח הדממה שמסביב, והיה שב אל מִשכבו. אך במקום שזָר לא היה חושד במְאוּם, קלטוּ חושיו המחודדים של האִינְדְיָאנִי איזו סכנה מְמַשְמֶשֶת ובאה.

ובעודו כורֶה אוזן ואורב, השמיע תָאוּקָה קול צניפה עמום; נחיריו התארכו לעֵבר הכניסה לרָמָאדָה. הפָּטָגוֹנִי הזדקף בבת-אחת.

"תָאוּקָה חש באויב כלשהוּ," אמר לעצמו.

הוא קם ממקומו וניגש לבחון בתשׂוּמת-לב את השפֵלה.

השפֵלה היתה דוממת עדיין, אך לא שלֵוה. תַלְקַאב הבחין בחטף בצללים הנעים בלא רחש בין שיחי הקוּרָה-מַאמֶל. פה ושם הִבזיקוּ נקודות-אור זוהרות, נעות לכל עֵבר, כּבוֹת וניצָתות חליפות. הדבר דמה למחול של פנָסים על-טִבעיים

על פני מִשטח דְמוּי-מַרְאָה של לָגוּנָה רחבת-ידיים. זָר היה בוודאי חושב שזֶהָרוּרים מתעופפים אלה אינם אלא גחליליות המתנצנצות עם בוא הלילה ברחבי חבל הפַּמְפָּה, אך תַלְקַאב לא יכול לטעות; מיד הבין מי האויב הניצב לפניו; הוא טען את רובה הקָרָבִּין שלו והתייצב בעמדת-תצפית סמוך לאחד מעמודי הגדר.

לא היה עליו להמתין זמן רב. זעקה מוזרה, בְּליל של נביחות ויבבות, הידהדה במרחבי הפַּמְפָּה. קול נפץ של ירייה מהרובה נענה לעוּמתה, ובעִקבותיו מאות צריחות מַבְעִיתות.

גְלֶנֶרְבַאן ורוֹבֶּרְט, שנֵיעוּרוּ לפתע, הוזקפו על מקומם.

"מה קרה?" שאל גְרַאנְט הצעיר.

"אינְדְיָאִנִים?" תהה גְלֶנֶרְבַאן.

"לא," השיב תַלְקַאב, "אַגוּאָרָס."

רוֹבֶּרְט נעץ מבט בגְלֶנֶרְבַאן.

"מה פירוש, אַגוּאָרָס?" שאל.

"אלה הזאבים האדומים של הפַּמְפָּה," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

השניים אחזו ברוביהם והצטרפו אל האִינְדְיָאנִי. הלה הצביע לעֵבר מרחבי השפֵלה, שממנה בקע קוֹנְצֶרְט אדיר של צווחות.

שלא ברצונו נרתע רוֹבֶּרְט לאחור.

"אינך מפחד מזאבים, בחורי?" אמר לו גְלֶנֶרְבַאן.

"לא, מִילוֹרד," השיב רוֹבֶּרְט בקול תקיף. "ומלבד זאת, כשאני לצִדך, דבר לא מפחיד אותי."

"טוב. האַגוּאָרָס אינן חיות מסוכנות במיוחד, ואִלְמָלֵא מספרן הרב, לא הייתי נותן כלל את דעתי עליהן."

"מה זה חשוב!" השיב רוֹבֶּרְט. "אנחנו חמושים היטב. שיבואו!"

"ונדע לקבל את פניהן!"

בדַברו כך ביקש גְלֶנֶרְבַאן להרגיע את הנער, אך הוא עצמו הגה באימה נסתרת בלִגיון הטורפים המשתולל בחסות הלילה. אולי מגיע מניינם למאות אחדות, ושלושה גברים, חמושים ככל שיהיו, לא יוכלו לגבור על מִספר רב כל-כך של חיות.

כשביטא הפַּטָגוֹנִי את המִלה "אַגוּאָרָס", זיהה גְלֶנֶרְבַאן מיד את הכינוי שהעניקו האִינְדְיָאנִים של הפַּמְפָּה לזאבים האדומים. טורף זה, המכוּנֶה בפי חוקרי-הטבע "קַאנִיס-יוּבַּאטוּס", קומתו כקומת כלב וראשו כראש שוּעָל; הוא התברך בפרווה שצבעה אדום-קִינָמון, ולאורך גבו רעמה שחורה. זהו בעל-חיים זריז וחסון להפליא, השוכן דרך קבע באזורי בִּצות, ורודף בשחייה אחר בעלי-חיים ימיים. הוא ישֵן במשך היום ועם לילה הוא מגיח ממאורתו. בעיקר חוששים ממנו בחוות הגדולות המגדלות בָּקָר, שכֵּן, אם הרעב מציק לו, הוא תוקף את הבקר ומסֵב נזקים חמורים. כשהוא לבדו, אין לחשוש מפניו; אך לא כן כשמדובר בעֵדֶר של אַגוּאָרָס מורעבים. או-אז מוטב לך להיתקל אפילו בנמר או ביָגוּאָר, שאפשר להילחם עִמם פנים-אל-פנים.

לְמִשמע הצווחות שהידהדו ברחבי הפַּמְפָּה ולמראה המון הצללים שקיפצו במישור, לא יכול גְלֶנֶרְבַאן לטעות באשר למִספר הזאבים האדומים שהתקבצו על

גדת הגוּאָמִינֵי. הם הריחו פה טרף בטוח, בשׂר-סוס או בשׂר-אדם, והיו נחושים לשוב למאורתם, וטַרפם עִמם. המצב היה אֵפוא מדאיג עד מאוד.

בינתיים הלך מעגל הזאבים והתהדק סביבם. הסוסים, שנֵיעוּרוּ, הפגינו סימני חרדה עמוקה. רק תָּאוּקָה לבדו רקע ברגליו, מבקש לנתק את האַפְסָר ולשעוט החוצה. רק באמצעות שריקה מתמשכת הצליח אדונו להרגיעו.

גְלֶנֶרְבַאן ורוֹבֶּרְט, חמושים ברוביהם, תפסו עמדה כך שיוכלו להגן על הכניסה לרָמָאדָה. הם התכוננו לפתוח באש על שורת האַגוּאָרָס הראשונה, וכבר הסמיכו את כלי-נשקם על לֶחָיַיִם וכיוונו לעֵבר המטרה, כאשר לפתע הרים תַלְקַאב את ידו.

"מה רוצה תַלְקַאב?" שאל רוֹבֶּרְט.

"הוא אוסר עלינו לפתוח באש!" השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"מדוע?"

"אולי הוא סבור שאין זה הרגע המתאים!"

אך המניע של תַלְקַאב היה אחֵר, וחמור ממנו, וּגְלֶנֶרְבַאן הבינו. תַלְקַאב נשׂא את תיק התחמושת שלו והפכו על פניו, מראה שהוא ריק כמעט לגמרי.

"ובכן?" תהה רוֹבֶּרְט.

"ובכן, יש לחסוך בתחמושת. הצַיִד שלנו היום עלה לנו ביוקר, ועתה חסרים לנו עופרת ואבק-שׂריפה. נותרו לנו לא יותר מעשׂרים כדורים!"

הנער לא השיב דבר.

"האינך מפחד, רוֹבֶּרְט?"

"לא, מִילוֹרד."

"יפה, נערי."

ברגע זה שב והידהד קול נפץ. אויב נועז מדי נפל חלל מידיו של תַלְקַאב; הזאבים, שהתקדמו בשורות צפופות, נסוגו לאחור והתגודדו במרחק מאה צעדים מן הגדר.

מיד, לפי אות שנתן האִינְדְיָאנִי, תפס גְלֶנֶרְבַאן את מקומו. תַלְקַאב ניגש ללקֵט קש, עשׂבים ושאר חומרים העשׂויים לשמש לבעֵירה, עָרַם אותם בכניסה לרָמָאדָה והשליך לערימה גחלת שעדיין להטה. חיש מהר נפרשׂ מסך של להבות על יריעת הרקיע השחורה, ודַרכּו נראָה המישור כולו מואר בעוצמה רבה, בהבזקים גדולים ומרצדים. רק אז יכול גְלֶנֶרְבַאן לבחון את אֵינספור בעלי-החיים שצרו עליהם. מעולם לא נִראו זאבים רבים כל-כך מקובצים יחדיו, ותְאֵבים לטרף.

מחסום האש שהקים תַלְקַאב בלָמָם באחת, אך הגביר את זעמם. ובכל זאת, אחדים התקדמו עד לאש הבוערת, וחָרכו את כפות-רגליהם.

מעֵת לעֵת נאלצוּ לירות עוד ירייה כדי לבלום את ההמון המְצַוֵּחַ, ומקֵץ שעה כבר היו שׂרועים חמישה-עשׂר פְּגָרים על הקרקע.

אותה שעה לא היתה הסכנה לנְצוּרים רבה כל-כך: כל עוד יש בידם תחמושת די הצורך, וחומת האש מוזקרת בפתח הרָמָאדָה, לא צפויה הסתערות. אולם, מה יקרה כששוב לא יהיו בידם אמצעים אלה להדיפת עדת הזאבים הענקית?

גְלֶנֶרְבַאן התבונן ברוֹבֶּרְט וחש כי לִבּו גואה בקִרבּו מצער. הוא שכח את עצמו

והירהר רק בנער המסכן הזה, המפגין אומץ-לב רב מכפי גילו. רוֹבֶּרט היה חיוור, אך ידו לא הִרפתה מן הנשק, והוא המתין בדריכות למתקפת הזאבים הנזעמים.

ואולם, לאחר ששקל בקור-רוח את המצב, החליט גְלֶנֶרבָאן לפעול.

"בתוך שעה," אמר, "שוב לא יהיו לנו לא אבק-שְׂרֵיפה, לא עוֹפֶרֶת ואף לא אש. ולפיכך, אין להמתין עד לרגע האחרון כדי להחליט."

הוא פנה לעֵבר תַלְקַאב, ובְלַקֶטו את המִלים הספורות בִּסְפָרַדִית שדלה מזיכרונו, פתח עם האִינְדְיָאנִי בשיחה, שֶׁיְרִיות קְטעוּהָ מדי פעם.

בקושי רב הצליחו שני הגברים להבין איש את רֵעהו. למרבה המזל הכיר גְלֶנֶרבָאן את אורחות-חייו של הזאב האדום. בלא ידיעה זו היה מתקשה לפַעְנֵחַ את דבריו ואת מֶחֱוותיו של הפָּטָגוֹנִי.

ואף-על-פי-כן חלפה כרבע שעה קודם שהיה ביכולתו למסור לרוֹבֶּרט את תשובתו של תַלְקַאב. גְלֶנֶרבָאן שאל את האִינְדְיָאנִי באשר למצבם הנואש-כמעט.

"ומה הוא ענה לך?" שאל רוֹבֶּרט גְרַאנְט.

"הוא השיב לי כי אנו חייבים להחזיק מעמד, בכל מחיר, עד עלות השחר. הזאב האדום מגיחַ רק עִם רדת לילה ובבוא הבוקר הוא שב למאורתו. זהו זאב-מַחֲשַׁכִּים, בעל-חיים מוג-לֵב החושש מאור היום, זהו מעֵין יַנְשוּף ההולך-על-ארבע!"

"ובכן, נתגונן עד עלות השחר!"

"כן, נערי, בסכינים, כששוב לא נוכל לעשות זאת ביריות."

תַלְקַאב כבר נתן דוגמה אישית, כל-אֵימת שהיה אחד הזאבים מתקרב למדורה, היתה ידו הארוכה והחמושה של הפָּטָגוֹנִי חולפת דרך הלהבה, ושבה ממנה אדומה מִדם.

הרגע שבו יאזלו כל אמצעי-ההגנה הלך וקרב. סמוך לשתיים אחר-חצות בקירוב השליך תַלְקַאב אל האש חופן אחרון של חומר-בעֵירה, ולנְצוּרים לא נותרו אלא חמישה כדורים.

גְלֶנֶרבָאן העיף סביבו מבטים מודאגים.

מְהַרהר היה בנער השוהֶה לצִדו, בעמיתיו ובכל אהובי-לִבו. רוֹבֶּרט לא אמר דבר. ייתכן שבכוח דִמיונו השופע אֵמוּן לא נראתה לו הסכנה מיידית כל-כך. אך גְלֶנֶרבָאן הירהר בה במקומו, וכבר שיווה לנגד עיניו את התחזית הנוראה, והבלתי-נמנעת עתה, להיטרף בעודם חיים! הוא לא היה מסוגל לשלוט בהתרגשותו; הוא משך את הילד אל חזהו ואימצו אל לוח-לִבו, הצמיד את שְׂפתיו למצחו, ושלא ברצונו זלגו הדמעות מעיניו.

רוֹבֶּרט התבונן בו בחיוך.

"אינני פוחד!" אמר לו.

"לא, ילדי, לא," השיב גְלֶנֶרבָאן, "והצדק איתך. בעוד שעתיים יעלה השחר, ואז ניוָושֵׁעַ! הֵידד, תַלְקַאב, הֵידד, פָּטָגוֹנִי אמיץ-לב שלי!" הצטעק, כשחיסל האִינְדְיָאנִי בחבטות קת הרובה שני בעלי-חיים ענקיים שניסו לחצות את המחסום הלוהט.

אך ממש באותו רגע, לאורה ההולך ודועך של המדורה, נגלתה לעיניו להקת אַגוּאָרָס הצועדת בשורות צפופות למתקפה על הרָמָאדָה.

סופה העקוב-מִדם של הדְרָמָה הלך וקרב; האש דעכה אט-אט מחמת המחסור בחומרי-בעֵירה; המישור, שהיה מואר קודם-לכן, שב והתכסה עלטה, ובחסות הצללים שוב ניצנצו עיניהם הזרחניות של הזאבים האדומים. עוד כמה דקות, ועדת הזאבים כולה תסתער על המִכלאה.

תַלְקַאב ירה ירייה אחרונה, הכריע ארצה עוד אויב, ומִשֶאָזְלָה תחמושתו שילב את זרועותיו. ראשו נרכן על חזהו. הוא נראָה שקוע בהִרהוּרים. כלום ביקש איזו דרך נועזת, בלתי-אפשרית, מטורפת, כדי להדוף את הלהקה הנזעמת?

גְלֶנֶרְבַאן לא הרהיב עוז לשואלו.

ממש באותו רגע חלה תְמוּרה במתקפת הזאבים. דומה היה שהם מתרחקים, ויללותיהם, שהיו מחרישות-אוזניים עד כה, חדלו לפתע. דממה קודרת צנחה על המישור.

"הם מִתרחקים!" קרא רוֹבֶּרְט.

"ייתכן," השיב גְלֶנֶרְבַאן, והיטה אוזן לרחשים הבאים מבחוץ.

אך תַלְקַאב, שניחש את מחשבתו, הניד בראשו לשלילה. הוא ידע שבעלי-החיים לא ינטשו טרף בטוח, כל עוד לא יעלה אור השחר ויחזירם למאורותיהם האפלוליות.

ואף-על-פי-כן ניכר היה בעליל שטַכְסיסי האויב משתנים.

שוב לא ניסו הזאבים לחדור פנימה דרך פתח הכניסה למכלאה, אך תחבולותיהם החדשות עוררו סכנה גדולה עוד יותר. האַגוּאָרַס, שנואשו מניסיונם לפרוץ דרך הכניסה, שעליה הגנו בעיקשות האש והחרב, הקיפו את המכלאה, וכמו בעצה אחת ביקשו להסתער עליה מן הצד הנגדי.

עד מהרה נשמע קול ציפורניהם הננעצות בקורות העץ הרקובות-למחצה. בין הקְלוֹנְסָאות הרופפים כבר ביצבצו כפות-רגליים חסונות ולועות צמאֵי-דם.

הסוסים המבוֹעָתים ניתקו את אַפְסָרֵיהם והתרוצצו בתוך המכלאה אחוזי-אֵימה. גְלֶנֶרְבַאן אחז בין זרועותיו בנער הצעיר כדי לגונֵן עליו עד לרגע האחרון. ואולי, בניסיון חסר-סיכוי להימלט, כבר עמד לפרוץ החוצה, אלא שאז נשׂא עיניו לעבר האִינְדְיָאנִי.

לאחר שחָג על מקומו כחיית-טרף בכלובה, התקרב לפתע תַלְקַאב אל סוסו, שרָטַט מקוצר-רוח, והחל לרותְמו בקפידה, בלי לשכוח שום רצועה או אַבְזָם. דומה היה כמי ששוב אינו נותן דעתו ליבבות שהתגברו. גְלֶנֶרְבַאן צפה בו בחרדה נוראה.

"הוא נוטש אותנו!" הזדעק, בראותו את תַלְקַאב אוסף בידיו את הרְתָמות כפָּרָש המתכוון לעלות על אוכפו.

"הוא? לעולם לא!" קרא רוֹבֶּרְט.

ואמנם, האִינְדְיָאנִי לא התכוון לנטוש את ידידיו, אלא להקריב עצמו כדי להצילם.

תָאוּקה היה מוכן ומזומן; נושך היה את המֶתֶג ובוטֵש את הקרקע בפרסותיו; עיניו הנוצצות רשפו זיקי אש נשׂגבת; הוא הבין את אדונו.

כשנאחז האִינְדְיָאנִי ברעמת סוסו, לפת גְלֶנֶרְבַאן את זרועו ביד רועדת.

"אתה יוצא?" שאל, והצביע בידו על המישור הריק.

"כן," השיב האִינְדְיָאנִי, שהבין את מֶחֱוות עמיתו.

ואחר הוסיף אי-אלה מִלים בִּסְפָרַדִית, שמשמען:

"תָאוּקָה! סוס טוב. מהיר. הוא ימשוך את הזאבים בעקבותיו."

"האי! תַלְקַאב!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"מהר! מהר!" השיב האִינְדְיָאנִי, בעוד גְלֶנֶרְבַאן פונה אל רוֹבֶּרְט בקול חנוק מהתרגשות:

"רוֹבֶּרְט! ילדי! אתה שומע! הוא רוצה להקריב את חייו למעננו! הוא רוצה לשעוט אל מרחבי הפַּמְפָּה, למשוך את הזאבים בעקבותיו ולהסיט את זעמם מעלינו!"

"תַלְקַאב, חברנו!" קרא רוֹבֶּרְט ונפל לרגלי הפָּטָגוֹנִי, "תַלְקַאב, אל תנטשנו!"

"לאו!" קרא גְלֶנֶרְבַאן, "הוא לא ינטשנו!"

והוא נִפְנָה לעבר האִינְדְיָאנִי.

"נצא כולנו," קרא והצביע לעבר הסוסים המבועָתים שנדחקו כנגד הכְּלוֹנָסָאות.

"לא," השיב הפָּטָגוֹנִי, שלא טעה בהבנת דבריו. "חיות לא טובות. פוחדות. תָאוּקָה, סוס טוב."

"טוב, אֶפוא!" קרא גְלֶנֶרְבַאן, "תַלְקַאב לא ינטוש אותך, רוֹבֶּרְט! ממנו אני למֵד את שעלי לעשות! עלי לצאת! עליו להישאר לצִדך!"

לאחר-מכן תפס באַפְסָרו של תָאוּקָה.

"אני אצא!" קרא.

"לא," השיב הפָּטָגוֹנִי בקור-רוח.

"אני ולא אחר," צרח גְלֶנֶרְבַאן וחטף מידיו את הרסן, "אני! אתה – הַצֵל את הנער! אני מפקידו בידיך, תַלְקַאב!"

בלהט דבריו עירב גְלֶנֶרְבַאן מלים בִּסְפָרַדִית ובאַנְגְלִית. אך מה חשיבות יש לשׂפה! במצבים נוראיים כל-כך התנועות אומרות הכול, ובני-אדם ממהרים להבין איש את רעהו. ובכל זאת, תַלְקַאב גילה התנגדות. הוויכוח הלך והתמשך, והסכנה התעצמה מרגע לרגע. הכְּלוֹנָסָאות החלו נכנעים למַלְתְעוֹתיהם של הזאבים ולציפורניהם.

נראה היה שגְלֶנֶרְבַאן ותַלְקַאב אינם מתכוונים לוותר איש לרֵעֵהוּ. האִינְדְיָאנִי גרר את גְלֶנֶרְבַאן לעֵבר הכניסה למִכלאה והראה לו את המישור הריק מזאבים; בלשונו רבת-ההבעה הבהיר לו שאין לאבד רגע נוסף, וכי הסכנה לנותרים רק תגדל אם לא יעלה טכְסיס הַסחה יפה; ולבסוף הבהיר כי רק הוא מכיר את תָאוּקָה די הצורך על-מנת לנצל את המירב מזריזותו ומהירותו למען הצלת כולם.

גְלֶנֶרְבַאן עדיין עמד על דעתו בעיקשות ורצה להקריב את עצמו, כאשר לפתע נהדף בכוח. תָאוּקָה התרומם על רגליו האחוריות, ובזינוק אחד ויחיד פרץ קדימה, חולף מעל מחסום האש ושׂדה הפגרים.

קול של ילד נשמע:

"יהֵא האל בעזרך, מִילוֹרְד!"

רק בקושי רב הצליחו גְלֶנֶרְבַאן ותַלְקַאב להבחין ברוֹבֶּרְט הלופֵת את רעמת הסוס, נבלע במעבה הלילה.

"רוֹבֶּרְט המסכן!" הזדעק גְלֶנֶרְבַאן.

אך את דבריו אלה אפילו האִינְדְיָאנִי לא היה מסוגל לשמוע. קול יבבה מַבְעית עלה. הזאבים האדומים, משתלחים בעקבות הסוס, נסו מערבה במהירות מופלאה.

תַלְקַאב וגְלֶנֶרְבַאן פרצו גם הם אל מחוץ למכלאה. במישור שבה והשתררה השלווה, ורק במרחק הבחינו בקו מתנועע המתעקל בין צללי הלילה.

גְלֶנֶרְבַאן צנח ארצה, מדוכדך, נואש, משלב את זרועותיו. הוא התבונן בתַלְקַאב. אך האִינְדְיָאנִי חייך בקור-רוחו הרגיל.

"תָאוּקָה. סוס טוב! הילד האמיץ! הוא יצליח להימלט!" אמר שוב ושוב, מחזק את דבריו בניד-ראש.

"ומה אם יִיפּוֹל?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"הוא לא יִיפּוֹל!"

למרות ביטחונו של תַלְקַאב, היה הלורד אחוז חרדה נוראה עד עלות השחר. הוא לא נתן דעתו לסכנה שחלפה עם להקת הזאבים. הוא ביקש לצאת לחפש אחר רוֹבֶּרְט, אך האִינְדְיָאנִי עצר בעדו. הוא הבהיר לו כי לסוסים אין סיכוי להדביקו, וכי בוודאי כבר התרחק תָאוּקָה מרודפיו, ומכל מקום, לא יהיה אפשר לחפשׂם בלילה; צריך יהיה להמתין עד עלות השחר כדי לצאת לחיפושים.

בארבע לפנות-בוקר החל השחר מַפְצִיעַ. עד מְהֵרה נצבעו הערפילים המעוּבים שבאופק בנְגוֹהוֹת חיוורים. טל צלול נפרשׂ על פני המרחב כולו, והעשׂבים הגבוהים החלו לנוע עם משבי הרוח הראשונים של השחר.

רגע היציאה הגיע.

"לדרך!" קרא האִינְדְיָאנִי.

ללא אומר זינק גְלֶנֶרְבַאן על סוסו של רוֹבֶּרְט. חיש מהר היו שני הפָּרָשים בדרכם מערבה, שועטים בנתיב שחבריהם אמורים היו לעבור בלי לסטות ממנו.

במשך שעה דהרו כך במהירות מסחררת, מבקשים אַחַר רוֹבֶּרְט במבטיהם, חוששים בכל רגע להיתקל בגופתו שותֶתֶת-הדם. דָרְבְנוֹתָיו של גְלֶנֶרְבַאן ננעצו בבטן סוסו. לבסוף נשמעו קולות ירי, במרווחי זמן קצובים, שהיו כאותות.

"הנה הם!" הזדעק גְלֶנֶרְבַאן.

הוא ותַלְקַאב האיצו בסוסיהם לדהור מהר יותר, וכעבור רגעים מִספר חָברוּ לקבוצה, שהתקדמה בהנהגתו של פָּגָנֶל. זעקה הִתמלטה מפיו של גְלֶנֶרְבַאן. רוֹבֶּרְט היה שם, חי, בריא ושלם, נישׂא על גב תָאוּקָה, שצָנַף בחדווה בראותו את אדונו.

רוֹבֶּרְט וגְלֶנֶרְבַאן ירדו מסוסיהם ונפלו איש בזרועות רֵעֵהוּ. אחר-כך הגיע תורו של האִינְדְיָאנִי לאמץ אל לִבּו את בנו האמיץ של רב-החובל גְרַאנְט.

"הוא חי! הוא חי!" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

"כן!" השיב רוֹבֶּרְט, "והכול בזכות תָאוּקָה!"

האִינְדְיָאנִי לא המתין לרגע זה כדי להודות לסוסו; באותו רגע כבר היה מדבר איתו, מחבק אותו, כאילו דם אנוש זרם בעורקי בעל-החיים הגֵא.

אחר-כך נִפנה לעבר פָּגָנֶל והצביע על רוֹבֶּרְט:

"אמיץ!" אמר.

ובהשתמשו בדימוי אִינְדְיָאנִי מקובל לתיאור אומץ-לב, הוסיף:

"דָרְבְנוֹתָיו לא רעדו!"

בינתיים חיבק גְלֶנֶרְבַאן את רוֹבֶּרְט בין זרועותיו.

"מדוע, בני, מדוע לא הנחת לי או לתַלְקַאב לנסות להצילך?"

"מִילוֹרד," השיב הנער בנימה של הכרת-תודה עמוקה, "כלום לא הגיע תורי להתנדב? תַלְקַאב כבר הציל את חיי! ואתה עתיד להציל את חיי אבי!"

◆ 20 ◆
מישורי אַרְגֶנְטִינָה

כששָׁכְכָה ההתרגשות מן המִפגש המחודש הִתְחַוֵור לפָּגָנֶל, לאוֹסְטִין, לוִוילְסוֹן ולְמַאלְרָדִי, כל אלה שנותרו מאחור - למַעֵט, אולי, הרב-סרן מֶק-נַאבְּס - כי הם גוֹוְעִים בצמא. למרבה המזל זרם הנהר גוּאָמִינִי לא הרחק משם. הכול שבו אֵפוא לדרך, ובשבע בבוקר הגיעה החבורה הקטנה לקִרבת המִכלאה. ממראה סביבותיה, הזרועות פגרי זאבים, קל היה להבין עד כמה עזה היתה המתקפה ועד כמה עיקשת היתה המִגְנָנה. לאחר שהִרווּ את צימאונם בשפע, התמכרו ללא דיחוי לארוחת-צהריים ענקית בין כותלי המִכלאה. נְתחי בשׂר הנַאנְדוּ זכו לשבחים רבים, והאַרְמָדִיל, שנִצלה בתוך שריונו, הוכרז כמאכל מעדנים.

"מי שאוכל ממנו במידה," הכריז פָּגָנֶל, "מגלה כפיוּת-טובה כלפי ההשגחה העליונה. יש להרבות באכילה."

ואכן הוא אכל ממנו עוד ועוד, ולמרות זאת לא חש ברע בזכות מימיו הצלולים של הגוּאָמִינִי, שלדִבְרֵי המדען נתברכו בסגולות של מַמְרִיצֵי עיכול רבי-השפעה.

בעשׂר בבוקר, גְלֶנֶרְבַאן, שלא רצה לחזור על המִשגים של חַנִיבַּעַל בקַפּוּאָה, נתן את האות ליציאה. נֹאדות העור מולאו מים, והחבורה יצאה לדרך. הסוסים השׂבעים נתמלאו מרץ מחודש, ובמשך כל היום שמרו על קצב אחיד של דהרת-ציד קלה. הארץ היתה לחה יותר ופורייה יותר, אך עדיין שוממה לגמרי. ב-2 וב-3 בנובֶמְבֶּר לא אירע דבר יוצא-דופן, ועם ערב, לְמוּדֵי-תְלָאות ותשושים מן המסע הממושך, חנו הרוכבים בפַאֲתֵי הפַּמְפַּס, בגבולות מחוז בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס. ממִפרץ טַלְקָאוּאַנוֹ יצאו ב-14 באוֹקְטוֹבֶּר; הם גמאו אֵפוא, לשׂמחתם, יותר משבע-מאות קילומטרים, כלומר, שני-שלישים ממַסלולם, בתוך עשׂרים ושניים ימים.

למחרת בבוקר חצו את הקו המוסכם החוצץ בין מישורי אַרְגֶנְטִינָה לבין אזור הפַּמְפַּס. במחוז זה קיווה תַלְקַאב לפגוש את ראשי-השבטים, ולא היה לו ספק כי הָארִי גְרַאנְט ושני חבריו מצויים בידיהם.

מחוז בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס הוא הנִרחב והמאוּכְלָס שבארבעה-עשׂר המחוזות המרכיבים את הרֶפּוּבְּלִיקָה האַרְגֶנְטִינִית. הוא גובל בשטחי האִינְדְיָאנִים מדרום, בין קווי-הרוחב 64° ו-65°. אדמתו פורייה במידה מדהימה. אקלים בריא במיוחד שׂורר בכל אותו מישור, המכוסה דגנים ושׂיחי תַרְמִילִיים, אזור שכל-כולו מישור מושלם בתכלית עד למַרגלות הסִיֶרוֹת טַנְדִיל וטַפַּלְקֶם.

מאז נטשו את הגוּאָמִינִי נוכחו הרוכבים, לשׂביעות-רצונם המלאה, כי חל שיפור ניכר במזג-האוויר. בזכות הרוחות העזות והצוננות של פָּטָגוֹנְיָה, המְעַרבלות בלא הפוגה את שכבות האַטְמוֹסְפֵירָה, לא עלתה מידת החום הממוצעת על 17° צֶלְסְיוּס. לאחר שסבלו כל-כך מִן הצְחִיחוּת ומן החום, לא היתה להם ולבהמותיהם

כל סיבה להתלונן. הם התקדמו מתוך להט ואמונה, אולם, למרות דבריו של תַלְקַאב היתה הארץ ריקה מאדם או, אם לנקוט מונח מדויק יותר, "מרוקנת מתושביה".

לעִתים קרובות היה הנתיב מזרחה חוצה לָגוּנוֹת קטנות, שמימיהן לעִתים מתוקים ולעִתים מלוחים. על גדותיהן, בצֵל השיחים, ניתרו גִדְרוֹנִים קלילי-מעוף ורינּנו עֶפְרוֹנִים צוהלים בחברת "טַאנְגָרָס", המִתחרות בשלל צבעיהן בדִבְשׁוֹנִים הנוצצים. הציפורים היפות הללו פרשׂוּ כנף בצהלה, לא נותנות דעתן לזַרזִירִים שצעדו כחיילים בסך על גדות הלָגוּנוֹת, מתהדרים בכוֹתְפוֹתיהם ובחזותיהם האדומים. קן נע של ה"אָנוּבִּיס" התנדנד לו כעַרְסָל בֵּינות לשיחים הקוצניים, ושְׁקִיטָנִים מרהיבים צעדו כיחידה סדירה על חוף הלָגוּנוֹת, פורשׂים לראווה את כנפיהם, שצבען כעין הלהבה. קִניהם דמויי חרוּט קֶטוּם-ראש, שאורכם כשלושים סנטימטרים, הִי מקובצים באלפים, במעֵין מושבה קטנה. השְׁקִיטָנִים לא התקרבו יתר על המידה אל הנוסעים, והדבר לא ענה על ציפיותיו של המדען פָּגָנֶל. "זה זמן רב," אמר לרב-סרן, "שאני סקרן לראות שְׁקִיטָן במעופו."

"יפה!" הפטיר הרב-סרן.

"ובכן, היות שנִקְרְתה לי ההזדמנות, אני מנצל אותה."

"נצל, אותה, פָּגָנֶל."

"בוא איתי, רב-סרן, וגם אתה, רוֹבֶּרְט, אני זקוק לעדים."

ופָּגָנֶל הניח לחבריו למסע להמשיך ולצעוד קדימה, ופנה בלִוְויית רוֹבֶּרְט גְרַאנְט והרב-סרן לעבר להקת השְׁקִיטָנִים.

כשהגיעו לטווח המתאים ירה פָּגָנֶל ירִיית-סְרָק, שכֵּן לא היה אדם המסוגל לשפוך לריק דמה של ציפור, וכל השְׁקִיטָנִים התעופפו יחד כמו נדברו ביניהם, בעוד פָּגָנֶל צופה בהם במשקפתו בתשׂוּמת-לב.

"ובכן," אמר לרב-סרן, לאחר שנעלמה הלהקה מן העין, "ראיתָ אותם במְעופם?"

"בוודאי," השיב מֶק-נַאבְּס, "אפילו עיוור יכול להבחין בהם."

"כלום אין דומים הם בשעת מְעופם לחִצים עטורי-נוצות?"

"כלל וכלל לא."

"בכלל לא," הוסיף רוֹבֶּרְט.

"הייתי בטוח בכך!" אמר המדען בשׂביעות-רצון. "אך לא היה בכך כדי למנוע מן הגאוותן שבקרב המִצְטַנְעים, בן-מולדתי המהולל, שָׁטוֹבְּרִיָאן, מלערוך השוואה לא מדויקת בין השְׁקִיטָנִים לבין הנוצות! הא! רוֹבֶּרְט, ההשוואה היא הצורה המסוכנת ביותר שאני מכיר באָמנות הדיבור, הישָמר ממנה כל חייך ואל תשתמש בה אלא כשיִכְלוּ כל הקִצים!"

"ובכן, אתה שׂבע-רצון מהניסוי שלך?" שאל הרב-סרן.

"ממש מוקסם."

"גם אני; אך הבה נאיץ בסוסינו, שכֵּן שָׁטוֹבְּרִיָאן המהולל שלך גרם לנו לפגר ביותר מקילומטר."

כששבו והדביקו את חבריהם, מצא פָּגָנֶל את גְלֶנֶרְבַאן בעיצומה של שׂיחה עֵרה עם האִינְדְיָאנִי, וניכר היה שהוא מתקשה להבינו. פעמים מִספר נעצר תַלְקַאב כדי לסקור את האופק, ובכל פעם הביעו פניו השתוממות רבה. גְלֶנֶרְבַאן,

כל השקיטנים התעופפו יחד כמו נדברו ביניהם

אשר מְתוּרְגְמָנוֹ הקבוע לא היה איתו אותה שעה, ניסה לשווא לתַחְקֵר את האִינְדְיָאנִי בעצמו. ולפיכך, בראותו את פָּגָנֶל, קרא לו ממרחק רב:
"קְרַב הנה, פָּגָנֶל ידידי, תַלְקַאב ואנוכי מתקשים להבין זה את זה."
פָּגָנֶל שוחח עם הפָּטָגוֹנִי במשך רגעים מִספר, ואחר פנה לעבר גְלֶנֶרְבַאן:
"תַלְקַאב מופתע מעובדה, שהיא באמת ובתמים תְמוּהָה!"
"ומהי?"
"שאיננו נתקלים באִינְדְיָאנִים ואף לא בעקבות של אִינְדְיָאנִים. והרי הם נוהגים לשוטט כאן בכנופיות שעה שהם רודפים אחרי עדרים שגנבו בחוות גדולות, או כשהם מרחיקים עד לאַנְדִים כדי למכור את שטיחי הסוֹרִילוֹ שלהם ואת פַּרְגוֹלֵיהם, העשויים רצועות עור קלועות."
"וכיצד מסביר תַלְקַאב את היעדרותם?"
"הוא מתקשה להסבירה; הוא פשוט משתומם על כך."
"אבל אֵילוּ אִינְדְיָאנִים קיווה למצוא בחלק זה של הפַּמְפַּס?"
"בדיוק את אלה המחזיקים בשבויים זרים, את האִינְדְיָאנִים שבראשם עומדים קַלְפוּקוּרָה, קַטְרִיאֶל או יָאנְצֶ'טְרוּס."
"ומי הם האנשים הללו?"
"ראשי-כְּנוּפִיוֹת, שהיו כול-יכולים לפני שלושים שנים, קודם שנֶהֶדפו אל מֵעֵבר לסֶיירוֹת. מאז הם נכנעים, במידה שאִינְדְיָאנִי מסוגל להיכנע, ומשוטטים במישורי הפַּמְפַּס ובמחוז בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס. לכן גם אני מתפלא, בדומה לתַלְקַאב, על שאין אנו נתקלים בעִקבותיהם באזור שבו הם פועלים בדרך-כלל כסַלְטֵיאָדוֹרֶס*."
"ובכן," שאל גְלֶנֶרְבַאן, "מה עלינו לעשות?"
"אבדוק זאת," אמר פָּגָנֶל.
ולאחר כמה דקות של שיחה עם תַלְקַאב, אמר:
"הנה דעתו, והיא נראית לי נבונה מאוד. יש להמשיך בדרך עד למצודת 'עצמאות' – הנמצאת בדרכנו – ושם, אם עדיין לא יהיו בידינו ידיעות באשר לרב-חובל גְרַאנְט, נדע לפחות מה עלה בגורלם של האִינְדְיָאנִים ממישור אַרְגֶנְטִינָה."
"האם מצודת 'עצמאות' מרוחקת?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.
"לא, היא נמצאת בסְיֶירָה טַנְדִיל, מרחק כמאה קילומטרים."
"ומתי נגיע אליה?..."
"מחרתיים בערב."
גְלֶנֶרְבַאן היה אובד-עצות: לא להיתקל באִינְדְיָאנִי אחד לרפואה בפַּמְפַּס, לכך ציפה פחות מכול. על-פי-רוב מצויים שם אִינְדְיָאנִים רבים. חייב להיות, אם כן, גורם כבד-משקל שהִדיר את רגליהם משם. אבל חמור מזה, אם הָארִי גְרַאנְט שבוי בידי אחד מן השבטים הללו, האם נלקח צפונה או דרומה? שאלה זו טָרְדָה את שלוותו של גְלֶנֶרְבַאן. ואולם, חייבים היו להיצמד בכל מחיר לעקבותיו של הרב-חובל. מוטב, אֵפוא, לעשות כעצתו של תַלְקַאב ולהגיע לכפר בהרי טַנְדִיל. שם, לפחות, יהיה עם מי לדבר.

---

* שודדים.

בארבע אחר-הצהריים נסתמנה באופק גבעה, שבארץ שטוחה כל-כך אפשר היה לחושבה להר. זו היתה הסְיֶרָה טָפָּלְקֶם, ולרגליה חנתה החבורה עם לילה.

למחרת חצו את הסְיֶרָה בקלות רבה. הם התקדמו לאורך תְּלוּלִיוֹת חוליות עם שיפועים מתונים. לאנשים שחצו את רכס האַנְדִים קשה היה להתייחס ברצינות לסְיֶרָה שכזאת, והסוסים כמעט לא האטו את צעדם המזורז. בצהרי היום כבר חלפו על פני מִבצר טָפָּלְקֶם, חוּלְיָה ראשונה בשרשרת מִבצרים בגבול הדרומי, המשמשת כהגנה מפני האִינְדְיָאנִים השודדים. אולם, להפתעתו ההולכת וגוברת של תַּלְקַאב, לא פגשו אפילו צֵל של אִינְדְיָאנִי. ועִם זאת, לקראת חצות היום, שלושה משוטטי-דרכים, רכובים וחמושים היטב, צפו לרגע קל בחבורה הקטנה; אך הם לא הניחו לגְלֶנֶרְבַאן ולאנשיו להתקרב אליהם ונָסו במהירות מדהימה. גְלֶנֶרְבַאן היה סַר וְזָעֵף.

"גָאוּצ'וֹס," העיר הפָּטָגוֹנִי, מכנה את הִילידים הללו בכינוי שבעִקבותיו נפתח דין ודברים בין הרב-סרן לפָּגָנֶל.

"הא! גָאוּצ'וֹס," השיב מֶק-נַאבְּס, "ובכן, פָּגָנֶל, רוח הצפון אינה נושבת היום. מה דעתך על פראי-האדם הללו?"

"לדעתי, הם נראים כפושעים לכל דבר," השיב פָּגָנֶל.

"ומכאן ועד להיות פושע אמיתי, מדען יקר שלי?"

"צעד אחד בלבד, רב-סרן יקר שלי!"

הכרזתו של פָּגָנֶל נתקבלה בפרץ צחוק כללי, שלא הֵביכו כלל; ובהזדמנות זו הוסיף אבחנה מעניינת בנושא האִינְדְיָאנִים.

"קראתי במקום כלשהו," אמר, "כי לפיו של הערבי הבעה של אכזריות נדירה, אך מעיניו נשקף מבע אנושי. ואילו אצל הפרא האַמֶרִיקָנִי, המצב הפוך. לבְרִיות אלה יש מבט מרושע במיוחד." אפילו מומחה בחקר הבעות-הפנים לא היה מיטיב להגדיר את הגזע האִינְדְיָאנִי.

עם זאת, לפי הוראותיו של תַּלְקַאב רכבה החבורה בטור צפוף; ככל שהיה המִדבר שומם, צריך היה להיזהר מהפתעות; אולם אמצעי-הזהירות לא היו דרושים, ועוד באותו ערב חנו בטוֹלְדֶרִיָה רחבת-ידיים ונטושה, שבה נהג ראש-השבט קַטְרִיאֶל לקבֵּץ את כְּנוּפְיות הילידים שלו. לאחר בדיקת פני השטח ובהֶעדר עקבות טריים, קבע הפָּטָגוֹנִי כי לא נעשה שימוש בטוֹלְדֶרִיָה זה זמן רב.

למחרת שבו ומצאו עצמם גְלֶנֶרְבַאן וחבריו ברחבי המישור: הם כבר הבחינו באֶסְטַנְסִיוֹת* הראשונות, הסמוכות לסְיֶרָה טַנְדִיל; אך תַּלְקַאב החליט שלא להיעצר בהן אלא להתקדם היישר לעבר מצודת "עצמאות", שם ביקש לברר מדוע חבל-ארץ זה ריק מאדם, בניגוד למצופה.

העצים, שהיו נדירים מאז ירדו מן הרכס, שבו ונראו. מרביתם ניטעו לאחר בואם של האֵירוֹפִּים ליבשת אַמֶרִיקָה. היו שם עצי אִזְדָּרֶכֶת, אֲפַרְסֵק, צַפְצָפָה, עֲרָבָה ושִׁיטָה, שצמחו מאליהם וצמיחתם מהירה וטובה. בדרך-כלל הקיפו העצים את ה"קוֹרָלֶס", מִכלאות-בקר רחבות-ידיים, גדורות בכְלוֹנְסָאוֹת. שם רעו באלפיהם שְׁוָורים, כבשים, פרות וסוסים, שהוטבעו בברזל מלובן בסימן בעליהם. כלבי-רועים

---

* חוות גדולות לגידול בקר במישורי אַרְגֶנְטִינָה.

חסונים ועֵירניים השגיחו עליהם. האדמה המְלחית מעט שלרגלי ההרים מתאימה להפליא לעדרים ומניבה מִספּוֹא מצוין. לפיכך, מוקמות באזור זה אֶסְטַנְסִיוֹת רבות, המנוהלות בדרך-כלל על-ידי ממונה ומנהל-עבודה, שלפקודתם עומדים ארבעה כפריים על כל אלף ראשי בקר.

אנשים אלה מנהלים חיי-רועים בדומה לחיי-הרועים במִקְרא; עדריהם שווים בגודלם לעדרים שגדשו את מישורי אֲרַם-נַהֲרַיִם, ואולי אף גדולים מהם. אולם כאן חסרה לרועה משפחתו; ב"אֶסְטַנְסֶרוֹס" הגדולים של הפַּמְפָּה יש משהו מסוחרי-בהמות גסים, ואין במִנהגיהם ולא כלום ממנהגי האבות שבמִקְרא.

דברים אלה הסביר פָּגָנֶל היטב לחבריו, ובזאת פתח בדיון אַנְתְרוֹפּוֹלוֹגִי רב-עניין על השָוֶה והשונֶה שבין הגזעים. הרצאתו הצליחה לעניין אפילו את הרב-סרן, שלא הסתיר זאת.

לפָּגָנֶל אף נִקְרתה ההזדמנות להצביע על חזיון-תַעתוּעים שכיח מאוד באותם מישורים שטוחים; מרחוק דמו האֶסְטַנְסִיוֹת לאיים גדולים; הצַפְצָפות והעֲרָבות שבפַּאֲתֵיהן כאילו השתקפו במים צלולים, שהתרחקו ככל שהתקדמו הרוכבים; אך האשליה היתה כה מושלמת עד כי העין התקשתה להסתגל אליה.

במהלכו של אותו יום, ה-6 בנוֹבֶמְבֶּר, חלפו ליד אֶסְטַנְסִיוֹת נוספות, וליד סָלָדֶרוֹ אחד או שניים. אל הסָלָדֶרו מגיע בקר שפּוּטַם בכרי-המרעה הדשֵנים, ושם הוא פושט את צווארו לסכין השוחט. הסָלָדֶרוֹ, כפי ששמו מעיד*, הוא האֲתַר שממליחים בו את הבשׂר. מלאכות מַבְחילות אלה מתחילות בשלהי האביב. ה"סָלָדֶרוֹס", עובדי החוות, יוצאים אז להביא את הבקר מן הקוֹרָאלֶס; הם לוכדים את הבהמות בלָסוּ, במְיוּמנוּת רבה, ומוליכים אותן לסָלָדֶרוס; שם טובחים פרים, שְוורים, פרות וכבשׂים למאות, מפשיטים את עורם מעליהם ומְבַתרים אותם. לעִתים מזומנות אין השוורים הולכים כצאן לטֶבח, ואז נאלץ השוחט להיות לוחם-שוורים. הוא מבצע את מלאכתו בזריזות ובאכזריות לא שגרתיות. הקיצור, שחיטה זו היא מחזה מַזְוויע. אין דבר דוחה יותר מאשר סביבותיו של אתר הסָלָדֶרו; מתוך המִכלאות המְפַלְצְתִיות הללו, האפופות צחנת ריקבון, בוקעות זעקות אכזריות של פושטי-העור, נביחות מפילות-אֵימה של כלבים, יבבות מתמשכות של בהמות הנופחות את נשמתן, והמולת עופות דורסים, האוּרוּבּוּס והאָאוּרָס, הנשרים הכבירים של מישור אַרְגֶנְטִינָה, המגיעים באלפיהם מכל קצְוֵוי הארץ, אף ממרחק כשלושים קילומטרים ומנסים לחלֵץ מידי השוחטים את הבְּתָרים המפרפרים עדיין של קורבנותיהם. אולם באותה תקופה היו הסָלָדֶרוֹס דוממים, אפופי-שלווה ושוממים. שעת הטֶבח הגדול טרם הגיעה.

תַלְקַאב האיץ את קצב התקדמותם; הוא רצה להגיע עם ערב למצודת "עצמאות"; הסוסים, רוכביהם נועצים בהם דורבנות, שעטו בעקבות תָאוּקָה, מרחפים בין הדגנים הגבוהים שכיסו את הקרקע. בדרכם חלפו על פני חוות מוקפות חומה משוּננת ותעלות-מגן עמוקות; לבית המרכזי היה גג שטוח, וממנו יכלו המתיישבים, המאורגנים כצבא, לפתוח באש על השודדים, אנשי-המישורים. ייתכן שהיה עולה בידי גְלֶנֶרְבַאן למצוא שם את המידע שביקש, אך היה זה בטוח יותר להגיע לכפר

---

* סָלָדֶרוֹ, מהמִלה סָל, שפירושה בּסְפָרַדית מלח.

טַנְדִיל. משום כך לא נעצרו, חצו בחרבה את הרִיו דֶה לוס אוּאֶסוס, ואחרי כמה קילומטרים חצו גם את הנהר צָ'פָּלֵיאופוּ. עד מהרה נפרשו ראשוני מִדרונותיה המדושאים של הסְיֶירָה טַנְדִיל, וכעבור כשעה נראה הכפר במעמקיו של נקיק צר, שחומותיה המשוננות של מצודת "עצמאות" חולשות עליו.

21.
מצודת "עצמאות"

הסֶיירָה טַנְדִיל, המתנשאת לגובה שלוש-מאות מטרים מעל פני הים, היא רכס קדמוני, שנוצר לפני הִתגַבשותו הסופית של האזור, אשר מִבנהו והרכבו השתנו אט-אט בהשפעת החום הפנימי. רכס זה בנוי משרשרת של גבעות חול מדושאות, שצורתן חצי-גורן. מחוז זה, שנקרא על שם הסֶיירָה, כולל את כל חלקה הדרומי של נפת בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס, ותוחם אותו מִדרון שנחלים רבים נובעים בו.

במחוז זה מתגוררים כארבעת-אלפים תושבים, ובמרכזו הכפר טַנְדִיל, השוכן למרגלות רכסֶיה הצפוניים של הסֶיירָה, תחת חומותיה המְגוננות של מצודת "עצמאות"; מיקומו של הכפר, על גדת היובל החשוב צָ'פָּלֵיאוֹפוּ, מַקנֶה לו יתרונות רבים. היה לכפר זה מאפיין יִיחודי, שפָּגָנֶל לא יכול להתעלם ממנו: אוכלוסיית הכפר היתה מורכבת בעיקר מבַּסְקִים צָרְפָתִיים וממתיישבים אִיטַלְקִיים. בעצם, צָרְפַת היתה זו שייסדה את היישובים הזרים הראשונים באזור זה של לָה פְּלָטָה התחתית. בשנת 1828 הוקמה מצודת "עצמאות" ביוזמתו של הצָרְפָתִי פַּרְשָׁאפּ, והיא נועדה להגן על האזור כנגד פלישותיהם החוזרות ונִשנות של האִינְדְיָאנִים. לצִדו של פַּרְשָׁאפּ פעל מדען מן המעלה הראשונה, הלא הוא אַלְסִיד ד'אוֹרְבִּינְי, ולא היה אדם שהיטיב ממנו לחקור את ארצותיה הדרומיות של אַמֶרִיקָה הדרומית, להכירן ולתארן.

הכפר טַנְדִיל היה יישוב חשוב. באמצעות ה"גָלֵרָאס", עגלות גדולות רתומות לשוורים המותאמות לנסיעה בדרכי המישור, קִיים הכפר קשר עם בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס, מרחק תְרֵיסַר ימי נסיעה. פעילות המסחר היתה עֲנֵיפה. הכפר היה משגר לעיר בקָר שגידל במִכלאות, בשר מומְלח מן הסָלָדֶרוֹס ומוצרים האופייניים לתעשיית האִינְדְיָאנִים, כמו למשל בדי כותנה, אריגי צמר ועבודות של שזירת עור, שהיו מבוקשות מאוד בעיר. משום כך יש בטַנְדִיל, מלבד כמה בתים מרווחים למדי, גם בתי-ספר וכנֵסיות, כדי להקנות דעת על העולם הזה, וגם על העולם הבא.

לאחר שמסר פרטים אלה לחבריו, הוסיף פָּגָנֶל כי בכפר טַנְדִיל ימצאו שפע של מידע; אשר למצודה, היא מאוישת באופן קבוע ביחידה מחיילי הממשלה. גְלֶנֶרְבַאן הורה אפוא להפקיד את הסוסים באורווה של "פוֹנְדָה", אַכְסַנייה בעלת חזות מהוגנת. אחר-כך יצאו פָּגָנֶל, הרב-סרן, רוֹבֶּרְט וגְלֶנֶרְבַאן, בהנחיית תַלְקַאב, לעבר מצודת "עצמאות". לאחר כמה דקות של טיפוס במעלֵה אחת מצלעות ההר הגיעו לשער המצודה, שרק זקיף אַרְגֶנְטִינִי אחד שמר עליו באדישות. בלא כל קושי חלפו על פניו, דבר שהעיד על רשלנות או על הרגשת ביטחון מופרזת.

כמה חיילים היו עסוקים בתרגילי סדר ברחבת המצודה; המבוגר שביניהם היה כבן עשרים, והצעיר כבן שבע, לכל היותר. למען האמת, היו אלה כתריסר ילדים ונערים שביצעו את תרגיליהם בצורה מניחה את הדעת. מַדיהם לא היו אלא

חולצת פסים, המהודקת למותניהם בחגורת עור; הם לא לבשו מכנסיים, לא קצרים ולא ארוכים, ואף לא חצאית סְקוֹטית; אגב, מזג-האוויר הנוח איפשר לבישת בגד קליל כל-כך. פָּגָנֶל התרשם מיד לטובה מִמִּמשל שאינו מבזבז כספים על כּוֹתְפוֹת-זהב. כל אחד מהילדים היה חמוש ברובה ישן ובחרב; החרב היתה ארוכה מדי והרובה כבד מדי למידותיהם הפעוטות. כולם היו שחומי-קְלַסְתֵר ודומים זה לזה במידת-מה. הרַב-טוּרַאי שהדריכם ואימנם דמה להם אף הוא. ואכן, היו אלה שנים-עשׂר אחים, שצעדו בסך לפקודותיו של האח השלושה-עשׂר.

הדבר לא הפליא את פָּגָנֶל; הוא היה בקיא בנתוני הסְטָטִיסְטִיקָה בארְגֶנְטִינָה וידע כי בארץ זו עולה ממוצע הילדים למשפחה על תשעה; אך מה שהפתיעוֹ היה העובדה שחיילים קטנים אלה עורכים תרגילים על-פי השיטה הצָרְפָתִית ומבצעים בדיוק מושלם את מהלכיה העיקריים של הסתערות בשנים-עשׂר שלבים. לעִתים קרובות אף ניתנו פקודותיו של מפקדם בשפת אִמו של הגֵיאוֹגְרָף המלומד.

"כמה זה משונה!" אמר.

אך גְלֶנֶרְבָאן לא הגיע עד למצודת "עצמאות" כדי לצְפּות בזַאֲטוּטִים צועדים בסך, ועוד פחות מזה כדי לעסוק בשאלת לְאוּמיוּתם או מוצאם. ועל כן לא התיר לפָּגָנֶל להוסיף ולהִשְתָהוֹת, וביקש ממנו ברוב-נימוס לשאול בַּאֲשֶר למְפקד חֵיל-המצב. פָּגָנֶל עשׂה כדבריו, ואחד מן החיילים פנה לעבר בית קטן, ששימש כִּקְסַרְקְטִין.

כעבור רגעים מִספר הופיע המְפקד בכבודו ובעצמו. היה זה גבר כבן חמישים, חסון ובעל חזות של איש-צבא: שׂפם נוקשה, עצמות לחיים בולטות, שׂיער מאפיר ומבט תקיף, לפחות עד כמה שאפשר היה לשפוט מבעד לעננת העשן שהיתַמְרה ממִקטרתו קְצרת-הקנה. כל הליכותיו הזכירו לפָּגָנֶל את החוגרים הוותיקים בצבא ארצו.

תַלְקַאבּ פנה למפקד והציג לפניו את גְלֶנֶרְבַאן ואת חבריו. כל אותה עֵת לא חדל המפקד מלנעוץ בפָּגָנֶל מבט ממושך ומביך למדי. המדען לא ידע מה רצונו של איש-הצבא, וכבר התכונן לברר זאת, כאשר לפתע נטל המפקד את ידו ובלי גינונים מיותרים אמר בנימה עליזה, בשׂפתו של הגֵיאוֹגְרָף:

"צָרְפָתִי, הא?"

"כן, צָרְפָתִי!" השיב פָּגָנֶל.

"הא! נעים מאוד, ברוך הבא! ברוך הבא! גם אני צָרְפָתִי," אמר המפקד שוב ושוב וטילטל את זרועו של המדען במרץ מעורר-חשש.

"הזהו אחד מידידיך?" שאל הרב-סרן את פָּגָנֶל.

"שכּה אחייה!" השיב פָּגָנֶל בלא מעט גאווה, "יש לי ידידים בחמש כַּנפוֹת הארץ."

לאחר שחילץ את ידו בקושי רב מן הצְבָת החיה שמעכה אותה, פתח בשׂיחה ממושכת עם המפקד החסון. גְלֶנֶרְבַאן רצה לשַרְבֵּב לשיחה איזו מִלה הנוגעת לענייניו, אך איש-הצבא גולל את קורותיו, ולא זה האיש שיעצור בחצי-הדרך. ניכר בו, בגבר חביב זה, שעזב את צָרְפַת מזה עידן ועידנים; שׂפת-אִמו שוב לא היתה רהוטה בפיו, ואף אם לא שכח את המִלים, לא זכר את הדרך לצָרְפן יחד. מדבר היה בדומה לכּוּשִׁי ממושבות צָרְפָת. ואמנם, כפי שלא איחרו להיווכח

בכך מבקריו, מפקד "עצמאות" היה סַמָל צָרְפָתִי, שלפנים היה מאנשיו של פַּרְשָׁאפּ.

מאז נוסדה המצוּדה, בשנת 1828, לא עזָבה עוד, ועתה הוא מפקד עליה באישור ממשלת אַרְגֶנְטִינָה. הוא היה כבן חמישים, בַּסְקִי במוצאו; שמו היה מַנוּאֶל אִיפָּרָגֶרֶה. ניכר בו שלא חסר הרבה כדי שיהיה סְפָרַדִי. שנה לאחר הַגיעו לשם קיבל מַנוּאֶל אזרחות אַרְגֶנְטִינִית, התגייס לצבא אַרְגֶנְטִינָה ונשׂא לו לאִשה אִינְדְיָאנִית טובה, שהיניקה עתה שני תאומים בני שישה חודשים. שני בנים, כמובן, שכֵּן זוגתו הכבודה של הסַמָל לא היתה מעזה ללדת לו בנות. מַנוּאֶל לא העלה על דעתו כל מקצוע אחר לבד ממקצועו שלו, וקיווה שבּרבות הימים ובעזרת האל, יעניק לרֶפּוּבְּלִיקָה כשַי מחלקה שלמה של חיילים צעירים.

"ראיתם?" אמר, "מקסימים! חיילים מעוּלים! חוֹסֶה! חוּאָן! מִיקֶלֶה! פֶּפֶּה! פֶּפֶּה בן שבע! הוא כבר מכרסם בשיניים את אַשְׁפַּת הכדורים שלו!"

פֶּפֶּה, ששמע את שבחיו, הצמיד את שתי רגליו הקטנות ודיגֵל את נִשקו בחינניות מושלמת.

"הוא יגיע רחוק!" הוסיף הסַמָל. "יום אחד יהיה קולונֶל-מַאיוֹר או בְּרִיגָדִיר-גֶנֶרָל!"

הסַמָל מַנוּאֶל הפגין שׂביעות-רצון כה רבה, כך שלא היה מקום לסתור את דבריו, לא באשר לעליונות מקצועו ולא באשר לעתיד הצבאי שהועיד לצֶאֱצָאָיו. הוא היה איש מאושר, וכפי שאמר זאת גֵיתֶה: "מאוּמה ממה שגורם לנו אושר אינו אַשְׁלָיָה."

כל הסיפור הזה נמשך יותר מרבע שעה, למרבה פליאתו של תַלְקַאב. האִינְדְיָאנִי לא היה מסוגל להבין כיצד שֶטֶף כזה של מִלים עשׂוי להגיח מגרון אחד. איש לא קטע את דברי המְפקד. אולם מכֵּיוון שכל סַמָל, גם אם הוא סַמָל צָרְפָתִי, סופו שהוא משתתק, השתתק גם מַנוּאֶל סוף-סוף, לא לפני שאילץ את אורחיו ללכת אחריו למְעונו. הללו השלימו עם העובדה שלא יהיה להם מָנוס מעריכת היכרות עם הגברת אִפָּרָגֶרֶה, שנראתה בעיניהם "בן-אדם טוב" – אם אפשר לנקוט ביטוי מן העולם הישן כדי להגדיר אִינְדְיָאנִית מן העולם החדש.

לבסוף, לאחר שנתמלאו כל משאלותיו, שאל הסַמָל את מבקריו איזה עניין מביאם אל בֵּיתו. זה היה הרגע המיוחל: עכשיו או לעולם לא. פָּגָנֶל, שנטל את רשות הדיבור, פנה אליו בצָרְפָתִית, סיפר לו על מסעם דרך הפַּמְפָּס וסיים את סיפורו בשאלה מדוע נטשו האִינְדְיָאנִים את האזור.

"הה!... אף אחד!..." השיב הסמל במשיכת כתפיים. "אכן כן!... אף אחד!... אנחנו, בידיים חבוּקות... שום דבר לעשׂות!"

"אבל מדוע זה?"

"מלחמה."

"מלחמה?"

"כן! מלחמה אזרחית..."

"מלחמה אזרחית?..." תמה פָּגָנֶל, אשר בלי משׂים החל אף הוא מדבר צָרְפָתִית עילגת.

"כן. מִלחמה בין פָּרָגְוָואִים לבּוּאֶנוֹס-אַיְרֶסִים," השיב הסַמָל.

"ובכן?"

"ובכן, אינְדְיָאנִים כולם בצפון, מאחורי הגֶנֶרָל פְלוֹרֶס. אינְדְיָאנִים שודדים בוזזים."

"וראשי-השבטים?"

"וראשי-השבטים איתם."

"מה אתה שׂח! קַטְרִיאֶל?"

"אין קַטְרִיאֶל."

"וקַלְפוּקוּרָה?"

"קַלְפוּקוּרָה איננו."

"ויַאנְצֶ'טְרוּס?"

"יַאנְצֶ'טְרוּס חסֵל."

תשובה זו הבין גם תַלְקַאב, והוא הניד בראשו לאות אישור. ואכן, מלחמת-האזרחים נעלמה מעיני תַלְקַאב, או שמא נשכחה. מלחמת-אזרחים קטלנית התנהלה בין שני אזורים ברֶפּוּבְּלִיקָה, ובהמשך גררה המלחמה את התערבותה של בְּרָזִיל. האִינְדְיָאנִים רק נהנו ממאבקים פנימיים אלה, והם לא ויתרו על ההזדמנות הנהדרת לביזה. הסַמָל לא טעה אפוא בייחסו את נטישת הפַּמְפָּס למלחמת-האזרחים שהתרחשה בנפותיה הצפוניות של אַרְגֶנְטִינָה.

אך אירועים אלה שָׂמוּ לְאַל את כל תוכניותיו של גְלֶנֶרְבַאן. שכֵּן אם הָארִי גְרַאנְט שבוי בידי ראשי-השבטים, בוודאי גררו אותו עִמם עד לאזורי-הסְפָר בצפון; אם כן, היכן ישובו וימצאו אותו? כלום יש מקום להיגרר למִבצע חיפושים מסוכן, וכמעט חסר-תוחלת, עד לגבולתיה הצפוניים של הפַּמְפָּה? היתה זו הכרעה קשה, שהִצריכה דיון רציני.

ובכל זאת עדיין נותרה בעֵינה שאלה אחת חשובה, שאפשר היה להציגה לפני הסַמָל; היה זה הרב-סרן שנזכר בה, בעוד ידידיו מתבוננים זה בזה בדממה.

"האִם הגיעה לסַמָל שמועה שראשי-השבטים מן הפַּמְפָּה מחזיקים בידיהם שבויים אֵירוֹפִּיים?"

מַנוּאֶל שקע בהִרהוּרים כמה דקות, כאדם המתאמץ להיזכר.

"כן," הפטיר לבסוף.

"הָא!" פלט גְלֶנֶרְבַאן, נאחז בסיכוי החדש הזה.

פָּגָנֶל, מֶק-נַאבְּס, רוֹבֶּרְט וגְלֶנֶרְבַאן הקיפו את הסַמָל.

"דבֵּר! דבֵּר!" הפצירו בו, נועצים בו מבטים תְאֵבי-דעת.

"לפני כמה שנים," השיב מַנוּאֶל, "כן... זהו זה... שבויים אֵירוֹפִּיים... אך מעולם לא נראו..."

"כמה שנים," חזר אחריו גְלֶנֶרְבַאן, "אתה בוודאי טועה... תאריך הטביעה ידוע במדויק... *בְּרִיטַנְיָה* אבדה ביוּני 1862. הדבר אֵירע לפני פחות משנתיים."

"לא, יותר מזה, מִילוֹרד."

"לא ייתכן," הצטעק פָּגָנֶל.

"כן באמת! זה היה כשפֶּפֶּה נולד... מדובר בשני אנשים."

"לא, שלושה!" השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"שניים," הכריז הסַמָל בנימה נחרצת.

"שניים!" קרא גְלֶנֶרְבַאן מופתע מאוד, "שני אַנְגְלִים?"

"לא ולא," השיב הסַמָל. "מי דיבר על אַנְגְלִים? לא... צָרְפָתִי אחד ואִיטַלְקִי אחד."

"אִיטַלְקִי שהפּוֹיוּצִ'ים טָבחו אותו," הצטעק פָּגָנֶל.

"כן! ומאוחר יותר נודע לי... צָרְפָתִי אחד שניצַל!"

"ניצל!" צעק רוֹבֶּרְט הצעיר, שכל חייו היו תלויים במוצא פיו של הסַמָל.

"כן, ניצל מידי האִינְדְיָאנִים," השיב מַנוּאֶל.

הכול נעצו מבטים במדען, שטפח על מצחו בהבעה של ייאוש.

"הה! הכול מובן לי," אמר לבסוף, "הכול מתבהר! הכול מתחוור!"

"אך במה מדובר?" שאל גְלֶנֶרְבַאן, מודאג וקצר-רוח כאחד.

"ידידַי," אמר פָּגָנֶל, ונטל את ידיו של רוֹבֶּרְט, "עלינו להשלים עם עוֹגְמַת-נפש עמוקה! הלכנו אחר עקבות לא נכונים! אין מדובר כאן ברב-חובל, אלא באחד מבני מולדתי, אשר חברו למסע, האִיטַלְקִי מַרְקוֹ וָאצֶ'לוֹ, אכן נרצח על-ידי הפּוֹיוּצִ'ים. מדובר בצָרְפָתִי שפעמים רבות נתלווה אל אִינְדְיָאנִים אכזריים אלה עד לגדות הנהר קוֹלוֹרָדוֹ, ולאחר שעלה בידו לחמוק מידיהם, שב לצָרְפַת. כשחשבנו שאנו מִתְחַקים אחר עִקבותיו של הָארִי גְרַאנְט, פסענו בעצם בעִקבותיו של גִינָאר הצעיר*."

דוּמייה עמוקה השׂתררה לאחר הכרזה זו. השגיאה ששגו היתה ברורה לכול. הפרטים שמסר הסַמָל, נתינותו של השבוי, רצח עמיתו-למסע, בריחתו מן האִינְדְיָאנִים, הכול התאים לתמונה.

גְלֶנֶרְבַאן נתן בתַלְקָאב מבט אובד-עצות. האִינְדְיָאנִי פנה אל הסַמָל ושאל:

"מעולם לא שמעת על שלושה אַנְגְלִים שבויים?"

"מעולם לא," השיב מַנוּאֶל, "... בטַנְדִיל היינו יודעים... הדבר היה נודע לי... לא, דבר כזה לא היה..."

לאחר תשובה רשמית ונחרצת זו לא היתה לגְלֶנֶרְבַאן כל סיבה להוסיף ולהִשתהות במצודת "עצמאוּת". הוא וחבריו פרשו להם, הם הודו לסַמָל ולחצו עִמו ידיים.

גְלֶנֶרְבַאן נואש כליל ותקוותיו הִתבדו. רוֹבֶּרְט פסע לצִדו בלא אוֹמֶר, ועיניו דומעות. גְלֶנֶרְבַאן לא מצא מִלים בפיו כדי לנחמו. פָּגָנֶל נופף בזרועותיו בדַברו אל עצמו. הרב-סרן לא פצה את פיו. ובאשר לתַלְקָאב, דומה היה כי גאוותו העצמית כאִינְדְיָאנִי נפגעה על ששגה והִנחה אותם בנתיב מוטעה. ואף-על-פי-כן, איש לא העלה על דעתו להוכיחו על טעותו.

הם שבו אל הפּוֹנְדָה.

ארוחת-הערב התנהלה באווירת נְכָאִים. כמובן, איש מן הגברים האמיצים והמסורים הללו לא התחרט על התְלָאות שנשׂאו לַשווא ועל הסכנות שהסתכנו בהן לְריק. אך כאיש אחד הבינו כולם כי אָפסו סיכוייהם להצליח במשׂימתם. ואמנם, ההיה סיכוי שיפגשו את הרב-חובל גְרַאנְט בין סְיֶירָה טַנְדִיל לבין הים?

---

* מ"א גִינָאר היה שבוי בידי האִינְדְיָאנִים הפּוֹיוּצִ'ים מ-1856 עד 1859. אחרי שבי קשה הצליח לברוח תוך חציית האַנְדִים במעבר אוּסְפָּאלָה. בשנת 1861 כבר שירת בצָרְפַת והיה אחד מעמיתיו של פָּגָנֶל בחברה הגֵיאוֹגְרָפִית.

לא ולא. לוּ נפל אֵירוֹפִּי כלשהו בידי האִינְדְיָאנִים בקִרבת חופי האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי, היה הסַמָּל מדַוֵּחַ על כך. לא היה אפשר להעלים אירוע מֵעין זה מעיניהם של בני-המקום המקיימים תנועת סחר קבועה בין טַנְדִיל לכַּרְמֶן, שבשֶׁפֶך הרִיוֹ נֶגְרוֹ. הכול ידוע וגלוי לפני סוחרי המישור האַרְגֶנְטִינִי. לא נותר להם אלא לשוב ולהיפגש ללא שיהוי עִם *דַנְקֶן*, בנקודת-המִפגש בכֵּף-מֶדָאנוֹ.

בינתיים ביקש פָּגָנֶל מגְלֶנֶרְבַאן את המִסמך, שעל-סְמך פירושו התנהלו החיפושים המוטעים. הוא שב ועִיֵּין בו בכעס מופגן, מבקש להפיק מתוכו משמעות חדשה.

"ובכל זאת, המִסמך הזה ברור כשמש!" היה גְלֶנֶרְבַאן חוזר ואומר, "הוא מוסר את הפרטים הברורים ביותר בדבר טביעתו של הרב-חובל ומקום נפילתו בשבי!"

"ובכן, אין זה כך!" קרא פָּגָנֶל וחבט באגרופו על השולחן, "מאה ואחת פעמים לא! מכיוון שהָארִי גְרַאנְט איננו בפַּמְפָּה, הוא כלל אינו באַמֶרִיקָה. מִסמך זה חייב לומר לנו היכן הוא, והוא יאמר זאת, ידידַי, או שאינני עוד זָ'ק פָּגָנֶל!"

22

הגֵיאוּת

מאתיים וארבעים קילומטרים מפרידים בין מצודת "עצמאות" לבין חופי האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי. בלא עיכובים בלתי-צפויים, אמור היה גְלֶנֶרְבָאן לגמוא את המרחק בארבעה ימים ולהגיע ל*דַנְקֶן*. קשה היה לו להשלים עם המחשבה שנכשל כישלון חרוץ בכל חיפושיו והוא שב אל האונייה בלא הרב-חובל גְרַאנְט. לפיכך, למחרת היום, לא היתה דעתו נתונה למסור הנחיות ליציאה לדרך. הרב-סרן הוא שהורה לחבוש את הסוסים, דאג לחדֵש את מלאי המזון והִתווה את המשך הדרך במפה. רק בזכות פעילותו ירדה החבורה הקטנה, בשעה שמונה בבוקר, במִדרונותיה המדושאים של סְיֶירָה טַנְדִיל.

גְלֶנֶרְבָאן דהר בלִוויית רוֹבֶּרְט בלא לפצות פה; אופיו הנועז והנחוש לא הניח לו לקבל את כישלונו בשִוויון-נפש; לִבו הלם בו עד התפקעות וראשו היה כמֶרְקָחָה. פָּגָנֶל, שהתעלומה הלא-פתורה הזאת הוציאה אותו מכֵּליו, היה הופך במִלות המִסמך בכל צורה ואופן אפשריים, מנסה לדלות ממנו מידע חדש כלשהו. תַלְקָאב החריש והניח לסוסו תְאוּקָה להוליכו. רק הרב-סרן, מלא אמוּן כתמיד, נשאר איתן ברוחו, כאדם שאין לרִפיון-הרוח שליטה עליו. טוֹם אוֹסְטִין ושני המלחים השתתפו בצער אדונם. ברגע מסוים כאשר ארנבון מפוחד חצה לפניהם את שבילי הסְיֶירָה, החליפו שני הסְקוֹטִים, הגדושים אמונות תפלות, מבטים זה עם זה.

"אות מבשֵׂר-רע," הפטיר וִילְסוֹן.

"אמנם כן, ברמות סְקוֹטְלַנְד," השיב מַאלְדִי.

"מה שרע ברמות סְקוֹטְלַנְד אינו טוב יותר כאן," השיב וִילְסוֹן בפַּסְקָנוּת.

סמוך לשעות הצהריים כבר חצו הנוסעים את סְיֶירָה טַנְדִיל, ולפניהם נתגלו אדמות המישור הגַליות, המשתרעות עד לים. על כל צעד ושעל הִרווּ פלגים צלולים את אדמתו הפורייה של חבל-ארץ זה ונבלעו בצמחייה העבותה של כרי-המרעה. שוב היתה הקרקע שטוחה לגמרי, בדומה לאוֹקְיָינוֹס בשוֹך הסערה. אחרוני ההרים של אזור הפַּמְפַּס האַרְגֶנְטִינִי כבר היו מאחוריהם, ואחוּ חַדְגוֹנִי פרשׂ לרגלי הסוסים מרבד ירוק.

עד כה היה מזג-האוויר נאה. אך ביום ההוא לא היה מראה פני השמים מבשֵׂר-טובות. חֲשרות ערפילים, שנוצרו מחמת מידות החום הגבוהות בימים האחרונים, נערמו והיו לעננים כבדים שאיימו להתבקע בגשמי-זעף. לבד מזאת היה האקלים בחבל-ארץ זה לח במיוחד, בשל הקִרבה לאוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי ובשל הרוח המערבית, השולטת בו ללא מְצָרִים. הלחוּת ניכרה היטב בפוריות האזור, בשפע כרי-הדשא הדשֵנים ובגונם הירוק-כהה. ובכל זאת, לפחות באותו יום לא נפתחו ארובות השמים, ועם ערב, לאחר שגמאו על נקלה כִּברת-דרך הגונה של

יותר משישים קילומטרים, נעצרו הסוסים על שפת "קַנָאדַס" עמוקות, בריכות-ענק טִבעיות מלאות מים. לא נמצא כל מחסה, והפּוֹנְצ'וֹ שימש אוהל ושמיכה כאחד. הכול נרדמו תחת כיפת שמים מאיימת, שלמרבית המזל עדיין לא מימשה את איומה.

למחרת, בַּד בְּבַד עם השתפלות המישור, רבו הסימנים למי-תהום; הלחות חילחלה ובקעה מבַּעד לכל נקבוּביות הקרקע. עד מהרה התגלו מִקְוֵי-מים רחבי-ידיים, חלקם עמוקים וחלקם עדיין בתהליך היוָוצְרוּת. כל עוד היו אלו לְגוּנוֹת, מִקְוֵי-מים מתוחמים היטב וללא צמחיית-מים, יכלו הסוסים לחצותן על נקלה; אולם בִּצות הטין הנודדות, המכונות "פֶּנְטָאנוֹס", היו למכשול של ממש; עשׂבים גבוהים הִסוו אותן, וכדי לאתר את מקום הסכנה, חייבים היו להיכנס לתוכן.

בִּצות אלה כבר קטלו בעבר לא נפש חיה אחת ולא שתיים. רוֹבֶּרְט, שדהר כמחצית הקילומטר לפניהם, שב על עֲקבותיו בדהרה וצרח:

"מר פָּגָנֶל! מר פָּגָנֶל! יער של קרניים!"

"מה!" השיב המלומד, "גילית יער של קרניים?"

"כן, כן, או לפחות חורשת קרניים."

"חורשה! אתה חולם, נערי," השיב פָּגָנֶל ומשך בכתפיו.

"אינני חולם," התעקש רוֹבֶּרְט, "ותוכל להיווכח בכך בעצמך! איזו ארץ משונה! זורעים בה קרניים, והן צומחות כקָמָה! מה חבל שאין לי זרעים שכאלה!"

"הוא מדבר ברצינות," הפטיר הרב-סרן.

"כן, אדוני הרב-סרן, אתה עוד תִראה."

רוֹבֶּרְט לא טעה; עד מהֵרה ניצבה החבורה מול שדה ענק של קרניים, שתולות בשורות סדורות, שמשׂתרע עד אל מעֵבר לאופק. היה זה חורש של ממש, נמוך וצפוף, אך מוזר למדי.

"ובכן?" שאל רוֹבֶּרְט.

"העניין נראֶה באמת תמוּה," השיב פָּגָנֶל, ופנה אל האִינְדְיָאנִי כדי לשאול לדעתו.

"הקרניים מְבַצְבְּצות מן האדמה," השיב תַלְקָאב, "אך השְוָורים נמצאים מתחתן."

"מה!" הזדעק פָּגָנֶל, "עדר שלם מצא את קבורתו בבוץ הזה?"

"אמנם כן," השיב האִינְדְיָאנִי.

ואכן, עדר אדיר מצא פה את מותו תחת הקרקע, שנזדעזעה מחמת שְעִיטָתו. מאות שְוָורים גוועו כך, זה לצד זה, נחנקים בבִּצָה הענקית. תופעה זו, המתרחשת מפעם לפעם במרחבי המישור הָאַרְגֶנְטִינִי, לא נעלמה מן האִינְדְיָאנִי, והיתה אות-אזהרה שיש להתחשב בו. הם הקיפו את גיא-ההריגה העצום, שהיה בו כדי להשׂביע את רצונותיהם של התובעניים שבאֵלים הקדמוניים. כעבור כשעה כבר היה שׂדה-הקרניים במרחק שלושה קילומטרים מאחוריי גֵווֹם.

תַלְקָאב שקל בחרדת-מה את מצב העניינים, שהיה לא שִגרתי בעיניו. שוב ושוב נעצר על מקומו והזדקף על אַרְכּוּפָיו. קומתו הגבוהה איפשרה לו להביט מלוא-העין עד לקַצְוֵי האופק; אך היות שלא הבחין בשום דבר העשוי להסביר את המצב, שב עד מהרה לדרכו. לאחר כקילומטר נעצר בשנית, סטה מדרכם וערך גיחה של כמה קילומטרים, תחילה צפונה ואחר דרומה, ואחר-כך שב

לתפוס את מקומו בראש הקבוצה, בלא שיאמר לְמה הוא מְפלל וּממה הוא חושש. פעולה זו שחזרה ונִשנתה פעמים מִספר, סיקרנה את פָּגֶנֶל והדאיגה את גְלֶנֶרְבַאן. המדען התבקש לשאול את האִינְדְיָאנִי לפֶשֶר מעשׂיו, והוא מיהר לעשות זאת.

תַלְקַאב השיב כי הוא מופתע לראות את המישור כה רווי-מים. מִיָמיו, ובוודאי מאז הוא משמש מורה-דרך, לא דרכו רגליו על קרקע רוויה כל-כך. אפילו בעונת הגשמים העזים, תמיד ישנם במישורי אַרְגֶנְטִינָה מעברים יְבשים ממים.

"אך לְמה אפשר לייחס את הלחות המוגברת?" שאל פָּגֶנֶל.

"אינני יודע," השיב האִינְדְיָאנִי, "וכאשר אדע!..."

"האִם פלגי הסְיֶירָה, ההולכים וגואים בעִקבות הגשמים, אינם עולים לעולם על גדותיהם?"

"לפעמים."

"אולי עכשיו?"

"ייתכן!" השיב תַלְקַאב.

פָּגֶנֶל נאלץ להסתפק בתשובה חלקית זו, ומסר לגְלֶנֶרְבַאן את תמצית שׂיחתו.

"ומהי עצתו של תַלְקַאב?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"מה עלינו לעשׂות?" שאל פָּגֶנֶל את הפָּטָגוֹנִי.

"להגביר את קצב ההתקדמות," השיב האִינְדְיָאנִי.

קל יותר להשׂיא עצה מִלְמַלֵא אחריה. חיש מהר נתייגעו הסוסים מן הצעידה על הקרקע, שהיתה נשמטת מתחת לרגליהם; פני הקרקע הלכו ושקעו, ואפשר היה לדַמות חלק זה של המישור לתחתיתו של אגן עצום, שהמים הפוֹלְשָׁניים בוודאי יִתְנַקְזוּ אליו במהירות רבה. חשוב היה אֵפוא לחצות ללא עיכוב את האזורים הנמוכים שכל שיטפון יהפכם מיד לאגם.

קצב מסעם הוּאַץ. בְּרָם, כמו לא די היה במשטחי המים הנִקווים מתחת לרגלי הסוסים, סמוך לשתיים אחר-הצהריים נפתחו גם ארובות השמים, ואַשְׁדֵי גשם טְרוֹפִּי ניתכו על רחבי המישור. מעולם לא נִקרתה להם הזדמנות נאה יותר להפגין את יחסם הפִילוֹסוֹפִי למאורעות: לא היתה להם כל אפשרות לחמוק מן המבול, ומוטב היה אֵפוא שיקבלו את פניו בשלווה סְטוֹאִית. מעילי הפּוֹנְצ'וֹ נטפו מים והכובעים הִשקו אותם כגג שמַרְזביו נסתמו. גדילי הרֶקָאדוֹס נִדמו כעשׂויים סיבים נוזליים, והפָּרָשים, שסוסיהם הדוהרים התיזו עליהם בוץ, הולמים בפרסותיהם בתוך זרמי הקרקע, הוסיפו להתקדם בתוך המטר הכפול, מן הקרקע ומן הרקיע כאחד.

עם ערב, רטובים, רועדים מקור ותְשושים מעייפות, הגיעו לרָאנְצ'וֹ עלוב עד מאוד. רק בני-אדם שאינם מדקדקים בקְטנות יכלו להגדיר זאת כמחסה, ורק נוסעים השרויים במצוקה יכלו להסכים למצוא בו קורת-גג. לגְלֶנֶרְבַאן ולחבריו לא היתה ברירה. הם הצטופפו באותה בִּקתה עזובה, שאפילו אִינְדְיָאנִי עני מן הפַּמְפַּס היה בּוֹחֵל בה. בדי-עמל הובערה אש דלה מִזְרָדים, שהפיצה יותר עשן מחום. מטחי הגשם השתוללו בחוץ, ומבעד לגג התבן הרקוב חילחלו פנימה טיפות מים גדולות. ואם לא כבתה האש, היה זה משום שפעם אחר פעם נאבקו וִילְסוֹן וּמַאלְדָדִי נגד המים הפולשים. ארוחת-הערב, דלה ולא משׂביעה, התנהלה

באווירת-נְכָאים. לאיש לא היה תיאבון. רק הרב-סרן חיסל את בשר הצ'ארְקִי הרטוב, ולא ויתר אף על נגיסה אחת. מֶק-נַאבְּס שְוֵה-הנפש הִתְעלה מעל לאירועים. ואשר לפָּגָנֶל, הוא ניסה להתלוצץ כמו כל צָרְפָתִי ראוי לשמו, אך איש לא צחק.

"הבדיחות שלי רטובות," אמר, "אין בהן כל ניצוץ!"

הואיל ובנסיבות כאלה אין דבר טוב מאשר לישון, חיפש כל אחד בשינה מִפלט מן התְלָאות. היה זה לילה קשה; כותלי העץ של הרָאנְצ'וֹ חרקו כמו חישבו להישבר; הבִּקתה כולה נטתה על צִדה תחת הדף הרוח ואיימה להתעופף עם כל משב-רוח חדש; בחוץ נָאֲקוּ הסוסים האוּמְלָלים, חשׂוּפים לפוּרְעָנוּת השמים, ובבִקתה הרְעוּעָה סבלו לא פחות מהם אדוניהם. סוף-סוף גברה העייפות. רוֹבֶּרְט נרדם ראשון, ראשו שמוט על כתפו של גְלֶנֶרְבַאן, ועד מהרה ישנו כל דָּרֵי הרָאנְצ'וֹ תחת עינו הפקוחה של אלוהים.

מסתבר כי אלוהים שמר היטב עליהם, כיוון שהלילה חלף בלא פגע. הכול התעוררו למִשמע צְנִיפותיו של תָאוּקָה, שהיה עירני כדרכו, ובעט ברגליו החסונות בכותלי הבִּקתה. בשעת הצורך, כאשר תַלְקַאב הִתְמַהְמֵהַ, ידע הסוס לתת את האות ליציאה. היות שהיו אסירי-תודה לו, צִייתו לקריאתו ויצאו לדרך. הגשם נחלש, אך אדמת החומֶר אצרה את המים שנִקווּ; שלוּליות, בִּצות ואגמים עלו על גדותיהם ויצרו "בָּנָאדוֹס" אדירים, יָמות ענקיות, שעומקן מְתַעְתֵעַ. פָּגָנֶל, לאחר שנוּעץ במפתו, צדק ככל הנראה בסברה שהעלה, כי הנהרות גְרַנְדֶה ווִיְוָרוֹטָה, שבדרך-כלל מְנַקְזים את מימי המישור, התאחדו לערוץ אחד ברוחב כמה קילומטרים.

משום כך היה עליהם להגביר את קצב התקדמותם. היה זה עניין של חיים ומוות. אם תגבר הגֵיאוּת, היכן ימצאו מִקלט? בכל חוג-האופק לא נסתמנה ולוּ נקודה אחת נִישֵׂאת, ובמישור השטוח כל-כך הלכו המים והתפשטו במהירות. לפיכך האיצו בסוסיהם עד לקצה גבול יכולתם. תָאוּקָה דהר כחלוץ, מדלג כאילו שרוי היה בסביבתו הטִבעית; ראוי היה לתואר סוס-ים יותר מדוּ-חיים ימיים רבים, המצוּיָדים בסנפירים רַבֵּי-עוצמה.

לפתע פתאום, סמוך לשעה עשׂר בבוקר, החל תָאוּקָה מגלה סימני התרגשות עזים; הוא הסב את ראשו בלי הֶרֶף לאחור לעבר מרחבי הדרום השטוחים; צְנִיפותיו הלכו ונתארכו; נחיריו שאפו לתוכם בכל עוז את האוויר הטרי. הוא הזדקף בכוח על רגליו האחוריות. קַרטוּעֵי הסוס אמנם לא יכלו להשליך את תַלְקַאב מאוכפו, אולם הוא הִתקשה לרַסְנוֹ. הקצף עלה בפיו ונִמהל בדם שהֵקִיז המֶתֶג, שהוּדק בכל הכוח, ואף-על-פי-כן לא נרגע הסוס התוסס. הרוכב חש כי אילו הניח לו לנהוג כרצונו, היה הסוס נמלט צפונה ככל שהיו נושׂאות אותו רגליו.

"מה יש לו, לתָאוּקָה?" שאל פָּגָנֶל, "האִם נשכוהו העלוּקוֹת הרעבתניות השורצות במימי אַרְגֶנְטִינָה?"

"לא," השיב האִינְדְיָאנִי.

"האִם הוא נִבְעַת מסכנה כלשהי?"

"כן, הוא חש בסכנה."

"איזו סכנה?"

"אינני יודע."

העין עדיין לא היתה מסוגלת לגלות את הסכנה שניחש תָאוּקָה, אך האוזן כבר יכלה להבחין בה. ואכן, מעֵבר לגבולות האופק נשמע קול מִלמוּל עמום, בדומה לשאון של גֵיאוּת עולה. הרוח היכתה במשבים לחים, רוויים בנתְזֵי מים; הציפורים הנסות מפני הלא ידוע, חלפוּ ביעף באוויר; הסוסים השקועים במים עד לברכיהם, חשו בעוצמת הזרם. עד מהרה, ממרחק כקילומטר דרומה, נשמע קול שאון נורא של גְעִיות, צְנִיפות ופְעִיות, ועדרי-ענק הגיחו; אַנְדְרָלְמוּסְיָה של בהמות אחוזות-אֵימָה, שהיו מועדות, שבות וקמות, מסתערות קדימה ונסות על נפשן במהירות מדהימה. כמעט שלא היה אפשר להבחין ביניהן בתוך מערבולות המים שהקימו במְנוּסָתן. מאה לִוְוייתָנים מהגדולים ביותר, לא היו מסוגלים להתסיס ביתר עוצמה את מֵימֵי האוקְיינוס.

"*אַנְדָה! אַנְדָה!**" צווח האִינְדְיָאנִי בקולו הרועם.

"מה קורה כאן?" שאל פָּגָנֶל.

"הנהר עולה על גדותיו! הנהר עולה על גדותיו!" קרא תַלְקַאב ודירבן את סוסו צפונה משם.

"שיטפון!" הצטעק פָּגָנֶל ושעט בראש חבריו בעִקבות תָאוּקָה.

וטוב שלא הִתְמַהְמְהוּ ופנו צפונה, שכן שמונה קילומטרים דרומה משם היה שוצף נַחְשול מים במורד המישור והופכו לאוקְיינוּס. העשָׂבים הגבוהים נעלמו, כאילו נקצרו. אגודות שיחי מִימוֹסָה נתלשו בזרם, נסחפו והתלכדו למעְיַן איים צפים. נַחְשול המים האדיר הסתער בגלים מעוּבִּים, ולא היה אפשר לעמוד בפניהם. בלי-ספק נפרצו הבָּרַנְקָס, אותם סְכרים שעל נהרות הפַּמְפָּה הגדולים, ואולי התלכדו מימי הרִיוֹ קוֹלוֹרָדוֹ בצפון והרִיוֹ נֶגְרוֹ בדרום לערוץ משותף.

נַחְשול המים, שעליו הִתריע תַלְקַאב, הגיח במהירות של סוס מירוץ. הרוכבים נסו מפניו כענן על כנפי סערה. לשווא ביקשו מבטיהם אחר מקום מסתור. רקיע ומים התמזגו עם קצות האופק. הסוסים, שהסכנה דירבנה אותם, שָׁעֲטוּ משולחי-רֶסֶן, ורק בקושי עלה בידי הפָּרָשים להיצמד לאוכפים. שוב ושוב הסב גְלֶנֶרְבָאן את ראשו לאחור.

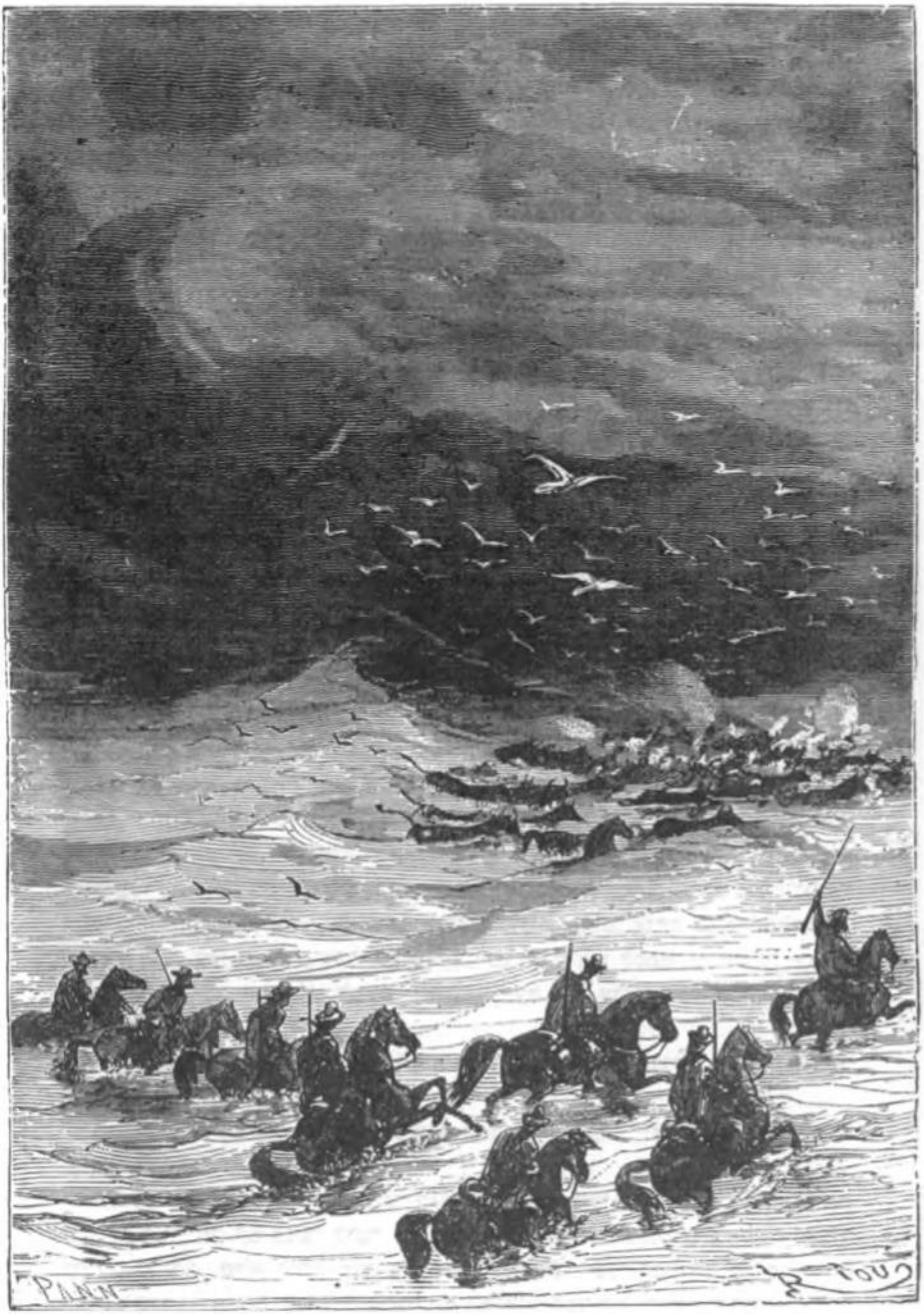
"המים מדביקים אותנו," הירהר בלִבו.

"*אַנְדָה! אַנְדָה!*" היה תַלְקַאב ממשיך וזועק.

והכול האיצו עוד ועוד בבהמות הרכיבה האוּמְלָלות. מִירְכֵיהן, שהדָרְבָנוֹת חרצו בהן תלמים, ניגַר דם טרי וצָבַע את המים בפסי-אודם ארוכים. הסוסים היו מועדים במַהמוּרות הקרקע, מסתבכים בעשׂבים החבויים מלמטה וכושלים. הרוכבים הקימו אותם, אך הם שבו ונפלו, ושוב הקימו אותם וחוזר חלילה. מִפלס המים הוסיף לעלות. גלים ארוכים בישרו על הסתערותו הקרֵבה של נֵד-המים, שהיה מַגְעִיש את כרבּולתו המקציפה במרחק פחות משלושה קילומטרים. המאבק העילאי כנגד הנורא שבאֵיתני הטבע נמשך עוד כרבע שעה. הנמלטים לא היו מסוגלים להעריך את המרחק שגמאו במְנוּסתם, אך על-פי מהירות שְׁעִיטָתם, היה המרחק רב. אולם הסוסים, שהמים הגיעו עד חזותיהם, התקדמו עתה בקושי רב. גְלֶנֶרְבָאן, פָּגָנֶל, אוֹסְטִין, כולם היו בטוחים באובדנם וסברו כי נועד להם המוות הנורא של

---

* תתקדם! תתקדם!

הנהר עולה על גדותיו! הנהר עולה על גדותיו!

ניצולי אונייה אומְללים בלב-ים. הקרקע היתה הולכת ונשמטת מתחת לרגלי הסוסים, ודי היה במים בעומק כשני מטרים כדי להטביעם. יִקְשֶׁה לתאר את אֵימתם של שמונת הגברים לנוכח הגֵיאוּת העולה ומציפה אותם. הם חשוּ חסרי-אונים למול אסון-הטבע, האדיר לאין-שיעור מכל כוח אנושי. ישועתם לא היתה עוד נתונה בידיהם.

כעבור חמש דקות החלו הסוסים שׂוחים; הזרם עצמו גְרָפָם בעוצמה אדירה ובמהירות מדהימה, כאילו דהרו במלוא כוחם, כלומר יותר משלושים קילומטרים בשעה.

כשנִדמה היה שכָּלוּ כל הקִצים, נשמע לפתע קולו של הרב-סרן.

"הנה עץ!" קרא.

"עץ?" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"שם! שם!" השיב תַלְקַאב.

ובאצבעו הורה לעבר עץ אגוז ענקי שהזדקר בבדידותו בלב המים, במרחק כשלוש-מאות מטרים צפונה.

לא היה צורך לדַרבן את הרוכבים. חייבים היו להגיע בכל מחיר לעץ זה שנִקרה להם באורח מפתיע כל-כך. הסוסים, ככל הנראה, לא יצליחו להגיע אליו, אך לכל הפחות ייִנָּצלו האנשים. הזרם הוסיף לגרוף אותם. ברגע זה השמיע סוסו של טום אוֹסְטִין קול צְניפה חנוקה ונעלם. רוכבו, שנחלץ מאַרְכּוּפָּיו, החל שׂוחה בכוח.

"היצָּמד לאוכף שלי," קרא לעברו גְלֶנֶרְבַאן.

"תודה, כבוד הלורד," השיב טום אוֹסְטִין. "אך זרועותי עדיין חסונות."

"ומה באשר לסוסך, רוֹבֶּרְט?" פנה גְלֶנֶרְבַאן לעֵבר גְרַאנְט הצעיר.

"הוא ממשיך, מִילוֹרד! הוא ממשיך! הוּא חותר כדג!"

"זהירות!" קרא הרב-סרן בקול רם.

אך נאמרו המִלים, והנַחְשול הכביר הִשׂיגם. גל מִפְלַצְתִי, שגובהו יותר משלושה-עשׂר מטרים, שטף בשאון-אֵימים את הנמלטים. אנשים ובעלי-חיים, כולם נעלמו במערבולת הקצף. גל אדיר, שמשקלו מיליוני טונות, גילגל אותם במימיו הגועשים. משחלף הגל, צפו האנשים ועלו על פני המים; הם מיהרו לספור זה את זה – איש לא נעדר אך כל הסוסים, למַעֵט תָאוּקָה, שעל גבו עדיין רכב אדונו, נעלמו לעדי-עד.

"חֲזַק וֶאֱמָץ! חֲזַק וֶאֱמָץ!" חזר וקרא גְלֶנֶרְבַאן, תומך בפָּגָנֶל ביד אחת וחותר בידו השנייה.

"הכול בסדר! הכול בסדר!..." השיב המדען המכובד, "ואפילו אינני מצטער על..."

על מה לא הצטער? הדבר נותר בגדר תעלומה, שכֵּן המסכן נאלץ לבלוע את סוף משפטו יחד עם כחצי ליטר מי-טיט. הרב-סרן היה מתקדם בשלווה וחותר חתירה סדירה, שלא היתה מביישת שׂחיין מקצועי. שני המלחים פילסו דרכם במים כשני דוֹלְפִינִים השׂרויים בסביבתם המימית הטִבעית. ואילו רוֹבֶּרְט, שנצמד לרעמתו של תָאוּקָה, נסחף עִמו. תָאוּקָה היה מפלֵח את המים במרץ מופלא, דבֵק בנתיב שהוליך אל העץ, שאליו נִסחף עם הזרם.

הנה העץ כבר היה במרחק שבעה מטרים, ובן-רגע הגיעה אליו החבורה כולה. התמזל מזלם, שכן אילו החטיאו מקום מִבטחים זה, היו מאבדים כל סיכוי להינצל ונידונים לטביעה.

המים כבר התנשׂאו עד לקצה הגזע, שממנו מסתעפים הענפים העיקריים. קל היה אֵפוא להיצמד לשם. תַלְקַאב עזב את סוסו, טיפס ראשון ומשך אחריו את רוֹבֶּרט, ועד מהרה הניפו זרועותיו האֵיתנות את כל השׂחיינים התשושים למקום מבטחים.

אך תָאוּקָה, שנסחף בזרם, התרחק במהירות. הוא הֵפנה את ראשו הנבון לעבר אדונו ובנערו את רעמתו הארוכה, קרא לו בצהלות.

"אתה מפקיר אותו!" קרא פָּגָנֶל לעבר תַלְקַאב.

"אני?!" זעק האִינְדִיָאנִי.

הוא צלל למים הגועשים, ושב ונתגלה במרחק שלושה מטרים מהעץ. דקות מִספר לאחר-מכן כבר נשענה זרועו על צווארו של תָאוּקָה, וסוס ורוכבו נסחפו יחדיו אל אופק הצפון הערפילי.

23
לחיות כציפורים

העץ שגְלֶנֶרְבַאן וחבריו מצאו עליו מחסה דמה לעץ אגוז בעַלְוָותו המבהיקה ובצורתו המעוגלת. בעצם היה זה "אוֹמְבּוּ", זַן של עץ הגדל מבודד במישורי אַרְגֶנְטִינָה. גזעו האדיר והמְסוּקָס היה מקוּבע לקרקע לא רק באמצעות שורשיו העבים, אלא גם באמצעות חוֹטָרים איתנים, שהגבירוּ את אחיזתו האמיצה בקרקע. לכן עמד העץ איתן גם מול הסתערותו של גֵד-המים.

אוֹמְבּוּ זה התנשׂא לגובה כשלושים מטרים והיה מסוגל לסוֹכך בצִלו על שטח שהיקפו כמאה ועשׂרים מטרים. פיגום גדול זה ניצב היה על שלושה בדים עבים, שהתפצלו מגזע ברוחב כשני מטרים. שניים מן הבַדים הללו היתַמְרו כמעט אנכית, והם שתמכו בשְמשיית העַלְוָוה האדירה, שבַּדֶיהָ המצולבים, המפותלים והשזורים אלה באלה כמעשֶׂה מְקלע-קש, יצרו מחסה בלתי-חדיר. בניגוד להם הבד השלישי התפרשׂ כמעט אופקית מעל מי השיטפון הנוהמים; עליו הנמוכים של העץ הִשְׂתַכְשְכוּ בהם. ענף זה יצר מעֵין כֵף בולט קדימה, כמו אי ירק המוּקף אוֹקְיָינוּס של מים. מרחב לא חסר על עץ-נְפילים זה; העַלְוָוה, שפנתה כלפי חוץ, הותירה בלב העץ מְרווחים פנויים בשפע, קרחות-יער של ממש, אוויר צלול ורעננות בכל מקום. למראה הענפים המתנשׂאים אל העננים באֵינספור בַּדיהם, השְׂרָכִים הטַפיליים המִשְׂתָרְגִים בתוכם, וקרני השמש המחליקות מבעד למִפלסי העַלְוָוה, אפשר היה לחשוב שאותו עץ אוֹמְבּוּ בודד נושׂא על גִזעו יער שלם ממש.

כשהגיעו הניצולים אל העץ, נחרדה מוֹשֶבֶת בעלי-הכנף לענפים העליונים והקימה קול מחאה צרחני כנגד הַסָגַת-גבול מובהקת כל-כך. ציפורים אלה, שאף הן חיפשו מִפלט בין ענפיו של האוֹמְבּוּ הבודד, נמצאו שם במאות, ובהן שַחְרוּרִים, זַרְזִירִים, אִיסָאקוֹת, אִילְגְרוֹת, ובעיקר ציפורי פִּיקָה-פְּלוֹר, מעֵין ציפורי-זבוּב מרהיבות בסַסגוֹנִיוּתן; כשהתעופפו, נדמה היה שמשב-רוח מַשִיל מעִם העץ את כל פרחיו.

כזה היה המחסה שנזדמן לחבורתו הקטנה של גְלֶנֶרְבַאן. גְרַאנְט הצעיר וּוִילְסוֹן קל-התנועה אך נִתלו בענפי העץ, וכבר מיהרו להעפיל עד לענפיו העליונים, ראשיהם מבצבצים מתוך כיפת-הירק. מנקודת-תצפית נישׂאת זו חבק מבטם אופק רחב-ידיים. האוֹקְיָינוֹס שנתהווה מחמת השיטפון הקיפם מכל עבר, ומבטיהם, ככל שנישׂאו למרחק, לא יכלו להשׂיג את גבולותיו. כל עץ לא נראה לעין, והאוֹמְבּוּ, האחד והיחיד שהגיח בלב המים שגָאוּ, רטט תחת לחץ זרימתם. במרחקים, נִגְרָפים מדרום לצפון, חלפו נישׂאים בזרם השוצף גזעים שנעקרו מן השורש, ענפים מעוקמים, גגות תבן שנתלשו מעל איזה רָאנְצ'וֹ שנחרב, קורות בניין שהמים עקרו מגגות של אֶסְטַנְסִיוֹת, פגרים של בעלי-חיים שטבעו, עורות שותתי-דם

ועץ מתנודד שעליו משפחה שלמה של יָגוּאָרים שואגים הנצמדים בציפורניהם לרַפְסוֹדָה הרְעוּעה. נקודה שחורה רחוקה יותר, כמעט לא נראית, צדה את עינו של וִילְסוֹן. היו אלה תַלְקָאב ותָאוּקָה הנאמן שלו, שנעלמו במרחק.

"תַלְקָאב, חברנו!" זעק רוֹבֶּרְט ופשט את ידו לעבר הפָּטָגוֹנִי אמיץ-הלב.

"הוא כבר יציל את עצמו, מר רוֹבֶּרְט," השיב וִילְסוֹן, "בוא נצטרף אל כבוד הלורד."

מקֵץ רגע ירדו רוֹבֶּרְט גְרַאנְט והמלח את שלוש קומות הענפים ומצאו עצמם על ראש הגזע. שם כבר ישבו גְלֶנֶרְבָאן, פָּגָנֶל, הרב-סרן, אוֹסְטִין ומַאלְדָדִי, ברגליים פשוקות או צמודות, כל אחד לפי כשרונו הטבעי. וִילְסוֹן מסר דיווח על סיורו בצמרת האוֹמְבּוּ. הכול היו שותפים לדעתו באשר לתַלְקָאב. התעוררה מחלוקת רק באשר לשאלה מי יציל את מי, תַלְקָאב את תָאוּקָה או תָאוּקָה את תַלְקָאב. בלי-ספק, מצבם של מִשְתַּכְּנֵי האוֹמְבּוּ היה מדאיג יותר. העץ, ככל הנראה, לא יכרע תחת עוצמת הזרם, אך השיטפון הממשיך לגְאוֹת עלול להגיע לענפיו העליונים, שכֵּן קרקעיתו השקועה של האזור היתה למִקווה מים עמוק. מעשהו הראשון של גְלֶנֶרְבָאן היה אֵפוא לציין באמצעות חתכים בעץ נקודות-ציון שיאפשרו לו לצְפּוֹת בשינויים במִפלס המים. הגֵיאוּת שהתייצבה נראתה כאילו הגיעה לשיאה, והם שאבו מכך עידוד.

"ועתה, מה עלינו לעשות?" שאל גְלֶנֶרְבָאן.

"להתקין לנו קֵן, כמובן!" השיב פָּגָנֶל בעליצות.

"להתקין קֵן?!" קרא רוֹבֶּרְט.

"בוודאי, נערי, היות שנִבצר מאיתנו לחיות כדגים, נחיה חיי ציפורים."

"יפה!" אמר גְלֶנֶרְבָאן, "אך מי הציפור שתאכילנו?"

"אני," השיב הרב-סרן.

כל המבטים נִפנו לעברו; מֶק-נַאבְּס ישב בנוחות במעֵין כוּרסה טִבעית שנוצרה משני ענָפים גמישים, וביד אחת הושיט את האַלְפּוֹרְחַס* שלו, הרטובים, אך התְפוּחים.

"הו! מֶק-נַאבְּס," קרא גְלֶנֶרְבָאן, "מתאים לך! רק אתה מסוגל לחשוב על הכול, אפילו בנסיבות שבהן מותר לשכוח הכול."

"למן הרגע שהוחלט שלא נמות בטביעה," השיב הרב-סרן, "לא היה בכוונתי למות ברעב!"

"גם אני הייתי חושב על כך," העיר פָּגָנֶל בתמימות, "אִלְמָלֵא הייתי מפוזר כל-כך!"

"מה מכילים האַלְפּוֹרְחַס הללו?" שאל טום אוֹסְטִין.

"מזון לשִבעה אנשים למשך יומיים," השיב מֶק-נַאבְּס.

"יפה," אמר גְלֶנֶרְבָאן, "אני מקווה שמִפלס המים יירד דָיו בעשׂרים וארבע השעות הקרובות."

"או שנמצא עד אז איזו דרך לשוב ולהגיע לקרקע מוצקה," אמר פָּגָנֶל.

"חובתנו הראשונה היא, אם כן, לסעוד ארוחת-צהריים," הפטיר גְלֶנֶרְבָאן.

---

* מין תיקים מעור שמחוברים לאוכף ובדרך-כלל משמשים לאִחסון מזון ומים.

"אך תחילה נייבש את עצמנו," העיר הרב-סרן.

"ואֵש?" תמה וִילְסוֹן.

"ובכן, נדליק אש," השיב פֶּנֶגְל.

"היכן?"

"בראש הגזע, כמובן!"

"במה?"

"בענפים יבשים שנְקוֹשֵש מן העץ עצמו."

"אך כיצד נצית את האש?" שאל גְלֶנֶרְבַאן. "המצית שלנו דומה לספוג רטוב."

"נסתדר בלעדיה!" השיב פֶּגֶנֶל. "מעט אֵזוב יבש, קרן שמש, עדשת המִשקפת שלי, ומיד תיווכחו באיזו אש אתחמם. מי יילך לקוֹשֵש ענפים ביער?"

"אני!" קרא רוֹבֶּרְט.

כחתול צעיר נעלם במעבה העץ, בחברת ידידו וִילְסוֹן. בעת הֶעְדרם מצא פֶּגֶנֶל אֵזוב יבש די צורכו; גם קרן שמש הושׂגה על נקלה, הואיל וכוכב-היום זרח אז בעוצמה רבה. אחר-כך, בעזרת עדשת המִשקפת, הצית בנקל את חומרי-הבעירה, שהונחו על מצע עלים לח במִסְעָף ענפיו הראשיים של עץ האוֹמְבּוּ. היתה זו מעֵין אָח טבעית ששום סכנה של שׂריפה לא היתה כרוכה בה. עד מהרה שבו וִילְסוֹן ורוֹבֶּרְט, וזרועותיהם עמוסות ענפים יבשים שהושלכו מיד על האֵזוב. כדי לווסֵת את זרימת האוויר במדורה התייצב פֶּגֶנֶל מעליה, ברגליים מפושׂקות כמִנהג הערבים, ובתנועות התרוממות ורכינה מהירות יצר באמצעות הפּוֹנְצ'וֹ שלו משב-אוויר עז. חיש מהר התלקח העץ היבש, ולהבה נאה ומרצֶדֶת התנשׂאה מעל לאח המְאוּלְתֶרֶת. כל אחד התייבש כאוות-נפשו בעוד מעילי הפּוֹנְצ'וֹ, שנִתלו על ענפי העץ, מִתְבַּדְּרִים ברוח. אחרי-כן סעדו ארוחת-צהריים, קוֹצְבִים את מנתם, שכֵּן היה עליהם לחשוב גם על יום המחרת; ומה אם יתרוקן האגן האדיר לאט יותר מכפי שמקווה גְלֶנֶרְבַאן? כְּכלות הכול היו כמויות הצֵידה מצומצמות עד מאוד. עץ האוֹמְבּוּ אינו מניב פרי, אך למרבה המזל הוא הִציע מִכסָה ראויה לציון של ביצים טריות, בזכות הקִנים המרובים שבין ענפיו, וזאת בלי להביא בחשבון את דייריהם בעלי-הכנף. אסור היה לזלזל בּמַשְאַבִּים שכאלה.

ועתה, מתוך מחשבה על שְהִייה ממושכת בין ענפי העץ, היה עליהם להתארגן כדי לשפֵּר את תנאי-המגוּרים.

"כיוון שהמטבח וחדר-האוכל מצויים בקומת-הקרקע," אמר פֶּגֶנֶל, "נלך לישון בקומה הראשונה; הבית רחב-ידיים, ושׂכר-הדירה אינו גבוה; אין צורך אֵפוא שנִצְטמצם. אני מבחין שם למעלה בעריסות טִבעיות, ואם ניקָשֵר אליהן היטב, נוכל לישון כאילו היו המיטות הנוחות בעולם. אין לנו ממה לחשוש; ומלבד זאת, נציב שמירה, ודַי במִניננו כדי להדוף המוני אִינְדְיָאנִים וחיות-טרף למיניהן."

"רק כלי-נשק חסרים לנו," הפטיר טוֹם אוֹסְטִין.

"אקדחַי עִמי," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"גם אקדחַי," הכריז אחריו רוֹבֶּרְט.

"מה התועלת בהם," הוסיף טוֹם אוֹסְטִין, "כל עוד פֶּגֶנֶל אינו מוצא דרך לייצר אבק שׂריפה?"

"אין צורך," השיב מֶק-נַאבְּס, והִצביע על נרתיק אבק-השׂריפה, שנשמר במצב מעולה.

"איך הוא הגיע אליך?" שאל פָּגָנֶל.

"מתַלְקָאב. הוא חשב שהנרתיק יוכל להביא לנו תועלת, ומָסַרו לי קודם שהתנפל אל המים לחוש לעזרת תָאוּקָה."

"אִינְדְיָאנִי אציל-נפש ואמיץ-לב!" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

"אכן כן," השיב טוֹם אוֹסְטִין, "אם כל הפָּטָגוֹנִים נוצקו בדְמוּתו, אני מצדיע לפָּטָגוֹנְיָה."

"אני מבקש לא לשכוח את הסוס!" קרא פָּגָנֶל. "גם הוא פָּטָגוֹנִי ואם אינני טועה, עוד נשוב ונחזה בהם, בתַלְקַאב הנישׂא על גב תָאוּקָה."

"מהו המרחק מכאן לאוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי?" שאל הרב-סרן.

"כשישים קילומטרים לכל היותר," השיב פָּגָנֶל. "ועתה, ידידַי, היות שכל אחד חופשי לעשות ככל העולה על רוחו, אני מבקש מִכם רשות לפרוש מעִמכם; אעלה למצוא לי נקודת-תצפית גבוהה, ובעזרת המִשקפת שלי אדווח לכם על המתרחש בעולם הרחב."

הרשות ניתנה למדען, והוא טיפס בזריזות מענף לענף ונעלם מאחורי מסך העלים הצפוף. עמיתיו למסע החלו מתארגנים ללינה. ההתארגנות היתה פשוטה ומהירה. באין מַצָּעים לסדֵר ורהיטים להסיט ממקומם, שבו הכול חיש מהר למקומם סביב האח. אז נקשרה שׂיחה אך לא עוד על מצבם הנוכחי, שהיה עליהם לשׂאתו באורך-רוח, אלא על הנושׂא הבלתי-נִדלה של הרב-חובל גְרַאנְט.

אם ייסוֹגו המים, אזי בתוך שלושה ימים ישובו ויעלו על סיפונה של *דַנְקֶן*. אולם הָארִי גְרַאנְט ושני המלחים, אותם ניצולים אוּמְלָלים, לא יהיו עִמם. לאחר כישלון זה, לאחר חצייתה המיותרת של אַמֶרִיקָה, דומה היה שכל תקווה לשוב ולמוצאם נָגוזה לבלי שוב. אנה ייפנו בחיפושיהם? מה רב יהיה כְּאֵבָן של לֵיְדִי הֶלֶנָה ושל מֶרִי גְרַאנְט כשייוודע להן כי העתיד אינו צופן כל תקווה!

"אחותי המסכנה!" אמר רוֹבֶּרְט, "בשבילנו הכול אבוד!"

הפעם לא מצא לורד גְלֶנֶרְבַאן כל מִלת ניחומים. איזו תקווה יכול להפיחַ בלב הנער? כלום לא עשׂה דרכו, במדויק, לפי הנחיות המִסמך?

"ואף-על-פי-כן, הרי קו-הרוחב °37 אינו סתם מִספר! בין אם מייחסים אותו למקום טביעתה של האונייה ובין אם למקום שִביו של הָארִי גְרַאנְט, אין הוא פרי השערה, פירוש או נִיחוש! במו עינינו קראנו אותו!"

"כבוד הלוֹרד, כל זה אמת לאמיתה," השיב טוֹם אוֹסְטִין, "ובכל זאת, חיפושינו לא עלו יפה."

"זה מרגיז ומייאש גם יחד," הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"מרגיז, אם זה רצונך," הגיב מֶק-נַאבְּס בשלווה, "אך לא מייאש. דווקא משום שמצוי בידינו מִספר שאין עליו עוררין, יש לדלות מתוכו עד תום כל מידע אפשרי."

"מה רצונך לרמוז בזאת?" שאל גְלֶנֶרְבַאן. "ומה לדעתך נותר לנו לעשות?"

"דבר פשוט והגיוני עד מאוד, אֶדוּאַרְד יקירי. כשנשוב לסיפונה של *דַנְקֶן*, נִפנה חרטום מזרחה, ואם יהיה צורך, נעקוב אחר קו-הרוחב °37 עד לנקודת-מוצאו."

"הסבור אתה, מֶק-נַאבְּס, שלא שקלתי אפשרות זו?" השיב גְלֶנֶרְבָאן. "לא פעם ולא פעמיים! אך איזה סיכוי יש לנו להצליח? כלום אין בנטישת יבשת אַמֶרִיקָה משום התרחקות מן האתר שציין הָארִי גְרַאנְט בעצמו, מאותה פָּטָגוֹנְיָה, הנזכרת בבירור במִסמך?"

"האִם יש לדעתך טעם לשוב ולפתוח בחיפושים בפַּמְפַּס," השיב מֶק-נַאבְּס, "בשעה שאתה סמוך ובטוח כי בְּרִיטַנְיָה לא נטרפה בסמוך לחופי האוֹקְיָינוֹס השקט ולא בסמוך לאוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי?"

גְלֶנֶרְבָאן לא השיב דבר.

"קלוּש ככל שיהיה הסיכוי, האינך סבור כי מחובתנו לנסות ולהתקדם לאורך קו-הרוחב שציין הָארִי גְרַאנְט בעצמו?"

"אינני טוען שלא..." השיב גְלֶנֶרְבָאן.

"ואתם ידידַי," הוסיף הרב-סרן ופנה לסַפָּנִים, "האינכם שותפים לדעתי?"

"לחלוטין," השיב טום אוֹסְטִין, בעוד מַאלְרָדִי וּוִילְסוֹן מאשרים את דבריו בניד-ראש.

"הקשיבו לי, ידידַי," שב ופתח גְלֶנֶרְבָאן, לאחר שהירהר במשך כמה דקות, "ושמע היטב גם אתה, רוֹבֶּרְט, שכֵּן זהו דיון חשוב. אעשה כל שאוכל כדי לשוב ולמצוא את הרב-חובל גְרַאנְט. התחייבתי לכך, ואם יְהֵא צורך, אקדיש לכך את כל חיי. כל סְקוֹטְלַנְד כולה תצטרף אלי כדי להושיע אדם אציל-נפש זה, שמסר את נפשו למענה. גם אני סבור אֵפוא שקלוּש ככל שיהיה הסיכוי, מחובתנו להַקיף את העולם בעִקבות קו-הרוחב 37°, ואעשה כן. אך לא זו השאלה הדורשת פתרון מיידי. השאלה העומדת על הפרק היא: האם חייבים אנו לנטוש סופית, וללא דיחוי, את חיפושינו ביבשת אַמֶרִיקָה?"

השאלה, שהוצגה בצורה נוקבת, נותרה בלא מענה. איש לא העז להביע את דעתו.

"ובכן?" שב ופנה גְלֶנֶרְבָאן ביתר-הדגשה לרב-סרן.

"אֶדוּאַרְד יקירי," השיב מֶק-נַאבְּס, "תהא זו אחריות כבדה להשיב לך בו-במקום. הדבר דורש מחשבה. תחילה רצוני לדעת אֵילוּ ארצות חוצה קו-הרוחב 37° בחלק הדרומי של כדור-הארץ."

"הוֹ! זה כבר תחום עניינו של פָּגָנֶל," השיב גְלֶנֶרְבָאן.

"הבה ונשאל אֵפוא לדעתו," השיב הרב-סרן.

אולם המדען, החבוי בעַלְוַות האוֹמְבּוּ העבותה, לא נִראה. צריך היה לקרוא לו בקולי-קולות.

"הֵי פָּגָנֶל! פָּגָנֶל!" קרא גְלֶנֶרְבָאן.

"אני פה," השיב קול ממרומים.

"היכן אתה?"

"במִגדלי."

"מה מעשיך שם?"

"אני בוחן את מרחבי האופק."

"התוכל לרדת לרגע?"

"אתם זקוקים לי?"

צעקת-אדירים נשמעה במרומי האומבו

"כן."

"לשם מה?"

"מבקשים אנו לדעת אֵילוּ ארצות חוצה קו-הרוחב 37°?"

"אין דבר פשוט מזה," השיב פָּגֶנֶל. "אין צורך אפילו שאטרח וארד לשֵם כך."

"ובכן, אמוֹר."

"הנה כך. בצאתו מאַמֶרִיקָה חוצה קו-הרוחב 37° את האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי."

"יפה."

"בדרכו הוא פוגש באִיֵי טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה."

"ואז?"

"הוא חולף כשתי מעלות מתחת לכֵף התִקְוָוה-הטוֹבָה."

"ואחר-כך?"

"אחר-כך הוא נמתח לאורך האוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי."

"והלאה?"

"הוא נוגע-לא-נוגע באי סַן-פְּיֶיר, שבקבוצת איי אַמְסְטֶרְדָם."

"הַמשך."

"הוא חוצה את אוֹסְטְרַלְיָה בחבל וִיקְטוֹרְיָה."

"ואז?"

"ביוצאו מאוֹסְטְרַלְיָה... "

אך המשפט האחרון לא נשלם. כלום נתקף הגֵיאוֹגְרָף היסוסים? כלום נִתגלעו בְּקיעים בידע שלו? לא ולא; צעקת-אדירים נשמעה במרומי האוֹמְבּוּ.

גְלֶנֶרְבַאן וידידיו החווירו ונעצו מבטים זה בזה. כלום ניחַת עליהם אסון חדש? שמא נפל פָּגֶנֶל ביש-המזל מהעץ מטה? וִילְסוֹן ומַאלְרָדִי מיהרו לחוש לעזרתו, אך הנה נגלה להם גוף מוארך, גופו של פָּגֶנֶל, שהיה מידרדר מענף לענף. האִם הוא חי? האִם הוא מת? איש לא ידע, אך הוא כבר עמד לצנוח למים הגועשים, כאשר הרב-סרן בלם ביד-איתנים את נפילתו.

"תודה לך, מֶק-נַאבְּס!" הצטעק פָּגֶנֶל.

"ובכן, מהו? מה קרה לךָ?" שאל הרב-סרן. "מה קורה איתך? שוב אחד מהֶיסחי-הדעת השכיחים שלך?"

"כן! כן!" השיב פָּגֶנֶל בקול חנוק מהתרגשות. "כן! הֶיסח-דעת... ממש כביר, הפעם!"

"ומהו?"

"טעינו! אנחנו עדיין טועים! אנחנו ממשיכים לטעות!"

"הַסבר את דבריך!"

"גְלֶנֶרְבַאן, רב-סרן, רוֹבֶּרְט, וכולכם, ידידַי," קרא פָּגֶנֶל, "השומעים אתם? אנחנו מחפשים אחר הרב-חובל במקום שאיננו!"

"מה אתה סח!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"לא רק במקום שאיננו," הוסיף פָּגֶנֶל, "אלא במקום שלא היה בו מעולם!"

• 24 •
עדיין חיים כציפורים

הדברים הלא צפויים הללו עוררו פליאה עמוקה. מה רצה לרמוז הגֵיאוֹגְרָף בדבריו? האִם איבד את שְׁפִיוּת דעתו? אך הואיל ודיבר בשִׁכנוּע רב כל-כך, ננעצו כל המבטים בגְלֶנֶרְבַאן. קביעה זו של פָּגָנֶל היתה מענֶה ישיר לשאלה שהציג הלורד. אך גְלֶנֶרְבַאן, מצִדו, הֶחֱוָה תנועת שלילה, שלא העידה לטובתו של המדען.

ואף-על-פי-כן כבש פָּגָנֶל את התרגשותו והמשיך בדבריו:

"כן!" קרא בקול חדור אמונה, "אכן! טעינו בחיפושׂינו וקראנו במִסמך מה שאין בו!"

"הַסבר את עצמך, פָּגָנֶל," קרא לעברו הרב-סרן, "והירָגע מעט."

"הדבר פשוט מאוד, מֶק-נַאבְּס. כמוני כמוכם, שגיתי ודבקתי בפירוש מוטעה של המִסמך. אך לפני רגע קט, בהיותי במרומי העץ עת השבתי לשאלותיכם, התעכבתי על המִלה 'אוֹסְטְרַלְיָה', ואז חלף במוחי הבזק והכול הִתחוור לי."

"מה!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן, "אתה טוען שהָארִי גְרַאנְט?..."

"אני טוען," השיב פָּגָנֶל, "שהמִלה austral שמופיעה במִסמך אינה מִלה שלמה, כפי שסברנו עד כה, אלא שורש המִלה **אוֹסְטְרַלְיָה**."

"טענה תמוהה מאין כמוה!" הגיב הרב-סרן.

"רק תמוהה?!" השיב גְלֶנֶרְבַאן במשיכת כתפיים, "זה פשוט בלתי-אפשרי!"

"בלתי-אפשרי אינה מִלה מקובלת בצָרְפָת," אמר פָּגָנֶל.

"הייתכן?" קרא גְלֶנֶרְבַאן, ובקולו נשמעה נימה של חוסר-אמון מוחלט. "אתה מעז לקבוע, לאור המִסמך, שטביעתה של *בְּרִיטַנְיָה* התרחשה ליד חופי אוֹסְטְרַלְיָה?"

"אני בטוח בכך!" השיב פָּגָנֶל.

"חי נפשי, פָּגָנֶל," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "זוהי קביעה מפתיעה בבואה מפיו של מזכיר החברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה."

"ומדוע?" שאל פָּגָנֶל, שנפגע בנקודת-התוּרְפָּה שלו.

"משום שאם אתה טוען שהכוונה לאוֹסְטְרַלְיָה, הרי חייב אתה לקבל כעובדה את דבר קיומם של אִינְדְיָאנִים שם, ודבר מעֵין זה עדיין לא הוכח עד היום."

פָּגָנֶל לא הופתע מן הטיעון. ללא-ספק ציפה לו, ועל כן החל מחייך.

"גְלֶנֶרְבַאן היקר, אַל יִתְהַלֵּל חוֹגֵר כִּמְפַתֵּחַ; עוד אַכֶּה אותך אַפַּיִם ארצָה, כמאמר הצָרְפָתִים, ומעולם לא היה אַנְגְלִי שהוּכָּה כך שוק על יָרֵךְ! זה יהיה הגמול על תבוּסוֹתֵינו בקְרֶסִי ובאַזֶנְקוּר!"

"אַדְרַבָּא, הכֵּה אותי, פָּגָנֶל!"

"הקשב היטב. במִסמך לא מוזכרים אִינְדְיָאנִים, כפי שלא מוזכרת בו פָּטָגוֹנְיָה!

המִלה המקוטעת indi אין מובנה Indiens, אִינְדְיָאנִים, אלא Indig'enes, ילידים! האִם מקובל עליך שישנם ילידים באוֹסְטְרַלְיָה?"

יש להודות שברגע זה בָּהָה גְלֶנֶרְבַאן בפָּגָנֶל.

"כל הכבוד, פָּגָנֶל!" קרא מֶק-נַאבְּס.

"האִם מקובל עליך הפירוש שלי, לורד יקר?"

"כן!" השיב גְלֶנֶרְבַאן, "אם תוכיח לי שהמִלה הקטועה gonie אינה מתייחסת לארץ הפָּטָגוֹנִים!"

"מובן שלא," קרא פָּגָנֶל, "לא מדובר בפָּטָגוֹנְיָה. קְרא שָׁם מה שתִרצה, למַעֵט המִלה פָּטָגוֹנְיָה."

"ומה כן?"

"קוֹסְמוֹגוֹנְיָה! תֵיאוֹגוֹנְיָה! אַגוֹנְיָה!..."

"אַגוֹנְיָה!*" הפטיר הרב-סרן.

"לא אכפת לי מה," השיב פָּגָנֶל, "למִלה אין כל חשיבות. לא אטרח למצוא את משמעותה המדויקת. הנקודה העיקרית היא שאוֹסְטְרַל משמעו אוֹסְטְרַלְיָה, ומן הסתם היינו כְּסוּמים בארוּבָּה אם דבקנו בנתיב-כזב ולא גילינו כבר מִלכתחילה דבר כל-כך ברור מאליו. אילו מצאתי אני את המִסמך, ואִלְמָלֵא היה חוש השיפוט שלי מעוּות בשל פרשנותכם, מעולם לא הייתי מפרש אותו בדרך אחרת!"

קריאות הֵידד, שבחים ומחמאות הקבילו הפעם את דבריו של פָּגָנֶל. אוֹסְטִין, המלחים, הרב-סרן, ובעיקר רוֹבֶּרְט, היו מאושרים על שביב התִקווה החדש שנולד, ומחאו כף למלומד הנכבד. גְלֶנֶרְבַאן, שעיניו נפקחו אט-אט לאמת, החל גם הוא נוטה להיכנע, לדבריו.

"הערה אחרונה, פָּגָנֶל היקר שלי, ולא ייוותר לי עוד אלא לָכוֹף את קומתי לפני תבונתך."

"אמוֹר, גְלֶנֶרְבַאן."

"כיצד מצרף אתה יחד את המִלים הללו, שזה עתה זכו לפירוש מחודש, ובאיזו דרך אתה קורא את המִסמך השלם?"

"אין כל בעיה, הנה המִסמך," אמר פָּגָנֶל והציג את הנייר יקר-הערך, שחקר בשקידה זה כמה ימים.

השׂתררה דוּמייה. הגֵיאוֹגְרָף התרכז והִשְׁהָה את תשובתו. אצבעו נעה על פני השורות המקוּטעות, ובה-בעת קרא בקול נמרץ, בהדגישו כמה מִלים:

"ב-7 ביוני 1862, תְלַת-תְרָנִית *בְּרִיטַנְיָה* מגְלַזְגוֹ טבעה... כאן אפשר למלא, כִּרצונכם, יומיים-שלושה או אַגוֹנְיָה ממושכת... אין זה משנה כלל, לגמרי לא חשוב, ליד חופי אוֹסְטְרַלְיָה. בהתקרבם לחוף ניסו שני מלחים והרב-חובל גְרַאנְט לעלות על האדמה... אפשר לקרוא עלו על היבשת שם יהיו, או שמא הם כבר שבויים בידי יְלידים אכזריים. הם השליכו את המִסמך... וכוּלֵי וכוּלֵי. ברור?"

"ברור," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "בתנאי שאפשר לייחס את המִלה יבשת לאוֹסְטְרַלְיָה, שבעצם אינה אלא אִי!"

---

* בלטינית: סֵבֶל, גסיסה.

"הירגע, גְלֶנֶרְבַאן יקירי, בחירי הגֵיאוֹגְרָפִים תמימי-דֵעִים בנקודה זו ומְכַנים אי זה בשם 'הַיַּבֶּשֶׁת האוֹסְטְרָלִית'."

"ובכן, לא נותר לי להוסיף אלא דבר אחד, ידידי," קרא גְלֶנֶרְבַאן. "קדימה לאוֹסְטְרַלְיָה! ויהיו השמים בעזרנו!"

"לאוֹסְטְרַלְיָה!" חזרו אחריו עמיתיו למסע פה אחד.

"היודע אתה, פָּגָנֶל," הוסיף גְלֶנֶרְבַאן, "שההשגחה העליונה היא שזימנה אותך אל סיפונה של *דַנְקֶן*?"

"נו, טוב," הפטיר פָּגָנֶל, "נניח שאני שליח ההשגחה העליונה, וּבַל נדבר עוד בזאת!"

כך באה אל קֵצה שיחה זו, שהיתה רבת-חשיבות לגבי העתיד. היא שינתה כליל את מצב-רוחם של הנוסעים. הם שבו ונאחזו בקצהו של חוט המבוך, שסברו כי תעו בו לעדֵי-עד. תקווה חדשה שבה לפעֵם על חורבות תוכניותיהם שכָּשלו. בלא חשש יכלו לעזוב את יבשת אַמֶרִיקָה, מחשבותיהם נודדות כבר לעבר אדמת אוֹסְטְרַלְיָה. כשישובו אל סיפונה של *דַנְקֶן*, לא יביאו עִמם בשורת ייאוש, וְלֵיידִי הֶלֶנָה וּמֶרִי גְרַאנְט לא יצטרכו לְבַכּות את אובדנו ללא-שוב של הרב-חובל גְרַאנְט! הם שכחו אֵפוא את הסכנות הכּרוּכות במצבם הנוכחי, והִתמכרו לשִׂמחתם. רק צער אחר נותר בלִבם, על שאין ביכולתם לצאת לדרך מיד.

השעה היתה רק ארבע אחר-הצהריים. הוחלט לאכול ארוחת-ערב בשעה שש. פָּגָנֶל רצה לחגוג את סִיומו של יום מוצלח זה במִשתה נהדר. הואיל ותפריטם היה דל מאוד, הציע לרוֹבֶּרְט לצאת לצַיִד "ביער הסמוך". לשמע הרעיון הטוב, מחא רוֹבֶּרְט כפיים. הם נטלו עִמם את נרתיק אבק-השׂריפה של תַלְקַאב, ניקו את האקדחים, טענוּ אותם בכדורי עופרת קטנים ויצאו.

"אל תתרחקו," אמר הרב-סרן ברצינות לשני הציידים.

לאחר יציאתם, ניגשו גְלֶנֶרְבַאן וּמֶק-נַאבְּס לבדוק את החתכים שחרצו בגזע העץ, בעוד וִילְסוֹן וּמאלְרָדִי עסקו בליבּוּי אש הגחלים שבאח.

גְלֶנֶרְבַאן, שירד ממש עד לפני המים של האגם הענקי, לא הבחין בכל סימן לירידת המים. אולם דומה היה כי מַפלס המים הגיע לשיאו; עם זאת, עוצמת הזרם מדרום לצפון העידה שטרם הושׂג איזון בין נהרות אַרְגֶנְטִינָה. לפני שיירד מִפלס המים, צריכים המים להגיע לידי רגיעה, בדומה לים בעת התחלפות הגֵיאוּת בשפל. לפיכך, לא היה אפשר לקַוּות לירידת פני המים, כל עוד הם ממשיכים לשטוף צפונה באותה מהירות שוצפת-גועשת.

בשעה שגְלֶנֶרְבַאן והרב-סרן ערכו את תַצפיותיהם, הידהדו יריות במעבה העץ, מלוּוֹת בזעקות שִׂמחה קולניות לא פחות. סַלסוּלי הסוֹפְּרָנוֹ העדינים של רוֹבֶּרְט השׁתַרגוּ בצלילי הבַּס של פָּגָנֶל, כאילו התחרו ביניהם מי יפגין ילדוּתיות רבה יותר. הצַיִד בישׂר טובות וצפן בחוּבּו נפלאות למטבח. כששבו גְלֶנֶרְבַאן וּמֶק-נַאבְּס לקִרבת האש, בירכו את וִילְסוֹן על רעיונו המצוין: חבל קצר וסיכה בקצהו שימשו את הסַפָּן רב-התוּשיה כדי לדוג דגים. בין קפלי הפּוֹנְצ'וֹ שלו פירפרו עשׂרות דגיגים מעוּדנים, המכוּנים "מוֹחָרָאס" והידועים בבשׂרם העָרֵב לחֵיך, ונשׂאו עִמם הבטחה למעדן מוּפלא.

אותה עת שבו הציידים וירדו מצמרות האוֹמְבּוּ. פָּגָנֶל נשא עִמו בזהירות ביצי

סְנוּנִית שחורה ומחרוזות זַרְזִירִים מושחלים על חוט, שאותם כינה דווקא עֶפְרוֹנִים. רוֹבֶּרְט הצליח לצוד ברוב זריזות כמה זוגות של "אִילְגֶרוֹס", ציפורים קטנות בצבעי ירוק וצהוב, טעימות למאכל ומבוקשות מאוד בשוק של מוֹנְטֶוִוידֶאוֹ. פָּגָנֶל, שהכיר חמישים ואחת צורות של בישול ביצים, נאלץ להסתפק הפעם בביצים קשות מבושלות ברֶמֶץ חם. ואף-על-פי-כן היתה הארוחה סַסְגּוֹנִית ועֲרֵבָה. הבשר המיובש, הביצים הקשות, הדגים הצלויים והציפורים האפויות היו למִשתה שלא יישכח במהרה.

השיחה קלחה בעליצות. הכול החמיאו לפָּגָנֶל על כישוריו הכפולים, כצייד וכטַבָּח. המדען קיבל את השבחים בענווה, היאה לסגולה אמיתית. אחרי-כן העיר הערות מעניינות על האוֹמְבּוּ הנפלא, שבצִלו חסו, ואשר לפי דבריו לא היה קץ לממדיו.

"רוֹבֶּרְט ואנוכי," אמר בבדיחות-הדעת, "סברנו בעת הצַיִד שאנו נמצאים במעבה היער. לרגע אחד חשבתי שעוד נלך לאיבוד. שוב לא עלה בידי למצוא את הדרך! השמש היתה הולכת ושוקעת באופק! לשווא חיפשׂתי את עִקבות צעדַי. הרעב החל מציק לי! וכבר נשמעו בסבכי היער נהמות של חיות-טרף... כלומר, לא! לא היו שם חיות-טרף, ואני מֵצר על כך!"

"הכיצד!" הזדעק גְלֶנֶרְבַאן, "אתה מֵצר על שאין חיות-טרף?"

"כן, כמובן."

"ובכל זאת, מה בדבר הפראות שלהן, שיש לחשוש ממנה..."

"הפראות אינה קיימת... מבחינה מדעית לפחות," השיב המדען.

"הו! יהיה אשר יהיה, הפעם, פָּגָנֶל," קרא הרב-סרן, "לא תצליח לשכנע אותי להודות בנחיצותן של חיות-הטרף! לְמה הן נחוצות?"

"רב-סרן!" הצטעק פָּגָנֶל, "הלא הן נחוצות כדי לְמַיינן לסוגים, למינים, לקבוצות, לסְדרות..."

"יתרון נאה!" קרא מֶק-נַאבְּס. "הייתי מוותר עליו בלב קל! אילו הייתי אחד ממלוויו של נוח בעת המבול, הייתי מונע מאָב נִמהר זה להכניס לתיבתו זוגות של אריות, נמרים, בַּרְדְלָסִים, דובים ושאר בעלי-חיים מזיקים וחסרי-תועלת."

"היית עושׂה כדבר הזה?" שאל פָּגָנֶל.

"בהחלט."

"ובכן, היית עושׂה מִשגה מן הבחינה הזואולוֹגית!"

"אך לא מבחינה אנושית," השיב הרב-סרן.

"זה ממש מזעזע!" קרא פָּגָנֶל. "אני דווקא הייתי משמֵר את חיי המֶגָאתֶרִיוּם*, הפְּטֶרוֹדַקְטִילִים** ושאר היצורים מן התקופה שקדמה למבול, ושֶלְדַאבוננו אינם עוד..."

"ואני טוען שנוח לא פעל כשורה, ושהיה צריך להשאיר את חיות-הטרף מחוץ לתיבה," חזר הרב-סרן על דבריו.

---

* העצלן הענק – יונק גדול שחי באַמֶרִיקָה הדרומית לפני חמישה מיליוני שנים.

** זוחל קדמון מעופף, בעל גפיים קדמיות ענקיות, דמויות-כנפיים.

"ואני גוֹרֵס," השיב פָּגָנֶל, "שנוח ראוי לקללת אנשי-המדע עד קץ כל הדורות, משום שלא הקפיד לשמֵר את כל בעלי-החיים שחיו לפני המבול."

מאזיניהם של פָּגָנֶל והרב-סרן לא יכלו שלא להתפקע מצחוק למִשמע שני הידידים המתקוטטים בגין נוח הזקן. הרב-סרן, שמעולם לא התווכח עם איש, שקע מדֵי יום ביומו, בניגוד מוחלט לעקרונותיו, בוויכוחים ארוכים עם פָּגָנֶל. מן הסתם היה בו, בפָּגָנֶל, משהו שדירבנו להִתנצחַ עִמו.

גְלֶנֶרְבַאן, כהרגלו, התערב בוויכוחַ ואמר:

"בין אם יש להצטער על שחיות-הטרף נכחדו ובין אם לאו, מנקודת-ראות מדעית ואנושית כאחת, אין לנו ברירה אלא להשלים עם הֶעְדֵרָן. לפָּגָנֶל לא היה כל סיכוי לפגוש אחת מהן ביער האווירי הזה."

"וכי למה לא?" הִקְשה המדען.

"חיות-טרף על עץ?" שאל טוֹם אוֹסְטִין.

"הא! בהחלט! הנמר האַמֶרִיקָנִי, היָגוּאָר, מוצא מִקלט על צמרות העצים מפני הציידים הצָרים עליו! אחד מאותם בעלי-חיים שהשיטפון הִפתיעו, יכול בנקל למצוא מחסה בין ענפיו של עץ האוֹמְבּוּ."

"מכל מקום, לא נתקלת באחד כזה, אני מניח?" הפטיר הרב-סרן.

"לא," השיב פָּגָנֶל, "אף שסרקנו את היער כולו. מה חבל, זה יכול להיות צַיִד נפלא. איזה טורף אכזר הוא אותו יָגוּאָר! בחבטה אחת מסוגל לעקם צווארו של סוס! ומִשֶטָעַם בשׂר-אדם, נוטה הוא לשוב אליו בתאוותנות. אך בעיקר מחבב הוא בשׂר אִינְדְיָאנִים, ואחריו בשׂר של כּוּשי, ואחריו של בן-תערובת, ולבסוף של אדם לבן."

"אני מאושר שאנחנו נמצאים רק במקום הרביעי!" השיב מֶק-נַאבְּס.

"יפה. מה זה מוכיח? זה רק מוכיח שאתה תָפֵל!" השיב לו פָּגָנֶל בבוז.

"מאושר להיות תָפֵל!" פלט הרב-סרן.

"ובכן, זה די משפיל!" השיב פָּגָנֶל חסר-התַקנה. "האיש הלבן מכריז שהוא בחיר יצורי-אנוש! מסתבר שאין זו דעתם של האדונים היָגוּאָרים!"

"על כל פנים, פָּגָנֶל החביב שלי," העיר גְלֶנֶרְבַאן, "הואיל ואין בינינו אִינְדְיָאנִים, כּוּשים ובני-תערובת, שמח אני שאין בקִרבתנו יָגוּאָרים. מצבנו לא היה נעים במיוחד..."

"מה זאת אומרת, לא נעים?!" הצטעק פָּגָנֶל, והיטה את השיחה לאפיק אחר, "אתה מתלונן על גורלך, גְלֶנֶרְבַאן?"

"בהחלט," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "האם נוח לך בין הענפים הקשים וחסרי-הריפוד הללו?"

"מעולם לא הרגשתי טוב יותר, אפילו בלִשכתי. אנו מנהלים פה חיי ציפורים, אנו שרים ומעופפים! אני מתחיל להאמין שבני-האדם נועדו לחיות על העצים."

"רק כנפיים חסרות להם!" הפטיר הרב-סרן.

"יבוא יום ויתקינו לעצמם כנפיים!"

"לפי שעה," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "ברשותך, ידידי היקר, אעדיף את חול הגן, את רצפת העץ של הבית או את סיפונה של הספינה, על פני מִשכן אווירי שכזה!"

"גְלֶנֶרְבַאן," השיב פָּגָנֶל, "יש לקבל דברים כהֲוָיָיתָם! אם טובים הם, מה

טוב, אם רעים הם, אין נותנים עליהם את הדעת. אני רואה שאתה מתגעגע לנוחות של טירת מַלְקוֹלְם!"

"כלל לא, אבל..."

"אני בטוח שרוֹבֶּרְט שָׂמֵחַ בחלקו," מיהר פָּגָנֶל להוסיף, כדי לגייס לשיגיונותיו לפחות חסיד אחד.

"כן, מר פָּגָנֶל!" קרא רוֹבֶּרְט בקול צוהל.

"זה מתאים לגילו," העיר גְלֶנֶרְבָאן.

"וגם לגילי!" ענה המדען. "ככל שמִתמעטת הרווחה, כך מִתמעטים הצרכים. וככל שמִתמעטים הצרכים, גובר האושר."

"נו, באמת," הפטיר הרב-סרן, "הנה לנו פָּגָנֶל היוצא להוקיע את הַבְלֵי העולם ואת מַנעמיו."

"לא ולא, מֶק-נַאבְּס," השיב המדען, "אך ברשותכם אספר לכם בעניין זה משל ערבי קטן, שעלה בזיכרוני."

"סַפֵּר, סַפֵּר, מר פָּגָנֶל!" קרא רוֹבֶּרְט.

"ומה הלֶקח שאפשר יהיה להפיק מסיפורך?" שאל הרב-סרן.

"הלֶקח שאפשר להפיק מכל המשלים, ידידי החביב."

"לא הרבה, אם כן," אמר מֶק-נַאבְּס. "ובכן, פִּתחי פִיךְ, שֶׁהֶרְזָאדָה, וסַפרי לנו אחת ממעשיותַייך, שאת כה מיטיבה לסַפֵּר!"

"לפני הרבה שנים," פתח פָּגָנֶל, "היה להָרוּן אֶל-רָשִׁיד הגדול בן, שלא ידע אושר. הלך הבן להיוועץ בדֶרְוִויש קשיש. השיב לו החכם הקשיש, שאת האושר קשה למצוא בעולם הזה, ואולם, הוסיף ואמר, 'מכיר אני אמצעי בדוק בתכלית להשׂיג את האושר.' – 'מהו?' שאל הנסיך הצעיר. 'ללבוש על כתפיך חולצה של אדם מאושר!' השיב הדֶרְוִויש. נָשַׁק הנסיך לישיש ויצא לדרך לבקש את הקָמֵיע. והריהו בדרך, פוקד את כל בירות העולם! מודד לגופו חולצות מלכים וקיסרים, חולצות נסיכים ורמי-מעלה. אך הכול לשווא. אין הוא מאושר יותר משהיה! לבש חולצות של אָמנים, של אנשי-מלחמה, של סוחרים. גם לשווא. כך עבר דרך לא מעטה בלא שימצא את האושר. לבסוף נואש מלְמדוד חולצות רבות כל-כך, ויום אחד פנה לשוב בעצב לביתו. אך הנה הבחין בשׂדה באיכר חביב, שהיה דוחף את מחרשתו ושר. 'הנה אדם מאושר!' הירהר הנסיך, 'שכֵּן, אם הוא אינו מאושר, אין האושר קיים עלֵי אדמות!' הוא ניגש אליו. 'איש טוב,' אמר, 'המאושר אתה?' – 'כן,' השיב הלה. – ואינך שואף לכלום?' – 'לא!' – 'ולא תָמיר את גורלך בזה של מלך?' – 'לעולם לא,' – 'ובכן, מכור לי את חולצתך!' – 'חולצתי? הרי אין לי חולצה!'"

25

בין אש למים

סיפורו של ז'ָק פָּגָנֶל נחל הצלחה גדולה, והתקבל במחיאות-כפיים; אף-על-פי-כן דבק כל אחד בעמדותיו, וכפי שמסתיימים מרבית הוויכוחים, איש לא שיכנע את רעֵהו. ובכל זאת היו הכול תמימי-דֵעים בנקודה אחת, שיש לקבל כל דבר בסבר פנים יפות, וכשאין ארמון ואף לא בִּקתת קש - יש להסתפק בעץ.

אגב דיון זה ואחרים, ירד הערב. רק שֵינה טובה יכלה להיות סיום מוצלח ליום מרגש שכזה. דייריו של עץ האוֹמְבּוּ חשו עצמם לא רק יגֵעים מתְלָאות השיטפון, אלא גם תשושים מחמת השרב הכבד, שהיכה בהם ללא-הרף. שכניהם המכונפים כבר נתנו דוגמה טובה למנוחה; האִילְגֶרוֹס, אותם זמירי הפַּמְפָּה, חדלו משירתם הערֵבה, וכל בעלי-הכנף נבלעו במעבה העַלְוָוה האפֵלה. מוּטב היה אפוא לנהוג כמותם.

ואף-על-פי-כן, קודם "שישכבו בקִנם", כמאמר פָּגָנֶל, טיפס הוא יחד עם גְלֶנֶרְבַאן ורוֹבֶּרְט אל נקודת-התצפית, כדי להתבונן בפעם האחרונה במישור המֵימִי.

השעה היתה תשע בערב בקירוב. זה עתה שקעה החמה בערפילים המתנצנצים של האופק המערבי. מחצית כיפת השמים היתה טבולה באדים חמים. גַרְמֵי השמים הזוהרים של חצי הכדור הדרומי נִדמו כמְצועָפים בערפל הקליל, ונִגלו רק במטושטש. חֶרֶף זאת, אפשר היָה להבחין בהם במידה מספקת כדי לזַהותם, ופָּגָנֶל הראה לידידו רוֹבֶּרְט, ואגב כך גם לגְלֶנֶרְבַאן, את האזור הקרוב לקוטב, שבו זוהרים הכוכבים הנפלאים במלוא הדרם. בין היתר הצביע לפניו על "צלב הדרום", קבוצה של ארבעה כוכבים מִדרגה ראשונה ושנייה, הערוכים במעוין כמעט במאונך לקוטב; על הקֶנְטַאוּרוּס, קבוצת כוכבים הכוללת בתוכה את הכוכב הקרוב ביותר לכדור-הארץ, שנמצא במרחק שנים-עשׂר מיליארד קילומטרים בלבד; על ענני מָגֶלַן, שתי ערפיליות-ענק, אשר הגדולה שבהן משתרעת על שטח שגודלו פי מאתיים משטחה הגלוי לעין של הלבנה; ולבסוף הצביע על "החור השחור", שאין בו כלל חומר כוכבי.

למרבה צערו, עדיין לא הפציע הכוכב אוֹרְיוֹן, שאפשר לִצְפּות בו היטב משני חצאי כדור-הארץ; אך פָּגָנֶל הסביר לשני תלמידיו פרט האופייני לקוֹסְמוֹגְרַפְיָה הפָּטָגוֹנִית. בעיני האִינְדְיָאנִים הפיוטיים נראה אוֹרְיוֹן כפַלְצוּר ענק ושלושה בוֹלָאס, שהוּטלוּ בידי צַיָּד הצד בכרי-המרעה השמימיים. כל אותם גַרְמֵי שמים, שהשתקפו באַסְפַּקְלַרְיַית המים, עוררו התפעלות במתבוננים, שחשו כעומדים בלב רקיע כפול.

ובעוד פָּגָנֶל מוסיף לִנאום עוד ועוד, לבש האופק במזרח חזות סוערת. פס מעוּבּה וכהה, בולט וברור, היה מטפס ועולה בעצַלְתַיים, מכבה את הכוכבים. ענן

זה, קודר למראה, פלש עד מהרה וכיסה מחצית מכיפת השמים. כל רוח לא נשבה, ודומה היה שהענן מפיק את הכוח המניע אותו מתוך עצמו. ברובדי האוויר שׂררה דממה מוחלטת. אף עלה לא נע בענפי העץ, וכל אַדְוָוה לא הרטיטה את פני המים. דומה היה כאילו האוויר עצמו חסר, כאילו איזו מכונת-שאיבה אדירה דיללה אותו. האַטְמוֹסְפֵירָה היתה רְווּיה במתח חשמלי גבוה, וכל יצור חי חש בחשמל המזדחל לאורך עצביו וגידיו.

גְלֶנֶרְבַאן, פָּגָנֶל ורוֹבֶּרְט התרשמו עמוקות מאותם גלי חשמל.

"בקרוב תפרוץ פה סערה," הפטיר פָּגָנֶל.

"הרי אינך מפחד מרעמים?" שאל גְלֶנֶרְבַאן את הנער.

"הו! מִילוֹרדי!" מחה רוֹבֶּרְט.

"יפה, טוב שכך, משום שהסערה אינה רחוקה עוד."

"אם לשפוט לפי מצב השמים, היא תהיה עזה," העיר פָּגָנֶל.

"לא הסערה מדאיגה אותי," שב ואמר גְלֶנֶרְבַאן, "אלא אַשְׁדות הגשם שיִתלווּ אליה. נירטב עד לְשַׁד עצמותינו. תאמר מה שתאמר, פָּגָנֶל, אין האדם יכול להסתפק בקן, ועד מהרה תלמד זאת על בשרך."

"הו! צריך להתבונן בכך מנקודת-מבט פִילוֹסוֹפִית!" הגיב המדען.

"פִילוֹסוֹפְיָה או לא פִילוֹסוֹפְיָה, זה לא ימנע מאיתנו להירטב!"

"לא, אבל הפִילוֹסוֹפְיָה מחממת."

"הקיצור, בוא ונחזור אל רעֵינו," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "ונאיץ בהם להִתְכַּרְבֵּל היטב בפִילוֹסוֹפְיָה שלהם ובמעילי הפּוֹנְצ׳וֹ, ובעיקר להתאזר בכמות גדולה של סבלנות, שכֵּן אנו נזדקק לה!"

גְלֶנֶרְבַאן העיף מבט אחרון בשמים המאיימים. חַשְׁרַת עננים כבר אפפה אותם מכל עֵבר. רק פס מעומעם בסמוך לשקיעה התבהר בדוחק בהֲבהוּבי דְמדומים. המים עטו גוון אַפְלוּלי, ודמו לענן גדול נמוך, הנכון להִיטָמַע באדים הכבדים שמֵעל. אפילו הצללים נמוגו. שום תחושות של אור ושל שאון לא הגיעו לעיניים ולאוזניים. הדממה הלכה והעמיקה, אפילו יותר מן העלטה.

"בואו נרד," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "עוד מעט יבזיקו הברקים."

שלושת הרֵעִים גלשו לאורך הענפים החלקים, ומה רבה היתה פליאתם כשחדרו לפתע לתוך מין תאורה חלשה מפתיעה ביותר, שנוצרה מרבבות נקודות זוהרות, שהצטלבו בזִמזום על פני המים.

"הִזְדַהֲרוּיות זרחניות?" תמה גְלֶנֶרְבַאן.

"לא," השיב פָּגָנֶל, "אלא חרקים זרחניים, לַמְפִּירִים של ממש, יהלומים חיים וזולים, שגבירות בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס עושות מהם עֲדָיִים נהדרים."

"האומנם?!" קרא רוֹבֶּרְט, "האם הַזֲהַרוּרים הללו הם חרקים מעופפים?"

"כן, נערי."

רוֹבֶּרְט לכד אחד מאותם חרקים זוהרים. אכן, פָּגָנֶל לא טעה. זה היה מִעין דַבּוּר גדול, שאורכו כאצבע, ואשר האִינְדְיָאנִים העניקו לו את הכינוי "טוּקוֹ-טוּקוֹ". חיפושית משונה זו הפיצה נְגוֹהוֹתיה דרך שני חֲרַכִּים הממוקמים בחזית שִׁריונה הקל. אורה היה חזק דיו לאפשֵׁר קריאה בחשיכה. פָּגָנֶל קירב את החרק לשעונו, וראה כי השעה עשׂר.

לאחר ששבו אל המקום שבו חיכו הרב-סרן ושלושת המלחים, חילק גְלֶנֶרְבַאן הוראות ללילה. צפויה היתה סערה עזה. לאחר קולות הרעם הראשונים, תפרוץ רוח עזה, ועץ האוֹמְבּוּ יטולטל קשות. הכול התבקשו אֵפוא לקשור עצמם בחוזקה למיטת הענפים, שהתקינו לעצמם. גם אם לא יוכלו להימנע ממימי השמים, לפחות ראוי שיתגוננו כנגד מימי האדמה, ולא יצנחו לזרם המים, שהיה מִשְתַּבֵּר בגזע העץ.

הכול איחלו זה לזה לילה טוב, בלא תקווה רבה להתממשות איחוליהם. אחר-כך החליק כל אחד לתוך מַצָּעוֹ האוורירי, הִתְכַּרְבֵּל בתוך הפּוֹנְצ'וֹ שלו וניסה להירדם.

אך כשתופעות-טבע אדירות קְרֵבות ובאות, מתגנבת ללבּ כל יצור רגיש חרדה סתומה, שאפילו החזקים ביותר אינם יודעים כיצד להתגונן מפניה. דייריו של עץ האוֹמְבּוּ, נִסערים וחרֵדים, הִתקשו לעצום עין, והרעם הראשון שהתנפץ מצא את כולם ערים. הרעם הראשון הרעים קצת לפני השעה אחת-עשׂרה בקול דִרְדוּר מרוחק. גְלֶנֶרְבַאן ניגש עד לקצה הענף האופקי, ושירבב ראשו אל מחוץ לעַלְוָוה.

יריעת הלילה השחורה כבר היתה שסועה בקווים חדים וזוהרים, שהשתקפו בבירור במימי האגם. העננה נִפְרְמָה פה ושם, כמו אריג רך ופְלוּמְתִי, בלא רחש צורם. לאחר שסקר את נקודת הצוהַר ואת האופק, שנִטמעו בעלטה, שב אל ראש הגזע.

"מה דעתך, גְלֶנֶרְבַאן?" שאל פָּגָנֶל.

"לדעתי זו פתיחה נאה, ידידי, ואם זה יימשך כך, צפויה לנו פה סערה נוראה."

"יופי," קרא פָּגָנֶל הנלהב, "הואיל ובכל מקרה אינני יכול לנוס על נפשי, אחזֶה לפחות בחיזיון יפהפה."

"הנה עוד אחת מהתֵיאוֹרְיוֹת שלך שעתידה להתנפץ," הפטיר הרב-סרן.

"ואחת מן המעוּלות שבהן, מֶק-נַאבְּס. דעתי כדעתו של גְלֶנֶרְבַאן. תהיה לנוּ פה סערה אדירה. קודם, כשניסיתי להירדם, צצו ועלו בזיכרוני כמה עובדות, המחזקות בלִבִּי את הציפייה לסערה. אנו מצויים פה באזור של סופות-חשמל. קראתי במקום כלשהו שבשנת 1793, במחוז בּוּאֶנוֹס-אַיְרֶס, הִרעים הרעם שלושים ושבע פעמים במשך סערה אחת. עמיתי, מר מַרְטֶן דֶה מוּסֵיי, מצא שקול הרעם התמשך בלא הפוגה במשך חמישים וחמש דקות."

"לפי השעון?" שאל הרב-סרן.

"לפי השעון," השיב פָּגָנֶל, והוסיף: "אילו יכלה דאגה להרחיק את הסכנה, הייתי מודאג מדבר אחד ויחיד, מכך שהנקודה הנישׂאה בכל המישור היא דווקא עץ האוֹמְבּוּ שעליו אנו שוהים. חבל שאין לנו כַּלִיא-בָּרָק, שכֵּן מכל המינים של עצי הפַּמְפָּה, הברק נמשך דווקא אל עץ האוֹמְבּוּ. ומלבד זאת, והדבר בוודאי ידוע לכם, כל המדענים מתריעים מפני חיפוש מחסה מתחת לעצים בשעת סערה."

"יפה," הפטיר הרב-סרן, "זו אכן התראה שבאה בעִתָּהּ!"

"יש להודות על האמת, פָּגָנֶל," העיר גְלֶנֶרְבַאן, "שמצאת לך רגע מתאים כדי לגולל בפנינו את כל הדברים המרגיעים הללו!"

"שטויות!" השיב פָּגָנֶל, "כל שעה היא שעת-כושר לקניית-דעת! הו! הנה זה מתחיל!"

קול הרעמים המתעצם קטע את השיחה סרת-הטעם הזאת; עוצמתם ההולכת וגוברת טיפסה בסולם הצלילים, ואם נשאל דימוי קולע מעולם המוּסיקָה – הם עברו מטון נמוך לבינוני. עד מהרה נעשׂו הקולות צורמים, והרטיטו עזוּת את מיתרי האַטְמוֹסְפֵירָה. המרחב כולו היה כלהבה, ובתוך ההתלקחות הזאת לא היה אפשר לדעת לאיזה ניצוץ חשמלי שייכים דִרדוּרי הרעם, המתמשכים עד לאין-סוף, ומהדהדים עד למרומי השמים.

הברקים הבלתי-פוסקים לבשו צורות מצורות שונות. ברקים אחדים, שהבזיקו בניצב לקרקע, שבו ונִשנוּ חמש או שש פעמים באותו מקום. ברקים אחרים היו עשׂויים לעורר סקרנות מרובה באנשי-מדע. אָרָאגוֹ*, בסְטָטִיסְטִיקוֹת המעניינות שלו צִיין רק שני ברקים דמויי קִלְשוֹן, ואילו כאן הם הופיעו למאות. היו ברקים שהתפצלו לאלף ואחד סעיפים, יצרו צורות זִיגְזָגִיוֹת דמויות-אלמוגים, וכיסו את כיפת הרקיע האפלה במִשׂחקים מפתיעים של זיקוקי דִי-נוּר.

עד מהרה נִמתח בשמים, ממזרח לצפון, פס זרחני בוהק בעוצמה. תַבְעֵרה זו התפשטה אט-אט על פני האופק כולו, מציתה את העננים כמו היו מִקבץ של חומרי-בעֵירה. הדלֵיקה השתקפה במים המתנצנצים ויצרה כדור של אש, כשעץ האוֹמְבּוּ במרכזו.

גְלֶנֶרְבַאן ורֵעיו צפו דוּמָם במחזה המַבעית. ממילא לא היו מסוגלים לשמוע איש את רעֵהו. יריעות אור לבן גלשו עֲדֵיהם, ובאותן הִזְדַהֲרוּיוֹת-פתאום התגלו לרגע, פעם פניו השלווים של הרב-סרן, פעם פניו התְמֵהים של פָּגָנֶל או תווי-פניו הנמרצים של גְלֶנֶרְבַאן, ופעם הבעת פניו הנִבְעֶתֶת של רוֹבֶּרְט או קְלַסְתֵרם השאנן של הסַפָּנים, ופני כולם נראו כְּעוּטים ארשת של רוח-רפאים.

הגשם עדיין לא ירד וגם הרוח עדיין לא נשבה. אולם חיש מהר נפתחו ארובות השמים, ופסים אֲנָכיים התמתחו כחוטיו של אורֵג על יריעת הרקיע השחורה. טיפות מים גדולות אלה, שצלפו על פני האגם, ניתזו באלפי ניצוצות, מוארות באש הברקים.

האִם בִישֵׂר הגשם את קֵצה של סופת הברקים? כלום ייפָּטרו גְלֶנֶרְבַאן ורֵעיו בלא כלום, למַעֵט כמה מִקלחות הגונות? לא ולא. בעיצומו של מאבק האֵיתנים בין להבות השמים הופיע פתאום בקצֵה הענף הראשי שנמתח אופקית, כדור-אש לוהט בגודל של אגרוף, מוּקף עשן שחור. כדור-האש חג סביב עצמו במשך שניות אחדות והתפוצץ כפצצה, בהקימו רעש אדיר, שאפשר היה לשומעו אפילו בלב השאון הכללי. אֵד גוֹפְרִיתִי התפשט בחלל האוויר. לרגע נפלה דממה, ואז נשמע קולו של אוֹסְטִין, שזעק:

"העץ עולה באש!"

ואכן, טוֹם אוֹסְטִין לא טעה. בתוך רגע התפשטה האש על פני כל צִדו המערבי של עץ האוֹמְבּוּ, כמו התלקח זיקוק דִי-נוּר ענק; העץ היבש, קִני הציפורים,

---

* ה"מ אָרָאגוֹ, תוכן ופִיסִיקָאי נודע מהמאה התשע-עשׂרה, שחקר את התופעות האֶלֶקְטְרוֹמַגְנֶטִיוֹת.

ולבסוף השִׂיפָּה כולה, שהיא ספוגית בעיקרה, כל אלה הֵזינו היטב את רעבתנותה של הלהבה.

אז קמה הרוח וליבתה את הדלֵיקה. צריך היה לברוח. גְלֶנֶרְבַאן ובני-חבורתו נמלטו על נפשם לחלקו המזרחי של העץ, שֶׁלְשונות האש עדיין חסו עליו. המומים ומבועתים טיפסו דומם, מחליקים ומסתכנים בטפסס על ענפים שנכפפו תחת כובד משקלם. אולם עוד ועוד ענפים התלקחו, פיצפצו באש והִתְפַּתלו כנחשים חיים. שרידיהם הלוהטים נשרו לתוך המים הגואים ונסחפו בזרם, בשולחם זהרורים צהובים. לעִתים היו הלהבות מיתַמרות עד לגבהים אדירים ונבלעות בהתלקחות הכללית של הרקיע; ולעִתים היתה סופת ההוּרִיקָן שׁוֹפֶפֶת את קומתן, ואז היו הלהבות אוֹפְפוֹת את האוֹמְבּוּ כשַׂלְמַת נֶסוּס*. גְלֶנֶרְבַאן, רוֹבֶּרְט, מֶק-נַאבְּס, פָּגָנֶל והמלחים היו אחוּזי-אֵימה; עשן סמיך חנק אותם; חום נורא צרב את גופם; השׂריפה התפשטה מזרחה, עד לענפיו התחתונים של העץ; לא היה דבר המסוגל לבלום את האש או לכבותה, והם כבר ראו עצמם נידונים לעינויי-תוֹפֶת, בדומה לקורבנות הנכלאים בקִרְבִיה הבוערים של איזו אלוהוּת הינְדִית. לבסוף הגיע הרגע שבו חייבים היו לבחור בין שתי מיתות – לִבחור במיתה הפחות אכזרית.

"לַמים!" זעק גְלֶנֶרְבַאן.

וִילְסוֹן, שהלהבות כבר הגיעו עד אליו, השליך עצמו זה עתה לאגם, כשלפתע שמעו אותו זועק בקול אחוּז-בְּעָתה:

"הצילו! הצילו!"

אוֹסְטִין חש לעברו, משכו וסייע לו לשוב ולעלות לראש הגזע.

"מה קרה?"

"תִמְסָחים! תִמְסָחים!" השיב וִילְסוֹן.

במים, למרגלות העץ, שָׁרצו נציגיה האימתניים ביותר של משפחת הלְטָאוֹת. קַשְׂקַשֵּׂיהם התנצנצו בכתמי האור הגדולים שציירה השׂריפה; זנבותיהם הפְּחוּסים בניצב אל המים, ראשיהם דמויי חוד החנית, עיניהם הבולטות ולִסְתוֹתיהם השְׂסוּעות עד לאחורי האוזניים, כל אלה היו סימנים מאפיינים שנבצר מפָּגָנֶל לטעות בהם. מיד זיהה את התַנִינִים האכזריים, האופייניים לאַמֶרִיקָה, ומכוּנים קַאיְמָנִים בארצות הדוברות סְפָּרַדִית. כתריסר קַאיְמָנִים סבבו את העץ, מצליפים במים בזנבם התְפלצתי ומתקיפים את גזע האוֹמְבּוּ בשיניים הארוכות של לִסְתוֹתיהם התחתונות.

מִשֶׁראו זאת, ידעו האוּמְלָלִים כי אבדה כל תקווה. מוות נורא מזומן להם, בין אם בלהבות ובין אם בשיני הקַאיְמָנִים. ואז נשמע הרב-סרן, אומר בקול רגוע:

"נראה כי כָּלוּ כל הקִצים."

יש נסיבות שבהן האדם חסר-אונים במאבקו, נסיבות שבהן אי-אפשר ללחום באיתני-הטבע המשתוללים, אלא בעזרת איתני-טבע אחרים. במבט תוהֶה ובוהֶה צפה גְלֶנֶרְבַאן באש ובמים, שעשׂו יד אחת כנגדו, ולא ידע עוד איזו ישועה יבקש מידי שמים.

הסערה החלה אמנם להיחלש, אך בחלל האוויר הצטברה כמות ניכרת של

---

* דימוי מן המיתוֹלוֹגיָה היְוָונִית שמובנו המושאל הוא אסון שאי-אפשר להיחלץ ממנו.

אדים, שהתופעות החשמליות הִקנו להם עוצמה אימתנית. בדרום היה מִתְהַווה אט-אט נחשול אדיר, חרוט של ערפילים, שקודקודו כלפי מטה ובסיסו כלפי מעלה, אשר חיבר בין המים המתגעשים לענני הסערה. נחשול-שביט זה היה מתקדם חיש מהר, תוך שהוא חג סביב עצמו במהירות מסחררת. הוא שאב אל תוכו נֵד-מַיִם מן האגם, ובעוצמת הְיניקה האדירה שנוצרה מתנועת הסְחרוּר, גרף לעברו את כל זרמי האוויר.

בתוך רגעים ספורים עָט הנחשול הענקי על עץ האוֹמְבּוּ ואֲפָפוֹ כליל. העץ טולטל עד לשורשיו. לגְלֶנֶרְבַאן נדמה היה כי הקַאִימָנים תוקפים את העץ בלִסְתותיהם ועוקרים אותו מן הקרקע. אחוזים אלה באלה, חשו הוא ורֵעיו כי העץ החסון נכנע וקורס; ענפיו הבוערים שקעו במים הגועשים בקול שריקה נוראה. הכול התרחש כהרף-עין. הנחשול חלף ונשׂא עִמו למקום אחר את עוצמתו הפוּרְעָנִית, יונק בדרכו את מימי האגם, וכמו מרוקן אותם בדרכו הלאה משם.

עץ האוֹמְבּוּ, צף על צִדו במים, החל נִגרף בהשפעת הזרם והרוחות. הקַאִימָנִים נסו על נפשם, למַעֵט אחד, שהיה מזדחל על השורשים ההפוכים ומתקדם במלתעות פְּעוּרוֹת. אך מַאלְרָדִי תפס ענף שהאש כילתה אותו למחצה, ובמכת-אַדירים חבט בבעל-החיים ושבר את גבו. הקַאִימָן המוכה נבלע בגעש הזרם, בעוד זנבו האימתני מוסיף לחבוט במים בעוצמה מַבְעיתה.

גְלֶנֶרְבַאן וחבריו, שנחלצו מאֵימת הלְטָאוֹת הרעבתניות, טיפסו על גבי ענפים שהיו מחוץ לטווח הרוח, המְלַבָּה את האש. אותה עֵת הוסיף עץ האוֹמְבּוּ הבוער להיסחף בזרם, אפוף להבות כמסַכים יוקדים, עושה דרכו בין צללי הלילה כסירת-תַבְעֵרה מוּצֶתֶת.

• 26 •
האוֹקְיָינוֹס הָאַטְלַנְטִי

שעתיים תמימות שט לו עץ האוֹמְבּוּ על פני האגם העצום בלא שהגיע לחוף מבטחים. הלהבות שאיכלו אותו דעכו אט-אט. הסכנה העיקרית במהלך השיט הנורא חלפה. הרב-סרן הסתפק בקביעה שלא יתפלא אם יינצלו.

הזרם המשיך לנוע בשומרו על כיוון קבוע, מדרום-מערב לצפון-מזרח. העלטה, שפה ושם איזה הבזק בודד היה מפלֵח אותה, שבה והִתְעַבְּתה, ולשווא ביקש פָּגָנֶל נקודות-ציון באופק. סוף-סוף קרבה הסערה אל קִצה. טיפות הגשם הענקיות פינו את מקומן לערפילים קלילים ולחים, והרוח הפיצה אותם לכל עבר; העננים הגדולים נִפְרְמוּ לרצועות במרומי השמים.

עץ האוֹמְבּוּ התקדם בזרם השוצף, מחליק במהירות מדהימה, כאילו היה מנוע רב-עוצמה חבוי מתחת לקליפתו. לא היה כל ביטחון שלא יוסיף להיסחף כך עוד ימים רבים. ובכל זאת, סמוך לשלוש לפנות-בוקר העיר הרב-סרן, ששורשי העץ מִתְחַכְּכים מדי פעם בקרקע. טוֹם אוֹסְטִין ערך מדידות-עומק באמצעות ענף ארוך שקיצץ, ונוכח לדעת שהקרקעית הולכת ומִתְגַבַּהַת בשיפוע. ואמנם, כעבור עשׂרים דקות התרחשה התנגשות ועץ האוֹמְבּוּ נבלם.

"אדמה! אדמה!" הצטעק פָּגָנֶל בקול מהדהד.

קצות הענפים המפויחים נתקלו בגַבְנוּן קרקע. מעולם לא היו סַפָּנים הנוגעים בקרקע מוצקה מאושרים מהם. שִׂרְטוֹן כאן פירושו נמל-בית. רוֹבֶּרְט וּוִילְסוֹן כבר דילגו על משטח מוצק ופלטו זעקות הֵידד של שׂמחה, כאשר נשמעה שריקה מוּכרת. שאון דהירה של סוס הידהד ברחבי המישור, וקומתו הגבוהה של האִינְדְיָאנִי הסתמנה בעלטה.

"תַלְקַאב!" הצטעק רוֹבֶּרְט.

"תַלְקַאב!" הֶחֱרוּ-הֶחֱזיקוּ אחריו חבריו פה אחד.

"*אָמִיגוֹס!*" אמר הַפָּטָגוֹנִי, שהִמתין לנוסעים במקום שהזרם אמור היה לשׂאתם אליו, שכֵּן לשם נסחף אף הוא.

תַלְקַאב הניף את רוֹבֶּרְט גְרַאנְט בזרועותיו, בלא שידע שפָּגָנֶל תלוי לו מאחור, ואימצו אל לוח-לִבּוֹ. גְלֶנֶרְבַאן, הרב-סרן והסַפָּנים היו מאושרים לשוב ולהיפגש עם מורה-הדרך הנאמן שלהם, ועד מהרה לחצו את ידיו בחום ובחביבות. אחר-כך הוליכם הַפָּטָגוֹנִי לאָסָם של חווה נטושה. אש טובה כבר בערה שם וחיממה אותם; על האש נִצלו נְתחי בשׂר-צַיִד נוֹטְפֵי-עסיס, שעד מהרה לא נותר מהם פירור לפְלֵיטה. משהתיישבה עליהם דעתם והחלו מהרהרים במצבם, התקשו בני-החבורה להאמין שמישהו מהם הצליח להיחלץ מהרפתקה רצופה סכנות כה רבות, שחָבְרו בה נגדם מים, אש ותניני הקַאִימָן האימתניים של נהרות אַרְגֶנְטִינָה.

בכמה מִלים גולֵל תַלְקַאב לפני פָּגָנֶל את כל הקורות אותו, וסיפר כי את חייו

חב הוא לסוסו העשׂוי לִבְלִי-חַת. אחר-כך ניסה פָּגָנֶל להסביר לתַלְקַאב את פירושו החדש של המִסמך, ואֵילו תקוות צפונות בו. כלום הבין האִינְדְיָאנִי את הַשְׂעָרותיו המחוכמות של המדען? אפשר להטיל בכך ספק, אך הוא ראה את חבריו מאושרים וחדורי-תִקווה, ודי היה לו בכך.

לא נִתקשֶה להאמין, כי הנוסעים הנועזים שבו לדרכם בלא להִתְמַהְמֵהַּ, לאחר יום המנוחה שבילו על עץ האוֹמבּוּ. בשמונה בבוקר כבר היו נכונים ליציאה. הם נמצאו מדרום לאזור האֶסְטַנְסִיוֹת והסָלָדֶרוֹס, ועל כן לא יכלו להשׂיג סוסים לרכיבה. לפיכך לא היה מנוס מהליכה ברגל. לא נותרו להם אלא כשישים קילומטרים, ומעת לעת לא יסרב תָאוּקָה לשׂאת על גבו הולך-רגל תשוש, ואף שניים בשעת הצורך. אפשר היה להגיע לחופי האוקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי בתוך שלושים ושש שעות.

בהגיע שעת היציאה נטשו מורה-הדרך ועמיתיו למסע את האגן האדיר, שהיה עדיין מוצף מים, והתנהלו דרך מישורים גבוהים יותר. אדמת אַרְגֶנְטִינָה שבה ולבשה את פניה החַדגוֹנִיים; פה ושם נִקרו בדרכם חורשות עצים, שניטעו בידי אֵירוֹפִּים, לצד כרי-מרעה מדולדלים ומעטים, בדומה לאזור סְיֶירָה טַנְדִיל וסְיֶירָה טָפָּלְקֶם. עצים מזנים מקומיים גדלו רק בפַּאֲתֵי כרי-המרעה המוארכים הללו, בעיקר בסביבות כֵּף-קוֹרְיֶינְטֶס.

כך חלף היום. למחרת אפשר היה לחוש בקִרבת האוקְיָינוֹס עשׂרים וחמישה קילומטרים עוד קודם שהגיעו אליו. רוח ימית, הנושבת דרך קבע במחציתם השנייה של היום והלילה, כופפה את העשׂבים הגבוהים. פה ושם כיסו את פני הקרקע הדלה חורשות דלילות, שיחי מִימוֹסָה קטנים ומסועפים, עצֵי שִׁיטָה ואגודות של קוּרָה-מָאמֶל. כמה לָגוּנוֹת מִלחיות התנצנצו כרסיסי זכוכית והִקשו על ההליכה, שכֵּן צריך היה לעוקפן. הם החישו את צעדם, כדי להגיע עוד באותו יום לאגם סָלָדוֹ, שעל גדות האוקְיָינוֹס. בשמונה בערב הבחינו בִּדְיוּנוֹת החול, שגובהן כארבעים מטרים, והן תוחמות את פְּאָתו המקציפה של האוקְיָינוֹס. למען האמת, היו הכול עייפים למדי. עד מהרה הלם באוזניהם המִלמול המתמשך של הים הגואה.

"האוקְיָינוֹס!" הצטווח פָּגָנֶל.

"כן, האוקְיָינוֹס!" נענה לעומתו תַלְקַאב.

וצועדים אלה, שדומה היה כי הנה תש כוחם, העפילו על הדְיוּנוֹת בזריזות מפתיעה.

אך העלטה כבר היתה כמעט מוחלטת. לשווא שוטטו העיניים על פני המרחב האפלולי. הם ביקשו את *דַנְקֶן*, אך לא מצאוה.

"ובכל זאת, הספינה חייבת להיות כאן," הצטעק גְלֶנֶרְבָאן, "קשורה לעוגן וממתינה לנו!"

"נראה אותה מחר," אמר לו מֶק-נַאבְּס.

טוֹם אוֹסְטִין פתח בקריאות לעבר הספינה הלא נראית, אך לא זכה למענֶה. אגב, הרוח היתה עזה מאוד, והים סוער למדי. עננים שטו מערבה, וקצף הגלים ניתז כרֶסס קליל אל מעֵבר לגבעות החול. גם אם המתינה *דַנְקֶן* במקום המִפגש, לא היו מלחיה מסוגלים לשומעם, ואף לא לענות להם. על החוף לא היה כל מעגן

טבעי. שום מִפרץ, שום לשון יבשה או נמל. רק שִׂרטוני חול מוארכים, שנבלעו בים, והשַׁיִט ביניהם מסוכן אף מן השַׁיִט בין סלעים המבצבצים מהמים. שִׂרטוני החול מגעישים את הגלים, ולכן הים בקִרבתם סוער במיוחד. לאוניות העולות על שִׂרטונים אלה במזג-אוויר סוער אין כל סיכוי להישרד.

היה זה אפוא טבעי ש*דַנְקֶן* תמתין במרחק-מה מן החוף המסוכן הזה, החסר נְמל-מִבטחים כלשהו. ג'וֹן מַנְגְלְס, בזהירותו המופלגת, ודאי התרחק מן החוף ככל האפשר. כך סבר טוֹם אוֹסְטִין והכריז, ש*דַנְקֶן* אינה יכולה לשהות בבִטחה אלא במרחק של שמונה קילומטרים לפחות מהחוף.

הרב-סרן הפציר אֶפוא בידידו חסר-הסבלנות להשלים עם המציאות. לא היתה כל דרך לפזר את החשֵׁיכה המעוּבָּה. אם כן, מה הטעם לייגע את העיניים בִּצְפִּייה באופק האפלולי?

אחר-כך פנה מֶק-נַאבְּס לארגן מעֵין מחנה למרגלות גבעות החול; שאריות הצֵידה שימשו לארוחה האחרונה במסע; ואז, בעקבות הרב-סרן, חפר כל אחד לעצמו מיטה מאוּלְתֶרֶת נוחה למדי בחול, התכסה עד לסנטרו בשְׂמיכת חול כבירה, ושקע בשינה עמוקה. רק גְלֶנֶרְבָאן נותר עֵר. הרוח הוסיפה להכות במשבים עזים, ובאוקְיָינוֹס ניכרו עדיין אותות הסערה שחלפה. גליו הגועשים התנפצו למרגלות שִׂרטונות החול בשאון רועם. גְלֶנֶרְבָאן לא יכול לשׂאת את המחשבה ש*דַנְקֶן* קרובה אליו כל-כך. ובאשר להנחה שלא הגיעה לנקודת-המִפגש המוסכמת, הדבר לא התקבל על דעתו. גְלֶנֶרְבָאן יצא את מִפרץ טַלְקָאוּאָנוֹ ב-14 באוֹקְטוֹבֶּר והגיע ב-12 בנוֹבֶמְבֶּר לחופי האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי. בפרק-הזמן הזה של שלושים יום, שבמהלכו חצה את צִ'ילֶה, את רכס האַנְדִים, את הפַּמְפַּס ואת מישור אַרְגֶנְטִינָה, היה ל*דַנְקֶן* זמן די הצורך להקיף את כֵּף-הוֹרְן ולהגיע לחוף הנגדי. ספינה מהירה כמוה אינה יכולה לאחר; הסופה היתה בוודאי עזה, וחמת-זעמה נוראה היתה גם על פני שׂדה-המערכה רחב-הידיים של האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי; אך הספינה איתנה דיה, והרב-חובל שלה יורד-ים מעולה. ומכיוון שהיתה אמורה להיות שם, ודאי היא שם.

אך גם מחשבות אלה לא הצליחו להרגיע את רוחו של גְלֶנֶרְבָאן. במאבק שבין הרגש לשׂכל, לא תמיד ידו של האחרון על העליונה. ה"לֵיירְד" של טירת מַלְקוֹלְם חש כי בלב אותה עלטה שרויים כל אהובי-לִבו, הֶלֶנָה היקרה שלו, מֶרִי גְרַאנְט והצוות של *דַנְקֶן*. משוטט היה אנה ואנה על פני החוף השומם, שהתכסה בנתזיהם הזרחניים של גלי הים, צופה נִכחו ומטֶה את אוזנו. לרגעים נדמה היה לו שהוא מבחין בהִבהוּב קלוש בלב-ים.

"אינני טועה," אמר לעצמו, "אכן ראיתי אור של אונייה, אורה של *דַנְקֶן*. הו! למה אין מבטַי מסוגלים לפלֵחַ את העלטה!"

רעיון צץ במוחו. הרי פָּגָנֶל טוען שניחן בראיית-לילה. הוא ניגש להעיר את פָּגָנֶל.

המדען ישֵׁן היה במחילתו שנת-דוּבים עמוקה, כשזרוע חסונה שלפה אותו ממִרבץ החול שלו.

"מי זה?" צעק.

"זה אני, פָּגָנֶל."

"מי אתה?"

"גְלֶנֶרְבַאן. בוא, אני זקוק לעיניך."

"לעיני?" תמה פָּגָנֶל, ושיפשף אותן במלוא המרץ.

"כן, לעיניך, כדי להבחין בַּדַנְקֶן שלנו בעלטה הזאת. נו, בּוֹא כבר!"

"שתלך ראיית-הלילה לכל השדים והרוחות!" הירהר פָּגֶנל בלִבו, אך בעצם היה מרוצה מאוד מההזדמנות להיות לעזר לגְלֶנֶרְבַאן.

הוא הזדקף, חילץ את איבריו הדְוויים, כמנהג האנשים המקיצים משנתם, והלך אחרי גְלֶנֶרְבַאן.

גְלֶנֶרְבַאן הפציר בו לבחון את אופק הים האפלולי. פָּגָנֶל סְקָרוֹ בקפידה במשך רגעים מִספר.

"ובכן, האינך מבחין בדבר-מה?" שאלו גְלֶנֶרְבַאן.

"מאוּמה! אפילו חתול לא יראה בחושך הזה במרחק שני צעדים ממנו."

"חַפֵּשׂ הַבהוּב אדום או ירוק, כלומר, אור ימני או שׂמאלי."

"אינני רואה שום אור ירוק או אדום. הכול שחור מִשְחוֹר!" השיב פָּגָנֶל, ועיניו נעצמו מאליהן.

במשך מחצית השעה פסע מוּכנית בעקבות חברו קצר-הרוח, מניח לראשו להישמט על חזהו, ומַזקיפו מדי פעם בפתאומיות. הוא לא השיב דבר ולא פצה פה. צעדיו ההססניים שיווּ לו הילוך מתנדנד של שיכור. גְלֶנֶרְבַאן נתן מבט בפָּגָנֶל. הלה ישן תוך כדי הליכה.

אז אחז גְלֶנֶרְבַאן בזרועו, ובלא להעירו שב והוליכו למחילתו, ושם קבר אותו ברוב-נוחות.

עם שחר ניעורו הכול וקמו על רגליהם לשמע הצעקה:

" דַנְקֶן! דַנְקֶן!"

"הֵידד! הֵידד!" השיבו חבריו של גְלֶנֶרְבַאן לקריאתו, ומיהרו אל שׂפת המים.

ואכן, כעשׂרה קילומטרים מן החוף היתה ספינת-השעשועים מיוּצבת במקומה בלחץ קיטור נמוך, ומִפרשׂיה התחתונים מקופלים היטב. עשנה המִתְאַבֵּך נבלע בערפילי הבוקר. הים עדיין סער, ולספינה בעלת נפח כשל *דַנְקֶן* נשקפה סכנה אם תִקרב למרגלות שִׂרטונות-החול.

גְלֶנֶרְבַאן, מצוּיד במִשקפתו של פָּגָנֶל, צפה בתנועותיה של *דַנְקֶן*. ככל הנראה לא הבחין בהם ג'וֹן מַנְגְלֶס, שכֵּן לא כיוון אליהם את הספינה והמשיך לשייט באמצעות מִפרשׂו העילי נמוך-הקומה, כשהוא פונה שׂמאלה כנגד הרוח.

לאחר שטען את רובה הקָרָבִּין שלו באבק-שׂרֵיפה, ירה תַלְקַאב לכיוון הספינה.

הכול היטו אוזן, ובעיקר צפו. שלוש פעמים הרעים רובה הקָרָבִּין של האִינְדְיָאנִי ועורר הדים בגבעות החול.

לבסוף הִיתַמר עשן לבן מַיַרְכְּתֵי הספינה.

"הם ראו אותנו!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן. "זה תותחה של *דַנְקֶן*!"

כמה שניות לאחר-מכן גווע קול נפץ עמום על גבול החול. מיד אחר-כך שינתה *דַנְקֶן* את כיווּן מִפרשׂה העילי, הגבירה את האש בתנוריה ותימרנה כך שתתייצב סמוך ככל האפשר לחוף.

עד מהרה נראתה במִשקפת סירה המִתנתקת מיַרְכְּתֵי הספינה.

"לֵידִי הֶלֶנָה לא תוכל לבוא," העיר טוֹם אוֹסְטִין. "הים עדיין סוער מדיי!"
"גם ג'וֹן מַנְגְלְס לא," השיב מֶק-נַאבְּס. "רב-חובל אינו נוטש את ספינתו."
"אחותי! אחותי!" קרא רוֹבֶּרְט והושיט את זרועותיו לעבר הספינה המשייטת בכל עוז.
"הו! כמה הייתי רוצה כבר להיות על סיפונה!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.
"סבלנות, אֶדוּאַרְד. עוד שעתיים ותהיה שם." השיב הרב-סרן.
שעתיים! ואמנם כן, הסירה המוּנעת בכוחם של שישה משוטים לא יכלה לגמוא את המרחק אל החוף וחזרה בפחות משעתיים.
אז הצטרף גְלֶנֶרְבַאן לתַלְקַאב, שעמד בזרועות שלובות ליד תָאוּקָה וצפה בשלווה בגלים הרוגשים.
גְלֶנֶרְבָאן נטל את ידו והִצביע לעֵבר הספינָה.
"בוא," אמר לו.
חרש-חרש הניד האִינְדְיָאנִי בראשו לשלילה.
"בוא, חבר," שב ואמר גְלֶנֶרְבַאן.
"לא," השיב תַלְקַאב חרישית. "כאן תָאוּקָה, ושם הפַּמְפַּס!" הוסיף והקיף במְנוד-יד נרגש את מרחבי המישורים העצומים.
גְלֶנֶרְבַאן הבין שהאִינְדְיָאנִי לא ינטוש לעולם את כרי-המרעה, שתחתיהם מלבינות עצמות אבותיו. הוא הכיר את דבֵקותם של ילידי המִדבר בארץ מולדתם. לפיכך אימץ את ידו של תַלְקַאב ולא עמד על דעתו. הוא גם לא דחק בו, כשדחה האִינְדְיָאנִי את הגמוּל על שירותיו, מחייך כדרכו באומרו:
"מתוך ידידות."
לא היה מענֶה בפי גְלֶנֶרְבַאן. רב היה חפצו להשאיר לפחות מזכרת לאִינְדְיָאנִי אביר-הלב, על-מנת שינצור בלִבו את זכר ידידיו מאֵירוֹפָּה. אך מה נותר לו? כלי-נשקו, סוסיו, הכול אבד בפוּרְעָנוּת השיטפון. חבריו לדרך לא היו עשירים ממנו.
הוא לא ידע כיצד יכיר תודה לאִינְדְיָאנִי על מסירותו, כאשר לפתע עלה רעיון במוחו. הוא שלה מארנקו מֶדַלְיוֹן יקר-ערך, שבתוכו היה משובץ דְיוֹקָן נהדר, יצירת מופת של לוֹרֶנְס, והגישו כשַי לאִינְדְיָאנִי.
"זו אִשתי," אמר.
תַלְקַאב התבונן בדְיוֹקָן במבט נרגש, ואמר שתי מִלים פשוטות אלה: "טובה ויפה!"
אחר-כך ניגשו פָּגַנֶל, מֶק-נַאבְּס, טוֹם אוֹסְטִין ושני המלחים להיפרד לשלום מִן הפָּטָגוֹנִי, ובפיהם דברים נוגעים ללב. אנשים חביבים אלה היו נרגשים ממש מעומק-לב בהיפרדם מידיד עז-נפש ומסוּר כל-כך. תַלְקַאב אימץ את כולם אל חזהוּ הרחב. מפָּגָנֶל נֵיאוֹת לקבל מפה של אַמֶרִיקָה הדרומית ושל שני האוֹקְיָינוֹסִים, והִרבה להתבונן בה בעניין. זה היה הרכוש היקר ביותר שנותר למדען. ובאשר לרוֹבֶּרְט, רק חיבוקיו נותרו לו, הוא חיבק את מושיעו וגם את תָאוּקָה לא שכח.
באותה עת כבר קרבה הסירה ששיגרה *דַנְקֶן*; היא החליקה אל תוך מַעֲבָר צר בין שִׂרטונות-החול, ועד מהרה נגעה בחוף.
"אִשתי?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"אחותי?" הצטעק רוֹבֶּרט.

"לֵיידי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט ממתינות לכם על הסיפון," השיב מפקד הסירה. "הבה נמהר לצאת לדרך, כבוד הלורד. בַּל נאבד אפילו דקה, שכן השפל כבר מורגש."

שוב התחבקו הכול עם האִינְדְיָאנִי, חיבוק אחרון של פרידה. תַלְקַאב ליווה את רֵעיו עד לסירה, שהוכנסה שנית למים. כשהתכוון רוֹבֶּרט לעלות לסירה, נְטלו האִינְדְיָאנִי בזרועותיו ואמר לו בחיבה:

"עכשיו אתה גבר!"

"הֱיֵה שלום, ידידי! הֱיֵה שלום!" קרא גְלֶנֶרְבַאן בפעם האחרונה.

"האם נשוב ונתראה אֵי-פעם?" הצטעק פָּגָנֶל.

"*קְוִין סָאבֶּה*?*" השיב תַלְקַאב, ונשׂא זרועותיו השמימה.

אלה היו דבריו האחרונים של האִינְדְיָאנִי, והם נמוגו במשב-הרוח. הסירה נהדפה לתוך המים והתרחקה, נישׂאת בזרם המים היורד.

זמן רב הצטיירה צלליתו הדמוּמה של תַלְקַאב מבעד לקצף הגלים, ואחר הלכה קומתו הגבוהה וקְטַנָה, עד שלבסוף נעלמה כליל מעיני ידידיו המתרחקים. ומקץ שעה ניתר רוֹבֶּרט ראשון אל סיפונה של *דַנְקֶן* ונפל על צווארה של מֶרִי גְרַאנְט, בעוד צוות הספינה גודש את חלל האוויר בקריאות הֵידד צוהלות.

כך תמה ונשלמה חצִיית אַמֶרִיקָה הדרומית בקו ישר בתַכְלית. הרים ואף נהרות לא הסיטו את הנוסעים מנתיבם הבלתי-מעוּרער, ואף שלא נאלצו להיאבק בזְדונם של בני-אדם, הרי איתני-הטבע, שהתגעשו תכופות כנגדם, כפו מִבחנים קשים על נחישות דעתם הנאצלת.

סוף חלק ראשון

---

* מי יודע?

חלק שני

LES ENFANTS
DU
CAPITAINE GRANT
VOYAGE AUTOUR DU MONDE
PAR
VOYAGES EXTRAORDINAIRES

"הוא שם! הוא בא! אבי!" מילמלה הנערה

.1.
השיבה אל הספינה

הרגעים הראשונים יוחדו לאושר הפגישה המחודשת. לורד גְלֶנֶרְבָן לא רצה שכישלון החיפושים יצנן את שמחת רֵעיו, ולפיכך דבריו הראשונים היו: "אל ייאוש, ידידַי, אל ייאוש! אמנם הרב-חובל גְרַאנְט אינו עִמנו, אך אנו סמוכים ובטוחים שנמצאנו."

די היה בהכרזה בטוחה זו כדי לשוב ולהפיח תִקווה בלב נוסעיה של *דַנְקֶן*.

ואמנם, בעוד הסירה מנווטת כדי לשוב אל הספינה, חשו לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט בחרדות של ציפייה הגוּאות בלִבן. הן ניסו לספור את השבים ממרומי הסיפון. לעִתים היתה הנערה מאבדת כל תקווה, ולעִתים היה דווקא נִדמה לה שהיא רואה את הָארִי גְרַאנְט. לִבה פירפר בקִרבה, הדיבור נעתק מפיה ובקושי רב עמדה על רגליה. לֵיידי הֶלֶנָה חיבקה אותה בזרועותיה. ג'וֹן מַנְגְלְס, שניצב אף הוא בעמדת-תצפית לידן, שתק; עיניו, עיני סַפָּן המורגלות להבחין בדברים ממרחקים, לא ראו את הרב-חובל גְרַאנְט.

"הוא שם! הוא בא! אבִי!" מילמלה הנערה.

אך ככל שקָרבה הסירה – נמוגה האשליה. בהגיע הסירה למרחק כשבעים מטרים מן הספינה כבר היה ברור לא רק לְלֵיידי הֶלֶנָה ולג'וֹן מַנְגְלְס, אלא אף לְמֶרִי, שעיניה מלאו דמעות, כי אפסה כל תקווה. כך שדבריו המרגיעים של לורד גְלֶנֶרְבָן הגיעו בעִתם.

לאחר החיבוקים והנשיקות הראשונים גוללו לפני לֵיידי הֶלֶנָה, מֶרִי גְרַאנְט וג'וֹן מַנְגְלְס את אירועיו העיקריים של המסע, ובראש ובראשונה דיווח להם גְלֶנֶרְבָן על הפירוש החדש שניתן לִמסמך בזכות חריפות-שִׂכלו של פָּגָנֶל. הוא שיבח גם את רוֹבֶּרְט ואמר שמֶרִי יכולה להיות גאה בו. גְלֶנֶרְבָן הדגיש כל-כך את אומץ-לִבו ואת דבֵקותו במטרה למול הסכנות שעמד בהן, עד כי הנער לא ידע היכן להסתתר מרוב ביישנות, ומצא לעצמו מחבוא בין זרועותיה של אחותו.

"אין צורך להסמיק, רוֹבֶּרְט," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס, "התנהגת כבֵן הראוי לרב-חובל גְרַאנְט!"

הוא הושיט את זרועותיו אל אחיה של מֶרִי ונשק ללחייו, שהיו עדיין לחות מדמעות הנערה.

בַּל נשכח להזכיר גם את קבלת-הפנים החמה שלה זכו הרב-סרן והגֵיאוֹגְרָף, וגם את תַלְקַאב אציל-הלב שהוזכר לטוב. לֵיידי הֶלֶנָה הצטערה צער רב על שלא נתאפשר לה ללחוץ את ידו של האִינְדְיָאנִי האציל. לאחר רגעי ההתרגשות הראשונים סר מֶק-נַאבְּס לתָאו וגילח את זקנו ביד רגועה ובוטחת, ואילו פָּגָנֶל

הוסיף לחוג כדבורה מאחד לאחר, מלקט כְּצוּף מחמאות וחיוכים. הוא ביקש לנשק את כל צוות הספינה, וכיוון שטען כי לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט הן חלק מן הצוות, החל בהן וסיים במר אוֹלְבִּינֶט.

הַכַּלְכַּל לא מצא דרך נאותה יותר להגיב למחווה כה אדיבה מאשר להכריז על ארוחת-הצהריים.

"ארוחת-צהריים!" הצטעק פָּגָנֶל.

"כן, מר פָּגָנֶל," השיב מר אוֹלְבִּינֶט.

"ארוחת-צהריים אמיתית, על שולחן אמיתי, עם סכין, מזלג ומפיות?"

"כמובן, מר פָּגָנֶל."

"שלא תכלול לא צָ'ארְקִי, לא ביצים קשות ואף לא בשׂר יען?"

"הו! אדוני!" מחה מר אוֹלְבִּינֶט, שחש כי הטילו דופי בכישוריו המקצועיים.

"סליחה, לא חפצתי לפגוע בך, ידידי ורֵעי," אמר המדען בחיוך, "אך זה היה תפריטנו כל החודש, ולא בישיבה ליד שולחן סעדנו, אלא שׂרועים על הקרקע, או בפישוק-רגליים על גבי עצים. לפיכך, כשבישׂרת על ארוחה, היא נראתה לי כחלום, כדמיון, כמִקְסַם-שָׁוְוא!"

"ובכן, הבה נברר אם זו אכן מציאות, מר פָּגָנֶל," התערבה לֵיידי הֶלֶנָה, והתקשתה לכבוש את צחוקה.

"הישעני אֵפוא על זרועי," קרא המדען אביר-הגינונים.

"מהן הוראות כבוד הלוֹרד בנוגע לדַנְקֶן?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"ג'וֹן, חביבי, לאחר הארוחה נערוך כולנו דיון בתוכנית מסענו החדש," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

נוסעי הספינה וקַבַּרְניטה הצעיר ירדו לחדר-האוכל. ניתנה הוראה לקצין המכונות לשמור על לחץ קיטור בדודים, על-מנת שאפשר יהיה להפליג מיד עם מתן ההוראה. הרב-סרן, מגולח למִשְׁעִי, ושאר הנוסעים, לאחר רחצה מהירה, תפסו מקום ליד השולחן.

הכול דיברו בשבח ארוחת-הצהריים של אוֹלְבִּינֶט. הכול הכריזו שאין כמותה, ושהיא עולה אף על המפוארים שבמִשְׁתָאוֹת הַפַּמְפָּה. פָּגָנֶל חזר ולקח פעמיים מכל מנה, "מתוך פיזור-דעת," הפטיר בהתנצלות.

לשמע אמירה חֲלְמָאִית זו שאלה לֵיידי הֶלֶנָה אם שב הצָּרְפָתִי החביב לסוּרוֹ.

הרב-סרן ולוֹרד גְלֶנֶרְבַאן החליפו ביניהם מבטים וחייכו, ואילו פָּגָנֶל פרץ בצחוק רם ונשבע "בכבודו" לא לבצע כל מעשה נוסף של פיזור-דעת במשך כל המסע. אחר-כך גולל בצורה מבדרת את סיפור מַפַּח-רוחו והתעמקותו בכתבי קָמוֹאֶנְס.

"אחרי ככלות הכול," אמר לסיכום, "מעַז יצא מתוק, ואינני מתחרט על טעותי."

"ומדוע, ידידי הנכבד?" שאל הרב-סרן.

"משום שעכשיו אני יודע לא רק סְפָרַדִית, אלא גם פוֹרְטוּגָלִית, ומדבֵּר שתי שׂפות חדשות במקום אחת!"

"חי נפשי, על זאת לא חשבתי," השיב מֶק-נַאבְּס, "כל הכבוד, פָּגָנֶל, ממש כל הכבוד!"

הכול מחאו כפיים לפַּגָנֶל, שלא חדל מלסעוד את לִבו ולוּ לרגע. משום שהיה אוכל ומשוחח אגב אכילה, לא הבחין בפרט מסוים, שלא חמק מעיניו של גְלֶנֶרְבַאן: רִגשות החיבה החמים שהֶרְעיף ג'וֹן מַנְגְלְס על שכנתו לשולחן, מֶרִי גְרַאנְט. בניד-ראש קליל אותתה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן לבעלה כי "ככה זה"! גְלֶנֶרְבַאן התבונן בשני הצעירים בחיבה ובאהדה, ואחר-כך קרא לג'וֹן מַנְגְלְס, אך בעניין אחר לגמרי.

"כיצד עבר המסע שלך בים, ג'וֹן?" שאלו.

"ללא כל בעיות," השיב הרב-חובל, "אך ברצוני לדווחַ לכבודו, שלא שבנו דרך מְצָרֵי מָגֶלַן."

"יפה!" צרח פַּגָנֶל, "הקפתם את כֵּף-הוֹרְן, בלעדיי!"

"לֵךְ תְּלֵה את עצמך בשל כך!" יעץ לו הרב-סרן.

"אָנוֹכִיי שכמותך! אתה מייעץ לי לעשות זאת כי אתה זומם להשתמש בחבל שלי אחר-כך," הגיב הגֵיאוֹגְרָף.

"הירָגע, פַּגָנֶל היקר," התערב גְלֶנֶרְבַאן, "הרי לא ניחנת ביכולת להימצא בשני מקומות בבת-אחת. והואיל ושוטטת במישורי הפַּמְפַּס, לא יכולת באותה עת להקיף את כֵּף-הוֹרְן."

"אך מותר לי בכל זאת להצטער על כך," הגיב המדען.

לאחר תשובה זו לא דחקו בו עוד והניחוהו לנפשו. ג'וֹן מַנְגְלְס סיפר על ההפלגה. אגב שיוט לאורך חופי אַמֶרִיקָה הדרומית בדק את קבוצות האיים המערביות, אך לא מצא כל עִקבות לבְּרִיטַנְיָה. בהגיעו לכֵּף-פִּילָארֶס, נתקל ברוח נגדית בפתח המֵיצַר, ולכן המשיך דרומה. הוא עבר ליד האי דֶסוֹלַסְיוֹן, טיפס ועלה על לקו-הרוחב 67° דרום, הקיף את כֵּף-הוֹרְן, עבר את ארץ-האש בחולפו דרך מְצָרֵי לֶה מֶר, ושט לאורך חופי פָּטָגוֹנְיָה. ליד כֵּף-קוֹרְיֶינְטֶס נִתקל במשבי-רוח נוראיים, אלה שתקפו במלוא העוצמה את הנוסעים בעת הסופה. אך הספינה החזיקה מעמד יפה, וזה שלושה ימים היה ג'וֹן מַנְגְלְס משייט לאִטו בלב-ים, כאשר לפתע נשמעו יריות רובה הקָרָבִּין שבישׂרו על בוא הנוסעים, אשר ציפה להם בקוצר-רוח. אשר לֵליידי גְלֶנֶרְבַאן ולעלמה גְרַאנְט, אמר הרב-חובל, יהיה זה עָוֶל שלא להכיר בעוז-רוחן הנדיר. הסערה לא הבהילה אותן, ואם הביעו אי-אלה חששות, היה זה רק לגורלם של ידידים ששוטטו אותה עת במישורי הרֶפּוּבְּלִיקָה הָאַרְגֶנְטִינִית.

כך תם סיפורו של ג'וֹן מַנְגְלְס. הלורד גְלֶנֶרְבַאן הִרעיף עליו שבחים, ואחר-כך פנה לעלמה גְרַאנְט:

"עלמתי היקרה," אמר לה, "אני רואה שג'וֹן מַנְגְלְס מוקיר את סגולותייך, ואני שמח להיווכח שנעים לך לשהות על סיפון ספינתו!"

"וכי כיצד יכול להיות אחרת," השיבה העלמה מֶרִי והעיפה מבט בלֵיידי הֶלֶנָה, או שמא בקַבַּרְניט הצעיר.

"הו! אחותי מחבבת אותך מאוד, מר ג'וֹן," קרא רוֹבֶּרְט, "וגם אני מחבב אותך!"

"גם אני אוהב אותך מאוד, ילדי היקר," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, נבוך לא מעט מדבריו של רוֹבֶּרְט, אשר העלו סומק קל גם בלחייה של מֶרִי גְרַאנְט.

אחר-כך היטה ג'וֹן מַנְגְלְס את השיחה לאפיק אחר, בוער פחות, והוסיף:

"עתה, משסיימתי את סיפור הפלגתה של *דַנְקֶן*, היואיל כבוד הלורד לתת לנו פרטים מִספר על חציית אַמֶרִיקָה ועל מַעֲלָליו של גיבורנו הצעיר?"

שום סיפור לא יכול להיות עָרֵב יותר לאוזניהן של לֵיידִי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט. לכן נחפז לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן להשׂביע את סקרנותן וגולל, אירוע אחר אירוע, את מלוא מסעם מאוקיינוס לאוקיינוס, את חצייתם של הרי האַנְדִים, רעידת-האדמה, היעלמו של רוֹבֶּרְט, חטיפתו בציפורני הקוֹנְדוֹר, יריית הרובה של תַלְקָאב, תקרית הזאבים האדומים, מעשה ההקרבה של הנער, דמותו של הסַמָל מָנוּאֶל, השיטפון, השהייה על עץ האוֹמְבּוּ, הברק, השׂריפה, הקַאיְמָנִים, נחשול-המים, הלילה על שׂפת האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי, ועוד פרטים מפרטים שונים, מבדחים או מבעיתים, שהִשרו על המאזינים עליצות ואֵימה לסירוגין. מפעם לפעם זכה רוֹבֶּרְט בנשיקות ובחיבוקים מאחותו ומלֵיידִי הֶלֶנָה. מעולם לא היה ילד שהִרבו כל-כך לנשקו וללטפו.

משהשלים לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן את סיפורו, חתם את דבריו במִלים אלה:

"וכעת, ידידַי, עלינו לחשוב על ההוֶוה; העבר כבר חלף, אך העתיד - שלנו הוא; הבה ונשוב אל הרב-חובל גְרַאנְט."

ארוחת-הצהריים הסתיימה, והסועדים נכנסו לטְרַקְלינה של לֵיידִי גְלֶנֶרְבַאן; הכול תפסו מקום סביב שולחן עמוס מפות ותוכניות, ועד מהרה קָלְחָה השיחה.

"הֶלֶנָה היקרה," אמר לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, "בשובי לספינה בישׂרתי לך כי גם אם ניצולי *בְּרִיטַנְיָה* אינם עִמנו, התקווה למוצאם גדולה יותר מאי-פעם. שכֵּן, לאחר שחצינו את יבשת אַמֶרִיקָה אנו משוכנעים, או ליתר דיוק יודעים בוודאות, כי האסון לא אירע על חופי האוֹקְיָינוֹס השקט, ולא על חופיו של האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי. המסקנה הטִבעית המתבקשת מכך היא שפירשנו את המִסמך באורח מוטעה בכל הנוגע לפָּטָגוֹנְיָה. למרבה המזל נחה על ידידנו פָּגָנֶל השראה פתאומית, והוא גילה את הטעות. הוא הוכיח לנו שאנו מתקדמים בדרך מוטעית, ופירש לנו את המִסמך בצורה שלא הותירה כל ספקות בלִבנו. מדובר במִסמך הכתוב בצָרְפָתִית, ואבקש מפָּגָנֶל לשוב ולהסבירו כאן, על-מנת שלא ייוותר בלב איש אפילו הספק הקטן ביותר."

המדען, אשר נקרא לומר את דברו, נענה ללא דיחוי לבקשה; הוא הכביר הסברים על המִלים goni ו-indi בצורה שאין משכנעת ממנה; מהמִלה austral גזר בדייקנות את המִלה אוֹסְטְרַלְיָה; הוא הוכיח כי הרב-חובל גְרַאנְט, שהפליג מפֵּרוּ כדי לשוב לאֵירוֹפָּה, יכול להיסחף על-גבי אונייה, אם איבד את כושר הניווט, בזרמיו הדרומיים של האוֹקְיָינוֹס השקט עד לחופי אוֹסְטְרַלְיָה; לבסוף זכו הנחותיו המבריקות והֶיקֵשיו הפיקחיים להסכמתו המלאה של ג'וֹן מַנְגְלְס, שהיה שופט נוקשה בעניינים מעֵין אלה, ולא נטה להיסחף על כנפי הדִמיון.

כששיים פָּגָנֶל את הרצאתו, הכריז גְלֶנֶרְבַאן ש*דַנְקֶן* תפליג תיכף ומיד לעבר אוֹסְטְרַלְיָה.

ואולם, בטרם ניתנה הפקודה להפנות חרטום מזרחה, ביקש הרב-סרן רשות להעיר הערה.

"דבֵּר, מֶק-נַאבְּס," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"אין בכוונתי לערער על תְקֵפוּת טיעוניו של ידידי פָּגָנֶל, ועוד פחות לחלוק עליהם," אמר, "אני מוצא שהם כבדי-משקל, נבונים וראויים למלוא תשומת-הלב. הם חייבים, בצדק, לשמש בסיס לכל המשך חיפושׂינו בעתיד. אך ברצוני שיובאו לבדיקה אחרונה, כדי שלא יהיה אפשר לערער על תקֵפותם המוחלטת."

איש לא ידע לאן חותר להגיע מֶק-נַאבְּס הזָהִיר, ומאזיניו האזינו לו בחשש-מה.

"הַמשך, מֶק-נַאבְּס," אמר פָּגָנֶל, "אני נכון להשיב לכל שאלותיך."

"פשוט מאוד," המשיך מֶק-נַאבְּס, "לפני חמישה חודשים, שעה שעיינו בשלושת המִסמכים, הפירוש שנתנו להם נִראה כמובן מאליו. שום חוף אחר מלבד חופה המערבי של פָּטָגוֹנְיָה לא יכול להיות זירת הטביעה. לא היה לנו כל צל של ספק בנדון."

"הערה נכונה מאוד," הפטיר גְלֶנֶרְבַאן.

"לאחר-מכן," המשיך הרב-סרן, "שעה שפָּגָנֶל נִקלע לסיפוננו בזכות פיזור-דעתו המבורך, הצגנו לפניו את המִסמכים והוא סמך ידו בלי כל הסתייגות על החלטתנו לחפשׂ בחופי אַמֶרִיקָה."

"אמת לאמיתה," השיב הגֵיאוֹגְרָף.

"ובכל זאת טעינו," אמר הרב-סרן.

"ואכן, טעינו," חזר אחריו פָּגָנֶל כהד, "אולם, מֶק-נַאבְּס, הטעות היא אנושית, אך משוגע הוא האיש המתמיד בטעותו."

"חכה רגע, פָּגָנֶל," השיב הרב-סרן, "הירָגע. אין בכוונתי לומר שיש להתמיד בחיפושנו באַמֶרִיקָה."

"אם כן, מה רצונך?"

"רצוני בהודאה ולא יותר; הודאה כי ברגע זה אנו בטוחים שאוֹסְטְרַלְיָה היא זירת הטביעה של בְּרִיטַנְיָה, בדיוק באותה מידה שבה היינו בטוחים קודם-לכן שאַמֶרִיקָה היא הזירה."

"בחפץ-לב נודֶה בכך," השיב פָּגָנֶל.

"אני רושם זאת לפני," המשיך הרב-סרן, "ומנצל את ההזדמנות להזהירך מפני היתָפסות לאמיתות לכאורה, המובילות לשרשרת של טעויות. מי יודע אם אחרי אוֹסְטְרַלְיָה לא תציע לנו ארץ אחרת אותן וַדָאויות, ואם לאחר החיפושׂים החדשים הללו, שיֵיערכו לשָוְא, לא יהיה 'ברור' שיש להתחיל מחדש בחיפושׂים במקום אחר?"

גְלֶנֶרְבַאן ופָּגָנֶל נעצו מבטים זה בזה. הערותיו הנבונות של הרב-סרן הרשימו אותם.

"ברצוני לערוך מבחן אחרון קודם שנצא בדרכנו לאוֹסְטְרַלְיָה," אמר מֶק-נַאבְּס. "הנה המִסמכים והנה המפות. הבה נבחן, בזו אחר זו, את כל הנקודות שחוצה קו-הרוחב 37°, ונבדוק אם אין בנתיב זה עוד איזו ארץ העונה על כל המצוין במִסמך."

"אין מלאכה קלה ומהירה מזאת," השיב פָּגָנֶל. "למרבה המזל, אין שפע של ארצות לאורך קו-רוחב זה."

"הבה ונראה," אמר הרב-סרן ופרש מפה של כדור-הארץ, ששורטטה לפי שיטת ההטלה של מֶרקָאטוֹר, ושִטחָהּ לעֵין המִסתכל את כל יבשות כדור-הארץ.

המפה הונחה לפני לֵיידי הֶלֶנָה, והכול נעמדו כך שיוכלו לראות את מַסֶכת הרְאָיות של פָּגָנֶל.

"כפי שכבר פירטתי לפניכם," המשיך הגֵיאוֹגְרָף, "לאחר חצותו את אַמֶרִיקָה הדרומית עובר קו-הרוחב °37 באִיֵי טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה. ואני טוען ששום מִלה מן המִסמך אינה יכולה להתייחס לאותם איים."

המִסמכים נִבחנו בקפידה, והכול נאלצו להודות כי הצדק עם פָּגָנֶל, וטְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה נמחקה מן הרשימה פה אחד.

"הבה נתקדם," המשיך הגֵיאוֹגְרָף, "אנו יוצאים מן האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי ועוברים כשתי מעלות דרומה מכֵּף התקווה הטובה ומגיעים לאוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי. רק קבוצת איים אחת נמצאת בדרכנו, הלא היא קבוצת איי אַמְסְטֶרְדָם. הבה נבחן קבוצת איים זו, כפי שבחנו את אִיֵי טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה."

לאחר בדיקה קפדנית נפסלו גם איי אַמְסְטֶרְדָם. לא היתה מִלה, ואף לא שבר של מִלה, באַנְגְלִית, בצָרְפָתִית או בגֶרְמָנִית, שאפשר היה לייחסה לקבוצת איים זו שבאוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי.

"ועתה אנו מגיעים לאוֹסְטְרַלְיָה," המשיך פָּגָנֶל. "קו-הרוחב °37 נוגע ביבשת זו בכֵּף-בֶּרְנוּיִי ועוזב אותה במִפרץ טוּפוֹלְד. בוודאי תסכימו איתי, בלא לאנוס את הטֶקְסְט, כי המִלה האַנְגְלִית stra והמִלה הצָרְפָתִית austral יכולות להתייחס רק לאוֹסְטְרַלְיָה. הדבר כה מובן מאליו, עד כי אין צורך להסבירו." הכול אישרו את מסקנתו של פָּגָנֶל. שיטה זו איחדה את כל האפשרויות לטובת מסקנותיו.

"נמשיך הלאה," אמר מֶק-נַאבְּס.

"נמשיך הלאה," השיב הגֵיאוֹגְרָף, "אין מסע קל מזה. כשיוצאים ממִפרץ טוּפוֹלְד, חוצים לשון-ים המִשתרעת ממזרח לאוֹסְטְרַלְיָה ומגיעים לנְיוּ-זִילַנְד. קודם לכול עלַי להזכירכם כי המִלה contin מן המִסמך הצָרְפָתִי מציינת יבשת בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים. אי-לכך, אין זה סביר שהרב-חובל גְרַאנְט מצא מִקלט בנְיוּ-זִילַנְד, שאינה אלא אי. יהיה אשר יהיה, בחנו, הַשווּ, הִפכו במִלים והיווכחו אם יכולות הן, בדרך זו או אחרת, להתייחס לארץ חדשה זו."

"בשום פנים ואופן," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, שעִיין בדקדקנות במִסמכים ובמפה.

"לא," השיבו כל המאזינים לפָּגָנֶל, כולל הרב-סרן, "לא, לא יכול להיות שמדובר בנְיוּ-זִילַנְד."

"כעת," המשיך פָּגָנֶל, "בכל המרחב האדיר הזה, המפריד בין נְיוּ-זִילַנְד לחופי אַמֶרִיקָה, חוצה קו-הרוחב °37 אי קטן אחד, צָחִיחַ ושומם."

"ומה שמו...?" שאל מֶק-נַאבְּס.

"ראֵה בעצמך על המפה. זהו מָרִיָה תֶרֶזָה, שאין אני מוצא לו כל סימן בשלושת המִסמכים."

"שום סימן," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"הַחליטו אפוא בעצמכם, ידידַי, אִם אין כל ההִסתַבְּרוּיוֹת הללו מצביעות על יבשת אוֹסְטְרַלְיָה!"

"ברור כשמש," השיבו פה אחד כל נוסעי *דַנְקַן* וקַבַּרְניטה.

"ג'וֹן," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "היש לך פחם ומצרכי מזון בכמות מספקת?"

"כן, כבוד הלוֹרד, הצטיידתי די והותר בטַלְקָאוּאָנוֹ, ונוכל לחדש את מלאי הפחם שלנו בעיר הכֵּף."

"ובכן, תן הנחיות ליציאה לדרך..."

"עוד הערה אחת," אמר הרב-סרן, ושיסע את דברי ידידיו.

"דבֵּר, מֶק-נַאבְּס."

"אף שלכאורה גלוּמים כל סיכויי ההצלחה ביבשת אוֹסְטְרַלְיָה, כלום לא יהיה זה מן הראוי לעגון יום או יומיים באיי טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה ובאיי אַמְסְטֶרְדָם? הם מצויים על תְוַואי נתיבנו, ולא ניאלץ לסטות מדרכנו. כך נדע אם הותירה בהם *בְּרִיטַנְיָה* שׂרידים כלשהם."

"רב-סרן חסר-אמון שכמותך," הִצטעק פָּגָנֶל, "אתה ממשיך להתעקש!"

"בעיקר אני מחזיק ברצון שלא לשוב על עקבותינו, אם אוֹסְטְרַלְיָה, דרך משל, לא תענה על הציפיות שעוררה בנו."

"אמצעי-זהירות זה נראה טוב בעיני," הפטיר גְלֶנֶרְבַאן.

"ולא אני הוא שאמנע ממך לנקוט אותו," הגיב פָּגָנֶל, "להיפך."

"ובכן, ג'וֹן," קרא גְלֶנֶרְבַאן, "הַפְנֵה חרטום לעבר טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה."

"בזה הרגע, רום כבודו," השיב הרב-חובל ועלה לסיפון, בעוד רוֹבֶּרְט ומֶרִי גְרַאנְט מודים ללוֹרד גְלֶנֶרְבַאן במִלים חמות ונרגשות.

עד מהרה התרחקה *דַנְקַן* מחופי אַמֶרִיקָה בדרכה מזרחה, מְפַלַּחַת בלהב חרטומה המהיר את גלי האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי.

• 2 •
טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה

אילו שטה הספינה לאורך קו-המשווה, היו 196 המעלות מפרידות בין אוֹסְטְרַלְיָה לאַמֶרִיקָה, או ליתר דיוק בין כֵּף-בֶּרנוּיִי לכֵף-קוֹרְיֶנְטֶס, מסתכמות בכעשרים ושניים אלף קילומטרים. אך בקו-הרוחב 37° הסתכמו אותן 196 מעלות, בשל מִבנהו של כדור-הארץ, בכשמונה-עשר אלף קילומטרים בלבד. מחופי אַמֶרִיקָה ועד טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה המרחק הוא כשלושת-אלפים ושלוש-מאות קילומטרים בלבד. זוהי כִּבְרַת-דרך שג'וֹן מַנְגְּלֶס קיווה לעבור בתוך עשׂרה ימים, אם לא יעכבו הרוחות את התקדמותה של הספינה. ואכן, הוא יכול להיות שְׂבַע-רצון, שכֵּן עם ערב שָׁכְכָה הרוח כמעט כליל ואחר-כך שינתה כיוון, *תַּנְקֶן* יכלה להפגין על פני ים רוגע את מִכלול תכונותיה, שאין דומה להן.

עוד באותו יום שבו הנוסעים להרגלי הסיפון שלהם מימים ימימה, ולא היה אפשר להבחין כלל שנעדרו מן הספינה במשך חודש ימים. לאחר מימי האוֹקְיָינוֹס השקט נפרשו לנגד עיניהם מימי האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי, והרי גלי-הים דומים בכל מקום ומקום ואין ניכָּרים בהם אלא הבדלים מועטים בלבד. לאחר שהעמידו אותם במבחנים כה קשים, דומה היה שכעת מתאמצים אֵיתני-הטבע ככל יכולתם להנעים את הפלגתם. האוֹקְיָינוֹס היה רוגע, הרוח נשבה בכיוון הרצוי והמִפרשׂים, שתפחו בהשפעת הרוח המערבית, סייעו לקיטור הבלתי-נִלאה, האצור בדודי ההסקה.

השיט המהיר התנהל אֵפוא ללא תקלות ותאונות. בטוחים בדרכם, ציפו הכול לחוף האוֹסְטְרַלִי. ההשערות היו לוודאות. הם שׂוחחו על הרב-חובל גְרַאנְט כאילו כבר עמדה הספינה לאוספו בנמל מוגדר. תָּאוֹ ומקומות הלינה לשני עמיתיו הוכנו מִבעוד מועד. מֶרִי גְרַאנְט נהנתה לקשט במו-ידיה את התא, אשר היה תָּאוֹ הקודם של מר אוֹלְבִּינֶט, שעבר כעת להתגורר בתא של אִשתו, מרת אוֹלְבִּינֶט. תא זה היה סמוּך לתא מִספר 6 המפורסם, אשר זָ'ק פָּגָנֶל הזמינו על סיפון *סְקוֹטְיָה*.

הגֵיאוֹגְרָף המלומד נשאר כלוא בתָאוֹ רוב שעות היום והלילה. מבוקר ועד ערב היה עמֵל על יצירת המחקר ששְׂמה רשמיו הנִשׂגבים של גֵיאוֹגְרָף בחבל הפַּמְפַּס האַרְגֶנְטִינִי. כולם שמעו אותו בוחן בקולו הנִרגש מִשפטים הדורים, קודם שכתבם סופית בדפים הלבנים של פנקסו, ולא פעם בגד בקְלְיאוֹ, מוּזַת ההִיסְטוֹרְיָה, והִשביע בהתלהבותו את קַאלְיוֹפֶּה האלוהית, שתחת שרביטה מתרחשים כל מעשׂי העלילה הנִשׂגבים.

אגב, פָּגָנֶל לא הסתיר זאת. בנותיו הצנועות של אַפּוֹלוֹ נטשו למענו בחפץ-לב את פסגות הפַּרְנָסוּס או ההֶלִיקוֹן. לֵיידִי הֶלֶנָה העניקה לו מחמאות כנות. גם הרב-סרן בירך אותו על גיחותיו המִיתוֹלוֹגִיוֹת.

"אך העיקר," הוסיף הרב-סרן, "לא עוד היסחי-דעת, פַּגָנֶל, ואם במקרה יעלה על דעתך ללמוד אוֹסְטְרָלִית, אל תעשה זאת מתוך ספר דקדוק סִינִי!"

העניינים על הסיפון התנהלו אֵפוא על מי-מנוחות. לורד גְלֶנֶרְבָאן ורעייתו צפו ברוב עניין בג'וֹן מַנְגְלְס ובמֶרִי גְרַאנְט. אך כיוון שלא היה בכך כל טעם לפגם, וג'וֹן מַנְגְלְס לא חשף את צְפוּנוֹתיו, החליטו כי מוטב להעלים עין מכך.

"מה יחשוב על כך הרב-חובל גְרַאנְט?" שאל יום אחד גְלֶנֶרְבָאן את לֵיידי הֶלֶנָה.

"הוא יחשוב כי ג'וֹן ראוי למֶרִי, אֶדוּאַרְד ידידי, והצדק יהיה איתו."

בינתיים המשיכה הספינה לשוט במהירות רבה לעבר יעדה. ב-16 בנוֹבֶמְבֶּר, כחמישה ימים לאחר שכֵּף-קוֹרְיֶינְטֶס נעלם מטווח ראייתם, אפשר היה לחוש במשבי-רוח חזקים מכיוון מערב, משבים שאין נאים מהם לאוניות המקיפות את אַפְרִיקָה, כנגד רוחות של קבע מדרום-מזרח. *דַנְקֶן* הניפה את כל מִפרשיה – המִפרשׂ הקִדמי התחתי, מִפרשׂ הַיַרְכָתַיים, המִפרשׂ העילי, המִפרשׂ העַלְעילי, מִפרשׂי העזר, מִפרשׂי קצה התורן ומִפרשׂי התֶמֶך – ובסופּגה את כל הרוח מצד שׂמאל שָׁעָטָה קדימה במהירות נועזת. המַדְחֵף כמעט לא נגס במים הנסוגים, שֶלהב חרטומה פילַח, ודומה היה ש*דַנְקֶן* מתמודדת בתחרות כלשהי של מועדון *הדוֹיַאל תֵימְז*.

למחרת היו המים מכוסים אצות ענקיות, והאוֹקְיָינוֹס דמה לאגם גדול, שעשׂבים חוסמים את מימיו, לאיזה ים סַרְגָסוֹ, שנוצר מפסולת עצים וצמחים שנתלשו מן היבשות הסמוכות. היה זה בעיקר הרב-חובל שציין תופעות אלה והביאן לתשׂומת-לִבם של יורדי-הים. *דַנְקֶן* נראתה כמחליקה על מרבד דשא מוארך, שפַּגָנֶל השְׁווהו בצדק לפַּמְפַּס, אך התקדמותה של הספינה נבלמה במקצת בשל כך.

עשׂרים וארבע שעות אחר-כך, עם עלות השחר, הרעים קולו של המלח בתצפית:

"אדמה!" זעק.

"באיזה כיוון?" שאל טוֹם אוֹסְטִין, שהיה קצין תורן.

"ישר בכיוון הרוח," השיב המלח.

לשמע קריאה זו, שהיא מרגשת תמיד, התמלא הסיפון פתע-פתאום. חיש מהר נראתה גם מִשקפת, ומאחוריה הופיע פַּגָנֶל.

המדען כיוון את מכשירו לכיוון האמור, אך לא ראה דבר שידמה לאדמה.

"הסתכל אל תוך העננים," יעץ לו ג'וֹן מַנְגְלְס.

"אמנם כן," השיב פַּגָנֶל, "יש שם מעֵין חוד, שקשה עדיין להבחין בו בבירור."

"זה טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה," הסביר ג'וֹן מַנְגְלְס.

"אם כן, ואם זיכרוני אינו מַטעני," השיב המדען, "הרי אמורים אנו להימצא במרחק כמאה ושלושים קילומטרים ממנו, שכֵּן את פסגת טְרִיסְטַן, שגובהה כאלפיים מטרים, רואים כבר ממרחק זה."

"אתה צודק," השיב הרב-חובל ג'וֹן.

כעבור שעות מִספר נראתה בבירור בקַצְוֵוי האופק קבוצה של איים נישׂאים ותלולים מאוד. הסלע דמוי-החָרוּט של טְרִיסְטַן בלט בשחור על הרקע הזוהר של הרקיע, שהשמש העולה צבעה אותו בצבעים סַסְגוֹניים. עד מהרה התבהר האי

המרכזי על רקע הגוש הסלעי, מראהו היה כקודקוד של משולש הנוטה לצפון-מזרח.

טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה נמצא על קו-הרוחב ′8 °37 דרום, ועל קו-האורך ′44 °10 מערבה לקו-האורך גְרִינִץ'. במרחק כשלושים קילומטרים דרומית-מערבית נמצא האי "הבלתי-נָגִיש", ושישה-עשר קילומטרים דרומית-מזרחית אי הזמיר, ואיים אלה מהווים קבוצת איים מבודדת בחלק זה של האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי. לקראת צהריים איתרו את שתי נקודות-הציון העיקריות, שנועדו להנחות את הספָּנים – האחת סלע, הדומה לספינה פרושׂת-מִפרש, באחד מפינותיו של האי "הבלתי-נָגִיש", והשנייה, בקצה הצפוני של אי הזמיר. שני האיים הקטנטנים דומים למִבצר חָרֵב. בשעה שלוש נכנסה *דַנְקֶן* למִפרץ פַאלְמוּת שבאי טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה, אשר "כֵּף-ההצלה" מגן עליו מפני רוחות מערביות.

במִפרץ זה רבצו רדומות על עוגנן כמה שולות-לווייתנים, העסוקות בציד כלבי-ים ושאר יונקים ימיים השורצים לאֵינספור בחופים אלה.

ג'וֹן מַנְגְלְס טרח למצוא מקום עגינה בטוח, שכֵּן מַעֲגָנים אלה מחוץ ליבשות מסוכנים עד מאוד כשנושבות לפתע רוחות צפוניות וצפון-מערביות חזקות; ואכן, בדיוק במקום זה טבעה בשנת 1829 הדו-תְרָנִית האנגלית *ג'וּלְיָה* על כל צְוותה. *דַנְקֶן* קרבה לחוף כדי שמונים מטרים והשליכה עוגן במים, שעומקם שנים-עשׂר מטרים מעל לקרקעית הסלעית. מיד ירדו הנוסעים והנוסעות לתוך הסירה הגדולה ונחתו על חוף של חול דק ושחור, שׂרידיהם הזַעֲרוריים של סלעי האי, שנִשׂרפו לאֵפֶר.

בירתה של קבוצת האיים טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה אינה אלא כפר קטן, השוכן בַּיַרְכְּתֵי מִפרץ על שׂפת נחל שופע והומה. בכפר היו כחמישים בתים נקיים למדי וערוכים בסדר גֵיאוֹמֶטְרִי, כנראה המִלה האחרונה באַדְרִיכָלוּת הבְּרִיטִית. מאחורי העיר הזַעֲרורית השׂתרעו חמישה-עשׂר אלף דונם של אדמת מישור תחומים על-ידי סוללת לָבָה ענקית; מעל לרמה זו הִזדקר הצוק דמוי-החָרוּט, מתנשׂא לגובה של יותר מאלפיים מטרים.

את פניו של לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן קיבל מושל הכפוף למושבה האנגלית של כֵּף התקווה הטובה. בלא להִתְמַהְמֵהַ הציג הלוֹרד שאלות בנוגע לְהָארִי גְרַאנְט ולִבְּרִיטַנְיָה. אך שמות אלה לא היו מוּכּרים למושל כלל וכלל. אִיֵּי טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה מצויים מחוץ לנתיבי הספָּנוּת, ולפיכך מעטות האוניות המשליכות שם עוגן. מאז טביעתה המפורסמת של *בְּלֶנְדוֹן הוֹל*, אשר עלתה על שׂרטון הסלעים של האי "הבלתי-נָגִיש" בשנת 1821, רק שתי אוניות עגנו לחופו של האי המרכזי ועלו על שׂרטון, *פְּרִימוֹגֶה* בשנת 1845 והתלת-תְרָנִית *פִילָדֶלְפְיָה*, בשנת 1857. הנתונים בדבר אסונות ימיים בד'אָקוּנְיָה מסתכמים בשלוש פוּרְעָנוּיוֹת אלה.

גְלֶנֶרְבַאן לא ציפה לשאוב מידע מדויק יותר, והוא חקר את המושל רק כדי לצאת ידי חובה. הוא אף שיגר סירות קטנות לערוך סיור סביב האי, שהיקפו לא עלה על עשׂרים ושבעה קילומטרים, ושטחו, אפילו היה גדול פי שלושה, קטן היה מלהכיל את לוֹנְדוֹן או את פָּרִיס.

בשעה שהתנהלו הסיורים הימיים, ביקרו נוסעיה של *דַנְקֶן* בכפר ועל החופים הסמוכים. אוּכלוּסיית טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה לא מנתה יותר ממאה וחמישים תושבים. היו אלה אַנְגְלִים ואַמֶרִיקָנִים, נשׂוּאים לכוּשיות ולְהוֹטֶנְטוֹטִיוֹת ממושבת הכֵּף,

שקשה היה להתחרות בכיעורן. ילדיהם של הזוגות המעורבים היו מעֵין תערובת לא נעימה של אופי אַנְגְלוֹ-סַקְסִי נוקשה וצבע עור אַפְרִיקָנִי שחור.

סיורם של התיירים, שנהנו לחוש קרקע מוצקה מתחת לרגליהם, נמשך עד לחוף הים, הגובל במישור המעובד הגדול, הקיים רק בחלק זה של האי. בכל שאר חלקיו היה החוף עשוי מצוקי בזלת תלולים וצחיחים, ועליהם מאות-אלפים של ציפורי אַלְבַּטְרוֹס ענקיות ופִינְגְוִינִים מטופשים.

לאחר שבחנו המבקרים את הסלעים הללו, שמקורם בהרי-געש, שבו אל המישור. מסביב פיכו מעיינות חיים, שניזונו משלגי-העַד שעל חֲרוּטֵי ההרים. שיחים מוריקים, אשר מִספר הדְּרוֹרִים שעליהם היה רב מִמִּספר הפרחים, הצהילו את הקרקע. רק עץ אחד, מעֵין פִילִיק שגובהו כשישה מטרים, ומין שיח ענקי המכונה "תוּסֶה" הזדקרו מתוך כר-הדשא המוריק; אַסֶן שְׂרִיגִית בעלת גרעינים דוקרניים, לוֹמִיר חסון בעל סיבים מפותלים זה בזה, אי-אלה שיחים חריפים עד מאוד, אַנְסֶרִין שניחוחו כעין הצֳּרִי, בישׂם את הרוח בריחו החודרני, אֲזוֹבִים, צמחי סֶלֶרִי פראיים ושְׂרָכִים, כל אלה איכלסו את עולם הצומח של האי, המצומצם בהֶיקפו אך העשיר בגווניו. אפשר היה לחוש כי אביב נִצחי מרעיף מטובו על אי מבורך זה. פָּגָנֶל טען בהתלהבות שכאן מצויה אוֹגִ'יגִ'י הנודעת, שעליה כתב פֶנֶלוֹן. הוא הציע לְלֵיידי גְלֶנֶרְבָאן לחפשׂ מערה ולתפוס את מקומה של קָלִיפְּסוֹ הנאווה, ואילו לעצמו לא ביקש אלא להיות "אחת הנִימְפוֹת העומדות לשירותה".

וכך, אגב שיחה והתפעלות, שבו המטיילים אל הספינה עם רדת לילה; בסמוך לכפר רעו עדרי בקר וכבשים; שדות החיטה, התירס והירקות, שהובאו לאי לפני ארבעים שנים, שטחו לעין כול את שִׁפְעָתם והתפשטו עד לרחובות הבירה.

משׁשב לוֹרד גְלֶנֶרְבָאן לסיפון ספינתו, שבו אליה גם הסירות. בתוך שעות ספורות הקיפו את האי כולו בלי לפגוש שום סימן וזכר לִבְּרִיטָנְיָה. תפקיד אחד בלבד היה למסע זה, למחוק סופית את האי טְרִיסְטָן מלוח החיפושׂים.

הואיל וכך, יכלה *דַנְקֶן* לנטוש את קבוצת האיים האַפְרִיקָנִית הזאת ולהמשיך בדרכה מזרחה. אם לא הפליגה הספינה עוד באותו ערב, היה זה משום שגְלֶנֶרְבָאן התיר לאנשי-צְוותו לערוך צֵיד חיות-ים, אשר בשמותיהן השונים, פרות-ים, אריות-ים, דובי-ים ופילי-ים, שורצות בכל חופיו של מִפרץ פַּאלְמוּת. לפנים נהגו לווייתנים להשתובב במימי האי; אולם בשל ריבוי הציידים, שהטילו בהם צִלְצָלִים, התמעט מִספרם והם נעלמו כליל. לעומתם שרצו שם כלבי-הים עדרים-עדרים. צוות הספינה החליט לנצל את הלילה לציד, ואת יום המחרת להפקת מלאי שמן גדול. משום כך נדחתה יציאתה של *דַנְקֶן* ביומיים, ל-20 בנוֹבֶמְבֶּר.

במהלך ארוחת-הערב מסר פָּגָנֶל כמה נתונים על איי טְרִיסְטָן, שעניינו מאוד את שומעיו. הם למדו מפיו כי קבוצת איים זו, שהתגלתה בשנת 1506 על-ידי הפוֹרְטוּגָלִי טְרִיסְטָן ד'אָקוּנְיָה, אחד מאנשיו של הסַפָּן אַלְבּוּקֶרְקִי, לא נחקרה כלל במשך יותר ממאה שנים. איים אלה נחשבו, בצדק, כמוּעָדים לסערות, ונודעו לשִׁמְצה לא פחות מאִיֵי בֶּרְמוּדָה. משום כך נמנעו הסַפָּנים מלהתקרב אליהם, ואם נחתה בהם אונייה, הרי הוטלה לשם בעל-כורחה על-ידי סופות האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי.

בשנת 1697 הטילו שם עוגן שלוש ספינות הוֹלַנְדִיוֹת של חֶברת הוֹדוּ, וקבעו את מיקום האיים מבחינת קווי-האורך והרוחב; האַסְטְרוֹנוֹם המהולל הָאלִיי בדק

ותיקן את מִמצאיהם בשנת 1700. בין השנים 1712 ל-1767 ביקרו שם כמה יורדי-ים צָרְפָתִיים, ביניהם לָה פֶּרוּז, אשר שב לשם גם במסעו המפורסם בשנת 1785.

איים אלה, שעד אותה עֵת כמעט לא פקדו אותם, נותרו שוממים עד לשנת 1811. בשנה זו אֲמֶרִיקָנִי אחד, ג'וֹנָתָן לַמְבֶּרְט שמו, החל לפעול למען יישובם. הוא ושני מלווים הגיעו לשם בחודש יָנוּאָר ונרתמו באומץ-לב למלאכת ההתנחלות. משנודע למושל הבְּרִיטִי של מושבת הכֵּף כי עסקי המתיישבים מְשַׂגְשְׂגִים, הציע להם את חסותה של ממשלת בְּרִיטַנְיָה. ג'וֹנָתָן נענה להצעתו והניף על בִּקתתו את הדגל הבְּרִיטִי. דומה היה שהוא עתיד למלוך בנועם על "עַמוֹ", שֶׁמנה אִיטַלְקִי זקן אחד ובן-תערובת פּוֹרְטוּגָלִי, אך יום אחד, באחד מסיוריו בחופי קֵיסרותו, טבע או הוטבע, אין הדבר ידוע לַאֲשורו. הגיעה שנת 1816. נַפּוֹלֵיאוֹן נכלא באי סֶנְט-הֶלֶנָה וכדי להיטיב ולשמור עליו הציבה ממשלת בְּרִיטַנְיָה חֵיל-מצב באי אַסֶנְשֶׁן ובאי טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה. חֵיל-המצב ששהה בטְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה כלל פלוגת תותחנים ממושבת הכֵּף ויחידת הוֹטֶנְטוֹטִים. החיילים שָׁהוּ באי עד 1821, ועם מותו של האסיר מסֶנְט-הֶלֶנָה פּוּנוּ למולדתם.

"רק אֵירוֹפִּי אחד," הוסיף פָּגָנֶל, "טוראי-ראשון, סְקוֹטִי..."

"הה! סְקוֹטִי!" קרא הרב-סרן, שגילה תמיד עניין מיוחד בבני-מולדתו.

"שמו היה וִילְיַאם גְלַאס," סיפר פָּגָנֶל, "והוא נשאר באי עם אִשתו ושני הוֹטֶנְטוֹטִים. עד מהרה הצטרפו לַסְקוֹטִי שני אַנְגְלִים, אחד מלח והאחר דַיָיג מנהר התֶמְזָה, פָּרָשׁ לשעבר בצבא אַרְגֶנְטִינָה, ובשנת 1821 מצא מִקלט על האִי טְרִיסְטַן אחד מניצולי בְּלֶנְדוֹן הוֹל עם אִשתו הצעירה. ב-1821 מנתה אוכלוסיית האי שישה גברים ושתי נשים. ב-1829 כבר היו באי שבעה גברים, שש נשים וארבעה-עשׂר ילדים. ב-1835 עלה מִניינם לארבעים, וכיום גדלה האוכלוסייה פי שלושה."

"כך מתחילות אומות," הפטיר גְלֶנֶרְבַאן.

"כדי להשלים את סיפורו של טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה," אמר פָּגָנֶל, "עלי להוסיף שאי זה ראוי לתואר 'אי הרוֹבִּינְזוֹנִים' לא פחות מאשר האי חוּאַן פֶרְנַנְדֶס. ואכן, אם שני סַפָּנִים נִנטשו בזה אחר זה באי חוּאַן פֶרְנַנְדֶס, הרי בטְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה כמעט הוּפקרוּ שני מדענים באורח דומה. ב-1793, אחד מבני-מולדתי, חוקר-הטבע אוֹבֶּר דוּפְּטִי-תוּאַר, שיצא לאסוף עשׂבים, תעה בדרכו, ולא הספיק לחזור לאונייה שעה שהרב-חובל הרים עוגן. ב-1824, אחד מבני-מולדתך, גְלֶנֶרְבַאן חביבי, הצייר המוכשר אוֹגוּסְט אֶרְל, הופקר באי במשך שמונה חודשים. הרב-חובל של אונייתו שכח שהוא שוהה על החוף והפליג לעבר כֵּף התקווה הטובה."

"הרי לכם רב-חובל מפוזר," העיר הרב-סרן, "האם זה אחד מקרוביך, פָּגָנֶל?"

"גם אם אינו קרובי, ראוי היה להיות!"

תשובתו של הגֵיאוֹגְרָף שׂמה קץ לשיחה.

במהלך הלילה ערך צוות הספינה *דַנְקֶן* צַיִד מוצלח, וכחמישים כלבי-ים מצאו את מותם. לאחר שהתיר את הצַיִד, נבצר מגְלֶנֶרְבַאן למנוע את ניצולו. היום שלמחרת נוּצל כולו לאיסוף השמן ולעיבוד עורותיהם יקרי-הערך של היונקים הימיים. הנוסעים, כמובן, ניצלו יום עגינה נוסף זה לסיור שני באי. גְלֶנֶרְבַאן והרב-סרן לקחו עִמם רובה כדי לבדוק את אפשרויות הצַיִד בטְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה.

במהלך הטיול התקדמו עד למרגלות ההר, פוסעים על פני שטח מכוסה רסיסי בַּזֶּלֶת נַקְבּוּבִיים שחורים וסיגים ופסולת של הִתפרצויות געשיות. ההר הזדקר מתוך ערב-רב של סלעים התלויים על בְּלִימה. קשה היה לטעות באשר לטיבו של החָרוּט הענק; צדק הרב-חובל האַנְגְלִי קַרְמַיְיקֶל כשהגדירוֹ כהר-געש כבוי.

הציידים הבחינו בכמה חזירי-בר. אחד מהם נפל חלל מכדורו של הרב-סרן. גְלֶנֶרְבָאן הסתפק בכמה קורְאִים שחורים, שטַבח הספינה אמור היה לְהתקין מהם מטעמים. בפסגת הרמות הגבוהות הבחינו בעִזי-בר רבות. אשר לחתולי-הבר הגאים, הנועזים והחסונים, שהפילו את חִיתתם אפילו על הכלבים, הם שרצו בכל מקום, וברִבות הימים עתידים הם להפוך לחיות-טרף ראויות לשֶׁמן.

בשמונה בערב שבו הכול לספינה, ובמהלך הלילה עזבה *דַנְקֶן* את טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה שלא על-מנת לחזור.

3.
האי אַמְסְטֶרְדָם

ג'וֹן מַנְגְלְס התכוון להטעין פחם בכֵּף התקווה הטובה. לשם כך היה עליו לסטות מעט מקו-הרוחב °37, ולעלות שתי מעלות צפונה. *דַנְקֶן* נמצאה באזור רוחות הפָּסָט* ונתקלה בדרכה במשבי-רוח עזים, שהיו נוחים מאוד להתקדמותה. בתוך פחות משישה ימים הצליחה לעבור מרחק של אלף ושלוש-מאות מילים, המרחק בין טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה לבין קצה היבשת האַפְרִיקָנִית.

ב-24 בנוֹבֶמְבֶּר, בשעה שלוש אחר-הצהריים, נִגלה לעיניהם הר השולחן, ומעט אחר-כך הצביע ג'וֹן על הר האותות, המציין את הכניסה למִפרץ. סמוך לשעה שמונה נכנסה הספינה למִפרץ והטילה עוגן בנמל קֵייפְּטָאוּן.

בתוקף היותו מזכיר החברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה, לא יכול פָּגָנֶל שלא לדעת כי הראשון שראה את קצה אַפְרִיקָה היה האַדְמִירָל הפּוֹרְטוּגָלִי, בַּרְתוֹלוֹמֵיאוֹ דִיאַז בשנת 1486, ווַאסְקוֹ דֶה גַאמָה הנודע הקיפו רק בשנת 1497. וכי כיצד יכלה עובדה זו לחמוק מפָּגָנֶל, שעה שקָמוֹאֶנְס המשורר שר על תהילתו של יורד-הים הדגול ב*לוּזִיָאדֶס* שלו? מכל מקום, בעניין זה העיר פָּגָנֶל הערה מעניינת: אילו היה דִיאַז מקיף את כֵּף התקווה הטובה בשנת 1486, כלומר שש שנים לפני מסעו הראשון של כְּרִיסְטוֹפֶר קוֹלוֹמְבּוּס, היה גילוי אַמֶרִיקָה עשוי להידחות עד אין-קץ. ואמנם, דרך הכֵּף היא הקצרה והישרה ביותר כדי להגיע לאיי הוֹדוּ המזרחית. והרי מה ביקש הסַפָּן המהולל בן גֶנוּאָה בהפליגו מערבה, אם לא קיצור נתיבי המסע לארץ-התבלינים? אילו הקיפו את כֵּף התקווה הטובה היה מסעו נעשׂה חסר-תכלית, ומן הסתם לא היה פותח במסע זה כלל.

עיר הכֵּף, השוכנת בקצה מִפרץ הכֵּף, נוסדה בשנת 1652 על-ידי ההוֹלַנְדִי וַאן רִיבֶּק. היתה זו בירתה של מושבה חשובה, שבתוקף הסכמי 1815 הפכה ממושבה הוֹלַנְדִית למושבה אַנְגְלִית. נוסעי *דַנְקֶן* ניצלו את עגינת ספינתם כדי לרדת לבקר בעיר. רק שתים-עשׂרה שעות עמדו לרשותם, שכן הרב-חובל ג'וֹן מַנְגְלְס לא נִזקק אלא ליום אחד כדי לחדֵש את המלאי, ורב היה רצונו לשוב ולהפליג עם בוקר, ב-26 בנוֹבֶמְבֶּר.

מכל מקום, לא היה צורך בשהות ממושכת יותר כדי לשוטט במשבצות לוח-השחמט הזה, המכונה קֵייפְּטָאוּן, אשר שלושים-אלף תושביו הלבנים והשחורים משׂחקים בתפקידי מלכים, מְלָכוֹת, פָּרָשִׁים, חיילים, ואולי אף בתפקיד של מטורפים. כך לפחות התבטא פָּגָנֶל. מי שראה את הטירה המתנוססת בדרום-מזרחה של העיר, את בית-המושל ואת גן-הבית, את בניין הבוּרְסָה, את המוּזֵיאוֹן וצלב האבן שהקים דִיאַז להנצחת הגילוי, ומי ששתה כוסית פּוֹנְטָאִי, שהוא יֵין קוֹנְסְטַנְצָה

---

* רוחות הנֶגֶד, שאת גבולן נראה שקובע קו-הרוחב °30.

הטוב ביותר, יכול בשקט לעזוב את המקום. ואכן, כך עשׂו הנוסעים למחרת, עם עלות השחר. *דַנְקֶן* הניפה את מִפרשׂיה הרבים, מִפרשׂ החלוּץ הקִדמי, התוסף הקִדמי ומִפרשׂה העילי, ושעות מִספר לאחר-מכן כבר הקיפה את כֵּף הסופות המפורסם, שחוּאַן השני, מלכּה האוֹפְּטִימִי של פּוֹרטוּגָל, העניק לו בשוגג את השם כֵּף התקווה הטובה.

אלפיים ותשע-מאות מילים מפרידים בין הכֵּף לבין האי אַמְסְטֶרְדָם, ובים נוח וברוח נוטה-חסד, זהו עניין לתְרֵיסַר ימים לערך. המזל האיר פנים ליורדי-הים יותר מאשר לסיירי הפַּמְפַּס, ולא היה להם מה לקְבול על אֵיתני-הטבע. האוויר והמים, שעשׂו יד אחת נגדם בהיותם על יבשה מוּצקה, התאחדו הפעם כדי להחיש את התקדמותם.

"ההּ! הים! הים!" היה פַּגְנֶל חוזר ואומר, "זהו כר-הפעולה המובהק שבו באים לידי ביטוי כוחות האדם, וכלי-השַּיִט הוא-הוא מפיצה האמיתי של התרבות! הגוּ בכך, ידידַי. לו היה כדור-הארץ עשׂוי יבשת אחת ענקית, אפילו אלפית ממנו לא היתה מוּכרת עדיין במאה התשע-עשׂרה! רְאוּ את המתרחש בלב היבשות הגדולות, בערבות סִיבִּיר, במישורי אַסְיָה המרכזית, במִדבריות אַפְרִיקָה, בערבות אַמֶרִיקָה, בשטחיה העצומים של אוֹסְטְרַלְיָה, בשְׁממוֹת הקפואות של הקְטָבים – האדם אינו מֵעֵז כמעט לחדור לתוכם; הנועזים ביותר נרתעים, האמיצים ביותר נסוגים. אי-אפשר לעבור שם. אמצעי התחבורה אינם מספיקים. החום, המחלות, הילידים הפראיים, כל אלה הם מכשולים שאין לעוברם. שלושים קילומטרים של מִדבר, החוצצים בין בני-האדם, הם יותר מחמש-מאות מילים של אוֹקְיָינוֹס! שכנים אנו כאשר הים מפריד בינינו, זרים – כאשר היער חוצץ בינינו! אַנְגְלִיָה ואוֹסְטְרַלְיָה קרובות זו לזו, ואילו מִצְרַיִם, למשל, כמו נמצאת במרחק מיליוני קילומטרים מסֶנֶגַל, ופֶּקִין היא בעברו השני של כדור-הארץ בהשוואה לסֶנְט-פֶּטֶרְסְבּוּרְג! כיום אפשר לחצות את הים ביתר קלוּת מִשֶּחוצים מִדבר כלשהו, ובזכות הים, כפי שהגדיר זאת בצדק מדען אַמֶרִיקָנִי אחד*, נוצרה קִרבה חובקת עולם בין כל חלקי כדור-הארץ."

פַּגְנֶל נאם בלהט רב, ואפילו הרב-סרן לא מצא כל דופי בשיר ההלֵל לאוֹקְיָינוֹס. אילו, כדי למצוא את הרב-חובל גְרַאנְט, היו צריכים לחצות יבשת בעִקבות תְוָואי קו-הרוחב 37°, היו מאמציהם עולים בתוֹהוּ; אך כאן היה הים כדי להעביר את המחפשׂים הנועזים מיבשת אחת לאחרת, וכך, ב-6 בדֶצֶמְבֶּר, עם שחר, הגיח הר חדש מחֵיק הגלים.

היה זה האי אַמְסְטֶרְדָם, השוכן על קו-הרוחב ’47 °37 ועל קו-האורך ’24 °77, שחַרוּטו הנישׂא נראה למרחק חמישים מילים במזג-אוויר רוגע. בשמונה בבוקר דמתה עדיין צְדוּדיתו המעוּרפלת לצְדוּדית האי טֶנֶרִיף.

"ולכן," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "האי דומה לטְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה."

"מסקנה סבירה למדי," השיב פַּגְנֶל, "בהסתמך על הכלל הגֵיאוֹגְרָפִי, ששני איים שדומים לאי שלישי דומים ביניהם. עלי להוסיף כי האי אַמְסְטֶרְדָם, כמו האי טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה, עשיר בכלבי-ים וברוֹבִּינְזוֹנִים."

---

* המפקד מוֹרִי.

"האם יש רוֹבִּינְזוֹנִים בכל מקום?" הִקשתה לֵיידי הֶלֶנָה.
"חי נפשי, גברתי," השיב פָּגָנֶל, "כמעט שאיני מכיר איש שלא התברך בהרפתקה מעין זו, ויד המקרה הגשימה במציאות את עלילת סִפרו של בן-ארצך שייזכר לעד, דָנִיאֶל דֶפוֹ, זמן רב לפני שכְּתבו."
"מר פָּגָנֶל," אמרה מֶרִי גְרַאנְט, "התואיל להרשות לי להציג לך שאלה?"
"אפילו שתיים, עלמתי היקרה, ואני מתחייב לענות עליהן."
"האם היית נִתקף אֵימה למחשבה שהיו מפקירים אותך באי נִידָח?"
"אני?!" הצטעק פָּגָנֶל.
"נו, באמת, ידידִי," התערב הרב-סרן, "רק אל תספר לנו שזו שאיפת חייך!"
"זאת לא אמרתי," השיב הגֵיאוֹגְרָף. "ובכל זאת, הרפתקה מעֵין זו מושכת במידת-מה את לִבּי. הייתי בונה לעצמי חיים חדשים. הייתי צד, הייתי דג, בחורף הייתי בוחר לי לְמִשכן מערה, ובקיץ הייתי מתגורר על עץ; הייתי מקים מְזָוִים ליבולַי; הקיצור, הייתי מתנחל באי שלי."
"בגַפְּךָ?"
"כן, בגַפִּי, אילו היה צורך בכך. חוץ מזה, האם אפשר להיות בעולם הזה בגַפְּךָ? כלום אי-אפשר לבחור לך חברים מקרב עולם החי, לאלף עופר צעיר, תוּכִּי לַהֲגָן או קוף נחמד? ואם ההשגחה מזמנת לך בן-לוויה נאמן כמו שֶשֶת המסור, במה תוכל עוד לחפוץ כדי להיות מאושר? שני רֵעים על סלע, זה האושר! תארו לעצמכם שמֶק-נַאבְּס ואנוכי..."
"תודה רבה," הגיב מיד הרב-סרן, "אין לי כל נטייה לתפקידי רוֹבִּינְזוֹן, ולא הייתי מצליח לגלם אותם יפה."
"מר פָּגָנֶל היקר," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "הנה שוב נסחף אתה על כנפי דמיונך. אך אני סבורה שהמציאות שונה בתכלית מן החלום. אתה רואה בעיני רוחך אך ורק רוֹבִּינְזוֹנִים דִמיוניים שהוּטלו לאי שנבחר בקפידה, כאלה שהטבע דואג להם כְּילדים מפונקים! אינך רואה אלא את צִדם היפה של הדברים!"
"הייתכן, גברתי! האינך חושבת, כי אפשר להיות מאושר באי נידָח?"
"אינני סבורה כך. האדם לחֶברה יוּלד, ולא לבדידות. הבדידות יכולה להוליך רק לייאוש. זוהי שאלה של זמן. נכון שתחילה הדאגות לחיי היומיום ולצורכי הקיום מסיחות את דעתו של האוּמְלָל, שזה אך ניצל מן הגלים, מאיומי העתיד. אך בהמשך, כשהוא שרוי בבדידותו, הרחק מבני-מינו, בלא כל תקווה לשוב ולחזות בארצו או באהוביו, מה יכולות להיות מחשבותיו, ומה רב סִבלו? האי הקטן שלו הוא כל עולמו. כל האנושות כולה גלומה בתוכו, וכשמגיעה שעת מותו, מוות נורא-הוד באותה נידָחוּת, דומה הוא בעיניו לאדם האחרון, ביומה האחרון של תבל. האמן לי, מר פָּגָנֶל, מוטב לך שלא להיות במצבו של אדם זה!"
סוף דבר שפָּגָנֶל קיבל, אם כי לא בלב שלם, את נימוקיה של לֵיידי הֶלֶנָה, וכך התגלגלה השיחה על מעלותיו וּמִגרעותיו של הבידוד, עד שהטילה *דַנְקֶן* את עוגנה במרחק מיל מחופו של האי אַמְסְטֶרְדָם.
קבוצת איים מבוּדדת זו בלב האוֹקְיָינוֹס ההודי מורכבת משני איים נפרדים לחלוטין, השוכנים במרחק כשלושים ושלושה מילים זה מזה, ונמצאים בדיוק על קו-המִצְהָר של חצי-האי ההוֹדִי. בצפון נמצא האי אַמְסְטֶרְדָם, או סַן-פְּיֶיר, ובדרום

האי סַן-פּוֹל; אולם מן הראוי לציין כי לעִתים קרובות מתבלבלים הגֵיאוֹגְרָפִים ויורדי-הים בין השניים.

איים אלה נִתגלו בדֶצֶמְבֶּר 1796, על-ידי ההוֹלַנְדִי וְלַאמִינְג, ואחר-כך מיפָּה אותם ד'אַנְטְרֶקַאסְטוֹ, אשר פיקד בעת ההיא על *אֶסְפֶּרַאנְס* ו*רֶשֶׁרְש*, שיצאו לחפש אחר לָה פֶּרוּז. הבִּלבּוּל בין שני האיים החל במסע זה. יורד-הים בָּארוֹ, בּוֹטוֹם-בּוֹפְּרֶה באטלס של ד'אַנְטְרֶקַאסְטוֹ, ואחר הוֹרְסְבּוּרג, פִּינְקֶרְטוֹן וגֵיאוֹגְרָפִים אחרים שבו ותיארו את סַן-פְּיֵיר כסַן-פּוֹל, ולהיפך. בשנת 1859 נשמרו קציני הפְרִיגָטָה האוֹסְטְרִית, *נוֹבַארָה*, שהקיפה את כדור-הארץ, מלחזור על אותו מִשגה שפָּגָנֶל ביקש בכל מְאודו לתקנו.

האי סַן-פּוֹל, השוכן מדרום לאי אַמְסְטֶרְדָם, אינו אלא אי קטנטן ולא מיושב, וכל-כולו הר דמוּי-חָרוּט, שהיה לפנים הר-געש. לעומת זאת, האי אַמְסְטֶרְדָם, שלעֶברו היתה הסירה מוליכה את נוסעי *דַנְקֶן*, עשׂוי להגיע בהֶקיפו לכעשׂרים קילומטרים. מתגוררים עליו כמה גולים מרצון שהתרגלו לחייהם המשמימים. אלה הם שומריהם של מִתקני הדַיִג, השייכים, כמו האי כולו, למר אוֹטוֹבֶּן, סוחר מהאי רֶאוּנְיוֹן. שליט זה, שהמעצמות האֵירוֹפִּיוֹת עדיין לא הכירו בו, מרוויח כשִבעים וחמישה עד שמונים-אלף פְרַנְקִים מדַיִג, מהַמְלָחָה ומשיווק של יצור המכונה "כֵילוֹדַקְטִילוּס", או ליתר פשטות – דג הבַּקָלָה.

חוץ מזה נועד האי להישאר צָרְפָתִי. זכות ראשונים על האי היתה למר קַאמֶן, בונה ספינות מסַן-דֶנִי שבאי בּוּרְבּוֹן. אחר-כך, בתוקף חוזה בֵּינְלְאוּמִי כלשהו, הועבר האי לפוֹלָנִי אחד, שהִכניס עבדים מָלָגָשִים כדי שיַעבדוהו. והאומר פוֹלָנִי, אומר צָרְפָתִי, כך שהאי שב והיה מפוֹלָנִי לצָרְפָתִי בבעלוּתו של מר אוֹטוֹבֶּן רם-המעלה.

כשעגנה *דַנְקֶן* לחופו, ב-6 בדֶצֶמְבֶּר 1864, מנתה אוכלוּסיית האי רק שלושה תושבים, צָרְפָתִי אחד ושני בני-תערובת, כולם פקידיו של הסוחר בעל-המקום. פָּגָנֶל לחץ אֵפוא את ידיו של בן-ארצו הצָרְפָתִי, מר וְיוֹ, שהיה אז איש בא בימים. זקן חביב זה קיבלם באדיבוּת. כל ביקור של זרים חביבים היה יום מאושר לגביו. רק ציידים של כלבי-ים וציידי לוויתנים היו פוקדים את האי, והללו על-פי-רוב היו אנשים גסי-רוח, שהחיים במחיצת חיות-הים לא שיפרו את התנהגותם.

מר וְיוֹ הציג את נתיניו, את שני בני-התערובת; שלושתם יחדיו הִיווּ את כל האוכלוּסייה כולה, למַעֵט חזירי-בר אחדים, שהיו בלב האי, ואלפי פִּינְגְוִוינִים תמימים. הבית הקטן שבו חיו שלושת דיירי האי שכן בּיַרְכָּתיו של נמל טִבעי, שנוצר מחמת התמוטטות חלק מן ההר בחוף הדרום-מערבי.

האי סַן-פְּיֵיר שימש כמקום מִקלט לניצולים זמן רב לפני ששלט בו אוֹטוֹבֶּן הראשון. פָּגָנֶל עורר את סקרנותם של מאזיניו כשהתחיל את סיפורו במִלים: "קורותיהם של שני סְקוֹטִים שנעזבו באי אַמְסְטֶרְדָם."

הדבר אירע ב-1827. האונייה האַנְגְלִית *פַּלְמִירָה*, שחלפה בסמוך לאי, הבחינה בעשן המיתַמר באוויר. הרב-חובל קרב לחוף, ועד מהֵרה הבחין בשני אנשים המְשַגרים אותות מצוקה. הוא שלח סירה לחוף, ואסף את גֶ'ק פֵּיין, בחור בן עשׂרים ושתיים, ואת רוֹבֶּרְט פְּרַאוּדְפוּט, בן ארבעים ושמונה. שני חסרי-המזל הללו איבדו כמעט כל צֶלֶם אנוש. במשך שמונה-עשׂר חודשים חיו כמעט ללא

מזון וללא מים מתוקים, מִתקיימים על צְדָפּוֹת, על דגים שנדוֹגו בעזרת מסמר חלוּד ומעוקם, ומעת לעת היו לוכדים איזה גור חזירי-בר במרוצתו. לפעמים נותרו שלושה ימים בלא שבא אוכל אל פיהם, שומרים ככוהנות, וֶסְטָלוֹת*, על אש המדורה שהוצתה בפיסת הנְעוֹרֶת האחרונה, שלא הניחו לה לכבות, והיו נושאים אותה לכל מקום בשיטוטיהם כחפץ יקר-ערך. כך חיו חיים של מצוקה, של מחסור ושל סבל. פֵּיין וּפְרָאוּדְפוּט ירדו לחוף מספינה קטנה שעסקה בציד כלבי-ים. בהתאם למקובל בקרב הדייגים, היו אמורים במשך חודש להצטייד בעורות ובשמן, תוך המתנה לספינה שתשוב. אך הספינה לא שבה. חמישה חודשים לאחר-מכן עגנה באי הספינה *הוֹפּ*, שהיתה בדרכה לוַואן-דִימֶן. אך בשל איזו שרירוּת-לב אכזרית, שאין לה הסבר, סירב קַבַּרְנִיטָהּ להעלות על ספינתו את שני הסְקוֹטִים, ושב והפליג לדרכו בלי להשאיר להם אפילו רקיק אחד, ואף לא מכשיר להבערת אש. שני האוּמְלָלִים היו בוודאי מוצאים את מותם בהקדם, אִילוּלֶא חלפה *פַּלְמִירָה* בסמוך לאי אַמְסְטֶרְדָם, ואספה אותם אל סיפונה.

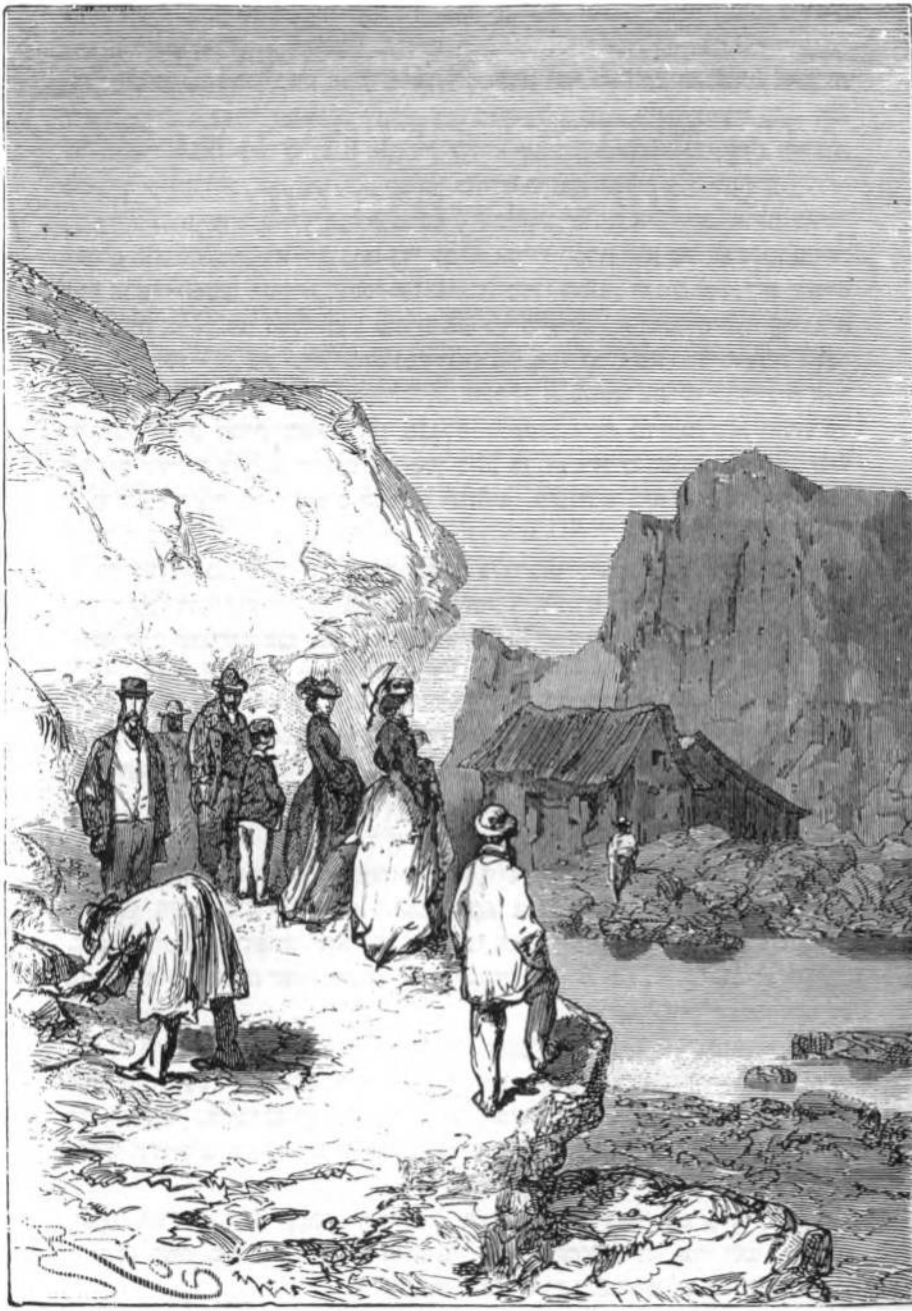
ההרפתקה השנייה הנזכרת בהִיסְטוֹרְיָה של האי אַמְסְטֶרְדָם – אם לסלע מֵעֵין זה יכולה בכלל להיות הִיסְטוֹרְיָה – היא זו של הרב-חובל פֶּרוֹן, והפעם מדובר בצָרְפָתִי. אגב, הסיפור נִפתח בדומה לסיפורם של שני הסְקוֹטִים, ואף מסתיים כמותו: חנייה מרצון באי, ספינה שאינה שבה, וספינה זרה שרוחות נושאות אותה במקרה לעבר קבוצת האיים, אחרי ארבעים חודשים של נטישה. ואולם, דְרָמָה עקוּבה מִדם איפיינה את שהוּתו של הרב-חובל פֶּרוֹן על האי, ודְרָמָה זו יש בה נקודות-דִמיון מרובות לאירוּעים הבְּדוּיים שציפו לגיבורו של דָנִיאֶל דֶפוֹ בשובו לאי שלו.

הרב-חובל פֶּרוֹן ירד אל החוף בלוויית ארבעה מַלָחִים, שניים צָרְפָתִיים ושניים אַנְגְלִיִים; במשך חמישה-עשׂר חודשים היה אמור לעסוק בציד אריות-ים. השלל היה רב, אך כשחלפו חמישה-עשׂר החודשים והספינה לא הופיעה שנית, וכשהחלו מצרכי-המזון אוזלים אט-אט, נעכרו היחסים הבֵּינְלְאוּמִיים. שני האַנְגְלִים התמרדו כנגד הרב-חובל פֶּרוֹן, שהיה ככל הנראה מוצא את מותו מידיהם, אִלְמָלֵא הושיעוּהו המלחים הצָרְפָתִיים. מאותו יום ואֵילך החלו שני הצדדים משגיחים זה על זה יומם ולילה, בלא להסיר את כלי נשקם מעליהם. לעִתים היתה ידם של אלה על העליונה ולעִתים ידם של אלה; הם חיו חיי מצוּקה וחרדה, ואִילוּלֶא הופיעה איזו אונייה אַנְגְלִית ואספה את האוּמְלָלִים הללו, שאזרחוּת שונה קוממה אותם אלה כנגד אלה על סלע באוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי, בוודאי היה אחד הצדדים מצליח לחסל את הצד שכנגד.

כאלה היו ההרפתקאות. פעמיים שימש האי אַמְסְטֶרְדָם מולדת למלחים שהוּפקרו, ופעמיים הושיעה אותם ההשגחה העליונה מסבל וממוות. אך מאז לא נִטרפה שום ספינה באזור. אילו היתה אונייה נטרפת, היו בוודאי שבריה נסחפים אל החוף, והניצולים היו מגיעים מן הסתם למִתקני הדַיִג של מר וְיוֹ. אך הקשיש כבר חי באי שנים ארוכות, ומעולם לא הזדמן לו לארחַ בביתו ניצולים מן הים. דבר לא היה ידוע לו על *בְּרִיטַנְיָה* או על הרב-חובל גְרַאנְט. אסון הטביעה של האונייה לא

---

* כוהנות שהיו מוּפקדות על אש הקודש במִיתוֹלוֹגְיָה היְוָונִית.

הבית הקטן שבו חיו שלושת דיירי האי שכן בירכתיו של נמל טבעי

אירע אֶפוא באי אַמְסְטֶרְדָם ואף לא באי סַן-פּוֹל, שציידי לווייתנים ודייגים מרבים לפוקדו.

תשובתו של מר וְיוֹ לא הפתיעה את גְלֶנֶרְבַאן ואף לא העציבה אותו. התחנות הרבות בדרכם נעשו על-מנת לוודֵא שהרב-חובל גְרַאנְט איננו נמצא בהן, ולא על-מנת למוצאו שם. ברצונם היה רק לוודֵא שאין הוא נמצא בנקודות השונות שלאורך קו-הרוחב 37°, ותו-לא. לפיכך הוחלט *שדַנְקֶן* תפליג כבר למחרת.

עד לפנות-ערב סיירו הנוסעים באי, שמראהו שובֵב את הלב. אולם באשר לעולם החי והצומח, לא היה בהם כדי למלא אפילו סִפרון קטן של הפַּטְפְּטָן ביותר מבין חוקרי-הטבע. משפחת הולכי-על-ארבע, בעלי-הכנף, הדגים והיונקים הימיים לא כללה אלא כמה חזירי-בר, עופות סערה "שלגיים", אַלְבַּטְרוֹסִים, דַקָרֵי-מים מתוקים וכלבי-ים. מעיינות חמים ומעיינות מֵי-ברזל נבעו פה ושם מאדמת הלָבָה השחורה ופלטו אדים סמיכים, שכיסו את הקרקע הגעשית. אחדים ממעיינות אלה התברכו במים חמים מאוד. ג'וֹן מַנְגְלְס שיקע בתוכם מדחום, וזה הורה על שמונים מעלות צֶלְזְיוּס. הדגים שנתפסו בים, מרחק צעדים ספורים משם, בושלו בתוך חמש דקות בתוך המים הכמעט רותחים; עובדה זו היא שהֵניאה את פָּגָנֶל מלטבול במים.

לקראת ערב, לאחר סיור נאה, נִפרד גְלֶנֶרְבַאן לשלום ממר וְיוֹ החביב. כל אחד איחל לו את מְרַב האושר על האי הזעיר והנידח שלו. הקשיש הודה להם ואיחל להם הצלחה במִבצעם, והסירה החזירה את הנוסעים לסיפונה של *דַנְקֶן*.

4.

ז׳ק פַּגָנֶל ורב-סרן מֶק-נַאבְּס עורכים התערבות

ב-7 בדֶצֶמְבֶּר, בשעה שלוש לפנות-בוקר, כבר נהמו תנורי ההסקה של *דַנְקֶן*; הספינה סבה בעזרת כַּנֶנֶת, העוגן הורם, ניתק מקרקעיתו החולית של הנמל הקטן והועלה לבית-העוגן. המַדְחֵף החל לנוע, והספינה יצאה ללב-ים. כשעלו הנוסעים בשעה שמונה בבוקר אל הסיפון, כבר נמוג האי אַמְסְטֶרְדָם בערפילי האופק. היתה זו חניית-הביניים האחרונה בנתיבם לאורך קו-הרוחב 37°, ושלושת-אלפים מילים הפרידו בינם לבין חופי אוֹסְטְרַלְיָה. אם תמשיך רוח מערבית לנשוב, ואם יהיה הים נוח כפי שהוא, יידָרשו ל*דַנְקֶן* עוד תריסר ימים כדי להגיע ליעדה.

מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט צָפו בהתרגשות לא מעטה בגלים, שככל הנראה פילחה *בְּרִיטַנְיָה* ימים אחדים קודם לטביעתה. אולי כאן נאבקו הרב-חובל גְרַאנְט, צוותו שהידלדל וספינתו שיצאה מכלל שליטה, בסופות ההוּרִיקָן האֵימתניות של האוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי, נִגרפים אל החוף בעוצמה שאין לעמוד בפניה. ג׳וֹן מַנְגְלְס הראה לנערה את זרמי המים המצוינים על-גבי מפות הניווט, והסביר לה את נתיביהם הקבועים.

אחד מהם, הזרם החוצה את האוקְיָינוס ההוֹדִי, פונה לעבר היבשת האוֹסְטְרָלִית, והשפעתו מורגשת ממערב ועד מזרח, הן באוֹקְיָינוֹס השקט והן באוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי. לפיכך, *בְּרִיטַנְיָה*, גְדוּמת-תרנים ונטולת-הגה, ודאי חסרה יכולת תִמרון כנגד זעפי הים והשמים, נסחפה אל החוף והתנפצה עליו.

אולם כאן התעוררה בעיה. לפי *עלון המִסחר והסַפָּנוּת* הגיעו הידיעות האחרונות מהרב-חובל גְרַאנְט מקַלָאוֹ ב-30 במַאי 1862. כיצד יכלה *בְּרִיטַנְיָה* להימצא באוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי ב-7 ביוּני, שמונה ימים בלבד לאחר שהפליגה מפֶּרוּ? פַּגָנֶל, שנועצו בו בעניין זה, נתן תשובה מתקבלת על הדעת, אשר הניחה אף את דעתם של הספקנים ביותר.

היה זה לפנות-ערב, ב-12 בדֶצֶמְבֶּר, שישה ימים לאחר צאתה של *דַנְקֶן* מן האי אַמְסְטֶרְדָם. לוֹרד ולֵיידי גְלֶנֶרְבַאן, רוֹבֶּרְט ומֶרִי גְרַאנְט, הרב-חובל ג׳וֹן, מֶק-נַאבְּס ופַּגָנֶל היו שקועים בשׂיחה על הסיפון. כרגיל דיברו על *בְּרִיטַנְיָה*, שכֵּן זה היה הנוֹשֵׂא היחיד על הסיפון. והנה העלה מישהו באַקְרַאי את הבעיה שהוזכרה קודם, והדבר עורר מיד ספק רב באשר לנתיב התקווה.

היה זה גְלֶנֶרְבַאן שהעיר הערה בלתי-צפויה זו, ופַּגָנֶל זקף מיד את ראשו. אחר-כך, בלי לתת כל תשובה, ניגש לחפשׂ את המִסמך, וכששב, משך בכתפיו כאדם המתבייש על שהתעכב בשל ״דבר-שטות״.

״ובכן, חברי היקר,״ אמר גְלֶנֶרְבַאן, ״לפחות תן לנו תשובה.״

״לא, רק אשאל שאלה,״ השיב פַּגָנֶל, ״ואַפנה אותה לרב-חובל ג׳וֹן.״

"קדימה, מר פָּגָנֶל, דבֵּר!" אמר ג'וֹן מַנְגְלְס.

"האם מסוגלת אונייה מהירה לחצות בחודש את האוֹקְיָינוֹס השָקֵט שבין אַמֶריקָה לאוֹסְטְרַלְיָה?"

"כן, אם תשוט מאתיים מילים בעשׂרים וארבע שעות כל יום."

"האם זהו קצב שיוט חריג?"

"כלל וכלל לא. מִפרשיות-מירוץ מגיעות לעִתים מזומנות למהירויות גבוהות אף יותר."

"ובכן," שב ואמר פָּגָנֶל, "במקום לקרוא בּמִסמך '7 ביוני', נניח שהים כירסֵם איזו סִפרה, ונקרא '17 ביוני' או '27 ביוני', והכול מִתחוור."

"אמנם כן," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "מ-30 בּמַאי עד 27 ביוני..."

"יכול הרב-חובל גְרַאנְט לחצות את האוֹקְיָינוֹס השקט ולהגיע לאוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי!"

מסקנתו של פָּגָנֶל התקבלה בתחושת הקלה.

"עוד נקודה הובהרה!" הכריז גְלֶנֶרְבַאן, "והכול בזכות ידידנו. לא נותר לנו אלא להגיע לאוֹסְטְרַלְיָה, ולתור אחר עִקבות *בְּרִיטַנְיָה* בחופה המערבי."

"או בחופה המזרחי," הפטיר ג'וֹן מַנְגְלְס.

"אכֵן, הצדק איתך. אין בּמִסמך שום רמז המצביע על כך שהאסון אירע דווקא בחופים המערביים ולא בחופים המזרחיים. חיפוּשׂינו צריכים להתמקד בשתי הנקודות שבהן חוצה קו-הרוחב 37° את אוֹסְטְרַלְיָה."

"ובכן, מִילוֹרד, קיים אֵפוא ספק?" שאלה הנערה.

"הו! לא, העלמה!" הזדרז לענות ג'וֹן מַנְגְלְס, שחָפֵץ למחות מלב מֶרִי גְרַאנְט כל חשש. "גברתי ודאי נתנה דעתה על כך שאילו נחת הרב-חובל גְרַאנְט בחופי מזרח-אוֹסְטְרַלְיָה, היה זוכה מיד בהצלה ובעזרה. חוף זה הוא רובו ככולו אַנְגְלִי, ומאוּכלס מתיישבים. צְוותה של *בְּרִיטַנְיָה* לא היה מתרחק עשׂרה מילים מן החוף בלא שיפגוש בבני-מולדתו."

"יפה אמרת, הרב-חובל ג'וֹן," אמר פָּגָנֶל, "ואני מצטרף לדעתך. בחוף המזרחי, במפרץ טוּפוֹלְד ובעיר אֵידֶן, היה הרב-חובל גְרַאנְט מוצא לא רק מחסה בתוֹכְכֵי מושבה אַנְגְלִית, אלא גם אמצעי-תחבורה כדי לשוב לאֵירוֹפָּה."

"כלומר," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "הניצולים לא היו יכולים למצוא מַשְאַבִּים דומים בחלק זה של אוֹסְטְרַלְיָה, שאליו עושׂה *דַנְקַן* את דרכה?"

"לא, גברתי," השיב פָּגָנֶל, "החוף שומם לחלוטין. שום דרך אינה מחברת חוף זה למֶלְבּוֹרְן או לאַדֶלֵייד. אם נִקלעה *בְּרִיטַנְיָה* לשוּניות המקיפות את החוף, ודאי לא זכתה בעזרה כלשהי; היה זה כאילו התנפצה על החופים האימתניים של אַפְרִיקָה."

"אם כן," שאלה מֶרִי גְרַאנְט, "מה עלה בגורלו של אבי זה שנתיים?"

"מֶרִי היקרה שלי," השיב פָּגָנֶל, "האִם משוכנעת את שהרב-חובל הצליח לעלות על אדמת אוֹסְטְרַלְיָה לאחר טביעת ספינתו?"

"אכן כן, מר פָּגָנֶל," השיבה העלמה.

"ובכן, מה עלה בגורלו של הרב-חובל עם עלותו על החוף? ההשערות בנדון אינן יכולות להיות מרובות. בעצם קיימות רק שלוש: או שהָאַרִי גְרַאנְט ועמיתיו

הצליחו להגיע למושבות הבּרִיטִיוֹת, או שנפלו בידי הילידים, או שתעו בשממות-הענק של אוֹסְטְרַלְיָה." פָּגָנֶל השתתק וביקש בעיני מאזיניו הסכמה להשערותיו.

"המשך, פָּגָנֶל," אמר לוֹרד גְלֶנֶרְבָאן.

"אני ממשיך," השיב פָּגָנֶל. "תחילה אני פוסל את ההשערה הראשונה. הָארִי גְרַאנְט לא הגיע למושבות אַנְגְלִיָה, שאִלְמָלֵא כן ישועתו כבר היתה מובטחת וכבר מזמן היה שוהה בחֵיק ילדיו, בעירו החביבה דַנְדִי."

"אבא מסכן!" מילמלה מֶרִי גְרַאנְט. "כבר שנתיים שהוא מנותק מאיתנו!"

"הניחי למר פָּגָנֶל לדבר, אחותי," אמר רוֹבֶּרְט, "אולי הוא יצליח לומר לנו..."

"צר לי, נערי היקר!" ענה פָּגָנֶל, "כל מה שאני יכול לומר הוא, שהרב-חובל גְרַאנְט נפל בשבי הילידים האוֹסְטְרָלִיים, או..."

"אבל הילידים הללו," נחפזה לשאול לֵיידי גְלֶנֶרְבָאן, "האִם הם...?"

"הירגעי, גברתי," השיב המדען, שהבין את המסתתר מאחורי מחשבתה של לֵיידי הֶלֶנָה. "הילידים הללו הם פראיים, מטומטמים, שרויים בדרגה הנחותה ביותר של התבונה האנושית, אך הם רכי-מזג ואינם צמאי-דם כשכניהם מְנִיוּ-זִילַנְד. גם אם ניצוֹליה של בְּרִיטַנְיָה נפלו בידיהם, שום סכנה אינה מרחפת על חייהם, את יכולה לבטוח בדברי. כל החוקרים מאוחדים בדעתם בכך, שהילידים האוֹסְטְרָלִיים מתָעֲבים שפיכות-דמים, ולא פעם מצאו בהם החוקרים בעלי-ברית כנגד מִתקפותיהם של כנופיות הפושעים-המוּגְלִים, הידועים באכזריותם."

"את שומעת את דברי פָּגָנֶל," פנתה לֵיידי הֶלֶנָה למֶרִי גְרַאנְט. "אם אכן מצוי אביך בידיהם של ילידים, כפי שמשתמע דרך-אגב מן המִסמך, אנו נמצא אותו."

"ואם תעה בארץ רחבת-ידיים זו?" שאלה הנערה ונעצה את עיניה החקרניות בפָּגָנֶל.

"גם אז נגלה אותו!" קרא הגֵיאוֹגְרָף בקול בוטח, "הלא כן, ידידַי?"

"ללא ספק," השיב גְלֶנֶרְבָאן, שרצה להטות את השיחה לאפיק פחות עגום. "אינני מקבל את האפשרות שתעה בדרכו..."

"גם אני לא," אמר פָּגָנֶל.

"האם גדולה היא אוֹסְטְרַלְיָה?" שאל רוֹבֶּרְט.

"אוֹסְטְרַלְיָה, ילדי, מִשׂתרעת על פני כשבעת-אלפים שבע-מאות וחמישים מיליון דונמים, הֱוֵה אומֵר כארבע-חמישיות מִשטחה של אֵירוֹפָּה."

"כל-כך הרבה?" תהה הרב-סרן.

"כן, מֶק-נַאבְּס. בדיוק נמרץ. האינך חושב שארץ גדולה כל-כך ראויה לכינוי 'יבשת', שמעניקים לה במִסמך?"

"ללא ספק, פָּגָנֶל."

"עלי להוסיף," אמר פָּגָנֶל, "שידועים רק נוסעים מעטים שתעו ברחבי ארץ זו. דומני שלֵייצְ'אַרְט הוא היחיד שאין יודעים מה עלה בגורלו; יתר-על-כן, זמן-מה קודם צאתי לדרך התבשׂרתי, בחֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה, כי מר מֶק-אִינְטַיֵיר סבור שעלה על עִקבותיו."

"האִם כבר נחקרו כל שטחי אוֹסְטְרַלְיָה?" שאלה לֵיידי גְלֶנֶרְבָאן.

"לא, גברתי," השיב פָּגָנֶל, "עוד חסר הרבה להשלמת המחקר! יבשת זו מוּכרת בערך כפי שמכירים את לִבה של יבשת אַפְרִיקָה; אך אין זאת מהֶעדר

נוסעים בעלי-יוזמה. בין 1606 ל-1862 פעלו להכרת אוֹסְטְרַלְיָה יותר מחמישים חוקרים, שחקרו את פנים היבשת ואת חופיה."

"מה אתה שח! חמישים!" קרא הרב-סרן, ונימה של ספק בקולו.

"כן, מֶק-נַאבְּס, ממש כמִספר הזה! ובדברַי אני מתכוון ליורדי-הים שמיפּוּ את חופי אוֹסְטְרַלְיָה חֶרֶף אלף ואחת הסכנות הכרוכות בשַׁיִט באזורים לא מוכרים, ולחוקרים, שחדרו לתוכה של יבשת רחבת-ידיים זו."

"ובכל זאת, חמישים, זה הרבה," קבע מֶק-נַאבְּס.

"אוכל להוסיף, מֶק-נַאבְּס..." אמר פָּגָנֶל, אשר כל התנגדות לדבריו היתה משלהבת אותו.

"בבקשה פָּגָנֶל, הוסף."

"אם תמשיך לסתור את דברַי, אנקוב ללא היסוס בחמישים שמות!"

"הא!" הפטיר הרב-סרן בשלוות-נפש. "כאלה הם כל המדענים! אינם מטילים ספק בצִדקתם."

"רב-סרן," אמר פָּגָנֶל, "המוכן אתה להתערב על רובה הקָרָבִּין שלך, מתוצרת פַּארְדֵיי מוּר ודִיקְסוֹן כנגד המִשקפת שלי, מתוצרת סֶקְרֶטַאן."

"למה לא, פָּגָנֶל, אם הדבר מֵסֵב לך קורת-רוח?" השיב מֶק-נַאבְּס.

"יפה, רב-סרן!" קרא המדען, "הרי לנו רובה קָרָבִּין שלא תהרוג בו עוד צבאים או שועלים, אלא אם כן תקבלו ממני בהשאלה, ותמיד ינעם לי להשאילו לך!"

"פָּגָנֶל," השיב הרב-סרן במלוא הרצינות, "כשתזדקק למִשקפת שלי, היא תעמוד תמיד לרשותך."

"הבה נתחיל, אֵפוא," השיב פָּגָנֶל. "גבירותי ורבותי, אתם קהל השופטים שלנו. אתה, רוֹבֶּרְט, תרשום את הנקודות."

לוֹרד ולֵיידי גְלֶנֶרְבַאן, מֶרִי ורוֹבֶּרְט, הרב-סרן וג'וֹן מַנְגְלְס, שהשיחה שיעשעה אותם עד מאוד, כבר התכוננו להטות אוזן לגֵיאוֹגְרָף. יתר-על-כן, מדובר היה באוֹסְטְרַלְיָה, שאליה היתה *דַנְקֶן* מוליכה אותם כעת, ולפיכך סיפור תולדותיה היה בעִתו. פָּגָנֶל נֶעתר, אם כן, לבקשתם והחל בתעלולי כושר הזיכרון שלו.

"מְנֶמוֹזִינָה," קרא המדען, "אֵלת הזיכרון, אֵם המוּזוֹת הטהורות, הַרְעִיפִי מֵהַשְׁרָאָתך על מעריצך הנאמן והנלהב! לפני מאתיים וחמישים שנים, ידידַי, עדיין היתה אוֹסְטְרַלְיָה יבשת לא נודעת. היו אמנם הַשְׁעָרוֹת בדבר קיומה של יבשת גדולה בחצי-הכדור הדרומי; שתי מפּוֹת, ששׂוּרטטו בשנת 1550, שהשתמרו בספרייתו של המוּזֵיאוֹן הבְּרִיטִי שלכם, גְלֶנֶרְבַאן היקר שלי, מציינות אדמה באַסְיָה הדרומית, ומכנות אותה 'יָאוָה הגדולה של הפּוֹרְטוּגָלִים'. אך אמיתותן של מפּוֹת אלה לא הוּכחה די הצורך. אני עובר אֵפוא למאה השבע-עשׂרה ולשנת 1606. בשנה זו גילה יורד-ים סְפָרַדִי בשם קֵירוֹס אדמה, שאותה כינה 'אוֹסְטְרַלְיָה של רוּח-הקודש'. היו סופרים שטענו כי מדובר בקבוצת איים, ההֵיבְּרִידִים החדשים, ולא באוֹסְטְרַלְיָה עצמה. לא אדון בסוגיה זו. רשום את קֵירוֹס במִניין, רוֹבֶּרְט, ונעבור הלאה."

"אחת," קרא רוֹבֶּרְט.

"ובאותה שנה המשיך דרומה לוּאִיס וָאס דֶה טוֹרֶס, ששימש כקצין-מִשנֶה

״גבירותי ורבותי, אתם קהל השופטים שלנו. אתה, רוברט, תרשום את הנקודות.״

בשיטָת של קירוס, כדי לגלות אדמות חדשות. אך רק בחלקו של ההולַנְדִי תֵיאוֹדוֹריק הֶרְטוֹג נפלה זכות הגילוי הגדול. הוא נחת בחופה המערבי של אוֹסְטְרַלְיָה, בקו-הרוחב 25°, והעניק למקום את השם אֶנְדְרַאכְט, על-שם ספינתו. ב-1618 מגלה זֶאכֶן בחוף הצפוני את אדמות אַרְנְהֵיים ודִימֶן. בשנת 1619 ממשיך יַאן אֶדֶלְס את גילויי קודמו ומעניק לחלק מן החוף המערבי את שמו שלו. בשנת 1622 יורד לוּאִין דרומה עד לכֵף, הנושׂא מאז את שמו. בשנת 1627 השלימו דֶה נוּאִיץ ודֶה וִיט את תגליות קודמיהם, האחד במערב והאחר בדרום. בעִקבותיהם מגיע רב-החובל קַרְפֶּנְטֶר, החודר עם אוניותיו לאותו שֶׁפֶך גדול, המכוּנה עד היום מִפרץ קַרְפֶּנְטֶרְיָה. לבסוף, בשנת 1642, מקיף יורד-הים הנודע, טַסְמָן, את האי וַאן-דִימֶן, בסברו שהאי מחובר ליבשת, ומעניק לו את שמו של המושל הכללי של בָּטָוְויָה; שֵׁם זה הוחלף בְּרבות הימים, ובצדק, לטַסְמַנְיָה. ובכך הושלמה הקפת אוֹסְטְרַלְיָה; כעת ידעו כי האוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי והאוֹקְיָינוֹס השקט מקיפים אותה במימיהם סביב-סביב. בשנת 1665 זוכה היבשת בשם הוֹלַנְד-החדשה, שם שהאי הדרומי לא שמר עליו, וזאת דווקא בעידן שבו הולך ותם תפקידם של יורדי-הים ההוֹלַנְדִיים. באיזה מספר אנו נמצאים, רוֹבֶּרְט?"

"עשׂר," השיב רוֹבֶּרְט.

"יפה," אמר פָּגָנֶל, "אני מותח קו, ועובר לאַנְגְלִים. ב-1686 הגיע להוֹלַנְד-החדשה, לאחר אֵינספור הרפתקאות של תענוגות ותְלָאות, וִילְיָאם דָאמְפְּיֶיר, מנהיג שודדי-הים, אחיו של לָה קוֹט, מן הנודעים שבשודדים בימי הדרום. ספינתו *סִיגְנֶט* עגנה בסמוך לקו-הרוחב 16°50′; הוא יצר קשר עם ילידי המקום, ומסר תיאור מפורט ביותר על אורחותיהם, על עוניָים ועל תבונתם. ב-1699 שב ועלה לחוף באותו מִפרץ שבו ירד הֶרְטוֹג בזמנו, אך הפעם לא בא כשודד-ים אלא כמְפקדה של *רוֹאוּבָּק*, ספינת הצי המלכותי. עד אותה עֵת לא היה כל עניין בגילוי הוֹלַנְד-החדשה, למַעֵט העובדה הגֵיאוֹגְרָפִית הגלומה בגילוי. איש לא חשב ליישבה, ובמשך שלושת-רבעי המאה, מ-1699 ועד 1770, לא פקד שום יורד-ים את חופיה. אולם אז הופיע גדול יורדי-הים שבתבל, הלא הוא הרב-חובל קוּק, ועד מהרה נפתחה היבשת החדשה לפני המהגרים מאֵירוֹפָּה. במהלך שלושת מסעותיו המפורסמים עגן קוּק באדמות הוֹלַנְד-החדשה; חנייתו הראשונה היתה ב-31 במַארְס 1770. לאחר שבאוֹטַהִיטִי, צפה למזלו במַעֲבר נוֹגה לפני השמש*, יצא קוּק בספינתו *אֶנְדֶאָווּר* למערב האוֹקְיָינוֹס השקט.

"לאחר שסייר בְּנְיוּ-זִילַנְד, הגיע לחופה המערבי של אוֹסְטְרַלְיָה, וגילה שם צמחייה עשירה כל-כך, עד אשר העניק למקום את השֵׁם 'המִפרץ הבּוֹטָנִי'. זהו שמו עד עצם היום הזה. קשריו עם הילידים רפי-השׂכל אין בהם עִניין מיוחד. הוא העפיל אפוא צפונה, ובהגיעו לקו-הרוחב 16°, סמוך לכֵף-טְרִיבּוּלֵיישֶׁן, עלתה *אֶנְדֶאָווּר* על שִׂרטון של אַלְמוּגים, במרחק שמונה מילים מן החוף. הספינה היתה בסכנת טביעה. מִצרכי-המזון והתותחים הושלכו אל הים, ובלילה באה הגיאות וחילצה את הספינה, שהיתה קלה יותר, מעל השִׂרטון; ואם לא טבעה הספינה,

---

* מַעֲברו של כוכב נוֹגה לפני השמש אמור היה להתרחש ב-1769. היה בתופעה זו עניין אַסְטְרוֹנוֹמִי רב. הדבר איפשר לחשב בדיוק רב את המרחק בין כדור-הארץ לשמש.

הרי זה בזכות פיסת אַלְמוֹג שנתקעה בפִּרְצָה ואטמה אותה כליל לחדירת המים. בידי קוק עלה להוליך את ספינתו למִפרצון קטן שאליו נשפך נהר, ואשר כּוּנה מאז בשם אֶנְדֶאָווּר. במשך שלושת החודשים שבהם נמשכו תיקוני הספינה, ניסו האַנְגְלִים ליצור קשר משמעותי עם הילידים; אך הדבר לא עלה בידם, והם שבו והניפו מִפרשׂ. אֶנְדֶאָווּר המשיכה בדרכה צפונה. קוק רצה לדעת אם קיים מֵיצָר בין גִינֵיאָה-החדשה לבין הוֹלַנְד-החדשה; לאחר ששב וסיכן את ספינתו אלף ואחת פעמים, ראה לבסוף קוק את הים המִשׂתרע לפניו בדרום-מערב. אכן היה מֵיצָר. הוא חצה אותו, ירד באי קטנטן, ובהטילו את מָרוּת אַנְגְלִיָה על כְּברת הארץ הגדולה שלאורכה סייר, העניק לה את השם הבְּרִיטִי כל-כך, וֵיילְס-הדרומית-החדשה. שלוש שנים אחר-כך פיקד הסַפָּן הנועז על אַוֶונְטוּר ועל רֶזוֹלוּשֶן; הרב-חובל פֶּרְנוֹ הפליג באַוֶונְטוּר כדי לסייר בחופי אדמת וַאן-דִימֶן, ושב מתוך הנחה שאדמה זו היא חלק מהוֹלַנְד-החדשה. רק בשנת 1777, במהלך מסעו השלישי, עגן קוק עם אוניותיו, רֶזוֹלוּשֶן ודֶיקוֹבֶרְט, במִפרץ אַוֶונטוּר על אדמת וַאן-דִימֶן, משם הפליג חודשים מִספר אחר-כך ומצא את מותו באיי סֶנְדְוִויץ'."

"הוא היה איש דגול," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"הימאי הדגול ביותר בכל הזמנים. היה זה בֶּנְקְס, אחד מאנשיו של קוק, אשר העלה בפני הממשלה הבְּרִיטִית את הרעיון לייסד מושבה במִפרץ בּוֹטָנִי. אחריו יצאו לשם יורדי-ים מלְאוּמים שונים. במכתב האחרון שהתקבל מלַה פֶּרוּז, מִכתב שנכתב במִפרץ בּוֹטָנִי ב-7 בפֶבְּרוּאַר 1787, מבשֵׂר הימאי ביש-המזל על כוונתו לבקר במִפרץ קַרְפֶּנְטֶרְיָה ולכל אורך החוף, מהוֹלַנְד-החדשה עד אדמת וַאן-דִימֶן. הוא הפליג לדרכו, אך עִקבותיו נעלמו כליל. בשנת 1788 מייסד הרב-חובל פִילִיפּ בפּוֹרְט-גֶ'קְסוֹן את המושבה האַנְגְלִית הראשונה ביבשת. בשנת 1791 עורך וַאנְקוּבֶר הקפה מלאה סביב חופיה הדרומיים של היבשת החדשה. בשנת 1792 נשלח ד'אַנְטְרֶקַאסְטוֹ לחפשׂ אחר לָה פֶּרוּז. בהפלגתו הוא מקיף את הוֹלַנְד-החדשה ממערב לדרום, ומגלה בנתיבו איים לא ידועים. בין השנים 1795 ל-1797 מסיירים בחופי הדרום שני הצעירים הנועזים פְלִינְדֶרְס ובָּאס, בסירה שכל אורכה כשלושה מטרים, ובשנת 1797, חולף בָּאס בין אדמת וַאן-דִימֶן להוֹלַנְד-החדשה, דרך המֵיצָר הנושׂא כיום את שמו. ממש באותה שנה מסייר וְלַאמִינְג, מגלהו של האי אַמְסְטֶרְדָם, בחופיו המזרחיים של הנהר סְווֹן, הסְווֹן-רִיבֶר, שם מִשתובבים בַּרְבּוּרים שחורים כְּלִילֵי-יופי. ובאשר לפְלִינְדֶרְס, הלה שב בשנת 1801 למסעותיו התִמהוניים ובקו-האורך '58 °138 וקו-הרוחב '40 °35 פגש במִפרץ אֶנְקַאוּנְטֶר שתי ספינות צָרְפָתִיות, זֵ'יאוֹגְרָף ונָטוּרַלִיסְט, בפיקודם של הרבי-חובלים בּוֹדֶין והָמְלִין."

"האִ! הרב-חובל בּוֹדֶין?" קרא הרב-סרן.

"אמנם כן, מדוע קריאת ההשתוממות הזאת?" שאל פָּגָנֶל.

"הוִ! לא כלום! המשך, פָּגָנֶל יקירי."

"אני ממשיך, אם כן, ומוסיף לשמות יורדי-הים שכבר הזכרתי את שמו של הרב-חובל קִינְג, אשר בין השנים 1817 ל-1822 השלים את הסיור בחופיה הבֵּין-מַשְׁוָונִיים של הוֹלַנְד-החדשה."

"הגענו לעשרים וארבעה שמות," אמר רוֹבֶּרט.

"טוב," השיב פָּגָנֶל, "כבר זכיתי במחצית מרובהו של מֶק-נַאבְּס. ועתה, משסיימתי עם יורדי-הים, הבה נעבור לחוקרי-היבשה."

"טוב מאוד, מר פָּגָנֶל," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה. "חייבים לציין שניחַנְת בזיכרון מופלא."

"וזה דבר די מפתיע," הוסיף גְלֶנֶרְבַאן, "אצל אדם כל-כך..."

"מפוזר," הזדרז פָּגָנֶל להשלים את המשפט. "הו! יש לי זיכרון לתאריכים ולעובדות, ותו-לא!"

"עשרים וארבע," חזר ואמר רוֹבֶּרט.

"ובכן, לוטננט דוֹאוּס הוא עשׂרים וחמש. הדבר היה בשנת 1789, שנה לאחר ייסוד המושבה בפוֹרְט-גֶ'קְסוֹן. היבשת החדשה כבר הוקפה כולה סביב-סביב, אולם איש לא יכול לומר מה קיים בלִבּה. רֶכֶס הרים מוארך, מקביל לחוף המזרחי, מנע ככל הנראה את הגישה ללב היבשת. לאחר תשעה ימי צעידה נאלץ לוטננט דוֹאוּס לחזור על עקבותיו לפוֹרְט-גֶ'קסוֹן. במהלך אותה שנה ניסה קפטן טֶנְץ' לחצות את הרכס הנישׂא, אך לשווא. במשך שלוש שנים, בעקבות שני הכישלונות הללו, נרתעו החוקרים מלשוב ולחזור על אותה משימה קשה. בשנת 1792 נכשל גם הקוֹלוֹנֶל פָּטֶרְסוֹן, חוקר אַפְרִיקָה נועז, בניסיון דומה. בשנה שלאחריה הצליח הוֹקִינְס אמיץ-הלב, רב-מלחים פשוט מן הצי הבְּרִיטִי, לעבור בכשלושים קילומטרים את הנקודה האחרונה שקודמיו הגיעו אליה. בשמונה-עשׂרה השנים הבאות יש לי רק שני שמות להוסיף, יורד-הים הנודע בַּאס, ומר בָּארֶיֶיה, מהנדס מן המושבה. אך גם הם לא היו בני-מזל יותר מקודמיהם. וכך אני מגיע לשנת 1813, שבה התגלה מעֲבר ממערב לסִידְנִי. בשנת 1815 המושל מֶקָארִיי לוקח את הסיכון ועובר דרכו, והעיר בַּאתֶרְסְט נוסֶדֶת מעֵבר ל'הרים הכחולים'. החל מאותה העת רבּו החוקרים שהעשירו את הגֵיאוֹגְרַפְיָה בעובדות חדשות וסייעו להתפתחות המושבות; כך למשל, תְרוֹסְבִּי בשנת 1819, אוֹקְסְלִי, שעבר כחמש-מאות קילומטרים בתוך הארץ, הַאוֶול שיצאו ממִפרץ טוּפוֹלְד, הנמצא בדיוק על קו-הרוחב 37°, והרב-חובל סְטַאוּרְט, אשר בין השנים 1829 ל-1830 סייר באפיקיהם של הנהרות דַרְלִינְג ומַארֵיי."

"שלושים ושש," קרא רוֹבֶּרט.

"מצוין! בתור מִקדמה," השיב פָּגָנֶל. "אני ממשיך לצטט מן הזיכרון. אֵייר ולֵייכַּרְט סיירו בחלק מן היבשת בשנים 1840 ו-1841; סְטַאוּרְט המשיך בשנת 1845; האחים גְרֵגוֹרִי והֶלְפְּמַן סיירו ב-1846 במערב-אוֹסְטְרַלְיָה; קֶנֶדִי שט ב-1847 על פני הנהר וִיקְטוֹרְיָה וב-1848 חקר את אוֹסְטְרַלְיָה הצפונית; גְרֵגוֹרִי ב-1852; אוֹסְטִין בשנת 1845; האחים גְרֶגוֹרִי, שוב בין השנים 1855 ל-1858, בצפון-מערב היבשת; בָּאבֶּג', מאגם טוֹרֶנְס עד אגם אֵייר, ולבסוף הריני מגיע למפורסם בנוסעים בתולדות ימי אוֹסְטְרַלְיָה, הלא הוא סְטִיוּאַרְט, ששלוש פעמים חדר בנתיבים נועזים ללב היבשת. מסעו הראשון לתוך היבשת נערך בשנת 1860. מאוחר יותר, אם תרצו בכך, אספר לכם כיצד חצו את אוֹסְטְרַלְיָה ארבע פעמים מן הדרום לצפון. היום אסתפק רק בהשלמת רשימת השמות הארוכה ואוסיף לשמותיהם של כל-כך הרבה חלוצים נועזים את שמות החוקרים בין 1860

ל-1862: האחים דֶמְפְּסְטֶר, קְלַרְקְסוֹן והַרְפֶּר, בֶּרְק ווִילְס, גִילְסוֹן, ווֹקֶר, לַנְדְסְבּוֹרוֹ, מֶקִינְלַי, הוֹוִיט..."

"חמישים ושש!" הצטעק רוֹבֶּרְט.

"יפה! רב-סרן," שב ואמר פָּגָנֶל, "די לנו במִספר שמָניתי עד עתה, וזאת בלי שציינתי את דוּפֶּרִי, את בּוּגֶנְווִיל, את פִּיץ-רוֹי, את וִיקַאם, את סְטוֹקְס..."

"די! די!" קרא הרב-סרן, שהוכרע תחת מְטַר השמות.

"ולא את פֶּרוּ, את קוֹי," המשיך פָּגָנֶל, המִשְתַלֵחַ כרכבת מהירה, "ולא את בֶּנֶט, את קַנִינְגְהַאם, את נַצֶ'ל, ולא את טִירְס..."

"רחמים!"

"ולא את דִיקְסוֹן, את סְטְרֶלֶצְקִי, את רִיד, את וִילְקֶס, את מִיצֶ'ל..."

"חדל, פָּגָנֶל," קרא גְלֶנֶרְבַאן, שצחק מכל לִבו. "אל תמיט שואה על מֶק-נַאבְּס האוּמְלָל. הֱיֵה נדיב-לב! הוא מודה בתבוסתו!"

"ורובה הקָרָבִּין שלו?" שאל הגֵיאוֹגְרָף בהבעת ניצחון.

"הוא שלך, פָּגָנֶל," השיב הרב-סרן, "מה צר לי עליו. אבל עם זיכרון כמו שלך תוכל לזכות במוּזֵיאוֹן שלם לכלי-נשק."

"כמובן," אמרה לֵיידִי גְלֶנֶרְבַאן, "קשה להכיר טוב ממך את אוֹסְטְרַלְיָה, ממש כל שֵם, כל עובדה..."

"כל עובדה!" הפטיר הרב-סרן והניד בראשו בספק.

"לְמה אתה מתכוון, מֶק-נַאבְּס?" הצטעק פָּגָנֶל.

"אני מתכוון שייתכן שלא כל האירועים הנוגעים לגילוי אוֹסְטְרַלְיָה ידועים לך."

"מה למשל?" קרא פָּגָנֶל והניד ראשו בגאווה.

"ואם אציין עובדה שאינה ידועה לך, האם תחזיר לי את רובה הקָרָבִּין?"

"בזה הרגע, רב-סרן."

"סיכמנו?"

"סיכמנו."

"ובכן, היודע אתה פָּגָנֶל מדוע אין אוֹסְטְרַלְיָה שייכת לצָרְפָת?"

"נדמה לי ש..."

"או, לפחות, מה הסיבה לפי גִרסת האַנְגְלִים?"

"לא, רב-סרן," השיב פָּגָנֶל ברוגז.

"הדבר פשוט מאין כמוהו. הרב-חובל בּוֹדֵין, שלא היה פחדן מטִבעו, נתקף פחד בשנת 1802 מקִרקוּרֵי הצְפַרְדְעים האוֹסְטְרַלִיוֹת, עד שהרים עוגן ונס על נפשו על-מנת שלא לשוב עוד."

"מה!" הצטעק המדען, "כך מְלַהֲגים באַנְגְלִיָה? הרי זו בדיחה גרועה!"

"אכן, גרועה מאוד, בכך אני מודה," השיב הרב-סרן, "אולם היא חלק מן ההִיסְטוֹרְיָה של הממלכה המאוחדת."

"זו השמצה מחפירה!" הזדעק הגֵיאוֹגְרָף הנאמן לארצו. "האִם מְספרים זאת ברצינות?"

"לצערי, כן, פָּגָנֶל היקר שלי," השיב גְלֶנֶרְבַאן בעיצומו של פֶּרֶץ צחוק כללי. "מה? לא ידעת זאת?"

"לחלוטין לא. אבל אני מוחֶה. חוץ מזה, האַנְגְלִים מְכנים אותנו 'אוכלי צפרדעים'! ובדרך-כלל אין אדם ירא ממה שהוא אוכל."

"ובכל זאת, פָּגֶל, זה מה שמספרים באַנְגְלִיָה," השיב הרב-סרן וחייך בצניעות.

כך נשאר רובה הקָרָבִּין המפורסם מתוצרת פַּארְדֵיי, מוּר ודִיקֶסוֹן רכושו של הרב-סרן מֶק-נַאבָּס.

• 5 •

זַעפּו של האוקְיָנוס ההוֹדי

יומיים לאחר השיחה הופנה החרטום דרומה, וג׳וֹן מַנְגְלְס הודיע כי *דַנְקֶן* מצויה על קו-האורך ‎37′ 113°‎. הנוסעים עיינו במפת הניווט ונוכחו לדעת, לשׂביעות-רצונם המלאה, שרק חמש מעלות מפרידות בינם לבין כֵּף-בֶּרְנוּיִי. בין כֵּף זה לבין בליטת ד׳אַנְטְרֶקַאסְטוֹ מצטייר תְוַואי החוף האוֹסְטְרָלִי כקשת שקו-הרוחב ‎37°‎ מותח אותה כמֵיתר. אילו פנתה *דַנְקֶן* לעבר קו-המשווה היתה נִתקלת בכֵּף-צָ׳תְהַאם, מאה ועשׂרים מילים צפונה. אותה עת שייטה הספינה באותו חלק של האוקְיָינוֹס ההוֹדִי שיבשת אוֹסְטְרַלְיָה סוֹכֶכֶת עליו. אפשר היה להניח כי בתוך ארבעה ימים יסתמן כֵּף-בֶּרְנוּיִי באופק.

עד לאותה עֵת סייעה רוח מערבית להתקדמותה של הספינה; אך זה ארבעה ימים הלכה הרוח ונחלשה, ואט-אט שָׁכְכָה כליל. ב-13 בדֶצֶמְבֶּר פסקה הרוח, והמִפרשׂים נותרו תלויים ברִפיון לאורך התְרָנִים. ללא מַדְחֵפָה רב-העוצמה היתה *דַנְקֶן* נעצרת באוקְיָינוֹס הרגוע.

מזג-אוויר שכזה יכול להימשך עד לאין-קץ. בערב דן ג׳וֹן מַנְגְלְס עם גְלֶנֶרְבַאן בעניין זה. הרב-חובל הצעיר, שראה את מלאי הפחם שלו הולך ומידַלְדֵל, היה מודאג ביותר משכיכת הרוח. הוא הניף מעל ספינתו את מִכלול מִפרשׂיה ומִפרשׂי העזר כדי להפיק את המירב מכל משב-רוח, אך, כמו שאומרים המלחים, לא היה די רוח למלא כובע.

”מכל מקום,” העיר גְלֶנֶרְבַאן, ”אין לנו סיבה להתלונן, מוטב הֶעדר רוח מאשר רוח נגדית.”

”כבוד הלוֹרד צודק,” השיב ג׳וֹן מַנְגְלְס, ”אולם דווקא רגיעות פתאומיות כגון אלה מביאות עִמן שינוי במזג-האוויר. מהן אני חושש; אנו מפליגים בפַּאֲתֵי אזור המוֹנְסוּנִים הנושבים למן חודש אוֹקְטוֹבֶּר ועד אַפְּרִיל, בכיוון צפון-מזרח, ודי להיתקל ברוח שכזו כדי שייווצר עיכוב ניכר.”

”מה אפשר לעשׂות, ג׳וֹן? אם יבגוד בנו מזלנו, ניאלץ להשלים עִמו. ככלות הכול זה יהיה רק עיכוב, ותו-לא.”

”כמובן, בתנאי שלא תהיה גם סערה.”

”החושש אתה ממזג-אוויר גרוע?” שאל גְלֶנֶרְבַאן ובחן את השמים, אשר למן קו-האופק ועד לנקודת-הצוֹהַר עדיין היו נקיים מעננים.

”כן,” השיב הרב-חובל, ”ואני מספר זאת לכבודו, אך לא הייתי רוצה לעורר חששות בלִבן של לֵיידִי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט.”

”ובכן, אתה פועל בתבונה. אך במה העניין?”

”סיכויים ודאיים למזג-אוויר גרוע. אל תלך שולָל אחר מראה השמים, מִילוֹרד.

אין דבר מטעה יותר. זה יומיים שהמד-לחץ יורד באופן מדאיג; כרגע הגיע לעשרים ושבע אצבעות*. זוהי התראה שאסור לי להתעלם ממנה. אני חושש מאוד מזַעפו של הים הדרומי, שכֵּן כבר התנסיתי בו. האֵדים המִתעבים בקרחוני-הענק של הקוטב יוצרים שאיבת אוויר עזה מאין כמוה. כתוצאה מכך מתחולל מאבק אֵיתנים בין רוחות הקוטב לרוחות המַשְׁוָנִיּוֹת, היוצר צִיקְלוֹנִים, טוֹרְנָדוֹת וסערות מסערות שונות, שהספינה מִתקשה להתמודד איתן."

"ג'וֹן," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "דַנְקֶן היא כלי-שיט אֵיתן והרב-חובל שלה הוא יורד-ים מיומן. אם תבוא סערה, נדע לעמוד כנגדה!"

בהביעו את חששותיו ציית ג'וֹן מַנְגְלְס לחוש השישי שלו כיורד-ים. הוא היה Weatherwise, כינוי אַנְגְלִי לחזאי מזג-אוויר מעולה. ירידתו המתמדת של המד-לחץ הניעה אותו לנקוט את כל אמצעי-הזהירות הנדרשים. הוא צפה סופה נוראה, שאמנם השמים עדיין לא הצביעו על בואה, אך מכשיר המדידה המושלם שלו לא יכול להטעותו. זרמי האוויר אצים מן האזור שבו עמודת הכַּסְפִּית גבוהה לאזור שבו העמודה הולכת ומתכווצת; ככל שהאזור קרוב יותר, ממהרת רמת הכַּסְפִּית להתאזן, ומהירות הרוח גדֵלה.

ג'וֹן נותר על גשר הפיקוד במשך כל הלילה. סמוך לאחת-עשׂרה בערך חָשְׁרו פני השמים בפַאֲתֵי דרום. ג'וֹן הזעיק את כל אנשיו אל הסיפון כדי שיקפלו את כל המִפרשׂים הקטנים, והותיר רק את המִפרשׂ הקִדמי התַחתי, את מִפרשׂ היַרְכָתַיים, את המִפרשׂ העילי ואת מִפרשׂ החלוץ. בחצות הצטננה הרוח והתחזקה. רוח קרה נשבה, כלומר פְּרוּדוֹת האוויר נעו במהירות של שנים-עשׂר מטרים בשנייה. חריקות התְרָנִים, נקישותיהם היבֵשות של המִפרשׂים, טפיחת החבלים הנעים, גניחותיהן של המחיצות הפנימיות, כל אלה הבהירו לנוסעים את המתרחש. פָּגָנֶל, גְלֶנֶרְבַאן, הרב-סרן ורוֹבֶּרְט עלו לסיפון, אחדים מתוך סקרנות ואחרים נכונים לעזור. על פני השמים, שהיו כה צלולים ומכוכבים, התגלגלו כעת עננים כבדים, שרצועות מנומרות הפרידו ביניהם כעורו של בַּרְדְלָס.

"האִם זו סופת הוּרִיקָן?" שאל גְלֶנֶרְבַאן בקצרה את ג'וֹן מַנְגְלְס.

"עדיין לא, אבל בקרוב," השיב הרב-חובל.

הוא הורה לקפל מעט את המִפרשׂ העילי. המלחים הסתערו לעבר סולמות החבלים כנגד הרוח, וגילגלו את חלקו התחתון של המִפרשׂ סביב המוט הרוחבי. ג'וֹן מַנְגְלְס רצה להמשיך ולהניף מִפרשׂים, על-מנת שיתמכו בספינה ויְאַזנו את הטִלטולים.

לאחר שנקט אמצעי-זהירות אלה, מסר לאוֹסְטִין ולרב-מלחים הוראות כיצד להקדים את פני מִתקפת סופת ההוּרִיקָן, שלא תאחר לפרוץ. כל מה שהיה צמוד ורתוק לסיפון בחבלים ובאַבְזָרים אחרים – הסירות, התותח וכיוצא באלה – חוזק. מתחו את הרְכֻסוֹת ואת סמוֹכוֹת-העוֹרֶף. הצֹהַרים נאטמו. ג'וֹן, כקצין במרומי פִּרצה בחומה נְצורה, נִיצב במרומי גשר הפיקוד, מנסה לחקור את צפונות השמים הסוערים.

---

* 73.09 סנטימטרים, גובהה הרגיל של עמודת המד-לחץ הוא 76 סנטימטרים.

אותה שעה ירד המד-לחץ לעשׂרים ושש אצבעות, תופעה שהיא נדירה למדי, וה-Storm-glass* הורה על סערה מתקרבת.

השעה היתה אחת אחר-חצות. לֵיידי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט, שטולטלו קשות בתָאָן, הסתכנו והגיעו אל הסיפון. מהירות הרוח באותה עֵת היתה שלושים מטרים לשנייה, והיא נשבה בחבלים בעוצמה שאין דומה לה. כבלי מתכת אלה, בדומה למֵיתריו של כלי-נגינה, הצטלצלו כמו ניגנה עליהם איזו קשת-ענקים; הגלגלות התנגשו זו בזו, וכבליהן נעו בשאון חד בתעלותיהם המחוּסְפָּסוֹת; המִפרשׂים רעמו כקני תותח; גלים מִפלצתיים החלו מסתערים על הספינה, שהיתה מְרַצֶדֶת כשַלְדָג על פסגותיהם המקציפות.

כשהבחין הרב-חובל ג׳ון בנוסעות, מיהר לקראתן והפציר בהן לשוב לתָאֵיהן; גלים כבר החלו מתגבהים מעל לסיפון, ובכל רגע היו עשׂויים לטאטא אותו. קולות השבר של אֵיתני-הטבע היו כה עזים עד כי לֵיידי הֶלֶנָה התקשתה לשמוע את דברי הרב-חובל הצעיר.

"האִם לא נשקפת לנו סכנה?" הצליחה בכל זאת לשאול בעת שהשאון שָכַך לרגע.

"שום סכנה, גברתי," השיב ג׳ון מַנְגְלֶס, "אך אינכן יכולות להישאר על הסיפון, לא את ולא העלמה מֶרִי."

לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן והעלמה מֶרִי נֶעֶתרו לפקודה, שדמתה יותר להפצרה, וירדו מן הסיפון ממש ברגע שבו שטף גל את יַרְכְּתֵי הספינה והרעיד במִסגרותיהן את זגוגיות המִכסה. הרוח התעצמה כפל-כפליים. המִפרשׂים המתוחים כופפו את התְרָנִים, ודומה היה כי הספינה מתרוממת מעל-גבי הגלים ועוד רגע תרחף באוויר.

"קַפלו את המִפרשׂים העִילְיים!" זעק ג׳ון מַנְגְלֶס, "להוריד את המִפרשׂים העיליים ואת מִפרשׂי החלוּץ!"

המלחים כולם אצו לעמדותיהם; חבלי-המִפרשׂים הותרו, חבלי-הקיפול נִכְרכו, מִפרשׂי החלוץ נִגְררו מטה בשאון שרק שאון השמים גבר עליו, ודַנְקֶן, שארובתה ירקה תִמרוֹת עשן שחור, חבטה באי-סדירוּת בגלים בכוח מַדְחֵפָה, שלעִתים שקע במים ולעִתים הזדקר מעליהם.

גְלֶנֶרְבַאן, מֶק-נַאבְּס, פָּגַנֶל ורוֹבֶּרְט התבוננו בהִשתאוּת מהולה בחרדה במאבקה של *דַנְקֶן* בגלי-הים; הם נצמדו בחוזקה לברזילי המַעקים בלא שיעלה בידם להחליף ביניהם ולו מִלה אחת, והתבוננו בסיעות של יַסְעוּרִים, אותם עופות מבשׂרי הסערה הצוחקים בלב הרוחות המִשתוללות.

לפתע נשמע קול שריקה מחריש-אוזניים, שגבר על שאון הסערה. הקיטור נפלט בכל העוצמה, לא מצינור המַפלט אלא משַסתומֵי הדְוָדים. צוֹפר האזעקה הידהד בקול רם מן הרגיל. הספינה נטתה על צִדה בצורה מעוררת-אֵימה, וּוִילְסוֹן, שהיה אוחז בגלגל ההגה, נחבט במפתיע ממוט ההגה והועף. *דַנְקֶן* התייצבה אלכסונית לגלים ושוב לא היה אפשר לנַווטה.

"מה קרה?" זעק ג׳ון מַנְגְלֶס, שבא בריצה אל גשר הפיקוד.

---

* כלי-זכוכית המכיל תערובת כִּימית, המשנה את צִבעה לפי מתח החשמל באוויר.

"הספינה נוטה על צִדהּ!" השיב טוֹם אוֹסְטין.
"האם ההגה נותק?"
"אל המכונות! אל המכונות!" זעק קולו של המכונאי.
ג'וֹן אץ לעבר המכונה והתגלגל במורד הסולם. החדר היה אפוף קיטור: הבוּכְנות דממו במקומן; הטַלְטָלִים חדלו להניע את סרן-התִמְסוֹרֶת. בראותו כי כל המאמצים לשווא, ומתוך חשש לפיצוץ בדודי הקיטור, סגר המכונאי את פתחי הכניסה והניח לקיטור להיפָּלט דרך צינור המַפְלֵט.
"המַדְחֵף התעקם או נתפס," השיב המכונאי, "הוא אינו פועל."
"מה? ואי-אפשר לחלץ אותו?"
"אי-אפשר."
לא היה זה הרגע המתאים לחפשׂ פתרון לקִלקוּל; המַדְחֵף יצא מכלל פעולה, זו היתה עובדה מוגמרת, והקיטור, מחוסר-אפשרות להפעיל את המַדְחֵף, נפלט דרך השַסְתוּמִים. ג'וֹן מַנְגֶלְס נאלץ אֵפוא להיעזר במִפרשׂיו, ולחפשׂ סיוע דווקא ברוח, שהיתה אויבו המסוכן ביותר.
הוא שב ועלה על הסיפון, ומסר דיווּחַ קצר על המצב ללוֹרד גְלֶנֶרְבָאן. אחר-כך דחק בו להיכנס יחד עם שאר הנוסעים לתאיהם. אך לוֹרד גְלֶנֶרְבָאן חָפֵץ להישאר על הסיפון.
"לא, כבוד הלוֹרד," השיב ג'וֹן מַנְגֶלְס בקול תקיף. "אני חייב להישאר פה לבדי עם הצוות שלי, היכנס פנימה! הספינה עלולה לפַלֵּח גלים שישטפו אותך בלא רחם."
"אבל אנחנו יכולים להביא תועלת..."
"היכנס, מִילוֹרד, היכנס! אתה חייב! יש נסיבות שבהן אני המפקד הבלעדי על הסיפון! היכנס, אני עומד על כך!"
אם התבטא ג'וֹן מַנְגֶלְס בסמכותיות שכזו, מן הסתם היה המצב חמור מאין כמוהו. גְלֶנֶרְבָאן הבין שמחובתו לציית ולשַמֵּש דוגמה. הוא עזב את הסיפון בלוויית שלושת הנוסעים האחרים, והצטרף לשתי הנוסעות שהמתינו בחרדה לסיום המאבק באֵיתני-הטבע.
"איזה גבר נִמרץ הוא ג'וֹן האמיץ שלי," אמר גְלֶנֶרְבָאן בהיכנסו לחדר-האוכל.
"אכן," השיב פָּגָנֶל. "הוא הזכיר לי את הרב-מלחים של שֵייקְסְפִּיר הגדול שלכם, בדְרָמָה *הסערה*, המצווה על מלכו לרדת לתָאו."
בינתיים לא ביזבז ג'וֹן מַנְגֶלְס את זמנו לרִיק ונרתם לחילוץ הספינה מן המצב החמור שאליו נקלעה בגלל מַדְחֵפה התקוע. הוא החליט להאֵט ככל האפשר את קצב השיוט כדי לסטות כמה שפחות מן הנתיב. לשם כך צריך היה להניף מִפרשׂים ולהציבם אלכסונית כדי שלא לספוג ישירות את רוח הסערה. הם התקינו את המִפרשׂ העִילִי על צוֹמָה תחתית, מעין תוֹסף קִדמי על קוֹרת-הסֶמֶך של התורן הראשי, וידית ההגה הופנתה בניגוד לכיוון הרוח.
הספינה, שניחנה בתכונות שיוט מעולות, תימרנה כסוס מהיר החש בדָרְבָנות, וחשפה את צדדיה לגלים הפוֹלְשָניים. האם יחזיקו המִפרשׂים המעטים מעמד? מערכת-המִפרשׂים היתה עשׂויה מבַּדֵי דַנְדִי המשובחים ביותר. אך איזה אריג יוכל לעמוד בפני חבטות כה עזות?

לשיט באלכסון היה יתרון; הוא חשף לגלים את אגפיה החזקים של הספינה, וזו יכלה להמשיך להתקדם בנתיב הקבוע. ואף-על-פי-כן שיט שכזה לא היה נטול-סכנות, שכֵּן הספינה עלולה היתה להיקלע לאחד השקעים האדירים שבין הגלים, בלא שתוכל לשוב ולהתרומם מתוכם. אך לג'וֹן מַנְגֶּלְס לא היתה ברירה אלא להתמיד בתִמרוּנים, והוא החליט להוסיף ולשוט שיט אלכסוני, כל עוד התרנים והמִפרשים אינם קורסים כליל. אנשי-הצוות כולם התרכזו בטווח-ראייתו, נכונים להושיט לו עזרה במקום שנחוץ. ג'וֹן, שקשר את עצמו לכבלי התורן, היה סוקר את הים הזועף.

הלילה חלף בלא כל שינוי במצב. הכול קיווּ שהסופה תיחלש עם עלות השחר. אך היתה זו תקוות-שווא. סמוך לשמונה בבוקר התגברה הרוח, ומהירותה הגיעה לשלושים ושישה מטרים בשנייה. היתה זו סופת הורִיקָן של ממש.

ג'וֹן לא פצה פה, אך חשש כבר קינן בלִבו לספינתו ולנוסעיה. *דַנְקֶן* נטתה על צִדה בצורה מחרידה, עמודי העץ של הספינה חרקו ומוטות האֲנָך של תְּרָניה היכו לעִתים בפסגות הגלים. לרגע סבר הצוות שהספינה שוב לא תעלה מבין תהום הגלים. המלחים, גרזינים בידיהם, מיהרו לקצץ את כבלי התורן הראשי, אך לפתע נתלשו המִפרשים ממִסגרותיהם והתעופפו כשַחֲפֵי-ענק.

דַנְקֶן שבה והתיישרה; אך מכיוון ששוב לא היה דבר שיוכל לייצבה על הגלים, ולא היה אפשר לכַוונה, היא טוּלטלה נוראות עד כי התְרָנים חישבו להישבר בבסיסם. ברור היה כי הספינה לא תוכל לעמוד זמן רב בטַלְטלה שכזו, החלקים הגבוהים יתרופפו ויתנתקו, הסיפונים ייסדקו, התפרים שבין הלוחות יתבקעו, והמים יתחילו לחדור פנימה.

לג'וֹן נותרה רק אפשרות אחת: להעלות מִפרשׂ משולש מבד גס, ולנוּס מפני הסערה. לאחר כמה שעות של מאמץ מְפָרֵך ושל ניסיונות כושלים, חוזרים ונִשנים, הוּנף סוף-סוף בשלוש אחר-הצהריים מִפרשׂ התוֹסף על התורן הראשי והופקר לרוח.

והנה, בזכות פיסת בד זו, החלה *דַנְקֶן* לנוע קדימה במהירות מסחררת. היא שטה לכיווּן צפון-מזרח, למקום שהָדְפָה אותה הרוח. צריך היה לשמור על מהירות גבוהה ככל האפשר, שכֵּן בה היה טמון הסיכוי היחיד להינצל. לעִתים, בהקדימה את הגלים הנישׂאים עִמה, היתה הספינה מפלַחַת אותם בחרטומה המחודד ושוקעת בהם כיונק ימי ענקי; אז היו המים שוטפים את הסיפון מקִדמתה ועד לַיַרְכְתֵיה.

ברגעים אחרים נעה הספינה במהירות הגלים; ההגה איבד כל השפעה, והיא היתה מנתרת ניתורים כבירים שאיימו להופכה על פניה. לפעמים היו הגלים שועֲטים מהר ממנה תחת משב-רוח ההוּרִיקָן; אז היו הגלים מזנקים מעל לסיפון העליון, וכל הסיפון כולו היה נשטף למן היַרְכָתַיים ועד לחרטום בעוצמה שאי-אפשר לעמוד בפניה.

בתחושה הרת-אסון זו, מתנדנדים בין תקווה לייאוש, חלף כל יום ה-15 בדֶצֶמְבֶּר והלילה שלאחריו. ג'וֹן מַנְגֶלְס לא נטש אף לרגע את מִשמרתו; שום אוכל לא בא אל פיו; חששות כבדים ייסרוהו, אם כי הדבר לא ניכר בפניו השלווים, ומבטו תר בעקשנות, מנסה לפלֵח את הערפילים שהִתקבצו בצפון.

ואכן, רשאי היה לחשוש מן הנורא מכול. *דַנְקֶן*, שהוּסטה כליל מנתיבה, היתה

שועטת במהירות לעבר חופי אוֹסְטְרַלְיָה, ולא היתה כל דרך לבולמה. ג'וֹן מַנְגְּלְס חש כי זרם עז כברק סוחף אותו. בכל רגע ורגע חשש מהתנגשות בשִׂרטון אַלְמוגים, שינפץ את ספינתו לאלף רסיסים. הוא אמד את המרחק בין הספינה לחוף בתרֵיסַר מילים. אדמה פירושה טביעה ואובדן הספינה. עדיף אוֹקְיָינוֹס על אדמה אלף מונים. כנגד זַעפו יכולה הספינה להתגונן, ולוּ בדרך של כניעה למְשוּבוֹתיו. אך כשהסופה מטילה את כלי-השיט אל החוף, הריהו יורד לאבדון.

ג'וֹן מַנְגְּלְס ניגש לתָאו של לורד גְלֶנֶרְבַאן ודן עִמו ביחידות; הוא תיאר לפניו את המצב בלא לגרוע מחומרתו; הוא התכונן לבאות בקור-רוח של יורד-ים נכון לכול, וסיים את דבריו באומרו שאולי ייאלץ להטיל את *דַנְקֶן* אל החוף.

"כדי להציל לפחות את נוסעיה, מִילוֹרד."

"פְּעל כראות עיניך, ג'וֹן," השיב לו גְלֶנֶרְבַאן.

"ולֵיידי הֶלֶנָה והעלמה מֶרִי?"

"אני אודיע להן זאת רק ברגע האחרון, כשתֹאבד כל תקווה להחזיק מעמד בים. אתה תקדים ותודיע לי על כך."

"אל דאגה, אודיע לך."

גְלֶנֶרְבַאן שב אל הנוסעות, אשר אף שלא ידעו את חומרת הסכנה, חשו שהיא מְמַשְׁמֶשֶׁת ובאה וגילו אומץ-לב גדול, לא פחות מעמיתיהן הגברים. פָּגָנֶל היה שקוע בתֵיאוֹרִיוֹת, שלא במקומן, על כיוון זרמי האוויר באַטְמוֹסְפֶירָה. הוא סיפר לרוֹבֶּרְט, שהקשיב לו, במה שונים אלה מאלה טוֹרְנָדוֹ, צִיקְלוֹן וסופות חד-כיווּניוֹת, ובמה הם דומים. אשר לרב-סרן, הוא ציפה לקץ מתוך השלמה שוות-נפש עם הגורל, כמוּסְלְמִי.

בשעה אחת-עשׂרה לערך נִראה היה שהסערה הולכת ונחלשת; הערפילים רוויי-הלחוּת התפזרו, ובתוך הקרע שהִתהווה יכול ג'וֹן מַנְגְּלְס להבחין באדמה נמוכה במרחק שישה מילים, בניגוד לכיוון הרוח. הספינה היתה שועטת ישירות לעברה. נחשולים אֵימתניים, שגובהם עלה לעִתים על חמישה-עשׂר מטרים, שָׁצְפוּ. אז הבין ג'וֹן כי כדי להִתנשֵׂא לגובה שכזה, בוודאי נִתקלים הגלים במחסום אֵיתן המַזְנִיקָם מעלה.

"יש שִׂרטונות-חול," אמר לאוֹסְטִין.

"זו גם דעתי," השיב סגן הרב-חובל.

"גורלנו בידי שמים," שב ואמר ג'וֹן, "ואם לא יְזמנו השמים לדַנְקֶן מַעֲבר בין השִׂרטונות, ואם לא יְנַווטוּהָ לשָׁם בעצמם, הרינו אבודים."

"הגֵיאות גבוהה ברגע זה, רב-חובל, הייתכן שיעלה בידינו לחלוף מעל לשִׂרטונות-החול?"

"אוֹסְטִין, רְאה במוֹ-עיניך את זַעְפָּם של הגלים הללו! איזו ספינה תוכל לעמוד בפניהם? הבה נתפלל לאלוהים שיעזור לנו!"

בינתיים, בגלל מִפרשׂ החֵירום, נישׂאה *דַנְקֶן* לעֵבר החוף במהירות מַבְעִיתָה. רק שני מילים הפרידו בינה לבין השִׂרטונות המשוּנָנים של החוף. מדי רגע היו ערפילים מכסים את פני האדמה. בכל זאת הצליח ג'וֹן להבחין, מעֵבר לקו המים הגועשים, באגן שלֵיו יותר שם היתה *דַנְקֶן* מוצאת ביטחון-מה. אך כיצד לעבור לשם?

ג'ון הורה לכל הנוסעים לעלות על הסיפון; הוא לא רצה כי במקרה של טביעה יימצאו הנוסעים לכודים מתחתיו. גְלֶנֶרְבָאן ועמיתיו צפו בים הנורא. העלמה גְרַאנְט הֶחְוירה.

"ג'ון," לחש גְלֶנֶרְבָאן לאוזנו של הרב-חובל. "אני אנסה להציל את אִשתי או שאמצא את מותי יחד עִמה, ואתה, קַבֵּל אחריות על העלמה גְרַאנְט."

"כן, כבוד הלורד," השיב ג'ון מַנְגְלְס, וקירב את ידו של הלורד לעיניו שטופות-הדמעות.

דַנְקֶן נמצאה אז במרחק כמה מאות מטרים מן השִׂרטונות. הים, שעדיין היה בשעת גֵיאות, ודאי היה מאפשר לספינה לחלוף מעל קרקעית מסוכנת זו. אך גלי-הענק, שהרימו והורידו את הספינה חליפות, גזרו עליה להיתקל בחול. האם יֶשְׁנה דרך כלשהי להשקיט את תנודות הגלים, לשַׁכֵּך את הים הרוגש?

ואז חלף רעיון במוחו של ג'ון מַנְגְלְס.

"את השֶׁמֶן, בחורים!" קרא בקול רם, "שִׁפכו שֶׁמֶן למים, שִׁפכו שמן!"

חיש מהר ירדו אנשי-הצוות לסוף דעתו. מדוּבר היה בשימוש באמצעי שלעִתים עולה יפה. אפשר לשַׁכֵּך את זַעְפם של הגלים אם מכסים אותם בשִׁכבת שמן; שִׁכבה זו צפה על פני המים, וצְמיגוּתה מְעַמְעֶמֶת את עוצמת הגלים. השפעת השמן היא מיידית, אך לטווח קצר. מִשֶׁחוצה הספינה את הים המלאכותי הזה, שב הים לזַעְפו במִשנה-מרץ; ואוי לה לספינה המשייטת בעקבות קודמתה.*

אנשי-הצוות העלו על הסיפון את החביות שהכילו את מְלַאי השמן אשר הופק מכלבי-הים; תחושת הסכנה כָּפְלָה את כוחותיהם. החביות נופצו במהלומות גרזינים ונִתלו בצִדי החרטום.

"החזיקו חזק!" צעק ג'ון מַנְגְלְס, שאָרַב לשעת הכושר.

בתוך עשׂרים שניות הגיעה *דַנְקֶן* לפִתחו של המַעֲבר, שנחסם על-ידי נחשול גואה.

"יהא אלוהים בעזרנו!" צעק הרב-חובל הצעיר.

החביות נהפכו על פיהן, וזרמי שמן ניגרו מתוכן. בן-רגע שיטחה השִׁכבה השַמנוּנית את פני הים הגועשים. הספינה טסה על פני המים שנִרגעו, ונכנסה עד מהרה לתוך אגן שקט, מעֵבר לשִׂרטונות האֵימתניים, בעוד האוֹקְיָינוֹס, שהשתחרר מכבליו הרִגעיים, מזנק מאחוריה בזעף בַּל-יתואר.

---

* ולפיכך התַקנות הימיות אוסרית את השימוש באמצעי זה שעה שספינה אחרת עומדת לעבי־ באותו מיצָר.

• 6 •
כֵּף-בֶּרְנוּיִי

ראשית לכול טרח ג׳וֹן מַנְגְלְס לְרַתֵּק היטב את ספינתו בעזרת שני עוגניה. עומק המים במקום היה כעשׂרה מטרים, הקרקעית היתה טובה ועשׂויה חצץ קשיח, המעניק יציבה מעולה. לא היה אֵפוא כל מקום לחשש מפני היגרפוּת לים או עלייה על שִׂרטון עם שפל. לאחר שעמדה בסכנות כה רבות, סוף-סוף מצאה עצמה *דַנְקֶן* במעין מִפרצון טִבעי, מוגן מפני רוחות הים על-ידי לשון-יבשה מוגבהת דמוית-קשת.

לורד גְלֶנֶרְבַאן לחץ את ידו של הרב-חובל הצעיר, ואמר לו:

"תודה, ג׳וֹן."

ג׳וֹן חש כי די בשתי מִלים אלה כדי להביע את מלוא התודה לפועלו. גְלֶנֶרְבַאן נצר בלִבו את חששותיו הכבדים של הרב-חובל, וללֵיידי הֶלֶנָה, למֶרִי גְרַאנְט ולרוֹבֶּרְט לא היה כל מוּשׂג מה חמוּרה היתה הסכנה שממנה נחלצו זה לא כבר.

גותר רק להבהיר נקודה אחת חשובה. לאיזה מקום בחוף הטילה סופת האֵימים את *דַנְקֶן*? היכן יפגשו שוב את קו-הרוחב, שהוא מסלולם הקבוע? באיזה מרחק, דרומית-מערבית מהם, נמצא כֵּף-בֶּרְנוּיִי? אלה היו השאלות הראשונות שנשאל ג׳וֹן מַנְגְלְס. הוא מיהר לערוך את מדידותיו כדי לציין את התוצאות על-גבי מפת הניווט.

התברר ש*דַנְקֶן* לא סָטְתה הרבה מנתיבה; בשתי מעלות לכל היותר. היא נמצאת בנקודה שבה עוברים קו-הרוחב ′07 °35 וקו-האורך ′12 °136, במקום הקרוּי כֵּף-קַטַסְטְרוֹפִי, הנמצא באחד מבליטותיה של דרום יבשת אוֹסְטְרַלְיָה, מרחק שלוש-מאות מיל מכֵּף-בֶּרְנוּיִי.

כֵּף-קַטַסְטְרוֹפִי, בעל השם מבשׂר-הרעות, נמצא במקביל לכֵּף-בּוֹרְדָה, שהוא לשון-יבשה של האי קֶנְגוּרוּ. בין שני הכֵּפים עובר מֵיצַר אִינְוֶוסְטִיגֵייטֶר, המוביל לשני מִפרצים עמוקים למדי, מִפרץ סְפֶּנְסֶר בצפון, ומִפרץ סֶנְט-וִינְסֶנְט בדרום. על חופו המזרחי של מִפרץ זה נִכרה נמלה של העיר אַדֶלֵייד, בירת החבל המכוּנה אוֹסְטְרַלְיָה הדרומית. עיר זו, שנוסדה בשנת 1836, מונה ארבעים-אלף נפש; היא מבורכת במשאבים בלתי נִדלים, אך מַעְייניה נתונים לעיבוד אדמתה הפורייה, שיווק פרי הגפן וההדרים ושאר יבולה החקלאי העשיר, יותר מאשר לפיתוח מִפעליה התעשייתיים. אוכלוסייתה מונה יותר חקלאים מאשר מהנדסים, והלך-הרוח שבה אינו נוטה לענייני סחר ומוּצרים מֶכָנִיים.

האִם אפשר יהיה לשפץ את *דַנְקֶן* במקום שכזה? זו היתה השאלה הנוקבת. ג׳וֹן מַנְגְלְס שלח אֲמוֹדָאִים לבדוק את תחתית יַרְכְּתֶיהָ של הספינה. האֲמוֹדָאִים דיווחו לו שאחת מכנפי המַדְחֵף התעקמה, וכי היא מתחַכֶּכֶת במִסגרת היַרְכָּתִית. לכן לא

היה אפשר להפעיל את המַדחֵף. נזק זה הוערך כחמור ביותר, חמור עד כדי כך שהציוד המצוי באַדֶלֵייד אינו משוכלל דיו לצורך תיקונו.

לאחר שחָכְכוּ רבות בדעתם, החליטו גְלֶנֶרְבַאן והרב-חובל כי *דַנְקֶן* תשוט בעזרת מִפרשׂיה לאורך חופי אוֹסְטְרַלְיָה, ואגב כך תָתוּר אחר עִקבותיה של *בְּרִיטַנְיָה*; היא תיעצר בכֵּף-בֶּרְנוּיִי, שם תלקט מידע, ואחר-כך תמשיך בדרכה דרומה עד לְמֶלְבּוֹרְן, שבה אפשר יהיה לתקן בנקל את כל הטעון תיקון. עם שיפוץ המַדחֵף תצא *דַנְקֶן* להפליג לאורך חוֹפיה המזרחיים של אוֹסְטְרַלְיָה, כדי להשלים את חיפושׂיה.

הצעה זו התקבלה על דעת כולם. ג'וֹן מַנְגְלְס רצה לנצל את הרוח הטובה הראשונה כדי לצאת ללב-ים. לא היה עליו להמתין זמן רב. לקראת ערב שָׁכְכָה הסופה כליל, והתחלפה ברוח נוחה, שנשבה מכיוון דרום-מערב. נעשׂו כל ההכנות ליציאה לים. מִפרשׂים חדשים נמתחו על החבלים. בארבע לפנות-בוקר הסתובבה הספינה בעזרת הכַּנֶנֶת. העוגנים הוּעלו. הספינה, נישׂאת בעזרת מִפרשׂה הקִדמי התַחתי, מִפרשׂה העילי, מִפרשׂה העַלְעילי, מִפרשׂ חלוּץ קִדמי, מִפרשׂ הַיִּרְכָתַיים ומִפרשׂ החֵץ, התקדמה בכל המהירות אל חופי אוֹסְטְרַלְיָה.

מקץ שעתיים נמוֹג כֵּף-קַטַסְטְרוֹפִי מן העין, ו*דַנְקֶן* שטה לרוחב מֵיצַר אִינְוֶוסְטִיגֵייטֶר. עם ערב הקיפו את כֵּף-בּוֹרְדָה והפליגו לאורך חופיו של האי קֶנְגוּרוּ, במרחק כמה קילומטרים. אי זה הוא הגדול ביותר מכל אִיֵּיה הקטנים של אוֹסְטְרַלְיָה, והוא משַמֵש מִקלט לפושעים מוּגלָים שנמלטו. מִשְׁטחי ירק אדירים כיסוּ את סלעי החוף, הסדורים שכבות-שכבות. גם עתה, כמו בעת שגילוהו, בשנת 1802, אפשר היה לראות סיעות של קֶנְגוּרוּ מנתרות ביערות ובשדות. למחרת, בעוד הספינה סובבת סביב עצמה, נשלחו לאי סירות כדי לתור את חופיו ושִׂרטונותיו. הספינה נמצאה אז על קו-הרוחב 36°, ועד קו-הרוחב 38° לא רצה גְלֶנֶרְבַאן להחמיץ אף לא נקודה אחת בלא בדיקה.

ב-18 בדֶצֶמְבֶּר שטה *דַנְקֶן*, תחת מִכלול מִפרשׂיה המוּנפים, כספינת-מירוץ אמיתית, והִתְחַכְּכָה בחופו של מִפרץ אֶנְקַאוּנְטֶר. בשנת 1828 הגיע לשם החוקר סְטַארְט לאחר שגילה את המַארֵיי, שהוא הגדול בנהרות אוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית. הם לא ראו עוד חופים מוריקים כמו חופי האי קֶנְגוּרוּ, אלא גַבְנוּנים צְחיחים, הקוטעים פה ושם את חַדגוֹניוּתו של חוף נמוך ומבוּתר, ואי-פה אי-שם הבחינו באיזה מצוק אפור, או בלשונות יבשה חוּליוֹת, בקיצור, צְחיחוּת של יבשת קוטבית.

במהלך ההפלגה היו הסירות בפעילות מתמדת; אך המלחים לא התלוננו. כמעט תמיד הִתלווּ אליהם גְלֶנֶרְבַאן, פַּגָנֶל שלא מש ממנו ורוֹבֶּרְט הצעיר. הם רצו לחפשׂ במו-עיניהם אחר שׂרידים של *בְּרִיטַנְיָה*. אך הבילוש הקפדני לא העלה דבר באשר לטביעה. בעניין זה דמו חופי אוֹסְטְרַלְיָה בדיוק כאדמות פָּטָגוֹנְיָה. ואף-על-פי-כן לא היה מקום לאבֵּד תקווה, כל עוד לא הגיעו לנקודה המצוינת במִסמך. הם נהגו כפי שנהגו מתוך זהירות-יתר וכדי לא להותיר מאומה ליד המִקרה. בלילות היתה *דַנְקֶן* מפסיקה את פעולת המנוע כדי להתייצב עד כמה שאפשר במקום אחד, ובבקרים היו עולים לתור את החוף.

וכך אירע שב-20 בדֶצֶמְבֶּר הגיעו לכֵּף-בֶּרְנוּיִי הנִמצא בקצה מִפרץ לָסֶפֶּד, בלא

שיגלו שריד כלשהו מן האונייה. אך עובדה זו לא עמדה בסתירה למִסמך שהטיל הרב-חובל של *בְּרִיטַנְיָה* לים. כבר חלפו שנתיים מאז האסון, והים מן הסתם פיזר ואיכֵּל את שרידיה של התְלַת-תְרָנִית והֵסירָם מן השִרטון. יתֵרה מזאת, הילדים, החשים באונייה טובעת, הם כעַיִט המריחַ נבֵלה, והם בוודאי כבר אספו את כל שנותר ממנה. הָארִי גְרַאנְט ושני עמיתיו, שנִשבו שעה שהגלים הטילום אל החוף, נִגררו, כנראה, לפנים היבשת.

אך בכך ירדה לטִמיון אחת מהשערותיו המבריקות של זָ'ק פָּגָנֶל. כל עוד מדובר היה באדמת אַרְגֶנְטִינָה זכאי היה הגֵיאוֹגְרָף לטעון, ובצדק, כי המִספרים המופיעים במִסמך אינם מתייחסים למקום טביעתה של הספינה, אלא לאתר שִבְייתם. ואמנם, נהרותיה הגדולים של ארץ הפַּמְפָּה ואֵינספור יובליהם יכלו לגרוף את המִסמך יקר-הערך לרחבי הים.

לעומת זאת, בחלק זה של אוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית, מעטים ערוצי המים החוצים את קו-הרוחב ה-37°; כמו-כן, הרִיוֹ קוֹלוֹרָדוֹ והרִיוֹ נֶגְרוֹ נִשפכים לים בחופים שוממים, ריקים מאדם, ואילו נהרותיה הראשיים של אוֹסְטְרַלְיָה, מַארֵיי, יָארָה, טוֹרֶנְס ודַרְלִינְג, נִשפכים אלה לתוך אלה, או זורמים לאוֹקְיָינוֹס דרך שִפכֵי נהרות, שהיו למעגנים הומֵי-פעילות ולנמלים שוקקי-חיים. איזו סבירות קיימת אֵפוא שבקבוק שביר ייסחף במורד ערוצי המים ההומים ויגיע לאוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי?

חוסר-האפשרות שבדבר לא נעלם מהם. השערתו של פָּגָנֶל, שהיתה מתקבלת על הדעת בפָּטָגוֹנְיָה היתה בלתי-סבירה לחלוטין באוֹסְטְרַלְיָה. פָּגָנֶל נאלץ להודות בכך, במהלך ויכוח שעורר רב-סרן מֶק-נַאבְּס. היה ברור מעל לכל ספק כי המעלות המצוינות במִסמך מִתייחסות אך ורק לאתר הטביעה, ולפיכך הושלך הבקבוק היָמָה במקום שבו התנפצה *בְּרִיטַנְיָה* על השִרטון, אי-שם בחופה המערבי של אוֹסְטְרַלְיָה.

חֵרף זאת, וכפי שהעיר גְלֶנֶרְבַאן בצדק, הפירוש הסופי הזה לא עמד בסתירה להנחה בדבר שְבִייתו של הרב-חובל גְרַאנְט. אגב, הרב-חובל גְרַאנְט העלה אפשרות זו במִסמך, כשכתב: **שם ייפלו בשִביים של ילידים אכזריים**. אך שוב לא היתה כל סיבה להמשיך ולחפש את השבויים על קו-הרוחב 37°, שכֵּן הם עשויים להימצא בכל מקום אחר.

זמן רב דנו בסוגְיָה זו, ולבסוף הגיעו להכרעה: אם לא ייתקל בשרידיה של *בְּרִיטַנְיָה* בכֵּף-בֶּרְנוּיִי, על גְלֶנֶרְבַאן לחזור לאֵירוֹפָּה. אמת, חיפושיו העלו חרס, אך הוּא מילא את חובתו באומץ-לב ובמסירות.

הדבר ציער את נוסעי הספינה, וזרע ייאוש בלִבם של מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט. כששטו אל החוף, בחברת לוֹרד ולֵיידי גְלֶנֶרְבַאן, ג'וֹן מַנְגְלְס, מֶק-נַאבְּס ופָּגָנֶל, אמרו בלִבם שני ילדי הרב-חובל גְרַאנְט שעד מהרה יוכרע עניין הצלתו של אביהם באופן סופי. אפשר לומר באופן סופי שכֵּן פָּגָנֶל כבר הוכיח בצורה משכנעת שאילו התנפצה ספינתם של הרב-חובל גְרַאנְט ואנשיו על שוּניוֹת החוף המזרחי, היו שבים זה כבר למולדתם.

"צריך לקוות! רק לקוות! תמיד לקוות!" שָנתה לֵיידי הֶלֶנָה באוזניה של הנערה שישבה לצִדה בסירה, בדרכם אל החוף. "אלוהים לא ינטשנו!"

"צריך לקוות! רק לקוות! תמיד לקוות!"

"כן, העלמה מֶרִי," העיר הרב-חובל מַנְגְּלְס, "כשכָּלִים כל הקִצים, מתערבים השמים לטובת בני-האדם ופותחים בפניהם נתיבים חדשים."

"מי ייתן וישמעך האל, מר ג'וֹן!" השיבה מֶרִי גְרַאנְט.

הם היו קרובים אל החוף כדי מאתיים מטרים; הכֵּף, שחדר כשני מילים לתוך הים, הסתיים במִדרונות מתוּנים למדי. הסירה עגנה בתוך מִפרצון קטן וטִבעי, בין מושבות אַלְמוּגים בתהליך של היווצרות. בבוא הזמן עתידות מושבות אלו להיות לחגורת שוּנִיּוֹת סביב חלקה הדרומי של אוֹסְטְרַלְיָה. אך גם בגודלם הנוכחי היו מסוגלים שִׂרטונות אלה לבקֵע תחתיתה של כל אונייה, וּבְּרִיטַנְיָה בוודאי התנפצה אליהם על צְוותה ומִטענה.

נוסעיה של *דַנְקֶן* עלו ללא כל קושי על חוף שומם לחלוטין. צוּקים בנויים שכבות-שכבות יצרו חומה בגובה כעשׂרים וחמישה מטרים לאורך קו-החוף, ומן הנִמנע היה לטפס על חומה זו בלי סולמות וקֶרָסים. למרבה המזל גילה ג'וֹן מַנְגְּלְס, במרחק חצי קילומטר ממקום נחיתתם, פִּרצה שנוצרה מחמת הִתמוטטוּת חלקית של המצוּק. בעֵת הסערות העזות של ימי שִׁוויון היום והלילה, בוודאי חבט הים בחומה הבנויה אבן טוּף פְּרִיכָה, ומוֹטט את חלקיה העליונים.

גְלֶנֶרְבַאן ועמיתיו עברו בפִּרצה והעפילו לפסגתו של המצוּק במִדרון תלול למדי. רוֹבֶּרְט טיפס כחתול צעיר במִדרון התלול והגיע ראשון לפסגה, מותיר מאחוריו את פָּגָנֶל, בּוֹשׁ ונִכלם להיווכח שרגליו הארוכות של גבר בן ארבעים מוּבסות על-ידי רגליים קטנות של ילד בן שתים-עשׂרה. אך פָּגָנֶל הקדים בהרבה את מֶק-נַאבְּס, שלא הוטרד מכך כלל ועיקר.

עד מהרה שבה החבוּרה הקטנה והתאחדה בפסגה, מתבוננת באדמת המישור המשׂתרעת לפניה. היה זה שטח רחב-ידיים של אדמת-בּוּר, שהצמיחה שׂיחים וקוצים; קרקע עקרה, שגְלֶנֶרְבַאן הִשווה אותה לגְלֶנִים של שפֵלות סְקוֹטְלַנְד ואילו פָּגָנֶל הִשווה אותה למישורים הלא-פוריים של אדמת בְּרֶטַנְיָה. אך אף שרצועת החוֹף נִראתה לא מיוּשבת לחלוטין, מִבנים אחדים, שנראו מרחוק, בישׂרו על נוכחותם של אנשים, לא אנשי-פרא, אלא אנשי-עמל.

"הנה טחנת-רוח!" הצטעק רוֹבֶּרְט.

ואכן, כחמישה קילומטרים משם, הסתובבו ברוח כנפיה של טחנת-רוח.

"זוהי באמת טחנת-רוח," הפטיר פָּגָנֶל לאחר שהתבונן מבעד למִשקפת שלו. "הרי לנו פה מִבנה, גם צנוע וגם שימושי, ומראהו משׂוֹבב-עַיִן."

"כמעט כמו מִגדל פעמונים של כְּנֵסִייה," העירה לֵיידִי הֶלֶנָה.

"אכן, גבירתי. האחת טוחנת את הלחם הדרוש לגוף, והאחרת טוחנת את הלחם הדרוש לנשמה. מנקודת-ראות זו הן דומות זו לזו."

"הבה נלך אל הטחנה," קרא גְלֶנֶרְבַאן.

הם יצאו לדרך. אחרי כמחצית השעה הִשתנה מראה פני הקרקע וניכרה בו יד אדם. המַעֲבר מאדמת-בּוּר לשׂדות מעוּבדים היה פתאומי. גדרות של שׂיחים הקיפו חלקות שזה לא כבר נוּכּשו; כמה שְׁוָורים וכחצי-תְרֵיסר סוסים רעו באָחוּ מוּקף עצי שיטה חסונים, שנִלקחו ממשתלות האי קֶנְגוּרוּ. עד מהרה הלכו ונִגלו לעיניהם שׂדות תבואה, דונמים של גבעולי שיבולים זהובות, גדישי חציר שנערמו ככוורות-ענק, בּוּסְתָּנים מוּקפים גדרות רעננות, גן נאה הראוי למשורר הוֹרַצְיוּס, המשלב

בתוכו את הנעים והמועיל, מחסנים ומִבני משק שונים מפוזרים בתבונה, ולבסוף, בית-מגורים פשוט ונוח, ששחנת-הרוח העליזה חלשה מעליו בצְריחה המחודד, וליטפה אותו בצִלן הנע של כנפיה הגדולות.

ברגע זה, למַשמע נביחתם של ארבעה כלבים גדולים, שבישׂרו על בוא הזָרים, יצא מן הבית הראשי גבר כבן חמישים, בעל פנים מאירים. חמישה בנים נאים וחזקים יצאו אחריו עם אִמם, אִשה גבוהה וחסונה. לא היה אפשר לטעות; גבר זה, המוקף במשפחתו האמיצה, בין המִבנים החדשים, בלִבה של אדמה בְּתולה כמעט לחלוטין, ייצג את הטיפוס המושלם של מהגר אִירִי, שקָץ בחיי הדלוּת במולדתו, ויצא לחפש לו אושר ונחלה מעֵבר לים.

גְלֶנֶרְבַאן ואנשיו עדיין לא הציגו את עצמם; אך עוד לפני שהספיקו לנקוב בשמם, כבר התקבלו בברכות:

"זָרים, הֱיוּ ברוכים בצֵל קורָתו של פָּאדִי או'מוּר."

"אתה אִירִי?" שאל גְלֶנֶרְבַאן ולחץ את ידו של המתיישב.

"הייתי אִירִי," השיב פָּאדִי או'מוּר, "עתה אני אוֹסְטְרָלִי. היכנסו, רבותי, ואין זה משנה מי אתם. ביתי הוא ביתכם."

לא נותר להם אלא להיענות ללא גינוני-טקס להזמנה לבבית כל-כך. לֵיידִי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט נכנסו לבית-המגורים בעִקבות הגברת או'מוּר, בעוד בָּניה פורקים את האורחים מכלי-נִשקם.

אולם רחב-ידיים, צונן ומוּאר היטב, תפס את כל קומת-הקרקע של הבית, שהיה בנוי מקורות עץ גדולות, מונחות זו על-גבי זו. ספסלי עץ אחדים רְתוּקים לקירות, הצבועים בגוונים עליזים, כעשׂרה שְׁרַפְרַפִּים, שני מְזנונים עשׂויים עץ אלון, ובהם כלי-חַרְסִינה לבנים וכַדי בְּדִיל נוצצים, שולחן רחב ומוארך, שעשׂרים קְרוּאים יכולים לתפוס סביבו מקום ברְווחה. היה זה ריהוט היאה לבית האֵיתָן ולתושביו החסונים.

ארוחת-הצהריים כבר הוגשה; קערת המרק הֶהְבִּילָה בין אוּמְצָה וצלי ירך כֶּבֶשׂ, ועל השולחן היו צלחות של זיתים, של ענבים ושל הדרים; היה שם כל הדרוש ואף למעלה מזה. המְאָרֵחַ והמְאָרַחַת היו כה אדיבים, השולחן המפתה כה רחב ועמוס כל-טוב עד כי היה זה עלבון שלא להתיישב סביבו. משרתי החווה, שהבעלים התייחסו אליהם כשווים אל שווים, התכנסו לארוחה המשותפת. פָּאדִי או'מוּר הצביע בידו על המקום השמור לזָרים.

"המתנתי לכם," אמר בפשטות ללוֹרד גְלֶנֶרְבַאן.

"אתה?" השיב הלוֹרד המופתע.

"אני ממתין תמיד לבאים," השיב האִירִי.

ואז, בעוד כל משפחתו ומשרתיו עומדים על רגליהם בְּיִראת-כבוד, בירך את ברכת המזון. לֵיידִי הֶלֶנָה התרגשה מאורח-חייהם הפשוט להפליא, ומבט מצד בעלה הבהיר לה כי גם הוא מתפעל כמוה.

הכול קיבלו את הסעודה במאור-פנים. השיחה קלחה לכל אורך השולחן. מרחק יד מושטת מפריד בין סְקוֹטִי לאִירִי. הנהר טְוִויד*, שכל רוחבו כמה

---

* נהר החוֹצֶה בין סְקוֹטְלַנְד לאַנְגְלִיָה.

מאות מטרים, פוער בקיע עמוק יותר בין סְקוֹטְלַנְד לאַנְגְלִיָה מאשר עשׂרות הקילומטרים של תעלת אִירְלַנְד החוצצת בין קָלֶדוֹנְיָה העתיקה לבין אֶרִין הירוקה*. פָּאדִי או'מוּר גולל את קורותיו. זה היה סיפורם של כל המהגרים שהמצוקה מגרשת אותם ממולדתם. רבים מן היוצאים לבקש במרחקים את מזלם, מעלים בחַכָּתם רק כישלונות ופורענויות. הם תולים את האשם בגורל, ושוכחים להאשים את כְּסִילוּתם, את עצלוּתם או את מִגרעותיהם. כל מי שאינו מכוּר לשתייה, אמיץ-לב, מסתפק במוּעט ומוכן לעמול, מצליח.

כזה היה וכזה הוא עדיין פָּאדִי או'מוּר. הוא עזב את דַנְדָאלְק, שם גווע ברעב, ויחד עם משפחתו יצא למחוזות אוֹסְטְרַלְיָה; הוא עלה על החוף באַדֶלֵייד; הוא נטש את מלאכת הכְּרִייה ובחר ביגיעות החקלאי שיש עִמן יותר סיכוי, ומִקץ חודשיים החל מעבֵּד את חוותו, המשׂגשׂגת כל-כך היום.

כל שֶטחה של אוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית מחולק לחלקות של שמונים אַקְרים כל אחת. הממשלה מסרה חלקות אלה למתיישבים, וכל אחת מהן יש בה כדי לפרנס חקלאי בְּרוּך-כפיים ועוד לאפשר לו לחסוך שמונים לירות שְטֶרְלִינְג נֶטוֹ בשנה.

פָּאדִי או'מוּר ידע זאת. ניסיונו בחקלאות סייע לו רבות. הוא צרך למִחייתו, חסך ואף רכש חלקות נוספות ברווחים שהפיק מן החלקה הראשונה. משפחתו עלתה כפורחת, וכן מֶשקו החקלאי. האיכר האִירִי היה לבעל-אדמות, ואף-על-פי שחוותו היתה קיימת רק שנתיים, כבר היו לו כאלפיים דונמים של אדמה מעוּבדת וחמש-מאות ראשי-בקר. סוף-סוף היה אדון לעצמו, לאחר שהיה עבדם של האֵירוֹפִּים, ועצמאי כפי שאדם יכול להיות רק בארץ החופשייה ביותר בעולם.

משׁשמעו אורחיו של המהגר האִירִי את סיפורו, בירכוהו בכנות. עם תום סיפורו המתין פָּאדִי או'מוּר בסבלנות לסִיפורם של אורחיו, אך לא הציג להם שאלות. מן האנשים הצנועים היה, מאלה האומרים: הֲנִי מה שהִנְני, אבל איני שואל אותך מי אתה. לגְלֶנֶרְבַאן היה עניין לספר על דַנְקֶן, על נוכחותה בכֵּף-בֶּרְנוּיִי, ועל החיפושׂים שניהלו בהתמדה בלתי-נִלְאֵית. אך כאדם הניגש היישר למטרה, שאל תחילה את פָּאדִי או'מוּר אם שמע על טביעתה של *בְּרִיטַנְיָה*.

בתשובתו של האִירִי לא היה כל עידוד. מִיָמיו לא שמע על אונייה זו. בשנתיים האחרונות לא טבעה שום אונייה בחוף, לא מדרום לכֵּף ולא מצפון לו, והאסון הלא אירע לפני שנתיים. לפיכך יכול הוא לאשר במלוא הוודאוּת כי הניצולים לא הוטלו בחלק זה של חופיה המערביים של אוֹסְטְרַלְיָה.

"כעת, מִילוֹרד, ברצוני לשאול אותך מדוע שאלתני שאלה זו?"

אז סיפר גְלֶנֶרְבַאן למתיישב את דבר המִסמך, את סיפור המסע על-גבי ספינת-השעשוּעים, והניסיונות שנעשׂו כדי למצוא את הרב-חובל גְרַאנְט. הוא לא הסתיר ממנו כי תקוותיו היקרות ביותר נמוגות לנוכח הצהרותיו החַד-משמעיות, וכי הוא נואש ממציאתם של ניצולי *בְּרִיטַנְיָה*.

דברים אלה הִשרו דִכדוּך עמוק על כל מאזיניו של גְלֶנֶרְבַאן. רוֹבֶּרְט ומֶרִי הקשיבו לו בעיניים דומעות. פָּגָנֶל לא מצא בפיו מִלת ניחומים או תקווה. ג'וֹן

---

* קָלֶדוֹנְיָה: שְמה של סְקוֹטְלַנְד הקדומה. אֶרִין: שמה של אִירְלַנְד בשׂפה הגָאלִית, שקמה לתחייה כיום.

מַנְגְּלְס התייסר לנוכח הצער, שנִבצר ממנו לשַׁכְּכוֹ. הייאוש כבר החל לפַעְפֵּעַ בנפשם של אנשים נדיבי-לב אלה שדַנְקֶן נשׂאתם לשווא לחופים מרוחקים, ואז נשמעו לפתע המִלים:

"מִילוֹרד, בָּרֵךְ את אלוהים ושַׁבְּחֵהוּ. שכן אִם חי הרב-חובל, הוא חי על אדמת אוֹסְטְרַלְיָה!"

7.
אַיירְטוֹן

מי יוכל לתאר את ההפתעה שחוללו מִלים אלה? גְלֶנֶרְבַאן קם ממקומו בקפיצה והדף את כיסאו לאחור.

"מי אמר זאת?" צעק.

"אני," השיב אחד ממשרתיו של פָּאדִי או'מוּר, שישב בקצה השולחן.

"אתה, אַיירְטוֹן?!" קרא או'מוּר, שהיה לא פחות מופתע מגְלֶנֶרְבַאן.

"אני," השיב אַיירְטוֹן בקול נִרגש אך אֵיתן, "אני, שהִנְנִי סְקוֹטִי כמוך, מִילוֹרד, ואחד מניצוליה של *בְּרִיטַנְיָה*!"

הצהרה זו עשׂתה רושם בַּל-יתואר. מֶרִי גְרַאנְט, מעוּלֶפֶת-למחצה מרוב התרגשות ואושר, צנחה אל בין זרועותיה של לֵיידִי הֶלֶנָה. ג'וֹן מַנְגְלְס, רוֹבֶּרְט ופָּגָנֶל זינקו ממקומותיהם וחשו לעֵבר האיש, שפָּאדִי או'מוּר קרא לו זה עתה בשם אַיירְטוֹן.

היה זה גבר כבן ארבעים וחמש, בעל פנים קשוחים ומבט בוהק, שנִבלע מתחת לקשת-גְבִינֶים בולטת במיוחד. ניכר בו שניחן בכוח פִיסִי יוצא-דופן חרף רזונו. כל-כולו היה עור ועצמות, וכפי שאומרים הסְקוֹטִים, הוא לא ביטל זמנו ב"עשׂיית שומן". קומתו היתה ממוּצעת, כתפיו רחבות, הבעתו נִמרצת ופניו רוחשים תבונה ומרץ, וכל אלה היטו את הכף לזכותו. האהדה שעורר עוד התחזקה מחֲמַת אותותיה של מצוּקה לא רחוקה, שעדיין היו טבועים בפניו. ניכר בו שסבל רבות, אף-על-פי שנִרְאָה כאדם המסוגל לעמוד בכל סבל, להתמודד עִמו ולצאת מנצח.

גְלֶנֶרְבַאן ורֵעיו חשו בזאת כבר ממבט ראשון. אישיותו של אַיירְטוֹן הרשימה אותם עד מאוד. גְלֶנֶרְבַאן הֵאיץ בו בשם כולם בשאלות, ואַיירְטוֹן השיב עליהן. המִפגש בין אַיירְטוֹן לגְלֶנֶרְבַאן עורר, כמובן, התרגשות בשניהם. לכן נפלטו השאלות הראשונות מפי גְלֶנֶרְבַאן בלי סדר, וכמו בְּעַל-כּוֹרחוֹ.

"אתה אחד מניצולי *בְּרִיטַנְיָה*?" שאל.

"כן, מִילוֹרד, הרב-מלחים של הרב-חובל גְרַאנְט," השיב אַיירְטוֹן.

"אתה ניצלתָ איתו לאחר שהאונייה נטרפה?"

"לא, מִילוֹרד, לא. ברגע נורא ואיום זה הושלכתי מעל סיפונה של האונייה ונסחפתי אל החוף."

"אם כן, אינך אחד המלחים המוזכרים במִסמך?"

"לא. לא ידעתי על קיומו של המִסמך. הרב-חובל הטילו הַיָמָה כשכבר לא נמצאתי על הסיפון."

"אבל, הרב-חובל? מה עלה בגורלו?"

"חשבתי שטָבַע, נעלם, שקע במצוּלוֹת-הים יחד עם כל צְוותה של *בְּרִיטַנְיָה*. סברתי שאני הניצול היחיד."

"אבל הרי אמרת שהרב-חובל חי!"
"אמרתי: 'אם הרב-חובל חי...'"
"והוספת: 'הוא נמצא על אדמת יבשת אוֹסְטְרַלְיָה!' ..."
"ואכן, אינו יכול להימצא אלא כאן."
"ואינך יודע אֵפוא, היכן הוא נמצא?"
"לא, מִילוֹרד. אני חוזר ואומר לך, שחשבתי כי הגלים בלעוהו או שהוא התרסק על סלעי החוף. מפיך אני למֵד שאולי עודֶנו בחיים."
"ובכן, מה ידוע לך?" שאל גְלֶנֶרְבָאן.
"ידוע לי רק זאת. אם הרב-חובל גְרַאנְט עדיין חי, הוא נמצא באוֹסְטְרַלְיָה."
"היכן טבעה הספינה, אם כן?" שאל אז רב-סרן מֶק-נַאבְּס.
זו היתה, כמובן, השאלה הראשונה שהיתה צריכה להישאל. אך בשל מבוכתו ובְהִילוּתו לדעת בראש ובראשונה היכן נמצא הרב-חובל גְרַאנְט, לא זכר גְלֶנֶרְבָאן לשאול היכן טבעה *בְּרִיטַנְיָה*. השיחה, שהיתה עד כה סתמית וחסרת-היגיון, מתקדמת בדילוגים ונוגעת בנושאים בלא למַצוֹתם, מבלבלת עובדות ומחליפה תאריכים אלה באלה, לבשה החל מרגע זה צִביון הגיוני יותר, ועד מהרה נִגלו כל פרטיה של פרשה עלומה זו והתבהרו כליל למאזינים.
לשאלתו של מֶק-נַאבְּס השיב אַיִירְטוֹן כדלְהָלָן:
"כשנזרקתי מהסיפון הקִדמי, שם הייתי עסוק בקיפול המִפרשׂ הקִדמי, היתה *בְּרִיטַנְיָה* שועטת לעֵבר החוף האוֹסְטְרָלִי. המרחק בינה לבין החוף לא היה יותר מכמה מאות מטרים. הטביעה התרחשה אֵפוא ממש באותו מקום."
"בקו-הרוחב 37°?" שאל ג'וֹן מַנְגְּלְס.
"בקו-הרוחב 37°," השיב אַיִירְטוֹן.
"בחוף המערבי?"
"לא ולא! בחוף המזרחי," נחפז להשיב הרב-מלחים.
"ובאיזה תאריך?"
"בליל ה-27 ביוּני, 1862."
"זהו זה! בדיוק!" הצטעק גְלֶנֶרְבָאן.
"אתה מבין אֵפוא, מִילוֹרד," הוסיף אַיִירְטוֹן, "מדוע צדקתי באומרי שאם הרב-חובל גְרַאנְט עודנו חי, הרי שיש לחפשׂו על היבשת האוֹסְטְרָלִית ולא במקום אחר."
"אנו נחפשׂ אותו, נמצא אותו, ונצילהו, ידידַי!" הצטעק פָּגָנֶל. "הו! מִסמך יקר-ערך," הוסיף בתמימותו המושלמת. "יש להודות על כך שנפלת בידיהם של אנשים מביני-דבר!"
מובן שאיש לא שמע את דברי השבח של פָּגָנֶל. גְלֶנֶרְבָאן ולֵיידי הֶלֶנָה, מֶרִי ורוֹבֶּרְט הִתגוֹדדוּ סביב אַיִירְטוֹן ולחצו את ידיו. דומה היה שנוכחותו של אדם זה היתה כערובה להצלתו של הָארִי גְרַאנְט. אם ניצל המלח מסכנות הטביעה, מדוע זה לא ייחלץ גם הרב-חובל בריא ושלם מן הפוּרענוּת?
אַיִירְטוֹן חזר ואמר שהרב-חובל גְרַאנְט ניצל בוודאי כמותו. היכן, זאת אינו יודע, אך לבטח על יבשת אוֹסְטְרַלְיָה. לאלף ואחת השאלות שהומטרו עליו השיב בתבונה ובדייקנות ראויות-לציון. כל עת השׂיחה אחזה מֶרִי גְרַאנְט באחת מידיו

בתוך כף-ידה. גבר זה היה אחד מאנשי-הצוות של אביה, אחד מספָּנֵי *בְּרִיטַנְיָה*! הוא חי במחיצת הָארִי גְרַאנְט, הפליג עִמו באותם הימים ויחד עִמו קרא תיגר אל אותן הסכנות! נִבצר ממֶרִי לְהַתִּיק עיניה מאותו קְלַסְתֵר נוקשה, והיא בכתה מרוב אושר.

עד עתה לא עלה בדעתו של איש להטיל ספק באמיתות דבריו ובזהותו של הרב-מלחים. רק הרב-סרן ואולי ג'וֹן מַנְגְלְס, שהיו פחות פזיזים לקבל כל דבר כמות שהוא, תָהו בלִבם אם ראויים דבריו של אַיְירְטוֹן לאמון מלא. המִפגש הבלתי-צפוי עִמו יכול לעורר אי-אלה חשדות. נעלה מכל ספק שאַיְירְטוֹן נקב בעוּבדות ובתאריכים תואמים, וקווי-הדִמיון היו מדהימים. אך פרטים, מדויקים ככל שיהיו, עדיין אין בהם ערובה לאמת, ועל-פי-רוב, ודבר זה כבר הוּכַח לא פעם, הדיוק בפרטים מְאַפְיין את השקר. לעת עתה שמר מֶק-נַאבְּס את ספקותיו לעצמו ונמנע מלְחַוות דעה נחרצת.

אשר לג'וֹן מַנְגְלְס, ספקותיו לא עמדו זמן רב בפני דבריו של המלח, ומִששמע אותו מספר לעלמה על אודות אביה, התחזקה גם בו ההרגשה שזהו באמת ובתמים אחד מאנשי-צְוותו של הרב-חובל גְרַאנְט. אַיְירְטוֹן הכיר היטב את מֶרִי ורוֹבֶּרְט. הוא ראה אותם בגְלַזְגוֹ בעת הפלגתה של *בְּרִיטַנְיָה*. הוא הזכיר להם את השתתפותם בארוחת הפרידה שנערכה על הסיפון לכבוד ידידיו של הרב-חובל. השֶרִיף מֶק-אִינְטַיְיר היה נוכח בה. את רוֹבֶּרְט, שהיה אז בן עשׂר, הפקידו בידיו המסורות של דִיק טֶרְנֶר, ראש-הצוות, ורוֹבֶּרְט חמק מידיו כדי לטפס בסולם התורן הקִדמי.

"נכון, נכון," קרא רוֹבֶּרְט גְרַאנְט.

כך הוסיף אַיְירְטוֹן להזכיר אלף פרטים זעירים, בלי לייחס להם את החשיבות שהיתה להם בעיני ג'וֹן מַנְגְלְס. כל אֵימת שהיה נעצר, היתה מֶרִי גְרַאנְט אומרת לו בקולה הענוג: "המשך, מר אַיְירְטוֹן, ספֵּר לנו עוד על אבינו!"

הרב-מלחים סיפק כמיטב יכולתו את משאלותיה של העלמה הצעירה. גְלֶנֶרְבַאן לא רצה להפסיקו, אך עשׂרים שאלות הרבה יותר חשובות עלו ונִדחקו ברוחו; אבל לֵיידִי הֶלֶנָה הורתה לו על שִׂמחתה הצוהלת של מֶרִי, והוא כלא את שאלותיו בלִבו.

אַיְירְטוֹן המשיך וגולל את קורותיה של *בְּרִיטַנְיָה* ואת סיפור מסעה במימי האוֹקְיָינוֹס השקט. מֶרִי גְרַאנְט כבר הכירה חלק גדול מהפרטים, שכֵּן חדשות מן האונייה התקבלו עד חודש מאי 1862. במשך כשנה עגן הָארִי גְרַאנְט בחופיהם של האיים הגדולים שבאוֹקְיַאנְיָה. הוא נעצר באיי ההֶבְּרִידִים, בגִינֵיאָה-החדשה, בּנְיוּ-זִילַנְד, בקָלֶדוֹנְיָה-החדשה, התנגש בבעלי-החֲזָקות שלעִתים זכויותיהם מוּטלות בספק, סבל מיחסם הגרוע של השלטונות הבְּרִיטִיים, שכֵּן דוּוַח על מסעו לכל המושבות הבְּרִיטִיוֹת. ואף-על-פי-כן מצא נקודה חשובה על חופה המערבי של פַּפּוּאָה; נִראה לו שקל יהיה לכוֹנֵן שם מושבה סְקוֹטִית ולהבטיח את שִׂגְשׂוּגה; ואמנם, נמל-חנייה נוח בדרך לאיים המוֹלוּקִיים ולפִילִיפִּינִים היה בוודאי מושך ספינות, בעיקר לאחר שכְּרִייתה של תעלת-סוּאֶץ תבטל, מן הסתם, את נתיב כֵּף התקווה הטובה. הָארִי גְרַאנְט היה אחד מאלה שהטיפו באַנְגְלְיָה לתמיכה בפועלו של לֶסֶפְּס, ולא עירבו יריבויות פּוֹלִיטִיוֹת בעניין שחשיבותו כה גדולה לעולם כולו.

לאחר הסיור בפַּפּוּאָה, יצאה *בְּרִיטַנְיָה* לקָלָאוֹ, לשם הצטיידות בפחם, ועזבה נמל זה ב-30 במַאי 1862, כדי לשוב לאֵירוֹפָּה דרך האוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי ודרך כֵּף התקווה הטובה.

שלושה שבועות לאחר עזיבתה פגעה סערה נוראה באונייה. והיא נתקעה. חייבים היו לכרות את תרניה. פּרצה התהוותה בתחתיתה ולא עלה בידם לאוטמה. עד מהרה אפסו כוחותיו של הצוות. המשאבות יצאו מכלל פעולה. במשך שמונה ימים היתה *בְּרִיטַנְיָה* למשחק בידי הסופות. גובה המים שנִקווּ במחסניה עלה לשני מטרים כמעט. אט-אט הלכה הספינה ושקעה. סירות ההצלה נסחפו במהלך הסופה. לכולם כבר היה ברור כי לא נותר להם אלא למצוא את מותם על הסיפון, כאשר בליל ה-22 ביוני, כפי שהִפליא להבין זאת פָּגָנֶל, הבחינו בחופה המזרחי של אוֹסְטְרַלְיָה. חיש מהר פגעה הספינה בחוף. התנגשות עזה התרחשה. ברגע ההוא נסחף אַיְירְטוֹן על-ידי גל, הוּטל אל בין המִשְׁבָּרִים ואיבד את הכרתו. משׁשבוּ אליו עֶשְׁתוֹנוֹתיו מצא עצמו בידי ילידים שגְרָרוּהוּ אל לב היבשת. מאז לא שמע עוד דבר על *בְּרִיטַנְיָה*, והניח, לא בלי סיבה, שטבעה על אנשיה ומִטענה בשוּנִיוֹת המסוכנות של מִפרץ טוּפוֹלְד.

כאן הסתיים הסיפור בכל הנוגע לרב-חובל גְרַאנְט, שעורר שוב ושוב קריאות של כאב. קשה היה לרב-סרן לפקפק באמיתות הסיפור בלא לגרום עָוֶול לאיש. לאחר סיפור קורותיה של *בְּרִיטַנְיָה*, הגיע תור סיפורו האישי של אַיְירְטוֹן, שהיה בו עניין מיוחד. גְרַאנְט, ובכך לא היה כל ספק, ניצל מן האסון יחד עם שניים ממלחיו, כפי שניצל אַיְירְטוֹן בעצמו. מגורלו של האחד אפשר היה להַקִּיש הֶגיונית באשר לגורלו של האחר. לפיכך האיצו באַיְירְטוֹן לגולל את סיפור הרפתקאותיו. הסיפור היה פשוט וקצר.

המלח הניצול נפל בשִׁביו של שבט ילידים, ונלקח לתוך היבשת, לאזור שבו זורם הנהר דַּרְלִינְג, כלומר יותר משש-מאות קילומטרים צפונה לקו-הרוחב 37°. הוא חי שם בדַלוּת מחרידה, משום שהשבט עצמו היה דל ואֶבְיוֹן, אך לא פגעו בו לרעה. היו אלה שנתיים ארוכות של עבדות קשה מִנְשׂוֹא. ובכל זאת, התקווה לצאת אל החופש קיננה בלבו פנימה. הוא ארב להזדמנות להימלט, אף-על-פי שמנוּסתו היתה כּרוּכה באֵינספור סכנות.

באחד מלילות אוֹקְטוֹבֶּר 1864, ניצֵל את חוסר-העֵירנוּת של הילידים ונעלם במעבֵה יערות-הענק. במשך חודש ימים התקיים משורשים, משְׂרָכִים הראויים למאכל אדם ומשׂרף צמחי המִימוֹסָה. תועה היה בלב שממות רחבות-ידיים, מְנַווט עצמו ביום על-פי השמש ובלילה על-פי הכוכבים. לעִתים מזומנות השתלט עליו הייאוש כליל.

כך חצה בִּצוֹת, נהרות והרים, באותו חלק בלתי-מיושב של היבשת, שרק חוקרים סְפוּרים עברו בו בנתיביהם הנועזים. לבסוף הגיע באפיסת-כוחות מוחלטת למִשכנו מכניס-האורחים של פָּאדִי אוֹ'מוּר, ושם מצא חיים של אושר ושלווה בתמורה ליגיע כַּפָּיו.

"ואם אַיְירְטוֹן מִשתבֵּחַ בי," הפטיר המתיישב האִירִי עם סיום הסיפור, "הריני להודות שגם אני מִשתבֵּחַ בו. הוא גבר פיקח, אמיץ-לב וחרוץ, ואם יישׂא הדבר חֵן בעיניו, ימשיך ביתו של פָּאדִי אוֹ'מוּר להיות לו לבית לאורך זמן."

אַיירְטוֹן הודה לאִידִי במחֲוות-יד והמתין שיופנו אליו שאלות נוספות. בלִבו אמר שסקרנותם של מאזיניו בוודאי כבר באה על סיפוקה. מה עוד יוכל לומר להם שלא אמר כבר מאה ואחת פעמים במהלך השיחה? גְלֶנֶרְבַאן כבר התכונן לפתוח דיון בתוכנית-פעולה חדשה העומדת על הפרק, המתבקשת מן המִפגש עם אַיירְטוֹן והמֵידע שסיפק, כאשר פנה הרב-סרן למלח ואמר לו:

"אתה היית רב-מלחים על סיפונה של *בְּרִיטַנְיָה?*"

"כן," השיב אַיירְטוֹן בלא כל היסוס.

אך הוא הבין שחשדנות-מה וסָפֵק, אפילו הקל שבקלים, הם שדחפו את הרב-סרן לשאול את השאלה, ולכן מיהר והוסיף:

"אגב, עלה בידי להציל מן הטביעה את חוזה-ההעסקה שלי באונייה."

בלא דיחוי יצא מן החדר המרכזי והלך להביא את התעודה הרשמית. היעדרותו נמשכה לא יותר מדקה, אך פָּאדִי או'מוּר הספיק לומר:

"מִילוֹרד, אני עָרֵב ליושרו של אַיירְטוֹן. זה חודשיים שהוא עובד בשירותי, ואין לי ולוּ טענה אחת כלפיו. הכרתי את סיפור טביעתו ושִׁבְיו. הוא איש ישר הראוי לכל אמונך."

גְלֶנֶרְבַאן כבר עמד להשיב שמעולם לא פיקפק בהגינותו של אַיירְטוֹן, כשזה שב ונכנס והציג את כתב-העסקתו הערוך כדת וכדין. על הנייר היו חתומים בעלי-האונייה *בְּרִיטַנְיָה* והרב-חובל גְרַאנְט, ומֵרִי גְרַאנְט זיהתה בפירוש את כתב-ידו של אביה. בחוזה נקבע כי "טוֹם אַיירְטוֹן, חובֵל, יועסק כרב-מלחים על ספונה של התְלַת-תְרָנִית *בְּרִיטַנְיָה* מִגְלַזְגוֹ". לא נותר עוד כל ספק באשר לזהותו של אַיירְטוֹן, שכֵּן קשה היה להעלות על הדעת שכתב-המינוי המצוי בידיו אינו שייך לו.

"כעת," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "ברצוני להיוועץ בכם כולכם, ואני מכַנֵס בזה דיון מיידי בנוגע לדרך הפעולה בעתיד. דעתך, אַיירְטוֹן, תהיה לעזר רב, ואהיה אסיר-תודה לך אם תוכל לחַווֹת אותה."

למשך דקות מִספר שקע אַיירְטוֹן בהִרהורים ואחר השיב:

"אני מודה לך, מִילוֹרד, על האֵמון הרב שאתה נותן בי ואני מקווה שאהיה ראוי לו. יש לי ידע מסוים על ארץ זו, על אורחות-חייהם של הילידים ואם אוכל להיות לך לעזר..."

"מובן שכֵּן," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"גם אני סבור כמותך שהרב-חובל גְרַאנְט ושני מלָחיו ניצלו מטביעה," אמר. "אולם כֵּיוון שלא הצליחו להגיע לשטחים אַנְגְלִיים, וגם לא התגלו, אין לי כל ספק שגורלם דומה לגורלי, וכי הם שבויים בידי שבט של ילידים."

"אתה חוזר על טיעונים שכבר העליתי," הגיב פָּגָנֶל. "הניצולים נִשבו בוודאי בידי הילידים, כפי שחששו. אך האִם יש סיבה לחשוב שהם נִגררו צפונית לקו-הרוחב 37°?"

"זוהי רק סברה, אדוני," השיב אַיירְטוֹן. "השבטים העוינים אינם מִתגוררים בשכנות למחוזות הכפופים לאַנְגְלִים."

"הדבר עתיד לסבך את חיפושינו," העיר גְלֶנֶרְבַאן, שבא במבוכה לא מעטה. "איך אפשר לגלות עִקבות שבויים במעמקיה של יבשת כה רחבת-ידיים?"

דממה מתמשכת נפלה בעקבות הערה זו. לֵיידי הֶלֶנָה הפנתה שוב ושוב מבטים שואלים אל עמיתיה בלא שתקבל כל תשובה. גם פָּגָנֶל עצמו נותר דומם בניגוד להרגלו. תושייתו הרגילה לא עמדה לו הפעם. ג׳וֹן מַנְגְלְס פסע אנה ואנה בצעדים גסים באולם, כאילו היה על סיפון אונייתו, והיה שרוי במבוכה.

"ואתה, מר אַיְרְטוֹן," פנתה לֵיידי הֶלֶנָה אל המלח, "מה היית עושה אתה?"

"גברתי," נחפז להשיב אַיְרְטוֹן, "אני הייתי שב ועולה על סיפונה של *דַנְקֶן* ומפליג היישר למקום טביעתה של *בְּרִיטַנְיָה*. שם הייתי שוקל את צעדַי הבאים לפי הנסיבות ואולי לפי אי-אלה סימנים שיד המזל היתה מְזַמֶּנֶת לי."

"יפה," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "אלא שֶׁלְשֵׁם כך ניאלץ להמתין עד אשר *דַנְקֶן* תתוקן."

"הו! היו לכם נזקים?" שאל אַיְרְטוֹן.

"כן," השיב ג׳וֹן מַנְגְלְס.

"חמורים?"

"לא, אך הם מצריכים מכשור שאין לנו בספינה. אחד מלהבי המַדְחֵף התעקם ואי-אפשר לתקנו אלא במֶלְבּוֹרְן."

"האִם אין ביכולתכם להפליג בעזרת מִפרשים בלבד?" שאל הרב-מלחים.

"כן, אך אם ינשבו רוחות נגדיות, ייקח לנו זמן רב להגיע למִפרץ טוּפוֹלְד, וממילא ניאלץ לחזור למֶלְבּוֹרְן."

"ובכן, שתפליג *דַנְקֶן* למֶלְבּוֹרְן!" הצטעק פָּגָנֶל, "ואנו נצא בלעדיה למִפרץ טוּפוֹלְד."

"כיצד?" הִקשה ג׳וֹן מַנְגְלְס.

"נחצה את אוֹסְטְרַלְיָה כפי שחצינו את אַמֶרִיקָה הדרומית לאורך קו-הרוחב 37°!"

"ומה יְהֵא על *דַנְקֶן*?" שב ושאל אַיְרְטוֹן בהדגשה יתֵרה.

"*דַנְקֶן* תַחבור אלינו, או שאנחנו נחבור אליה, הכול בהתאם לנסיבות. אם נמצא את הרב-חובל גְרַאנְט בעת החצייה שלנו, נשוב יחדיו למֶלְבּוֹרְן. אם ניאלץ להמשיך בחיפושינו עד לחוף, תבוא *דַנְקֶן* ותצטרף אלינו. למי יש הסתייגויות מתוכנית זו? האִם לרב-סרן?"

"אין לי," השיב מֶק-נַאבְּס, "אם חציית אוֹסְטְרַלְיָה היא אפשרית."

"החצייה אינה קשה כלל," השיב פָּגָנֶל, "אני אף מציע שלֵיידי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט יִתְלַווּ אלינו."

"אתה מדבר ברצינות, פָּגָנֶל?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"בשיא הרצינות, לורד יקר. זהו מסע של פחות משש-מאות קילומטרים! בקצב של כעשׂרים קילומטרים ליום, יארך המסע לא יותר מחודש, כלומר, פרק-הזמן הדרוש לתיקונה של *דַנְקֶן*. הא! אילו היה מדובר בחציית היבשת האוֹסְטְרַלִית בקו-רוחב הקרוב יותר לקו-המַשְׁווה, אילו צריך היה לחצותה בחלקה הרחב יותר, לעבור במִדבריות-ענק ששׂורר בהם חום כִּבְשָׁנִי, הקיצור לעשׂות את אשר עדיין לא ניסו הנועזים שבסיירים, זה כבר דבר שונה! אך במה מדובר! קו-הרוחב 37° חוצה את חבל וִיקְטוֹרְיָה, חבל-ארץ אַנְגְלִי לכל דבר, משופע בדרכים, במסילות-ברזל, חבל ארץ המאוכלס ברובו לכל אורך המסלול. זהו מסע

שאפשר לעשותו בכרְכָּרוֹת, אם רוצים, או בעגלות, וזה עדיף. זה כמו טיול מלוֹנדוֹן לאֶדִינְבּוֹרוֹ, לא יותר."

"ומה בדבר חיות-הטרף?" הפטיר גְלֶנֶרְבַאן, שרצה להעלות את כל ההִסתייגויות האפשריות.

"אין חיות-טרף באוֹסְטְרַלְיָה."

"ופְּראים?"

"אין פְּראים באזורי קו-רוחב זה, ומכל מקום, אין הם אכזריים כמו בְּנִיוּ-זִילַנְד."

"והפושעים המוּגְלִים?"

"אין פושעים מוּגְלִים בחֲבָליה הדרומיים של אוֹסְטְרַלְיָה, אלא רק במושבות במזרח. חבל וִיקְטוֹרְיָה לא רק שהרחיק אותם מתחוּמיו, אלא אף חוקק חוק האוסר על אסירים משוּחררים מחֲבָלים אחרים לבוא ולהתיישב בו. השנה אף איימה ממשלת וִיקְטוֹרְיָה לשלול מאת חברת הסַפָּנוּת של חצי-האי כל סיוע, אם ימשיכו אוניותיה להטעין פחם בנמלי אוֹסְטְרַלְיָה המערבית, שם מוּתֶּרֶת שְׁהִיית האסירים המשוּחררים! הייתכן שאתה, אַנְגְלִי, אינך יודע זאת?"

"ראשית כול, אינני אַנְגְלִי," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"דבריו של מר פָּגָנֶל נכונים בהחלט," התערב פָּאדִי או'מוּר. "לא רק חבל וִיקְטוֹרְיָה, אלא גם אוֹסְטְרַלְיָה הדרומית, קְווינְסְלֶנְד, ואפילו טַסְמַנְיָה באו לכלל הסכמה להרחיק מתחוּמיהן את הפושעים המוּגְלִים. מאז שאני חי בחווה זו לא שמעתי אפילו על פושע אחד."

"ואף אני, מצִדי, לא נתקלתי מעודי באחד מהם," אמר אַיְרְטוֹן.

"אם כן, רואים אתם, ידידַי," שב ואמר פָּגָנֶל, "שאין כמעט פראים, אין חיות-טרף, ואין פושעים. אין הרבה מדינות באֵירוֹפָּה שאפשר לומר עליהן דבר כזה! ובכן, החלטנו?"

"מה דעתך, הֶלֶנָה?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"דעתי כדעת כולנו, אֶדוּאַרְד יקירי," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה ופנתה לעבר עמיתיה למסע: "לדרך! לדרך!"

• 8 •
היציאה לדרך

גְלֶנֶרְבָאן לא היה רגיל לאבד זמן לריק בין החלטה לבין יִישׂוּמה. עם קבלת הצעתו של פָּגָנֶל נתן הלוֹרד הוראות להשלים ללא דיחוי את ההכנות למסע בפרק-הזמן הקצר ביותר. היציאה לדרך נִקבעה ליום המחרת, ה-22 בדֶצֶמְבֶּר.

מה יהיו התוצאות שעשׂויה להניב חציית אוֹסְטְרַלְיָה? דבר הימצאו של הָארִי גְרַאנְט ביבשת היה לעובדה שאין עליה עוררין, כך שלמסע זה יכלו להיות השלכות חשובות. המסע חיזק את סך-כול הסיכויים החיוביים. איש לא הִתיימר לגלות את הרב-חובל בדיוק על קו-הרוחב 37°, שלאורכו התכוונו לצעוד בלא סטייה, אך אולי חוצה הקו את עִקבותיו, ומכל מקום, הקו מוליך לאתר הטביעה, וזו היתה הנקודה החשובה.

ונוסף על כך, אם יֵיאוֹת אַיִירְטוֹן להצטרף אל הנוסעים, להַנְחוֹתם בלב יערות חבל וִיקְטוֹרְיָה, להובילם עד לחוף המזרחי, יהא בכך משום סיכוי נוסף להצלחה. גְלֶנֶרְבָאן היטיב לחוש זאת; על-מנת לזכות בעזרתו המועילה של איש-צְוותו של הָארִי גְרַאנְט, פנה אל מארחו ושאלו אם הוא מסכים שיציע לאַיִירְטוֹן להילוות אליהם.

פָּאדִי או׳מוּר נתן את הסכמתו, אך הביע את צערו על שהוא מאבד עובד מעולה.

"ובכן, אַיִירְטוֹן, האִם תצטרף אלינו למסע החיפושים אחר ניצולי *בְּרִיטַנְיָה*?"

אַיִירְטוֹן לא מיהר להשיב לשאלה; לרגעים מִספר נראה כמהסס; ואז, לאחר ששקל זאת היטב ענה:

"כן, מִילוֹרד, אצטרף אליכם, וגם אם לא אובילכם למקום הימצאו של הרב-חובל גְרַאנְט, אוביל אתכם לאתר שבו התנפצה האונייה."

"תודה, אַיִירְטוֹן," השיב גְלֶנֶרְבָאן.

"שאלה אחת לי, מִילוֹרד."

"שְׁאַל, ידידי."

"היכן תחכה לכם *דַנְקֶן*?"

"במֶלְבּוּרְן, אם לא נחצה את אוֹסְטְרַלְיָה מחוף אל חוף, או בחוף המזרחי, אם יימָשכו חיפושינו עד לשם."

"ומה בדבר הרב-חובל?..."

"הרב-חובל ימתין להוראותינו בנמל מֶלְבּוּרְן."

"יפה, מִילוֹרד," השיב אַיִירְטוֹן, "אתה יכול לסמוך עלי."

"אני סומך עליך, אַיִירְטוֹן," השיב גְלֶנֶרְבָאן.

נוסעי *דַנְקֶן* הודו בחמימות לרב-מלחים של *בְּרִיטַנְיָה*. ילדי הרב-חובל גְרַאנְט חיבקוהו וגיפפוהו. הכול היו מאושרים מהחלטתו, למַעֵט האִירִי שאיבד בשל כך

עוזר פיקח ונאמן. אך פָּאדִי אוֹ׳מוּר הבין את החשיבות שמייחס גְלֶנֶרְבַאן לנוכחותו של הרב-מלחים והשלים עם המצב. גְלֶנֶרְבַאן ביקש ממנו להשיג אמצעי-תעבורה לצורך מסע חצייתה של אוֹסְטְרַלְיָה. ועם סיכום העִסקה שבו הנוסעים אל הסיפון, לאחר שקבעו פגישה עם אַיְירְטוֹן.

החזרה לספינה התנהלה בששון ובשמחה. הכול השתנה. כל הפִּקפוּקים נמוגו. שוב לא יילכו המחפשים האמיצים כְּסוּמִים באֲרוּבָּה לאורכו של קו-הרוחב 37°. שוב לא היה כל ספק שהָארִי גְרַאנְט מצא מִקלט על אדמת יבשת אוֹסְטְרַלְיָה, והכול חשו בקורת-הרוח שמעניקה תחושת הוודאות השְׂמֵחה קץ לספֵק.

אם יאירו להם המזל והנסיבות פנים, בתוך חודשים מִספר תוריד *דַנְקֶן* את הָארִי גְרַאנְט על חופי סְקוֹטְלַנְד!

כשתמך ג׳וֹן מַנְגְלְס בהצעה לנסות את חציית אוֹסְטְרַלְיָה יחד עם הנוסעות, הניח כי הפעם יִתלווה אליהם במסע. לכן דן בעניין עם גְלֶנֶרְבַאן. הוא השמיע כל מיני נימוקים בזכות עצמו, דיבר על מסירותו לְלֵיידִי הֶלֶנָה ולכבוד הלורד עצמו, על התועלת שיש בו כמארגן השיירה, ועל חוסר-התועלת שהוא יביא כרב-חובל הנִשאר על סיפונה של *דַנְקֶן*, בקיצור, אלף ואחת סיבות טובות, להוציא את הטובה שבכולן, אשר גְלֶנֶרְבַאן לא נִזקק לה כדי להִשתכנע.

״רק שאלה אחת נותרה, ג׳וֹן,״ אמר גְלֶנֶרְבַאן, ״כלום נותן אתה אמון מלא בסגנך?״

״אמון מוחלט,״ השיב ג׳וֹן מַנְגְלְס. ״טוֹם אוֹסְטִין הוא יַמַּאי מעולה. הוא יוליך את *דַנְקֶן* ליעדה, יתקן אותה במיומנות ויחזירנה בתאריך הנקוב. טום הוא אדם שכל-כולו חובה ומִשמעת. לעולם לא ייטול על עצמו את האחריות לשנות פקודה או לעכֵּב את ביצועה. כבוד הלורד יכול לסמוך עליו כפי שהוא סומך עלי.״

״טוב, ג׳וֹן!״ השיב גְלֶנֶרְבַאן, ״אתה תִתלווה אלינו. טוב יהיה,״ הוסיף בחיוך, ״שתהיה נוכח במקום שעה שנמצא את אביה של מֶרִי גְרַאנְט.״

״הו! כבוד הלורד!...״ מילמל ג׳וֹן מַנְגְלְס.

וזה היה כל שהיה ביכולתו לומר. לרגע קט החוויר ותפס את היד שהושיט לו לורד גְלֶנֶרְבַאן.

למחרת שב ג׳וֹן מַנְגְלְס לחוותו של פָּאדִי אוֹ׳מוּר, מלוּוֶה בנַגָּר ובמלחים עמוסים מִצרכֵי-מזון. הוא הופקד על אִרגון אמצעֵי-התעבורה בעצה אחת עם האִירִי.

כל המשפחה כבר המתינה לו, מוכנה לעבוד לפי הוראותיו. אַיְירְטוֹן, שנמצא במקום, לא חסך בעצות שרכש מניסיונו.

פָּאדִי והוא הסכימו בנקודה אחת: על הנוסעות לעשות את הדרך בעגלת שְׁוָורים, ועל הגברים לרכוב על סוסים. פָּאדִי יכול לספק את הסוסים ואת כלי-התחבורה.

כלי-התחבורה היה אחת מאותן עגלות שאורכן כשישה מטרים והן מכוסות ביריעת אַבְּרְזִין ונישאות על ארבעה גלגלים מלאים, בלי חישוקים, בלי חישורים, בלי ציפוי ברזל, רק עיגולי עץ פשוטים. הסֶרֶן הקִדמי, שהיה מרוחק למדי מן הסֶרֶן האחורי, הופעל באמצעות מנגנון חסר-תִחכּוּם שלא איפשר פניות חדות. לסֶרֶן זה היה מחובר יָצוּל שאורכו כעשׂרה מטרים, שאליו אמורים לרתום שלושה

צֶמדי שְוָורים. הבהמות הרתוקות ליָצוּל היו גוררות את העגלה בראשן ובצווארן בזכות שילוב של עול המחובר לעורפן ושל קוֹלָר המחובר לעול באמצעות לשון ברזל. נדרשת מיוּמנוּת גדולה כדי להוביל כלי צר וארוך זה, המִתנוֹעֵעַ מצד אל צד ונוטה לסטות מדרכו, וכדי לשלוט בבעלי-החיים באמצעות מַלְמָד. אך אַיְרְטוֹן קנה לו ידע בחווה האִירִית, וּפָּאדִי היה ערב למיוּמנוּתו. בחלקו נפל אֵפוא תפקיד העגלון.

העגלה היתה נטולת-קפיצים וחסרת כל סידורי נוֹחוּת; אך זה מה שנמצא תחת ידם, ולא היה אפשר להיות בררנים. כֵּיוון שלא יכול לשנות דבר במִבנהוּ הבסיסי, הִתקין ג'וֹן מַנְגְלְס את פנים העגלה כך שיהיה נוח ככל האפשר. קודם-כול חילק את הקרון לשני מדורים באמצעות מחיצת עץ. המדור האחורי יוּעד לאחסנת מִצרכי-המזון, המִטען ומִטבחו הנייד של מר אוֹלְבִּינֶט, ואילו המדור הקִדמי יוּחד בלעדית לשתי הנוסעות. בזכות מיוּמנוּתוֹ של הַנַגָּר הפך מדור זה לחדר נוח, מכוסה שטיח עבה, מצויד בקִיטוֹן רחצה, ומרוהט בשני דַרְגָשֵי שינה שנועדו לְלֵיידִי הֶלֶנָה ולמֶרִי גְרַאנְט. וילונות עבים מעור איפשרו לאטום את המדור הקִדמי בעת הצורך, ולהגן עליו מפני צינת הלילה. בשעת דחק יוכלו הגברים למצוא כאן מחסה מפני הגשמים העזים; אך בדרך-כלל בעת החנייה, היו הגברים אמורים להקים לעצמם אוהל. ג'וֹן מַנְגְלְס חולל נִפלאות בניסיונותיו לרכז במרחב הצר את כל החפצים הנחוצים לשתי הנשים, והצליח בכך. בחדר הנייד לא יתגעגעו לֵיידִי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט יתר על המידה לתאים הנוחים של *דַנְקֶן*.

אשר לנוסעים, המלאכה היתה פשוטה יותר: שבעה סוסים חסונים נועדו ללוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, לפָּגָנֶל, לרוֹבֶּרְט גְרַאנְט, למֶק-נַאבְּס, לג'וֹן מַנְגְלְס ולשני המלחים וִילְסוֹן וּמַאלְרָדִי שהִתלווּ לאדונם במסע חדש זה. אַיְרְטוֹן תפס את מקומו הטִבעי במושב העגלון מלפנים, ומר אוֹלְבִּינֶט, שהרְכִיבָה לא היתה לרוחו, מצא לעצמוֹ סידור נוח למדי במדור המִטען מאחור.

הסוסים והשְוָורים רעו בכרי-המרעה סביב הבית, וקל היה לכנסם בעת היציאה לדרך.

לאחר שערך את כל הסידורים ונתן הַנְחָיוֹת לַנַגָּר המומחה, שב ג'וֹן מַנְגְלְס אל הספינה בלְוויית משפחת האִירִים, שרצו לבקר אצל לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן. גם אַיְרְטוֹן הצטרף אליהם; סמוך לשעה ארבע אחר-הצהריים עלו ג'וֹן ומלוויו על סיפונה של *דַנְקֶן*.

הם התקבלו בזרועות פתוחות. גְלֶנֶרְבַאן הציע להם להישאר לארוחת-ערב בספינה. הוא לא רצה להישאר חייב בענייני הכנסת-אורחים, ואורחיו קיבלו בחפץ-לב את הזמנתו לסעוד בחדר-האוכל של *דַנְקֶן*. פָּאדִי אוֹ'מוּר היה מלא התפעלות. ריהוט התָאים, הווילונות, ציפויי הקירות והתאים העשויים אֶדֶר וּפָּלִיסַנְדֶר שחור, עוררו בו התלהבות. אַיְרְטוֹן, לעומתו, לא התפעל במיוחד ממה שנראה בעיניו כמותרות בזבזניים.

לעומת זאת בחן הרב-מלחים של *בְּרִיטַנְיָה* את ספינת-השעשועים מנקודת-ראות של ימאי, וביקר בה עד לתחתית מחסניה. הוּא ירד עד לתיבת המַדְחֵף; בדק את המנוע, התעניין בעוצמתו המעשית ובצריכת חומרי-הבעֵירה שלו, סייר במחסני

הפחם, סקר את מלאי אבק-השׂריפה; ובייחוד התעניין בחדר-הנשק, בתותח המורכב על הסיפון הקדמי ובטווח שלו. לגְלֶנֶרְבַאן היה פה עניין עם איש-מקצוע מבין-דבר; הוא נוכח בכך בשל שאלותיו המפורטות של אַיירְטוֹן. לבסוף חתם אַיירְטוֹן את סיורו בסקירת מערכת המפרשׂים והכבלים.

"ספינה נאה יש לך פה, מִילוֹרד," אמר.

"ובעיקר טובה," השיב לו גְלֶנֶרְבַאן.

"מה הנֶפַח שלה?"

"מאתיים ועשׂר טונות."

"האם אגזים אם אומר," הוסיף אַיירְטוֹן, "שדַנְקֶן, בִּמְלוֹא הקיטור, מגיעה בנקל לחמישה-עשׂר מילים בשעה?"

"אמור שִבעה-עשׂר," השיב ג'וֹן מַנְגְלֶס, "ותימָצֵא קרוב לאמת."

"שִבעה-עשׂר!" קרא הרב-מלחים, "אם כן, אין שום אוניית-מלחמה, ואני מתכוון למעולות שבהן, המסוגלת לדלוק אחריה?"

"שום אונייה!" השיב ג'וֹן מַנְגְלֶס. "דַנְקֶן היא ספינת-מירוץ של ממש, שלא תניח לשום אונייה להשׂיג אותה."

"אפילו בשֵיט-מִפרשׂים?" הִקשה אַיירְטוֹן.

"אפילו בשֵיט-מִפרשׂים."

"ובכן, קַבלו את מחמאותי, גם אתה, מִילוֹרד, וגם אתה הרב-חובל," השיב אַיירְטוֹן, "מחמאות של יורד-ים היודע להעריך ספינה טובה."

"תודה, אַיירְטוֹן," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "הצטרף לספינתנו. רק בך תלוי הדבר אם ספינה זו תהיה לביתךָ!"

"אהרהר בדבר, מִילוֹרד," השיב בפשטות הרב-מלחים.

ובדיוק באותו רגע הופיע מר אוֹלְבִּינֶט והודיע ללורד שארוחת-הערב מוגשת. גְלֶנֶרְבַאן ואורחיו פנו לעבר חדר-האוכל.

"אַיירְטוֹן זה הוא איש פיקח," אמר פָּגָנֶל לרב-סרן.

"פיקח מדי!" מילמל מֶק-נַאבְּס, ואכן, יש לומר כי קְלַסְתרו והליכותיו של הרב-מַלָחים לא היו לרוחו, אם כי לא מצא לכך כל סיבה.

במהלךְ סעודת-הערב מסר אַיירְטוֹן פרטים מעניינים על יבשת אוֹסְטְרַלְיָה, שאותה היטיב להכיר. הוא גילה עניין במִספר המלחים שלוֹרד גְלֶנֶרְבַאן מתכונן לקחת עִמו למִבצע. משנודע לו כי רק שניים מהם, וִילְסוֹן ומַאלְרָדִי, עתידים להִתלוות ללוֹרד, הביע את פליאתו. הוא הפציר בגְלֶנֶרְבַאן לצרף אליו את בחירי הסַפָּנים של דַנְקֶן. הוא אף הדגיש נקודה זו, הדגשה שדרך-אגב יכלה לסייע למחות כל חשד מלִבו של הרב-סרן.

"אבל הרי מסענו בדרומה של אוֹסְטְרַלְיָה אינו כרוך בשום סיכון?" תמה גְלֶנֶרְבַאן.

"נכון, שום סיכון," נחפז אַיירְטוֹן להשיב.

"ובכן, נשאיר על הספינה אנשים רבים ככל האפשר. דרוש צוות גדול כדי להשיט את דַנְקֶן רק באמצעות מִפרשׂיה, וכדי לתקנה. קודם לכל דבר, חשוב שהספינה תגיע בדיוק בזמן למקום המִפגש שנועיד לה מאוחר יותר. ואִי-לכך, לא נפחית את מִספר אנשי-צְוותה."

דומה היה שאֵיירְטוֹן מכיר בצִדקת נימוקו של לורד גְלֶנֶרְבַאן ולא הוסיף להפציר בו.

עם ערב נִפרדו סְקוֹטִים ואִירִים אלה מאלה. אֵיירְטוֹן ומשפחת פָּאדִי אוֹ'מוּר שבו לִמְעוֹנם. הסוסים והקרון אמורים היו להיות מוכנים למחרת. היציאה נִקבעה לשעה שמונה בבוקר.

לֵיידִי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט ערכו את הכנותיהן האחרונות, שהיו קצרות, ובעיקר דַקְדְקָניות פחות מאלו של זָ'ק פָּגָנֶל. המדען בילה חלק מן הלילה בפירוקן, ניקוּיָן, הרכבתן וכִוְונוּנָן של עדשות מִשקפתו. לכן עדיין ישן עמוקות, כאשר למחרת עם שחר, העירו הרב-סרן בקריאה מהדהדת.

ג'וֹן מַנְגְלְס כבר טרח להעביר את מִטען החפצים לחוף. סירה המתינה לנוסעים, והם מיהרו לרדת אליה. הרב-חובל הצעיר מסר את הוראותיו האחרונות לטוֹם אוֹסְטִין. בעיקר הורה לו להמתין במֶלְבּוֹרְן לפקודותיו של גְלֶנֶרְבַאן, ולבצע את הפקודות כלשונן, תהיינה אשר תהיינה.

הימאי הוותיק השיב לג'וֹן מַנְגְלְס שהוא יכול לסמוך עליו, ובשם הצוות מסר לכבוד הלורד את איחוליו להצלחת המִבצע. הסירה הִתנתקה מגוף הספינה ורעם של קריאות הֵידד הידהד באוויר.

מקץ עשר דקות הגיעה הסירה לחוף, וכעבור רבע שעה כבר היו הנוסעים בחוותו של האִירִי.

הכול היה מוכן. לֵיידִי הֶלֶנָה התפעלה מן הסידורים. העגלה הענקית על גלגליה הפְּרִימִיטִיבִיִּים וחזותה המגושמת מצאה מאוד חן בעיניה. ששת השְׁוָורים הרתומים אליה בצמדים היו כחיזיון קדום, שהיה לפי רוחה. אֵיירְטוֹן, מַלְמָד בידו, חיכה לפקודותיו של אדונו החדש.

"חי נפשי!" קרא פָּגָנֶל, "הרי לפנינו כלי-תחבורה ששום כִּרְכָּרת-דואר שבעולם אינה יכולה להִשתוות אליו. אינני מכיר דרך טובה יותר לתור ברחבי העולם מאשר בכלי זה, הדומה לקרון של לוּלְיָינֵי קִרְקָס. בית נייד, שנע ונעצר לפי פקודה, היש דבר טוב ממנו? זאת היטיבו להבין לפנים הסַרְמָטִים, וכך נהגו לנוע."

"מר פָּגָנֶל," השיבה לֵיידִי הֶלֶנָה, "אני מקווה שיהיה לי העונג לקבל את פניך בטְרַקְלִין שלי."

"בעונג רב, גברתי," השיב המדען, "יהיה זה לי לכבוד רב! האם נִקבע לכך יום מיוחד?"

"אקבל את ידידַי מדי יום ביומו," השיבה לֵיידִי הֶלֶנָה מתוך צחוק, "ואתה..."

חילופי נימוסין אלה נִקטעו בשל בואם של שִבעה סוסים רתומים וחבושים, שהוליך אחד מבניו של פָּאדִי. לורד גְלֶנֶרְבַאן שילם לאִירִי את מחיר ההוצאות, והוסיף לכך הרבה דברי תודה, אשר המתיישב האצילי החשיב עוד יותר מאשר את הכסף.

אות היציאה ניתן. לֵיידִי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט תפסו את מקומן במדורן. אֵיירְטוֹן תפס מקום על המושב הקִדמי; ואילו אוֹלְבִּינֶט הִתמקם באחורֵי הקרון; גְלֶנֶרְבַאן, מֶק-נַאבְּס, פָּגָנֶל, רוֹבֶּרְט, ג'וֹן מַנְגְלְס ושני המלחים, חמושים היטב ברובֵי קָרַבִּין ובאקדחים, עלו על סוסיהם. פָּאדִי אוֹ'מוּר קרא "יהי האל בעזרכם!"

ומשפחתו חזרה אחריו פֶּה אחד. אַיְיִרְטוֹן ציקצק בלשונו בדרך מיוחדת, ודקר את בהמותיו המרובות. העגלה זזה ממקומה, כולה חורקת וסרניה מְאַוְושְׁשִׁים, ועד מהרה נעלמה בעיקול הדרך היוצאת מהחווה מכניסת-האורחים של האיכר האִירִי האדיב.

9.
חבל וִיקְטוֹרְיָה

היה זה ה-22 בדֶצֶמְבֶּר 1864. חודש דֶצֶמְבֶּר, שהוא כה עַגְמוּמִי, קודר וטחוב בחצי הכדור הצפוני, צריך היה להיקרא יוני על פני יבשת זו. מבחינה אַסְטְרוֹנוֹמִית כבר מלאו לקיץ יומיים, כי ב-21 בחודש הגיעה השמש לחוּג-הגְדִי, וגובהה מעל לאופק כבר נִגרע בכמה דקות. לפיכך עתיד היה מסעו החדש של גְלֶנֶרְבַאן להתנהל בעונה החמה ביותר של השנה, תחת קרניה הקוֹפְחוֹת של שמש כמעט טְרוֹפִּית.

מִכלוֹל מושבותיה של אַנְגְלִיָה בחלק זה של האוֹקְיָינוֹס השקט מכוּנה אוֹסְטְרַלְאַסְיָה. הוא כולל את הולַנְד-החדשה, את טַסְמַנְיָה, את ניו-זִילַנְד וכמה איים שכנים. אשר ליבשת האוֹסְטְרָלִית עצמה, היא מחולקת למושבות רחבות-ידיים שאינן זהות בשֶטחן ובעושרן. כל המִתבונן במפות המוֹדֶרְנִיוֹת, ששירטטו האדונים פֶּטֶרְמַן או פְרֶשׂוֹל, נוכח מיד לתדהמתו כי הגבולות מוּתְוִים בקווים ישרים להפליא. האַנְגְלִים מתחו, כאילו בסרגל, את תחומיהם של החבלים. הם לא התחשבו בתְוָואֵי הקרקע, לא בהרים ולא באפיקי נהרות, לא בתנאי אקלים ואף לא במיקומם של השבטים השונים. למושבות צורות מַלְבֵּניות הגובלות ומשתבצות זו בזו כחלקיו של פְּסֵיפָס-עֵץ. מַעֲרָך זה של קווים וזוויות ישרות מעיד על כך שהמלאכה נעשׂתה בידי מְהַנְדֵס ולא בידיו של גֵיאוֹגְרָף, ורק החופים בְּרַבְגוֹנִיוּתם השופעת, על הפְיוֹרְדִים שלהם, על מִפרציהם, לשונות-האדמה ושִׂפכי הנהרות, מוחים באי-סדירותם הנִלהבת בשם הטבע.

דִמיון זה של אוֹסְטְרַלְיָה ללוח שחמט, גירה, ובצדק, את דברנותו של פָּגָנֶל. יש לשעֵר כי לו היתה אוֹסְטְרַלְיָה צָרְפָתִית, לא היו הגֵיאוֹגְרָפִים הצָרְפָתִיים מפריזים כל-כך בשימוש בסרגלים ובמד-זווית.

האי האוֹקְיָאנִי הגדול מונה שש מושבות: וֵיילְס-הדרומית-החדשה, שבירתה סִידְנִי; קְווינְסְלֶנְד, שבירתה בְּרִיסְבֵּין; חבל וִיקְטוֹרְיָה, שבירתו מֶלְבּוֹרן; אוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית, שבירתה אַדֶלֵייד; אוֹסְטְרַלְיָה-המערבית שבירתה פֶּרְת'; ולבסוף, אוֹסְטְרַלְיָה-הצפונית, שעדיין אין לה בירה. המתיישבים מתגוררים רק לאורך החופים. בדוחק רב אפשר למצוא איזו עיר בעלת-חשיבות במרחק שלוש-מאות קילומטרים מן החוף. אשר לפנים היבשת, דְהַיינו שטח השווה בגודלו לשני-שלישים מאֵירוֹפָּה, הוא כמעט בלתי-מוּכר.

למרבה המזל קו-הרוחב 37° אינו חוצה את שממות-הענק הללו, אותם חבלי-ארץ שאין לחצותם ושכבר עלו למדע בקורבנות לרוב. גְלֶנֶרְבַאן לא ייאלץ להִתמודד איתם. כל עניינו הִצטמצם בחלקה הדרומי של אוֹסְטְרַלְיָה, הכולל רצועה צרה במחוז אַדֶלֵייד, את חבל וִיקְטוֹרְיָה על כל מרחביו, ולבסוף את קודקוד המשולש ההפוך שיוצרת וֵיילְס-הדרומית-החדשה.

המרחק מכֵּף-בֶּרְנוּיִי ועד לגבול חבל וִיקְטוֹרְיָה אינו עולה על מאה קילומטרים. מדובר בשני ימי נסיעה, לא יותר, ואַיירְטוֹן תיכנן ללון בליל המחרת באַסְפְּלִי, העיר המערבית ביותר בחבל וִיקְטוֹרְיָה.

תחילתו של מסע טבועה תמיד בחותם ההתלהבות של הרוכבים וסוסיהם. אין מה לומר בעניין הרוכבים, אך את התלהבות הבהמות יש לצנן, שכֵּן, מי שרוצה להגיע רחוק חייב לשמור על כוחות בהמתו. הוחלט אֵפוא שלא יעברו יותר מארבעים עד חמישים קילומטרים ליום.

יתֵרה מזאת, הסוסים היו חייבים לווסֵת את הילוכם על-פי קֶצבם האִטי יותר של השְׁוָורים, מכונות של ממש, שכוחם הרב מְכַפֵּר על אִטיותם. העגלה על נוסעיה וכְבודתה היתה גרעין השיירה, המִבצר הנייד. הפָּרָשים יכלו להִתפרס לצִדיה, אך אסור היה להם להתרחק ממנה.

לפיכך לא התנהל המסע לפי סדר קבוע מראש, והכול היו חופשיים לפעול כרצונם בסְיָיגים מסוימים; הצַיָּידים הורשו להתרוצץ במישורים, נעימי-ההליכות היו חופשיים לשוחח עם היושבות בעגלה, והוגי-הדעות להִתְפַּלְמֵס בצַוְותא. לפָּגָנֶל, שניחן בכל התכונות הללו, היו יד ורגל בכל התחומים בעֵת ובעונה אחת.

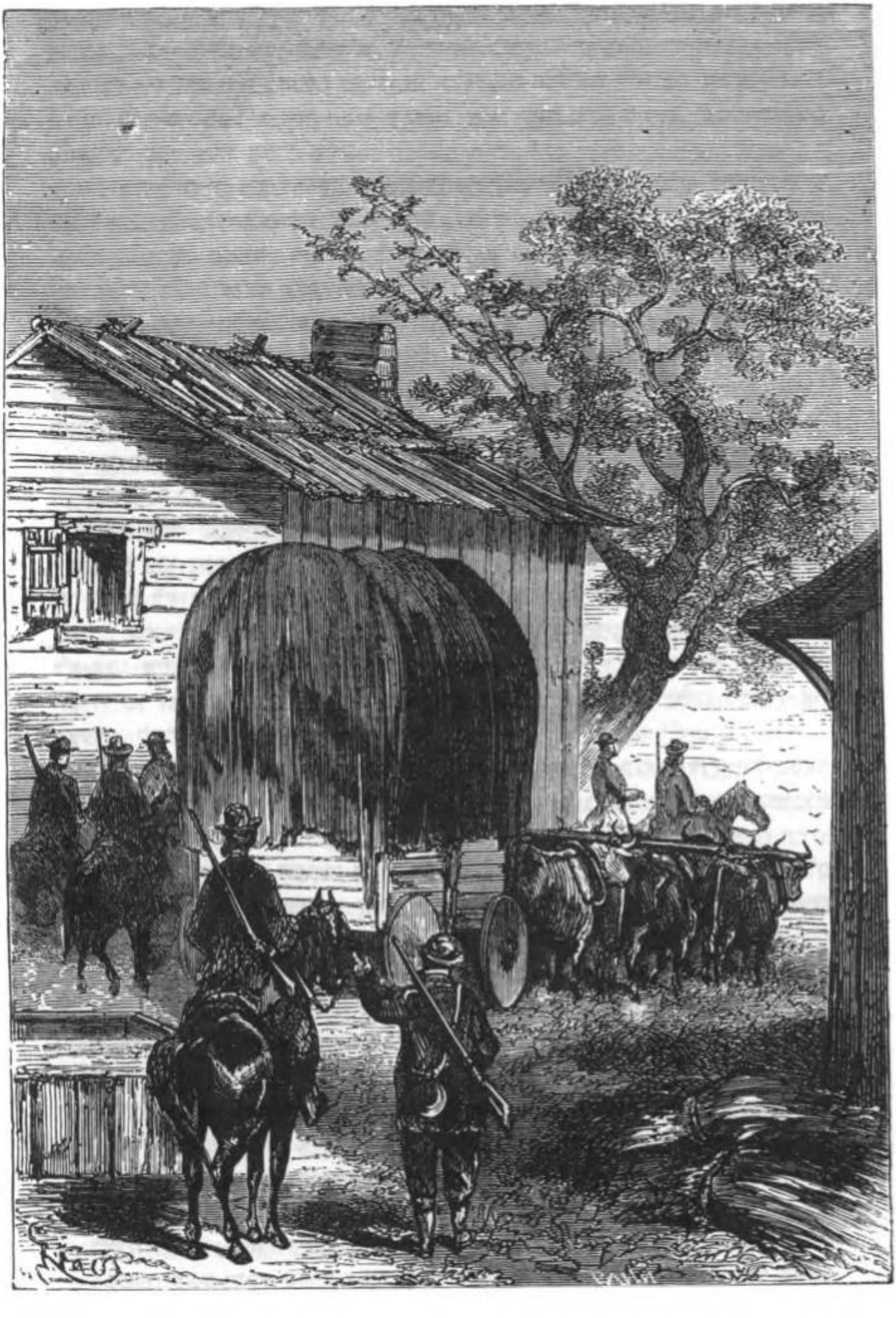
חציית מחוז אַדְלֵייד היתה חסרת-עניין. רצף של גבעות לא גבוהות במיוחד, אך עשירות באבק, רצועה ארוכה של שטחי בּוּר המכונים באזור בשם "בּוּשׁ" ואי-אלה כרי-מרעה שהצמיחו מין שִׂיח נמוך ומלוּחַ בעל עלים זוויתניים, מאכל תאווה לבהמות, השׂתרעו לסֵירוּגין לאורך קילומטרים אחדים. פה ושם אפשר היה לראות "פרצופי חזיר", כבשׂים שראשיהן כראש חזיר, זַן המיוחד רק להולַנְד-החדשה, המְלַחֲכות עשֶׂב בין עמודי הטֶלֶגְרָף, שזה לא כבר הותקנו בין אַדֶלֵייד לבין חוף-הים.

עד עתה הזכירו המישורים הללו באורח מוזר את מרחביו החַדגוֹניים של אזור הפַּמְפַּס האַרְגֶנְטִינִי. אותה קרקע מדושאת ואחידה, אותו קו-אופק הבולט על פני הרקיע. מֶק-נַאבְּס יכול להישבע שהם לא עברו כלל מארץ לארץ, אך פָּגָנֶל הִצהיר שבקרוב יְשַׁנֶּה חבל-הארץ את פניו. ולמַשמע התחייבותו ציפו הכול לפלאי-פלאות.

סמוך לשעה שלוש חצתה העגלה מרחב ענק ללא עצים, המוּכר בשם "מוּסְקִיטוֹ פְּלֵיינְס", "מישוֹרי היתוּשים". המדען נהנה הנאה גֵיאוֹגְרָפִית להיווכח כי אכן ראוי האזור לשמו. הדו-כנפיים הטורדניים ייסרו קשות את הנוסעים ואת בהמותיהם בעקיצותיהם, שלא היה אפשר למונען. הרבה יותר קל היה לשכֵּך את הגירוי באמצעות בקבוקוני האַמוֹנְיָה שבתיק התרופות. אף-על-פי-כן לא יכול פָּגָנֶל להתאפק מלשלוח לכל הרוחות והשֵׁדים את היתוּשים העיקשים שהפליאו את נגיסותיהם הטורדניות בגופו הארוך.

לקראת ערב הצהילו כמה משׂוּכות של שִׂיחי שיטה את מרחבי המישור; פה ושם אפשר היה להבחין בקבוצות של עצי גוּמי לבנים; הרחק יותר נראה תלם שנחרש רק לאחרונה; ואחר-כך, עצים מְזֻנים אֵירוֹפִּיים, עצי זַיִת, עצי לִימון ואלוֹנֵי אֶדֶר, ולבסוף גדרות-עץ מתוחזקות היטב. בשעה שמונה האיצו השְׁוָורים את מִצעדם תחת מַלְמָדו של אַיירְטוֹן והגיעו לרֵד-גָאם סְטֵיישְׁן.

סְטֵיישְׁן, "תחנה", הוא כינוין של החוות החקלאיות המצויות בפנימה של היבשת, והמשמשות לגידול בָּקָר, שהוא מקור עושרה העיקרי של אוֹסְטְרַלְיָה.

בשעה שמונה האיצו השוורים והגיעו לרד-גאם סטיישן

המְגַדלים מכונים "סְקווֹטֶרְס", דְהַיינו "היושבים על הקרקע", לפי שזו התנוחה המקובלת על כל מתיישב שהִתייגע משיטוטיו במרחבי חבלי-הארץ הללו.

חוות רֶד-גַאם היתה קטנה למדי, אך גְלֶנֶרְבַאן זכה שם להכנסת-אורחים חמה ביותר. בבתים מבודדים אלה השולחן תמיד ערוך לכל נוסע מזדמן, ובכל מתיישב אוֹסְטְרַלִי חבוי תמיד מארֵחַ אדיב.

למחרת, עם הַפְּציע השחר, רתם אַיִירְטוֹן את השְוָורים. כוונתו היתה להגיע עוד באותו ערב לחבל וִיקְטוֹרְיָה. אט-אט נעשו פני הקרקע מבותרים יותר וישרים פחות. רצף של גבעות נמוכות, זרוּיות חול אַרְגְמָני, השתרע עד קצווי האופק. דמה הדבר לדגל אדום ענקי שנפרש על-גבי המישור, וקפליו תופחים עם כל משב-רוח. עצי "מָלִיס", שהם עצי אֲשוּחַ מנוקדים לבן, בעלי גזע זקוף וחלק, היטו את ענפיהם ואת צַלְוָותָם הירוקה-כהה על כרי-מרעה דשֵׁנים, שם שָרְצוּ סיעות של יַרְבּוּעים עליזים. בהמשך הדרך נראו שדות קוצים ועצי גומי צעירים; מֵעֵבר לזה החלו קבוצות העצים להתפרש, העצים הנמוכים היו לעצים של ממש, וזה היה סימן ראשון ליערות אוֹסְטְרַלְיָה.

בינתיים, ככל שהלכו וקרבו לגבול וִיקְטוֹרְיָה, השתנו פני הנוף באורח ניכר. הנוסעים חשו שכף-רגלם דורכת על פני קרקע חדשה. כל אותה עת הוסיפו להתקדם בקו ישר, בלא לסטות ממנו ובלא שיהיה מכשול כלשהו, אגם או הר, שייאלצם לשַוות למסלולם קו מְתעקל או זִיגְזָג. הם יישמו את הכלל הראשון בתורת ההנדסה, והמשיכו ללכת בנתיב הקצר ביותר מנקודה אחת לאחרת. הם לא צפו עייפות או קשיים. הם התאימו את קצב הילוכם להילוך האִטי של השְוָורים, וגם אם בעלי-החיים השלֵווים הללו לא היו מסוגלים להאיץ את מִצְעדם, לפחות לעולם לא עצרו מִלֶכֶת.

וכך, ב-23 בדֶצֶמְבֶּר, עם ערב, לאחר שגמאה ביומיים כִּברת-דרך של כמאה קילומטרים, הגיעה השיירה לאַסְפְּלִי, העיר הראשונה בחבל וִיקְטוֹרְיָה, השוכנת על קו-האורך °141 במחוז וִימֶרָה.

אַיִירְטוֹן איחסן את העגלה ב"קְרַאוּנְס אִין", אַכְסַנְיָה, אשר מֵהֶעְדר שם הולם יותר נשאה את השם היומרני "מלון הכתר". ארוחת-הערב, שהיתה על טוהרת הכבש שהוגש בכל הצורות האפשריות, כבר הֶהְבִּילָה על השולחן.

הם הִרבו לאכול, אך עוד יותר לשוחח. כל מי ששאף להשכיל ולהתוודע לייחודה של יבשת אוֹסְטְרַלְיָה תיחקר בשקיקה את הגֵיאוֹגְרָף. פָּגָנֶל נענה בחפץ-לב, ותיאר את חבל וִיקְטוֹרְיָה, המכונה "אוֹסְטְרַלְיָה המאושרת".

"שם תואר מַטְעֶה!" העיר הגֵיאוֹגְרָף. "מוטב היה אילו כינוהו 'אוֹסְטְרַלְיָה העשירה', שכֵּן ארצות הן בדיוק כמו בני-אדם: העושר אינו אושר. בעִטְיים של מִכרות הזהב שלה היתה אוֹסְטְרַלְיָה טרף לכְנוּפיית הַרְפַּתְקָנִים הרסנית ואכזרית. אתם עוד תיווכחו בכך כשנחצה אזורים עשירים במִרבצי זהב."

"כלום אין מושבת וִיקְטוֹרְיָה צעירה למדי?" שאלה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן.

"אכן, גברתי, היא רק בת שלושים. ב-6 ביוני 1835, ביום שלישי..."

"בשעה שבע ורבע בערב," הוסיף מֶק-נַאבְּס, שאהב לקַנְטֵר את פָּגָנֶל באשר לדיוק תאריכיו.

"לא, בשבע ועשר דקות," המשיך הגֵיאוֹגְרָף ברצינות תהומית, "ייסדו בַּאטְמֶן

ופוֹקְנֶר יישוב בפּוֹרְט-פִּילִיפּ, על חופי המִפרץ שבו שוכנת כיום העיר הגדולה מֶלבּוֹרְן. במשך חמש-עשׂרה שנים היתה המושבה חלק מֶוויילְס-הדרומית-החדשה, והיתה כפופה לבירתה, סִידְנִי. אך בשנת 1851 הוכרזה עצמאותה, וניתן לה השם וִיקְטוֹרְיָה."

"ומאז היא משׂגשׂגת?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"תוכל לשפוט בעצמך, ידידי האציל," השיב פָּגָנֶל. "הנה נתוני הסְטָטִיסְטִיקָה האחרונים. וחֶרֶף כל מה שיכול לחשוב בעניין זה מֶק-נַאבְּס, אינני מכיר דבר מדויק יותר ממִספרים."

"הַמשך," הפטיר מֶק-נַאבְּס.

"הנה אני פותח. בשנת 1836 מנתה מושבת פּוֹרְט-פִּילִיפּ מאתיים ארבעים וארבעה תושבים. כיום מונֶה חבל וִיקְטוֹרְיָה חמש-מאות וחמישים אלף נפש. שבעה מיליוני גפנים מניבים למענה חמש-מאות וחמישים אלף ליטרים של יין מדי שנה. מאה ושלושה אלף סוסים דוהרים במרחבי מישוריה, ושש-מאות שבעים וחמישה אלף מאתיים שבעים ושניים ראשי-בקר רועים בכרי-המרעה העצומים של החבל."

"האם אין בוִויקְטוֹרְיָה גם כמה וכמה חזירים?" שאל מֶק-נַאבְּס.

"אכן, רב-סרן, שבעים ותשעה אלף שש-מאות עשרים וחמישה, במחילה מכבודך."

"וכמה כבשים, פָּגָנֶל?"

"שבעה מיליון מאה וחמישה-עשר אלף, תשע-מאות ארבעים ושלוש, מֶק-נַאבְּס."

"כולל זה שאנו אוכלים ברגע זה, פָּגָנֶל?"

"לא, לא כולל אותו, כיוון ששלושה רבעים ממנו כבר נִזללו."

"כל הכבוד, מר פָּגָנֶל!" קראה לֵיידי הֶלֶנָה וצחקה בכל לִבה. "יש להודות שאתה מומחה בשאלות גֵיאוֹגְרַפְיָה, ולשָׁווא מנסה דודני להכּוֹתך. הוא לא יתפוס אותך בטעות."

"אבל זה מקצועי, גברתי, לדעת דברים אלה, וללמד אותם לזולתי בעת הצורך. אי-לכך, את יכולה להאמין לי כשאני אומר לך שארץ מוזרה זו צוֹפֶנֶת לנו נפלאות."

"קשה לומר שעד עתה..." העיר מֶק-נַאבְּס, שנהנה לעקוץ את פָּגָנֶל כדי ללַבּוֹת את שטף דיבורו.

"הִתאזר בסבלנות, רב-סרן קצר-רוח שכמותך!" הצטעק פָּגָנֶל. "טרם הנחת את כף-רגלך על הסף וכבר אתה מוצא בה טעם לִפְגָם! ובכן, אני אומר לך, אני חוזר ואומר, שחבל-ארץ זה הוא המשונה ביותר עלי-אדמות. היווצרותו, טיבו, מוצריו, אקלימו ואפילו היעלמותו בעתיד הַפתיעו, מפתיעים ויפתיעו עוד את כל מדעני התבל. שִׁווּ בנפשכם, ידידַי, יבשת שדווקא שוּלֶיהָ ולא מרכזה הם שהיו מוגבהים בתחילה מעל פני הים, בדומה לטבעת-אדירים; יבשת הכולאת במרכזה אולי ים פנימי, שהִתאדה למחצה, ושנהרותיה הולכים ומתייבשים מיום ליום; זוהי יבשת שאין בה לחוּת, לא באוויר ולא בקרקע; יבשת שעציה מַשִׁירים את קליפתם מדי שנה, במקום את עַלְוָותָם; יבשת שעלי עציה מציגים לשמש את צדודיתם, ולא את פניהם, ואינם נותנים צֵל; יבשת שכמעט אי-אפשר להבעיר את עציה;

יבשת שאבני-המידות שלה מתמוססות בגשם; יבשת שיערותיה נמוכים ועשׂביה ענקיים; יבשת שחיותיה מוזרות; יבשת שהולכי-על-ארבע שלה מצוידים במקור, כמו קיפוד-הנמלים והבַּרְוָוזָן, ואילצו את חוקרי-הטבע ליצור בשבילם סִדרה מיוחדת, יונקי הביב; יבשת שבה מנתר הקֶנְגוּרוּ על רגליו שאינן שוות באורכן, לכבשׂיה יש ראש-חזיר, שועליה מקפצים מעץ לעץ; ברבּוּריה שחורים, עכבריה בּוֹנים לעצמם קִני ציפורים; ה'בָּאוּאֶר בֶּירְד'* שלה פותחת את טְרַקְלִינֶיה לפני חבריה המכוּנפים; ציפוריה מדהימות בשלל שיריהן וכישוריהן; ציפור אחת משמשת כשעון-קיר וציפור אחרת משמיעה אִבְחָה של שוט עגלון; ציפור אחת מְחַקה את משחיז הסכינים, ואחרת נוֹקֶשֶׁת את השניות כמטוּטֶלֶת של שעון; ציפור אחת צוחקת כשהשמש זורחת, ואחרת בוכה כשהשמש שוקעת! הה, איזו ארץ מוּזרה, חסרת-פֶּשֶׁר, ארץ של סתירות וניגודים, הארץ הנוגדת את הטבע! ובצדק רב אמר עליה חוקר-הצמחים גְרִימַר: 'הנה אוֹסְטְרַלְיָה זו, מעֵין לְגלוּג על חוקי-הטבע, או, ליתר דיוק, קריאת תִיגָר על כל שאר חלקי כדור-הארץ'."

נְאוּמו של פָּגָנֶל פרץ מפיו במהירות הבזק, ודומה היה שלא יסתיים לעולם. מזכירה הדברן של החֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה איבד את השליטה על עצמו. הוא פסע אנה ואנה, מנענע בידיו ומניף את מזלגו, וּבתוך כך מאיים על שלום שכניו לשולחן ושלמות כליו. אך לבסוף נִבלע קולו ברעם של קריאות הֵידד, והוא הצליח להשתתק.

ברור שלאחר הרשימה הארוכה של כל נפלאות אוֹסְטְרַלְיָה, איש לא חשב לבקש ממנו להוסיף עליה. ואף-על-פי-כן נִבצר ממֶק-נַאבְּס להתאפק והוא שאל בקולו השלֵיו:

"וזה הכול, פָּגָנֶל?"

"ובכן, לא, זה לא הכול!" השיב המדען במִשנֵה-מרץ.

"הייתכן שיש באוֹסְטְרַלְיָה דברים מופלאים עוד יותר?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה בסקרנוּת.

"כן, גברתי! האקלים! הוא מוזר עוד יותר מכל השאר!"

"לא ייתכן!" קראו הכול פֶּה אחד.

"אינני מתכוון ליתרונותיה הבריאוּתיים של יבשת אוֹסְטְרַלְיָה, שהיא עשירה כל-כך בחַמְצָן ודלה כל-כך בחַנְקָן. אין כאן רוחות לחות, שכן רוחות הפַּאסָאט נושבות בדרך-כלל במקביל לחופים, ומרבית המחלות, מהטיפוּס עד לאדֶמֶת ושאר החוֹלָיִים הכְּרוֹנִיים, אינן מוּכרות כאן."

"ובכל זאת, זה יתרון לא מבוטל," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"ללא ספק, אך על זאת אינני מדבר," השיב פָּגָנֶל. "לאקלים המקומי יש איכוּת... בל-תֵיאָמֵן."

"מהי?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"לא, לא תאמינו לי לעולם."

"דווקא כן," הצטעקו כל השומעים, שנתפסו גם הם למִשחק.

"ובכן, הוא..."

---

* bower – בלשון פיוטית: חדרה של אִשה. bower-bird – "צִיפּוֹר-טְרַקְלִין".

"מה!..."

"הוא מוּסָרִי!"

"מוּסָרִי?"

"כן," השיב המדען בביטחון עצמי. "כן, מוּסָרִי. כאן אין המתכות מחלידות, וכך גם בני-האדם! כאן האוויר הזך היבש מלבין הכול במהירות, גם את המצעים וגם את הנשמות! באַנְגְּלִיָה נתנו את הדעת על סגולותיו של אקלים זה ולכן החליטוּ לשַגֵר הנה אנשים שמוּסָרָם טעוּן שיפור!"

"מה, האִם באמת יש לאקלים השפעה ממשית?" שאלה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, גברתי, על בעלי-החיים ועל בני-האדם."

"אינך מתלוצץ, מר פָּגָנֶל?"

"אינני מתלוצץ. הסוסים ושאר בעלי-החיים צייתניים להפליא. עוד תיווכחו בכך."

"לא יֵיאָמֵן!"

"אך זוהי עוּבדה! הפושעים, שהובאו לחיות באוויר המְחַיֶיה והבָּריא, מִשְתַקְמים כאן תוך כמה שנים. השפעה זו מוּכרת היטב. באוֹסְטְרַלְיָה כל אופי מִשתפר."

"אם כן, מר פָּגָנֶל," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "אתה, שהינך ממילא טוב-לב כל-כך, מה יקרה לך בארץ מיוחדת זו?"

"מצוין, גברתי, אהיה פשוט מצוין!" השיב פָּגָנֶל.

10

הנהר וִימֶרָה

למחרת, ב-24 בדֶצֶמְבֶּר, יצאו לדרך עם שחר. החום כבר היה כבד, אך עדיין נִסבל, והדרך הישרה היתה נוחה לרכיבה. החבורה הקטנה חדרה לתוך יער שלא היה סבוך יתר על המידה. עם ערב, בתום יום נסיעה ארוך, חנתה החבורה על גדותיו של האגם הלבן, שמימיו מלוחים ואינם ראויים לשתייה.

שם נאלץ זָ'ק פָּגָנֶל להודות שמימי האגם הלבן אינם לבנים יותר משֶמימיו של הים השחור שחורים, ויותר משֶמימי הים האדום אדומים, ויותר משֶמימי הנהר הצהוב צהובים, ויותר משההרים הכחולים כחולים. ואף-על-פי-כן הִרבה להתווכח מתוך גאווה של גֵיאוֹגְרָף; אך נימוקיו לא היו משכנעים.

כהרגלו, הכין מר אוֹלְבִּינֶט את הארוחה בשעה היעוּדה, אחר-כך נרדמו הנוסעים חיש מהר, מי בעגלה ומי באוהל, חֵרֶף יבבות הנְכָאים של הדִינְגוֹ, הלא הם כלבי-הפרא של אוֹסְטְרַלְיָה.

שפֵלה מרהיבה, מעוטרת כולה בחַרְצִיוֹת, הִשתרעה מעברו של האגם הלבן. למחרת עם בוקר ניעוֹרוּ גְלֶנֶרְבַאן וחבריו והֵריעו לתפאורה כלילת-היופי שנִפרשׂה לנוכח עיניהם. הם יצאו לדרך. רק אי-אלה גַבְנוּנים מרוחקים בלטו מעל לפני הקרקע. עד קַצְוֵוי אופק לא נראו אלא כרי-דשא ופרחים בלִבלוּבם האביבי. גוֹניו הכחלחלים של הפִּשְתָן קְטַן-העלים התמזגו באודם הארְגְמָני של הקוֹציץ האופייני לחבל-ארץ זה. אֵינספור מינים של אֶרֶמוֹפִילַאס הצהילו מִשטח ירק זה, והאדמות הרוויוֹת מלח נעלמו כליל מתחת למרבד של כַּפּוֹת-אַוָוז וסֶלֶק-עלים לבן ואדום, צמחים חשובים לתעשׂייה, שכֵּן מאֶפְרָם מפיקים נֶתֶר מעולה. פָּגָנֶל, שבקֶרֶב הפרחים נתגלה כחוקר-צמחים, קרא לכל צמח בשמו, ובגלל שִגיונו לתאר הכול במִספרים לא שכח לספר שעד כה נִמְנוּ באוֹסְטְרַלְיָה ארבעת-אלפים ומאתיים זנים שונים של צמחים, המחולקים למאה ועשׂרים משפחות.

הלאה מִזה, לאחר שגמאה במהירות כעשׂרים קילומטרים, התנהלה העגלה בינות לשׂיחים גבוהים של שִׁיטָה ומִימוֹסָה ובין עצי גוּמִי לבנים, שתִפְרחוֹתיהם כה שונות זו מזו. בחבל זה של "סְפְּרִינְג פְּלֵיינְס"* לא גילה עולם הצומח כל כפִּיוּת-טובה כלפי כוכב-היום, והשיב בניחוחות ובִצבעים את אשר הִרְעִיפה עליו השמש בקרניה.

אשר לעולם החי, הוא היה מצומצם יותר במוצגיו. אי-אלה נַעֲמִיוֹת קיפצו להן ברחבי המישור, בלי שאפשר היה להתקרב אליהן. עם זאת הצליח הרב-סרן לירות כדור בגופו של בעל-חיים מוזר למדי, העומד להִיכָּחֵד מעל כדור-הארץ: ה"זַ'בִּירוּ", כך מכונה העָגוּר הענקי בפי המתיישבים האַנְגְלִיים. קומתו של בעל-כנף זה

---

* אנגלית: מִישורי-המעיינות.

כמטר וחצי, מקורו שחור, רחב, דמוי-חרוט ומחודד מאוד בקצהו, ואורכו שמונה-עשׂר סנטימטרים. גוֹני הסגול והארגמן של ראשו מהווים ניגוד עז לירוק המבריק של צווארו, ללובנו הבוהק של חזהו ולאדום הלוהט של גַפָּיו הארוכות. דומה היה שהטבע מיצה למענו את כל מִגוון צבעי-היסוד שלו.

הכול הִרבו להתפעל מן הציפור, ומֶק-נַאבְּס היה זוכה להיות גיבור-היום, אִלְמָלֵא נתקל רוֹבֶּרְט הצעיר קילומטרים ספורים הלאה משם, ואף חיסל באומץ-לב, בעל-חיים חסר-צורה; יצור שחציו קיפוד וחציו דוב-נמלים, יצור הדומה בִּמקצת ליצורים מִן העידנים הראשונים לבריאה. לשון מתמתחת, ארוכה ודביקה, הִשְׁתַרְבְּבָה לו מלועו, המורכב מחלקים משובצים זה בזה, ושָׁלְתָה את הנמלים שמהן היה מורכב עיקר מזונו.

"זהו קיפוד-הנמלים!" אמר פָּגָנֶל, בכַנותו את בעל-החיים הזה בשמו האמיתי. "האִם ראיתם מעודכם חיה כזאת?"

"היא מעוררת גועל," השיב גְלֶנֶרְבָאן.

"מעוררת גועל, אך מעניינת," המשיך פָּגָנֶל. "יתֵרה מזאת, היא מיוחדת לאוֹסְטְרַלְיָה, ולשווא יחפשׂוה בחלק אחר של העולם."

מטבע הדברים רצה פָּגָנֶל לקחת את קיפוד-הנמלים הזוועתי הזה ולשימו בתא המִטען. אך מר אוֹלְבִּינֶט הקים קול מחאה, והמדען ויתר על כוונתו לשַמֵר דגם זה.

ביום ההוא עברו הנוסעים בשלושים דקות את קו-האורך 141°. עד עתה הבחינו רק במעט מתיישבים ובוקרים. דומה היה שחבל-ארץ זה שומם, ואף ילידים לא היו בו. שבטי הפראים משוטטים צפונה יותר, במרחבים הענקיים והשוממים שם זורמים הנהרות דַרְלִינְג ומַארֵיי.

אך חיזיון רב-עניין צד את עיניהם של גְלֶנֶרְבָאן וחבריו. הזדמן להם לחזות באחד מאותם עדרי-ענק שסַפְּסָרִים נועזים מוליכים מהרי המזרח עד לחבלי וִיקְטוֹרְיָה ואוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית.

סמוך לשעה ארבע אחר-הצהריים הודיע ג'וֹן מַנְגְלְס שהוא מבחין כחמישה קילומטרים לפניו בעמוד אבק המיתַמר עד קַצְוֵוי האופק. מה פשר התופעה? איש לא ידע. פָּגָנֶל נטה להשערה שמדובר בכוכב-שביט כלשהו, ובדִמיונו התוסס כבר חיפשׂ עילה טִבעית לנוכחותו. אך אַיִירְטוֹן קטע את שרשרת ההשערות שבהן היה פָּגָנֶל הולך ומסתבך, והכריז שמקורו של ענן האבק בעדר מתקדם.

ואכן, הצדק היה עם הרב-מַלָחים. הענן הדחוס הלך וקרב. קוֹנְצֶרְט אדיר של פְּעִיוֹת, צְנִיפוֹת וגְעִיוֹת עלה מן העדר, והשתלבו בו גם קולות אדם, צעקות, שריקות וקריאות.

מתוך הענן הקולני הֵגִיחַ גבר. היה זה כבוד המנהיג הראשי של צבא ההולכים-על-ארבע. גְלֶנֶרְבָאן רכב לעברו, והשניים קשרו שׂיחה בלא גינונים מיותרים. המנהיג, או כפי שהוא מכוּנה באַנְגְלִית, ה"סְטוֹק קִיפֶּר", "שומר-המִקְנֶה", היה הבעלים של מקצת העדר. שמו היה סֶם מַאצֶ'ל, ופניו היו מוּעדים מהחבלים המזרחיים לעבר מִפרץ פּוֹרְטְלַנְד.

העדר מנה שנים-עשׂר אלף שבעים וחמישה ראשים, מהם אלף שְׁוָרִים, אחד-עשׂר אלף כבשׂים ושבעים וחמישה סוסים. כל הבהמות הללו, שנִרכשו בעודן כחושות בהרים הכחולים, נועדו להִתְפַּטֵם בלב כרי-המרעה הדשֵנים של

אוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית, ולהימכר שם ברווח ניכר. סֶם מַאצֶ׳ל, שעתיד היה להרוויח שתי לירות אַנְגְלִיוֹת תמורת כל ראש-בקר וחצי לירה תמורת ראש-צאן, יכול להשיג בעסקה זו רווח של חמישים-אלף פְרַנְק. אךְ כמה סבלנות ומרץ נדרשים כדי להוליך עדר סרבן כזה ליעדו, ועם אילו תְלָאות יש להתמודד! כמה קשה המלאכה ומפרכת, עד אשר רואים שָׂכר ורווח בצִדה!

סֶם מַאצֶ׳ל גולל את קורותיו בקצרה, בעוד העדר ממשיך בדרכו בינות לקבוצות שִׂיחי מִימוֹסָה. לֵיידי הֶלֶנָה, מֶרִי גְרַאנְט והפָּרָשים, שירדו מסוסיהם, התיישבו בצִלו של עץ גומי ענק, והאזינו לסיפורו של הבוקר.

סֶם מַאצֶ׳ל יצא לדרכו לפני שבעה חודשים. מדי יום עבר כשישה-עשׂר קילומטרים, ומסעו הארוך אמור היה להימָשך שלושה חודשים נוספים. במלאכתו הקשה היו לו לעזר עשׂרים כלבים ושלושים גברים, מהם חמישה שחורי-עור, שהיו מומחים בגילוי עקבות של בהמות שתעו בדרך. שש עגלות-בוקרים נעו מאחורי צבא זה. הבוקרים, שהיו מצוידים במַגְלְבִים, ידיותיהם באורך שמונה-עשׂר סנטימטרים ורצועתם באורך שני מטרים, היו משוטטים בין השורות, משליטים פה ושם סדר שהוּפר, ובאגפים ריחפו הפָּרָשים הקלים, הלא הם כלבי-הרועים.

הנוסעים התפעלו מן הסדר ששָׂרַר בתוך העדר. הגזעים השונים צעדו בנפרד, שכֵּן שְׁוָורים וכבשֵׂי-בר אינם חיים בשלום אלה עם אלה, והבָּקָר מסרב לרעות במקום שכבר ניזון ממנו הצאן. מכאן נובע הצורך להציב את השְׁוָורים בראש הטור; אלה חולקו לשתי חטיבות וצעדו כחלוץ קִדמי. מאחוריהם צעדו חמישה גדודי צאן, ובראשם עשׂרים בוקרים, ובמאסף דהרו סוסים.

סֶם מַאצֶ׳ל ציין באוזני מאזיניו שמורי-הדרך של צבא זה אינם הכלבים, ואף לא הבוקרים, אלא השְׁוָורים, שהם ״מנהיגים״ נבונים שהבהמות האחרות מכירות בעליונותם. הם התקדמו בשורה הראשונה מתוך כובד-ראש תְהוֹמִי, מתנהלים בדרך הנכונה על-פי חוש טִבעי, ומשוכנעים בזכותם ליחס של כבוד. הואיל והעדר צִיית להם בלא-עוֹרְרין, טיפחו אותם הבוקרים. כאשר רצו השְׁוָורים להיעצר, הרכינו הבוקרים ראש בפני גַחֲמָתָם, וכל ניסיון לשוב ולצאת לדרך לאחר חנייה, אם לֹא נתנו השְׁוָורים את האות ליציאה, נידון לכישלון.

כמה פרטים שהוסיף הבוקר השלימו את סיפורו של מסע זה, שראוי היה שקְסֶנוֹפוֹן בעצמו* יכתוב עליו, או לפחות יְפַקד עליו. כל עוד צעד צבא הבהמות במישור, התנהל המסע על מי-מנוחות, בלא קשיים ותְלָאות. הבהמות היו לוחֲכות עשׂב במהלך דרכן, מַרוות את צימאונן בפלגים המרובים שבכרי-המרעה, ישֵׁנות בלילה, צועדות ביום, ומתכנסות בצייתנות לשמע נביחות הכלבים. אך ביערותיה הגדולים של היבשת, במעבֵה האֶקָלִיפְּטוּסִים ושִׂיחי המִימוֹסָה, הִתרבו הקשיים. פלוגות, גדודים וחטיבות היו מתערבבים אלה באלה, או מתפזרים, ונדרש זמן ניכר כדי לשוב ולכנסם. אם אחד ממורי-הדרך, דְהַיינו אחד השְׁוָורים, היה תועה בדרכו, חייבים היו למוצאו בכל מחיר, מחשש להתפזרות כללית של העדר; הבוקרים השחורים טרחו ימים תמימים בחיפושים מפרכים מעֵין אלה.

---

* הִיסְטוֹרְיוֹן, פִילוֹסוֹף ומַצְבִּיא אַתוּנָאִי במאה הרביעית לפני הספירה. רמז לספרו *מַסַע הָרְכָבָה*, סיפור מסעו הצבאי של כּוֹרֶשׁ הצעיר.

בגשמים עזים היו הבהמות העצלניות מסרבות להתקדם הלאה, ובעִתות של סופות עזות היו הבהמות נתקפות פחד, ששיתק את איבריהן.

עם זאת, הודות לפעלתנותו ולמִרצו המרובים היה הבוקר מתגבר תמיד על כל המִכְשלות החוזרות ונִשנות. כל העֵת הוסיף להתקדם; קילומטרים היתוספו לקילומטרים; מישורים, יערות והרים נותרו מאחור. אך בחציית הנהרות צריך היה להוסיף לכל-כך הרבה סגולות תכונה עליונה אחת – סבלנות, סבלנות העומדת בכל מִבחן, סבלנות שלא יצליחו להַקְהותה השעות והימים, ואף לא השבועות.

כשהיה העדר מגיע לנהר, היה הבוקר מוצא עצמו עומד מול מכשול שהעדר מסרב בכל תוקף לחצותו. תחילה היו השְוָורים מְרַחְרְחים את המים ושבים על עִקבותיהם. הכבשים היו נפוצות לכל עבר, ובלבד שלא ייאלצו להתמודד עם היסוד הנוזלי הזה ששמו מים. לא תמיד היה הדבר עולה יפה. אז היו משליכים את הזכרים המַיְמה, אך הנקבות היו מְמָאנות ללכת בעִקבותיהם. לפרקים היו מנסים להצמיא את העדר במשך ימים מִספר, אך ללא הועיל. העדר ויתר על שתייה ובלבד שלא יסתכן בחציית הנהר. היו נושאים את הגְדָיים אל הגדה שמנגד, בתקווה שאִמותיהם תשמענה את פעיותיהם ותבואנה אחריהם; הגדיים היו פועים, אך האִמהות לא משו ממקומן. כך היה העניין נמשך לעִתים כחודש תמים, והבוקר לא ידע מה עוד יעשׂה בצבאו הפּוֹעֶה, הצוֹנֵף והגוֹעֶה. ואז, לפתע, ביום בהיר אחד, ללא כל סיבה, בשל איזו גַחֲמָה לא מוסברת, היתה קבוצה קטנה כלשהי חוצה את הנהר. מיד היתה מתעוררת בעיה אחרת: כיצד למנוע מן העדר כולו להסתער באי-סדר לתוך הנהר. בתוך ההמולה שהיתה נוצרת, היו בעלי-חיים רבים טובעים בזרמי המים השוצפים.

אלה הפרטים שסיפר סֶם מַאצֶ'ל. אגב סיפור צעד לפניו רוב העדר בסדר מופתי. הגיעה העֵת שייצא לתפוס את מקומו בראש העדר ויבחר להם את כרי-המרעה הטובים ביותר. הוא נפרד מלורד גְלֶנֶרְבַאן, טיפס ועלה על סוס מגזע מקומי, שאחד מאנשיו החזיק באַפְסָרוֹ, ולחץ בחביבות את ידי כולם לשלום. כעבור רגעים מִספר נמוג האיש בתוך ענַנת אבק.

לאחר העצירה הקצרה שבה העגלה למסעה, בכיווּן ההפוך לכיוון דהירת העדר, ונעצרה רק בערב למרגלות הר טַלְבּוֹט.

או-אז העיר פָּגָנֶל, ובצדק, שהיום 25 בדֶצֶמְבֶּר, יום חג-המולד, כְּרִיסְמֶס זה, שהמשפחות באַנְגְלִיָה נוהגות לחגוג. הדבר לא פרח מזיכרונו של מר אוֹלְבִּינֶט, וארוחת-הערב הערֵבה שהמתינה להם מתחת לאוהל זכתה למְרַב שבחיהם הכֵּנים של כל המסובים. יש להודות כי מר אוֹלְבִּינֶט אכן התעלה על עצמו. המְזָוֶוה הנייד שלו סיפק שורה של מאכלים אֵירוֹפִּיים שרק לעִתים נדירות עולים על שולחן במִדבריות אוֹסְטְרַלְיָה. קוֹתל של אַיָל צפוני, נתחי בשׂר-בקר מומלח, אִלְתִית מעושנת, עוגת שׂעורה ושיבולת-שועל, תה כיד המלך, וִיסְקִי בשפע וכמה בקבוקים של יין פּוֹרְטוֹ, אלה היו מרכיביה של אותה סעודה מפתיעה. נדמה היה להם שהם נמצאים בחדר-האוכל הענק בטירת מַלְקוֹלְם, בלב רמות סְקוֹטְלַנְד, מְכוֹרָתָם.

ואכן, דבר לא חסר במִשתה זה, החל במרק הזַנְגְוִויל וכלה בפשטידת צימוקים

שבמנת המִנחה. ובכל זאת מצא פָּגָנֶל לנחוץ להוסיף לארוחה מפירותיו של עץ תפוז-הבר שצמח לרגלי הגבעות. פרי זה, שהילדים כינוהו "מוֹקָאלִי", היה תָפֵל למדי, אך גרעיניו המרוסקים היו צורבים את הפה כפִּלפל חריף. הגֵיאוֹגְרָף התעקש לטעום מהם מתוך אהבת מדע טהורה, עד שחִכּוֹ בער ולא יכול לענות לשאלות שהמטיר עליו הרב-סרן בדבר מאפייניהם של מִדבריות אוֹסְטְרַלְיָה.

יום המחרת, ה-26 בדֶצֶמְבֶּר, חלף ללא כל אירוע ראוי לציון. הם נתקלו במקורותיו של נוֹרְטוֹן קְרִיק, ומעט אחר-כך חצו את הנהר מֶקֶנְזִי החָרֵב-למחצה. מזג-האוויר היה נאה, והחום נִסבל. רוח נשבה מדרום וצִיננה את האוויר, כפי שעושה זאת רוח צפונית בחצי הכדור הצפוני. עקב כך העיר פָּגָנֶל באוזני רוֹבֶּרְט גְרַאנְט:

"עלינו לברך על נסיבות אלה," אמר, "כֵּיוון שהחום הממוצע בחצי הכדור הדרומי גבוה יותר מאשר בחציו הצפוני."

"ומה הסיבה לכך?" שאל הנער.

"מה הסיבה, רוֹבֶּרְט?" השיב פָּגָנֶל. "כלום לא שמעת מעודך כי האדמה קרובה יותר לשמש בחורף?"

"אמנם כן, מר פָּגָנֶל."

"וכי הקור נובע מאלכסוֹניוּתן של קרני השמש?"

"בהחלט."

"ובכן, נערי, זו גם הסיבה לכך שחם יותר בחצי הכדור הדרומי."

"אינני מבין," השיב רוֹבֶּרְט, ופקח לרווחה את עיניו.

"חשוב קצת," אמר פָּגָנֶל. "כשבאֵירוֹפָּה חורף, מהי העונה השׂוררת כאן, בקצה האחר של העולם?"

"קיץ," השיב רוֹבֶּרְט.

"אמנם כן, ומשום שדווקא באותה עונה האדמה קרובה יותר לשמש... המבין אתה?"

"מבין..."

"כתוצאה מקִרבה זו, הקיץ באזורי הדרום חם יותר מאשר באזורי הצפון."

"אמנם כן, מר פָּגָנֶל."

"ולכן, כשאומרים שהאדמה קרובה יותר לשמש 'בחורף', אין הדבר נכון אלא לגבינו, החיים בחציו הצפוני של כדור-הארץ."

"דבר זה כלל לא עלה על דעתי," השיב רוֹבֶּרְט.

"וכעת, ילדי, אל תִשכחנו עוד."

רוֹבֶּרְט קיבל בחפץ-לב את השיעור הקטן בקוֹסְמוֹגְרַפְיָה, ולבסוף אף למד לדעת כי הטֶמְפֶּרָטוּרָה הממוצעת בחבל וִיקְטוֹרְיָה מגיעה ל-74° פַּרֶנְהַיְיט (33' 23° צֶלְזִיוּס).

עם ערב חנתה החבורה במרחק שמונה קילומטרים מאגם לוֹנְסְדֵייל, בין הר דְרָמוֹנְט, המזדקר בצפון, לבין הר דְרַיידֶן, שפסגתו הנמוכה בלטה מעט בפאתי האופק הדרומי.

למחרת, בשעה אחת-עשׂרה, הגיעה העגלה לגדותיו של הנהר וִימֶרָה, שעל קו-האורך 143°.

העגלה נטתה על צדה בזווית מדאיגה; המים הגיעו עד לרגלי הנוסעות

הנהר, שרוחבו פחות מקילומטר, זורם בשפעת מימיו הצלולה בין שתי שורות גבוהות של עצי גומי ושיטה. אי-אלה הֲדַסִים מפוארים, ה"מֶטְרוֹסִידֶרוֹס סְפֶּסְיוֹזָה", זקפו את ענפיהם הארוכים עד לגובה של יותר מארבעה מטרים, הנוטפים שלל פרחים אדומים. אלפי ציפורים, זַהֲבָנִים, פְּרוּשִׁים, יונים בעלות כנפי זהב, וכמובן, התוּכִּיים הלַהֲגָנִיים, ריחפו בין העֳפָאִים הירוקים. מתחת, על פני המים, השתכשך לו צמד ברבורים שחורים, ביישניים ומהירים לנוס. אותו "רַארָה אָוִויס"* של נהרות אוֹסְטְרַלְיָה מיהר להיעלם בפיתולי הוִוימֶרָה, שהִשקה בעיקוליו הגַחֲמָנִיים את האזור הכפרי משובב-הלב. בינתיים נעצרה העגלה על מרבד-דשא שגְדיליו הִשתרבבו מעל זרם המים. שום רַפְסוֹדָה ושום גשר לא היו בנמצא, ובכל זאת צריך היה לעבור. אַיִירְטוֹן חיפש מַעֲבר מים רדודים. כחצי קילומטר במעלה הנהר נִראה הנהר עמוק פחות, ובמקום ההוא החליט לנסות לחצות ולהגיע לגדה הנגדית. הבדיקות העלו שעומק המים שם אינו עולה על מטר אחד.

העגלה יכלה אֵפוא לנוע במים הרדודים בלא להסתכן יתר על המידה.

"אין שום דרך אחרת לחצות את הנהר?" שאל גְלֶנֶרְבַאן את הרב-מלחים.

"לא, מִילוֹרד," השיב אַיִירְטוֹן, "אך המַעֲבר פה אינו נראה לי מסוכן. יעלה בידנו לעבור בו."

"האִם לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן והעלמה גְרַאנְט צריכות לרדת מן העגלה?"

"כלל וכלל לא. רגלם של השְוָורים איתנה, ואני מתחייב שלא יסטו מדרכם."

"קדימה, אַיִירְטוֹן," קרא גְלֶנֶרְבַאן, "אני סומך עליך."

הפָּרָשים הקיפו את העגלה הכבדה, וכאיש אחד נכנסו בעוז-רוח לתוך המים. בדרך-כלל נהגו להקיף את העגלות החוֹצוֹת נהר במים רדודים, בשרשרת חביות ריקות המסייעות להן להחזיק מעמד על פני המים. אולם לא היתה להם חגורת הצלה כזאת; לא נותר להם אלא להשליך את יְהָבָם על תבונתם של השְוָורים, ועל אַיִירְטוֹן שהחזיקם במוֹסרוֹתיהם. ממרומי מושבו שבקִדמת העגלה ניהל אַיִירְטוֹן את צמדי-השְוָורים; מֶק-נַאבְּס ושני מַלָחים פילחו את הזרם המהיר מטרים ספורים לפני העגלה. לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן וג'וֹן מַנְגְלְס, שרכבו משני צִדי העגלה, עמדו דרוכים להושיט סיוע לנוסעות. פָּגָנֶל ורוֹבֶּרְט רכבו במאסף.

עד אמצע הנהר התנהל הכול כשורה. אולם שם העמיקו לפתע המים, והציפו את החישוקים. השְוָורים, שהקרקע החלה נִשמטת מתחת רגליהם, החלו סוטים מדרכם ובנקל היו עלולים למעוד ולסחוף עִמם את כלי-הרכב המתנדנד. אַיִירְטוֹן חירף את נפשו באומץ-לב; הוא נכנס למים, אחז בקרני השְוָורים ואילצם לשוב לנתיבם.

פתאום התרחשה הִתנגשות, שקשה היה לחזותה מראש; נשמע קול פיצוח, והעגלה נטתה על צִדה בזווית מדאיגה; המים הגיעו עד לרגלי הנוסעות; העגלה החלה נסחפת, חֶרֶף מאמציהם של גְלֶנֶרְבַאן וג'וֹן מַנְגְלְס, שנִלְפְּתוּ לסוּלמוֹתיה. היה זה רגע של חרדה גדולה.

למרבה המזל משכו השְוָורים בכל כוחם, והעגלה החלה להתקרב לגדה הנגדית. קרקעית הנהר שבה וגבהה, והסוסים והשְוָורים פסעו עתה על שיפוע מִתְגַבֵּהַ. עד

---

* ביטוי לָטִינִי שפירושו "בן-כנף נדיר".

מהרה אנשים ובעלי-חיים מצאו עצמם על חוף מְבטחים בגדה האחרת, שבעי-רצון אך רטובים.

ואולם, הציר הקִדמי של העגלה נשבר מחמת החבטה, וסוסו של גְלֶנֶרְבַאן איבד את פרסותיו הקִדמיות.

תאונה זו דרשה תיקון מהיר. הכול נעצו אלה באלה מבטים נבוכים, ואז הציע אַיְירְטוֹן לרכוב לתחנת בְּלֶק פּוֹיְנְט, השוכנת כעשׂרים קילומטרים צפונה משם, ולחזור משם עם נַפָּח מְפַרְזֵל.

"צא לדרכך, אַיְירְטוֹן אמיץ-הלב שלי," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "כמה זמן דרוש לך כדי לרכוב לשם ולשוב למחנה?"

"חמש-עשרה שעות בערך," השיב אַיְירְטוֹן, "לא יותר."

"ובכן, צא מיד, ואנו נחנה על גדות הוִוימֶרָה ונמתין לך."

כעבור דקות אחדות נעלם הרב-מלָחים, רכוב על סוסו של וִילְסוֹן, מאחורי מסך צפוף של שיחי מִימוֹסָה.

11.
בֶּרְק וסְטְיוּאַרְט

את שארית היום בילו בשיחות ובסיורים. הנוסעים שוחחו ביניהם, התפעלו ושוטטו על גדות הנהר וִימֶרָה. העֲגוּרים האֲפַרְפָּרים והמַגְלָנִים נמלטו עם התקרבותם, משמיעים את צוויחותיהם הצרודות. ציפור הסֶטֶן חמקה אל בין עֳפָאֶיהָ העליונים של תְּאֵנַת-בר, הזהבונים, הסלעיות, האֶפִּימָקִים ריחפו בין גבעולי הלִילָךְ הנהדרים. פַּרְפּוּרִים נטשו את מלאכת הדַּיִג השִׂגרתית שלהם, ואילו כל משפחת התוּכִּיים המתוּרבתים יותר, ה״בְּלוּ מָאוּנְטֵין״, המעוטר בשבעת צבעי המִנְסָרה, ה״רוֹשִׁיל״ אדום-הראש וצהוב-החזה, ה״לוֹרִי״, שנוצותיו אדומות וכחולות, כולם המשיכו בלהגם מחריש-האוזניים במרומי עצי הגומי המְלַבְלְבִים.

וכך, לעִתים שׂרועים על-גבי העשׂב שעל שׂפת המים המפַכִּים בקול הֶמְיָה דקה, ולעִתים משוטטים כאוות נפשם בינות לשיחי המִימוֹסָה, התפעלו המטיילים מחזיון הטבע המרהיב עד רדת החשיכה. הלילה, שקדמו לו דִמדוּמים חפוזים, הפתיעם במרחק כחצי קילומטר מן המחנה. הם שבו על עִקבותיהם, מכוונים את דרכם לא על-פי כוכב-הצפון, שכמובן, אינו נִראה בחצי הכדור הדרומי, אלא על-פי צלב-הדרום, הזורח בחצי הדרך בין קו-האופק לבין נקודת-המִצְהָר.

מר אוֹלְבִּינֶט ערך את ארוחת-הערב בתוך האוהל. הכול התיישבו אצל השולחן. גוּלַת הכותרת של הארוחה היתה מַטְעַם עשׂוי בְּשַׂר תוּכִּיים, שוִוילְסוֹן צד במיוּמנוּת והרב-טבחים הכינם במיוּמנוּת לא פחותה.

בתום הארוחה חיפשׂו הכול תירוצים כדי שלא לבזבז בשינה את שעותיו הראשונות של לילה כה נָאוֶה. לֵיידי הֶלֶנָה ביקשה את הסכמת כולם והפצירה בפָּגָנֶל שיספר להם את קורותיהם של מגלי אוֹסְטְרַלְיָה הדגולים, סיפור שפָּגָנֶל הבטיחו זה זמן רב.

פָּגָנֶל לא נִזקק להפצרות רבות. שומעיו השׂתרעו להם לרגליו של עץ בַּנְקְסְיָה יפהפה; עד מהרה היתַּמר עשן הסיגרים עד לעֲלְוָוה שנבלעה באפלולית, והגֵיאוֹגְרָף, המסתמך על זיכרונו המדהים, פתח מיד בסיפורו.

״זוכרים אתם, ידידַי, ואף הרב-סרן בוודאי לא שכח, את רשימת הנוסעים הדגולים שבִּשמם נקבתי על סיפונה של *דַנְקֶן*. מכל המבקשים לחדור ללב היבשת, רק בידי ארבעה עלה לחצותה מדרום לצפון או מצפון לדרום, ואלה הם: בֶּרְק בשנים 1860 ו-1861; מֶק-קִינְלִי, בשנים 1861 ו-1862; לַנְדְסְבּוֹרוֹ ב-1862, וסְטְיוּאַרְט באותה שנה ממש. על מֶק-קִינְלִי ולַנְדְסְבּוֹרוֹ אוֹמַר לכם רק דברים מעטים. הראשון יצא מאַדֶלֵייד למִפרץ קַרְפֶּנְטֶרְיָה; והשני, ממִפרץ קַרְפֶּנְטֶרְיָה למֶלְבּוֹרְן, שניהם נשלחו על-ידי הוועדים האוֹסְטְרָלִיִים לחפשׂ את בֶּרְק, שנעלם בלא להותיר אחריו עקבות.

"בֶּרק וסְטיוּאַרט הם שני מגלי-הארצות הנועזים שעליהם מִתעתד אני לדבר, ואני פותח בלא אַקְדָמה.

"רוֹבֶּרט אוֹ'הָארָה בֶּרק, לפנים קצין אִירִי ומפקח-משטרה בקַאסְלְמֵיין, יצא לדרכו ב-20 באוגוּסט 1860, בחסוּת החֶברה המלכוּתית של מֶלְבּוֹרְן. אחד-עשׂר איש התלווּ אליו; וִילְיָאם ג'וֹן וִילְס, אַסְטרוֹנוֹם צעיר ששמו יצא לתהילה, דוֹקטוֹר בֶּקְלֶר, חוקר-צמחים בשם גְרֵיי, קִינְג, איש-צבא צעיר מצבא הודו, לַנְדֶלְס, בְּרָאהֶה וכמה חיילים ילידי הודו. עשׂרים וחמישה סוסים ועשׂרים וחמישה גמלים נשׂאו את הנוסעים, את מִטענם וצֵידה לשמונה-עשׂר חודשים. המשלחת אמורה היתה לנוע תחילה לאורך הנהר קוּפֶּר ולהגיע למִפרץ קַרְפֶּנְטֶרְיָה, על החוף הצפוני. ללא כל קושי חצתה את ערוּצי מַארֵיי וַדַרְלִינְג, והגיעה לתחנת-מֶנִינְדְיֶה, שבגבול שטחי המושבות.

"שם הגיעו הנוסעים למסקנה כי המִטען הרב מכביד עליהם בהתקדמותם. עוּבדה זו ואופיו הקשה של בֶּרק זרעו פֵּירוּד בחבוּרה. לַנְדֶלְס, האחראי על הגמלים, ועִמו כמה עוזרים הוֹדיים, פרשו מן המִשלחת ושבו אל גדות הדַרְלִינְג. בֶּרק המשיך בדרכו הלאה וירד לעבר קוּפֶּרְס קְרִיק, חוֹצֶה בדרכו לעִתים כרי-מרעה מרהיבי-עין ורווּי-מים, ולעִתים דרכים טְרָשיות וצחיחות. ב-20 בנוֹבֶמְבֶּר, שלושה חודשים לאחר יציאתו לדרך, הקים בֶּרק מחסן-צֵידה ראשון על גדות הנהר קוּפֶּר.

"כאן התעכבו הנוסעים לזמן-מה, כֵּיוון שלא מצאו דרך נוחה צפונה, דרך שאַספָּקַת המים בה מובטחת. לאחר קשיים מרובים הגיעו למחנה, וכינו אותו בשם מִבצר וִילְס. את המחנה, המצוּי בחצי-הדרך בין מֶלְבּוֹרְן לבין מִפרץ קַרְפֶּנְטֶרְיָה, הקיפו בגדרות עץ. שם פיצל בֶּרק את חבורתו לשתי קבוצות. האחת, בהנהגתו של בְּרָאהֶה, נועדה להישאר במִבצר וִילְס במשך שלושה חודשים לפחות, אם לא יֶאֶזלו מִצרכי-המזון, ולהמתין לשובה של הקבוצה השנייה. הקבוצה השנייה כללה רק את בֶּרק, קִינְג, גְרֵיי וּוִילְס. הם לקחו איתם שישה גמלים, והצטיידו במִצרכי-מזון לשלושה חודשים, דְהַיינוּ, שלוש-מאות קילוגרמים קמח, עשׂרים קילוגרמים אורז, עשׂרים קילוגרמים קמח שיבולת-שוּעל, מאה קילוגרמים בשׂר סוס מיוּבש, ארבעים קילוגרמים בשר חזיר מוּמלח ושומן, שלושה-עשׂר קילוגרמים של בִּיסְקְוויטים, הכול למען מסע של כאלף קילומטרים הלוך וחזור.

"וכך יצאו ארבעת הגברים לדרך. לאחר חציה מְפָרֶכֶת של מִדבר סלעי, הגיעו אל הנהר אֵייר, הנקודה הרחוקה ביותר שאליה הגיע גם סְטְיוּאַרט בשנת 1845. ואז, נצמדים ככל האפשר לקו-האורך 140°, פנו צפונה.

"ב-7 בִּינוּאָר חצו את חוּג-הגדי תחת שמש קוֹפַחַת; מִקסמי-שָׁווא תיעתעו בהם, לעִתים חסרו להם מי-שתייה, ולעִתים הִרווּ את צימאונם סופות גשמים עזות; אי-פה אי-שם נתקלו בכמה ילידים נָוודים שלא התנכלו להם; הקיצור, דרכם היתה פנויה, לא חסמוה אגמים, נהרות או הרים.

"ב-12 בִּינוּאָר התגלו בכיוון צפון כמה גבעות חַרְסִית, וביניהן ההר פוֹרְבְּס, ושרשרת רִכסי שַׁחַם, הידועים בשם 'הַרֵיינְגֶ'ז'. הדרך נעשׂתה קשה ומתישה. ההתקדמות היתה אִטית. הגמלים סירבו להתקדם; 'עדיין מצויים אנו בלב הַרֵיינְגֶ'ז! הגמלים מזיעים מרוב פחד!' כתב בֶּרק ביומן המסע שלו. ואף-על-פי-כן, בכוח התמדתם, הצליחו להגיע אל גדות הנהר טֶרְנֶר, ואחר-כך לערוּצו העליון של

הנהר פְלִינְדֶרְס, אשר סְטוֹק ראה בשנת 1841 ושנִשפך למִפרץ קַרְפֶּנְטֶרְיָה בינות למסכים של עצי דקל ואֶקָלִיפְּטוּסִים.

"שרשרת של אדמות בִּצָּה העידה על קִרבת האוֹקְיָינוֹס. אחד הגמלים שקע בהן ומת. האחרים סירבו להמשיך הלאה. קִינְג וגְרֵיי נאלצו להישאר עִמם. בֶּרְק וּוִילְס המשיכו במִצעדם צפונה, ולאחר קשיים לא מעטים, המתוארים במעוּרפל ביומני המסע שלהם, הגיעו לנקודה שבה כיסתה גֵיאוּת הים את הבִּצוֹת, אך קצהו של אוֹקְיָינוֹס לא נגלה להם. זה קרה ב-11 בפֶבְּרוּאָר, 1861."

"גברים נועזים אלה לא יכלו, אם כן, להמשיך הלאה?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"לא, גברתי," השיב פָּגָנֶל. "קרקע הבִּצוֹת היתה הולכת ונשמטת מתחת לרגליהם, והם נאלצו לשוב כלעומת שבאו, אל חבריהם במִבצר וִילְס. מה עגומה היתה הדרך חזרה, הַאמינוּ לי! בֶּרְק וחבריו הִזדחלו באפיסת-כוחות עד ששבו ופגשו בגְרֵיי ובקִינְג, ולאחר-מכן ירדה המשלחת כולה דרומה, בנתיב שכבר הלכה בו, ופנתה לעבר קוּפֶּרְס קְרִיק.

"איננו יודעים במדויק את כל התְּלָאוֹת, הסכנות והסבל שהיו כרוכים במסע זה, שכֵּן דווקא אותן רשימות המתארות חלק זה חסרות ביומן המסע של החוקרים. אך בוודאי היה זה נורא.

"ואכן, בחודש אַפְּרִיל, עם הגיעם לעמק קוּפֶּר, שוב לא מנו אלא שלושה. גְרֵיי לא עמד בקשיי הדרך ונָפַח את נשמתו. ארבעה גמלים גָוועו. אך אילו היה בֶּרְק מצליח להגיע למִבצר וִילְס, שבו המתינו לו בְּרָאהֶה ומִצרכים לרוב, הוא וחבריו היו ניצָלים. הם אזרו את שארית כוחותיהם ובמשך כמה ימים עוד המשיכו להִזדחל. ב-21 באַפְּרִיל הבחינו בגדרות העץ של המִבצר; הנה, כבר הם מגיעים אליו!... אך ממש באותו יום, לאחר חמישה חודשים של הַמְתָּנַת-סְרָק, הִסתלק בְּרָאהֶה מן המקום."

"הסתלק!" הצטעק רוֹבֶּרְט הצעיר.

"כן, הסתלק! באותו יום עצמו, איזה צירוף-מקרים גורלי! המכתב שהשאיר בְּרָאהֶה מאחוריו נחתם פחות משבע שעות קודם-לכן! לבֶּרְק לא היה כל סיכוי להדביקו. האוּמְלָלים שהופקרו התאוששו אט-אט בעזרת מִצרכי-מזון שנותרו במחסן. אך הם נותרו ללא אמצעי-תחבורה, ועדיין הפרידו מאתיים וארבעים קילומטרים בינם לבין הנהר דַרְלִינְג.

"אז, בניגוד לדעתו של וִילְס, החליט בֶּרְק לנסות ולהגיע ליישובים האוֹסְטְרָלִיים ליד הר הוֹפְּלֶס, מרחק כמאה קילומטרים ממִבצר וִילְס. הם יצאו אֵפוא לדרך. אחד משני הגמלים שנותרו להם מצא את מותו באחד מיובליו הבּוֹצניים של קוּפֶּרְס קְרִיק; ואילו האחר לא היה מסוגל לעשׂות צעד נוסף; צריך היה לחסלו ולהתקיים מבשׂרו. עד מהרה כילו שלושת האוּמְלָלים את כל מִצרכי-המזון, ונאלצו להתקיים מ'נַארְדוּ', מין צמח-מים שגִבעוליו ראויים למאכל. מחמת חוסר-המים וחוסר-היכולת להובילם, לא יכלו להתרחק מגדותיו של הנהר קוּפֶּר. שׂריפה כילתה את בִּקְתָתם ואת אַבְזרי המחנאוּת שלהם. כלו כל הקִצים! לא נותר להם אלא למות!

"בֶּרְק קרא אליו את קִינְג ואמר לו: 'רק שעות ספורות נותרו לי לחיות; הנה שעוני והנה יומנַי הכתובים. כשאמות, רצוני שתניחו אקדח ביד ימיני ושתשאירו

אותי כמות שהנני, בלי לקבור אותי באדמה!' משֶכִּילה דבריו שוב לא פצה בֶּרְק את פיו. למחרת בבוקר, בשעה שמונה, נָפַח את נשמתו.

"קִינְג, אחוז-אימה ואובד-עצות, יצא לחפש אחר שבט של ילידים. בשובו מצא שגם וִילְס מת. קִינְג עצמו נאסף על-ידי ילידים, ובחודש סֶפְּטֶמְבֶּר באותה שנה גילתה אותו משלחת בראשותו של הוֹוִיט, אשר נשלחה לחפש אחרי בֶּרְק, מֶק-קִינְלִי וְלַנְדְסְבּוֹרוֹ. וכך, אם כן, מארבעת החוקרים שחצו את יבשת אוֹסְטְרַלְיָה שׂרד רק אחד."

סיפורו של פָּגָנֶל הותיר רושם מדכא ברוחם של מאזיניו. הכול הגו ברב-חובל גְרַאנְט, שאולי אף הוא תועה כבֶּרְק ואנשיו בלב אותה יבשת הרת-פּוּרְעָנוּת. כלום עלה בידי ניצולי בְּרִיטַנְיָה לחמוק מן התְּלָאוֹת שקטלו את החלוצים עזי-הנפש? ההקבלה כמו נתבקשה מאליה, עד כי דמעות עלו בעיניה של מֶרִי גְרַאנְט.

"אבי! אבי המִסכן!" מילמלה.

"העלמה מֶרִי! העלמה מֶרִי!" קרא ג'וֹן מַנְגְלְס, "ייסורים אלה הם מנת-חלקם של המבקשים לחדור ללב היבשת! אולם הרב-חובל גְרַאנְט מצוי בידיהם של הילידים, כמו שהיה קִינְג, וכמו קִינְג סופו שיינָצל! הוא מעולם לא היה שרוי בתנאים כה קשים!"

"מעולם לא," הוסיף פָּגָנֶל, "ואני חוזר ואומר לך, עלמתי היקרה, שהילידים האוֹסְטְרָלִיים הם מכניסי-אורחים."

"הלוואי שאלוהים ישמעך!" השיבה העלמה הצעירה.

"ומה בדבר סְטְיוּאַרְט?" שאל גְלֶנֶרְבַאן, שרצה להטות את השיחה מהמחשבות העגומות הללו.

"סְטְיוּאַרְט?" שאל פָּגָנֶל. "הו! סְטְיוּאַרְט שְׁפַר מזלו, ושמו נודע לתהילה בדברי-ימיה של אוֹסְטְרַלְיָה. כבר ב-1848 החל ג'וֹן מֶק-דוּאַל סְטְיוּאַרְט, שהוא בן-ארצכם, ידידַי, להכין את מסעותיו, בהצטרפו לסְטַארְט, שסייר במִדבריות שמִצפון לאַדֶלֵייד. ב-1860, מלווה בשני אנשים בלבד, ניסה סְטְיוּאַרְט לשווא לחדור לתוך יבשת אוֹסְטְרַלְיָה. אך לא איש כמוהו ייפול ברוחו. ב-1 בְּיָנוּאָר 1861 יצא מצֶ'יימְבֶּרְז קְרִיק בראש אחד-עשׂר אנשים נחושים בדעתם, ולא נעצר בדרכו אלא במרחק כמאה קילומטרים ממִפרץ קַרְפֶּנְטֶרְיָה; אולם מלאי המזון שלו אזל, והוא נאלץ לשוב כְּלעומת שבא לאַדֶלֵייד, בלא שיעלה בידו לחצות את היבשת האֵימתנית. ואף-על-פי-כן ניסה פעם נוספת את מזלו, ואירגן משלחת שלישית, שהפעם אמורה היתה להשׂיג את מטרתה המיוחלת.

"בית-הנבחרים של אוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית תמך בהתלהבות במסע גילוי זה, והקציב לו מענק בסך אלפיים לירות שְׁטֶרְלִינְג. הפעם נקט סְטְיוּאַרְט את כל אמצעי-הזהירות שהכתיב לו ניסיונו הקודם. התלווּ אליו חבריו, חוקר-הטבע ווֹטֶרְהָאוּז, תְּרִינְג וקֶקְוִויק, שליווּהו כבר במסעותיו, ווּדְפוֹרְד, אוֹלְד ואחרים, בסך-הכול עשׂרה אנשים. הוא הצטייד בעשׂרים נֹאדות עשויים עור מתוצרת אֲמֶרִיקָה, שקיבולו של כל אחד מהם שלושים ואחד ליטרים. ב-5 באַפְּרִיל 1862 הגיעה המשלחת לעמק נְיוּקַאסְל-ווֹטֶר, מעֵבר לקו-הרוחב 18°, מקום שסְטְיוּאַרְט לא הצליח לעוברו. נתיב מסעם עקב על-פי-רוב אחר קו-האורך 131°, כלומר כשבע מעלות ממערב לנתיב מסעו של בֶּרְק.

"עמק נְיוּקַאסֶל-ווֹטֶר נועד לשַׁמֵּש בסיס יציאה למסעות חדשים. סְטְיוּאַרְט, מוּקף יערות מכל עבר, ניסה לשווא להמשיך בכיוון צפון וצפון-מזרח. כישלון דומה נחל בנסותו להגיע מערבה, אל הנהר וִיקְטוֹרְיָה; סבך שיחים שלא היה אפשר לחצותו חסם כל נתיב יציאה.

"סְטְיוּאַרְט החליט לשנות את מיקום המחנה, ועלה בידו להעבירו מעט צפונה, אל הבְּצוֹת של הוֹוֶר. אז נע מזרחה, ובלב מישורים מדושאים פגש בנחל דֵיילִי, והעפיל לאורך ערוצו עד למרחק כחמישים קילומטרים ממקום מוצאו.

"הנוף הלך ונעשׂה מרהיב; כרי-המרעה היו ודאי משמחים כל סְקווֹטֶר; אֶקָלִיפְּטוּסים ענקיים צמחו שם. סְטְיוּאַרְט המוקסם המשיך הלאה, והגיע לחופי נחל סְטְרֵיינְגְ'וֵויי ורוֹפֶּרְס קְרִיק, שנתגלה על-ידי לֵייכַרְט. מֵימֵיהם זרמו בינות לדקליו המופלאים של אותו אזור טְרוֹפִּי, ובו התגוררו שבטי ילידים, שקידמו את פני החוקרים בסבר פנים יפים.

"מנקודה זו פנתה המשלחת לכיוון צפון וצפון-מערב, מחפשׂת בלב שטחים של אדמות חול וסלעי ברזל את מקורות הנהר אדֶלֵייד, הנשפך למִפרץ וַאן-דִימֶן. הנהר אַדֶלֵייד הלך והתרחב; חופיו הפכו בוצניים; ניכר שהים היה קרוב.

"ביום שלישי, ה-22 ביולי, חנה סְטְיוּאַרְט בבְּצוֹת פְּרֶש-ווֹטֶר לאחר שעלה בידו לחצות את אֵינספור הפלגים שהיו בדרכו. הוא שיגר שלושה מאנשיו כדי לאתר דרכים עֲבִירוֹת. למחרת היום, לאחר שעקפו מִפרצונים שלא היה אפשר לחצותם ונחלצו מן האדמות הבוצניות, הגיעו לרמה מכוסה דשא, שבה גדלו קבוצות של עצי גוּמִי ועצים בעלי קליפה סיבית. סִיעוֹת של אווזים, מַגְלָנִים וציפורי-מים פראיות ריחפו שם. ילידים לא נראו כלל, אך הם הבחינו בתִמרות עשן ממחנות מרוחקים.

"ב-24 ביולי, תשעה חודשים לאחר צאתו מאַדֶלֵייד, בשמונה ועשׂרים בבוקר, יצא סְטְיוּאַרְט צפונה; הוא התכוון להגיע לים עוד באותו היום; הנוף היה הררי קְמֵעה, זרוע מחצבי-ברזל וסלעי-געש; העצים הלכו וקטנו, כטִבעה של צמחייה הגדֵלה ליד הים; עמק-סחף נפרשׂ לפניהם, ומסך שיחים נמוכים בעברו השני. סְטְיוּאַרְט שמע בבירור שאון גלים מתנפצים, אך לא אמר דבר לאנשיו. הם חדרו לסבך שׂיחים, חסום בזַלְזַלֵּי גפן-בר.

"סְטְיוּאַרְט פסע כמה צעדים נוספים, והנה עומד הוא על שׂפת האוֹקְיָינוּס ההוֹדִי! 'הים! הים!' זעק תְּרֵינְג הנִדהם. האחרים באו במרוצה, ושלוש קריאות הֵידד קידמו בברכה את פני האוֹקְיָינוּס ההוֹדִי.

"בפעם הרביעית נחצתה יבשת אוֹסְטְרַלְיָה!

"כדי לקיים את הבטחתו למושל, סֵר רִיצַ'רְד מֶקְדוֹנֶל, טבל סְטְיוּאַרְט את רגליו, ורחץ את פניו וידיו בגלֵי-הים. אחר-כך שב אל העֵמק וחקק את ראשי-התיבות של שמו – ג' מ' ד' ס'. מחנה הוּקם בסמוך לפלג קטן שמימיו מְפַכִּים.

"למחרת יצא תְּרֵינְג לסיור, כדי לבדוק אם אפשר להגיע מכיוון דרום-מערב לשפך הנהר אַדֶלֵייד; אך האדמה היתה בוצית מדי לסוסים, והם נאלצו לוותר על התוכנית.

"אוֹ-אז בחר סְטְיוּאַרְט בעץ נִישׂא במַעֲרֵה היער, קצץ את ענפיו התחתונים,

ועל פסגת צמרתו הניף את דגל אוֹסְטְרַלְיָה. על קליפת העץ חקק את המלים האלה: במרחק שלושים סנטימטרים דרומה עליך לחפור בקרקע.

"אם יחפור אי-פעם נוסע כלשהו באדמה במקום המצוין, ימצא קופסת פח, ובתוכה מִסמך שמִלותיו חרוטות בזיכרוני:

מסע החקר הגדול
וחציית יבשת אוֹסְטְרַלְיָה
מדרום לצפון

הנוסעים, ובראשם ג'וֹן מֶק-דוּאַל סְטְיוּאַרְט, הגיעו לכאן ב-25 ביולי 1862, לאחר שחצו את אוֹסְטְרַלְיָה כולה למן הים הדרומי ועד לחופי האוֹקְיָינוּס ההוֹדִי, בעוברם דרך מרכז היבשת. הם יצאו מאַדֶלֵייד ב-26 באוֹקְטוֹבֶּר 1861, וב-21 בְּיָנוּאָר 1862 עזבו את הנקודה המיושבת האחרונה במושבה, בדרכם צפונה. לציון האירוע המוצלח הזה הניפו כאן את דגל אוֹסְטְרַלְיָה, ועליו שמו של ראש-המִשלחת. סוף טוב הכול טוב. אֵל נְצוֹר המַלְכָּה.

"אחר-כך מִתנוֹסְסוֹת חתימותיהם של סְטְיוּאַרְט וחבריו למסע.

"כך צוין האירוע החשוב, שהיכה גלים בעולם כולו."

"האִם שבו וחזו אנשים אמיצים אלה בידידיהם מן הדרום?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"כן, גברתי," השיב פַּגַנֶל. "כולם; אך לא בלי מסֶכֶת תְּלָאוֹת אכזרית. וסְטְיוּאַרְט נפגע יותר מכולם; שעה שהחל במסע החזרה לעבר אַדֶלֵייד פגעה הצַּפֶּדֶת באורח חמור בבריאותו. בתחילת סֶפְּטֶמְבֶּר היתה מחלתו חמורה כל-כך, עד כי לא סבר עוד שיזכה לשוב ולראות אזורים מיושבים. הוא לא יכול לשבת באוכף, ואת הדרך עשׂה שכוב במעין ערסל תלוי בין שני סוסים. בשַׁלְהֵי אוֹקְטוֹבֶּר החל יורק דם, ונדמה היה כי קִצו קָרֵב. הם הרגו סוס כדי לבשל לו מרק בשׂר; ב-28 באוֹקְטוֹבֶּר כבר חשב שבאה שעתו האחרונה, אך פתאום התחוללה תפנית חיובית במחלתו, והוא התאושש. ב-10 בדֶּצֶמְבֶּר הגיעה החבורה הקטנה ליישובים הראשונים.

"ב-17 בדֶּצֶמְבֶּר נכנס סְטְיוּאַרְט לאַדֶלֵייד, לקול תְּשׁוּאוֹתיהם של התושבים הנִלהבים. אך בריאותו עדיין היתה לקויה מאוד, ועד מהרה, לאחר שהוענק לו עיטור הזהב מִטעם החֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה, עלה על האונייה אִינְדוּס, וחזר לסְקוֹטְלַנְד, מְכוֹרָתוֹ האהובה, ושם נפגוש בו בשובנו*."

"זהו אדם שניחן בעוצמה רוחנית שאין חזקה ממנה," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "ועוצמה זו חזקה יותר מהכוח הגופני, ומוליכה להגשמת מִפעלות גדולים. סְקוֹטְלַנְד גֵאה, ובצדק, על שהוא מִבְּחִירֵי בניה."

"ומאז סְטְיוּאַרְט," הוסיפה לשאול לֵיידי הֶלֶנָה, "האִם היו עוד ניסיונות לגַלות דברים חדשים?"

---

* ואכן, ז'ָק פַּגַנֶל נפגש עם סְטְיוּאַרְט בשובו לסְקוֹטְלַנְד. אך לא לזמן רב. סְטְיוּאַרְט נפטר ב-5 ביוני 1866, בבית צנוע בנוֹטִינְגְהֶם-הִיל.

"אמנם כן, גברתי," השיב פָּגָנֶל, "תכופות סיפרתי לכם על לֵייכַרְט. חוקר זה ערך עוד קודם-לכן, בשנת 1844, מסע ראוי לציון בצפונה של אוֹסְטְרַלְיָה. ב-1848 פתח במסע נוסף בכיוון צפון-מִזרח. ומאז, זה שבע-עשׂרה שנים שנעלמו עִקבותיו. בשנה שעברה ערך חוקר-הטבע הנודע, דוֹקְטוֹר מוּלֶר מִמֶּלְבּוֹרְן, מִבצע התרמה שנועד לממֵן הוצאותיה של משלחת. התרמה זו הסתיימה חיש מהר, וחבורה של ארבעה סְקְווֹטֶרִים נועזים, ובראשם מֶק-אִנְטַיֵיר הנבון והאמיץ, עזבה ב-21 ביוּני 1864 את כרי-המרעה של הנהר פָּארוּ. וכעת, בעודי מְדבר בוודאי העמיקה אל לב היבשת, בחיפושׂיה אחר לֵייכַרְט. מי ייתן ותצליח במשׂימתה, והלוואי שנצליח גם אנו לשוב ולמצוא ידידים כה יקרים ללִבנו!"

כך הסתיים סיפורו של הגֵיאוֹגְרָף. השעה היתה מאוחרת. הכול הודו לפָּגָנֶל, ועד מהרה נרדמו בשלווה לקול שריקותיה של ציפור-השעון הנחבאת בעַלְוָותָם של עצי הגוּמִי הלבנים, שהיתה נוֹקֶשֶׁת בדייקנות את שְׁנִיוֹתיו של הלילה הקסום.

• 12 •
מסילת-הברזל ממֶלְבּוֹרן לסַנְדְהֶרְסְט

בחשש-מה ראה הרב-סרן את אַיְרְטוֹן יוצא ממחנה וִימֶרָה כדי להזעיק נַפָּח מתחנת בְּלֶק פּוֹיְנְט. אך הוא הִצניע את חשדותיו האישיים והסתפק בפקיחת עין על הנעשה בקִרבת הנהר. שלוותו של האזור הכפרי הרוגע לא הוּפרה, ואחרי שעות לילה ספורות שבה ונִגלתה השמש מעל לאופק.

ואילו גְלֶנֶרְבַאן, מצִדו, חשש רק מדבר אחד, שמא ישוב אַיְרְטוֹן בידיים ריקות. אם לא יימָצאו בעלי-מלאכה, לא תוכל העגלה לשוב לדרכה. המסע עלול להתעכב כמה ימים, וגְלֶנֶרְבַאן, שהיה להוט להצליח ונִכסף להגיע למטרתו, לא היה משלים עם עיכוב שכזה.

למרבה המזל לא ביזבז אַיְרְטוֹן את זמנו, ומאמציו לא היו לריק. למחרת עם עלות השחר שב בלִוויית אדם, שטען כי הוא נַפָּחה של תחנת בְּלֶק פּוֹיְנְט. היה זה גְבַרְתָן חסון, גבה-קומה, אולם בעל חזות שפֵלה וחייתית, שלא דיברה בשִבחו. אך ככלות הכול, מה זה משנה אם יודע הוא היטב את מלאכתו? על כל פנים, הוא לא פצה את פיו ולא שִחֵק את שפתיו במִלים מיותרות.

"האם הוא בעל-מלאכה טוב?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס את הרב-מלחים.

"אינני מכיר אותו יותר ממך. רב-חובל," השיב אַיְרְטוֹן, "נחיה ונראה."

הנַפָּח ניגש למלאכה. על-פי הדרך שבה תיקן את צירה הקִדמי של העגלה, ניכר בו כי הוא איש-מקצוע. הוא עבד בזריזות ובעוצמה לא מצויה. הרב-סרן הבחין שפרקי-ידיו שׂרוטים מאוד ומוקפים מעֵין טבעת מושחרת של דם קרוש. זה היה סימן לפציעה שנגרמה לא מכבר, ושרווּליה של חולצת הצמר הזולה שלבש לא הצליחו להסתירה. מֶק-נַאבְּס חקר את הנַפָּח בדבר הפצעים הפתוחים, אשר בוודאי הכאיבו לו מאוד. אך הלה לא השיב דבר והמשיך במלאכתו. מִקץ שעתיים תוקנו כל נִזקי העגלה.

אשר לסוסו של גְלֶנֶרְבַאן, הוא פּוּרְזַל חיש מהר. הנַפָּח טרח להצטייד מבעוד מועד בפְּרָסוֹת מוכנות למִסמוּר. לפְּרָסוֹת אלה היה סימן-היכר מיוחד, שלא חמק מעיניו של הרב-סרן: מִתְאָר גס של עלֵה-תִלְתָן חרוט בקווים גסים בחלקה הקִדמי של הפַּרְסָה. מֶק-נַאבְּס הראה זאת לאַיְרְטוֹן.

"זהו הסמל המסחרי של בְּלֶק פּוֹיְנְט," השיב הרב-מלחים. "הוא מאפשר לעקוב אחר סוסים המתרחקים מן התחנה, ולהבחין בינם לבין סוסים אחרים."

הסוס, כאמוּר, פּוּרְזַל במהירות. אחר-כך תבע הנַפָּח את שׂכרו והסתלק בלא לפצות את פיו.

אחרי כמחצית השעה כבר היו הנוסעים צועדים בדרך. מעֵבר לְמְשוּכוֹת המִימוֹסָה הִשׂתרע מרחב פתוח למדי, שאכן היה ראוי לשמו, "אוֹפֶּן פְּלֵיין"*. בין השיחים, העשׂבים הגבוהים ומִכלאות הקֶלוֹנְסָאוֹת, שבתוכן היו מקובצים עדרים רבים, היו פזורים אי-אלה שברים של אבני קְוַוארְץ וסלעי ברזל. קילומטרים סְפוּרים הלאה משם חרצו גלגלי העגלה תלמים עמוקים באדמת הבִּצה, שבה פִּיכּוּ קְרִיקִים – פלגי-אכזב חבויים-למחצה מאחורי מסך של קני-סוף ענקיים. אחר-כך נסעו לצִדן של לָגוּנוֹת רחבות-ידיים ומלוחות, שתהליך הִתְאַדוּתן היה בעיצומו. המסע התנהל ללא קשיים מיותרים, ויש לציין, גם ללא שִׁעמוּם.

לֵיידי הֶלֶנָה הזמינה את הפָּרשים לבקרה, כל אחד לפי תורו, שכֵּן טְרַקְלִינָהּ היה צר מלהכיל את כולם. כך יכול כל אחד להינפש מהרכיבה, ולהִתבדר בשׂיחה עם האשה החביבה הזאת. לֵיידי הֶלֶנָה, ולצִדה העלמה מֶרִי, היו מארחות למופת בביתן הנייד. בהזמנות היומיומיות הללו לא נפקד מקומו של ג'וֹן מַנְגְלְס, ובשׂיחתו הטבועה בחותם הרצינות הקלה היה כדי לשעשען.

וכך חצו באלכסון את דרך מרכבות-הדואר מקרוֹאוּלֶנְד להוֹרְשַׁאם, דרך מאובקת מאוד, שהולכי-רגל ממעטים להשתמש בה. כשהיו בעיבּוּרֵי מחוז טַלְבּוֹט, עברו בסמוך לרכסי גבעות נמוכים למדי, ועם ערב הגיעה החבורה מרחק כחמישה קילומטרים ממֶרִיבּוֹרוֹ. גשם דק החל יורד; בכל ארץ אחרת היה הגשם מרטיב את הקרקע, אך כאן ספג האוויר את הרטיבות באורח-פלא, והמחנה כמעט לא נרטב.

למחרת, ה-29 בדֶצֶמְבֶּר, התעכב מסעם במידת-מה בשל רצף של תִּלים, שיצרו מעֵין שְׁוַוייץ בזְעֵיר-אַנְפִּין. אז החלו עליות וירידות, וטַלְטֵלוֹת לרוב, כלל וכלל לא נעימות. הנוסעים עשׂו מקצת הדרך בהליכה, אך לא התלוננו על כך.

בשעה אחת-עשׂרה בבוקר הגיעו ליישוב גדול למדי בשם קַרְלְסְבְּרוּק. כדי להרוויח זמן היה אַיִירְטוֹן בדעה שיש לעקוף את העיר בלא להיכנס לתוכה. גְלֶנֶרְבַאן סבר גם הוא כמוהו, אך פָּגָנֶל, שתמיד הִתְאָבָה לראות דברים מעניינים, הִשׁתוֹקֵק לבקר בקַרְלְסְבּרוּק. לפיכך הניחו לו לעשׂות כרצונו, בעוד העגלה ממשיכה לאִטה במסעה.

כמנהגו נטל עִמו פָּגָנֶל את רוֹבֶּרְט. הביקור בעיירה היה חפוז, אך היה בו כדי להקנות לפָּגָנֶל מוּשׂג מדויק על הערים האוֹסְטְרָלִיוֹת. היו בעיר בַּנְק, בית-משפט, שוּק, בית-ספר, כְּנֵסִייה וכמאה בתי לבֵנִים, אחידים בצורתם. העיר היתה דמוּית-ריבוע ומחולקת, על-פי השיטה האַנְגְלִית לרחובות מקבילים. אין דבר פשוט מזה, או משעמם מזה. כשהעיר מתרחבת מאריכים את הרחובות כשם שמאריכים מִכנסי ילד שגדל, וכך הסִימֶטְרִיָה הראשונית אינה נִפְגֶמֶת.

פעילות רבה ניכרה בעיר, תכונה אופיינית לערים אלה, שרק אתמול נוסדו. דומה כי באוֹסְטְרַלְיָה צומחות הערים בדומה לעצים, בחסדי חום השמש. אנשים עסוקים התרוצצו ברחובות; מְשַׁגְּרֵי זהב נִדחקו במִשׂרדים שאליהם היתה מגיעה המתכת היקרה, תחת מִשמר של שוטרים-ילידים, ממפעלי בֶּנְדִיגוֹ והרי אַלֶכְּסַנְדֶר. רק דבר אחד הניע את האנשים האלה – בֶּצַע-כסף! הזרים חלפו בקרב האוכלוסייה העמֵלה בלא שהבחינו אפילו בנוכחותם.

---

* באנגלית: מישור פתוח.

לאחר שבילו שעה בשוטטות בחוצות קַרְלְסְבְּרוּק, שבו השניים והצטרפו לחבריהם, חולפים דרך אזור כפרי מעובד בקפידה. כרי-מרעה ארוכים, המכוּנים בשם "שפֵלות נמוכות", הִשׂתרעו בזה אחר זה, ובהם אֵינספור עדרי כבשׂים ובִקתות רועים. ואז, ללא מַעֲבר הדרגתי, בפתאומיות המאפיינת את הנוף האוֹסְטְרָלִי – נִגלה המִדבר. גבעות סִימְפְּסוֹן והר טָארָאנְגוֹאֶר ציינו את הנקודה הדרומית ביותר של מחוז לוֹדוֹ, הנושקת לקו-האורך 144°.

לפי שעה טרם נִתקלו בדרכם אף לא באחד מאותם שבטי ילידים, החיים חיי-פרא. גְלֶנֶרְבַאן כבר שאל את עצמו אם יֵיעדרו האוֹסְטְרָלִים המקומיים מאוֹסְטְרָלְיָה, כפי שנעדרו האִינְדְיָאנִים ממחוזות הפַּמְפָּה בּאַרְגֶנְטִינָה. אך פָּגָנֶל סיפר לו כי באזורים אלה פוקדים הפראים בעיקר את השפֵלות של מַארֵיי, מרחק מאה ושישים קילומטרים מזרחה משם.

"אנו הולכים וקרֵבים לארץ-הזהב," אמר. "בתוך יומיים נחצה את האזור העשיר במחצבים של הר אַלֶכְּסַנְדֶר. בשנת 1852 פשטו עליו סיעות של כּוֹרים. הילידים נאלצו להימלט אל המִדבריות הפנימיים. אף אם אין הדבר ניכר, אנו מצויים בלב ארץ מיושבת, ועוד היום תחצה דרכנו את מסילת-הברזל המחברת בין חבל מַארֵיי לים. ואכן, יש לציין, ידידַי, כי מסילת-הברזל באוֹסְטְרַלְיָה נראית לי תופעה מפתיעה מאין כמוה!"

"ומדוע, פָּגָנֶל?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"מדוע? משום שיש בזאת איזו סתירה! הו! אני יודע שאתם, הרגילים להתנחל במושבות מעֵבר לים, אתם, שיש לכם חוטי טֶלֶגְרָף חשמלי ותערוכות בֵּינְלְאוּמִיּוֹת בְּנְיוּ-זִילַנְד, בשבילכם הכול פשוט! אך אותי, כצָרְפָתִי, הדבר מבלבל ומשבֵּש את כל מושׂגי על אוֹסְטְרַלְיָה!"

"משום שאתה מביט אל העבָר ולא אל ההוֶה," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס.

"נכון," אמר פָּגָנֶל, "אך קטרים הצוֹנְפִים במרחבי מִדבריות, תִמרות קיטור המִתְלַפְּפוֹת סביב ענפי מִימוֹסוֹת ואֶקָלִיפְּטוּסִים, קיפודי-נמלים, בַּרְווָזָנִים וקָזוּאָרִים הָנָסים מפני הרכבות המהירות, פראים העולים על רכבת האֶקְסְפְּרֶס בשעה שלוש וחצי כדי להגיע למֶלְבּוּרְן, לקִינְטוֹן, לקַאסְלְמֵיין, לסָנְדְהֶרְסְט או לאֶצ'וּקָה, בכל אלה יש כדי להפתיע כל אדם, זולת אַנְגְלִי או אַמֶרִיקָנִי. שִׁירַת המִדבר מִתפּוֹגֶגֶת לנוכח מסילות-הברזל שלכם!"

"אין זה חשוב, כל עוד הדבר תורם לבוא הקִדמה!" השיב הרב-סרן.

צפירה עזה קטעה את הוויכוח. הנוסעים נמצאו כדי קילומטר וחצי ממסילת-הברזל. קטר שבא מן הדרום, והיה מתנהל באִטיות, נעצר בדיוק בהצטלבות מסילת-הברזל והדרך שבה נעה העגלה.

מסילת-ברזל זו, כפי שסיפר פָּגָנֶל, חיברה את בירת וִיקְטוֹרְיָה לאזור מַארֵיי, שהוא הגדול בנהרות אוֹסְטְרַלְיָה. נהר כביר זה, שסְטְיוּאַרְט גילהו בשנת 1828, נובע בּאַלְפִּים האוֹסְטְרָלִיים, מתרחב לאחר שהוא מִתמזג במימי הנהרות דַרְלִינְג ולַאכְלָן, זורם לאורך הגבול הצפוני של חבל וִיקְטוֹרְיָה, וסופו שהוא נשפך במִפרץ אֶנְקַאוּנְטֶר, סמוך לאַדֶלֵייד. הנהר מַארֵיי חוצה חבלי-ארץ דשֵנים ופוריים, ויישובי סְקְווֹטֶרְס לרוב שוכנים לאורכו, בזכות אמצעי-התחבורה הנוח שמאפשרת מסילת-הברזל המתחברת למֶלְבּוּרְן.

באותה עֵת היה אורך מסילת-הברזל בין מֶלבּוֹרן לבין סַנְדְהֶרְסְט כשמונה-מאות קילומטרים, והיא שירתה גם את קִינְטוֹן וקַאסְלְמֵיין. חלק מן המסילה, שעדיין היה בתהליך בנייה, התמשך עד אֶצ׳וּקָה, מרחק כמאה קילומטרים. זוהי בירת המושבה רִיבֶרַיְין, שנוסדה באותה שנה על שפת הנהר מַארֵיי.

קו-הרוחב ה-37° חוצה את מסילת-הברזל כמה קילומטרים אחרי קַאסְלְמֵיין, ליתר דיוק בקַמְדֶן-בְּרִידְג׳, גֶשֶר שנמתח מעל הנהר לוּטוֹן, שהוא אחד מיובליו הרבים של המַארֵיי.

לעֵבר נקודה זו כיוון אַיְירְטוֹן את העגלה. הפָּרשים, שהיו מסוקרנים מאוד, הקדימו אותו והִרשו לעצמם דהירה קלה עד לגשר קַמְדֶן. ואכן המון רב היה נוהר לעֵבר גשר המסילה. תושבי היישובים הקרובים עזבו את בתיהם, הרועים הותירו את עדריהם ללא השגחה וכולם הצטופפו לצִדי המסילה. צעקות חוזרות ונִשנות נשמעו מכל עבר: ״אל המסילה! אל המסילה!״

מן הסתם התרחש אירוע חמור כלשהו, והוא שחולל את ההתרגשות הזאת. ואולי אף היה זה אסון גדול.

גְלֶנֶרְבַאן האיץ בסוסו ודהר בלִוויַית עמיתיו. כעבור כמה רגעים הגיע לגשר קַמְדֶן, ושם הבין סוף-סוף את פשר ההתקהלות.

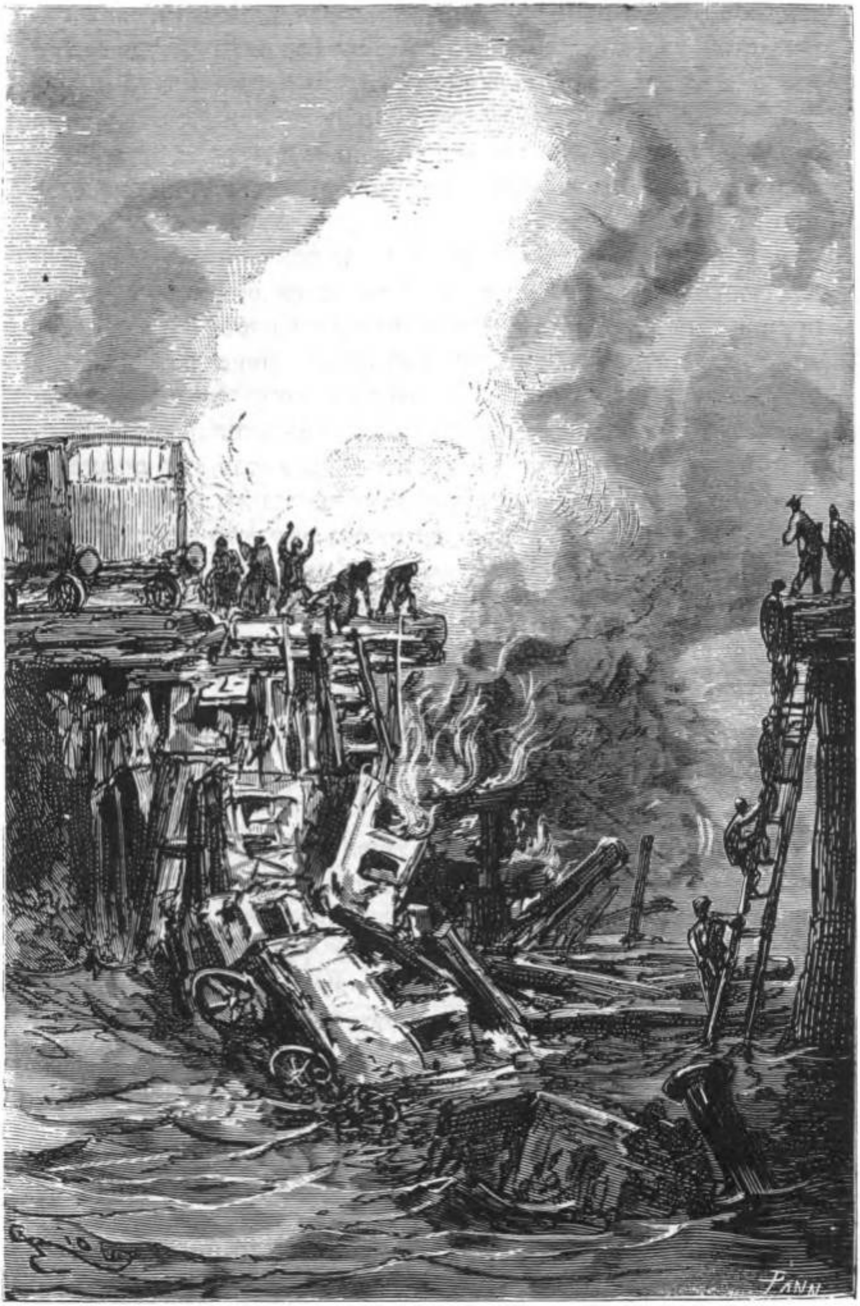
אכן אירע אסון נורא; לא היתה זאת התנגשות רכבות; רכבת שירדה מן הפסים הידרדרה מטה, על קרונותיה וקטרה. ייתכן שהגשר קרס תחתיו מחמת משקל הקטר והקרונות, ואולי ירדה שיירת הקרונות מן הפסים בעצמה. חמישה מתוך שישה קרונות הוטלו למטה, לערוצו של הנהר לוּטוֹן בעִקבות הקטר. רק הקרון האחרון, שניצַל בדרך נס בזכות הִתנתקות השרשרת, נותר על המסילה, ורק כפֶסַע בינו לבין התהום. למטה נראה גיבוב אימתני של סְרָנים מושחרים ומעוקמים, של ארגזים מנופצים, של פסים כפופים ושל אַדְנֵי-מסילה מפוחמים. שבריו של דוד הקיטור, שהתפוצץ עם החבטה, נָפוֹצו למרחקים עצומים. גְבָב העצמים המעוּותים עדיין בער, ותִמרוֹת קיטור ועשן שחור הִתְאַבְּכוּ השמַיְמה. לאחר הצניחה המזוויעה פרצה דלֵיקה מזוויעה עוד יותר! כתמי דם גדולים, איברים תלושים, בּתְרֵי גופות מפוחמות היו פזורים סביב, ואיש לא העז לאֱמוד את מִספר הקורבנות שנערמו מתחת לגל ההריסות.

גְלֶנֶרְבַאן, פָּגָנֶל, מֶק-נַאבְּס ומַנְגְלְס התערבו בקהל והקשיבו לשיחות הנרגשות. הכול ביקשו לתת הסבר לאסון, ובתוך כך עסקו בפעולות הצלה.

״הגשר התמוטט!״ אמר אחד.

״התמוטט!״ השיבו לו אחרים. ״הוא לא התמוטט כלל, כֵּיוון שהוא עדיין שלם. שכחו לסגור את שני חלקיו לפני מעֲבר הרכבת. זה הכול.״

אכן, היה זה מאותם גשרים מסתובבים, שנוהגים לפותחם לפני ספינות הנהר. האם שכח השומר, מתוך רַשְׁלָנוּת נִפשעת, לנעול את שני חלקיו, וטור הקרונות שדהר במלוא מאוצו, ואשר המסילה נשמטה לפתע מתחתיו, הידרדר לתוך ערוץ הלוּטוֹן? היתה זו השערה סבירה לחלוטין, שכֵּן בעוד מחצית הגשר נחה מתחת לתל הקרונות המחוצים, הרי המחצית האחרת, שנמשכה אל הגדה השנייה, עדיין היתה תלויה ללא פגע על שרשרותיה. לא היה מקום לספק; חוסר תשׂוּמת-הלב מצד השומר הוא שגרם לאסון.

איש לא העז לאמוד את מספר הקורבנות שנערמו מתחת לגל ההריסות

התאונה אירעה במשך הלילה והקרונות היו של רכבת-אֶקְסְפְּרֶס מִספר 37, שיוצאת ממֶלְבּוֹרן בשעה אחת-עשׂרה ארבעים וחמש. בשלוש ורבע לפנות-בוקר בקירוב, כעשׂרים וחמש דקות לאחר שיצאה מתחנת קַאסְלְמֵיין, הגיעה הרכבת לגשר קַמְדֶן, ושם אירע האסון. נוסעי הקרון האחרון ועובדיו יצאו חיש מהר להזעיק עזרה; אך הטֶלֶגְרָף, שעמודיו היו מוטלים על הקרקע, לא פעל. רק לאחר שלוש שעות הגיעו שלטונות קַאסְלְמֵיין לאתר האסון. מלאכת ההצלה החלה אֵפוא רק בשש בבוקר, בניהולו של מר מִיטְשֶׁל, המושל הכללי של המושבה, ועִמו יחידת אנשי-משטרה ובראשה קצין. המתיישבים ועובדיהם חשו לעזרתם, ותחילה עמלו על כיבוי הדליקה, שאיכּלה את גיבוב השברים בעוצמה שאין לבולמה. כמה גוויות, שלא היה אפשר לזהותן, הונחו על דֶיֶיק המסילה. אך לא היתה כל תקווה לחלץ מישהו בחיים מתוך הכִּבְשָׁן. האש השלימה עד מהרה את מלאכת ההרס. מנוסעי הרכבת, אשר מִניינם הכולל לא היה ידוע, נותרו בחיים רק עֲשָׂרה, וכולם מן הקרון האחרון. הנהלת חברת הרכבות שיגרה קטר כדי להחזירם לקַאסְלְמֵיין.

בינתיים הציג עצמו גְלֶנֶרְבַאן בפני המושל הכללי, ושוחח עִמו ועם קצין-המשטרה. האחרון היה גבר גבה-קומה וכחוש, שניחן בקור-רוח בלתי-מעורער, ואף אם היה שמץ של רגישות בלִבו פנימה, לא גילה דבר כלפי חוץ. לנוכח האסון נהג כמָתֶמָטִיקאי הניצב לפני בעיה; הוא ניסה לפותרה ולגלות את הנעלם. למִשמע דבריו של גְלֶנֶרְבַאן: "איזה אסון נורא!" השיב הקצין בשלווה.

"אין זה הנורא ביותר, מִילוֹרד."

"אין זה הנורא ביותר!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן, שהוּכה בהלם לנוכח תשובתו. "ומה יכול להיות נורא יותר מאסון?"

"פֶּשע!" השיב בקור-רוח קצין-המשטרה.

בלא לחַוות דעתו על אופן התבטאותו, סב גְלֶנֶרְבַאן לעֵבר מר מִיטְשֶׁל ונעץ בו מבט תוֹהֶה.

"אמנם כן, מִילוֹרד," השיב המושל הכללי. "חקירתנו הוליכה אותנו למסקנה הוודאית שהאסון נגרם כתוצאה ממעשׂה פשע. קרון המִטען האחרון נִשדד. חמישה או שישה פושעים התקיפו את הנוסעים שנותרו בחיים. הגשר נפתח בזדון ולא מתוך רשלנוּת, ואם נסמיך עובדה זו להיעלמו של השומר, יש להסיק את המסקנה שעלוב-הנפש הזה עשׂה יד אחת עם הפושעים."

למִשמע מסקנתו של המושל הכללי הניד קצין-המשטרה בראשו.

"אינך שוּתף לדעתי?" שאלו מר מִיטְשֶׁל.

"לא, בכל הנוגע לחלקו של השומר בפשע."

"ובכל זאת," המשיך המושל בשלו, "השתתפותו של השומר בפשע מאפשרת לייחס את המעשׂה לפראים המשוטטים באזורי הכפר סמוך לנהר מַארֵיי. ללא עזרת השומר, לא היו הפראים מסוגלים לפתוח את הגשר המִסתובב, שמַנְגְנוֹנוֹ נִשגב מבִּינָתָם."

"אמת," אמר קצין-המשטרה.

"ומלבד זאת," הוסיף מר מִיטְשֶׁל, "יש לנו דיווח של סַפָּן שספינתו חלפה מתחת לגשר קַמְדֶן בעשׂר וארבעים בערב, כי הגשר שב ונסגר כדת וכדין לאחר מֵעָברו."

"מצוין."
"ולפיכך, שותפותו בעבירה של השומר נראית לי מוכחת בצורה שאינה מַשתמעת לשתי פנים."
אך קצין-המשטרה המשיך להניד בראשו לשלילה בתנועה מתמשכת.
"ובכן, אדוני," אמר לו גְלֶנֶרְבַאן, "אינך מייחס את הפשע לפראים?"
"ודאי שלא."
"ולמי, אם כן?"
באותו רגע קמה מהומה גדולה למדי במרחק חצי קילומטר לערך במעלֵה הנהר. נוצרה שם התקהלות שהלכה ותפחה במהירות, ועד מהרה התפשטה עד לתחנה. במרכזה של ההתקהלות היו שני אנשים שנשאו גופה. היתה זו גופתו של השומר, שכבר הספיקה להתקרר. הוא נרצח בדקירת פִּגְיוֹן בלִבו. הרוצחים גררו את הגופה הרחק מגשר קַמְדֶן, כדי להוליך שׁוֹלָל את המשטרה בגישושי החקירה הראשוניים. גילוי זה אישר לחלוטין את השערותיו של קצין-המשטרה. לפראים לא היתה יד בפשע.
"אלה שביצעו את המעשׂה," אמר קצין-המשטרה, "מוּרְגָלים בשימוש במכשיר הקטן הזה." ותוך כדי דיבורו הציג זוג "דַארְבִּיז", מין אזיקים העשׂויים צמד טבעות ברזל ומצוידים במַנְעוּל.
"בתוך זמן קצר," הוסיף הקצין, "יהיה לי העונג להגיש להם זוג צמידים זה שי לשנה החדשה."
"אם כן, אתה חושד... "
"באנשים ש'נסעו בחינם באוניות הוד-מלכותה'."
"מה, ב'קוֹנְוִיקְטְס'*!" הצטעק פָּגָנֶל שהכיר את צורת-ההשאלה הנהוגה באשר לפושעים-המוּגְלים במושבות אוֹסְטְרַלְיָה.
"ואני סברתי לתוּמי," העיר גְלֶנֶרְבַאן, "כי לפושעים אין זכות ישיבה בחבל וִיקְטוֹרְיָה?"
"הֲבָלים!" ענה קצין-המשטרה, "אם אין להם זכות זו, הם נוטלים אותה לעצמם! הם נמלטים מפעם לפעם, ואם אינני טועה, הללו באו היישר מפֶּרְת'. ובכן, אתם יכולים להיות בטוחים, הם ישובו לשם במהרה."
מר מִיטְשֶׁל אישר בהינֵד-יד את דבריו של קצין-המשטרה. באותו רגע הגיעה העגלה להצטלבות הדרך והמסילה. גְלֶנֶרְבַאן ביקש לחסוך מן הנוסעות את החיזיון הנורא של גשר קַמְדֶן, ולפיכך בירך את המושל הכללי לשלום ואוֹתֵת לחבריו ללכת בעִקבותיו.
"אין זו סיבה מספקת לקטוע את מסענו," אמר.
כשהגיעה העגלה, סיפר גְלֶנֶרְבַאן לְלֵיידי הֶלֶנָה כי מדובר בתאונת-רכבות, ולא סיפר שהיא נגרמה בעֶטְיוֹ של מעשׂה-פשע. הוא גם לא הזכיר את דבר הימצאה של כְּנוּפְיית פושעים באזור, וגמר אומר לעַדְכֵּן רק את אַיְירְטוֹן. אחר-כך חצתה החבורה הקטנה את מסילת-הברזל כמה מאות מטרים מהגשר במעלֵה הנהר, והמשיכה בדרכה מזרחה.

---

* באנגלית: אסירים-מוּגְלים.

13.

פרס ראשון בגֵיאוֹגְרַפְיָה

גבעות אחדות הִבליטו את צלליתן המוארכת על פני האופק וחתמו בכך את המישור, כשלושה קילומטרים ממסילת-הברזל. עד מהרה התנהלה העגלה בגאיות צרים וּבפיתוליהם הגַחֲמָנִיים. בקצה הגאיות הִשׂתרע חבל-ארץ מקסים, ובו צמחו אילנות נאים, מקובצים בחורשות קטנות, מבודדות זו מזו, שגדלו בשִׁפעָה טְרוּפִּית אמיתית. עם הזנים הנהדרים ביותר נִמנוּ הקָזוּאָרִינוֹת, שדומה כי שאלו מן האַלוֹן את מבנה גזעו החסון, מן השִׁיטִים את תרמיליהן הריחניים ומן האורן את קשיוּת עליו הכחלחלים-ירוקים. בין עֳפָאֵיהן השתרבבו חרוטיה המשוּנים כל-כך של ה"בַּנְקְסְיָה לָטִיפוֹלְיָה" המהוּדֶרֶת בּרְזוֹנָה. אילנות אדירי-קומה, שענפיהם השתלשלו מטה, יצרו בלב החורשות רושם של מים ירוקים הניגָּרים מתוך אגנים עולים על גדותיהם. המבט היה תועה בין כל פלאי-הטבע, והצופה לא ידע במה ימקֵד את התפעלותו תחילה.

החבוּרה הקטנה נעצרה לרגע קל. אַיִירְטוֹן בלם את השְׁוָורים לפקודתה של לֵיידי הֶלֶנָה, וגלגלי-העץ העבים של העגלה חדלו לפתע מלצווֹחַ על פני החול הדק. למרגלות קבוצות העצים נִפרשׂו מרבדים ירוקים וארוכים; רק כמה גַבְשׁוּשׁי קרקע וכמה גַבְנוּנִים סדורים חילקוּם למִשבצות ברורות למדי, כלוח-שחמט רחב-ידיים.

אך פָּגָנֶל לא הלך שולל אחר המרחבים המוריקים והשוממים הללו, שכמו אוּרגנוּ באורח פּיוּטי למנוחת עולמים. הוא ידע שאלה הן אדמות-קברים, אשר העשׂב הלך ומחה כעת את שׂרידיהם האחרונים, ואשר הנוסע נתקל בהן רק לעִתים נדירות על אדמת אוֹסְטְרַלְיָה.

"שׂדות-המוות," אמר.

ואמנם, לפניהם הִשׂתרע בית-עָלְמִין של ילידים, אך כה רענן היה, כה מוּצל, כה נעים במִפרחי הציפורים הצָהֳלָנִיּוֹת, כה שובֵה-לב ועין, עד כי כל מחשבה עגוּמה היתה מהם והלאה. בנקל אפשר היה לחושבו לפינת חֵן בגן-עדן, בעידן שבו סוּלק המוות מעל פני האדמה. דומה היה שהמקום הותקן למען החיים, אך הקברים הללו, שהפראים טִיפְּחוּם בדבֵקוּת דתית, הלכו והִתכסו בגֵיאוּת עולה של ירק. כיבוש אוֹסְטְרַלְיָה גירש את הילידים מהאדמה שבה נחו אבות-אבותיהם, וההתיישבות עשׂתה עד מהרה את שׂדות-המוות הללו לנחלה לבָקָר הרעבתני. לפיכך הלכו שׂדות אלה והתמעטו, ולא מעטים מהם, המכסים על דור שלם, כבר היו למִרְמָס תחת רגלי נוסעים אדישים!

בינתיים הקדימו רוֹבֶּרְט וּפָּגָנֶל את חבריהם, והיו מתנהלים בשבילים קטנים ומוּצלים בין תִלֵי-קבורה. הם שׂוחחו ולמדו דעת, שכֵּן הגֵיאוֹגְרָף טען שאף הוא יוצא נִשׂכר מהשיחה עם גְרַאנְט הצעיר. אך בטרם עברו רבע קילומטר הבחין

גְלֶנְרֶבַאן כי הם נעצרים, יורדים מסוסיהם ולבסוף גוחנים ארצה. על-פי הבעת-פניהם דומה היה כי הם בוחנים דבר-מה מְסַקְרֵן עד מאוד.

אַיִירְטוֹן דירבן את שְׁווריו, ועד מהרה הדביקה העגלה את שני הידידים. חיש מהר נתבררה הסיבה לעצירתם ולהִשתוממותם. היה זה ילד קטן, כבן שמונה, בן-ילידים לבוש בגדים אֵירוֹפִּיִים, שקוע בשֵׁינה עֲרֵיבה בצִלו של עץ בַּנְקְסִיָה נהדר. תווי-פניו היו אופייניים מכדי שאפשר יהיה לטעות בהם; שֵׂיער מְקוּרְזָל, גון עור כמעט שחור, אף פָּחוּס, שְׂפתיים עבות, זרועות מוארכות במידה לא מצויה - כל אלה העידו עליו שהוא נִמנה עם ילידי פְּנים-היבשת. אולם הילד ניחן במבט נבון, ולא היה ספק כי פרא צעיר זה כבר זכה בחינוך שרומם אותו ממוצאו הנחות.

לֵיידי הֶלֶנָה, שגילתה בו עניין רב, ירדה חיש מהר מן העגלה, ועד מהרה הקיפה הקבוצה כולה את הילד הצעיר, שיָשַׁן שֵׁינה עמוקה.

"ילד מסכן!" אמרה מֶרי גְרַאנְט. "הייתכן שתעה במרחבים השוממים האלה?"

"אני משערת שהוא הגיע ממרחקים," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "כדי לפקוד את שׂדות-המוות הללו! כאן טמונים בוודאי שׂרידיהם של יקיריו!"

"אל לנו להפקיר אותו!" אמר רוֹבֶּרְט, "הוא בודד, ו..."

את דבריו הרחומים של רוֹבֶּרְט קטעה תנועה קטנה שהִתווה הפרא הצעיר, שסב על מקומו בלא להתעורר. אך מה רבה היתה הפתעת כולם, כשראו שלט על גַבו, ועליו המִלים האלה:

TOLINE',
TO BE CONDUCTED TO ECHUCA
CARE OF JEFFRIES SMITH, RAILWAY
PORTER PREPAID*

"מעשׂה אַנְגְלִי טיפוסי!" הצטעק פָּגָנֶל. "הם מְשַגרים ילד כאילו היתה זו חבילה, הם מסמנים אותו כצרור למִשלוח! סיפרו לי על כך, אך סירבתי להאמין!"

"ילד מסכן!" אמרה לֵיידי הֶלֶנָה. "האִם היה מנוסעי הרכבת שירדה מן הפסים בגשר קַמְדֶן? אולי הוריו נִסְפּוּ באסון והוא נותר לבדו בעולם?"

"אינני סבור כך, גברתי," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "השלט הזה מעיד דווקא שהוא נוסע בגַפּו."

"הוא מתעורר," קראה מֶרי גְרַאנְט.

ואכן, הילד החל מקיץ. אט-אט נפקחו עיניו ואחר נעצמו שוב מחמת עוצמתו של זיו החמה. לֵיידי הֶלֶנָה נטלה את ידו; הוא קם והעיף מבט מְשתומם בקבוצת הנוסעים. תחילה עברה בו תחושת חרדה שהותירה את רישומה על פניו, אך נוכחותה של לֵיידי הֶלֶנָה הרגיעה אותו.

"האם אתה מבין אַנְגְלִית, ידידי?"

"מבין ומְדַבר," השיב הילד בשׂפתם של הנוסעים, אך במִבטא זר ומודגש.

---

* טוֹלִינֶה. נשלח לאֶצ'וּקָה באמצעות גֶ'פְרִיז סְמִית', דמי-מִשלוח שולמו.

מִבטאו הזכיר את מִבטאם של הצָרְפָתִים, המתבטאים בלשונה של הממלכה המאוחדת.

"מה שמך?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"טוּלִינֶה," השיב הילד הקטן.

"הא! טוּלִינֶה!" קרא פָּגָנֶל, "אם אינני טועה מוּבנה של מִלה זו באוֹסְטְרָלִית הוא 'קליפת-עץ'!"

טוּלִינֶה הניד בראשו לאישור, ונשׂא את עיניו לעֵבר הנוסעות.

"ומאַין אתה בא, ידידי?" המשיכה לֵיידי הֶלֶנָה.

"ממֶלְבּוּרְן, ברכבת שנסעה לסַנְדְהֶרְסְט."

"האִם היית ברכבת שירדה מן הפסים בגשר קַמְדֶן?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, אדוני, אך אלוהי התנ"ך הוא שהגן עלי."

"נסעת לבדך?"

"לבדי. הכּוֹמֶר פַּקְסְטוֹן הִפקידני בידיו הנאמנות של גֶ'פְרִיז סְמִית', אך לרוע המזל השליח המסכן נִסְפָּה!"

"ולא הִכַּרְת איש ברכבת?"

"לא, אדוני, אך האל נוצֵר את הילדים ואינו נוטשם לעולם!"

טוּלִינֶה השמיע דברים אלה בקול רך שנגע ללב. כשׂשָׂח באלוהים היה דיבורו מרצין ועיניו אוֹרוּ, ואפשר היה לחוש בכל הלהט האצוּר בנפש הצעירה הזאת.

קל עד מאוד להסביר התלהבות דתית בגיל כה רך. ילד זה נִמנה עם הילידים הצעירים שמִיסְיוֹנֶרִים אַנְגְלִיִים הטבילו וגידלו באווירה הנוקשה של כללי הדת המֶתוֹדִיסְטִית. תשובותיו השלֵוות, מלבושו הנקי, חליפתו הכהה, כל אלה שיווּ לו כבר עתה חזוּת של כּוֹמֶר קטן.

אולם לאן מוּעדים פניו באזורים שוממים אלה, ומדוע זה עזב את גשר קַמְדֶן? הֶלֶנָה חקרה אותו בנדון.

"הייתי בדרכי חזרה לשבט שלי, בחבל לַאכְלָן," השיב. "ברצוני לשוב ולראות את משפחתי."

"אוֹסְטְרָלִים?" שאל ג'וֹן מַנְגְלֶס.

"אוֹסְטְרָלִים מלַאכְלָן," השיב טוּלִינֶה.

"ויש לך אב, אֵם?" שאל רוֹבֶּרְט גְרַאנְט.

"כן, אחי," השיב טוּלִינֶה והושיט את ידו לרוֹבֶּרְט הצעיר, אשר הכינוי "אחי" ריגשו עד מאוד. הוא חיבק את הנער, ודי היה בכך כדי להופכם לצמד ידידים.

הנוסעים, שגילוּ עניין רב בתשובותיו של הפרא הצעיר, התיישבו אט-אט סביבו והקשיבו לדבריו. השמש החלה שוקעת מאחורי העצים הגבוהים. כֵּיוון שהמקום התאים לחנייה, וכֵיוון שלא היה טעם להתקדם עוד כמה קילומטרים עד לחשֵיכה, הורה גְלֶנֶרְבַאן להכין הכול לחניית לילה. אַיְירְטוֹן הִתיר את השְׁוָורים; מַאלְרָדִי וּוִילְסוֹן סייעו לו לכבול אותם ברגליהם ואחר-כך הניחו להם לרעות כאוות-נפשם. הוּקם אוהל, ואוֹלְבִּינֶט הכין את הארוחה. טוּלִינֶה נֵיאות להשתתף בסעודה; שני הילדים ישבו זה לצד זה. רוֹבֶּרְט בחר לחברו החדש את הנתחים הטובים ביותר, וטוּלִינֶה קיבל אותם בחֵן מהוּל בחששות ושוּפע קסם.

אגב אכילה לא דָעֲכָה השׂיחה. הכול התעניינו בילד ושאלוהו שאלות. סקרניים

היו לדעת קורותיו. סיפורו היה פשוט מאוד. קורותיו דמו לקורותיהם של הילדים האוּמְלָלים, שהשבטים החיים בסמוך למושבה מוסרים אותם כבר בגיל רך למוסדות-צְדקה. האוֹסְטְרָלִים טובי-מזג הם. אין הם מגלים כלפי הכובשים אותה מידה של שִׂנאה אכזרית המאפיינת את בני נְיוּ-זִילַנְד, ואולי אף כמה שבטים באוֹסְטְרַלְיָה-הצפונית. הם פוקדים את הכְּרכים הגדולים, אַדֶלֵייד, סִידְנִי, מֶלְבּוֹרְן, משוטטים שם בלבושם המסורתי, סוחרים בדברי-סְדָקית מעשֵׂה-ידיהם, בכלי צַיִד ודַיִג, בכלי-נשק, ואי-אלה ראשי-שבטים מניחים לילדיהם, ככל הנראה מתוך רצון לחסוך בכסף, לזכות בחינוך אַנְגְלִי.

כך נהגו גם הוריו של טוֹלִינֶה, פראים של ממש מחבל לַאכְלָן, אותו אזור רחב-ידיים המִשׂתרע מעבֶר לנהר מַארֵיי. זה חמש שנים שלא ראה את בני-משפחתו, מאז עבר להתגורר במֶלְבּוֹרְן. אך הרגש המשפחתי עדיין פעם בלִבּוֹ, וכדי לשוב ולראות את שבטו, שבוודאי נפוץ לכל עֵבר, ואת משפחתו, שמן הסתם כבר נִכְחֲדָה, שב ועשה את הדרך המִדברית המְפָרֶכֶת.

"ולאחר שתנשק את הוריך, האם תשוב למֶלְבּוֹרְן, ילדי?" שאלה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, גברתי," השיב טוֹלִינֶה, והביט בחיבה באשה הצעירה.

"מה ברצונך לעשות לְכשתִגדל?"

"ברצוני לחלץ את אחַי מן הדלוּת והבַּעֲרוּת! ברצוני לטעת בהם דעת, להוליכם לקראת הַכָּרַת האלוהים ואהבתו! חפֵץ אני להיות מִיסְיוֹנֶר!"

דברים מרגשים אלה שיצאו מפיו של ילד בן שמונה יכלו לעורר צחוק בקרב אנשים קלי-דעת ולגלגניים; אך הסְקוֹטִים החביבים האלה הבינו ללִבּוֹ וכיבדו את דבריו; הם התפעלו מעוז-הרוח הדתי של פרח-הכּהוּנה הצעיר, שכבר נכון היה לצאת לקרב. פָּגָנֶל נסער עד מעמקי לִבּוֹ וחש אהדה של ממש כלפי היליד הקטן.

היש צורך לומר זאת? עד עתה הפרא הזה, הלבוש בגדים אֵירוֹפִּיים, לא נשׂא חן בעיניו. הרי לא בא לאוֹסְטְרַלְיָה כדי לחזות באוֹסְטְרָלִים בחליפה! הוא רצה לראותם עטויים כתובות-קַעֲקַע בלבד. לבושו "הנָאוּת" של הילד בילבל עליו את דעתו. אך כשהפגין טוֹלִינֶה בדיבורו להט דתי, חזר בו פָּגָנֶל מדעתו עליו והכריז על עצמו כמעריצו. יתֵרה מזאת, בתום שׂיחה זו נעשׂה הגֵיאוֹגְרָף לטוב שבחברי היליד האוֹסְטְרָלִי הקטן.

לשאלתה של לֵיידי הֶלֶנָה השיב טוֹלִינֶה כי הוא לומד ב"בית-המִדרש למורים" במֶלְבּוֹרְן, שמנהלו הוא הכּוֹמֶר מר פֵּקְסְטוֹן.

"ומה מלמדים אותך בבית-מִדרש זה?" שאלה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן.

"מלמדים אותי את כִּתבי-הקודש, מָתֵמָטִיקָה, גֵיאוֹגְרַפְיָה..."

"הא! גֵיאוֹגְרַפְיָה!" קרא פָּגָנֶל בהתרגשות.

"כן, אדוני," השיב טוֹלִינֶה, "ואף זכיתי בפרס ראשון בגֵיאוֹגְרַפְיָה לפני חופשת יָנוּאָר."

"קיבלת פרס בגֵיאוֹגְרַפְיָה, יַלדי?"

"הנה הפרס, אדוני," אמר טוֹלִינֶה, ושלף ספר מכיסו!

היה זה תנ"ך קטן-מידות, נתוּן בכריכה נאה. בגב הדף הראשון היה כתוב: "בית-מִדרש למורים במֶלְבּוֹרְן, פרס ראשון בגֵיאוֹגְרַפְיָה, טוֹלִינֶה מלַאכְלָן".

פָּגָנֶל לא יכול להתאפק עוד! אוֹסְטְרָלִי מומחה בגֵיאוֹגְרַפְיָה, הדבר היכה אותו

בהשתוממות! הוא נישק את טולינֶה על שתי לחייו, כאילו היה הוא הכוֹמֶר פַּקְסְטוֹן בכבודו ובעצמו ביום חלוקת הפרסים. אך היה על פָּגָנֶל לדעת שאין זה מִקרה נדיר בבתי-ספר באוֹסְטְרַלְיָה. הילדים הצעירים מגלים כִּשרון רב למדעי הגֵיאוֹגְרַפְיָה; קל להם לתפוש את נַפְתוּלֵי הגֵיאוֹגְרַפְיָה, ואילו בחשבון הם מִתקשים.

טוֹלִינֶה עצמו לא הבין את פשר חיבוקיו הפתאומיים של פָּגָנֶל. לֵיידי הֶלֶנָה נאלצה להסביר לו כי פָּגָנֶל הוא גֵיאוֹגְרָף נודע, ולעת מְצוֹא, גם מורה מעולה.

"מורה לגֵיאוֹגְרַפְיָה!" השיב טוֹלִינֶה. "הו, אדוני! בְּחַן אותי!"

"לבחון אותך, ילדי!" השיב פָּגָנֶל, "ברצון רב! התכוונתי לעשות זאת אף בלא בקשתך. שמח אני על כי ניתנה לי ההִזדמנות לבדוק כיצד מלמדים גֵיאוֹגְרַפְיָה בבית-המִדרש למורים במֶלְבּוֹרְן!"

"ואם יחדש לך טוֹלִינֶה חידושים מפליגים בגֵיאוֹגְרַפְיָה?" שאל מֶק-נָאבְּס.

"מה אתה שח," קרא פָּגָנֶל. "לי, למזכיר החֶברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה של צָרְפַת?!"

אחרי-כן ייצב את מִשקפיו על חוטמו, זקף את קומתו הגבוהה, עטה על עצמו ארשת של חשיבות, כיָאוּת למורה, ופתח בשאלותיו.

"התלמיד טוֹלִינֶה," קרא, "הוֹאֵל לקוּם!"

טוֹלִינֶה, שכבר עמד על רגליו, לא יכול להתרומם עוד יותר. הוא המתין אֵפוא בתנוחה מִצטנעת לשאלותיו של הגֵיאוֹגְרָף.

"התלמיד טוֹלִינֶה," המשיך פָּגָנֶל, "נקוב בשמותיהם של חמשת חלקי כדור-הארץ."

"אוֹקְיָאנְיָה, אַסְיָה, אַפְרִיקָה, אַמֶרִיקָה ואֵירוֹפָּה," השיב טוֹלִינֶה.

"מצוין. הבה ונפתח באוֹקְיָאנְיָה, שכֵּן בה אנו נמצאים עתה. מה הם חלקיה העיקריים?"

"היא מחולקת לפוֹלִינֶזְיָה, למַלֶזְיָה, למִיקְרוֹנֶזְיָה ולמֶגַאלֶזְיָה. אִייה הראשיים הם אוֹסְטְרַלְיָה, השייכת לאַנְגְלִים, נְיוּ-זִילַנְד, השייכת לאַנְגְלִים, טַסְמַנְיָה, השייכת לאַנְגְלִים, איי צַ'אתְהַאם, אוֹקְלֶנְד, מֶקְווֹרִי, קֶרְמַאדֶק, מָאקִין, מָרָקִי וכיוצא באלה, השייכים לאַנְגְלִים."

"יפה," השיב פָּגָנֶל, "אך מה בדבר קָלֶדוֹנְיָה-החדשה, איי סֶנְדְוִויץ', איי מֶנְדָנָה, איי פּוֹמוֹטוּ?"

"אלה איים הנתונים תחת חסוּת בְּרִיטַנְיָה הגדולה."

"מה פתאום תחת חסות בְּרִיטַנְיָה הגדולה!" הצטווח פָּגָנֶל, "נִדמה לי שדווקא צָרְפַת היא... "

"צָרְפַת?" אמר הנער הקטן בהבעה של פליאה.

"יפה! יפה!" קרא פָּגָנֶל, "זה מה שמלמדים אתכם בבית-המִדרש למורים במֶלְבּוֹרְן?"

"כן, אדוני המורה. מה אינו כשורה?"

"כן! כן! הכול כשורה!" השיב פָּגָנֶל. "אוֹקְיָאנְיָה כולה לאַנְגְלִים! בדוק ומוּסכם! בוא ונמשיך!"

פָּגָנֶל נִראה חצי-כעוס חצי-מופתע, והדבר הצהיל את הרב-סרן.

המבחן נמשך.

"הבה נעבור לאַסְיָה," אמר הגֵיאוֹגְרָף.

"אַסְיָה," השיב טולִינֶה, "היא ארץ ענקית. בירתה: כַּלְכָּתָה. ערים חשובות: בּוֹמְבֵּיי, מַאדְרַס, קָלִיקוּט, עֲדֶן, מָלַקָּה, סִינְגָּפּוּר, פֶּגוּ, קוֹלוֹמְבּוֹ; האיים הלַקֶּדִיבִיים, האיים המַלְדִיבִיים, איי צָ'גוֹ וכן הלאה וכן הלאה. הכול שייך לאַנְגְלִיָה."

"יפה! יפה! התלמיד טולִינֶה. ומה בדבר אַפְרִיקָה?"

"אַפְרִיקָה כוללת שתי מושבות עיקריות: בדרום – מושבת הכֵּף, שבירתה קֵייפְּטָאוּן, ובמערב – יישובים אַנְגְלִיִים. עיר ראשית: סְיֵירָה-לֶאוֹנֶה."

"תשובה נאה!" השיב פָּגָנֶל, שהחל מסתגל לגֵיאוֹגְרַפְיָה האַנְגְלוֹ-בַּדְיוֹנִית הזאת. "הוראה מושלמת! אשר לאַלְגִ'ירְיָה, למָרוֹקוֹ, למִצְרַיִם... הן נמחקו מהאַטְלָסים האַנְגְלִיים! אוֹדֶה לך אם נדבר מעט על אַמֶרִיקָה!"

"זו מחולקת," פתח טולִינֶה, "לאַמֶרִיקָה-הצפונית ולְאַמֶרִיקָה-הדרומית. אַמֶרִיקָה-הצפונית שייכת לאַנְגְלִים, השולטים בקָנָדָה, בבְּרוּנְסְוִויק-החדשה ובסְקוֹטְיָה-החדשה, וכן באַרְצוֹת-הבְּרִית, שהיא תחת מִמְשלו של המושל ג'וֹנְסוֹן!"

"המושל ג'וֹנְסוֹן!" הצטעק פָּגָנֶל, "ממלא-מקומו של לִינְקוֹלְן הדגול והטוב, שנרצח בידי קנאי מטורף, מתומכי העבדות המובהקים! נפלא! קשה לספוג ידע טוב יותר! אשר לאַמֶרִיקָה-הדרומית, הרי שגם היא שייכת לאַנְגְלִים בזכות גוּיָאנָה, האיים המָלוּאִינִיים, גָ'מַייקָה, טְרִינִידָד וכן הלאה! לא אתווכח איתך בנושא זה. טולִינֶה, הייתי רוצה לשמוע את דעתך, או, יותר נכון, את דעת מוריך, באשר לאֵירוֹפָּה."

"אֵירוֹפָּה?" השיב טולִינֶה, שלא הבין דבר מהתרגשותו של הגֵיאוֹגְרָף.

"כן, אֵירוֹפָּה! למי שייכת אֵירוֹפָּה?"

"אֵירוֹפָּה שייכת לאַנְגְלִים," השיב הילד בביטחון גמור.

"לא היה לי כל ספק בדבר," אמר פָּגָנֶל, "אך, באיזה אופן? אולי תסביר לי?"

"באמצעות אַנְגְלִיָה, סְקוֹטְלַנְד, אִירְלַנְד, מַלְטָה, איי גֶ'רְסִי וגֶרְנְסִי, האיים האָיוֹנִיים, האיים ההֶבְּרִידִיים, איי שֶׁטְלַנְד, האיים האוֹרְקָאדִיים..."

"יפה, יפה, טולִינֶה, אבל יש גם מדינות אחרות, שאתה שוכח לציינן, ילדי."

"אֵילו מדינות, אדוני?" שאל הילד בלא כל מבוכה.

"סְפָרַד, רוּסְיָה, אוֹסְטְרִיָה, פְּרוּסְיָה, צָרְפַת?"

"אלה הם רק חבלי-ארץ, ולא מדינות!" אמר טולִינֶה.

"מה אתה שָׂח!" הצטווח פָּגָנֶל ותלש את מִשקפיו מעל עיניו.

"בהחלט! סְפָרַד, עיר-בירה: גִיבְּרַלְטָר."

"נפלא! מושלם! נִשׂגב! וצָרְפַת – שהרי אני צָרְפָתִי, והייתי שָׂמח מאוד לדעת למי אני שייך!"

"צָרְפַת," השיב טולִינֶה בשלווה, "היא פֶּלֶך אַנְגְלִי שבירתו קָלֶה."

"קָלֶה!" קרא פָּגָנֶל, "מה פירוש! האִם סבור אתה שקָלֶה עדיין שייכת לאַנְגְלִיָה?"

"ללא כל ספק."

"והאִם עיר זו היא בירת צָרְפַת?"

"כן, אדוני, שם מקום מושבו של המושל, הלורד נָפּוֹלֵיאוֹן..."

למִשמע דבריו האחרונים של טולִינֶה יצא פָּגָנֶל מגִדרו. טולִינֶה לא ידע מה לחשוב. בחנו אותו והוא השיב כמיטב יכולתו. אלא שלא היה אפשר להאשימו בתשובותיו המוזרות. הוא אף לא חשד בהיותן יוצאות-דופן. עם זאת, הוא לא

נִראה מבולבל כלל, והמתין באורך-רוח לקץ ההתפרצויות הבלתי-מובנות האלה.
"אתה רואה," צחק מֶק-נַאבְּס, "האִם לא צדקתי באומרי שהתלמיד טוֹלִינֶה ילמדך פרק בגֵיאוֹגרַפְיָה?"
"כמובן, ידידי הרב-סרן," השיב הגֵיאוֹגְרָף. "אה! הנה כיצד מלמדים גֵיאוֹגְרַפְיָה במֶלְבּוֹרְן! הם קצת מגזימים, המורים לגֵיאוֹגְרַפְיָה בבית-המִדרש! אֵירוֹפָּה, אַסְיָה, אַפְרִיקָה, אַמֶרִיקָה, אוֹקֵיאַנְיָה, תבל כולה לאַנְגְלִים! לכל הרוחות עם הוראה מחוכמת שכזאת. עכשיו אני מבין מדוע הילידים מכופפים ראשם בהכנעה! טוֹלִינֶה, יַלדי, האם גם הירח לאַנְגְלִים?"
"הוא יהיה יום אחד," השיב ברצינות הפרא הצעיר.
למִשמע תשובתו זו קם פָּגָנֶל על רגליו; הוא לא יכול עוד להוסיף ולשבת על מקומו. זקוק היה לצחוק כאוות-נפשו, ולשֵם כך התרחק כרבע קילומטר מן המחנה.
בינתיים ניגש גְלֶנֶרְבַאן לחפש ספר בספריית המסע הקטנה. היה זה תקציר גֵיאוֹגְרַפְיָה מאת סָמוּאֶל רִיצַ'רְדְסוֹן, ספר שזכה להערכה רבה באַנְגְלִיָה, והיה מְעוּדְכָּן במדע הגֵיאוֹגְרַפְיָה יותר מן המורים במֶלְבּוֹרְן.
"הנה, יַלדי," אמר לטוֹלִינֶה, "קח ושמור לך את הספר. כמה ממושׂגיך בגֵיאוֹגְרַפְיָה מוטעים, ומן הראוי לתקנם. אני מעניק לך ספר זה שי כמזכרת לפגישתנו."
טוֹלִינֶה נטל את הספר בלא לפצות פה, הסתכל בו בתשׂומת-לב והניד ראשו בספקנות, בלא שיגמור אומר בדעתו לתִתו בכיסו.
ובין כה וכה היתה העלטה מוחלטת. השעה היתה עשׂר בערב. צריך היה לחשוב על שינה כדי שאפשר יהיה לקום למחרת הַשְכֵּם בבוקר. רוֹבֶּרְט הציע לחברו טוֹלִינֶה לחלק עִמו את יְצוּעוֹ. הפרא הקטן קיבל את ההצעה.
מקץ רגעים מִספר נכנסו לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט לקרון, והנוסעים הִשׂתרעו להם מתחת לאוהל. הֵדֵי צחוקו של פָּגָנֶל עדיין התערבבו בשירתם הרכה והנמוכה של צִקְצָקֵי-הבָּר.
אך למחרת בבוקר, בשש, כשהעירו קרני החמה את הנרדמים, לשווא ביקשו סביבם את הילד האוֹסְטְרָלִי. טוֹלִינֶה נעלם. כלום רצה להגיע בלא להתעכב עוד למחוזות לַאכְלָן? או שמא נפגע מצחוקו של פָּגָנֶל? איש לא ידע.
כשהתעוררה לֵיידי הֶלֶנָה משנתה מצאה על חזה זֵר רענן של מִימוֹסוֹת עם עלים פשוטים, ופָּגָנֶל גילה בכיס מִקטורנו את ספר הגֵיאוֹגְרַפְיָה של סָמוּאֶל רִיצַ'רְדְסוֹן.

14.
מִכרות הר אַלֶכְּסַנְדֶר

בשנת 1814 גילה סֶר רוֹדְרִיק אִימְפֵּי מַרְצִ׳יסוֹן, נשיאה הנוכחי של החברה המלכותית לגֵיאוֹגְרַפְיָה של לוֹנְדוֹן, נקודות-דמיון מובהקות בין רכס הרי אוּרַל לבין הרכס המשׂתרע מצפון לדרום לא הרחק מחופה הדרומי של אוֹסְטְרַלְיָה.

כֵּיוון שבהרי אוּרַל מצויות עֲפָרוֹת זהב, תהה הגֵיאוֹגְרָף המלומד אם לא יהיה אפשר למצוא את המתכת היקרה גם ברכס ההרים האוֹסְטְרָלִי, ואכן לא שגה.

שנתיים אחר-כך נשלחו אליו שתי דגימות זהב מֵוֵויילְס-הדרומית-החדשה, והוא החליט על הגירתם של כּוֹרים רבים מחבל קוֹרְנְווֹל אל האזורים עתירי-הזהב שבהוֹלַנְד-החדשה.

היה זה מר פְרַנְסִיס דַאטוֹן שגילה את גושי הזהב הראשונים באוֹסְטְרַלְיָה-הדרומית, ואילו האדונים פוֹרְבְּס וסְמִית׳ גילו את המִרבצים הראשונים בְּוֵויילְס-החדשה.

משניתנה התנופה הראשונה, החלו נוהרים לאזור כּוֹרים מכל קצווי תבל – אַנְגְלִים, אַמֶרִיקָנִים, אִיטַלְקִים, צָרְפָתִים, גֶרְמָנִים וסִינִים. אבל רק ב-3 באַפְּרִיל 1851 גילה מר הַרְגְרֵייבְז מִרְבְּצֵי זהב עשירים במיוחד והציע למושל מושבת סִידְנִי, סֶר צ׳ פִּיץ-רוֹי, לגלות לו את מיקומם תמורת סכום צנוע של חמש-מאות לירות שְׂטֶרְלִינְג.

הצעתו לא התקבלה, אך השמועה על תגליתו עשׂתה לה כנפיים. המחפשׂים שׂמו פניהם לעבר סַאמֶרְהִיל ולֶנִיז פוֹנְד. העיר אוֹפִיר נוסדה, ובזכות עושר מִכרוֹתיה התגלתה עד מהרה ראויה לשמה המִקְרָאִי.

אולם עד אותה עֵת טרם דוּבר בחבל וִיקְטוֹרְיָה, שעתיד היה להאפיל עליה בעושר מִרבציו.

כמה חודשים אחר-כך, באוֹגוּסְט 1851, נחפרו באדמת וִיקְטוֹרְיָה גושי הזהב הראשונים, ועד מְהֵרה החלו כּוֹרים בקנה-מידה גדול בארבעה מחוזות שונים: בְּבָּלָרָט, באוֹבֶנְס, בְּבֶּנְדִיגוֹ ובהר אַלֶכְּסַנְדֶר, שכולם עתירי-זהב. אולם שִׁפעת המים בנהר אוֹבֶנְס הִקשתה מאוד על הכְּרִייה שם; בְּבָּלָרָט היה הזהב מפוזר בקרקע באופן לא שווה, והדבר שם לְאַל את חישובי המפעילים; בְּבֶּנְדִיגוֹ היתה הקרקע קשה לכְרִייה; ואילו בהר אַלֶכְּסַנְדֶר חברו כל התנאים להצלחת הכְּרִייה. הקרקע היתה שטוחה, והמתכת היקרה, ששׂוויה עשׂוי היה להגיע לאלף ארבע-מאות וארבעים פְּרַנְק לליבְּרָה, השׂיגה את השער הגבוה ביותר בכל שוקי העולם.

ודווקא לאתר זה, העָתיר כל-כך בסיפורי התרוששות ובהִתעשרויות בלתי-צפויות, הוליך נתיב קו-הרוחב °37 את מחפשׂיו של הרב-חובל גְרַאנְט.

לאחר שב-31 בדֶצֶמְבֶּר צעדו כל היום על-גבי קרקע מבותֶרֶת, שהתישה את הסוסים ואת השְׁוָורים, הבחינו בפסגותיו המעוגלות של הר אַלֶכְּסַנְדֶר. המחנה הוקם בנקיק צר על אותו רכס קטן, והבהמות, ברגליים כבולות, יצאו לחפשׂ את

מזונן בין גושי האבן הזרועים על הקרקע. אך עדיין לא הגיעו לאתר הכְּרִייה עצמו. רק למחרת, ביום הראשון לשנת 1866, חרצה העגלה את תְלָמֶיהָ בארץ-הזהב העשירה.

זָ'ק פָּגָנֶל ועמיתיו שׂמחו מאוד שאגב מסעם יוכלו לצְפות בהר המפורסם, המכונה בעֲגַת הילידים האוֹסְטרָלִיים גֵבּוֹאוֹר. להר זה נהרו כְּנוּפִיוֹת של הרפתקנים, גנבים ואף אנשים ישרים, תליינים וקורבנות. כשנפוצה השמועה בדבר התגלית הגדולה, באותה שנת-פז, 1851, נטשו תושבים, בוקרים וסַפָּנים את עריהם, שׂדותיהם ואוניותיהם. קדחת הזהב היתה למגֵיפה מידַבֶּקֶת לא פחות מן הדֶבֶר, ולא מעט אנשים נִסְפּוּ בה, אחרי שסברו כי האוצר כבר בהישֵׂג-ידם! סיפרו שהטבע הנדיב פיזר באוֹסְטרַלְיָה הנפלאה זהב במִילְיוֹנִים על פני יותר מ-25 מעלות אורך. באה שעת הקציר, והקוצרים החדשים אצו למלאכתם. מקצוע החפירה היה לחשוב שבמקצועות, ואף אם נכון הדבר שרבים לא יכלו להִתמוֹדד עם קְשָׁייה של המלאכה ונשברו, הרי אחדים בכל זאת התעשרו בְּמְחי חבטת מעדר אחת. הבריות החרישו בדבר הכישלונות ופירסמו רק את ההִתעשרויות. תהפוכות גורל אלה נָפוֹצו כהֵד בכל כנפות תבל. עד מהֵרה הציפו את חופי אוֹסְטרַלְיָה גלי שְׁאפְתָנים בני כל המקצועות והמעמדות, ובארבעת החודשים האחרונים של שנת 1852 קלטה מֶלְבּוֹרן לבדה חמישים וארבעה אלף מהגרים; צבא שלם בלא מנהיג, בלא משמעת, צבא שיכור-ניצחון שטרם הוּשׂג. במִלים פשוטות, חמישים וארבעה אלף בוזזים מן הסוג הגרוע ביותר.

בשנים הראשונות הללו, שנים של שיכרון-חושים מטורף, שׂרר תוהוּ ובוהוּ שלא יתואר במִלים, אך בזכות מִרצם האופייני שֶׁבּוּ האַנְגְלִים והשליטו סדר. השוטרים והז'נְדַרְמִים, שגויסו מקֶרֶב הילידים, עברו ממחנה הלִיסְטִים למחנה האנשים הישרים. חלה תפנית בהלוך-הרוחות, ולפיכך לא צפוּי היה גְלֶנֶרְבַּאן להיתָקל במחזות אלימות כגון אלה שׂרָווחו בשנת 1852. שלוש-עשׂרה שנים חלפו מאז, ועתה התנהלה הכְּרייה במִרְבְּצֵי הזהב לפי שיטה ובהתאם לכללים של נוהל קפדני.

מִרְבְּצֵי הזהב הלכו ונידלדלו. מרוב שחפרו וחפרו בקֶרָבֵי האדמה, הגיעו לקרקעית המִרְבָּצִים. וכיצד זה לא יִכְלוּ האוצרות שאגר הטבע, אם בין 1852 ל-1858 הפיקו הכּוֹרים מאדמת וִיקְטוֹרְיָה זהב בשווי שישים ושלושה מיליון, שבעת-אלפים ארבע-מאות ושבעים לירות שְׁטֶרְלִינְג?* זרם המהגרים פחת אֵפוא במידה ניכרת ונטה לעבר חבלי-ארץ בתולִיים. שׂדות-הזהב שנתגלו לאחרונה באוֹטָגוֹ ובמַרְלְבּוֹרוֹ שבנְיוּ-זִילַנְד, נוּקְבוּ כִּכְבָרָה בידי אלפי טֶרְמִיטִים הולכים-על-שניים ונטולי-נוצה.

בשעה אחת-עשׂרה בקירוב הגיעה החבורה למרכז אזור הכְּרִייה. עיר של ממש צמחה שם, ובה בתי-חרושת, בַּנְק, כְּנֵסִייה, מחנה צבא, בתי-מגוּרים קטנים ומשׂרדי עיתון. חווילות, בתי-מלון וחוות היו מצויים שם בשפע. אפילו תֵיאַטְרוֹן היה בעיר במחיר עשׂרה שִׁילִינְגִים לכרטיס, והקהל נהר להצגות. באותה עֵת

---

* אפשר שהמהגרים שָׁגוּ וכי בבטן האדמה באוֹסְטרַלְיָה מצויים עדיין מִרְבְּצֵי זהב המספיקים לעוד שלוש-מאות שנים של כְּרִייה.

הועלה שם בהצלחה מחזה מקומי בשם *פְּרַנְסִיס אוֹבַּדְיאַג*, או *הכּוֹרֶה המאושר*. בסופו של המחזה מטיח הגיבור בקרקע מהלומת מעדֵר אחרונה נואשת, ומגלה "גרגר" זהב שראוי להתכבד בו.

גְלֶנֶרְבַאן, שהיה סקרן לבקר באזור המִכרות שבהר אַלֶכְּסַנְדֶר, הניח לעגלה להתקדם בהנחייתם של אַיירְטוֹן ומַאלְרָדִי. הוא עצמו אמור היה לשוב ולהצטרף אליהם אחרי שעות מִספר. פָּגָנֶל היה מאושר מהחלטה זו, וכדרכו היה למורה-הדרך של החבורה הקטנה.

תחילה פנו, כעצתו, אל הבַּנְק. הרחובות היו רחבים, מצופים אַסְפַלְט ומושקים תדיר. מודעות ענק של חברת הזהב בע"מ, לִשכת הכּוֹרים הכללית, איחוד נָגֶטְס משכו את העין. שיתוף הפעולה בין עבודת-כפיים להון החליף את הפעילות המבודדת של הכּוֹרֶה היחיד. בכל מקום נשמע טִרטוּר המכונות השוטפות את החולות וכותשות לאבק את גושי הקְוואַרְץ יקרי-הערך.

מעֵבר לבתי-המגורים הִשׂתרעו אתרי הכְּרִייה, שטחים נרחבים שם חפרו הכּוֹרים בשליחותן של חבָרות, אשר שילמו להם בעין יפה. העין התקשתה למנות את כל הנקבים שעשׂו את האדמה למִסְנֶנֶת. כַּפּוֹת האֵתים היו מתנצנצים בשמש ומטילים אלוּמת הבזקים בלתי-פוסקת. בקֶרב העובדים נראו אנשים מכל אומות העולם. לא היה ביניהם כל ריב ומדון, כולם עשׂו את מלאכתם בדממה, כשְׂכירים לכל דבר.

"תהיה זו טעות לחשוב," אמר פָּגָנֶל, "כי פָּסוּ מעל אדמת אוֹסְטְרַלְיָה כל אותם מחפשׂי זהב אחוזי-קדחת, הבאים לנסות מזלם בהימורי המִכרות, ידוע לי כי רובם משׂכירים עצמם לחבָרות, והדבר מחויב המציאות, שכן מרבית מִרבְּצי הזהב נמכרו או הוּחְכְּרוּ לממשלה. אך גם מי שאין לו מאומה, שאינו יכול לשְׂכּוֹר או לרְכּוֹש, עדיין יש לו סיכוי להתעשר."

"מהו הסיכוי?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"הסיכוי ליהנות מן ה'גַ'מְפִּינְג'," השיב פָּגָנֶל, "וגם אנו, שאין לנו כל זכות על קרקעות כְּרִייה אלה, נוכל בכל זאת – אם יאיר מזלנו – לעשׂות הון."

"אך כיצד?" שאל הרב-סרן.

"באמצעות ה'גַ'מְפִּינְג'', כפי שכבר היה לי הכבוד לומר לכם."

"מה פשר ה'גַ'מְפִּינְג'' הזה?" שב ושאל מֶק-נַאבְּס.

"זוהי מעין מוסכמה המקובלת על הכּוֹרים והגורמת לעִתים קרובות למעשׂי אלימות ולאי-סדרים, אלא שהשִׁלטונות מעולם לא הצליחו לעוקרה מן השורש."

"דַבֵּר כבר, פָּגָנֶל," קרא מֶק-נַאבְּס, "אתה מגרה את סקרנוּתנו."

"ובכן, מקובל כי כל אדמה במרכז אזור הכְּרִייה, אשר לא חפרו בה במשך עשׂרים וארבע שעות, למַעֵט ימי חג, הופכת לנחלת הכלל. כל מי שמשתלט עליה רשאי לחפור בה ולהתעשר, אם יהיו השמים בעזרתו. ועל כן, רוֹבֶּרְט בחורי, נסֵה לגלות אחד מאותם נקבים שהוזנחו, והוא שלךָ!"

"מר פָּגָנֶל," קראה העלמה מֶרִי, "אל תכניס לראשו של אחי רעיונות שכאלה."

"אני רק מתלוצץ, עלמתי היקרה," השיב פָּגָנֶל, "ורוֹבֶּרְט יודע זאת היטב. הוא, כּוֹרֶה! לעולם לא! לחפור באדמה, להופכה, לטפחה, לזרוע בה ובתמורה ליגיעת אפך לדרוש ממנה יבול, זה כן. אך לחפור בה בדומה לחֲפַרְפָּרוֹת, כסוּמָא

בָּאֲרוּבָּה, כדי להפיק ממנה קֻמְצוּץ של זהב, זהו מִשלח-יד עגום. רק מי שאלוהים ואדם הִפנוּ לו עורף מסוגל לעסוק בזה!"

לאחר שסיירו באתר המרכזי של המִכרות וחלפו על פני שטחי הצבירה, שעליהם מגוּבָּבים גושי קְוָוארְץ, צִפְחָה חַרְסִתִית וחולות סלעים מפוררים, הגיעו הנוסעים אל הַבַּנְק.

היה זה מִבנה רחב-ידיים, ובמרומיו הִתנוֹסס הדגל הלאומי. את פניו של גְּלֶנֶרְבַאן קיבל המפקח הראשי, שכיבדו בסיור במוסד.

בבַּנְק זה היו החבָרות מפקידות את הזהב שהופק מן האדמה. כבר עברו הזמנים שבהם ניצלו סוחרי המושבה את הכּוֹרים. הסוחרים היו משלמים לכּוֹרה חמישים ושלושה שִילִינְגִים תמורת אוּנְקִיַת זהב אחת, שאותה שבו ומכרו בשישים וחמישה שִילִינְגִים במֶלְבּוֹרְן! אמת הדבר, כי סיכוני משלוח החומר חלו על הסוחר, וכֵיוון שהדרכים שָרְצוּ סַפְסָרִים, לא תמיד הגיעה השיירה לתעודתה.

דוגמאות זהב יוצאות-דופן הוצגו לפני המבקרים, והמפקח סיפר להם פרטים מעניינים על שיטות ההפקה השונות של המתכת.

על-פי-רוב הזהב מצוי בטבע בשתי צורות: זהב שָחוּק וזהב גושי. עֲפָרות הזהב מעורבבות באדמת-סחף או כלואות בסִיגֵי קְוָוארְץ. כדי להפיקו פועלים בהתאם לסוג הקרקע, בכְּרִייה שטחית או בכְּרִייה לעומק.

הזהב הַשָּחוּק מצוי בתחתית ערוצי נחלים, עמקים וגאיות, והוא רובץ לפי מְמדי הגושים – גרגרים, עלעלים או פתיתים.

הזהב הגושי, שמעטפתו התפוררה מחמת מזג-האוויר, מרוכז במקום אחד, בתלוליות, שאותן הכּוֹרים נוהגים לכַנוֹת בשם "כִּיסוֹנִים". מקצת הכִּיסוֹנִים הללו אוֹצְרים בתוכם הון עָתֵק.

בהר אַלֶכְּסַנְדֶר אוספים את הזהב בעיקר ברובדי אדמת-חוֹמֶר ובחַגְוֵיהם של סלעי צִפְחָה. חַגְוֵי סלע אלה הם קִנים של גרגרי זהב ולעִתים מתמזל מזלו של הכּוֹרֶה ונופל לידיו נתח הגון.

לאחר שהתבוננו המבקרים בדוגמאות הזהב השונות, ביקרו במוּזֵיאוֹן המחצבים של הַבַּנְק, שמוּצגים בו כל מרכיביה של אדמת אוֹסְטְרַלְיָה, ממוינים ומתויגים. אין הזהב עוֹשרה הטבעי היחיד של אדמה זו, היכולה להיחשב בצדק, לנַרְתִּיק רחב שבו טָמַן הטבע את תכשיטיו היקרים מִפָּז. בתוך ארונות תצוגה מזכוכית נצצו אבני פִּטְדָה לבנות, מִתְחרותיהן של הפִּטְדות הבְּרָזִילִיוֹת, אבני נוֹפֶךְ אַלְמַדִינִיוֹת, האֶפִּידוֹטֶה, מין סִילִיקָט בגוון ירוק מרהיב, מינים של אבני אוֹדֶם, אבנים אַרְגְּמָנִיוֹת וסוּג וְרַדְרַד כְּלִיל-יופי, אבני סַפִּיר כחולות-בהירות וכחולות-כהות, כגון הקוֹרִינְדוֹן, המבוקשות לא פחות משמבוקש המַאלַבַּאר הטִיבֶּטִי, אַחְלָמִים נוצצים, ולבסוף, גביש קטן של יהלום, שהתגלה על שְׂפת הטוּרוֹן. מאוּמה לא היה חסר באותה תצוגה מרהיבה של אבני-חן, ואף לא היה צריך להרחיק לכת כדי למצוא זהב לשַבְּצָן בתוכו. קשה היה לבקש יותר, אלא אם כן הִתאַוְּית לראות את כל אבני-החן משוּבָּצות בטַבָּעוֹת.

גְּלֶנֶרְבַאן נפרד מן המפקח לאחר שהודה לו על אדיבותו, שהורעפה ביד נדיבה, ואחר המשיכו בביקור באתרי הכְּרִייה.

פָּגָנֶל, אף שהיה מנותק מִנִכסי העולם הזה, לא עשׂה צעד בלא לבלוש במבטו

בקרקע. פשוט לא יכול לשלוט בעצמו; אפילו ההתבדחויות של עמיתיו לא הֵניאוּהוּ מכך. בכל רגע היה מתכופף, מרים איזה חלוק אבן, איזה סִיג, שִׁברי קְוַוארְץ; היה בוחן אותם בשׂימת-לב מרובה ואחר משליכם עד מהֵרה בבוז. כך נהג במהלך הטיול כולו.

"מה איתך פָּגָנֶל?" שאלו הרב-סרן, "האם איבדת משהו?"

"ללא ספק," השיב פָּגָנֶל, "בארץ זו של זהב ואבני-חן, אם לא מוצאים פירושו שמאבדים. אינני יודע מדוע, אך הייתי משתוקק לקחת עִמי איזה מְטִיל, שמִשקלו כמה אוּנְקִיוֹת ואפילו עשׂרים לִיבְּרוֹת, לא יותר."

"ומה תעשה בו, חברי המכובד?" שאל גְּלֶנֶרְבָאן.

"הו! לא תהיה לי כל התלבטות," השיב פָּגָנֶל. "אעניקו שי לארצי! אפקידו למשמרת בבַּנְק המרכזי של צָרְפָת..."

"והבַּנְק יסכים לקבלו?"

"בוודאי, כנגד שטרי-חוב של חברת הרכבות!"

הכול שיבחו את פָּגָנֶל על הדרך שבה הוא מתכוון להציע את המְטִיל "שי לארצו", וְלֵיידי הֶלֶנָה איחלה לו שימצא את המְטִיל הגדול ביותר בעולם.

תוך כדי רכיבה והתבדחות סיירו הנוסעים במרבית אדמות המִכרה. בכל מקום התנהלה העבודה כסְדרה, מוּכָנית ובלי להט.

לאחר שעתיים של טיול, הבחין פָּגָנֶל בפוּנְדָק-דרכים מהוּגן למראה, והציע לשבת שם ולהמתין לשעת המפגשים עם הקרון. לֵיידי הֶלֶנָה הסכימה, והואיל ואין פוּנדָק בלי משקאות מרעננים, ביקש פָּגָנֶל מן הפוּנְדְקַאי להגיש איזה משקה מתוצרת מקומית.

הפוּנְדְקַאי הגיש לכל אחד מהם כוס של "נוֹבְּלֶר". הנוֹבְּלֶר הוא לאמיתו של דבר "גְרוֹג" הפוך. במקום שימְהלוּ כוסית קטנה של יי"ש בכוס גדולה של מים, מוהלים כוסית של מים בכוס גדולה של יי"ש, מוסיפים סוכר ושותים. משקה זה היה אוֹסְטְרָלִי מדי, ולתדהמתו של הפוּנְדְקַאי הוסיפו לנוֹבְּלֶר קנקן מים גדול, וכך היה לגְרוֹג בְּרִיטִי.

אחר-כך נסבה השׂיחה על כּוֹרים ומִכרוֹת. לא היה זמן ואף לא מקום שהלמו יותר שׂיחה כזאת. פָּגָנֶל, שהיה מרוצה מאוד ממה שראו עיניו, הודה עם זאת שלפנים, בשנים הראשונות לכְרִיית הזהב בהר אַלֶכְּסַנְדֶר, היו פני הדברים מעניינים הרבה יותר.

"האדמה היתה אז," כך סיפר, "ממש מחוֹרֶרֶת ככְבָרָה ועליה פשטו לִיגְיוֹנוֹת של כּוֹרים כנמלים פְּעַלְתָניוֹת, ואֵילוּ נמלים! כל המהגרים ניחנו בחריצותן של הנמלים, אך לא במידת חסכנותן! הזהב זרם מבין ידיהם בלא חשבון: שתוּ אותו והימרו עליו, ופוּנְדָק זה, שבו אנו יושבים עתה, היה מכוּנה אז 'הגֵיהִנוֹם'. מִשׂחקי הקוּבייה נסתיימו לא אחת במהלומות סכינים. המשטרה גילתה אוזלת-יד, ולא אחת נאלץ מושל המושבה להזעיק את הצבא הסדיר כנגד הכּוֹרים המִתמרדים. לבסוף עלה בידו להשליט סדר, להטיל מס-עסקים על כל יַזָּם ואף לגְבוֹתוֹ, אם כי תוך קשיים לא מעטים; בסיכומו של דבר היתה האַנְדְרָלְמוּסְיָה כאן פחותה מאשר בקָלִיפוֹרְנְיָה."

"היכול כל אדם לעסוק במלאכת הכְּרִייה?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"כן, גברתי, לא נחוצה לשם כך תעודת-בגרות. דרושות רק שתי זרועות חסונות. רוב ההרפתקנים, אשר ברחו מפני העוני, באו למְכרות חסרי-כול. לעשירים שבהם היו אֵתֵי-חפירה, לעניים - סכינים, אך כולם הביאו עִמם למלאכה זו דבֵקות ולהט שלא היו משקיעים בשום מלאכה מהוגנת אחרת. מה מוּזר היה אז החיזיון של שׂדות-הזהב! הקרקע היתה מכוּסה אוהלים, צריפונים, סוּכות, עשׂויים אדמה כבושה, קרשים או עלים. בתוֶך, מעל לאוהלי-הבד הכחולים של הפקידים, הִתנשֵׂא מִבנה הממשל מקושט בדגל בְּרִיטַנְיָה; סביב-סביב היוּ אוהלי החַלְפָנים, אותם סוחרי זהב, סַפְסָרים שסיפסרו בִמכלול זה של עושר ודלות. הללו בוודאי התעשרו. צריך היה לראות את ה'דיגֶרס', החופרים ארוכי-הזקן, לבושים חולצת-צמר אדומה, מבוססים במים ובבוץ. האוויר היה מלא בשְאוֹנם הבלתי-פוסק של אֵתֵי-החפירה ובְרֵיחות מַבְאִישים שעלו מנִבלות בעלי-חיים שנרקבו על הקרקע. אבק מחניק אפף כענן את האוּמְלָלים הללו, והעלה את שיעור התמוּתה לִממדים מדהימים.

אין ספק, כי אִלְמָלֵא אקלימה הנוח של הארץ, היתה כל האוּכלוּסייה הזאת נִכְחֶדֶת במגֵיפת הטִיפוּס. אילו לפחות הצליחו כל אותם כּוֹרים! אך מצוּקה נוראה כל-כך לא זכתה בכל גְמוּל, ואם נברר היטב נמצא בוודאי שעל כל כּוֹרה שהתעשר היו מאה, מאתיים, ואולי אף אלף, שמתו נוֹאשים ובחוסר-כול."

"התוכל לספר לנו, פָּגָנֶל, כיצד היו מפיקים את הזהב מן האדמה?" שאל גְלֶנֶרְבָאן.

"אין דבר פשוט מזה," השיב פָּגָנֶל. "הכּוֹרים הראשונים היו מחפשׂי-זהב בנחלים, כפי שעדיין מוצאים היום בחלקים שונים של אזור סֶבֶן בצָרְפַת. עתה פועלות החבָרוֹת באוֹרַח שונה: הן חודרות עד לעצם עורק הזהב שממנו אפשר להפיק גרגרים, עלעלים ופתיתים. באותם ימים הסתפקו המחפשׂים בשטיפת חולות הזהב ותוּ-לא. הם היו חופרים בקרקע, אוספים את שכבות העפר שנראו להם רוויות בזהב, ושוטפים אותן במים כדי להפריד מהן את המחצב היקר. שטיפה זו היתה נעשׂית באמצעות כלי, שמוצאו בארצות-הברית, המכוּנה 'קְרַיידֶל' או 'עריסה'. זוהי קופסה, שאורכה בין מטר וחצי לשני מטרים, דומה לארון-מתים פתוח מלמעלה וּמחולק לשני מדורים. במדור הראשון נמצאה כְּבָרה גסה וּמתחתיה נָפוֹת דקות יותר ויותר. המדור השני היה צר בחלקו התחתון. את החול היו מניחים בכְבָרָה שבאחד הקצוות, שופכים מים, ובוחשים ביד, או יותר נכון, מניעים כמו שמנענעים עריסה. האבנים נותרו בכְבָרָה הראשונה, המחצב והחול הדק בנָפוֹת שמתחת, בהתאם לגודלם, ואילו האדמה שנשטפה היתה נפלטת מן הקצה התחתון. כזה היה הכלי שבו הִרבו להשתמש."

"ובכל זאת צריך היה לרכוש מכשיר שכזה," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס.

"היו קונים אותו מן הכּוֹרים שהתעשרו או התרוששו, הכול לפי הנסיבות," הסביר פָּגָנֶל, "או שוויתרו כליל על השימוש בו."

"וכיצד אפשר להסתדר בלעדיו?" שאלה מֶרִי גְרַאנְט.

"באמצעות צלחת, מֶרִי חביבתי, צלחת פשוטה מברזל. ניפּוּ את האדמה כפי שניפּוּ לפנים את החיטה; אלא שבמקום ללקט גרגרי חיטה, ליקטו לעִתים גרגרי זהב. בשנה הראשונה התעשרו כּוֹרים רבים בלא להשקיע פרוטה. רואים אתם,

ידידי, אלה היו ימים טובים, אף-על-פי שזוג מגפיים עלה חמישים פְּרַנְקִים וכוס לימונדה עשׂרה שִׁילִינְגִים! זה היה תור הזהב! אלה שמגיעים ראשונים נהנים תמיד. זהב היה מצוי בכל מקום, בשפע, ממש על פני הקרקע; הנחלים זרמו על קרקעית של מתכת; אפשר היה למצוא זהב אפילו ברחובותיה של מֶלְבּוֹרְן; כבישים נסללו באבקת זהב. בין ה-26 בִּינוּאָר ל-24 בְּפֶבְּרוּאָר 1852 הסתכם ערך המתכת היקרה, שהוּבלה מהר אַלֶכְּסַנְדֶר למֶלְבּוֹרְן בחסוּת חיילי הממשלה, בלא פחות משמונה מיליון מאתיים שלושים ושמונה אלף חמש-מאות וחמישים פְּרַנְקִים. כלומר, ממוּצע יומי של מאה שישים וארבעה אלף שבע-מאות עשׂרים וארבעה פְּרַנְקִים."

"זהו, פחות או יותר, תקציבו האישי של קיסר רוּסְיָה," הכריז גְלֶנֶרְבַאן.

"איזה מסכן!" העיר הרב-סרן.

"הידועים גם מקרים של התעשרות-פתע?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"כמה וכמה מקרים, גברתי."

"ואתה מכיר אותם?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"איזו שאלה!" השיב פָּגָנֶל. "בשנת 1852, במחוז בָּלָרַט, נתגלה גוש זהב שמִשקלו חמש-מאות שבעים ושלוש אוּנְקִיוֹת; גוש אחר נִתגלה בגִ'יפְּסְלֶנְד, ומשקלו שבע-מאות שמונים ושתיים אוּנְקִיוֹת. שוב בבָּלָרַט, פועל אחד גילה גוש שמִשקלו שישים וחמישה קילוגרמים, ולפי אלף שבע-מאות עשׂרים ושניים פְּרַנְקִים לליבְּרָה, מגיע שוויו של הגוש למאתיים עשׂרים ושלושה אלף שמונה-מאות ושישים פְּרַנְקִים! חֲבָטַת מעדֵר שמַקנה לך קִצבה של אחד-עשׂר אלף פְּרַנְקִים, הרי זו חֲבָטָה נאה!"

"באיזה שיעור גדלה תפוקת הזהב מאז גילוּי מִכרות אלה?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"בשיעור מדהים, ג'וֹן יקירי. תפוקה זו, שלא עלתה בראשית המאה על ארבעים ושבעה מיליונים, מוערכת עתה, אם נִכלול בה את תפוקת המִכרות באֵירוֹפָּה, באַסְיָה וּבְאַמֶרִיקָה, בתשע-מאות מיליונים, כלומר, כמעט מִילְיַארְד."

"אם כן, מר פָּגָנֶל," שאל רוֹבֶּרְט הצעיר, "ייתכן שהמקום שאנו דורכים עליו שופע זהב?"

"כן, ילדי, במיליונים! אנו דורכים עליו! אך אם אנו דורכים עליו, מַשמע שאנו בָּזים לו!"

"אוֹסְטְרַלְיָה זו היא אֵפוא ארץ ברוּכת-אֵל?"

"לא, רוֹבֶּרְט," השיב הגֵיאוֹגְרָף. "ארצות-הזהב אינן ברוּכות כלל וכלל. הן מגדלות אוּכלוּסייה של עצלנים ולא גזעים חזקים וחרוצים. ראֵה את בְּרָזִיל, מֶקְסִיקוֹ, קָלִיפוֹרְנְיָה, אוֹסְטְרַלְיָה! עד היכן התקדמו במאה התשע-עשׂרה? הארץ הטובה בה"א הידיעה, ילדי, אינה ארץ-הזהב כי אם ארץ-הברזל!"

• 15 •

אוֹסְטְרֶלְיָאן אֶנְד נְיוּ-זִילַנְד גָזֶט *

ב-2 בְּיָנוּאָר, עם זריחת החמה, עברו הנוסעים את פאתי אזור מִרְבצי הזהב ואת גבולות מחוז טַלְבּוֹט. פרסות סוסיהם דרכו בשביליו המאובקים של מחוז דַלְהָאוּזִי. כעבור כמה שעות חצו במַעֲבר מים רדוד את נהרות קוֹלְבָּן וקַמְפַּסְפֵּי, הנמצאים על קווי-האורך ′35 °144 ו-′45 °144, בכך השלימו את מחצית מסעם. עוד חמישה-עשר ימי מסע מוצלחים כאלה, והחבורה הקטנה תגיע לחופו של מִפרץ טוּפוֹלְד.

כולם היו בקו הבריאות. הבטחותיו של פָּגָנֶל בנוגע לאקלים התגשמו כולן. הלחות היתה מועטה או אפסית, והחום נִסבל בהחלט. הסוסים והשְׁוָורים לא התלוננו כלל, וכמוהם גם בני-האדם.

רק שינוי אחד חל בסֵדר הצעידה מאז גשר קַמְדֶן. משסוּפר לאַיְירְטוֹן דבר מעשׂה הפשע הקטלני במסילת-הברזל, מצא הלה לנכון לנקוט אי-אלה אמצעי-זהירות שעד עתה היו מיותרים לחלוטין. הציידים נתבקשו שלא להתרחק מן הקרון ולהישאר בטווח-ראייה. בשעות החנייה היו מציבים תמיד זקיף. בוקר וערב היו שבים וטוענים את כלי-הנשק. ברור היה לכול שכְּנוּפְיָה של בְּנֵי-בְלִיַּעַל שורצת באזור, ואף-על-פי שלא היו חששות מיידיים, חייבים היו להיות מוכנים לכל אירוע.

למותָר לציין שכל אמצעי-הזהירות נִנקטו בלא ידיעתן של לֵיידי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט, כי הלוֹרד גְלֶנֶרְבַאן לא רצה להבהילן.

האמצעים שֶנִנקטו היו, בעצם, מוצדקים. חוסר-זהירות, או אפילו רשלנות, עלולים לעלות במחיר כבד. אגב, גְלֶנֶרְבַאן לא היה היחיד שמצב העניינים הדאיגו. בכל העיירות המבודדות והחוות נקטו התושבים והחוואים אמצעי-זהירות כנגד התקפת-פתע. עם רדת החשיכה היו נועלים את הבתים על מנעול ובְרִיחַ. הכלבים, ששוחררו בתוך החצרות המגודרות, נבחו לכל רחש מתקרב. כל רועֶה, שכינס את עדריו עם ערב, היה חמוש ברובה קָרָבִּין, שהיה תלוי לו בוָו על אוכפו. הידיעה על הפשע שבוצע בגשר קַמְדֶן היא שהובילה לנקיטת אמצעי-הזהירות המרובים, ומתיישבים רבים שנהגו לישון בחלונות ובדלתות פתוחים, הקפידו להסתגר מאחורי מנעול ובְרִיחַ עם רדת הלילה.

אפילוּ מִנהלת המחוז גילתה פעלתנות וזהירות. יחידות של שוטרים-ילידים נשלחו לכל אזורי הכפר. בעיקר אוּבטחו שירותי הדואר. עד לאותה עֵת היתה מרכבת-הדואר נוסעת בדרכים בלא כל ליווי. אך הנה, באותו יום, בדיוק ברגע

---

* במקור, Australian and New-Zeland Gazette. עיתון יומי באוֹסְטְרַלְיָה.

שבו חצתה חבורתו של גְלֶנֶרְבַאן את הדרך מקִילְמוֹר להֵיתְקוֹט, חלפה מרכבת-הדואר במלוא מהירות סוסיה, מקימה ענן של אבק סביבה. אך למרות המהירות שֶבה נעלמה מן העין, הבחין גְלֶנֶרְבַאן בברק רוביהם של השוטרים, שדהרו לצִדיה. אפשר היה לחשוב שהנה שָבָה התקופה הרת-הגורל, שבה גילוי מִרְבצי הזהב הזרים ליבשת אוֹסְטְרַלְיָה את זִיבּוּרית אוכלוסייתה של אֵירוֹפָּה. קילומטר וחצי לאחר שחצו את הדרך לקִילְמוֹר, חדרה העגלה למעבֵה יער של עצי-ענק. לראשונה מאז צאתם את כֵּף-בֶּרְנוּיִי, חדרו הנוסעים לאחד מאותם יערות המִשתרעים על פני כמה מעלות רוחב ואורך.

מראה האֶקָלִיפְּטוּסים המִתנשׂאים לגובה שישים-שבעים מטרים, ועובי קליפתם דמוּית-הפִטרייה, המגיע כדי עשׂרה סנטימטרים, עורר קריאות התפעלות. הגזעים, שהֶיקפם כשישה מטרים, מרושתים בנימים של שׂרף ריחני, התנשׂאו לגובה ארבעים וחמישה עד חמישים מטרים מעל פני הקרקע. שום ענף, שום בד, שום ציץ סָרְבָן ושום סִיקוּס לא פגמו במִתארם הישר. גזעים אלה לא יכלו לצאת מתחת ידו של נגר חלקים יותר משעשׂאָם הטבע. היו אלה עמודים שָוֵוי-קוטר שהוזדקרו למאות ולאלפים ללא דופי. צמרותיהם פרחו בגובה רב ככותרות-עמודים; הענפים היו מוקפים ומעוטרים בקצותיהם בעלים מסוֹרָגים; מחֵיק העלים הִשְתַּרְבְּבוּ פרחים יחידים, אשר גביעיהם דמוּ לכדים הפוכים.

האוויר זרם בחופשיות מתחת לתִקרה ירוקת-עד זו; האִוורוּר המתמיד ספג את לחות הקרקע; סוסים, עדרי שְוָורים ועגלות יכלו לעבור בנקל בין העצים, שצמחו במִרווחים גדולים, ערוכים כנקודות-ציון ביער המיוּעד לכריתה. לא היה זה יער של קבוצות עצים צפופות וסבוכות בקוצים, ואף לא יער בְּתולי שגזעי עצים שקרסו ורשת צמחים מטפסים מונעים כל מַעֲבר בו, ורק בעזרת גרזן ואֵש יכולים החלוצים לפלס לעצמם דרך בו. שטיח דשא למרגלות העצים, יריעה של ירק בצמרותיהם, שורות ארוכות של גזעים אדירים, מעט צל, מעט רעננות, תאורה מיוחדת במינה הדומה לנְגוֹהוֹת המחלחלים מבעד לאריג דק, הִשתקפויות סדירות, בָּבוּאות ברורות על הקרקע - מִכלול שלם משונה למראה, שופע רשמים חדשים. היער של היבשת האוקְיָאנִית אינו מזכיר בְּמְאוּם את יערות העולם החדש, והאֶקָלִיפְּטוּס, עץ ה"טָארָה" בשׂפת הילידים, השייך למִשפחת ההֲדַסִיִּים, שאת זַנֶיהָ הרבים אפשר למנות רק בקושי רב, הוא העץ האופייני לעולם הצומח האוֹסְטְרָלִי.

אף צֵל כבד ועֲלָטה עמוקה אינם שוררים מתחת לאותן כיפות ירק, והדבר נובע מסידורה הלא שִגרתי והמוזר למדי של עַלְוָותָם. העלים אינם מַפנים לשמש את פניהם אלא את שׂפתם החדה. העין אינה רואה אלא את צְדודיתה של אותה עַלְוָוה מוזרה. לפיכך מחליקות קרני השמש עד לקרקע, כאילו חלפו מבעד לחֲרַכֵּי תריס.

הכול העירו על כך בהשתוממות. מדוע סדורים העלים באורַח כה משונה? השאלה הופנתה בדרך הטבע לפָּגָנֶל, והלה השיב כאדם שדבר אינו מביאו במבוכה.

"דבר זה אינו מפליאני כאן," אמר, "זוהי אחת ממוזרויותיו של הטבע; הטבע יודע את אשר הוא עושׂה; אך חוקרי-הטבע אינם יודעים תמיד את אשר הם

אומרים. הטבע לא שגה בהעניקו לעצים אלה עַלְוָוה מיוחדת, אך בני-האדם טעו לחלוטין בכַנותם אותם 'אֶקָלִיפְּטוּסִים'."

"מה מובנה של מִלה זו?" שאלה מֶרִי גְרַאנְט.

"מקורה בביטוי יְוָונִי, שפירושו: אני מסוֹכֵך היטב, וכדי שלא יבחינו כל-כך בשגיאה, דאגנו שתהיה בִיְוָונִית; אך בָּרִי לכול שהאֶקָלִיפְּטוּס אינו מְסוֹכֵך היטב."

"הצדק איתך, פָּגָנֶל היקר," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "ועתה אולי תֵיאוֹת להסביר לנו מדוע צומחים העלים כך?"

"בשל סיבה פיסית גְרֵידא, שתוכלו להבין על נְקָלָה, ידידי," השיב פָּגָנֶל. "בארץ זו, שהאוויר בה יבש, הגשמים נדירים והאדמה צחיחה, העצים אינם זקוקים לרוח ולשמש. במקום שאין רטיבות, אין גם לְשַד; לכן העלים צרים, כדי להסתתר מפני האור ולהִתגונן מפני הִתְאַיידוּת-יתר. לפיכך מציגים העלים להשפעת קרני השמש את צְדוּדיתם ולא את פניהם. אין דבר פיקח יותר מעָלֶה."

"ואין גם דבר אָנוֹכִיי יותר!" הגיב הרב-סרן. "העלים הללו חשבו רק על עצמם ולא על הנוסעים הזקוקים לצֵל."

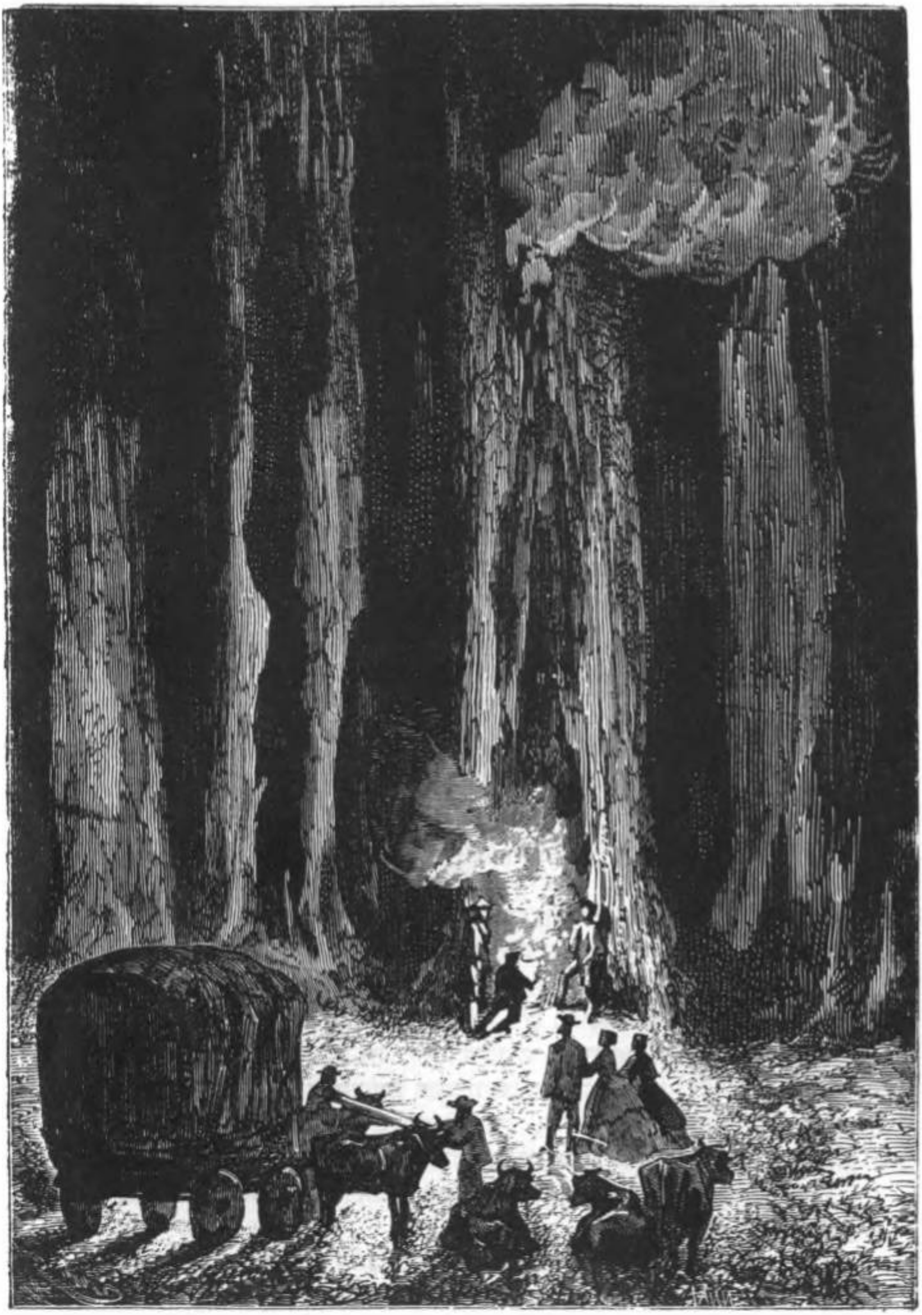
הכול הצטרפו פחות או יותר לדעתו של מֶק-נַאבְּס, למַעֵט פָּגָנֶל, אשר בעודו מוחה את מִצחו הביע את שִׂמחתו על שהוא צועד תחת עצים נטולי-צל. ואולם, סידור העלים לא היה לטובת הנוסעים; חציית יערות אלה ממושכת מאוד, וכֵיוון ששום דבר אינו מגן על הנוסע מחומו של יום, המסע מְפָרֵך עד מאוד.

כל אותו יום התנהל הקרון תחת קִמְרוֹנוֹת אֶקָלִיפְּטוּסִים שאין להם סוף. בדרכם לא נתקלו בהולך-על-ארבע או בילִיד. תוּכִּיֵי קַקָטוּס אחדים שכנו בצמרות היער; אך בגובה זה לא היה אפשר להבחין בהם, ולַהֲגָם נשמע כהֶמְיָה בלתי-ברורה. מדי פעם היתה להקה של תוּכִּיִים חולפת בשביל מרוחק ומפיחה בו קרן אור סַסְגוֹנִית. אולם בסיכומו של דבר שׂררה דוּמִייה כבדה במִקדש הירק רחב-המְמדים, רק דהרות הסוסים, אי-אלה מִלים שהוחלפו בשִׂיחה מקוטעת, חריקות גלגלי הקרון, ומעֵת לעֵת גם קריאתו של אַיְירְטוֹן המְדַרְבֵּן את בהמותיו העצלות, רק אלה הֵפֵרוּ את דממת המרחבים השוממים הללו.

עם ערב הקימו מחנה לרגלי אֶקָלִיפְּטוּסִים, שניכּרו בהם סימניה של דְלֵיקה טרייה. העצים הללו היו כמו ארובות-ענק של בתי-חרושת, שכֵּן האֵש כילתה את לִיבָּתם לכל אורכם. אך הם החזיקו מעמד היטב, אף-על-פי שנותר להם רק מַעֲטֶה קליפתם החיצונית. עִם זאת, הֶרגל מגונה זה של בוקרים ושל ילידים סופו שיְכַלֶה את האילנות הנהדרים הללו, והם ייעלמו כפי שנעלמו ארזי הלבנון, בני ארבע-מאות שנים, שהמדורות השְׁלוּמִיאֵלִיוֹת של החונים בצִלם מְכַלות אותם.

על-פי עצתו של פָּגָנֶל הבעיר אוֹלְבִּינֶט באחד הגזעים החלולים אש להכנת סעודת-הערב; מיד נוצרה יניקת אוויר אדירה, והעשן היתַמר מַעְלָה בתוך גוש העַלְוָוה האפל. נִנקטו אמצעי-הזהירות הדרושים ללילה, ואַיְירְטוֹן, מַאלְדִי, וִילְסוֹן וג'וֹן מַנְגְלְס החליפו זה את זה בתורנות שמירה עד עלות השחר.

במשך כל ה-3 בִינוּאַר הלכו שְׂדֵירותיו הארוכות והאחידות של היער והִתרבו. אפשר היה לחשוב שהיער יימשך לעד. אך לקראת הערב החלו טוּריו מידַלְדְלים, ובמרחק כמה קילומטרים, בתוך מישור קטן, נִתגלו בתיה אחידי-הצורה של עיירה.

עם ערב הקימו מחנה לרגלי אקליפטוסים

"סִימוֹר!" הצטעק פָּגָנֶל. "הנה העיירה האחרונה שאנו אמורים לפגוש בדרכנו, קודם שנעזוב את חבל וִיקְטוֹרְיָה."

"האִם זו עיר גדולה?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"גברתי," אמר פָּגָנֶל, "זה יישוב קטן, שעתיד להפוך לעיר."

"האִם נמצא שם מלון לפי רוחנו?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"כך אני מקווה," השיב הגֵיאוֹגְרָף.

"ובכן, ניכָּנס לעיר. אני משער שנוסעותינו האמיצות תִשמחנה לנוח שם למשך לילה אחד."

"אֶדוּאַרְד יקירי," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה, "מֶרִי ואנוכי מסכימות, בתנאי שהדבר לא יגרום להפרעה או לעיכוב."

"שום עיכוב," השיב לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן, "השְׁוָורים שלנו עייפים, ומלבד זאת, נקדים לצאת מחר השכם בבוקר."

השעה היתה תשע בערב. הלְבָנָה הלכה וקרבה לאופק, שולחת קרניים אלכסוניות מצועפות בערפל. החשֵׁיכה הִתעבתה בעצלתיים. החבורה נכנסה לרחובותיה הרחבים של סִימוֹר בהדרכתו של פָּגָנֶל, ודומה היה כי הוא מכיר להפליא את אשר לא ראה מִיָמיו. החוש שלו הדריך אותו והוא הגיע היישר למלון "קַאמְבֶּלְז נוֹרְת' בְּרִיטִישׁ".

הסוסים והשְׁוָורים נלקחו לאוּרְווה, הקרון – למוסך, והנוסעים – לחדרים נוחים למדי. בעשׂר התיישבו האורחים סביב השולחן, שאוֹלְבִּינֶט העיף בו מבט של רב-אשף.

פָּגָנֶל כבר הספיק לשוטט בחוצות העיר בחברת רוֹבֶּרְט וסיפר את רשמיו הליליים בתכלית הקיצור. הוא לא ראה דבר.

ואף-על-פי-כן, אדם פחות פְּזוּר-דעת מִפָּגָנֶל היה מבחין בתכונה כלשהי ברחובותיה של סִימוֹר; פה ושם הִתְגוֹדדוּ קבוצות, שהלכו וגדלו מרגע לרגע; אנשים שׂוחחו מדלת לדלת, שואלים שאלות של חרדה. כמה עיתונים יומיים נקראו בקול רם, וידיעותיהם נדוֹנוּ בהרחבה. סימנים אלה לא יכלו לחמוק מעינו של מִתבונן קשוּב. אולם פָּגָנֶל לא הבחין במְאוּם.

הרב-סרן, לעומת זאת, שלא הרחיק לֶכֶת ואף לא יצא מפתח המלון, דווקא שׂם לב לחרדות שטרדו את מנוחתה של העיירה הקטנה. עשׂר דקות של שיחה עם בעל בית-המלון, מר דִיקְסוֹן, הספיקו לו כדי לדעת במה מדוּבר.

אך הוא הֶחֱשָׁה ולא סיפר את הידוע לו. רק בתום הארוחה, משפרשו לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן, מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט לחדריהם, עיכב הרב-סרן את חבריו ואמר להם:

"יודעים מי האשמים בפשע נגד הרכבת של סַנְדְהֶרְסְט."

"עצרו אותם?" נחפז אַיְירְטוֹן לשאול.

"לא," השיב מֶק-נַאבְּס, בלא שיֵהֵא ניכר בו שהוא נותן דעתו לבְהִילוּתוּ של הרב-מלָחים, בְּהִילוּת שהיתה, אגב, מוצדקת מאוד בנסיבות אלה.

"חבל," הפטיר אַיְירְטוֹן.

"ובכן," שאל גְלֶנֶרְבַאן, "למי מייחסים את הפשע?"

"קרא בעצמך," השיב הרב-סרן, ופרשׂ לפניו גיליון של *האוֹסְטְרֶלְיָאן אֶנְד נְיוּ-זִילַנְד גָזֶט*, ותוכל להיווכח שקצין-המשטרה לא שגה."

גְלֶנֶרְבַאן קרא בקול רם את הידיעה הבאה:

סִידְנִי, 2 בִּינוּאָר 1866. כזכור, בלילה שבין 29 ל-30 בדֶצֶמְבֶּר אירעה תאונה בגשר קַמְדֶן, כשמונה קילומטרים מתחנת קַאסְלְמֵיין, במסילת-הברזל ממֶלְבּוֹרן לסַנְדְהֶרְסְט. רכבת הלילה המהירה של 11:45, שנסעה במלוא מהירותה, הידרדרה לנהר לוּטוֹן.

גשר קַמְדֶן לא נסגר בעֵת מַעֲבר הרכבת.

מעשֵׂי הגניבה הרבים, שבוצעו לאחר התאונה, וגילוּי גופתו של שומר הגשר במרחק חצי קילומטר מגשר קַמְדֶן, מוכיחים כי אסון זה נגרם בעֶטְיוֹ של מעשׂה פלילי.

אכן, בעִקבות החקירה שניהל חוקר מקרי המוות, התברר כי פשע זה הוא מעשֵׂה ידיה של כְּנוּפְיַית פושעים, שנמלטה מבית-הסוהר בּפֶּרְת' שבאוֹסְטְרַלְיָה-המערבית, שעה שעמדו להעבירם לאי נוֹרְפוֹק*.

מִספר האסירים הנמלטים עשׂרים ותשעה, ובראשם עומד אחד בֶּן ג'וֹיְס, עבריין מסוכן ביותר, שהגיע לאוֹסְטְרַלְיָה לפני כמה חודשים בלי שיידע איש באיזו אונייה, ומאז אין השִלטונות מצליחים להניח עליו את ידם.

תושבי הערים, המתיישבים והבוקרים שבחוות מתבקשים לעמוד על המִשמר ולדווח למושל על כל מידע שיש בו כדי לסייע בחיפושים.

ג' פ' מִיטְשֶׁל, מושל.

משסיים גְלֶנֶרְבַאן לקרוא את הידיעה, פנה מֶק-נַאבְּס לעבר הגֵיאוֹגְרָף ואמר לו:

"עכשיו אתה רואה, פָּגָנֶל, שיכולים להיות פושעים באוֹסְטְרַלְיָה."

"כאלה שנמלטו, בוודאי שכן!" השיב פָּגָנֶל. "אך לא כאלה שקיבלו הֶיתר-שְׁהִייה. לאנשים אלה אין מַתירים לשְׁהוֹת פה."

"מכל מקום, הם נמצאים פה," המשיך גְלֶנֶרְבַאן. "אך אינני סבור שיש בנוכחותם כדי לשנות את תוכניותינו ולהפסיק את מסענו. מה דעתך, ג'וֹן?"

ג'וֹן הִשְׁהָה את תשובתו; הוא היסס בין הצער שייגָרם לשני הילדים אם יופסקו החיפושים שהחלו, לבין החשש מפני סיכון החבורה כולה.

"אילוּלֵא היו לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן והעלמה גְרַאנְט איתנו, לא הייתי נותן דעתי כלל לאותה כְּנוּפְיָה של נבלים."

גְלֶנֶרְבַאן הבין אותו והוסיף:

"למותר לציין שאין בכוונתנו לוותר על מילוי משימתנו; אך אולי יהיה בכך מן הזהירות, בשל שתי הגברות, לעלות על *דַנְקֶן* במֶלְבּוֹרן, ולשוב עם הספינה לחפשׂ את עִקבות הָארִי גְרַאנְט במזרח, מה דעתך, מֶק-נַאבְּס?"

"קודם שאביע את דעתי," השיב הרב-סרן, "הייתי רוצה לשמוע מה בפיו של אַיירְטוֹן."

הרב-מלחים, שנקרא לומר את דברו באורַח כה ישיר, הביט בגְלֶנֶרְבַאן.

---

* האי נוֹרְפוֹק שוכן ממִזרח לאוֹסְטְרַלְיָה. הממשלה מחזיקה שם פושעים חסרי-תקנה ששבו לסוּרם. הם מצויים שם תחת שמירה קפדנית.

"אני סבור," אמר, "שאנו מצויים במרחק כשלוש-מאות ועשרים קילומטרים ממֶלְבּוֹרְן, וכי הסכנה, אם היא קיימת בכלל, גדולה באותה מידה בדרך המובילה דרומה כמו בדרך המובילה מזרחה. שתי הדרכים שוממות למדי, ושתיהן זֵהות. פרט לכך, אינני סבור ששלושים עבריינים עשויים להטיל אימה על שמונה גברים חמושים היטב ונחושים בדעתם. אי-לכך, בהֶעְדר הצעה טובה יותר, דעתי היא שיש להמשיך בדרכנו קדימה."

"יפה דיברת, אַיירְטוֹן," השיב פָּגָנֶל. "אם נמשיך בדרך, נוכל לעלות על עִקבותיו של הרב-חובל גְרַאנְט, ולהיפך, אם נַדְרים, נתרחק מהם. אם כן, דעתי כדעתך, ואיני לוקח ברצינות את הנמלטים מפֶּרְת'. אדם אמיץ אסור לו להביאם בחשבון כלל!"

לאחר דברים אלה הועמדה ההצעה שלא לשנות את המסלול להצבעה, והיא אושרה פה אחד.

"רק הערה אחת, מִילוֹרד," אמר אַיירְטוֹן שעה שעמדו לפרוש לשינה.

"דבֵּר, אַיירְטוֹן."

"כלום לא יְהֵא זה רצוּי לְשַגֵר ל*דַנְקֶן* הוראה להפליג אל החוף?"

"לשם מה?" השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "רק משנגיע למִפרץ טוּפוֹלְד יהיה צורך לשַגֵר הוראה זו. אם יקרה איזה אירוע בלתי-צפוי, שיאלצנו לנסוע למֶלְבּוֹרְן, נצטער מאוד אם לא נמצא שם את *דַנְקֶן*. יתֵרה מזאת, נזקיהָ מן הסתם עדיין לא תוקנו, ולפיכך סבור אני, כי מטעמים אלה מוטב לנו להמתין בעניין זה."

"בסדר!" הפטיר אַיירְטוֹן בלי להתעקש.

למחרת, חמושה היטב וערוכה לקדֵם פני כל צרה, יצאה החבורה הקטנה מסִימוֹר. אחרי חצי שעה שָבָה ונכנסה ליער האֶקָלִיפְּטוּסִים, שהִשְתרע גם בכיוון מזרח. גְלֶנֶרְבָאן היה מעדיף לרכוב במישור פתוח. המסע במישור כרוּך בפחות סכנות של מלכודות ומארבים מן המסע ביער סבוך. אך לא היתה ברירה. כל אותו היום הזדחלה העגלה בין עצי-הענק החַדגוֹניים. עם ערב, לאחר שעברו ליד הגבול הצפוני של מחוז אֶנְגְלְסִי, חצו את קו-האורך °146 וחנו בפַּאֲתיו של מחוז מַארֵיי.

• 16 •

מֶק-נַאבְּס טוען שאלֶה קופים

בבוקר יום המחרת, ה-5 בִּינוּאָר, דרכה כף-רגלם של הנוסעים בחבל מַאֲריי רחב-הידיים. חבל זה, שאינו מוכר היטב, אינו מיושב וּמִשׂתרע עד לחומה הנישאה של האַלְפִּים האוֹסְטְרָלִיִים. התַרבּוּת עדיין לא הגיעה אליו, והוא טרם נחלק למחוזות נִבדלים. אזור זה הוא הנידח והשומם ביותר בחבל וִיקְטוֹרְיָה. יבוא יום ויערותיו ייגָדעו תחת ידם הכורתת של המתיישבים וכרי-המרעה יופקרו לצֹאנם של הבוקרים; אך לפי שעה היתה זו אדמה בְּתולית, שוממת כפי שהגיחה מלב האוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי.

מִכלול אדמות אלה נושא שֵׁם רב-משמעות במפות האַנְגְלִיוֹת: "שְׁמוּרוֹת השחוֹרים". לשָׁם דחקו המתיישבים באלימות את הילידים. הִקצוּ להם כמה מקומות מוגדרים במישורים מרוחקים, ביערות שכמעט אי-אפשר להגיע אליהם, שם יילך גזע הילידים ויִתְנַוון אט-אט. כל אדם לבן, מתיישב, מהגר, בוקר, רשאי לחצות את תחומי מושב הילידים. רק לאדם השחור אסור לצאת מתחומו.

אגב רכיבה דן פָּגָנֶל בסוּגיה חשובה זו של הגזעים הילידיים. היתה לו דעה נחרצת בנדוֹן; לדעתו השיטה הבְּרִיטִית דוחפת להַכְחָדַת העמים הכבושים ולגירושם המקיף מן המחוזות שבהם התגוררו אבות-אבותיהם. מגמה הרת-אסון זו ניכרת בכל מקום, ובאוֹסְטְרַלְיָה יותר מבכל מקום אחר.

בימיה הראשונים של המושבה התייחסו הפושעים-המוּגְלים, ואף המתיישבים, לשחורים כאל חיות-פרא. הם צדו אותם והרגו בהם באש הרובים. הם טבחו בהם בהִסתמכם על מִשפטנים כדי להוכיח כי בן-אוֹסְטְרַלְיָה מצוי מחוץ לחוק הטֶבעי, ועל כן, אין רציחתם של אוּמְלָלים אלה נחשבת לפשע. עיתוני סִידְנִי אף הציעו אמצעי יעיל כדי להיפטר מן השבטים שבסביבות אגם הַנְטֶר: להרעיל אותם כאיש אחד.

מסתבר אֵפוא כי בתחילת תהליך הכיבוש הסתייעו האַנְגְלִים ברצח-עם לשם התיישבות. מעשׂי אכזריותם נודעו בזְוועָתָם. הם נהגו באוֹסְטְרַלְיָה כפי שנהגו בהוֹדוּ, שם נעלמו חמישה מיליוני הוֹדִים; או כפי שנהגו במושבת-הכֵּף, שם התמעטה אוּכלוּסיה של מיליון הוֹטֶנְטוֹטִים למאה אלף. וכך, האוכלוסיה המקומית של הילידים, שההִתעללוּת והשִׁכרוּת עשׂו בה שַמּוֹת, נטתה להיעלם ולפַנוֹת את אדמת אוֹסְטְרַלְיָה לתרבות הקטלנית. היו אמנם כמה מושלים שהוציאו צווים כנגד אנשי-הערבות צמאי-הדם! הם קבעו כי אדם לבן שיקצץ את אפו, את אוזניו או את זֶרתו של האדם השחור, "כדי לעשׂות ממנה כלי לפיטוּם מִקטרת", ייענש בהצלפות פַּרְגוֹל. אך היו אלה איוּמי-סרק! מעשׂי רצח התבצעו בקנה-מידה גדול, ושבטים שלמים נטבחו. די להזכיר את האי וַאן-דִימֶן, שבתחילת המאה היו בו

חמשת-אלפים ילידים ואילו בשנת 1836 צומצם מספרם לשבעה! לפני זמן-מה דיווח העיתון מֶרְקְיוּרִי על בואו של בן טַסְמַנְיָה האחרון להוֹבַּרְט-טָאוּן.

גְלֶנֶרְבַאן, מֶק-נַאבְּס וג׳וֹן מַנְגְלְס לא חָלקו על דברי פָּגָנֶל. אף-על-פי שהיו אַנְגְלִים, נִבצר מהם להגן על בני-מולדתם. העוּבדות היו גלויות ובלתי ניתנות לעִרעוּר.

"לפני חמישים שנים," המשיך פָּגָנֶל, "היינו כבר פוגשים בדרכנו הרבה שבטים של ילידים, ואילו עתה טרם פגשנו יְלִיד אחד. בעוד מאה שנים תהיה אוֹסְטְרַלְיָה מרוקנת לגמרי מכל אוכלוסייתה השחורה!"

ואמנם, שמורת הילידים נראתה נטושה לחלוטין. שום שׂריד של מחנה או בִּקְתות. מישורים ויערות סבוכים התחלפו לסירוגין, ואט-אט לבשה הארץ חזות פראית. דומה היה כי שום יצור חי, אדם או חיה, אינו פוקד אזורים נידָחים אלה. אך לפתע נעצר רוֹבֶּרְט לפני קבוצת עצי אֶקָלִיפְּטוּס והצטעק:

"קוף! הנה קוף!"

הוא הצביע על גוף מוארך ושחור שהיה גולש בזריזות מופלאה מענף לענף, מצמרת לצמרת, כאילו איזה מִתקן סמוי מחזיקו באוויר. הייתכן כי בארץ מוזרה זו מרחפים הקופים בדומה לשועלים הללו, שהטבע צִיידם בכנפי עֲטַלֵּף?

בינתיים נעצר הקרון, והכול עקבו במבטם אחר בעל-החיים שנעלם אט-אט במרומי האֶקָלִיפְּטוּס. אחרי רגע קט ראוהו שב ויורד במהירות הבזק, רץ על פני הקרקע ריצה שכולה הִתעוותוּיוֹת וקיפוצים, ואחר נאחז בזרועותיו הארוכות בגזעו החלק של עץ גומי ענקי. הכול תהו כיצד יטפס על גזע כה זקוף וחלקלק, שזרועותיו לא יכלו להקיפו. אולם הקוף היכה בגזע במין גרזן, חתך בקליפתו סדקים קטנים ובעזרת נקודות-אחיזה אלה, המחולקות במְרווחים שווים, הגיע עד למִסעף עץ הגומי. בתוך שניות ספורות נעלם בעַלְוָוה העבוֹתה.

"הא, מה זה! מהו הקוף הזה?" קרא הרב-סרן.

"הקוף הזה," השיב פָּגָנֶל, "הוא אוֹסְטְרָלִי טְהוֹר-גזע!"

בטרם היה בידי חבריו של פָּגָנֶל להגיב על דבריו במשיכת-כתפיים ספקנית, נשמעו בקִרבת מקום צעקות, שאפשר לאַיְתן מבחינה אוֹרְתוֹגְרָפִית כך: "קוֹאוֹ-אֶאֶה! קוֹאוֹ-אֶאֶה!" אַיִירְטוֹן דירבן את שְׁוָוריו, וכמה צעדים הלאה משם הגיעו הנוסעים במפתיע למחנה של ילידים.

איזה מחזה עגום! כתְרֵיסר אוהלים היו נטויים על קרקע חשופה. "גוּנְיוֹס" אלה, העשויים קליפות עץ שחפפו אלה את אלה כרעפים של גג, לא הֵגנו על יושביהם האוּמְלָלים אלא מכיוון אחד. יצורים אלה, שהדלות ניוונה אותם לשפל מדרגה, היו פשוט דוחים. היו שם כשלושים נפשות, גברים, נשים וטף, לבושים עורות קֶנְגוּרוּ קרועים ובְלויים. תגובתם הראשונה לנוכח הקרון המתקרב היתה מנוסה, אך מִלים אחדות שהשמיע אַיִירְטוֹן בעָגָה בלתי-מובנת, הרגיעום והם שבו בוטחים וחוששים כאחד, כחיות שמושיטים להן איזה מזון מעורר-תאווה.

ילידים אלה, שגובהם כמטר ושישים סנטימטרים, ניחנו בגוֹן-פנים אֲפַרְפַּר; לא שחור לגמרי, אלא כעֵין פיח ישן. שׂערם היה צַמְרִי, זרועותיהם ארוכות, בִּטנם תְפוּחה, גופם שׂעיר ובעורם צלקות של כתובות-קַעֲקַע או של חתכים שנוהגים לחתוך במהלך טקסי קבורה. אך מאומה לא היה שקול למִפלצתִיוּת

פניהם; פה ענקי, אף פחוס וכמו מעוך על הלחָיים, לסת תחתונה בולטת ומצוידת בשיניים לבנות, אך משופעות. מעולם לא היה יצור-אנוש דומה כל-כך לטיפוס החייתי.

"רוֹבֶּרט לא טעה," הפטיר הרב-סרן, "אלה הם קופים. אמנם, טהורי-גזע, אם תִרצו – אך בכל זאת, קופים!"

"מֶק-נַאבְּס," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "האִם תצדיק את אלה שצדים אותם כחיות-בר? יצורים עלובים אלה הם בני-אדם!"

"בני-אדם!" הצטעק מֶק-נַאבְּס, "לכל היותר יצורי-כִּלְאַיים בין האדם לאוֹרַאנְג-אוּטאן! ואם אמדוד את זווית-פניהם, אגלה בוודאי כי היא חדה כזווית-פניו של הקוף!"

בעניין זה צדק מֶק-נַאבְּס; זווית-הפנים של היליד האוֹסטרָלִי חדה מאוד ודומה באוֹרַח ניכר לזו של האוֹרַאנְג-אוּטַאן, כלומר, שישים עד שישים ושתיים מעלות ולפיכך, בצדק רב הציע מר רִיאֶנְזִי לסווג את האוּמְלָלים הללו כגזע בפני עצמו, שאותו כינה "פִּיתֶקוֹמוֹרְפִים", דְהַיינוּ, אנשים דמויי-קופים.

אך לֵיידי הֶלֶנָה צדקה עוד יותר ממֶק-נַאבְּס כשטענה כי ילידים אלה, העומדים בתחתית הסולם האנושי, ניחָנים בנשמה. ואמנם, בין החיה לבין היליד האוֹסְטרָלִי מפרידה התהום שבין המינים השונים, ואי-אפשר לגשֵר על פניה. צדק הוגה-הדעות הצָרְפָתִי, פַּסְקַל, כשטען כי בשום מִקרה אין האדם חיה. ובאותה מידה של תבונה, הוסיף: "וגם לא מלאך."

אלא שלֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט סתרו נחרצות את חלקה השני של אִמרת הוגה-הדעות הדגול. שתי הנשים הרחמניות יצאו מן הקרון והושיטו יד מלטפת לאותן בריות עלובות; הן הגישו להם דברי-מזון, שהפראים טרפום בגַרְגְרָנוּת נִתעבת. אין ספק שהם חשבו בשל כך את לֵיידי הֶלֶנָה לאלוהוּת, ולוּ רק משום שלפי דעתם הלבנים אינם אלא שחורים שהוּלבנו לאחר מותם.

אך היו אלה הנשים, בעיקר, שעוררו את רחמנותן של הנוסעות. אין דבר שיִשְוֶוה בחֶרפתו למעמדה של האוֹסְטְרָלִית הילידה; הטבע המתאכזר שלל מהן כל שמֶץ של חן; זוהי שִפחה שנחטפת בכוח הזרוע, ואת מתנת כְּלוּלוֹתיה היא מקבלת בצורת מכות ב"וָאדִי", מין מקל הקשור תמיד ליד אדונה. החל מרגע חטיפתה קופצת עליה זִקנה מוקדמת, מוטלות עליה כל המלאכות המייגעות של חיי נוודוּת, ויחד עם ילדיה, הארוזים בתוך צרור של קני-סוּף, היא נושאת את כלי הצַיִד והדַיִג, ואת מלאי ה"פוֹרְמִיוּם טֶנַאקְס"*, שממנו היא מייצרת את הרשתות. מחובתה לספק את צורכי התזונה של המשפחה; היא צדה לְטָאות, אוֹפּוֹסוּמִים ונחשים, ומעפילה לשם כך ממש עד לצמרות העצים; היא מקוֹשֶשֶת את העצים למדורה, תולשת את קליפות העץ לבניית האוהל; כמוה כבהמת-משׂא עלובה, שאינה יודעת מנוֹחַ, ורק אחרי שסיים אדונה היא אוכלת את השיירים הדוחים שמהם נקעה נפשו.

אותה שעה נראו אחדות מאותן אוּמְלָלות, שאולי לא בא אוכל לפיהן זמן רב, כשהן מנסות למשוך את הציפורים בפַּתּוֹתן אותן בגרגרים.

---

* סוג של פִּשְתָן.

הן היו שׂרועות על הקרקע הלוהטת, דוממות כגְוִויות, ממתינות במשך שעות, אולי, שאיזו ציפור תמימה תקרב לטווח-ידןן! כל תְחכּוּמן בענייני מלכודת לא הגיע ליותר מכך, ורק בעל כנף אוֹסטְרָלִי היה אווילי דיו כדי ליפול בפח.

בינתיים התאספו הילדים סביב הנוסעים, שאִילְפוּם במֶחֱווֹתיהם. עתה צריך היה להישָמר מיִצְרֵי הביזה שלהם. הם דיברו ביניהם בעָגָה שרקנית, שהתבססה על נקישות לשון. הדבר דמה לזעקות של בעלי-חיים. אולם קולותיהם ניחָנו גם בצלילים רכים נעימים לאוזן; המִלה "נוֹקִי, נוֹקִי" חזרה שוב ושוב, ובשל תנועות ידיהם אפשר היה להבינה על-נקלה. מובנה היה "תן לי! תן לי!" בהִתכוונם לחפצים האישיים של הנוסעים. מר אוֹלְבִּינֶט הִתקשה להגן על מדור המִטען, ובייחוד על הצֵידה של המשלחת. המסכנים המורעבים הללו התנפלו על הקרון במבט מעורר-פַּלָצוּת וחשׂפו שיניים חדות, שהושחזו אולי על בִּתְרֵי בשׂר-אדם. אמנם מרבית שבטי אוֹסְטרַלְיָה אינם אוכלי-אדם בעִתות-שלום, עם זאת מעטים הם הילדים שיסרבו לטרוף את בשׂר האויב המנוצח.

לבקשתה של לֵיידִי הֶלֶנָה הורה גְלֶנֶרְבַאן לחלק להם כמה מִצרכי-מזון. הילדים הבינו את כוונתו ופרצו בהפגנות שׂמחה, שהיו ממיסות אף לב של אבן. הם השמיעו יבבות דומות לשאגותיהן של חיות-טרף, שעה שהשומר מביא להן את מזונן היומי. בלי להצדיק את הרב-סרן, קשה היה בכל זאת לכפור במסקנה שגזע זה קרוב מאוד לעולם החי.

מר אוֹלְבִּינֶט, שהיה איש מנומס, ביקש להגיש תחילה לנשים. אך הבריות האוּמְלָלות האלה לא העזו לאכול בטרם יאכלו אדוניהן האֵימתניים. הללו הסתערו על הפַּכְסָמִים ועל הבשׂר המיובש כמו על טרף.

משהירהרה מֶרִי גְרַאנְט באפשרות שאביה שבוי בידי ילדים נחשלים כל-כך, חשה את הדמעות נִקווֹת בעיניה. בעיני רוחה כבר חזתה את כל סִבלוֹתיו של אדם כהָארִי גְרַאנְט, אם היה עבד לאותם שבטי נָוודים, טרף לדלוּת, לרעב ולהִתעללוּת. ג'וֹן מַנְגְלְס, שהתבונן בה בדאגה, ניחש את המחשבות שגָאוּ בלִבה, וכמו נענה למחשבותיה. הוא פנה אל הרב-מלחים של בְּרִיטַנְיָה:

"אַיירְטוֹן," שאל, "האם מידי פראים כאלה נמלטת?"

"כן, רב-חובל," השיב אַיירְטוֹן. "כל העֲמָמִים של פְּנִים-היבשת דומים אלה לאלה. אך כאן לפניך רק קוֹמֶץ של מסכנים עלובים, ואילו על גדות הדַרְלִינְג יושבים שבטים רבים, שבראשם מנהיגים רבי-סמכות."

"מה יכול אֵירוֹפִּי לעשׂות בקֶרֶב אותם ילדים?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"מה שעשׂיתי אנוכי," השיב אַיירְטוֹן, "לצוד, לדוג איתם, להשתתף בקרבותיהם; וכפי שכבר אמרתי לך, מתייחסים אליו בהתאם לתועלת שאפשר להפיק ממנו; ואם הוא גבר אמיץ ופיקח, הוא זוכה בשבט למעמד בכיר."

"אבל הוא נשאר שבוי?" שאלה מֶרִי גְרַאנְט.

"ונתון להשגחה," הוסיף אַיירְטוֹן, "כך שאין הוא יכול לעשׂות צעד לבדו, לא ביום ולא בלילה."

"ובכל זאת עלה בידך להימָלט, אַיירְטוֹן," אמר הרב-סרן שהצטרף לשיחה.

"כן, מר מֶק-נַאבְּס, בחסוּת קרב שניטש בין שִׁבְטִי לבין השבט השכן. הצלחתי יפה. אינני מצטער על כך. אך אם הייתי נאלץ לחזור על המעשׂה, סבורני שהייתי

מעדיף עבדות-נצח על פני הייסורים שעברו עלי שעה שחציתי את מִדבריות פְּנים-היבשת. ישמור האל על הרב-חובל גְרַאנְט מניסיון ישועה כזה!"

"כן, בוודאי," השיב ג'וֹן מַנגְלְס. "עלינו לקוות, העלמה מֶרִי, כי אביך שבוי בידי שבט ילידים כלשהו. הדבר יֵקַל עלינו את גילוי עקבותיו מאשר אילו נדד בגַפּוֹ ביערות היבשת."

"האִם יש לך עדיין תקווה?" שאלה הנערה.

"העלמה מֶרִי, אני עדיין מקווה, בעזרת האל, לראותך מאושרת ביום מן הימים."

רק עיניה הדומעות של מֶרִי גְרַאנְט יכלו להודות לקַבַּרְנִיט הצעיר.

במהלך אותה שיחה חל שינוי לא מוסבר בקֶרֶב הפראים; הם השמיעו זעקות מְהַדהֲדות, רצו לכל עבר, אחזו בכלי-נשקם ונִדמו כמו נִתקפו חֵימה אכזרית.

גְלֶנֶרְבַאן לא ידע מה פשר הדבר; מֶק-נַאבְּס פנה אל אַיְירְטוֹן ושאלו:

"אתה, שחייתָ זמן רב בקרב האוֹסְטְרָלִים, בוודאי תוכל להבין את שפתם, לא כן?"

"פחות או יותר," השיב הרב-מלחים, "שכֵּן כמִספר השבטים כך מִספר הניבים. אף-על-פי-כן דומֶני שאני מנחש כי מתוך הכרת-תודה רוצים הפראים הללו להציג בפני כבודו מִשחק מלחמה."

ואכן זו היתה סיבת ההתרגשות. בלא כל הקדמה תקפו הילידים אלה את אלה בחֵימה שפוכה מבוימת להפליא ואמיתית עד כדי כך, שצופה תמים עשׂוי היה לחשוב כי קרב של ממש מתנהל לנגד עיניו. אך האוֹסְטְרָלִים, לפי עדויות שונות, ניחָנוּ בכִשרון חיקוי מופלא, וגם הפעם הפגינו כִשרון ראוי לכל שבח.

כלי המִתקפה והמִגְנָנה היו אַלַת-עץ מפצחת-ראשים, מעֵין מוט כבד המסוגל לפצח את הגוּלְגולות הקשות ביותר, ו"טוֹמָהוֹק", אבן-צוֹר מושחזת קשה ביותר, המקוּבעת בעזרת גומִי דביק בין שני מקלות. גרזן זה, שלו ידית באורך שלושה מטרים, הוא כלי שימושי בעִתות מלחמה ושלום, ומשמש לכיסוח ענפים או ראשים, לפציעת גוף אדם או גזע עץ, הכול בהתאם לנסיבות.

כלי-הנשק הללו הונפו בידיים משולהבות לקול צווחות רמות; הלוחמים זינקו איש על רעֵהוּ; אחדים צנחו כמֵתים, ואילו האחרים פלטו את זעקת הניצחון. הנשים, בעיקר הזקנות, ששֵד המלחמה מְקַנֵן בהן, ליבּוּ את יצרי הלוחמים, עָטוּ על הגוויוֹת המדוּמות והשחיתו אותן כביכול, באכזריוּת שלא היתה יכולה להיות מַזְוִיעָה ממנה, אילו היתה אמיתית. לֵיידִי הֶלֶנָה חששה כל העֵת פן יהיה מִשׂחק המלחמה לקרב אמיתי. הילדים שהשתתפו במִשחק המלחמה עשׂו זאת ברצינות רבה. הבנים – ובעיקר הבנות, שהיו חמומות-מוח יותר מחבריהן – החליפו מהלומות וחבטות נאמנות בשִלהוּב חייתי.

הקרב המדוּמה כבר נמשך כעשׂר דקות, ואז, לפתע, חדלו הלוחמים ממעשׂיהם. כלי-הנשק נשמטו מן הידיים. ההמולה הקולנית התחלפה בדממה עמוקה. הילדים נותרו קפוּאים בתנוּחתם האחרונה, כמו דמוּיות מתמונות חיות. אפשר היה לחשוב שהתאבנו.

מה היתה הסיבה לשינוי זה, ומדוע התחלף פתע הקרב בקיפאון של שַיִש? התשובה לא איחרה לבוא.

להקה של תוּכִּיִים התפרשׂה באותו רגע במרומי עצי הגוּמי, ממלאת את האוויר בלַהַג. בשלל גוֹניהן העזים דמו הציפורים הללו לקשת-בענן מעופפת. הופעתו של מִפרח ציפורים קולני וססְגוֹני זה הוא שקטע את הקרב ובעִקבותיו החל הצַיִד, שחשוב ממנו לאֵין-ערוֹך.

אחד הילידים שאחז בכלי צבוע אדום בעל מבנה מיוחד במינו, עזב את חבריו, שעדיין קפאו על מקומותיהם, והתקדם בין העצים והשׂיחים לעֵבר להקת התוּכִּיִים. זחילתו היתה חרישית לגמרי. הוא לא נגע בעלֶה ולא הסיט אף חלוק-אבן ממקומו. הוא היה כצֵל מחליק.

בהגיע הפרא למרחק הנָאוֹת, יִידה את הכלי בקו מקביל לקרקע ובגובה שישים סנטימטרים מעליה. כך התעופף הכלי כשנים-עשׂר מטרים, ואז, לפתע פתאום, בלא שנגע בקרקע, התרומם בזווית ישרה, טיפס באוויר עד לגובה שלושים מטרים, קטל כתְרֵיסר מאותן ציפורים, התווה קשת ושב וצנח לרגלי הצַיָּיד. גְלֶנֶרְבַאן ובני-לְוָויָיתו עמדו נדהמים, מִתקשים להאמין למראה עיניהם.

"זהו 'בּוּמֶרַנְג'!" הפטיר אַיְרְטוֹן.

"בּוּמֶרַנְג!" הצטעק פָּגָנֶל. "הבּוּמֶרַנְג האוֹסְטְרָלִי!" ואז, כילד קטן, ניגש לאסוף את הכלי המופלא, "כדי לבדוק מה יש בפנים".

ואכן, אפשר היה לחשוב כי איזה מנגנון פנימי, איזה קפיץ שהשתחרר לפתע, הוא ששינה את מסלולו. אך לא היה בו כל מנגנון.

הבּוּמֶרַנְג היה עשׂוּי מִקשה אחת של עץ קשה וכפוף, ואורכו כשישים עד שבעים סנטימטרים. במרכזו היה עוביו שישה סנטימטרים בקירוב ואילו הקצוות הסתיימו בחודים משוננים. קיעור חלקו השקוע היה כשני סנטימטרים בלבד ובחלקו הקָמוּר היו שתי שׂפוֹת מושחזות היטב. כלי פשוט בתכלית, ובאותה מידה גם בלתי-מובן.

"הנה אֵפוא הבּוּמֶרַנְג המפורסם!" קרא פָּגָנֶל לאחר שבחן היטב את הכלי המוזר הזה. "פשוט כְּפִיס-עץ ותוּ-לא. מדוע באמצע מסלול תעופתו האופקי הוא מזנק באוויר ושב לידו של המְיַידֶה? אנשי המדע והנוסעים מעולם לא השׂכילו להסביר את פשר התופעה."

"כלום אין זה כפעולת החישוק, שאם מְיַידים אותו בצורה מסוימת הוא שב לנקודת מוצאו?" שאל ג'וֹן מַנְגְלֶס.

"או, שמא," הוסיף גְלֶנֶרְבַאן, "אין זו אלא פעולת נסיגה, כמו זו של כדור בִּילְיַארְד, כשמכים בו בנקודה מסוימת?"

"כלל וכלל לא," השיב פָּגָנֶל, "בשני המִקרים קיימת נקודת-תמיכה, והיא הגורמת לתגובה: הקרקע באשר לחישוק, השטיח באשר לכדור. אך כאן אין כל נקודת-תמיכה: הכלי אינו נוגע בקרקע, ובכל זאת הוא מתרומם לגובה ניכר!"

"ובכן, כיצד תסביר עובדה זו, מר פָּגָנֶל?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"אינני מסביר אותה, גברתי, אני רק מציין עוּבדה פעם נוספת; התוצאה באה ככל הנראה מן האופן שבו מושלך הבּוּמֶרַנְג ומצורתו המיוחדת. אשר לאוֹפֶן ההטלה, זהו עדיין סודם השמור של האוֹסְטְרָלִים."

"מכל מקום, זה דבר מתוחכם להפליא... לקופים," הוסיפה לֵיידי הֶלֶנָה והתבוננה ברב-סרן, שעדיין הניד ראשו בספקנוּת-מה.

בלא כל הקדמה תקפו הילידים אלה את אלה בחימה שפוכה

ובינתיים חלף הזמן, וגְלֶנֶרְבַאן סבר שאסור לו להמשיך ולעכב את מסעו מזרחה; הוא כבר התכוון לבקש מן הנוסעים לשוב ולעלות לקרון, אלא שלפתע הופיע בריצה פרא אחד ומילמל מִלים אחדות בהתרגשות עזה.

"האו!" הפטיר אַיְרְטוֹן, "הם הבחינו בִּיְעֵנִים!"

"מהו? מדובר בצַיִד?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"חייבים לראות זאת," הצטעק פָּגָנֶל, "זה בוודאי מחזה מעניין! אולי ישתמשו שוב בבּוּמֶרַנְג!"

"מה דעתך, אַיְרְטוֹן?"

"הדבר לא יארך זמן רב, מִילוֹרד," השיב הרב-מלחים.

הילידים לא איבדו רגע לבטלה. בשבילם היתה זו הזדמנות פז לצוד יְעֵנִים. כך יבטיח לעצמו השבט מזון לכמה ימים. כדי ללכוד טרף שכזה חייבים הציידים לפעול במְרב זריזותם. אך כיצד מצליחים הם להרוג בעלי-חיים מהירים כל-כך בלי רובים ובלי כלבים? זה היה ההיבט המעניין כל-כך במחזה שפָּגָנֶל דרש לצפות בו.

האֶמוּ, או היְעֵנִית נטולת-הקַסְדָה, שכינויו "מוֹרֶאוּק" בפי הילידים, הוא בעל-חיים ההולך ונעלם בשפֵלות אוֹסְטְרַלְיָה. זהו בעל-כנף גדול, שגובהו שמונים סנטימטרים, ובשרו הלבן מזכיר בטעמו במידת-מה את בשר תרנגול-ההודו; יש לו על מִצחו לוּחִית סְחוּס קַרְנִית; עיניו חומות-בהירות, מקורו שחור ומעוקל כלפי מטה; אצבעותיו מזוינות בציפורניים אֵימתניות; כנפיו, שאינן אלא גְדָמִים, אינן מסוגלות לשׂאתו באוויר; נוצותיו, או אם תִרצו פַּרְוָתוֹ, כהות יותר בחזה ובצוואר. אך ציפור זו, שאינה עפה, מסוגלת לקרוא תיגָר במֵירוֹץ על הסוס המהיר ביותר. המבקש לצוּדה יכול לעשׂות זאת רק בערמוּמיוּת רבה.

על כן, לקריאתו של היליד התפרשו תְּרֵיסר אוֹסְטְרָלִים כיחידה של רוֹבָאִים. הדבר התרחש במישור מרהיב, שבו צמח אִינְדִיגוֹ-בַּר והִכְחִיל את הקרקע בפרחיו. הנוסעים עצרו בפְּאָתיו של יער מִימוֹסוֹת.

כשהתקרבו הילידים, התרוממו מרִבצן כחצי-תריסר יְעֵנִיוֹת, נָסוּ על נפשן והתייצבו במרחק קילומטר וחצי משם. משאיתֵר צַיָּד השבט את מיקומן, אוֹתֵת לחבריו לעצור. הללו השתטחו על הקרקע; הוא שלף מכֵּליו שני עורות של אֶמוּ תפורים במוּמחיות והתחפשׂ בו-במקום. יד ימינו הזדקרה מעל ראשו, ובהילוכו המיטַלְטֵל חיקה יְעֵנִית המחפשׂת את מזונה.

היָליד הלך והתקדם לעבר העדר; לעִתים עצר והעמיד פנים שהוא מנקר גרגרים; לעִתים איבֵּק עפר ברגליו והקיף עצמו בעננת אבק. זה היה תעלול מושלם, חיקוי נאמן להתנהגותו של האֶמוּ. הצַיָּד פלט נְאָקוֹת שכל ציפור הלכה אחריהן שולל. ואכן, עד מהרה נמצא הפרא בלב הלהקה השלֵווה. לפתע הלמה ידו החמושה באַלָה, וחמש מתוך שש היְעֵנִיוֹת צנחו לצִדוֹ.

הצַיָּד הצליח, והצַיִד הסתיים.

גְלֶנֶרְבַאן, הנוסעות וכל החבורה הקטנה נפרדו מן הילידים. אלה לא הפגינו צער מיוחד בשל הפרידה. מן הסתם, השְׁכִּיחה מהם הצלחת צֵיד היְעֵנִיוֹת את רעבונם, שהוּשׂבע. הם אפילו לא חשו הכרת-תודה על הכרס המלאה, שהיא אגב חזקה מהכרת-התודה הנובעת מהלב אצל בני-אדם חסרי-תרבּוּת ואצל בעלי-חיים.

מכל מקום, לא היה אפשר שלא להעריץ את תבונתם ואת זריזותם.

"ועתה, מֶק-נַאבְּס יקירי," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "התסכים עִמי שהילידים האוֹסְטְרָלִיִים אינם קופים?"

"רק משום שהם מחקים בנאמנות אורחותיה של חיה?" שאל הרב-סרן. "להיפך, זה רק מצדיק את הַשְקָפתי!"

"התבדחות אינה תשובה," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה. "רצוני, רב-סרן, שתחזור בך מקביעתך."

"ובכן, כן, דודניתי; או ליתר דיוק, לא. האוֹסְטְרָלִים אינם קופים; הקופים הם-הם האוֹסְטְרָלִים."

"מה זאת אומרת?"

"ובכן, זִכרי מה טוענים הכּוּשים בנוגע לגזע המעניין של האוֹרַאנְג-אוטאן."

"ומה הם טוענים?" הִקשתה לֵיידי הֶלֶנָה.

"הם טוענים," השיב הרב-סרן, "שהקופים הם כּוּשים כמותם, אך פיקחים יותר: 'הם לא לדבר כדי הם לא לעבוד,' אמר איזה כּוּשי שקינא באוֹרַאנְג-אוטאן מאולף, שבעליו כילכל אותו בלא שיידָרש לעשׂות דבר."

17
הַמְגַדְלִים המיליונרים

לאחר לילה שקט בקו-האורך ′15 °146, יצאו הנוסעים למחרת, ה-6 בְּיָנוּאָר, בשעה שבע בבוקר, להמשיך בחציית החבל רחב-הידיים. הם התמידו בצעידתם בכיוון השמש העולה, ועִקבות פסיעותיהם הטביעו במישור קו ישר בתכלית. פעמים הצטלבו עִקבותיהם בעִקבות בוקרים שעשׂו דרכם צפונה, ואילוּלֵא הותיר סוסו של גְלֶנֶרְבַאן בחול את טביעות שני עלֵי התִלְתָן הטבועים בפַּרסותיו, סִמלה של בְּלֶק פּוֹיְנְט, היו העקבות מתערבבים אלה באלה עד לבלי-הַכֵּר.

את המישור חרצו לעִתים פלגים פתלתלים, מוקפים עצי אֶשְׁכְּרוֹעַ. היו אלה בעיקר נחלי אכזב. מקורם היה במִדרונות ה"בָּפָלוֹ רֵיינְגֶ'ז", רכס הרים לא גבוה במיוחד, אשר קו-המִתאר הציורי שלו הִתווה קו גַלי באופק.

הוחלט לחנות שם עוד באותו ערב. אַיְרְטוֹן הֵאִיץ בשְׁוָוריו, ואחרי שעשׂו כשישים וחמישה קילומטרים, הגיעו לשם, אם כי עייפים במקצת. האוהל הוקם לרגלי עצים גבוהים; הלילה ירד, וארוחת-הערב נשלמה במהירות. אחרי צעידה שכזו חשבו הכול על שינה יותר מאשר על אכילה.

פָּגָנֶל, שתורנות השמירה הראשונה נפלה בחלקו, לא עלה על יצועו. כשרובה הקָרָבִּין שלו על כתפו, פקח פָּגָנֶל עין על המחנה, משוטט אנה ואנה כדי להתגבר על עייפותו.

חרף הֶעְדרו של הירח היה הלילה כמעט מואר, בזכות בּרקם של כוכבי הדרום. המדען השתעשע בקריאת ספר-הרקיע הגדול, הפתוח תמיד והמרתק כל-כך את אלה היודעים לפַעְנְחו. את דממתו העמוקה של הטבע הנָם הֵפֵר רק צִלצוּל הכבלים שנעו על טַלְפֵי הבהמות.

פָּגָנֶל נסחף אֵפוא בשַׂרְעַפָּיו האַסְטְרוֹנוֹמִיים, ומַעְייניו היו נתונים יותר לעסקי שמים מאשר לעסקי האדמה. אך לפתע חילץ אותו מהזייתו צליל מרוחק.

הוא כָּרָה אוזן קַשֶּׁבֶת, ולמרבה הפתעתו סבר שהוא שומע צלילי פְּסַנְתֵּר; כמה אַקוֹרְדִים, שנוּגנוּ במהירות, שיגרו אליו את תְהוּדתם המרטיטה. הוא לא יכול לטעות.

"פְּסַנְתֵּר בלב המִדבר!" אמר לעצמו פָּגָנֶל, "הרי זה דבר שאינו מתקבל על דעתי."

אכן היה זה מפתיע עד מאוד, ופָּגָנֶל העדיף להאמין שאיזו ציפור אוֹסְטְרָלִית מוּזרה היא שמְחקה את צלילי הפסנתר המשובח, כפי שציפורים אחרות מְחקות צלילי האוֹרְלוֹגִין או משחיז סכינים.

אולם באותו רגע הידהד גם קול צלול; לפְּסַנְתְּרָן הצטרף גם קול זמר; פָּגָנֶל הקשיב, מסרב עדיין להיכנע. אך לאחר כמה דקות נאלץ להודות כי הנעימה האלוהית שהגיעה לאוזניו, היתה אִילְמִיוֹ טֶזוֹרוֹ טַאנְטוֹ, מתוך האוֹפֶּרָה *דוֹן ז'וּאָן*.

"חי נפשי!" הירהר לעצמו הגֵיאוגְרָף, "כל כמה שתהיינה הציפורים באוֹסְטְרַלְיָה מוזרות, ואף אם יהיו התוּכִּיִים המוּסִיקָלִיים ביותר בתבל, אין הם מסוגלים לשיר את מוֹצַרְט!"

פָּגָנֶל האזין עד תום לקטע הנִשׂגב של המלחין. השפעה של נעימה עֲרֵיבה זו, שנישׂאה במרחבי הלילה הצלול, היתה בלתי-נתפשׂת. זמן רב נותר פָּגָנֶל שבוי בחבלי קֶסמה, ואחר נמוג הקול והדוּמייה שבה לשׂרור.

כשבא וִילְסוֹן להחליף את פָּגָנֶל, מצאו שקוע בהזיה עמוקה. אך פָּגָנֶל לא אמר מאומה למלח; הוא החליט לספר על המִקרה המוּזר לגְלֶנֶרְבַאן, למחרת בבוקר, ולעת-עתה ניגש להִתְכַּרְבֵּל באוהל.

למחרת התעוררה כל החבורה לקול נביחות בלתי-צפויות. גְלֶנֶרְבַאן קם ללא דיחוי. שני פּוֹיְנְטֶרִים נהדרים וארוכי-רגליים, נציגים מרהיבים של גזע כלבי-הצַיִד האַנְגְלִיים, השתובבו בפַּאֲתֵי חורש קטן. כשקרבו הנוסעים, חדרו הכלבים לתוך סבך העצים ונביחותיהם התעצמו.

"קיימת אֵפוא איזו חווה בלב השממה הזאת," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "וגם צַיָּידים, שהרי אלה כלבי-צַיִד."

פָּגָנֶל כבר פצה את פיו כדי לספר את רשמיו מליל אמש, אך הנה הופיעו שני בחורים צעירים, רכובים על סוסים גזעיים יפהפיים, "צַיָּידים" של ממש.

שני הגֶ'נְטְלְמֶנִים, לבושים חליפות-צַיִד מהוּדרות, נעצרו על מקומם למראה החבורה הקטנה, שנראתה כמחנה צוענים. דומה היה כי הם תוהים לפשר נוכחותם של אנשים חמושים במקום זה, אך הנה הִבחינו בשתי הנוסעות היורדות מן הקרון.

מיד ירדו מסוסיהם, הסירו את כובעיהם והתקדמו לעברן.

גְלֶנֶרְבַאן בא לקראתם, והציג עצמו לפניהם בשמו ובתְאריו.

הבחורים הצעירים קָדוּ, ואחד מהם, המבוגר יותר, אמר:

"שלום לך, מִילוֹרד. הִתְיאוֹתוּ, הגברות, עמיתיך למסע ואתה, לכבדנו בביקור ולבוא לנוח בצֵל קורתנו?"

"האוכל לשאול..." אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"מִישֶל וסַנְדִי פָּטֶרסוֹן, בְּעָלֶיהָ של חוות-הוֹתָם. אתם כבר נמצאים על אדמותיה של החווה, במרחק כרבע קילומטר ממנה."

"רבותי," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "לא הייתי רוצה לנצל לרעה את הכנסת-האורחים המוּצעת לנו ביד כה נדיבה..."

"מִילוֹרד," שב ואמר מִישֶל פָּטֶרסוֹן, "בקבלך את הצעתנו תעשׂה חסד עם גוֹלים מסכנים, ונהיה מאושרים עד-אין-קץ לכבדך בהכנסת-אורחים בלב המִדבר."

גְלֶנֶרְבַאן הִרכין את ראשו לאות של הסכמה.

"אדוני," פנה אז פָּגָנֶל למִישֶל פָּטֶרסוֹן, "היוּרשה לי לשאול, האם אתה שַׁרְתָּ אמש את הנעימה של מוֹצַרְט האלוהִי?"

"אני הוא, אדוני," השיב הגֶ'נְטְלְמֶן, "ואחי סַנְדִי ליווה אותי."

"ובכן, אדוני," שב ואמר פָּגָנֶל, "קַבֵּל את מחמאותיו הכֵּנוֹת של צָרְפָתִי שהוא מעריץ נלהב של מוסיקה זו."

פָּגָנֶל הושיט את ידו לגֶ'נְטְלְמֶן, והלה לחצה בסבר-פנים חביב. אחרי-כן הצביע מִישֶל פָּטֶרסוֹן ימינה על הדרך שיֵש ללכת בה. הסוסים הושארו לטיפולם

של אֵיִרְטוֹן והמַלָּחים, והנוסעים בלִוויית שני הבחורים הצעירים, שהראו להם את הדרך, פסעו ברגל, משוחחים ומתפעלים, לעבר חוות-הוֹתַּם.

אכן היתה זו אחוזה מרהיבת-עיניים, שטוּפחה בחומרה הקפדנית האופיינית לפַּארקים האַנגְלִיים. כרי-מרעה רחבי-ידיים, הכלוּאים בתוך גדרות-עץ אפוּרות הִשתרעו עד לִקְצֵוֵי האופק. רעו שם שְׁוָרים לאלפים וכבשׂים למיליונים. רועים רבים וכלבים רבים עוד יותר שמרו על צבא קולני זה. הגְעִיות והפְּעִיות התמזגו בנביחות כלבי-הענק ובאִבְחוֹת השוטים.

במזרח עצרה את המבט שורת עצי מֵילָה וגוּמי, ומעליהם, בגובה כאלפיים וחמש-מאות מטרים, התנשׂאה פסגתו המרשימה של הר הוֹתַּם. שׂדרות ארוכות של עצים ירוקי-עַד הִפציעו כקרניים לכל עֵבר. פה ושם נראו גושים של מְשׂוּכוֹת של "גְרַאס טְרִיז", "עצי עֵשֶׂב", מין שיחים בגובה שלושה מטרים, הדומים לדקל הננסי, מוסתרים בתוך רעמת שֵׂיער של עלים צרים וארוכים. האוויר היה רווּי ניחוחות הַרְדוּפֵי-מֶנְתָּה ואֶשכולות פרחיהם הלבנים, שעמדו אז במלוא פריחתם והִדיפו ריחות עֲרֵבים ביותר.

בין קבוצות אלה של עצים מְזָנים מקומיים הִשְתַּרְבְּבוּ נציגים מעולם הצומח האֵירוֹפִּי, שהועתקו לכאן. עצי אֲפַרְסֵק, אגס, תַּפּוּחַ, תְּאֵנָה, עץ הדר, ואפילו אלוֹן, התקבלו בקריאות הֵידד מפי הנוסעים. גם אם לא הִשתוממו יתר על המידה לנוכח הצעידה בצֵל עצי המולדת, הרי היו מכושפים ממש לנוכח הציפורים שריחפו בין הענפים, "ציפורי הסָטֶן", שנוצותיהן רכות כמשי וצבען חציו פז וחציו קטיפה שחורה.

בין היתר ניתנה להם ההזדמנות להתפעל לראשונה מ"מֶנוּרָה", הלא היא ציפור-הנֶבֶל, אשר זנבה דומה לכלי-הנגינה רב-החֵן של אוֹרְפֵיאוּס. הציפור השתובבה בתוך סבך השְׂרָכִים המתפתלים, וכל אֵימת שהיה זנבה חובט בענפים היו נפלטים צלילים שלשמעם תמהו הנוסעים אם אין אלה הצלילים הַהַרְמוֹנִיים שנתנו השראה לאַמְפִיוֹן לשוב ולבנות את חומות תֵּבַּי. פַּגָנֶל אף השתוקק לפרוט בנבל זה.

בינתיים לא הסתפק לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן בהערצת נִפלאוֹתיו של אותו נְוֵוה-מִדבר לא צפוי בשממה האוֹסְטְרַלִית. הוא האזין לסיפורם של הגֶ'נְטְלְמֶנִים הצעירים. באַנְגְלִיָה, בלב אדמות מיושבות, היה האוֹרֵחַ מְספר תחילה למְארחוֹ מאַיִן בא ולאן מוּעָדוֹת פניו. אך כאן, מתוך הִתחשבות מנומסת, סברו מִישֶׁל וסַנְדִי שמחובתם להציג עצמם בפני הנוסעים, שזה-עתה הזמינו להתארח בביתם. הם גוללו אֵפוא את קורותיהם.

היה זה סיפורם של כל אותם אַנְגְלִים צעירים, נבונים וחרוצים, שאינם סבורים שהעושר פוֹטֵרם מן העמל. מִישֶׁל וסַנְדִי פָּטֶרְסוֹן היו בניו של בַּנְקַאי מלוֹנְדוֹן. בהיותם בני עשׂרים קרא להם ראש-המשפחה ואמר: "הנה לכם, בחורים צעירים, כמה מיליונים. צְאוּ לכם לאיזו מושבה רחוקה, הָקִימוּ שם מִפעל מועיל, ושאבו מן העבודה את משמעות החיים. אם יעלה הדבר יפה בידיכם, מה טוב. אם תיכָּשלו, ניחא. לא נצטער על המיליונים שסייעו בידיכם להיות לגברים." שני הבחורים נענו לצַו האַבָּהִי. הם בחרו בחבל וִיקְטוֹרְיָה שבאוֹסְטְרַלְיָה כדי לפזר שם את שטרות הכסף של האב, ולא התחרטו על כך. מקץ שלוש שנים המשק שיגשג.

בחבלי וִיקְטוֹרְיָה, וֵיילְס-הדרומית-החדשה ואוֹסטְרַלְיָה-הדרומית ישנן כשלושת-אלפים חוות כאלה, אחדות מנוהלות בידי בוקרים, המְגַדלים צאן ובקר, ואחרות מנוהלות בידי מתיישבים שעיסוקם העיקרי גידולי אדמה. עד בואם של שני האַנְגְלִים הצעירים היתה החווה של מר גֶ'יימְיסוֹן החווה הגדולה ביותר; שִׁטחה מאה קילומטרים רבוּעים, ולה גבול של עשׂרים וחמישה קילומטרים לאורך הנהר פָּארוּ, אחד מיוּבליו של הדַרְלִינְג.

עתה עלתה עליה חוות-הוֹתָּם הן בשִׁטחה והן בהיקף עסקיה. שני הבחורים היו בוקרים ומתיישבים בעֵת ובעונה אחת. הם ניהלו את אחוזתם האדירה במיוּמנוּת נדירה ובמרץ לא שְׂגרתי.

חווה זו שכנה במרחק רב מן הערים הראשיות, בלב המִדבריות השוממים כמעט של אזור מַארֵיי. היא השׂתרעה על פני השטח שבין קווי-האורך ′48 °146 ל-°147, כלומר שטח שאורכו ורוחבו שמונה קילומטרים, בין בָּפְלוֹ רֵיינְגֶ'ז לבין הר הוֹתָּם. בשני קצותיו הצפוניים של אותו מרובע רחב-מידות הִזדקרו הר אַבֶּרְדִין משׂמאל ופסגות הַיי-בַּארֶוֹן מימין. מים צלולים לא חסרו בתחום החווה, והתפתלו בה פלגים ויוּבלים רבים של הנהר אוֹבֶּנְס, הנשפך לנהר מַארֵיי מצפון. כך שגידול הבקר ועיבוד האדמה עלו יפה במקום זה באותה מידה. עשׂרת-אלפים אַקְרִים של אדמה עוּבדו לתפארת, הצמיחו גידולים מקומיים וגידולים אֶקְזוֹטִיִים, ובכרי-מרעה מוריקים התפטמו מיליוני בהמות. לפיכך זכו מוצרי חוות-הוֹתָּם במחירים גבוהים בשוקי קַאסְלְמֵיין ומֶלְבּוֹרְן.

עוד מִישֶׁל וסַנְדִי פֶּטֶרְסוֹן מסיימים את סיפור חייהם הפעלתניים, והנה נִגלה בקצה שׂדירת הקָאזוּאָרִינוֹת בית-המגורים.

היה זה בית נאה עשׂוי עץ ולבֵנים, חבוי כולו תחת מעטֶה אֶשכולות של אֶמֶרוֹפִילִיס. דומה היה לבית-קַיִץ מהודר: אַכְסַדְרַת-עץ, ובה עֲשָׁשִׁיוֹת סִינִיוֹת, הקיפה אותו מארבע רוחותיו כסְטָיו עתיק-יומין. לפני החלונות השתלשלו סוככים סְסְגוֹניים, שנִדמו עשׂויים פרחים. בית נאה ומשובב את העין מאין כמוהו, אך גם נוח למגורים. על המדשאות ובתוך קבוצת העצים שמסביב "צמחו" פָּמוֹטֵי נחושת, ועליהם פנסים הדורים; עם רדת החשֵׁיכה היה הגן כולו זוהר בתאוּרת-גָז לבנה, אשר ניזונה ממְכל גָז זעיר, שהיה חבוי בסוּכּת עצי המֵילָה והשְׂרָכִים המטפסים.

יִתֵרה מזאת, לא נראו כל בתי-משק, אוּרווֹת או סככות - בקיצור, כל מה שמאפיין חווה חקלאית. כל אותם מִבני שירוּתים - כפר של ממש ובו יותר מעשׂרים בקתות ובתים - היו ממוקמים במרחק כרבע קילומטר משם, במעמקי גיא קטן. חוטי חשמל הִבטיחו קשר מיידי בין בית האדונים לבין הכפר. הבית, המרוחק מכל שאון, נראה אפוּף ביער של עצים אֶקְזוֹטִיִים.

עד מהרה הגיעו לקצה שְׂדֵירַת הקָזוּאָרִינוֹת; גֶשרון מתכת מעוצב להפליא היה נטוּי מעל פלג הומה, מוליך אל הגן הפרטי. הם חצו את הגֶשרון. מנהל משק- בית נְשׂוּא-פנים בא לקראת הנוסעים; דלתות הבית נפתחו, ואורחיה של חוות-הוֹתָּם נכנסו לחדרי-המגוּרים המפוארים שבתוך מעטפת הלבֵנים והפרחים.

כל מותרות חיי האָמנוּת והאופנה נִגלו לעיניהם. אולם-הכניסה, המקושט

בעיטורים שנושׂאיהם כלי-צַיִד וּמְרוּצי-סוסים, נפתח אל טְרַקְלִין רחב-ידיים, ובו חמישה חלונות. פְּסַנְתֵּר ועליו תָּווים של לְחָנים ישנים וחדשים, כַּנֵּי-ציור ועליהם התחלות של ציורים, עמודים נושׂאים פסלי שַׁיִשׁ, על הקירות כמה ציורים של אָמנים פְּלֶמִיִּים ידועי-שֵׁם, שטיחים עשירים רכים למגע כדשא סמיך, שטיחי קיר משובבי-עין המתארים תמונות חינניות השאולות מִן המִיתוֹלוֹגְיָה, נִבְרֶשֶׁת עתיקה המשתלשלת מִן התִקרה, כלי-חרסינה יְקרי-ערך, חפצי-חֵן יקרים המעידים על טעם מושלם, אלף ואחד דברים פעוּטים ויקרים, שאפשר היה לתמוה על הימצאם בבית-מגוּרים אוֹסְטְרָלִי, כל אלה העידו על התאמה מושלמת בין האָמנוּת לנוחוּת. כל דבר שהיה בו כדי להפיג את שיממונו של גוֹלֶה-מרצון, כל דבר שהיה בו כדי להזכיר את נוהגי אֵירוֹפָּה, מצוי היה בטְרַקְלִין האגדי. יכולת לחשוב שנקלעת לאיזה ארמון-נסיכים בצָרְפַת או באַנְגְּלִיָּה.

מִבַּעַד לחמשת החלונות, המוּצלים בבדי סוֹכך עדינים, חדר אור יום מעוּמעם קָמעה, וכמו מרוכך בצללי האַכְסַדְרָה. לֵיידי הֶלֶנָה קרבה לחלון, מוקסמת. מצד זה חלש הבית על עמק רחב-ידיים, שהשׂתרע עד לרגלי ההרים שבמזרח. רצף של כרי-דשא וחורשות, פֹּה ושם קרחות, מִכלוֹל הגבעות המעוּגלות ברוב-חֵן, תבליט פני הקרקע המבוּתרים, כל אלה יצרו מראֶה נפלא מכל תיאור. שום חבל מחבלי העולם לא יכול לִשוות לו, אף לא עמק גן-העדן הנודע שבהרי טֶלֶמַרְק הנוֹרְבֶגִיִּים. הנוף רחב-הידיים, מעוּטר כתמי אור וצל, הִשתנה משעה לשעה בהתאם לתמוּרות השמש. הדִמיון לא יכול להזוֹת דבר-מה מרהיב יותר, וּמִקסם זה השׂביע את כל תאוות-העיניים.

בינתיים הורה סַנְדִי פָּטֶרְסוֹן למשרת הראשי של החווה לאַלְתֵּר ארוחת-צהריים, ופחות מרבע שעה לאחר הגיעם, כבר הֵסֵבּו האורחים ליד שולחן ערוך לתִפארת. איכות המאכלים והיינות היתה מושלמת; אולם מה שנעם יותר מכול, בקרב כל העידונים והשפע לְמַכְבִּיר, היתה חֶדוותם של שני הבוקרים הצעירים, שהיו כה מאושרים להציע תחת קורת-גגם הכנסת-אורחים נפלאה כל-כך.

עד מהרה סוּפּרה להם מטרת מסעה של המשלחת, והם גילו עניין רב בחיפוּשׂיו של גְלֶנֶרְבַאן. הם אף הֵפיחו תקווה מחודשת בלב ילדיו של הרב-חובל.

"הָארִי גְרַאנְט נפל בוודאי בידי הילידים," אמר מִישֶׁל, "שכֵּן לא הופיע במושבות החוף. המִסמך מוכיח כי ידע בדיוק נִמרץ את מיקומו, והיוֹת שלא הגיע לשום מושבה אַנְגְלִית, כנראה נתפס על-ידי הפראים."

"כך בדיוק אירע לרב-מלחים שלו, אַיִירְטוֹן," העיר ג'וֹן מַנְגְלְס.

"אבל אתם, רבותי," שאלה לֵיידי הֶלֶנָה, "האם לא שמעתם מעודכם על טביעתה של בְּרִיטַנְיָה?"

"לא שמענו, גברתי," השיב מִישֶׁל.

"איך לדעתכם מתייחסים הילידים האוֹסְטְרָלִיִּים לרב-חובל השבוּי בידיהם?"

"האוֹסְטְרָלִים אינם אכזריים, גברתי," השיב הבוקר הצעיר, "והעלמה הצעירה יכולה להיות רגועה בעניין זה. קיימות לא מעט דוגמאות למזג-רוחם הנוח, וכמה אֵירוֹפִּים אף חיו זמן ממושך בקִרבם בלא שיתלוננו על אלימות."

"ביניהם קִינְג," התערב פַּגָנֶל, "הניצול היחיד ממשלחתו של בֶּרְק."

"אך לא רק החוקר הנועז הזה," הוסיף סַנְדִי, "אלא גם חייל אַנְגְלִי בשם

בַּקְלִי, אשר נמצא בשנת 1803 בחוף פּוֹרְט-פִּילִיפּ, נאסף על-ידי הפראים וחי שלושים ושלוש שנים במחיצתם."

"ומאז אותה תקופה," הוסיף מִישֶל פָּטֶרְסוֹן, "אחד מגיליונותיו האחרונים של כתב-העת *אוֹסְטְרַלְאַסְיָה* מדווח לנו שאדם בשם מוֹרִיל הוחזר לא מכבר למולדתו לאחר שש-עשׂרה שנות עבדוּת. סיפורו של הרב-חובל דומה מן הסתם לסיפור זה, שכֵּן מוֹרִיל נלכד בידי הפראים אחרי טביעת ספינתו הפֶּרוּאָנִית, בשנת 1846, ונלקח לפְנִים-היבשת. לפיכך, סבורני שאסור לכם לאבד תקווה."

דברים אלה עוררו שִׂמחה רבה בלב מאזיניו של הבוקר הצעיר. הם אִישׁשׁוּ את המידע שמסרו זה מכבר פָּגָנֶל ואַיְירְטוֹן.

לאחר שקמו הנוסעות מן השולחן, דנו באסירים-המוּגלים, הקוֹנְוִיקְטְס. האסון שאירע בגשר קַמְדֶן היה ידוע לבוקרים, אך כנוּפְיַית הפושעים-הנמלטים לא הדאיגה אותם כלל. העבריינים לא יעזו לתקוף חווה שצְוותה מוֹנֶה יותר ממאה אנשים. מלבד זאת, הדעת נותנת שלא יסתכנו במִדבריות מַארֵיי, שם אין להם מה לעשות וגם לא בקִרבת מושבות וֵיילְס-החדשה, שם השמירה על הדרכים עֵרָה מאוד. זו היתה גם דעתו של אַיְירְטוֹן.

נִבצר מלוֹרד גְלֶנֶרְבַאן לסרב לבלות את היום כולו בחוות-הוֹתָּם בחברת מארחיו החביבים. שתים-עשׂרה שעות האיחור היו לשתים-עשׂרה שעות מנוחה; הסוסים והשְּׁוָורים אגרו כוחות באוּרוֹוֹת הנוחות של החווה.

הוסכם אפוא שיישָׁארו; שני הבחורים הצעירים שטחו לפני אורחיהם תוכנית לאותו יום, והיא התקבלה בהִתלהבות.

בשעת צהריים חיכו לפני הכניסה שבעה סוסי-צַיִד חזקים שבָּטְשׁוּ בקרקע בקוצר-רוח. לגברות נועדה כִּרְכָּרָה קטנה ומהודרת, מצוידת במושכות ארוכות, שבעזרתן יכול הרַכָּב להפגין את זריזותו בתִמְרוּן ארבעת סוסיה. הפָּרָשים, ולפניהם כְּלָבִים חמושים ברובי-צַיִד מצוינים, עלו על סוסיהם ודהרו לצִדי הכִּרְכָּרָה, בעוד להַק הפוֹיְנְטֶרִים נובח בעליצות בחולפו דרך הסבך.

במשך ארבע שעות שָׁעֲטָה חבורת הרוכבים במִשעוליו ובדרכיו של אותו פַּארק גדול, שמידותיו כמידת נסיכות קטנה בגֶרמַנְיָה: רַייס-שְׁלֵייץ או סַקְסוֹנְיָה-קוֹבּוּרג גוֹתָה היו נִבלעות בתוכו במלואן. תושבים רבים אמנם לא נִקרוּ בדרכם, אך לעומת זאת כבשׂים היו שם לאֵינספור. אשר לטרף, צבא שלם של עוזרי-צַיִד לא היה בכוחו לספק לציידים יותר חיות משנזדמנו להם שם. עד מהרה הידהדו מטחי יריות שהדאיגו את שוכניהם השלֵווים של היערות והמישורים. רוֹבֶּרְט הצעיר עשׂה חַיִל לצִדו של הרב-סרן מֶק-נַאבְּס. חרף הַפְצרותיה של אחותו, יצא הנער האמיץ בראש ותמיד ירה ראשון. אך ג'וֹן מַנְגְלְס התחייב להשגיח עליו, ומֶרִי יכלה להיות רגועה.

במהלך מסע הצַיִד בשיטת ההַחְרָדָה הוּמתו כמה בעלי-חיים אופייניים לארץ זו, שפָּגָנֶל לא הִכירם עד כה אלא בשמם בלבד, ביניהם ה"וּוֹמְבַּאט" וה"בַּנְדִיקוּט".

הוּוֹמְבַּאט הוא ממשפחת מְכַרסמי-העשׂב, החופר מחילות באדמה בדומה לגירית; גודלו כגודל כבשׂ ובשׂרו עָרֵב לחֵך.

הבַּנְדִיקוּט הוא מין חיית-כיס, שיכולה ללמד את השוּעל האֵירוֹפִּי פרק בהִלכות שוד לול-עופות. בעל-חיים זה, שמראהו דוחה למדי ואורכו כחצי מטר, נפל

שדוד מירויותיו של פַּגֶל, אשר מתוך גאווה-עצמית של צַיָּד, הכריז שהוא מקסים. "איזו חיה מקסימה," אמר.

בין שאר החיות החשובות שצד רוֹבֶּרְט ברוב זריזותו היה "דַסְיוּרֶה וִיוֶורִין", מין שועל קטן, אשר פרוותו השחורה המנוקדת בלבן שווה בערכה לזו של נְמִייה; כן צד צמד של אוֹפּוֹסוּמִים, שהסתתרו בעַלְוָוה הצפופה של העצים הגבוהים.

אך גולת הכותרת של מעללי הצַיָּד היה, ללא ספק, המִרדף אחר הקֶנְגוּרוּ. סמוך לשעה ארבע החרידו הכלבים מרְבצה להקה של חיות-כיס מוזרות אלה. הגוּרים מיהרו לחזור לכיס האֵם, והלהקה כולה נסה על נפשה בשורה עורפית. אין דבר מפליא יותר מדילוגי הקֶנְגוּרוּ האדירים, אשר רגליו האחוריות, הארוכות פי-שניים מן הקִדמיות, משתחררות כמו קפיץ מתוח.

בראש הלהקה הנמלטת שעט זכר, שגובהו כמטר וחצי, נציג מרהיב של גזע "מַקְרוֹפּוּס גִיגַנְטֶאוּס", "איש זקן", כפי שמְכַנים אנשי-הערבות את הקֶנְגוּרִים הזקנים.

המִרדף התנהל בעירנות לאורך שישה עד שבעה קילומטרים. הקֶנְגוּרִים לא התייגעו והכלבים המִתייראים, ובצדק רב, מרגלם האחורית החזקה, המצוידת בציפורן חדה, לא טרחו להתקרב אליהם. אך לבסוף התעייפה הלהקה ממְרוּצה ונעצרה, ו"האיש הזקן" נשען על גזע עץ, נכון להשיב מלחמה שְׂעָרָה. אחד מכלבי הפּוֹיְנְטֶר, שנסחף בתנופתו, התגלגל בסמוך אליו. בִּן-רגע נִזרק הכלב האוּמְלָל באוויר ושב וצנח ארצה מרוטש. נראה היה בבירור שלהקת הכלבים כולה לא תצליח לגבור על חיות-כיס חזקות אלה. צריך היה אֵפוא לחסלן ביריות, שכֵּן רק כדורי הרובה יש בכוחם לגבור על בעלי-החיים הענק.

ממש באותו רגע נפל כמעט רוֹבֶּרְט קורבן לפזיזותו. כדי להבטיח את דיוק הקליעה קרב רוֹבֶּרְט לקֶנְגוּרוּ. בעל-החיים הסתער, ורוֹבֶּרְט נפל ארצה. נשמעה זעקה. מֶרִי גְרַאנְט, אילֶמֶת, אחוזת-אימה, הושיטה ידיה לעבר אחיה ממרומי הכִּרְכָּרָה. שום צַיָּד לא העז לירות בבעל-החיים מחשש שיפגע בילד.

אך לפתע עט ג'וֹן מַנְגְלְס על הקֶנְגוּרוּ, סכין ציידים שלוּפה בידו, תוך שהוא מסתכן בריטוּש בִּטנו, ודקר את בעל-החיים בלִבו. החיה נפלה שדודה ארצה, ורוֹבֶּרְט התרומם בלא פגע. כעבור רגע כבר היה חבוק בזרועות אחותו.

"תודה, מר ג'וֹן! תודה!" אמרה מֶרִי גְרַאנְט והושיטה את ידה לקַבַּרְנִיט הצעיר.

"אני הייתי עָרֵב לשלומו," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס ונטל את ידה הרועדת של הנערה.

תקרית זו חתמה את מסע הצַיִד. להקת חיות-הכיס נפוצה לכל עֵבר לאחר מות מנהיגה, ונִבלתו נלקחה לבית-המגורים. השעה היתה כבר שש בערב. ארוחת-ערב מפוארת המתינה לציידים. בין שאר המאכלים בלט מרק בשׂר עשׂוי מזנבו של קֶנְגוּרוּ, שהוכן לפי מַתְכּוֹן מקומי והיה מַסְמֵר הסעודה.

לאחר הגלידות והפַּרְפְּרָאות המתוקות, עברו המסוּבים לטְרַקְלִין. הערב הוקדש למוּסִיקָה. לֵיידי הֶלֶנָה, שהיתה פְּסַנְתְּרָנית מעוּלה, העמידה את כישוריה לרשות הבוקרים. מִישֶׁל וסַנְדִי פֶּטֶרְסוֹן שרו ברוב-טעם קטעים מיצירותיהם האחרונות של גוּנוֹ, וִיקְטוֹר מַאסֶה, פֶלִיסְיֶין דָוִויד, ואפילו הגאון הלא מובן רִיכַּרְד וַאגְנֶר.

באחת-עשׂרה בערב הוגש תה; הוא הוּכן באותה שלֵמוּת אַנְגְלִית ששום עם

אינו יכול להִתחרות בה. אך פָּגָנֶל ביקש לטעום תה אוֹסְטְרָלִי, ולפיכך הוּגש לו משקה שחור כדְיוֹ: ליטר מים, שבמשך ארבע שעות הרתיחו בהם חצי לִיבְּרָה של תה. חרף הַעֲוויות המיאוּס הכריז פָּגָנֶל כי המשקה מצוין.

בחצות הלילה נלקחו האורחים לחדרי-שינה צוננים ונוחים ושקעו בתנומה, שחלומותיה היו המשך להנאות היום שעבר.

למחרת עם שחר נפרדו הנוסעים משני הבוקרים הצעירים. שני הצדדים הודו זה לזה ונדרו נדר לשוב ולהיפגש באֵירוֹפָּה, בטירת מַלְקוֹלְם. אחר-כך יצא הקרון לדרך, סבב את מרגלות הר הוֹתָם, ועד מהרה נעלם הבית מעיני הנוסעים כחיזיון חטוף. אך שמונה קילומטרים הלאה משם עדיין דרכו סוסיהם על אדמת החווה. רק בתשע, משעברו את גדר הכְּלוֹנְסָאות האחרונה, חדרה החבוּרה הקטנה לחבלי-הארץ הלא נודעים כמעט של נָפַּת וִיקְטוֹרְיָה.

• 18 •
האַלְפִּים האוֹסְטְרָלִיִּים

מחסום אדיר קטע את הדרך בדרום-מזרחה. היה זה רכס הרי האַלְפִּים האוֹסְטְרָלִיִּים הדומה למצודה רחבת-ידיים, שחומותיה הפְּתַלְתּלות משׂתרעות לאורך אלפיים וארבע-מאות קילומטרים ועוצרות את העננים בגובה יותר מאלף ומאתיים מטרים.

השמים המעוננים הרעיפו ארצה חום מסונן מבעד לאריג הצפוף של הערפילים. מידת החום היתה אֵפוא נסבלת, אלא שההתקדמות הואטה בשל פני הקרקע, שהיו מבותרים יותר. המישור הלך וגבה. כמה תְלים, ועליהם עצי גומי צעירים וירוקים, הזדקרו פה ושם. הלאה מזה היו גַבְנוּנים אלה בולטים יותר ויצרו את מדרגותיו הראשונות של רכס האַלְפִּים הגבוהים. צריך היה לטפס ללא הרף, ואפשר היה להבחין בכך על-פי מאמץ השְוָורים, אשר עוֹלם חרק מכוח משיכתו של הקרון הכבד. הם התנשפו בקול רם, ושרירי עַרְקוּבֵיהם נמתחו ואיימו להיפָּקע. קרשי הקרון גנחו על כל חבטה לא צפויה, שאפילו אַיִירְטוֹן המיומן לא יכול למונעה. הנוסעות נשׂאו את תְּלָאוֹתיהן בכבוד.

ג׳וֹן מַנְגְּלְס ושני המלָחים סָרקו את הדרך כמה מאות מטרים לפני הקרון; הם ברוּ מעֲברים נוחים, כבחירת תעלות בין שוּניוֹת-אַלמוּגים, והקרון, בדומה לספינה, צריך היה לברור בטובה שבהן. היה זה מעֵין שַיִט על פני קרקע סוערת.

המשימה היתה קשה ולעִתים אף מסוכנת. לא פעם ולא פעמיים צריך היה גרזינו של וִילְסון לפלֵס דרך בתוך סבך עבוֹת של שיחים. אדמת החוֹמֶר הלחה היתה נשמטת מתחת לרגליהם. הדרך התארכה בשל אֵינספור מַעֲקפים, שהיו הכרחיים עקב מִכשולים שאין לעוברם; גושי שַחַם גבוהים, גֵאָיות עמוקים ובִצוֹת חשודות. לקראת הערב נוכחו לדעת שעשׂו בדוחק חצי מעלה. הם הקימו את המחנה לרגלי האַלְפִּים, על גדת פלג קוֹבּוֹנְגְרָה, ובפְּאָתיו של מישור קטן מכוסה שׂיחים בגובה כמטר, שעליהם האדומים היו משובבי-עין.

״יהיו לנו קשיים במַעֲבר,״ הפטיר גְלֶנֶרְבַאן בהתבוננו ברכס האַלְפִּים, שצלליתם התמזגה בעלטת הלילה. ״אַלְפִּים! הרי זהו שֵם המעורר מחשבות.״

״השֵד אינו נורא כל-כך, גְלֶנֶרְבַאן היקר,״ אמר פָּגָנֶל. ״אל תעלה בדעתך שיהיה עליך לחצות משהו בדומה לשְוַויְיץ. יש באוֹסְטְרַלְיָה הרי גְרַמְפְּיַאן, הפִּירֶנֵאִים, הרים כחולים, ממש כמו באֵירוֹפָּה או באַמֶרִיקָה, אך בזְעֵיר-אַנְפִּין. הדבר פשוט מוכיח כי כושר ההמצאה של הגֵיאוֹגְרָפִים אינו בלתי-מוגבל או שמלאי השמות הפרטיים דל להפליא.״

״ובכן, מהם אותם אַלְפִּים אוֹסְטְרָלִיִּים?...״ שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

״הללו הם הרי-כיס,״ השיב פָּגָנֶל. ״נחצה אותם אף בלא שנרגיש בכך.״

״דַבֵּר בשם עצמך!״ קרא לעברו הרב-סרן, ״רק אדם פְּזוּר-דעת מסוגל לחצות רכס הרים בלא לתת את הדעת על כך.״

"פְּזוּר-דעת!" הצטעק פַּגַנֶל. "הרי אינני פְּזוּר-דעת עוד. הגברות הללו יעידו על כך. כלום לא עמדתי בהבטחתי מאז דרכו רגלי על יבשת זו? האִם ביצעתי איזה מעשה של פיזור-דעת? היש איזו שגיאה שאפשר לרשום לחובתי?"

"אף לא אחת," אמרה מֶרִי גְרַאנְט. "כעת אתה המושלם שבבני-האדם."

"מושלם מדי!" הוסיפה תוך צחוק לֵיידי הֶלֶנָה. "דווקא פיזורי-הנפש שלך הוסיפו לך חן."

"הלא כן, גברתי?" השיב פַּגַנֶל. "אם שוב לא תהיה בי כל מִגרעת, אהיה כאחד האדם. אי-לכך, אני מקווה שבתוך זמן קצר אעשה איזו שטות הגונה שתצחיק אתכם מקרב לב. אתם מבינים, כשאינני שוגֶה, נדמה לי שאני בוגד בייעודי."

למחרת, ה-9 בְּיָנוּאָר, נכנסה החבורה אל תוך מַעֲבר בהרי האַלְפִּים, וחרף הבטחותיו של הגֵיאוֹגְרָף הצוֹפֶה-טובות רבו הקשיים בדרכם. הם נאלצו להתקדם כסוּמִים בַּאֲרוּבָּה ולחדור לתוך גֵאיוֹת צרים ועמוקים, שאולי הם חסרי-מוצא.

אַיְרְטוֹן היה מוצא עצמו במבוכה עזה אילולֵא נִקרה בדרכם לאחר שעה של צעידה, באופן לא צפוי לגמרי, איזה פוּנְדָק עלוב ששכן באחד מִמִשעולי ההר.

"חי נפשי!" הצטעק פַּגַנֶל. "פוּנְדְקַאי זה בוודאי אינו עושה פה הון! לְמה כבר יכולה לשמש אַכְסַנְיָה זו?"

"לְסַפֵּק לנו את כל המידע שנחוץ לנו על הדרך," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "ניכָּנֵס."

גְלֶנֶרְבַאן חצה בלְוויית אַיְרְטוֹן את מִפתנה של האַכְסַנְיָה. בעל-הבית של "בּוּשׁ-אִין"* – השם שהִתנוסס על-גבי השלט – היה אדם גס-רוח, בעל קְלַסְתֵר דוחה, ובלי ספק היה הצרכן העיקרי במִסְבַּאתו של ג'ין, בְּרֶנְדִי וּוִיסְקִי. בדרך-כלל היו פוקדים אותו רק בוקרים במסע, או אי-אלה מובילי עדרים.

לשאלות שהוּפנו אליו ענה סַר וָזָעֵף, ובכל זאת היה בתשובותיו כדי להבהיר לאַיְרְטוֹן את המשך הדרך. גְלֶנֶרְבַאן גמל לפוּנְדְקַאי בעבור טִרחתו בכְתָרים אחדים, וכבר עמד לעזוב את המִסבאה כאשר לפתע משכה את תשומת-לִבו מודעה שהיתה מודבקת לקיר.

היתה זו הודעה מטעם המשטרה הקוֹלוֹנְיָאלִית. היא דיווחה על בריחתם של הפושעים מפֶּרְת' וקבעה פרס לראשו של בֶּן ג'וֹיְס: מאה לירות שְׁטֶרְלִינְג לכל מי שיסגיר אותו.

"אין ספק," אמר גְלֶנֶרְבַאן לרב-מלחים, "זהו עֲבריין הראוי לתלִייה."

"ובעיקר לתפיסה!" השיב אַיְרְטוֹן. "מאה לירות! זהו סכום נכבד! אין הוא שווה אותו!"

"אשר לפוּנְדְקַאי," הוסיף גְלֶנֶרְבַאן, "למרות המודעה, אין בקְלַסְתְרו כדי לעורר בי אמון."

"גם בי לא," השיב אַיְרְטוֹן.

גְלֶנֶרְבַאן ואַיְרְטוֹן יצאו ושבו אל הקרון. הם שׂמו פניהם לעֵבר הנקודה שבה מסתיימת הדרך לְלַקְנָאוּ משם התפתל מעבָר צר, שחצה את הרכס באלכסון. הם החלו בטיפוס.

---

* "פוּנְדַק-השִׂיחים".

העלייה היתה מפָּרֶכֶת. מדי פעם נאלצו הנוסעות לרדת מן הקרון, והרוכבים מסוסיהם; חייבים היו לסייע לשְוָורים, להדוף את הקרון הכבד בגלגלים, לבלום אותו בירידות המסוכנות או להתיר את השְוָורים מן הרתְמה, כֵּיוון שלא יכלו לתַמְרֵן בעיקולים חדים, ולתקוע טְרִיזים מאחורי גלגלי הקרון כדי שלא יִידַרְדר לאחור; לא פעם נאלץ אֵיירְטוֹן לתַגְבֵּר את שְוורָיו בסוסים, שגם הם כבר היו עייפים מן הטיפוס.

במהלך אותו יום מת אחד הסוסים, ספק בשל אותו מאמץ ממושך, ספק בשל איזו סיבה אחרת. בלא כל התראה מוקדמת צנח לפתע פתאום. היה זה סוסו של מַאלְרָדִי. כשביקש להזקיפו על רגליו, נוכח כי הסוס מת.

אֵיירְטוֹן ניגש לבדוק את הסוס השרוע על הקרקע, ודומה היה שאינו מבין את פשר המוות הפתאומי.

"אין ספק," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "הבְּהֵמה מתה מאיזה שטף-דם פנימי."

"כנראה," השיב אֵיירְטוֹן.

"קח את סוסי, מַאלְרָדִי," הוסיף גְלֶנֶרְבַאן, "ואני אצטרף ללֵיידִי הֶלֶנָה בתוך הקרון."

מַאלְרָדִי עשׂה כדבריו, והחבורה שבה להעפלה המייגעת, לאחר שהפקירה את נבלת הסוס לעורבים.

רכס האַלְפִּים אינו רחב, ורוחב בסיסו אינו עולה על שלושה-עשׂר קילומטרים. לפיכך, אם המַעֲבר שבחר אֵיירְטוֹן אכן מגיע בקצהו למִדרון המזרחי של הרכס, אפשר יהיה לחצות את המחסום הנישׂא הזה בתוך ארבעים ושמונה שעות. לאחר-מכן חסל סדר מִכשולים והדרך קלה עד לחוף-הים.

במהלך אותו היום הגיעו הנוסעים לנקודה הגבוהה ביותר במַעֲבר ההרים, לגובה שש-מאות מטרים בקירוב. הם נמצאו על רמה פתוחה שממנה אפשר היה להשקיף למרחקים. צפונה התנצנצו מימיו השלֵווים של אגם אוֹמֶאוֹ, מנוקדים בציפורי-מים, ומעֵבר לו מישורי מַארֵיי הרחבים. דרומה משם התפרשׂו היריעות הירוקות של אֱזור ג'יפְּסְלֶנְד, שקרקעותיו עתירות-זהב, על יערותיו ששִיווּ לו מראה של ארץ קדמונית. כאן עדיין היה הטבע ריבון על מוּצריו, על ערוצי מימיו ועל עציו הגדולים, שגרזן הכורת טרם הוּנף עליהם, ושהבוקרים, מְתֵי-מעט באותה עת, עדיין לא העזו להיאבק כנגדו. דומה היה כי רכס האַלְפִּים חוצץ בין שתי ארצות שונות, שאחת מהן עדיין שמרה על פראותה. השמש כבר שקעה, וקרניים אחדות, שבקעו מבעד לעננים המואדמים, הפיחו חיים בצבעיו של חבל מַארֵיי. לעומתו נִטמע ג'יפְּסְלֶנְד, המוסתר מאחורי מסך הרים, בתוך עלטה עמוּמה, והיה רושם כי האזור שמעֵבר לאַלְפִּים שוקע בתוך אפלוּלית של לילה שירד טרם זמנו. בנִיגוּד מרשים זה חשו הצופים, שניצבו בין שני חבלי-ארץ כה שונים, והתרגשות אחזה בהם למראה אותו חבל-ארץ לא מוּכר כמעט, שהם עתידים לחצותו עד לגבולות וִיקְטוֹרְיָה.

המחנה הוקם על הרמה עצמה, ולמחרת החלה הירידה. היא היתה מהירה ביותר. בָּרָד מפתיע בעוצמתו תקף את הנוסעים ואילצָם לחפשׂ מחסה מתחת לסלעים. לא היו אלה כדורי בָּרָד רגילים, כי אם פיסות קרח גדולות כְּכף-היד, שניתכו מעִנני הסערה. קֶלע לא היה מְשַלְּחָם ביתר עוצמה, וכמה חבורוֹת הגונות

לימדו את פָּגֶנֶל ואת רוֹבֶּרְט שיש לחמוק מפגיעתם. על הקרון ניתך בָּרָד שחוֹרֵר אותו במקומות רבים; מעטים הם הגגות שהיו עומדים בפני צניחת גְזִיזֵי קרח משוננים אלה, שאחדים מהם אף נִנעצו בגזעי העצים. צריך היה להמתין עד תום המטר המופלא, שכֵּן מי שחשׂף עצמו צפוי היה למוות בסְקִילָה. הבָּרָד נמשך כשעה בקירוב, ואחר-כך חזרה החבורה לנוע על הסלעים המשופעים, שכעת היו חלקים מחמת זרימת מי הבָּרָד.

לקראת ערב ירד הקרון במדרגות האחרונות של האַלְפִּים, בין אֲשוּחים ענקיים ומבודדים. הוא היטַלְטֵל קשות, וכמה חלקים אף איימו להתפרק משלדו, אך עדיין היה מוצק ויציב על גלגלי-העץ שלו. המַעֲבר נפתח למישורי ג׳יפְּסְלֶנְד. הם חצו בהצלחה את רכס הרי האַלְפִּים, וערכו היערכויות שִׁגרתיות לחניית לילה.

ב-12 בְיָנוּאר שבו ויצאו לדרך בלהט רב. הכול הִשתוקקו להגיע מהר ככל האפשר למטרה, כלומר לאוֹקְיָינוֹס השקט, לנקודה שבה התנפצה *בְּרִיטַנְיָה*. רק שם אפשר יהיה לעלות על עִקבות הניצולים, דבר שאי-אפשר לעשׂותו במרחבי ג׳יפְּסְלֶנְד השוממים. לכן דחק אַיְירְטוֹן בלוֹרד גְלֶנֶרְבַאן לשַׁגֵר הוראה *לדַנְקֶן*, שתשוט אל החוף, על-מנת שיעמדו לרשותו כל אמצעי-החיפוש האפשריים. לדעתו צריך היה לנצל את הדרך מלַקְנָאוּ למֶלְבּוֹרְן, שכֵּן בהמשך לא תהיינה עוד דרכים ישירות לעיר-הבירה.

המלצותיו של הרב-מלחים נִראו טובות. פָּגֶנֶל יעץ להביא אותן בחשבון. גם הוא סבר שנוכחותה של הספינה תביא תועלת בנסיבות אלה, והוסיף כי לאחר שיגיעו ללַקְנָאוּ, שוב לא תהיה דרך ליצור קשר עם מֶלְבּוֹרְן.

גְלֶנֶרְבַאן פָּסַח על שְׁתֵי הסְעִיפִּים, וייתכן שכבר היה מְשַׁגֵר את הפקודות שדרש אַיְירְטוֹן במַפגיע, אִלְמָלֵא התנגד לכך הרב-סרן במלוא התקיפות. הוא טען שנוכחותו של אַיְירְטוֹן חשובה למשלחת, שכֵּן הוא מכיר את האזור שבקִרבת החוף, וכי אם, באַקְרַאי, תיתָקל השיירה בעִקבותיו של הָארִי גְרַאנְט, מי עוד כרב-מלָחים יְהֵא מוכשר להִתחַקוֹת אחריהם, הקיצור, רק הוא יוכל לציין במדויק את המקום שבו ירדה *בְּרִיטַנְיָה* למצולות.

מֶק-נַאבְּס דָגַל אֵפוא בהמשך המסע, בלא כל שינוי בתוכנית. ג׳וֹן מַנְגְלְס תמך בדעותיו. הרב-חובל הצעיר אף העיר כי הפקודות של כבוד הלוֹרד תַּגַּעְנָה *לדַנְקֶן* ביתר קלוּת אם תשוגרנה ממִפרץ טוּפוֹלְד, מאשר בידי שליח שייאָלץ לרכוב על פני יותר משלוש-מאות קילומטרים בלב ארץ פראית. הסוף הוא שדעה זו נתקבלה.

הוחלט להמתין עד שיגיעו למִפרץ טוּפוֹלְד, קודם שיזעיקו את הספינה. הרב-סרן התבונן באַיְירְטוֹן, אשר נִראה מאוּכזב למדי מן ההחלטה אך לא אמר דבר, וכהרגלו שמר את דעותיו לעצמו.

המישורים שהשׂתרעו לרגלי האַלְפִּים האוֹסְטְרָלִיִּים היו שטוחים למדי, אם כי נטו בשיפוע קל מזרחה. חורָשים גדולים של מִימוֹסוֹת, אֶקָלִיפְּטוּסִים ועצי גוּמִי מְזָנִים שונים שברו פה ושם את חַדגוֹניוּתם המַשְׁמִימָה. ה״גַסְטְרוֹלוֹבְּיוּם גְרַנְדִיפְלוֹרוּם״ קישט את פני הקרקע בפרחי שׂיחיו הבוהקים. כמה פלגים, שלא היו אלא יובלים קטנים מלאים קְנֵי-סוף ושַׁחֲלָבִים, קטעו לעִתים את הדרך. אפשר היה לצוֹלחם בחוֹרְבָה. במרחקים נסו עם התקרבות הנוסעים סיעות של יְעֵנִים וקַזוּאָרִים. מעל

לשיחים קיפצו וניתרו קֶנְגוּרִים כסיעה של שחקני פַּנְטוֹמִימָה גמישים. אך הציידים שבנוסעים לא חשבו כלל לצוד, שכֵּן הסוסים לא היו זקוקים למִטען עודף זה שעוד יוסיף על עייפותם.

יתר על כן, חום מֵעיק רבץ על האזור כולו. האוויר היה רווי חשמל כבד. בעלי-חיים ובני-אדם כאחד חשו בהשפעתו המְעיקה. הם התקדמו בלי לחשוב. רק קריאותיו של אַיירְטוֹן, המְדַרְבֵּן את שְׁוָורִיו היְגעים, הֵפֵרוּ את הדוּמייה.

בשעות הצהריים חצו יער מוּזר של שְׁרָכִים, שהיה מעורר קריאות הִתפעלות אצל קבוצת אנשים יגֵעָה פחות. צמחים מטפסים אלה, שעמדו במלוא פריחתם, התנשׂאו לגובה כעשׂרה מטרים. הסוסים ורוכביהם חלפו בנקל מתחת לזַלְזוליהם המשתלשלים מטה, ולפרקים היה אחד הַדַּרְבָנוֹת מִטלטל בהיחָבְטו בגִבעולם העֵצִי. מתחת לשִׁמשיות קבועות אלה שׂררה צינה, והכול נהנו ממנה. ז'ק פַּגָנֶל, שכדרכו הפגין את רְגשותיו בקולניות, פלט כמה אנחות רווחה, שהבריחו להקה של תוּכּיוֹת ותוּכּיִים, אשר פצחו בקוֹנְצֶרְט של להג מחריש-אוזניים.

הגֵיאוֹגְרָף הַמשיך בצעקות הגיל שלו ביתר-שׂאת, אך לפתע ראוהו חבריו מִתנודד על סוסו וקוֹרֵס תחתיו כאבן. ההיתה זו התעלפות, או גרוע מזה, חנק בשל החום העזוּ הכול חשו אליו.

"פַּגָנֶל! פַּגָנֶל! מה קרה לך?" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"מה קרה לי, ידידי? קרה לי שאין לי עוד סוס," השיב פַּגָנֶל בהִשתחררו מאַרְכּוּפָּיו.

"מה! גם הסוס שלך?"

"מת במקום, כמו סוסו של מַאלְרָדִי!"

גְלֶנֶרְבַאן, ג'וֹן מַנְגְלֶס וּוִילְסוֹן בחנו את הבהמה. פַּגָנֶל לא שגה. סוסו אכן מת בחטף.

"הרי זה דבר מוּזר," הפטיר ג'וֹן מַנְגְלֶס.

"אכן, מוזר עד מאוד," מילמל לעצמו הרב-סרן.

התקרית החדשה הזאת הדאיגה מאוד את גְלֶנֶרְבַאן. בשממה הזאת אי-אפשר למצוא סוסים חדשים, ואם תמשיך המגֵיפה להכות בסוסי המִשלחת, יִקשה הדבר עד מאוד על המשך המסע.

עוד לפני שהסתיים היום, נדמה היה כי החשש מפני מגֵיפה מוצדק: סוס שלישי, הפעם סוסו של וִילְסוֹן, צנח מת, וחמור אף יותר מכך, אחד מן הַשְּׁוָורים קרס גם הוא. אמצעי הרכיבה והגרירה הצטמצמו לשלושה שְׁוָורים ולארבעה סוסים.

המצב הלך והחמיר. הרוכבים שאיבדו את בהמותיהם קיבלו עליהם את הדין והלכו ברגל. בוקרים לא מעטים כבר עשׂו זאת באזורים שוממים אלה. אך מה יְהֵא על הנוסעות, אם יהיה עליהן לנטוש את הקרון? האם תוכלנה הן לגמוא את מאתיים הקילומטרים שעדיין מפרידים בינם לבין מִפרץ טוּפוֹלְד?

ג'וֹן מַנְגְלֶס וּגְלֶנֶרְבַאן בדקו בדאגה רבה את הסוסים שנותרו בחיים. אולי אפשר יהיה למנוע תאונות נוספות. אך הבדיקה לא העלתה כל סימן למחלה או לחולשה כלשהי. הבהמות היו במצב בריאות מצוין ונשׂאו על נְקַלָּה את תְּלָאוֹת המסע. גְלֶנֶרְבַאן הביע אֵפוא תקווה שמגֵיפה זו לא תפיל חללים נוספים.

הוא ניסה לדרבן בקולו ובמלמד את השוורים אך הללו לא יכלו לזוז

זו היתה גם דעתו של אַיירְטוֹן, אשר הודה כי אין הוא מבין את פשר המיתות החטופות הללו.

הם שבו לצעוד. הקרון שימש כלי-תחבורה להולכי-הרגל, שנחו בו כל אחד בתורו. עם ערב, לאחר שעברו שישה-עשר קילומטרים בלבד, ניתן האות לעצור, והוקם מחנה. הלילה חלף בלי פגע מתחת לקבוצת שְׂרָכִים מִסתעפים, שביניהם חלפו עֲטַלֵפֵי-ענק המכונים בצדק "שועלים מעופפים".

יום המחרת, ה-13 בינואר, היה יום טוב. התרחשויות יום האתמול לא נִשנו. מצב בריאותה של המשלחת היה משׂביע-רצון. סוסים ושְׁוָורים עשׂו את מלאכתם במרץ רב. המולה רבה שׂררה בטְרַקְלִינָה של לֵיידי הֶלֶנָה בשל מִספר המבקרים הרב שנָהַר לשם. מר אוֹלְבִּינֶט היה עסוק ביותר בחלוקת משקאות מרעננים, אשר היה הכרח לשתותם בשל החום העז - כשלושים מעלות בצל. מחצית חבית בירה אזלה, והכול הכריזו כי בַּרְקְלֵי ושות', יצרנה של בירה זו, הוא האדם הדגול ביותר בבְּרִיטַנְיָה הגדולה, ואין ספק שבירה זו עולה על הבירה שמייצר וֶלִינְגְטוֹן. גאווה עצמית של סְקוֹטִים. ז'ק פָּגָנֶל הִרבה לשתות ועוד יותר לדבר.

יום שהחל בסימן כה טוב, אמור היה להסתיים בטוב. הם גמאו עשׂרים וחמישה קילומטרים וחלפו בנָקֶל באֵזור הררי במקצת של אדמת-חוֹמֶר אֲדַמְדמה. הכול קיוו שעוד באותו ערב יחנו על גדותיו של הסְנוֹאִי, נהר גדול הנִשפך מדרום לוִיקְטוֹרְיָה לאוֹקְיָינוֹס השקט. עד מהרה חרצו גלגליו של הקרון תְּלָמִים במישורים רחבים של אדמות סחף שחורות, בין אגודות-עשׂב לשדות מוריקים של גַסְטְרוֹלוֹבְּיוּם. הערב ירד, וערפילים ברורים ציינו באופק את תְּוַואי הנהר סְנוֹאִי. עוד כמה קילומטרים נִגמאו בזכות חוסנם של השְׁוָורים. בעיקול דרך מאחורי קפל-קרקע נמוך הִזדקר יער של עצי-ענק. אַיירְטוֹן הִנחה את בהמותיו התשושות במקצת בין גזעי-הענק האפופים עלטה, וכבר הגיע לפַּאֲתֵי היער, מרחק מחצית הקילומטר מן הנהר, כאשר לפתע שקע הקרון עד לטַבּוּרֵי גלגליו.

"זהירות!" קרא לעֵבר הרוכבים שהלכו אחריו.

"מה קרה?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"שקענו בבוץ," השיב אַיירְטוֹן.

הוא ניסה לדַרְבֵּן בקולו ובמַלְמָד את השְׁוָורים, שהתחפרו עד בִּרכיהם, אך הללו לא יכלו לזוז.

"נחנה כאן," אמר ג'וֹן מַנְגְלֶס.

"זה הדבר הטוב ביותר שיש לעשות," השיב אַיירְטוֹן. "מחר, עם עלות השחר, נמצא דרך להיחלץ."

"לעצור!" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

הלילה ירד במהירות רבה לאחר דִמדומים קצרים. האור נמוג, אך החום לא פָּג. האוויר היה רווי אדים מחניקים. ברקים אחדים, הִשתקפויות זוהרות של סערה מרוחקת, הציתו את פַּאֲתֵי האופק. הנוסעות התארגנו כמיטב יכולתן לשינה בקרון השקוע בבוץ. כיפָּתם הכהה של העצים הגבוהים גוננה על אוהלם של הנוסעים. למרבה מזלם לא היה צפוי גשם, והם היו נחושים בדעתם שלא להתלונן.

רק בקושי רב עלה בידי אַיירְטוֹן לחַלֵץ את שלושת שְׁוָוריו מן הקרקע

הטובענית. הרב-מלחים ריכז אותם יחד עם ארבעת הסוסים ולא הניח לאיש חוץ ממנו לברור להם מִספּוֹא. הוא עשׂה מלאכה זו במומחיות רבה, ובאותו ערב הבחין גְלֶנֶרְבַאן כי הוא עשׂה זאת במִשנה-קְפידה; הוא הודה לו על כך, שכֵּן הדאגה לבהמות היתה בעלת חשיבות עליונה לכול.

באותו יום הסתפקו הנוסעים בארוחה קלה בלבד. העייפות והשרב הכריעו את התיאבון. הם נִזקקו למנוחה, לא למזון. לאחר שבירכו בלילה טוב את חבריהן למסע, פרשו לֵיידי הֶלֶנָה ומֵרי גְרַאנְט ליצוּען הרגיל. אשר לגברים, אחדים החליקו מתחת לאוהל; אחרים העדיפו דווקא להשׂתרע בעשׂב הסמיך לרגלי העצים, דבר שאין בו נזק בארצות שאקלימן יפה לבריאות.

אט-אט שקעו הכול בשינה עמוקה. העלטה הלכה והִתְעַבְּתה מתחת למסך של עננים סמיכים, שכיסו את עֵין השמים. שום משב-רוח לא פרע את האוויר. רק יבבות ה״מוֹרְפּוֹרְק״, שהשמיע טֶרְצָה מִינוֹרית מדויקת להפליא בדומה לקוּקִיוֹת העֲגמוּמיות של אֵירוֹפָּה, קטעו את דומיית הלילה.

באחת-עשׂרה בלילה בקירוב, לאחר שינה טרופה, כבדה ומעייפת, התעורר הרב-סרן. עיניו העצומות-למחצה קלטו אור עמום שנע בין העצים הגבוהים. היתה זו מעֵין יריעה לבנבנה, מתנצנצת כפני אדם. תחילה סבר מֶק-נַאבְּס שאלה הן להבות ראשונות של דלֵיקה המתפשטת על פני הקרקע.

הוא קם ממקומו וצעד לעבר היער. מה רבה היתה הפתעתו כשמצא עצמו לנוכח תופעה טבעית לחלוטין. לפניו השׂתרע שדה ענק של פִּטְרִיוֹת, שהֵפיקו נְגוֹהוֹת זַרְחניים. נְבָגיו המאירים של הצמח קרנו בחשיכה בעוצמה לא מבוטלת.*

הרב-סרן, שלא היה אדם אָנוֹכִיי, התכוון להעיר את פָּגָנֶל על-מנת שהמדען יִצפה בתופעה זו במו-עיניו, כאשר לפתע ראה דבר-מה שעצרו במקומו.

הנוגה הזַּרְחָני האיר את היער על-פני כמחצית הקילומטר, ונדמה היה למֶק-נַאבְּס שהוא מבחין בכמה צללים מעורפלים, החולפים בחטף בפַּאֲתי היער המוּארים. האִם הִטעוהו עיניו? כלום נִתפּס להזיה?

מֶק-נַאבְּס הִשׂתרע על הקרקע, ואחרי תצפית מדוקדקת הבחין בבירור בכמה בני-אדם, שהיו רוכנים ארצה ומזדקפים חליפות, כאילו חיפשׂו עקבות טריים.

צריך היה לדעת מה חפצם של אנשים אלה.

הרב-סרן לא היסס, ובלא שהעיר את חבריו החל זוחל על הקרקע כפרא בכרי-מרעה ונעלם בעשׂב הגבוה.

---

* בתופעה זו כבר צפה דְרָמוֹנְד באוֹסְטְרַלְיָה; מדוּבּר בפטריוֹת ממשפחת Aagaricus olearicus.

19

מִפנה פתאומי

הלילה היה נורא. בשתיים לפנות-בוקר החל יורד גשם, גשם וְלַעֲפּות שהמטירו ענני הסערה עד אור יום. האוהל שוב לא גונן עליהם, וגְלֶנֶרְבַאן וחבריו מצאו מחסה בתוך הקרון. איש לא ישן. הם שוחחו על הא ועל דא. רק הרב-סרן, שאיש לא הבחין בהיעדרותו הקצרה, הסתפק בהקשבה בלא לִפצות פה. המָטָר הנורא לא חדל. היה חשש שמא יגרום לעליית פני המים בסְנוֹאִי; במִקרה זה תיקָלע העגלה התקועה בבוץ רק לצרה צרורה. לפיכך מַאלְדָי, אַיְרְטוֹן וג׳וֹן מַנְגְלְס יצאו מפעם לפעם לבדוק את מִפלס פני המים ושבו רטובים מכף-רגל ועד ראש.

סוף-סוף הֵפציע השחר. הגשם אמנם חדל, אך קרני השמש לא יכלו להבקיע את מסך העננים הצפוף. שלוליות גדולות של מים צהבהבים, אגמים של ממש, עכורים ובוציים, טינפו את פני הקרקע. אֵד מים חם הִתעבה מעל למרחבים ספוגי-המים וריווה את חלל האוויר ברטיבות מזיקה.

גְלֶנֶרְבַאן עסק בראש ובראשונה בקרון. בעיניו זה היה העיקר. הם בדקו ומצאו כי כלי-הרכב הכבד שקוע בטיט צמיגי בלב מכתש רחב-ידיים. הסֶרֶן הקִדמי שקע כמעט כולו והסֶרֶן האחורי שקע עד לאמצע האופַן. לא קל יהיה לחלץ את העגלה הכבדה מן הבוץ. לשם כך צריך יהיה לגייס את כל הכוחות, אנשים, שְוָורים וסוסים גם יחד.

"מכל מקום, יש להזדרז," אמר ג׳וֹן מַנְגְלְס. "כשייִבַש הטיט, תִקשה המלאכה עוד יותר."

"נזדרז אֵפוא," השיב אַיְרְטוֹן.

גְלֶנֶרְבַאן, שני המלחים, ג׳וֹן מַנְגְלְס ואַיְרְטוֹן חדרו לתוך היער, למקום שבו לנו הבהמות בלילה.

היה זה יער של עצי גוּמי גבוהים וקודרים למראה. רק עצים מתים, מרווחים זה מזה מרחק ניכר, נטולי-קליפה זה מאות בשנים, או, ליתר דיוק, משוללי קליפה כאלוֹנֵי-שַעַם בעת האסיף. הם נִשאו לגובה יותר משישים מטרים רשת דלילה של ענפים שדופים. שום ציפור לא קיננה באותם שלדים המיתַמרים אל-על; שום עלה לא רטט בענפיהם היבשים והמשקשקים כמחרוזות של עצמות יבשות. לאיזה אסון טבע אפשר לייחס תופעה זו, הרווַחַת למדי באוֹסְטְרַלְיָה, שבה מוּכּים יערות שלֵמים במגֵיפה קטלנית? איש לא ידע. איש לא ראה אותם מוריקים ופורחים, לא הזקֵנים שבקרב הילידים ואף לא אבות-אבותיהם שנקברו זה עידן ועידנים בשׂדות-המוות.

אגב צעידה היה גְלֶנֶרְבַאן צופה בשמים האפורים, שעל רִקעם התבלטו בבֵירור הָעֲפָאִים הדקיקים ביותר של עצי הגומי כמגזורות עדינות של נייר. אַיְרְטוֹן

התפלא על שאין מוצאים את הסוסים ואת השְוָורים במקום שאליו הוליכום אמש. בעלי-החיים הרי היו כבולים בטַלְפֵיהם ולא יכלו להרחיק לכת.

חיפשו אותם בכל היער, אך לא מצאום. אַיְירְטוֹן המִשתומם חזר אל גדת נהר סְנוּאִי, שעליה צומחים שיחי מִימוֹסָה מרהיבים. הוא השמיע קול צִקצוּק המוכר רק לשְוורִיו, אך לא נענה. הרב-מלחים נִראה מוטרד מאוד, וחבריו למסע הסתכלו אלה באלה במַפַּח-נפש.

כך בוזבזה שעה בחיפושי-סְרָק, וגְלֶנֶרְבַאן כבר הִתְעַתֵּד לשוב אל הקרון, שממנו התרחקו לפחות בקילומטר וחצי, כאשר לפתע שמע קול צניפה של סוס ותיכף לאחריו גם געִייה.

"הם שם!" הצטעק ג'וֹן מַנְגְּלְס והחליק בין אגודות שיחי גַּסְטְרוֹלוֹבְּיוּם, שהיו גבוהות דיין להסתיר עדר שלם.

גְּלֶנֶרְבַאן, מַאלְדָדִי ואַיְירְטוֹן שעטו בעִקבות מַנְגְּלְס, ועד מהרה מצאו עצמם נִדהמים כמוהו.

שני שְוָורים ושלושה סוסים היו שׂרועים על הקרקע, מתים כקודמיהם. גוויותיהם כבר הספיקו להתקרר, וסיעה של עורבים כחושים, שהיתה מקרקרת מעל שיחי המִימוֹסָה, ארבה לטרף בלתי-צפוי זה. גְּלֶנֶרְבַאן ואנשיו הביטו זה בזה, ווִילְסוֹן לא יכול לכבוש קללה עסיסית שנפלטה מגרונו.

"מה אפשר לעשות, וִילְסוֹן!" אמר לו לוֹרד גְּלֶנֶרְבַאן, בקושי כובש את רוגזו. "אין לנו תרופה לכך. אַיְירְטוֹן, הוֹלֵך את השור ואת הסוס שנותרו בחיים. עליהם יהיה לחַלצנו מן הצרה הזאת."

"אילוּלֵא היתה העגלה שקועה בבוץ," השיב ג'וֹן מַנְגְּלְס, "די היה בשתי הבהמות הללו כדי להוליכנו עד לחוף. יש לחלץ בכל מחיר את כלי-הרכב הארור הזה."

"ננסה, ג'וֹן," השיב גְּלֶנֶרְבַאן. "הבה ונשוב למחנה, הם כבר בוודאי מודאגים שם מהיעדרותנו הממושכת."

אַיְירְטוֹן הסיר את הכבלים מטַלְפֵי השור, מַאלְדָדִי התיר את קשרי הסוס, והכול שבו על עִקבותיהם לאורך שׂפתו המִתפתלת של הנהר.

חצי שעה לאחר-מכן כבר ידעו פָּגָנֶל, מֶק-נַאבְּס, לֵיידי הֶלֶנָה והעלמה גְרַאנְט את מצב העניינים לאַשוּרוֹ.

"חי נפשי, אַיְירְטוֹן!" לא יכול הרב-סרן להתאפק מלומר, "מה חבל שלא הוטל עליך לפַרְזֵל את כל בהמותינו כשחצינו את הנהר וִימֶרָה."

"מדוע?" שאל אַיְירְטוֹן.

"שכֵּן מכל סוסינו נותר בחיים רק זה שהִפקדת אותו בידי הנַפָּח!"

"אמת הדבר," השיב ג'וֹן מַנְגְּלְס, "זהו רק מִקרה משונה!"

"מִקרה ותו-לא," השיב הרב-מלחים ונעץ מבט חד ברב-סרן.

מֶק-נַאבְּס כיווץ את שׂפתיו, כאילו ביקש לעצור בעד המִלים שכבר עמדו לפרוץ מפיו.

גְּלֶנֶרְבַאן, מַנְגְּלְס ולֵיידי הֶלֶנָה נִראו כמַמְתינים שישלים את מחשבתו, אך הרב-סרן נדם ופנה לעבר העגלה שאַיְירְטוֹן עמד ובחן אותה.

"מה רצה מֶק-נַאבְּס לרמוז?" שאל גְּלֶנֶרְבַאן את ג'וֹן מַנְגְּלְס.

"אינני יודע," השיב הרב-חובל הצעיר, "אך בכל זאת, הרב-סרן אינו אדם המְדַבר בִּבְלִי דעת."

"אכן, ג'וֹן," אמרה לֵידִי הֶלֶנָה. "ככל הנראה מֶק-נַאבְּס חושד באַיְירְטוֹן."

"חושד?" הפטיר פָּגָנֶל ומשך בכתפיו.

"חושד במהו?" שאל גְלֶנֶרְבַאן. "הסבור הוא שאַיְירְטוֹן היה מסוגל לחסל את סוסינו ואת שְׁוָורינוּ? לשם מה? כלום אין טובתו של אַיְירְטוֹן זהה לטובתנו-אנו?"

"הצדק איתך, אֶדוּאַרְד יקירי," אמרה לֵידִי הֶלֶנָה. "ומלבד זאת, עלי להוסיף כי מאז תחילת המסע סיפק לנו אַיְירְטוֹן הוכחות למַכְבִּיר למסירות שאין עליה עוֹרְרִין."

"אמנם כן," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "אם כן, מה פשר הערתו של הרב-סרן? אני חייב לברר את הדברים כדי להיות שקט."

"האִם סבור מֶק-נַאבְּס שהוא פועל בעצה אחת עם האסירים-הנִמלטים?" שאל פָּגָנֶל בחוסר-זהירות.

"אילו אסירים-נִמלטים?" שאלה העלמה גְרַאנְט.

"מר פָּגָנֶל בוודאי התבלבל," נחפז ג'וֹן מַנְגְלְס להשיב. "הרי הוא יודע היטב שאין קוֹנְוִויקְטְס בנָפַת וִיקְטוֹרְיָה."

"הו, נכון! לכל הרוחות!" השיב פָּגָנֶל, שרצה לחזור בו מדבריו. "לכל הרוחות, מה קרה לי, איבדתי את הראש? אסירים-נִמלטים? מי שמע על אסירים-נִמלטים באוֹסְטְרַלְיָה? אגב, ברגע שיורדים הם מן האונייה אל החוף הם הופכים לאנשים ללא-דופי! האקלים! את יודעת, העלמה מֶרִי, האקלים משפיע על המוסר..."

בבקשו לתקן את פליטת-הפה שלו, קרה לפָּגָנֶל מה שקרה לקרון אמש – הוא הלך ושקע בבוץ. לֵידִי הֶלֶנָה נתנה בו מבט שעירער את שלוותו, אך כֵּיוון שלא רצתה להביכו עוד יותר, משכה את העלמה מֶרִי לכיוון האוהל, למקום שבו היה מר אוֹלְבִּינֶט טרוד בהכנת ארוחת-הצהריים לפי כל כללי אָמנות המטבח.

"אני הוא שראוי שיַגלו אותי לארץ גזירה," הפטיר פָּגָנֶל בבוֹשֶׁת-פנים.

"גם אני חושב כך," השיב לו גְלֶנֶרְבַאן.

ואחרי תשובה זו, שנאמרה ברצינות רבה ודיכאה את הגֵיאוֹגְרָף הנכבד, ניגשו גְלֶנֶרְבַאן וג'וֹן מַנְגְלְס אל העגלה.

באותה שעה עמלו אַיְירְטוֹן ושני הסַפָּנים בחילוץ העגלה מן המַהֲמוֹרָה הרחבה. השור והסוס, רתומים זה לצד זה, אימצו את כל כוח שריריהם; הרְתָמוֹת נמתחו עד קצה גבול האפשר, והקוֹלָרים חישבו להיקָרע. וִילְסוֹן ומַאלְרָדִי דחפו את הגלגלים, בעוד אַיְירְטוֹן מְדַרְבֵּן בקריאותיו ובמַלְמָדו את צמד הכְּלָאיִם. אך הרכב הכבד לא מש ממקומו. הטיט, שהספיק להתייבש, לכד אותו כמֶלֶט קשוּי.

ג'וֹן מַנְגְלְס הורה להרטיב את הטיט כדי לרַכְּכוֹ מעט. אך הכול היה לשווא. הקרון נשאר תקוע. לאחר ניסיון נוסף חדלו הגברים והבהמות ממאמציהם. צריך היה לוותר על חילוץ הקרון מן השְׁקַעֲרוּרִית, או להחליט לפרקו חלק אחר חלק. אך לשם כך חסרו להם הכלים הדרושים.

אף-על-פי-כן התכונן אַיְירְטוֹן, שהשתוקק לגבור על המִכשול בכל מחיר, לערוך ניסיונות חדשים; אך לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן עצר בעדו.

"די, אַיְרטון, די," אמר. "יש לחוס על השור ועל הסוס שנותרו לנו. אם ניאָלץ להמשיך את הדרך ברגל, יישׂא האחד על גַבו את שתי הנוסעות והאחר את צֵידתנו. עדיין יש ביכולתם להעניק לנו שירותים מועילים."

"טוב, מִילוֹרד," השיב הרב-מלחים והִתיר את רִתמותיהן של הבהמות התשושות.

"ועתה, ידידַי," הוסיף גְלֶנֶרְבַאן, "הבה נשוב למחנה ונבחן את המצב. נשקול מהם הסיכויים לטוב ולרע ונכריע."

אחרי שעה קלה התאוששו הנוסעים מליל השימורים שעבר עליהם, בזכות ארוחת-הצהריים המשׂביעה, והדיון נפתח. כל אחד נקרא לחַוות את דעתו.

תחילה צריך היה לקבוע בדיוק רב את מיקום המחנה. פַּגָנֶל, שמשימה זו הוטלה עליו, ביצעה בהקפדה יתֵרה. מדידותיו העלו כי המשלחת נמצאת תקועה על שׂפת הנהר סְנוֹאִי, בקו-הרוחב °37 ובקו-האורך ′53 °147.

"מהו מיקומו המדויק של חוף מִפרץ טוּפוֹלְד?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"מאה וחמישים מעלות," השיב פַּגָנֶל.

"ובכמה מסתכמות אותן שתי מעלות ושבע דקות?..."

"במאה ועשׂרים קילומטרים."

"והיכן מֶלְבּוֹרְן?..."

"לפחות שלוש-מאות ועשׂרים קילומטרים מכאן."

"יפה. מיקומנו נקבע," אמר גְלֶנֶרְבַאן. "מה עלינו לעשׂות עתה?"

הכול היו תמימי-דעים: להמשיך ללא דיחוי לכיוון החוף. לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט התחייבו לצעוד שמונה קילומטרים ביום. הנשים האמיצות הללו לא נרתעו מלצעוד את כל המרחק המפריד בין הנהר סְנוֹאִי למִפרץ טוּפוֹלְד, אם יהיה צורך בדבר.

"אַת ממש בת-הלוויה האִידֵיאָלִית והאמיצה לכל נוסע, הֶלֶנָה יקירתי," אמר לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן. "אך האִם מובטח לנו כי בהגיענו למִפרץ נמצא את כל הדרוש לנו?"

"ללא כל ספק," השיב פַּגָנֶל. "אִידֶן היא עיירה וָתיקה למדי. נמלה מקיים בוודאי קשר תכוף עם מֶלְבּוֹרְן. אני אף משער כי כשישים קילומטרים מכאן, ביישוב ששמו דֶלִיגֶט, ממש על גבול נָפַּת וִיקְטוֹרְיָה, נוכל להצטייד ולהשׂיג אמצעי-תחבורה."

"ומה עם *דַנְקֶן*?" שאל אַיְרְטוֹן, "כלום אין אתה סבור שמן הראוי להורות לה לשוט למִפרץ?"

"מה דעתך אתה, ג'וֹן?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"אינני סבור שכבודו צריך לְהֵיחָפֵז בנדון," השיב הרב-חובל הצעיר לאחר ששקל בדבר. "תמיד יְהֵא זמן בידך לתת הוראות לאוֹסְטִין ולהזעיקו לחוף זה."

"הדבר ברור מאליו," הוסיף פַּגָנֶל.

"תן דעתך, כי מכל מקום, בעוד ארבעה-חמישה ימים נהיה באִידֶן."

"ארבעה-חמישה ימים!" חזר אַיְרְטוֹן על דבריו והניד בראשו לשלילה. "לא תעשׂה את כִּברת-הדרך הזאת בפחות מחמישה-עשׂר עד עשׂרים ימים, אם אינך רוצה לשְׂגוֹת."

"חמישה-עשׂר עד עשרים ימים כדי לעבור מאה ועשׂרים קילומטרים!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"לפחות, מִילוֹרד. לפניך החלק הקשה ביותר של וִיקְטוֹרְיָה. זהו מִדבר שומם, כך מְסַפְּרים הבוקרים. מישורי שׂיחים קוצניים ללא כל שביל ודרך, שאפילו החוות לא יכלו להתקיים בהם. צריך יהיה לפלֵס דרך בגרזן ובאֵש, והאמן לי, אנו לא נצעד מהר."

נימת דיבורו של אַיְירְטוֹן היתה תקיפה. הכול נשׂאו עיניים שואלות לעבר פָּגָנֶל והוא אישר במנוד-ראש את דבריו של הרב-מלחים.

"אני מקבל את ההנחה שיצוצו קשיים," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "ובכן, מִילוֹרד, שַגֵר הוראותיך *לְדַנְקֶן* בעוד חמישה-עשׂר יום."

"ברצוני להוסיף," שב ואמר אַיְירְטוֹן, "כי המִכשולים העיקריים אינם נובעים דווקא מקשיי הדרך. יהיה עלינו לחצות את הנהר סְנוֹאִי, וכנראה, נֵיאלץ להמתין לרדת פני המים."

"להמתין," הודעק הקַבַּרְנִיט הצעיר, "האִם אין בנמצא מַעֲבר מים רדוד?"

"אינני סבור כך," השיב אַיְירְטוֹן. "הבוקר חיפשׂתי מסלול נוח למַעֲבר, אך לשווא. נדיר למצוא בעונה זו נהר גועש יותר, וזוהי גזֵירה שכנגדה אין מה לעשׂות."

"האִם הוא רחב, הנהר סְנוֹאִי?" שאלה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן.

"רחב-ידיים ועמוק, גברתי," השיב אַיְירְטוֹן. "רוחבו כקילומטר וחצי ואף יותר וזִרמו שוצף. שׂחיין טוב לא יִצְלח אותו בלא להסתכן."

"ובכן, הבה ונִבנה דוגית," קרא רוֹבֶּרְט, שמעולם לא איבד את תקוותו. "כורתים עץ, קודחים בו עד שיֵהָא נבוב, יורדים בו למים, וזהו!"

"הכול פשוט כל-כך אצל בנו של הרב-חובל גְרַאנְט!" השיב פָּגָנֶל.

"הצדק איתו," המְשיך ג'וֹן מַנְגְלְס, "לא תהיה לנו ברירה אחרת. אני מוצא שזה מיותר לאבד זמן בדיבורי-סְרָק."

"מה דעתךָ, אַיְירְטוֹן?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"דעתי, מִילוֹרד, כי בלי עזרה, גם בעוד חודש עדיין נימָצא תקועים על גדות הסְנוֹאִי!"

"הקיצור, יש לך תוכנית כלשהי טובה יותר?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס במידת-מה של קוצר-רוח.

"כן, על *דַנְקֶן* לצאת את מֶלְבּוֹרְן ולהגיע לחוף המזרחי!"

"הָא! שוב ושוב *דַנְקֶן*! במה תוכל נוכחותה במִפרץ לסייע לנו להגיע אליו?"

קודם שייתן את תשובתו שקע אַיְירְטוֹן בהִרהורים, ואחר השיב בצורה חמקנית למדי:

"אין ברצוני לכפות עליכם את דעתי. כל מעשׂי הם למען הכלל ואני מוכן לצאת לדרך מִיד כשייתן כבוד הלורד את האות ליציאה."

משֶכִּילה את דבריו שילב את זרועותיו והמתין.

"זו אינה תשובה, אַיְירְטוֹן," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "אמוֹר לנו מה תוכניתך ונדון בה. מה אתה מציע?"

בקול רגוע ויציב השמיע אַיְירְטוֹן את דבריו:

"אני מציע שלא להִסתכן בחציית הסְנוֹאִי במצב הרָעוּע שבו אנו נמצאים. רק כאן עלינו לחכות לעזרה, והעזרה עשׂויה לבוא רק *מִדַנְקֶן*. נחנה כאן, שכֵּן כאן מצויה לנו צֵידה בשפע, ואחד מאיתנו ייצא למסור לטוֹם אוֹסְטִין את ההוראה להפליג לִמִפרץ טוּפוֹלְד."

ההצעה הבלתי-צפויה התקבלה בפליאת-מה, וג'וֹן מַנְגְלְס לא הסתיר את סְלידתו ממנה.

"ובינתיים," המשיך אַיִירְטוֹן, "או שפני המים יירדו ונוכל לעבור במים רדודים, או שניאָלץ לצלוח בדוגית, ואז יהיה לנו זמן די הצורך לבנותה. זוהי, מִילוֹרד, התוכנית שאני מגיש לאישורך."

"יפה, אַיִירְטוֹן," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "הצעתך ראויה לשיקול-דעת רציני. הפגם העיקרי בתוכניתך הוא שכרוך בה עיכוב, אך היא חוסכת תְלָאוֹת קשות ואולי אף סכנות של ממש. מה דעתכם, ידידַי?"

"דַבֵּר, מֶק-נַאבְּס היקר שלי," אמרה אז לֵיידי הֶלֶנָה. "מאז תחילת הוויכוח אתה מסתפק בהקשבה ומְקַמץ עד מאוד בדבריך."

"מאחר שאתם מבקשים לשמוע את דעתי," השיב מֶק-נַאבְּס, "אומר לכם אותה במלוא הכֵּנוּת. דומני כי אַיִירְטוֹן דיבר בתבונה וכילכל את דבריו בזהירות; אני מתייצב לימינו."

איש לא ציפה לתשובה שכזו, שכֵּן עד עתה נהג מֶק-נַאבְּס להיאָבק בדֵעותיו של אַיִירְטוֹן בעניין זה, ולפיכך הופתע אף אַיִירְטוֹן עצמו והעיף מבט חטוף ברב-סרן. פָּגָנֶל, לֵיידי הֶלֶנָה, והמלחים, שנָטוּ עד מאוד לתמוך בתוכניתו של הרב-מלחים, לא היססו עוד לאחר דבריו של מֶק-נַאבְּס.

גְלֶנֶרְבַאן הכריז אֵפוא שתוכניתו של אַיִירְטוֹן התקבלה באופן עקרוני.

"ועכשיו, ג'וֹן," המשיך הלוֹרד, "האינך סבור כי הזהירות מחייבת לפעול כפי שהוצע, לחנוֹת על גדות הנהר ולחכות לאמצעי-תחבורה?"

"אמנם כן," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "אם יעלה בידי השליח שלנו לצְלוֹח את הסְנוֹאִי, שאיננו יכולים לצְלוֹח בעצמנו!"

הכול הביטו ברב-מלחים, שחייך כאדם הבטוח בעצמו.

"השליח לא יצלח כלל את הנהר," אמר.

"אהה!" קרא ג'וֹן מַנְגְלְס.

"הוא פשוט יעלה על הדרך לִלַקְנָאוּ, שתובילו היישר לִמֶלְבּוֹרְן."

"הרי אלה כארבע-מאות קילומטרים שיש לגמוא ברגלו!" הצטעק הקַבַּרְנִיט הצעיר.

"על-גבי סוס," השיב אַיִירְטוֹן. "נותר לנו סוס אחד בריא ושלם. זהו עניין של ארבעה ימים. הוסיפו יומיים להפלגה של *דַנְקֶן* עד לִמִפרץ, ועוד עשׂרים וארבע שעות כדי לשוב למחנה, ובתוך שבוע ימים יחזור השליח מלוּוה באנשי-הצוות."

הרב-סרן אישר בראשו את דבריו של אַיִירְטוֹן, והדבר רק עורר את תמיהתו של ג'וֹן מַנְגְלְס. אך הצעתו של הרב-מלחים סחפה את מְרַב הקולות ולא נותר אלא לגשת לביצוע התוכנית הנועזת.

"ועתה, ידידַי," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "נותר לנו רק לבחור את השליח שלנו.

משימתו תהיה קשה ומסוכנת, אינני רוצה להסתיר זאת. מי האיש שיתנדב למען חבריו וייצא למֶלְבּוֹרן למסור את הוראותינו?"

וילסון, מַאלְדָרִי, ג'וֹן מַנְגְלְס, פָּגָנֶל ואף רוֹבֶּרְט התנדבו מיד כולם. ג'וֹן תבע במַפְגִיע שמשימה זו תוטל עליו. אך אַיְירְטוֹן, שטרם נשׂא את דברו, נטל את רשות הדיבור:

"אם יְהֵא הדבר לפי רוחו של כבודו, אצא אני למשימה, מִילוֹרד. אני מורגל לאזורים אלה. לא פעם ולא פעמיים עברתי מרחבים קשים ומסוכנים עוד יותר. אני יכול להיחָלץ מכל צרה שאחֵר יישָאר תקוע בה. אני תובע אֵפוא לטובת כולם את הזכות לצאת למֶלְבּוֹרן. מִלה אחת שלך, ואזכה באמונו של סגן הרב-חובל שלך, ובעוד שישה ימים אני מתחייב להביא את *דַנְקֶן* למִפרץ טוּפוֹלְד."

"יפה דרשת," השיב גְלֶנֶרְבָאן, "איש פיקח אתה ואמיץ-לב, אַיְירְטוֹן. עלֵה והַצְלַח!"

אכן, הרב-מלחים היה, ללא ספק, האיש המתאים ביותר לביצוע משימה קשה זו. הכול הבינו זאת והסירו את מועמדותם. ג'וֹן מַנְגְלְס השמיע התנגדות אחרונה, באומרו כי נוכחותו של אַיְירְטוֹן נחוצה כדי לעלות על עִקבותיהם של הָארִי גְרַאנְט או של *בְּרִיטַנְיָה*. אך הרב-סרן העיר כי ממילא תישָאר המשלחת בחנייה על גדות הסְנוֹאִי עד לשובו של אַיְירְטוֹן, וכי לא יעלה על הדעת להמשיך בחיפושׂים כה חשובים בלעדיו, כך שהיעדרותו לא תגרום כל נזק שהוא לענייניו של הרב-חובל.

"ובכן, צא לדרך, אַיְירְטוֹן," קרא גְלֶנֶרְבָאן, "מהר בדרכך, ושוב למחנה שעל גדות הסְנוֹאִי דרך אֵידֶן."

ברק של שׂביעות-רצון ניצַת בעיניו של הרב-מלחים. הוא אמנם הסב את ראשו, אך לא הספיק להסתיר את הברק מפני ג'וֹן מַנְגְלְס, והלה חש כי חשדותיו הולכים וגוברים.

הרב-מלָחים נערך ליציאה בעזרת שני המלָחים, האחד היה עסוק בסוס והאחר בצֵידה לדרך. באותה עֵת שקד גְלֶנֶרְבָאן על כתיבת האִיגֶרת שנועדה לטוֹם אוֹסְטִין.

באיגרת זו הורה לסגן הרב-חובל שלו שעל *דַנְקֶן* להפליג ללא דיחוי למִפרץ טוּפוֹלְד. הוא המליץ באיגרתו על הרב-מלָחים כעל אדם שאפשר לתת בו אמון מלא. עם הגיעו לחוף על טוֹם אוֹסְטִין להעמיד תחת פיקודו של אַיְירְטוֹן יחידה של מלחים...

גְלֶנֶרְבָאן כבר הגיע לקטע זה באיגרתו כאשר מֶק-נָאבְּס, שעקב אחריו במבטו, שאלו בנימה מיוחדת במינה כיצד הוא מאיית את השם אַיְירְטוֹן.

"כשם שמבטאים אותו, כמובן," השיב גְלֶנֶרְבָאן.

"זו טעות," השיב הרב-סרן בקור-רוח. "מבטאים אותו אַיְירְטוֹן אך מאייתים אותו בֶּן ג'וֹיְס!"

• 20 •
אֲלַנְד זִילַנְד

השם בֵּן ג׳וֹיְס היכה את כולם בתַדְהֵמה. אַיְרְטוֹן הזדקף פתאום על מקומו. בידו אחז אקדח. נשמעה ירייה. גְלֶנֶרְבַאן צנח ארצה. קולות ירי נשמעו גם מסביב.

ג׳וֹן מַנְגְלְס והמלחים, שהופתעו תחילה, הִתְעַשְתוּ וביקשו להסתער על בֵּן ג׳וֹיְס; אך הפושע הנועז כבר נעלם והִצטרף לאנשי-כנופְיָיתו, שהיו פזורים בפַאֲתי יער עצי הגוּמי.

האוהל לא יכול לשמש מחסה כנגד כדורים. צריך היה לסגת לאחור. גְלֶנֶרְבַאן, שנפצע קלות, כבר התרומם ממקומו.

״אל הקרון! אל הקרון!״ זעק ג׳וֹן מַנְגְלְס וגרר אחריו את לֵיידי הֶלֶנָה ואת העלמה מֶרִי גְרַאנְט; חיש מהר היו השתיים מוגנוֹת בין דופנותיו העבים של הקרון.

ג׳וֹן, הרב-סרן, פָּגָנֶל והמלחים תפסו את רובי הקָרָבִּין שלהם ועמדו נכונים להשיב אש לפושעים. גְלֶנֶרְבַאן ורוֹבֶּרְט הִצטרפו אל הגברות, ואוֹלְבִּינֶט חש בריצה להצטרף למגינים.

אירועים אלה התרחשו במהירות הבזק. ג׳וֹן מַנְגְלְס צפה בתשומת-לב בנעשׂה בפַאֲתי היער. עם הגיעו של בֵּן ג׳וֹיְס לשם חדלו היריות. שאון הירי הרועם התחלף בדממה עמוקה. אי-אלה טבעות עשן לבן הִתְאַבְּכוּ עדיין סביב ענפי עצי הגוּמי. אגודותיהם הגבוהות של עשׂבי הגַסְטְרוֹלוֹבְּיוּם לא זָעוּ. כל אות וזכר למִתקפה נמוֹגוּ.

מֶק-נַאבְּס וג׳וֹן מַנְגְלְס יצאו לסייר עד לעצים הגבוהים. המקום היה נטוש כליל. נראו שם עִקבות רגליים רבים. כמה אוּדים עשֵנים בערו על הקרקע. הרב-סרן, שהיה אדם זהיר, כיבה אותם, שכֵּן די בניצוץ קל כדי להצית שׂרֵיפה אֵימתנית ביער של עצים יבשים.

״הפושעים הסתלקו,״ אמר ג׳וֹן מַנְגְלְס.

״אכן,״ השיב הרב-סרן, ״ודווקא הֵיעלמותם היא שמדאיגה אותי. הייתי מעדיף לפוגשם פנים-אל-פנים. מוטב נמר במישור מאשר נחש בלב העשׂבים. הבה נבדוק את השיחים סביב הקרון.״

הרב-סרן וג׳וֹן בדקו בשׂדה סביב-סביב. בין פַאֲתי היער לבין גדות הסְנוֹאִי לא פגשו אפילו בפושע אחד. דומה היה שכְּנוּפְייתו של בֵּן ג׳וֹיְס פרחה לה כלהקה של ציפורים מזיקות. היה בהֵיעלמות זו משהו מוזר שלא איפשר רגיעה מוחלטת, ולפיכך הוחלט להיות בכוננות מתמדת. הקרון, כמוהו כמִבצר מחופר בבוץ, היה למרכז המחנה, ושני שומרים, שהתחלפו מדי שעה, ניצבו להגן עליו.

בראש דאגותיהן של לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט עמדה חבישת פִּצעו של גְלֶנֶרְבַאן. כשצנח בעלה מירייתו של בֵּן ג׳וֹיְס, חשה אליו לֵיידי הֶלֶנָה אחוזת-אֵימה. אחר-כך

השתלטה אשה אמיצה זו על אֵימתה והוליכה את גְלֶנְרֶבַאן אל הקרון. שם עוּרְטְלָה כתפו של הפצוע, והרב-סרן קבע שהכדור אמנם שיסע את הבשׂר סביב, אך לא גרם לכל פגיעה פנימית. שום עצם או שריר לא נפגעו. הפצע שָׁתַת דם רב, אך גְלֶנְרֶבַאן הניע את אצבעותיו ובכך הרגיע את חבריו באשר לתוצאות הפגיעה. לאחר שנחבש דרש ששוב לא יעסקו בו וייגשו לבדוק את המתרחש.

הנוסעים, פרט לְמַאלְרָדִי ולְוִוילְסוֹן שהיו בתורנות שמירה בחוץ, הצטופפו בתוך הקרון. הרב-סרן הוזמן לשׂאת את דברו.

קודם שפתח בסיפורו, דיווח לְלֵיידִי הֶלֶנָה את אשר הוסתר ממנה, הֱוֵוה אומר, בריחתה של כְּנוּפיית האסירים מִפֶּרְת׳, הופעתם במחוזות וִיקְטוֹרְיָה, וחלקם באסון הרכבת. הוא הציג לפניה עותק של *אוֹסְטְרֶלְיָאן אֶנְד נְיוּ-זִילַנְד גָזֶט*, שקנה בסִימוֹר, והוסיף כי המשטרה קבעה פרס על ראשו של בֶּן ג׳וֹיְס, עבריין מסוכן, שפשעיו במשך שמונה-עשׂר חודשים הִקנו לו מוניטין מבשׂרים-רעות.

אך כיצד זיהה מֶק-נַאבְּס את בֶּן ג׳וֹיְס בדמותו של הרב-מלחים אַיְרְטוֹן? כאן טְמוּנה היתה החידה שהכול ציפו לפתרונה; הרב-סרן הסביר.

למן פגישתם הראשונה נטה מֶק-נַאבְּס, מתוך חוּש, שלא לבטוח באַיְרְטוֹן. שתיים-שלוש עובדות כמעט חסרות-חשיבות – מבט חטוף שהחליפו ביניהם הרב-מלחים והנַפָּח מהנהר וִימֶרָה, היסוסו של אַיְרְטוֹן כשהיה עליהם לעבור דרך ערים ועיירות, הִתעקשוּתו *שֶׁדַּנְקָן* תקבל הוראה לשוט לחוף, מוֹתָן התמוּה של הבהמות שהופקדו בידיו, איזה הֶעְדֵר כֵּנוּת בכל הליכותיו, כל הפרטים הצטרפו אט-אט אלה לאלה ועוררו את חשדותיו של הרב-סרן.

בְּרַם, אִלְמָלֵא האירועים שהתרחשו בליל אמש, לא היה ביכולתו להשמיע האשמה ישירה.

אמש הזדחל מֶק-נַאבְּס בין העשׂבים הגבוהים, והגיע סמוך לכמה צלליות חשודות שעוררו את תשׂומת-לִבו במרחק כחצי קילומטר מן המחנה. הצמחייה הַזַרְחָנית האירה את החשֵיכה בנְגוֹהוֹת חלוּשים.

שלושה גברים עמדו ובחנו עקבות סְריים באדמה, וביניהם זיהה מֶק-נַאבְּס את הנַפָּח מבְּלֶק פּוֹיְנְט. "אלה הם," אמר האחד. – "כן," השיב האחר – "הנה סימן התִלְתָן של הפרסה." – "ככה זה מאז וִימֶרָה." – "כל הסוסים מתו." – "לא חסר רעל." – "יש כאן כדי לחסל חיל-פָּרָשים שלם. איזה צמח מועיל הוא הַגַסְטְרוֹלוֹבִּיוּם!"

"ואחר-כך השתתקו," המשיך מֶק-נַאבְּס, "והתרחקו. עדיין היה המֵידע שבידי חלקי בלבד. עקבתי אחריהם. עד מהרה התחדשה השׂיחה ביניהם. ׳כמה פיקח הוא הבֶּן ג׳וֹיְס הזה,׳ אמר הנַפָּח, ׳תכשיט של רב-מלחים עם ההמצאה שלו בעניין טביעת האונייה! אם תצליח התוכנית שלו, כולנו נתעשר! אַיְרְטוֹן הממזר!׳ – ׳קרא לו בֶּן ג׳וֹיְס שכֵּן הוא ראוי לשמו!׳ באותו רגע יצאו בְּנֵי-הבְּלִיַעַל מחורש עצי הגוּמִי. כעת ידעתי את כל אשר חפצתי לדעת ושבתי למחנה סמוך ובטוח שלא כל הפושעים-המוּגלים נעשׂים ישרי-לב באוֹסְטְרַלְיָה, יִמְחַל לי פָּגָנֶל על כך!"

הרב-סרן השתתק. חבריו הדוממים שקעו בהִרהוּרים.

"יוצא מכך," אמר גְלֶנְרֶבַאן, שהכעס החוויר את פניו, "שאַיְרְטוֹן גרר אותנו עד לכאן כדי לשדוד ולרצוח אותנו!"

נשמעה ירייה, גלנרבאן צנח ארצה

"נכון," השיב הרב-סרן.
"ומאז הנהר וִימֶרָה עוקבת כְּנוּפְייתו אחרינו, בולשת וממתינה לשעת הכושר?"
"אכן כן."
"ובכן, העלוב הזה אינו מלח ממלחי בְּרִיטַנְיָה! הוא גנב את שמו של אַיְירְטוֹן ואת כתב-המינוי?"
כל המבטים הופנו לעבר מֶק-נַאבְּס, שוודאי כבר שאל עצמו שאלות אלה.
"הִנֵה," השיב בקולו השלֵיו תמיד, "הדברים הוודאיים שאפשר להפיק מן המצב המעורפל. לדעתי, אדם זה שמו אכן אַיְירְטוֹן. בֵּן ג'וֹיְס הוא הכינוי שלו. אין כל ספק שהוא הכיר את הָארִי גְרַאנְט ושימש רב-מלחים על סיפונה של בְּרִיטַנְיָה. עובדות אלה, שכבר הוכחו באמצעות הפרטים המדויקים שמסר אַיְירְטוֹן, מאוּשָׁשׁוֹת ביתר-שְׂאֵת על-ידי חילופי הדברים בין הפושעים, שעליהם כבר דיווחתי לכם. בל נפליג אֵפוא בהנחות-שווא, ונסכם לעצמנו כי אַיְירְטוֹן הוא-הוא בֵּן ג'וֹיְס, כפי שבֵּן ג'וֹיְס אינו אלא אַיְירְטוֹן, כלומר, מלח מִבְּרִיטַנְיָה שהיה למנהיג כְּנוּפיית פושעים."
הסבריו של מֶק-נַאבְּס התקבלו בלא ויכוח.
"ועתה," פתח גְלֶנֶרְבַאן ואמר, "התוכל לומר לנו כיצד ולמה נמצא הרב-מלחים של הָארִי גְרַאנְט באוֹסְטְרַלְיָה?"
"כיצד? זאת לא אדע," השיב מֶק-נַאבְּס, "וגם המשטרה אינה יודעת יותר ממני בנושא זה. לָמה? גם זאת לא אוכל לומר. רב הנסתר על הגלוי ורק לעתיד פתרונים."
"המשטרה אף אינה יודעת שאַיְירְטוֹן ובֵּן ג'וֹיְס חד הם," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס.
"הצדק עִמך, ג'וֹן," השיב הרב-סרן, "והבהרה מעֵין זו עשויה לסייע לחקירותיה."
"אִם כן," התערבה לֵיידי הֶלֶנָה, "הנָבָל הזה הצליח לחדור לחוותו של פָּאדִי אוֹ'מוּר עם כוונות פשע?"
"אין בכך כל ספק," השיב מֶק-נַאבְּס. "הוא תיכנן מזימה נפשעת כלשהי נגד האִירִי, שעה שהזדמנות כדאית יותר נִקְרְתה לפניו. הגורל הפגיש אותו איתנו. הוא שמע את סיפורו של גְלֶנֶרְבַאן, סיפורה של טביעת האונייה, ובהיותו אדם נועז גמר אומר להפיק מכך תועלת, ומיד החליט לצאת איתנו לדרך. בוִוימֶרָה יצר קשר עם אחד מאנשיו, הנַפָּח מִבְּלֶק פּוֹיְנְט, והותיר עקבות ברורים לכל אורך נתיבנו. כְּנוּפְייתו הִתְחַקתה אחרי עִקבותינו. צמח רעיל איפשר לו להמית אט-אט את שְׁוָורינו וסוסינו. ואז, בהגיע שעת הכושר, שיקע אותנו בבִצות הסְנוֹאִי והפקיר אותנו לפושעים הסרים למָרוּתו."
הכול נאמר על אודות בֵּן ג'וֹיְס. הרב-סרן שיחזר את עָבָרו, והנבל התגלה כמות שהוא, פושע נועז ואֵימתני. כוונותיו, שהוּכחו די הצורך, חייבו את גְלֶנֶרְבַאן לזהירות כפולה. למרבה המזל היה השודד שנחשף מסוכן פחות מהבוגד הסמוי.
אלא שמבֵירור המצב לאשורו עלתה מסקנה חמורה. איש לא חשב עליה. רק מֶרִי גְרַאנְט, שהניחה לשאר לדוּן בעבר, נתנה דעתה לעתיד. ג'וֹן מַנְגְלְס הבחין לפני כולם במראה החיוור והנואש והבין את המתחולל בלִבה.
"העלמה מֶרִי! העלמה מֶרִי!" הצטעק, "את בוכה!"
"את בוכה, ילדתי?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"אבי! גברתי, אבי!" השיבה העלמה.

נִבצר ממנה להמשיך. אך לפתע התחוור הכול לכולם. הכול הבינו את יְגוֹנה של העלמה מֶרִי ומדוע זולגות מעיניה הדמעות, ובשל מה עולה שֵם אביה מלִבה אל שפתיה.

גילוי בוגדנוּתו של אַיירטוֹן שם לאַל כל תִקווה. כדי ללכוד את גְלֶנֶרבַאן בָּדה הפושע את סיפור טביעת האונייה. בשׂיחתם, שלה צוֹתֵת מֶק-נַאבְּס, אמרו זאת הפושעים בפירוש. *בְּרִיטַנְיָה* מעודה לא התנפצה על שוניוֹתיו של מִפרץ טוּפוֹלְד! רגליו של הָארִי גְרַאנְט מעודן לא דרכו על יבשת אוֹסְטְרַלְיָה!

בפעם השנייה הִטעה הפירוש השגוי של המִסמך את מחפשׂיה של *בְּרִיטַנְיָה*!

לנוכח המצב ויגוֹנם של שני הילדים, שמרו הכול על שתיקה קודרת. מי יכול למצוא בלִבו דברי נוֹחַם? רוֹבֶּרט התייפח בזרועות אחותו. פָּגָנֶל מילמל בקול מאוכזב:

"הא! מִסמך ארור! יכול אתה להִתגאות על שהעמדת במִבחנים קשים את מוחם של תרֵיסר אנשים מהוּגנים!"

הגֵיאוֹגְרָף המכובד, שנתקף חמת-זעם כנגד עצמו, היה חובט לעצמו במצח בכוח.

בינתיים הצטרף גְלֶנֶרבַאן למַאלְרָדִי ולוִוילְסוֹן, שעמדו על המִשמר בחוץ. דממה עמוקה אָפְפה את כל המישור שבין פַּאֲתי היער לנהר. עננים כבדים ודוממים הֵעיקו על כיפת השמים. האוויר סביב היה שרוי במין קֵהות עמוּקה. הרחש הקליל ביותר עשׂוי היה להישמע בבירור, אך דבר לא נשמע. בֵּן ג'וֹיְס וכְנוּפייתו כבר נסוגו מן הסתם למרחק ניכר; להקות ציפורים השתובבו על הענפים הנמוכים, כמה קֶנְגוּרִים כָּסְסו בשלווה שתילים רכים, וזוג יְעֵנִים, אשר ראשיהם הבוטחים הציצו מבין אגודות שׂיחים נמוכים, כל אלה העידו כי אין כל נוכחות אדם המטרידה את המרחבים השלֵווים.

"הראיתם או שמעתם משהו בשעה האחרונה?" שאל גְלֶנֶרבַאן את שני המלחים.

"שום דבר, כבודו," השיב וִילְסוֹן. "הפושעים נמצאים בוודאי במרחק כמה קילומטרים מכאן."

"מן הסתם לא היו מרובים, אחרת היו תוקְפים אותנו," הוסיף מַאלְרָדִי. "בֵּן ג'וֹיְס היה רוצה לגייס כמה פושעים מסוגו מקרב הבּוּשְרֵיינְגֶ'רְז*, המשוטטים לרגלי האַלְפִּים."

"ייתכן, מַאלְרָדִי," השיב גְלֶנֶרבַאן. "הנבָלים הללו מוּגי-לב. הם יודעים שאנו חמושים, וחמושים היטב. אפשר שהם מחכים ללילה כדי לחַדש את מִתקפתם. עם רדת החשֵיכה יש להשגיח בשבע עיניים. הא! אילו יכולנו לצאת מן המישור הבִּצָתי הזה ולהמשיך בדרכנו לעֵבר החוף! אך מימיו הגואים של הנהר חוסמים את דרכנו. את מלוא מִשקלה בזהב הייתי משלם תמורת רַפְסוֹדָה שתעבירנו לגדה השנייה של הנהר!"

"מדוע אין כבוד הלורד מורֶה לנו לבנות רַפְסוֹדָה? הרי עץ לבנייה לא חסר?" שאל וִילְסוֹן.

---

* פושעים-נִמלטים שחיים חיי-פרא ביערות אוֹסְטְרַלְיָה.

"לא, וִילְסוֹן," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "הסְנוֹאִי הזה אינו נהר אלא אֶשֶד שוצף ובלתי-עביר."

אותו רגע הצטרפו ג'וֹן מַנְגְלְס, הרב-סרן ופָּגָנֶל לגְלֶנֶרְבַאן. זה עתה בדקו את הנהר. מימיו, שגבהו בשל הגשמים האחרונים, עלו עוד בשלושים סנטימטרים מעל למִפלס הנמוך. הם זרמו בקילוח מהיר בדומה לאַשְדֵי אַמֶרִיקָה. לא היה טעם להסתכן בחציית הזרמים המהירים והקוצפים, הנשברים לאלף ואחת מערבולות וביניהן נִכְרות תהומות.

ג'וֹן מַנְגְלְס הכריז שהחצייה בלתי-אפשרית.

"ואולם," הוסיף, "אל לנו לשבת כאן בחיבוק-ידיים. כל שרצינו לעשות קודם לבגידתו של אַיִירְטוֹן, נחוץ עתה פי כמה וכמה."

"לְמה אתה מִתכוון, ג'וֹן?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"אני טוען שדרושה עזרה דחופה, וכיוון שאין אנו יכולים להגיע למִפרץ טוּפוֹלְד, יש לצאת למֶלְבּוֹרְן. נותר לנו סוס אחד. ייתן לי אותו כבודו ואצא למֶלְבּוֹרְן."

"אבל זו מְשימה מסוכנת, ג'וֹן," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "גם בלי להביא בחשבון את הסכנות הכְּרוכות במסע של שלוש-מאות ועשׂרים קילומטרים בארץ לא ידועה. שותפיו של בֶּן ג'וֹיְס בוודאי משגיחים על השבילים והדרך."

"אני יודע זאת, מִילוֹרד, אך אני גם יודע שהמצב הנוכחי אינו יכול להימשך עד אין-קץ. אַיִירְטוֹן ביקש שמונה ימי היעדרות כדי לחזור בלוויית אנשי *דַנְקֶן*. אני מבקש רק שישה ימים כדי לשוב לגדת הסְנוֹאִי. ובכן, מה תצווה, מִילוֹרד?"

"קודם שיביע גְלֶנֶרְבַאן את דעתו," אמר פָּגָנֶל, "אני חייב להעיר הערה. לצאת למֶלְבּוֹרְן, ניחא; אך שתרחפנה הסכנות על ראשו של ג'וֹן מַנְגְלְס, זה לא. הוא הרב-חובל של *דַנְקֶן*, ובתוקף היותו הרב-חובל אסור לחושׂפו לסכנות. אני אצא במקומו."

"יפה דיברת, פָּגָנֶל," השיב הרב-סרן, "אך מדוע יְהֵא זה אתה?"

"מה, ואנחנו לא קיימים?" הצטעקו מַאלְרָדִי ווִילְסוֹן.

"החושבים אתם," המשיך מֶק-נָאבְּס, "שרכיבה של שלוש-מאות ועשׂרים קילומטרים מפחידה אותי?"

"ידידַי," קרא גְלֶנֶרְבַאן, "אם אחד מאיתנו חייב לצאת למֶלְבּוֹרְן, עלינו להטיל פוּר. פָּגָנֶל, כתוֹב את שמותינו..."

"חוץ משמך, מִילוֹרד," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס.

"מדוע?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"להפריד בינך לבין לֵיידִי הֶלֶנָה? והרי פִּצעך עדיין לא הִגליד!"

"גְלֶנֶרְבַאן," אמר פָּגָנֶל, "אתה אינך יכול לעזוב את המשלחת."

"לא," שב והדגיש הרב-סרן, "מקומך כאן, אֶדוּאַרְד, אסור לך לעזוב."

"המסע כרוך בסכנות," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "ולא אוותר על חלקי בהן. כתוֹב, פָּגָנֶל. על שמי להיות מעורבב בשאר שמות חברי, ומי ייתן וייצא שמי ראשון בפּוּר!"

רצונו של גְלֶנֶרְבַאן כּוּבד ושמו צורף ליתר השמות. אחר ניגשו לשליפת הפתקים והפּוּר נפל על מַאלְרָדִי. המלח האמיץ פלט זעקת שִׂמחה.

"מִילורד, אני נכון לצאת," אמר.

גְלֶנֶרְבַאן לחץ את ידו של מַאלְרָדִי. אחר-כך פנה לעבר הקרון והפקיד את השמירה על המחנה בידי הרב-סרן וג'וֹן מַנְגְלְס.

בלא דיחוי דוּוַח לליידי הֶלֶנָה על ההחלטה שנתקבלה לשגר שליח למֶלְבּוּרְן, וכיצד נפל הפּוּר. היא אמרה למַאלְרָדִי דברים שנגעו היישר ללִבּו של המלח הגיבור. הכול ידעו שהוא אמיץ, נבון, חסון, בז לכל יגיעה; באמת ובתמים לא יכול הגורל לבחור בחירה טובה ממנו.

יציאתו של מַאלְרָדִי נקבעה לשעה שמונה בערב לאחר רדת הדמְדוּמִים. וִילְסוֹן נטל על עצמו להכין את הסוס. הוא הגה את הרעיון להחליף את הפַּרְסָה החקוקה שנשׂא הסוס בטַלְפּו השמאלית בפַּרְסַת אחד הסוסים שמתו במהלך הלילה. כך לא יוכלו הפושעים לזהות את עִקבותיו של מַאלְרָדִי ואף לא יוכלו לרדוף אחריו שכֵּן היו בלא בהמות רכיבה.

בעוד וִילְסוֹן מטפל בפרטים אלה, הכין גְלֶנֶרְבַאן את המִכתב שנועד לטוֹם אוֹסְטִין; ידו הפצועה הִקשתה עליו את מלאכת הכתיבה ועל כן הטיל את המשימה על פָּגָנֶל. המדען, שרק מחשבה אחת היתה מנקרת במוחו, היה כמנותק מכל המִתרחש סביבו. יש להודות כי ברצף האירועים המצערים הללו הגה פָּגָנֶל רק במִסמך המפורסם ובפירושו המוטעה. הוא הפך והפך במִלים כדי לדְלוֹת מהן מובן חדש ונותר שקוע במבוכי הפרשנות.

לפיכך לא שמע את בקשתו של גְלֶנֶרְבַאן, והלה נאלץ לחזור עליה.

"הא! כמובן," השיב פָּגָנֶל, "אני נכון!"

אגב דיבור הכין פָּגָנֶל מוּכָנית את פִּנקסו. הוא תלש ממנו דף לבן ועמד מוכן, ועיפרון בידו. גְלֶנֶרְבַאן החל מכתיב את ההוראות:

"טוֹם אוֹסְטִין מצווּה להפליג ללא דיחוי ולהשיט את *דַנְקֶן*..."

פָּגָנֶל עוד היה בתהליך סיומה של המִלה האחרונה כאשר נִתקל מבטו, באַקְרַאי, בגיליון של כתב-העת *אוֹסְטְרֶלְיָאן אֶנְד נְיוּ-זִילַנְד גָזֶט*, המוטל על הרצפה. העיתון היה מקופל והוא ראה רק את שתי ההברות האחרונות של המִלה Zealand – aland; עפרונו של פָּגָנֶל עמד מלֶכֶת ודומה היה כי שכח את גְלֶנֶרְבַאן, את מכתבו ואת ההכתבה.

"מה לך, פָּגָנֶל?" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

"הא!" הפטיר הגֵיאוֹגְרָף וצעקה נפלטה מגרונו.

ואחר-כך, בלחש, מילמל שוב ושוב: "אָלַנְד! אָלַנְד! אָלַנְד!"

הוא קם ממקומו, אסף את העיתון, ניפנף בו כאילו ביקש לכבוש את המִלים המבקשות להתפרץ מפיו.

לֵיידי הֶלֶנָה, מֶרִי, רוֹבֶּרְט וגְלֶנֶרְבַאן צפו בו בלי להבין את פֶּשֶר ההתרגשות הלא מוסברת שאחזה בו.

פָּגָנֶל נראה כמי שאיבד את שפיוּת דעתו לפתע. אולם רִגשת-היֶתֶר העצבנית לא נמשכה זמן רב. אט-אט שב ונרגע, והחֶדווה שזרחה בעיניו כבתה; הוא שב למקומו והפטיר בקול שלֵיו;

"כשתרצה, מִילורד, אני עומד לרשותך."

גְלֶנֶרְבַאן שב להכתיב את מכתבו, וזה נוסָחו הסופי:

"טום אוֹסְטִין מצווּה להפליג ללא דיחוי ולהשיט את *דַנְקֶן* אל חופה המִזרחי של אוֹסְטְרַלְיָה, בקו-הרוחב 37°..."

"אוֹסְטְרַלְיָה?" קרא פָּגָנֶל, "הא! כן! אוֹסְטְרַלְיָה!"

אחר-כך השלים את המכתב והגישו לחתימתו של גְלֶנֶרְבַאן. הלה, שפציעתו הטרייה הִקשתה עליו, עשׂה כמיטב יכולתו. המכתב נסגר ונחתם בחותמת, ופָּגָנֶל, ביד שעדיין רעדה מחמת ההתרגשות, רשם את הכתובת:

טום אוֹסְטִין
סגן הרב-חובל על סיפונה של *דַנְקֶן*,
מֶלְבּוֹרְן.

אחרי-כן יצא מן הקרון, מנפנף בידו וחוזר שוב ושוב על המִלים חסרות-הפֶּשֶר: "לַנְדִ! לַנְדִ! זִילַנְדִ!"

• 21 •

ארבעה ימים של חרדה

שארית היום חלפה בלא כל תקרית נוספת. ההכנות האחרונות ליציאתו של מַאלְרָדִי נשלמו. המלח האמיץ היה מאושר על כך שניתנה לו הזדמנות להוכיח את מסירותו לכבוד הלורד.

שלוות-רוחו של פָּגָנֶל שבה אליו והוא חזר למִנהגיו כמימים ימימה. רק מבטו העיד עדיין על סערה פנימית עזה, אך הוא היה נחוש בדעתו להצפינה בלבבו. היו לו בוודאי טעמים משלו לפעול כך, לפי שהרב-סרן שמעוֹ ממלמל לעצמו שוב ושוב, כאדם השרוי במאבק עם עצמו:

"לאו! לאו! הם לא יאמינו לי! ולבד מזאת, מה הטעם? כבר מאוחר מדי!"

משגמלה בקִרבו ההחלטה, התפנה לתת למַאלְרָדִי את ההוראות הדרושות כדי להגיע למֶלְבּוֹרן. הוא פרשׂ לפניהם את המפה וסימן לו את הנתיב. כל שבילי הערבה מוליכים לדרך לַקֶנָאוּ. דרך זו, לאחר שהיא מדרימה היישר עד לחוף, מתעקלת לפתע לכיוון מֶלְבּוֹרן. צריך אֵפוא לרכוב בה ולא לנסות לקַצְרָה בחבל-ארץ זה, שכמעט אינו ידוע. אין דבר פשוט מזה, ומַאלְרָדִי אינו יכול לתעות.

אשר לסכנות, הן תיעלמנה קילומטרים אחדים מעֵבר למחנה, כלומר, עם היציאה מן האזור שבו עלולים בֵּן ג'וֹיְס וחבורתו להמתין במַאֲרָב. מיד לאחר שיחלוף על פני המחנה, ישתדל מַאלְרָדִי להגדיל במהירות את המרחק בינו לבין הפושעים ולהצליח במילוי משׂימתו החשובה.

בשש בערב סעדו הכול ארוחה משותפת. גשם זִלְעָפות ניתַך. האוהל לא יכול עוד לשמש מחסה, והכול ביקשו מקלט בתוך הקרון. יתֵרה מזאת, הקרון היה למקום מִבטחים. הטיט חיברוֹ באחיזה אֵיתנה לקרקע, והוא דבק בה כמִבצר ביסודותיו. מאגר הנשק כלל שבעה רובי קָרַבִּין ושבעה אקדחים, והיה בו כדי לאפשר להם לעמוד במצור ממושך, שהרי תחמושת ומִצרכי-מזון לא חסרו להם. בתוך שישה ימים לכל היותר תשליך *דַנְקֶן* עוגן במִפרץ טוּפוֹלְד, ועשׂרים וארבע שעות אחר-כך כבר יגיע צְוותה לגדתו השנייה של הנהר סְנוֹאִי. גם אם המעבר בנהר עדיין לא יהיה אפשרי. הפושעים ייאָלצו לסגת בפני כוחות עדיפים. אך תחילה היה על מַאלְרָדִי להצליח במשׂימתו המסוכנת.

בשמונה בערב ירדה האפלולית כליל. זה היה הרגע המתאים לצאת לדרך. וִילְסוֹן הביא את הסוס שנועד למַאלְרָדִי. מתוך זהירות נעטפו טְלָפָיו בבד כדי שלא יקים כל רחש בהליכתו. בעל-החיים נראה עייף, אך ישועת כולם היתה תלויה בחוסן רגליו. הרב-סרן יעץ למַאלְרָדִי לחוּס על כוחותיו של הסוס מיד כשייצא מִטווח פעילותם של הפושעים. מוטב לאבד חצי יום אך להגיע בבִטחה.

ג'וֹן מַנְגְלְס מסר למלח אקדח, שאותו טען בקפידה מרובה. אקדח זה, המסוגל

לירות שש יריות בתוך שניות אחדות, הוא כלי-נשק אֵימתני בידיו הבוטחות של גבר, ויש ביכולתו לטַאטֵא את הדרך בנקל מכל פושע.

מַאלְרַדִי התיישב על האוכף.

"הנה האיגרת שתמסור לטוֹם אוֹסטִין," אמר לו גְלֶנֶרְבַאן. "ושלא יבזבז אפילו שעה אחת! שיפליג מיד למִפרץ טוּפוֹלְד, ואם עדיין לא עלה בידינו לחצות את הסְנוֹאִי ולא ימצאנו שם, שיבוא אלינו בלא כל שיהוּי! ועתה, לֵךְ לְךָ, מלחי האמיץ, וינהיג האל את דרכיך!"

גְלֶנֶרְבַאן, לֵיידִי הֶלֶנָה, מֶרִי גְרַאנְט, כולם לחצו את ידו של מַאלְרַדִי. יציאה כזאת, בלילה גשום ושחור מִשחור, בדרך זרועת-סכנות, ובלב מרחבי מִדבר לא מוּכרים, היה בה כדי לעורר מוֹרא בלִבו של כל גבר, אך מַאלְרַדִי היה גבר אמיץ-לבב.

"הֱיֵיה שלום, מִילוֹרד," השיב בקול שלֵיו ועד מהרה נעלם בשביל המתמשך לאורך פַּאֲתֵי היער.

ברגע זה התעצמה הסופה במִשנה מרץ. הענפים הגבוהים של האֶקָלִיפְּטוּסִים נקשו בחשֵיכה בצליל עמום. אפשר היה לשמוע את נפילת הבדים היבשים על הקרקע הרוויה מים. עצי-ענק, משוללי-חיים ויבשים, שעמדו על תִלם עד כה, קרסו ארצה בעֶטְיָה של הסערה. הרוח ייבבה מבעד לקולות השבר של העצים, ונהימותיה מסמרות-השֵיער התמזגו בשאגת מי הסְנוֹאִי. עבים כבדים, שגורשו מזרחה, סחפו עִמם עד לפני הקרקע קרעי ערפל. אפֵילה עגמוּמית החריפה את זוועת הלילה.

לאחר יציאתו של מַאלְרַדִי, הִתְכַּרְבְּלוּ הנוסעים בפנים-הקרון. לֵיידִי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט, גְלֶנֶרְבַאן ופָּגָנֶל איכלסו את המדור הראשון, שנֶאֱטַם כליל כלפי חוץ. במדור השני מצאו מקלט סביר אוֹלְבִּינֶט, וִילְסוֹן ורוֹבֶּרְט. מֶק-נַאבְּס וג'וֹן מַנְגְלְס שמרו בחוץ: אמצעי-זהירות הכרחי לנוכח הפושעים שעלולים היו לתקוף על נְקָלָה.

שני הזקיפים המסוּרים עמדו אֵפוא על משמרתם וספגו ברוח פִילוֹסוֹפִית את הצלפות הרוח שהלילה הטיח בפניהם. הם אף ניסו לבקוע במבטם את האפֵילה, המוּעדת למארבים, אך האוזן לא היתה מסוגלת לקלוט דבר בתוך המולת הסערה, גניחות הרוח, קִרְקוּש הענפים, קריסת גזעי העצים ושאגת המים הסוערים.

ואף-על-פי-כן נקטעה הסופה בהפוּגות רגיעה קצרות. הרוח נִדְמָה כמו כדי להתנשף ולחדש את כוחותיה. רק הנהר סְנוֹאִי לבדו נהם מבעד לקני-הסוּף, הקפואים על עומדם, ולמסך השחור של עצי הגוּמִי. באותן הפוּגות היתה הדוּמייה עמוקה יותר. אז היו מֶק-נַאבְּס וג'וֹן מַנְגְלְס מַטִים אוזן קשֶבֶת.

באחת מאותן אֶתְנַחְתוֹת הגיעה לאוזניהם שריקה חדה.

ג'וֹן מַנְגְלְס ניגש במהירות אל הרב-סרן.

"שמעת?" שאלוֹ.

"כן," הפטיר מֶק-נַאבְּס. "האִם זה בן-אדם או בעל-חיים?"

"בן-אדם," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס.

שניהם שבו והיטו אוזן. השריקה חסרת-הפֶשֶר שבה ונשמעה, אך הפעם נענה לה דבר-מה שדמה לירייה, אולם היא נשמעה רָפָה מאוד, שכֵּן הסערה שבה

והגבירה את נהמתה ביתר-שְׂאֵת. מֶק-נַאבְּס וג'וֹן מַנְגְּלֶס שוב לא יכלו לשמוע איש את רעֵהו. הם ביקשו מחסה מאחורי הקרון כדי להתגונן מפני הרוח.

באותו רגע הופסלו יריעות העור וגְלֶנֶרְבַאן הצטרף לשני חבריו. גם הוא שמע את השריקה מבשׂרת-הרעות, ואת היריה שהידהדה מתחת ליריעת האַבְּרְזִין.

"מאיזה כיוון?" שאל.

"משם," הצביע ג'וֹן על השביל האפֵל שבו פנה מַאלְרָדִי.

"מה המרחק?"

"הרוח נשׂאה את השריקה מרחוק," השיב ג'וֹן מַנְגְּלֶס, "ממרחק כחמישה קילומטרים לפחות."

"הבה נלך לשם!" קרא גְלֶנֶרְבַאן והשליך את רובה הקָרַבִּין שלו על כתפו.

"אנחנו לא הולכים!" השיב הרב-סרן, "זו מלכודת כדי להרחיקנו מן הקרון."

"ואולי זה מַאלְרָדִי, שנפל קורבן בפח שטמנו לו בְּנֵי-הבְּלִיַּעַל הללו!" המשיך גְלֶנֶרְבַאן ולפת את ידו של מֶק-נַאבְּס.

"נדע זאת מחר," השיב הרב-סרן בקור-רוח, נחוש בדעתו למנוע את גְלֶנֶרְבַאן מלעשׂות מעשׂה של פזיזות.

"אינך יכול לנטוש את המחנה, מִילוֹרד," אמר ג'וֹן. "אני אצא לבדי."

"גם אתה לא תלך!" קבע מֶק-נַאבְּס בתקיפות רבה. "אתם רוצים שיהרגו אתכם אחד-אחד כדי לשחוק את כוחותינו, עד שנהיה נתונים לשבט חסדם של הפושעים? אם נפל מַאלְרָדִי קורבן, זה אסון שאין להוסיף עליו. מַאלְרָדִי יצא לדרך כֵּיוון שהפור נפל עליו. אילו נפל הפור עלי במקומו, גם אני הייתי יוצא כמוהו, אך בלא לבקש עזרה כלשהי ובלא לצפות לה."

מֶק-נַאבְּס צדק לחלוטין בבולמו את גְלֶנֶרְבַאן ואת ג'וֹן מַנְגְּלֶס. היה זה טירוף חסר-תוחלת לנסות ולהגיע עד למלח, ולפסוע בלילה אפֵל שכזה היישר לידי הפושעים המסתתרים באיזה סבך. חבורתו של גְלֶנֶרְבַאן לא היתה גדולה די הצורך על-מנת שתוכל להרשות לעצמה להקריב עוד אחד מאנשיה.

ובכל זאת קשה היה לגְלֶנֶרְבַאן לקבל עליו את הדין. ידו התפתלה סביב רובה הקָרַבִּין. הוא פסע הלוך ושוב סביב הקרון, כּוֹרֶה אוזנו לכל אִוושה. במבטו ניסה לבקֵעַ את החֲשֵׁיכה המאיימת. המחשבה שאחד מאנשיו הוכה מכה קטלנית, והוא מופקר ללא עזרה, מְשַׁוֵּעַ לשווא לאלה שלמענם הקריב את עצמו, מחשבה זו ייסרה אותו קשות. מֶק-נַאבְּס לא ידע אם יעלה בידו להחזיק בגְלֶנֶרְבַאן ולמנוע ממנו לציית לצַו לִבּו ולהשליך עצמו היישר לרִשתם של בֶּן ג'וֹיְס ושותפיו.

"אֶדוּאַרְד," אמר לו, "הירָגע, הקשב לדבריו של ידיד. חשוב על לֵיידי הֶלֶנָה, על מֶרִי גְרַאנְט ועל הנותרים! יתֵרה מזאת, להיכן ברצונך לצאת? היכן תמצא את מַאלְרָדִי? הוא הותקף במרחק כשלושה קילומטרים מכאן! על איזו דרך? באיזה שביל תִפנה?..."

ובאותו רגע, כמענֶה לרב-סרן, נשמעה זעקת מצוקה.

"הקשיבו!" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

זעקה זו באה מאותו כיוון שממנו נשמעה קודם-לכן היריה, פחות מרבע קילומטר משם. גְלֶנֶרְבַאן הָדַף מעליו את מֶק-נַאבְּס והחל מתקדם בשביל, כאשר ממרחק של שלוש-מאות צעדים מן הקרון נשמעה הקריאה:

"הצילו! הצילו!"

היה זה קול תחנונים נואש. ג'וֹן מַנְגְלֶס והרב-סרן זינקו לכיוון הקול.

כעבור רגעים אחדים הבחינו בפַאֲתֵי החורש בדמות אדם, שזחלה ופלטה יבבות קורעות-לב.

היה זה מַאלְרָדִי, פצוע, גוֹוֵעַ. כשאספוהו חבריו מן הקרקע חשו כי אצבעותיהם רטובות מדם.

הגשם שב והתעצם, והרוח השתוללה בענפי העצים המתים. בעיצומן של צליפות הסערה נשאו גְלֶנֶרְבַאן, הרב-סרן וג'וֹן מַנְגְלֶס את מַאלְרָדִי.

בשובם היו הכול על רגליהם. פָּגָנֶל, רוֹבֶּרְט, וִילְסוֹן ואוֹלְבִּינֶט יצאו מן הקרון. לֵיידִי הֶלֶנָה פינתה את תָּאָהּ לְמַאלְרָדִי המסכן. הרב-סרן הסיר את אפודתו של המלח, שנטפה גשם ודם. הוא חשף את הפצע. האוּמְלָל נדקר בפִּגְיוֹן בצִדו הימני.

מֶק-נַאבְּס חבש אותו במומחיות. קשה היה לומר אם נפגע באיברים חיוניים. קילוח דם אַרְגְמָנִי ומקוטע היה מְפַעְפֵּעַ מן הפצע; חיוורונו וחולשתו של הפצוע העידו כי נפצע פציעה חמורה. תחילה רחץ הרב-סרן את הפצע במים צלולים, אחר-כך הניח עליו חוסם מְנְעוֹרֶת ואגודות של בד סופג וחיזקם בתחבושות. הוא הצליח לעצור את שֶׁטֶף הדם. מַאלְרָדִי הושכב על הצד שלא נפגע, ראשו וחזהו מוגבהים, ולֵיידִי הֶלֶנָה השקתה אותו לגימות מים ספורות.

מקץ רבע שעה נע הפצוע, שעד כה היה דומם. עיניו נפקחו. שפתיו מילמלו דברים ללא רצף הגיוני. אך משקירב הרב-סרן את אוזנו לפיו יכול לשומעו חוזר שוב ושוב על אותן מִלים:

"מִילוֹרד... המכתב... בֶּן ג'וֹיְס..."

הרב-סרן חזר על הדברים האלה בקול רם, ונתן בעמיתיו מבט. מה ביקש מַאלְרָדִי לומר? בֶּן ג'וֹיְס תקף את המלח? אך לשם מה? כלום לא כדי לעוצרו, למנוע ממנו להגיע *לְדַנְקֶן*? המִכתב...

גְלֶנֶרְבַאן פישפש בכיסיו של מַאלְרָדִי. המכתב שנועד לטוֹם אוֹסְטִין נעלם מהם!

הלילה חלף רווי חרדות ודאגות. הכול חששו לגורלו של הפצוע. הוא קָדַח מחום.

לֵיידִי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט, כשתי אחיות רחמניות, לא נטשו את מיטתו. מעולם לא זכה חולה לטיפול כה מעולה מידיים כה רחמניות.

השחר עלה. הגשם פסק. עננים כבדים עדיין המשיכו לנוע במרומי השמים. הקרקע היתה זרועה שברי ענפים. הטיט, שזרמי המים הִרְווּהוּ, הִתְמוֹסס שוב. הגישה אל הקרון נעשתה קשה, אך הקרון לא יכול לשקוע עמוק יותר.

מיד עם עלות השחר יצאו ג'וֹן מַנְגְלֶס, פָּגָנֶל וגְלֶנֶרְבַאן לערוך סיור סביב המחנה. הם פסעו בשביל, שעדיין ניכרו בו כתמי דם, אך לא מצאו כל זכר לבֶּן ג'וֹיְס ולחבורתו. הם הרחיקו לכת עד למקום שבו אירעה אמש ההתקפה. שתי גְוויות שנפגעו מכדוריו של מַאלְרָדִי היו מוטלות שם. האחת היתה גופתו של הנַפָּח מבֶּלֶק פּוֹיְנְט. המוות כיעֵר את פניו עד פַּלָּצוּת.

גְלֶנֶרְבַאן לא הרחיב את סיורו. הזהירות אסרה עליו כל התרחקות. הוא שב אֵפוא לקרון, מוטרד מאוד מחומרת המצב.

"אין טעם לשקול שיגור שליח נוסף למֶלְבּוֹרן," אמר.

"ובכל זאת, אין ברירה, מילורד," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "אני אנסה לעבור במקום שבו לא הצליח המלח."

"לא, ג'ון. אפילו סוס אין לך שיישׂא אותך על פני שלוש-מאות ועשׂרים הקילומטרים הללו!"

אמת לאמיתה, סוסו של מַאלְרָדִי, היחיד שנותר, לא שב. האם נפל חלל מידי הרוצחים? או שמא תועה הוא במרחבי השממה? אולי לקחוהו הפושעים לעצמם?

"על כל פנים," שב ואמר גְלֶנֶרְבַאן, "לא ניפָּרד עוד זה מזה. נחכה שמונה ימים, חמישה-עשׂר יום, עד אשר יירדו פני המים בסְנוֹאִי למִפלסם הרגיל. ננסה להגיע למִפרץ טוּפוֹלְד בהליכה אִטית, ומשם נְשַׂגר לדַנְקֶן בדרך בטוחה יותר את ההוראה לשוט אלינו."

"זוהי הדרך היחידה שאפשר לנקוט," השיב פָּגָנֶל.

"ובכן, ידידי," המשיך גְלֶנֶרְבַאן, "לא ניפָּרד עוד זה מזה. הסיכון רב מדי לאדם בודד בשממה השורצת פושעים. ועתה, האל שיציל את המלח המסכן שלנו יגן אף עלינו!"

גְלֶנֶרְבַאן צדק כֶּפֶל-כִּפְליים: ראשית, בכך שאסר כל מִבצע של איש בודד ושנית, בכך שהורה להמתין באורך-רוח על שׂפת הסְנוֹאִי, עד שאפשר יהיה לצולחו במים רדודים. רק חמישים וחמישה קילומטרים הפרידו בינו לבין דֶלְיגֶט, עיר-הסְפָר הראשונה בוֵויילְס-הדרומית-החדשה, שם יימָצאו בוודאי אמצעי-תחבורה אשר יאפשרו לו להגיע למִפרץ טוּפוֹלְד. משם יְטַלְגְרֵף למֶלְבּוֹרְן את ההוראות הנוגעות לדַנְקֶן.

ההחלטות היו נבונות, אלא שהוחלט עליהן מאוחר מדי. אילוּלֵא שיגר גְלֶנֶרְבַאן את מַאלְרָדִי לדרך לַקֶנָאוּ היו נחסכים הרבה אסונות, בלא להזכיר את ההתנקשות בחייו של מַאלְרָדִי עצמו!

בשובו אל המחנה מצא את חבריו פחות נְכֵאֵי-רוח משהיו. התקווה שבה לקנן בלִבם.

"מצבו משתפר! מצבו משתפר!" הצטעק רוֹבֶּרְט, שרץ להקביל את פני הלורד.

"של מַאלְרָדִי?..."

"כן! אֶדוּאַרְד," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה. "חלה תפנית. הרב-סרן מלא תקווה. המלח שלנו יחיה."

"היכן מֶק-נַאבְּס?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"יושב סמוך אליו. מַאלְרָדִי רצה לשׂוחח עִמו בארבע עיניים. אסור להפריע להם."

ואכן, זה שעה שהפצוע נחלץ מקִיהָיון-החושים ששקע בו, וחומו ירד. מיד כשהתאושש וזיכרונו שב אליו, ביקש מַאלְרָדִי לראות את לורד גְלֶנֶרְבַאן, או, בהֶעְדרו, את הרב-סרן. משהבחין מֶק-נַאבְּס עד מה חלש הוא, ביקש לאסור עליו כל שׂיחה; אך מַאלְרָדִי עמד על דעתו בתוקף עד שמֶק-נַאבְּס נאלץ להיעָתר לבקשתו.

כששב גְלֶנֶרְבַאן כבר היתה השׂיחה בעיצומה. לא נותר לו אלא להמתין לדיווחו של מֶק-נַאבְּס.

אחרי שעה קלה פירכסו וילונות הקרון, והרב-סרן הופיע. הוא ניגש אל חבריו שעמדו לרגלי עץ הגוּמי, שם ניצב האוהל. פניו, החתומים בדרך-כלל, העידו על דאגה חמורה. כשנִתקלו מבטיו בלֵיידי הֶלֶנָה ובמֵרִי גְרַאנְט עלתה על פניו הבעה של עצב וכאב.

גְלֶנֶרְבַאן תיחקר אותו, וזו תמצית הדברים שמסר הרב-סרן ממה שדוּוַח לו מפי מַאלְרָדִי.

לאחר שיצא מן המחנה, המשיך מַאלְרָדִי באחד השבילים שציין לפניו פָּגָנֶל. הוא רכב במהירות, ככל שאיפשרה לו אפֵלת הלילה. לפי הערכתו כבר גמא כשלושה קילומטרים, כשלפתע אנשים אחדים – חמישה, לפי הערכתו – הסתערו על הסוס. הבהמה הזדקפה על רגליה האחוריות. מַאלְרָדִי לָפַת את אקדחו ופתח באש. נראה ששניים מן התוקפים נפלו. לבוהק היריות הצליח מַאלְרָדִי לזהות את בֶּן ג'וֹיְס. אך זה הכול. לא היה זמן בידו לרוקן את כל תחמושתו. מכה עזה ניחתה עליו מצד ימין והפילה אותו.

אך הוא לא איבד את הכרתו. הרוצחים סברו שהוא מת. הוא חש שמְפַשְׁפְּשִׁים בכֵליו, ואחר-כך שמע את הדברים האלה: "המכתב בידי," אמר אחד הפושעים.

– "תן," השיב בֶּן ג'וֹיְס, "ועכשיו *דַנְקֶן* שלנו!"

בשלב זה בסיפורו של מֶק-נַאבְּס נִפלטה זעקה מפיו של גְלֶנֶרְבַאן.

מֶק-נַאבְּס הִמשיך:

"'עכשיו,' המשיך בֶּן ג'וֹיְס, 'תִפסו את הסוס. בתוך יומיים אהיה על סיפונה של *דַנְקֶן*; בתוך שישה ימים נהיה במִפרץ טוּפוֹלְד, שם מקום המִפגש. חבורתו של הלוֹרד עדיין תִתְבּוֹסֵס בבִצוֹת הסְנוֹאִי. צִלחוּ את הנהר בגשר קֶמְפְּלְפִּיר, לכוּ אל החוף והַמתינו לי. אני כבר אמצא דרך להעלותכם על האונייה. אחרי שהצוות יושלך לים, ועם אונייה כמו *דַנְקֶן*, נהיה לאדוֹנֵי האוֹקְיָינוֹס ההוֹדִי!' 'הֵידד לבֶּן ג'וֹיְס!' קראו הפושעים. סוסו של מַאלְרָדִי הובא, ובֶּן ג'וֹיְס נעלם בדהרה לַלַקְנָאוּ, בעוד כְּנוּפְיִיתו ממשיכה בדרכה מדרום-מזרח לנהר סְנוֹאִי. למרות פציעתו הקשה הצליח מַאלְרָדִי לגייס את כל כוחותיו ולגרור את עצמו עד למרחק שלוש-מאות צעדים מן המחנה, מקום שבו אספנו אותו מת-למחצה. והנה," סיכם מֶק-נַאבְּס, "זה סיפורו של מַאלְרָדִי. כעת אתם מבינים מדוע התעקש כל-כך המלח לומר את אשר בפיו."

גילוי זה הִיכה בתדהמה את גְלֶנֶרְבַאן ואנשיו.

"שודדי-ים! שודדי-ים!" זעק לורד גְלֶנֶרְבַאן. "הצוות שלי יירָצח בדם קר! *דַנְקֶן* שלי תיפול בידי בְּנֵי-בְּלִיַעַל!"

"אמת! שכֵּן בֶּן ג'וֹיְס יפתיע את האונייה," אמר הרב-סרן, "ואז..."

"ובכן, עלינו להגיע לחוף לפני נוכלים אלה!" אמר פָּגָנֶל.

"אך כיצד נחצה את הסְנוֹאִי?" שאל וִילְסוֹן.

"כְּמוֹתָם," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "הם יעברו בגשר קֶמְפְּלְפִּיר, גם אנו נעבור בו!"

"אבל מַאלְרָדִי, מה יְהֵא על מַאלְרָדִי?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"נישׂא אותו! נחליף זה את זה! כלום יכול אני להפקיר את צְוותי לחסדי חבורתו של בֶּן ג'וֹיְס?"

הרעיון לחצות את הסְנוֹאִי בגשר קֶמְפְּלְפִּיר היה אפשרי, אך מימושו כרוך

בסכנות. הפושעים יוכלו לתפוס עמדה על הגשר ולחוסמו, ואז יהיו שבעה כנגד שלושים, לפחות! אך יש רגעים שבהם אין עורכים חשבונות ומתקדמים וִיהִי-מה.

"מִילוֹרד," אמר אז ג'וֹן מַנְגְלְס, "קודם שננסה את הסיכוי האחרון, קודם שננסה לעלות על הגשר, מן הראוי לערוך בו סיור. אני נוטל זאת על עצמי."

"אני אתלווה אליך, ג'וֹן," אמר פָּגָנֶל.

משנתקבלה ההצעה, עשׂו ג'וֹן מַנְגְלְס ופָּגָנֶל הכנות ליציאה מיידית. היה עליהם ללכת במורד הסְנוֹאִי ולהתקדם לאורך גדות הנהר עד למקום שציין בֵּן ג'וֹיְס; ובעיקר היה עליהם להישָמר מן הפושעים המשוטטים אף הם על שׂפת הנהר.

מצוידים וחמושים יצאו שני החברים האמיצים לדרך, ועד מהרה נעלמו בין קני-הסוף הגבוהים שליד שׂפת הנהר.

במשך כל אותו יום חיכו להם. משבּוֹשְשוּ לחזור, רבתה החרדה בלב כולם. לבסוף, בשעה אחת-עשׂרה בערב בקירוב, בישׂר וִילְסוֹן על שובם. פָּגָנֶל וג'וֹן מַנְגְלְס היו תשושים מצעידה חפוזה של חמישה-עשׂר קילומטרים.

"הגשר! הגשר הזה קיים באמת?" שאל גְלֶנֶרְבָאן שחש לקבל את פניהם.

"כן! גשר של מִקְלַעַת שְׂרָכִים," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "הפושעים אכן חצוהו, אלא..."

"אלא מה..." שאל גְלֶנֶרְבָאן, מצפֶּה לפוּרענוּת חדשה.

"לאחר שעברו, הֶעֱלוּהוּ באש!" השיב פָּגָנֶל.

• 22 •
אִידֶן

זה לא היה הרגע המתאים לייאוש ולהרמת ידיים, אלא לפעולה. אמנם גשר קֶמְפֶּלְפִּיר נשׂרף, אך הם היו חייבים לחצות את הנהר סְנוֹאִי ולהקדים בכל מחיר את חבורתו של בֶּן ג'וֹיְס, קודם שתגיע לחופי מִפרץ טוּפוֹלְד. לפיכך לא ביטלו את זמנם בדיבורי-סְרָק וכבר למחרת, ב-16 בְּיָנוּאָר, ניגשו ג'וֹן מַנְגְּלְס וגְלֶנֶרְבַאן לצְפּוֹת בנהר כדי לאַרְגֵן את הצליחה.

מִפלס המים, השוצפים וגועשים בשל הגשמים האחרונים, לא ירד. הזרם הִתְעַרְבֵּל בחמת-זעם שלא תתואר. ההתמודדות איתו היתה כרוכה במוות בטוח. גְלֶנֶרְבַאן עמד קפוא במקומו, זרועותיו שלובות וראשו מורכן.

"האם תִרצה שאנסה להגיע לגדה השנייה בשׂחייה?" שאל ג'וֹן מַנְגְּלְס.

"לא, ג'וֹן!" השיב גְלֶנֶרְבַאן, ובלם בידו את הבחור העשׂוי לבלי-חת, "הבה ונמתין!"

שניהם שבו אל המחנה. היום כולו עבר בחרדה עמוקה. פעם אחר פעם שב גְלֶנֶרְבַאן אל גדות הסְנוֹאִי. הוא היה מחשֵב ומחפשׂ איזה אמצעי שיאפשר את צליחתו. אך הכול לשווא. קילוח של לַבָּה, לוּ זרם בין שתי הגדות, לא היה קשה יותר למַעֲבר מן הנהר הזה.

במהלך השעות שירדו לטִמיון העניקה לֵיידי הֶלֶנָה למַאלְרָדִי טיפול מסור ויעיל בהנחייתו של הרב-סרן. המלח חש כי הוא שב ואוֹזֵר כוחות. מֶק-נַאבְּס הֵעֵז לקבוע כי שום איבר חיוני לא נפגע. אובדן הדם היה בו כדי להסביר את חולשת החולה. לפיכך, עם הִתְאַחוּת הפצע והפסקת הדימום, זקוק החולה רק לזמן ולמנוחה עד להחלמה המלאה. לֵיידי הֶלֶנָה תבעה שהוא ישוּכן במדור הראשון של הקרון.

מַאלְרָדִי חש מבוכה גדולה. טָרְדָה אותו המחשבה שמא עלול מצבו לעַכֵּב את גְלֶנֶרְבַאן. לא היה מָנוֹס מלהבטיח לו שאם תתאפשר צליחתו של הסְנוֹאִי, ישאירוהו במחנה בהשגחתו של וִילְסוֹן.

לדאבונם הרב, הצליחה לא היתה אפשרית באותו יום וגם לא ביום המחרת, ה-17 בְּיָנוּאָר. העיכוב הכפוי גרם לגְלֶנֶרְבַאן שִׁברון-לב. לשווא ניסו לֵיידי הֶלֶנָה והרב-סרן להרגיעו, להפציר בו שיִתְאַזֵר באורך-רוח. להִתְאַזֵר באורך-רוח! עתה, בשעה שבה אולי בֶּן ג'וֹיְס מגיע אל סיפונה של *דַנְקֶן*! כשַ*דַנְקֶן* מרימה את עוֹגָנֶיהָ וחשה בכל עוצמת מַדְחֵפָה כדי להגיע לחוף פּוּרעָנוּת זה, כשכל שעה ושעה מקרבת אותה עוד יותר אל החוף!

ג'וֹן מַנְגְּלְס חש בלִבּו את כל חרדותיו של גְלֶנֶרְבַאן. אי-לכך, ברצותו לגבור בכל מחיר על המִכשול, בנה דוּגית לפי השיטה האוֹסְטְרָלִית מפיסוֹת רחבות של

קליפת עצי גומי. פיסות אלה, שהיו קלות עד מאוד, רותקו יחדיו באמצעות מוטות-עץ והיו לכלי-שַׁיִט שַׁבְרִירִי עד מאוד.

במהלך ה-18 בְּיָנוּאָר ניסו הרב-חובל והמלח את הדוגית הרְעוּעָה. הם פעלו במיומנות, בכוח, בזריזות ובאומץ-לב. אולם מיד בהיקָלעה לזרם, התהפכה הדוגית והם כמעט שילמו בחייהם על הניסיון הנועז. ג'וֹן מַנְגְּלְס וּוִילְסוֹן לא הצליחו לעבור אפילו עשׂרים מטרים בנהר, שמי הגשמים והפשרת השלגים גִּדְשׁוּהוּ, ושרוחבו עשׂוי היה להגיע לקילומטר וחצי.

ה-19 וה-20 בְּיָנוּאָר עברו גם הם בלא כל שינוי במצב. הרב-סרן וגְלֶנֶרְבַאן הלכו במעלֵה הנהר כדי לגלות מַעֲבר כלשהו של מים רדודים. אך בכל מקום שָׁצְפוּ המים וזרמו במהירות מסחררת. מִדרונם הדרומי של האַלְפִּים האוֹסְטְרָלִיִּים ניקֵז את שפע מימיו לאותו ערוץ אחד ויחיד.

אפסה כל תקווה להציל את *דַנְקֶן*. כבר חלפו חמישה ימים מאז יציאתו של בֵּן ג'וֹיְס. בשעה זו כבר נמצאה הספינה בקִרבת החוף בידיהם של הפושעים!

ואף-על-פי-כן לא היה אפשר שמצב עניינים זה יימָשך לעַד. גיאויות אַרְעִיּוֹת של נהרות שוככות מהר, ולוּ רק בשל עוצמתן. ואכן, במהלך בוקר ה-21 בְּיָנוּאָר נוכח פַּגָנֶל שגובה פני המים הולך ויורד. הוא דיווח לגְלֶנֶרְבַאן על תוצאות תַצפיותיו.

"מה זה כבר משנה עכשיו?" השיב גְלֶנֶרְבַאן, "איחרנו את המועד!"

"אין זו סיבה להאריך את ישיבתנו במחנה," השיב הרב-סרן.

"ייתכן שמחר נוכל לעבור," התערב ג'וֹן מַנְגְּלְס.

"האִם יציל הדבר את אנשי-צְוותי האוּמְלָלים?" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"אנא, כבוד הלוֹרד, הקשב לי," שב ואמר ג'וֹן מַנְגְּלְס. "אני מכיר את טוֹם אוֹסְטִין. ודאי שמילא אחר הוראותיך והפליג מיד כשהִתאפשרה ההפלגה, אך מי עָרֵב לנו כי *דַנְקֶן* כבר היתה מוכנה, וכי נזקיה תוקנו עד בואו של בֵּן ג'וֹיְס למֶלְבּוֹרְן? ואולי לא היתה הספינה מסוגלת להפליג ללב-ים וחל עיכוב של יום או יומיים?"

"הצדק איתך, ג'וֹן!" השיב גְלֶנֶרְבַאן. "יש להגיע למִפרץ טוּפוֹלְד. אנו נמצאים במרחק חמישים וחמישה קילומטרים בלבד מדֶלִיגֶטְ!"

"נכון," אמר פַּגָנֶל, "ובעיר זו נמצא אמצעי-תחבורה מהירים. מי יודע, אולי נצליח להגיע עוד קודם למועד ולמנוע אסון?"

"הבה ונצא לדרך!" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

בלא שְׁהִייה מיותרת ניגשו ג'וֹן וּוִילְסוֹן לבניית כלי-שַׁיִט גדול. הניסיון הוכיח שקליפות-עץ לא יעמדו בעוצמת הזרם. ג'וֹן כרת עצי גומי ויצר מהם רַפְסודה מגושמת אך אֵיתנה. היתה זו מלאכה ממושכת, ולא עלה בידם לסיים את עבודת הבנייה עוד באותו יום. הרַפְסודה הושלמה רק למחרת.

בשעה זו כבר ניכרה ירידה של ממש במִפלס מי הסְנוֹאִי. האֶשֶׁד השוצֵף שב והיה לנהר, אם כי עדיין מהיר למדי. בכל אופן, אם יְתַמְרְנו באלכסון, ואם ישלטו ברַפְסודה במידת-מה, אפשר יהיה – כך קיווה ג'וֹן – להגיע לגדה הנגדית.

בשעה שתים-עשׂרה וחצי העמיסו על הרַפְסודה את כל הצֵידה שיכול אדם

לשאת על גַבו למסע של יומיים. כל השאר נִנטש, ובכלל זה הקרון והאוהל. מַאלְדָדִי החלים בקצב מהיר, ומצבו השתפר עד כדי כך שאפשר היה לטלטלו.

בשעה אחת עלו כולם על הרַפְסודה, שרק חבל עדיין ריתק אותה אל החוף. ג'ון מַנְגְלְס הִתקין בצד ימין מין משוֹט, כדי לייצב את הרַפְסודה בזרם ולצמצם את מידת היסחפוּתה, ונתנו לוִילְסוֹן. הוא עצמו עמד בַּיַרְכָתֵי הרַפְסודה והתכוון לנַוְוטה באמצעות משוט אחורי גס. לֵיידִי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט התיישבו במרכז הרַפְסודה, סמוך למַאלְדָדִי; גְלֶנֶרְבַאן, הרב-סרן, פָּגָנֶל ורוֹבֶּרְט הקיפו אותן, נכונים להושיט להן עזרה.

"האִם אנו מוכנים, וִילְסוֹן?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס את המלח שלו.

"כן, הקַבַּרְנִיט," השיב וִילְסוֹן ולָפַת את משוטו ביד חסונה.

"זהירות, ושמור עלינו מפני הזרם."

ג'וֹן מַנְגְלְס הִתיר את הרַפְסודה, ובדחיפה קלה הדפה למרכז הנהר. לאורך כשלושים מטרים התנהל הכול כשורה. וִילְסוֹן מנע היטב כל היסחפות. אולם עד מהרה נִלכד כלי-השַיִט במערבולות הגלים והסתחרר בלא שיוכלו המשוֹטים לייצבו בקו ישר. חרף כל מאמציהם מצאו עצמם וִילְסוֹן וג'וֹן מַנְגְלְס בכיוונים מנוגדים לכיוונים שבהם נמצאו תחילה, ובמצב זה המשוֹטים היו חסרי-ערך.

צריך היה להשלים עם המצב. לא היתה כל דרך לבלום את תנועתה הסיבובית של הרַפְסודה. היא חגה סביב עצמה במהירות מְסַחְרֶרֶת ונסחפה בזרם. ג'וֹן מַנְגְלְס הביט במים הגועשים, פניו חיוורות ושיניו חשוקות.

ובינתיים הגיעה הרַפְסודה לאמצע הנהר וכבר נמצאה במרחק כרבע קילומטר מנקודת-יציאתה, בכיוון מורד הנהר, שם זרמו מי הנהר במלוא עוצמתם. המערבולות הִתְפּוֹגגוּ ולרַפְסודה הוּשבה מעט מיציבותה.

ג'וֹן מַנְגְלְס וּוִילְסוֹן שבו ואחזו במשוֹטיהם ועלה בידם להדוף את הרַפְסודה באלכסון לזרם. כתוצאה מתִמרונם קרב כלי-השַיִט לגדה השמאלית. כשהיו מרוחקים ממנה כמאה מטרים בלבד, נשבר לפתע משוֹטו של וִילְסוֹן. הרַפְסודה, שאיבדה נקודת-אחיזה במים, שבה ונסחפה. ג'וֹן ניסה לעמוד בפֶּרֶץ תוך שהוא מסתכן בשבירת משוט הַיַרְכָתַיִים. וִילסוֹן הצטרף למאמציו בידיים שוֹתְתוֹת-דם.

לבסוף נסתייע הדבר בידם, ולאחר שַיִט שנמשך יותר ממחצית השעה התנגשה הרַפְסודה בגדה הנגדית התלולה. החבטה היתה עזה; מעוצמתה נתרופפה אחיזת גזעי העצים, החבלים נקרעו והמים ביעבעו פנימה. רק בקושי הספיקו הנוסעים להיאחז בשִיחים שמעליהם. הם משכו אליהם את מַאלְדָדִי ואת שתי הנשים, שלושתם רטובים-למחצה. הקיצור, כולם ניצלו, אך רוב הצֵידה שהיתה איתם וכלי-הנשק, למַעֵט רובה הקָרַבִּין של הרב-סרן, נסחפו בזרם עם שִבְרֵי הרַפְסודה.

חציית הנהר התבצעה. אך החבורה הקטנה מצאה עצמה בחוסר-כול במרחק חמישים וחמישה קילומטרים מדֶלִיגֶט, בלב שממות לא נודעות בגבול חבל וִיקְטוֹרְיָה. במקום זה אין למצוא מתיישבים וּבוקרים. האזור בלתי-מיושב לחלוטין ואין פוגשים בו אלא משוטטים אכזריים ושודדי-דרכים.

הוחלט אֵפוא לצאת לדרך ללא דיחוי. מַאלְדָדִי ידע שיהיה לנֵטֶל על החבורה. הוא ביקש אֵפוא להישאר, אפילו לבדו, ולהמתין לסיוע מדֶלִיגֶט.

גְלֶנֶרְבַאן סירב לשמוע על כך. הוא לא יכול להגיע לדֶלִיגֶט בפחות משלושה

ימים, ולחוף בפחות מחמישה ימים, כלומר ב-27 בִּיָנוּאָר. והנה, דַנְקֶן יצאה מִמֶּלְבּוּרְן ב-16 בִּיָנוּאָר. מה יוסיפו ומה יגרעו עכשיו שעות אחדות של איחור?

"לא, ידידי," אמר. "איני רוצה להפקיר איש מאחור. נתקין אֲלוּנְקָה ונישא אותך בתורנות."

האֲלוּנְקָה הוכנה מענפי אֶקָלִיפְּטוּס רַבֵּי-זַלְזַלִים, ולְמַאלְרָדִי לא היתה ברירה אלא להשׂתרע עליה. גְלֶנֶרְבָאן ביקש לשׂאת ראשון את המלח שלו. הוא אחז את האֲלוּנְקָה בקצה האחד ווִילְסוֹן בקצה האחר, והכול יצאו לדרך.

מה עגום היה המראה ומה נורא היה סיומו של מסע שהחל בסימן טוב כל-כך! שוב לא צעדו בעִקבות הָארִי גְרַאנְט. יבשת זו, שבה לא דרכה כף-רגלו מעולם, איימה לקַפֵּד את חייהם של התָרים אחריו. וכשיגיעו בני-מולדתו הנועזים לחוף האוֹסְטְרָלִי, אף את דַנְקֶן לא ימצאו כדי שתשיבם הביתה!

יום ראשון זה חלף בדוּמייה ובמוּעקה. מדי עשׂר דקות היו נושׂאי האֲלוּנְקָה מתחלפים. כל חבריו של המלח השתתפו במאמץ המעייף בלא כל תלונה וחֵרֶף החום הכבד.

עם ערב, אחרי שעשׂו רק שמונה קילומטרים, חנו מתחת לקבוצת עצי גוּמי. שארית הצֵידה, שׂשׂרדה מטביעת הרַפְסוֹדָה, שימשה לארוחת-הערב. אך עד כה לא עלה בידם להיעזר ברובה הקַרָבִּין של הרב-סרן.

הלילה היה קודר. שוב החל לרדת גשם. השחר בּוֹשֵׁשׁ לבוא. הם שבו לצעוד. לרב-סרן לא נִקְרְתָה אף הזדמנות אחת ללחוץ על ההדק. אזור קודר זה היה גרוע אף ממִדבר, שכֵּן אפילו בעלי-חיים לא פקדו אותו.

למרבה המזל גילה רוֹבֶּרְט קֵן חוֹגלות, ובקן כתריסר ביצים גדולות, שאוֹלְבִּינֶט בישל אותן על רמץ חם. ביצים אלה, יחד עם כמה רְגֵלוֹת שצמחו במעמקי אחד הגֵיאָיוֹת, היו כל תפריטם ב-23 בִּיָנוּאָר.

הדרך הלכה ונעשׂתה קשה. במישורי החול הזדקר ה"סְפִּינִיפֶקְס", עשֶׂב דוקרני המכוּנה במֶלְבּוּרְן "הקיפוד". הוא קרע את הבגדים ופצע את הרגליים. אך הנשים האמיצות לא התלוננו; הן המשיכו לצעוד בכל עוז, משמשות מופת ומעודדות את חבריהן, מי במבט, ומי במִלה טובה.

עם ערב נעצרו לרגלי הר בּוּלָה-בּוּלָה, על גדותיו של פלג ג'וּנְגָלָה. אילוּלֵא צד מֶק-נַאבְּס סוף-סוף חולדה גדולה, היתה ארוחת-הערב דלה עוד יותר. שְמה של חולדה זו יצא לתהילה ברחבי אוֹסְטְרַלְיָה. אוֹלְבִּינֶט צלה אותה, אך חבל שמידותיה לא היו כמידות כבש, כי אז בוודאי היתה מצדיקה את המוניטין שיצאו לה. על כל פנים, צריך היה להסתפק בקיים, והוא נזלל עד הפירור האחרון.

ב-24 בִּיָנוּאָר שבו הנוסעים לצעוד, תשושים אך בכל זאת נִמרצים. אחרי שעקפו את בסיס ההר חצו כרי-מרעה ארוכים, שהעשֶׂב הצומח בהם דמה לזיפי לְוִויתן. היה זה סבך של מחטים, של כידונים מחודדים, שצריך היה לפלס בהם דרך באש ובחרב.

ביום ההוא לא דוּבר כלל על אוכל. אין בעולם אזור צחיח כמקום זה, הזרוע רסיסי קְוָוארְץ. לא רק הרעב הציק להם, אלא גם הצמא. האוויר הלוהט עוד הוסיף על סִבלם. קצב הילוכם של גְלֶנֶרְבָאן ואנשיו לא עלה על חצי קילומטר

לשעה. אם יימשך המחסור במים ובמזון עד שעות הערב, יצנחו על אֵם-הדרך ולא יקומו עוד.

אולם בשעה שהאדם חסר-כול, שעה שהוא מגלה כי ידיו ריקות והוא סבור כי הגיעה שעתו האחרונה, אז מִתגלָה ההשגחה העליונה.

את המים זימנה להם ההשגחה העליונה בתוך "סֶפְּלוֹט", מעֵין גביעים מלאים מים משיבי-נפש, התלויים על ענפי שיחים דמויי-אלמוגים. הכול ריווּ את צימאונם ורוח-חיים חדשה הוּפחה בהם.

גם מזון נמצא להם, מזון השומר על חיי היליד שעה שאין לו מה לצוד, אפילו לא חרקים ונחשים. פַּגָנֶל גילה בתוך ערוץ חָרֵב צמח שעמיתיו מן החברה לגֵיאוֹגְרַפְיָה תיארו את סגולותיו הנפלאות פעמים רבות.

צמח זה הוא ה"נָרְדוּ", חשׂוּך-נִיצה ממִשפחת המַרְסִילִיִּים, צמח שהאריך את חייהם של בֶּרְק ושל קִינְג במסעם במדבריות פנים-היבשת. תחת עליו דמויי-התִלְתָן, צמחו נְבָגִים מיוּבשים. נְבָגִים אלה, שגודלם כגרגר אפונה, נִכְתשו בין שתי אבנים והיו למעֵין קמח. מן הקמח אפו לחם גס שהשקיט את ייסורי הרעב. הצמח מצוי היה בשפע במקום זה. אוֹלְבִּינֶט ליקט ממנו כמות הגונה, ובעיית התזונה מצאה את פתרונה לכמה ימים.

למחרת, ה-25 בינוּאָר, יכול מַאלְרָדִי לעשׂות חלק מן הדרך ברגל. פִּצעו הֵגליד כליל. המרחק לדֶלִיגֶט לא עלה על חמישה-עשׂר קילומטרים. עם ערב חנו על קו-האורך 149°, ממש על גבול חבל וֵיילְס-הדרומית-החדשה.

גשם דק וטורדני החל יורד זה כמה שעות. אִלְמָלֵא גילה ג'וֹן מַנְגְלְס בִּקתה נטושה של חוטבי-עצים, היו נותרים בלא מחסה. צריך היה להסתפק בסוּכּה זו של ענפים וקש. וִילְסוֹן חפץ להדליק אש כדי לאפות את לחם ה"נָרְדוּ", ויצא לקוֹשֵש עץ יבש, שהיה מצוי בשפע על פני הקרקע. אולם כשביקש להבעירו, נתגלה הדבר כבלתי-אפשרי. היתה בו כמות גדולה של חומר לא דָליק שמָנעה כל בעֵירה. היה זה העץ הלא-דליק שפַּגָנֶל מנה ברשימה המוּזרה של המוּצרים האוֹסְטְרָלִיִּים.

צריך היה לוותר על אש, וכתוצאה מכך גם על לחם, ולשכב לישון בבגדים רטובים. ציפורים לַהֲגָנִיּוֹת שהסתתרו בענפים העליונים כמו לעגו לנוסעים חסרי-המזל.

אך למרבה המזל היה גְלֶנֶרְבַאן הולך וקָרֵב לקץ סִבלותיו. הדבר אירע בעוד מועד. שתי הנשים הצעירות עשׂו מאמצי-על, אך כוחותיהן הלכו ואפסו משעה לשעה. הן לא הלכו עוד, אלא הזדחלו.

למחרת יצאו לדרך עם שחר. בשעה אחת-עשׂרה התגלתה דֶלִיגֶט, שבמחוז וֶלְסְלִי, שמונים קילומטרים ממִפרץ טוּפוֹלְד.

שם נמצאו חיש מהר אמצעי-תחבורה. בלב גְלֶנֶרְבַאן, שחש עצמו כה קרוב לחוף, שבה התקווה לקנֵן. אולי התעכבה *דַנְקֶן* איזה עיכוב קטן והוא יצליח להקדימה. בתוך עשׂרים וארבע שעות כבר יהיה במִפרץ!

בצהריים, לאחר סעודה משיבת-נפש, התְמַקְמו כל הנוסעים במרכבת-הדואר ועזבו את דֶלִיגֶט בדהירה מוּאצת, במרכבה הרתומה לחמישה סוסים חסונים.

הרַכָּבים, שהובטח להם מענק כיד-המלך, דירבנו את הסוסים בדרך המתוחְזֶקֶת היטב. בתחנות להחלפת סוסים לא איבדו אף דקה מיותרת. דומה היה שגְלֶנֶרבַאן השפיע עליהם מן הלהט הבוער בקִרבו.

כך שָׁעְטוּ במשך כל היום והלילה בקצב של עשׂרה קילומטרים לשעה.

למחרת, עם עלות השמש, בישׂר מִלמוּל עמום על קִרבתם לאוֹקְיָינוֹס ההוֹדי. צריך היה להקיף את המִפרץ כדי להגיע לחוף בקו-הרוחב °37, שהיא הנקודה המדויקת שבה אמור היה טום אוֹסְטִין להמתין לנוסעים.

כשנִתגלה הים, נישׂאו כל המבטים למרחקים, בולשים את מרחביו. כלום תימצא *דַנְקֶן* בדרך נס, משייטת אט-אט, כפי שאירע חודש קודם-לכן בקִרבת כֵּף-קוֹרְיֶינְטֶס שבחופי אַרְגֶנְטִינָה?

אך דבר לא נִראָה. שמים ומים התמזגו לאותו אופק. שום מִפרשׂ לא הֵפיחַ חיים במרחב הענק של האוֹקְיָינוֹס.

נותרה רק תקווה אחת. אולי ראה טום אוֹסְטִין צורך להטיל עוגן במִפרץ טוּפוֹלְד עצמו, שכֵּן הים היה סוער למדי, ושום ספינה אינה יכולה לעגון בבִטחה בלב-ים.

"לאֵידֶן!" קרא גְלֶנֶרבַאן.

חיש מהר שבה המרכבה ופנתה ימינה בדרך ההיקפית שהתפתלה לאורך שׂפת המִפרץ, ושׂמה פניה לעבר העיר הקטנה אֵידֶן, המרוחקת כשמונה קילומטרים משם.

הרַכָּבים עצרו לא הרחק מן המִגדלוֹר, המציין את הכניסה לנמל. אוניות אחדות עגנו במעגן, אך על אף לא אחת מהן הִתנוֹסס נס טִירת מַלְקוֹלְם.

גְלֶנֶרבַאן, ג'וֹן מַנְגְלְס ופָּגָנֶל ירדו מן המרכבה, אצו לבית-המֶכֶס, חקרו את הפקידים ובדקו את רשימת האוניות שנכנסו לנמל בימים האחרונים. אך שום ספינה לא נכנסה לנמל זה שבוע ימים.

"אולי לא הפליגה כלל!" הצטעק גְלֶנֶרבַאן, שבשֶׁל תפנית אופיינית ללב-אנוש, לא ראה עוד טעם להתייאש. "אולי הקדמנו לבוא לפניה!"

ג'וֹן מַנְגְלְס נד בראשו. הוא היטיב להכיר את טום אוֹסְטִין. סגן הרב-חובל לעולם לא היה מעכב ביצוע פקודה בעשׂרה ימים.

"אני רוצה לדעת דברים לאשורם," קרא גְלֶנֶרבַאן. "טובה הוודאוּת מן הספק."

כעבור רבע שעה נשלח מִברק למַנהל האוניות של נמל מֶלְבּוֹרְן. אחר-כך נלקחו הנוסעים למלון וִיקְטוֹרְיָה.

בשעה שתיים נמסר ללורד גְלֶנֶרבַאן מִברק תשובה מנוסח באלה המִלים:

אל לורד גְלֶנֶרבַאן, אֵידֶן, מִפרץ טוּפוֹלְד.
דַנְקֶן יצאה ב-18 בְּיָנוּאָר ליעד בלתי-ידוע.

ז' אֶנְדְרוּ. מנהל הנמל.

המִברק נשמט מידיו של גְלֶנֶרבַאן.

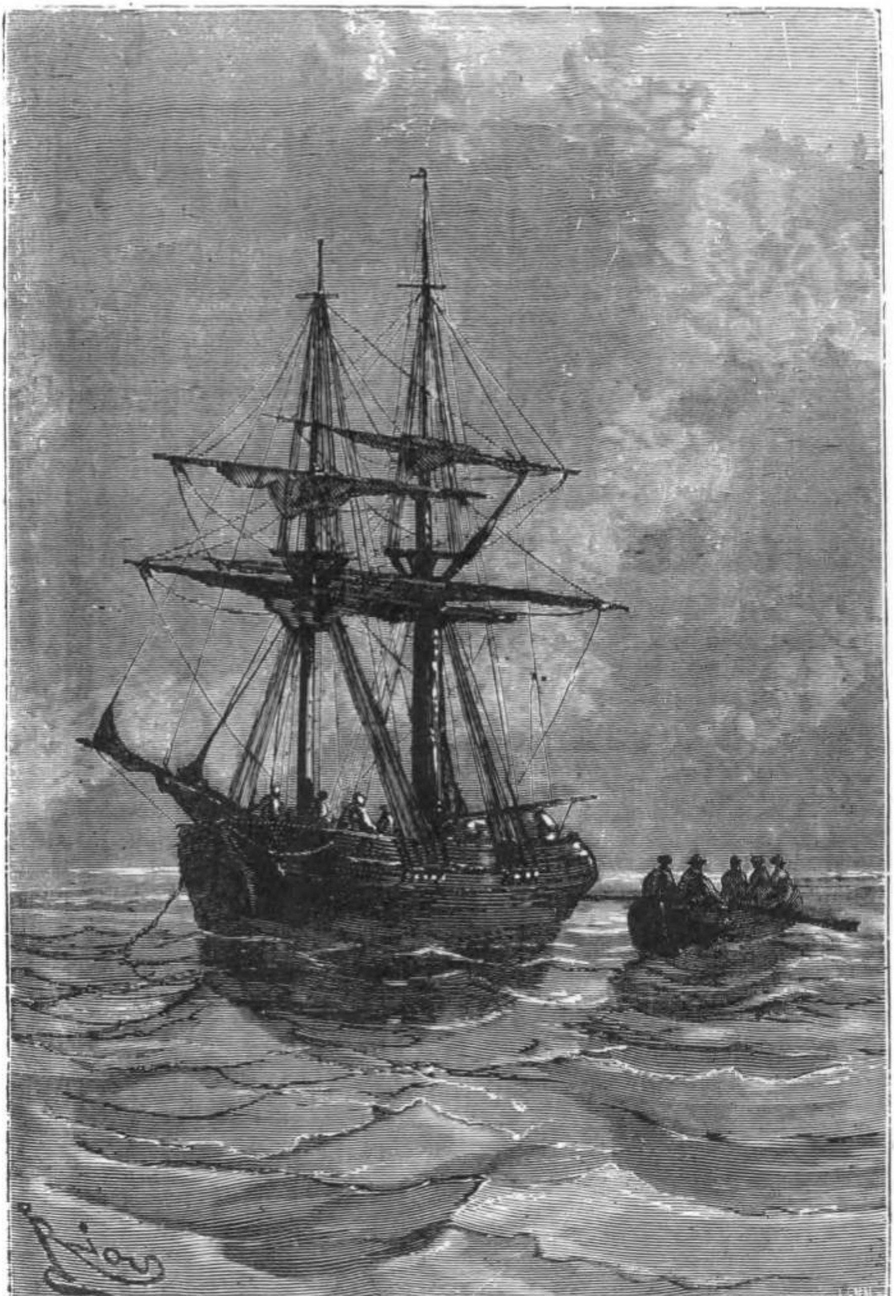
שוב לא היה ספק! ספינת-השעשועים הסְקוֹטִית ההגונה נפלה לידיו של בֵּן ג'וֹיְס והיתה לספינה של שודדי-ים!

וכך תמה ונשלמה חציית אוֹסְטְרַלְיָה, שהחלה בסימן כה טוב. עִקבותיו של הרב-חובל גְרַאנְט ושאר הניצולים אבדו לעד, וכישלון זה עלה לצוות שלם בחייו! לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן הוּבס במאבק. כל אֵיתני-הטבע של הפַּמְפַּס יחדיו לא יכלו למחפשׂ האמיץ הזה, והנה באה רִשעוּת בני-האדם וניצחה אותו ביבשת אוֹסְטְרַלְיָה.

סוף החלק השני

LES ENFANTS DU CAPITAINE GRANT
VOYAGE AUTOUR DU MONDE
PAR
VOYAGES EXTRAORDINAIRES

חלק שלישי

היתה זו דו-תרנית בשם מקוורי

• 1 •
הספינה *מֶקְוּוֹרִי*

אם אי-פעם אמורים היו מחפשׂיו של הרב-חובל גְרַאנְט להיוָאֵש מן הסיכוי למוצאו ולחדול מחיפושׂים, כלום לא היה זה ברגע זה, בהיותם שרויים בעירום ובחוסר-כול, בנקודה נידחת על פני כדור-הארץ? כיצד יתוּרוּ ארצות חדשות? *דַנְקֶן* לא היתה עוד, ואף שיבה מיידית הביתה לא היתה אפשרית. הסְקוֹטִים האמיצים נכשלו אֵפוא במשׂימתם. כישלון! מִלה עגומה שאין לה מקום באוצר-המִלים של נועזי-הנפש. ואף-על-פי-כן, בשל מהלומותיו החוזרות ונִשנות של הגורל, אנוּס היה גְלֶנֶרְבַאן להודות בחוסר-יכולתו להתמיד ולמלא את שליחותו.

במצב זה מצאה מֶרִי גְרַאנְט בנפשה את האומץ שלא להעלות על דל שׂפתיה את שם אביה. היא כבשה את חרדותיה בלִבה והירהרה בצוות האוּמְלָל שמצא את מותו. רגשות הבת פינו מקומם לרגש של חֲברוּת, ועתה היא שניחמה את לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן, אחרי ששאבה ממנה כל-כך הרבה עידוד! היא הראשונה שהחלה מדברת על שיבה לסְקוֹטְלַנְד. ג'וֹן מַנְגְלְס העריצה על אומץ-לִבה ועל השלמתה עם מר הגורל. הוא רצה לומר מִלה אחרונה בעניין הָארִי גְרַאנְט, אך מֶרִי היסְתה אותו במבטה ואחר-כך אמרה לו:

"לא, ג'וֹן, עלינו לחשוב על אלה שמסרו נפשם למעננו. לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן חייב לשוב לאֵירוֹפָּה!"

"הצדק איתך, העלמה מֶרִי," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "חייבים. חייבים גם לדַוֵּוחַ לשִׂלטונות אַנְגְלִיָה על גורלה של *דַנְקֶן*. אולם אל תיפול רוחך, לא אפסו כל התקווֹת. לא נזנח את החיפושׂים שפתחנו בהם; אני אמשיך בהם לבדי! אמצא את הרב-חובל גְרַאנְט, או שאמצא את מותי במילוי משׂימתי!"

היתה זו התחייבות חגיגית שנטל על עצמו ג'וֹן מַנְגְלְס. מֶרִי קיבלה אותה והושיטה את ידה לעֵבר ידו של הרב-חובל הצעיר, אות וסמל לברית עִמו. מִצִדו של מַנְגְלְס היה בכך הקרבה של חייו; מִצִדה של מֶרִי היתה בכך הכרת-תודה שלא תישָכח לעולם.

במהלך אותו יום הוחלט סופית לעזוב את אוֹסְטְרַלְיָה. הוחלט לצאת ללא דיחוי למֶלְבּוֹרְן. למחרת יצא ג'וֹן לבדוק אֵילוּ ספינות מתכוננות להפליג. הוא שיער שקיימים קשרי תחבורה בתדירות גבוהה בין אִידֶן לבין בירת חבל וִיקְטוֹרְיָה.

מה גדולה היתה אכזבתו. הספינות היו מעטות. כל צי-הסוחר המקומי לא כלל אלא שלוש או ארבע אוניות שעגנו במִפרץ טוּפוֹלְד. שום אונייה לא הִתְעַתְדה להפליג למֶלְבּוֹרְן, לסִידְנִי או לפּוֹיְנְט-אוֹף-וֵיילְס, ורק בשלושה נמלים אלה יכול גְלֶנֶרְבַאן למצוא ספינות המפליגות לאַנְגְלִיָה; חברת פֶּנִינְסוּלָר אוֹרְיֶינְטַל סְטִים נֶבִיגֵיישֶן, קיימה קו-ספנוּת סדיר בין שלוש נקודות אלה ובין המֶטְרוֹפּוֹלִין.

מה היה עליהם לעשׂות בנסיבות אלה? להמתין לאונייה? העיכוב עשׂוי להיות

גדול, שכֵּן אין מַרבים לפקוד את מִפרץ טוּפוֹלְד. ורבות הן האוניות העוברות בלב-ים בלא להתקרב לחוף לעולם!

לאחר הִרהוּרים ודיוּנים, כשכבר התכוון גְלֶנֶרבַאן להגיע לסִידְנִי בדרכי היַבָּשה לאורך החוף, בא פָּגָנֶל בהצעה שאיש לא ציפה לה.

הגֵיאוֹגְרָף ערך סיור מוקדם במִפרץ טוּפוֹלְד. הוא ידע שאין אמצעי-תחבורה לסִידְנִי או למֶלְבּוֹרְן. אך אחת משלוש הספינות שעגנו במעגן ערכה הכנות להפליג לאוֹקְלֶנְד, הלא היא בירת האי אִיקָה-נָה-מָאוּאִי, הצפוני שבאיי נְיוּ-זִילַנְד. פָּגָנֶל הציע לשׂכור ספינה זו ולהגיע באמצעותה לאוֹקְלֶנְד, משם לא יִתקשו לשוב לאֵירוֹפָּה באוניותיו של קו-הספנות הסדיר.

הצעה זו נשקלה בכובד-ראש. אגב, בניגוד להרגלו לא פתח פָּגָנֶל באחת מאותן סדרות נימוקים, אשר על-פי-רוב היו מצויים בשפע באַמְתַחְתו. הפעם הסתפק בציון האפשרות, והוסיף כי ההפלגה לא תימָשך יותר מחמישה או שישה ימים. ואכן, בין אוֹסְטְרַלְיָה לנְיוּ-זִילַנְד מפרידים כאלף מילים ימיים בלבד.

מתוך צירוף מִקרים משונה שוכנת אוֹקְלֶנְד בדיוק על קו-הרוחב 37°, שבתְּוויו צועדים המחפשׂים בדבֵקוּת למן חוף אֲרָאוּקַנְיָה. מובן מאליו כי הגֵיאוֹגְרָף יכול לנצל עוּבדה זו כטיעון בזכות הצעתו, בלא שייחָשב לו הדבר למַשׂוֹא-פנים. היתה זו הזדמנות לתייר לאורך חופי נְיוּ-זִילַנְד.

ואף-על-פי-כן לא עשׂה פָּגָנֶל כל רֶווח מיתרון זה. לאחר שני מַפְּחֵי-נפש רצופים לא רצה להסתכן במתן פירוש שלישי למִסמך. ומִלבד זאת, מה היה דולֶה מן המִסמך? הרי נאמר בו בפירוש, בדרך שאינה משתמעת לשתי פנים, שהרב-חובל גְרַאנְט מצא מִקלט ב״יבשת״ ולא באי. ונְיוּ-זִילַנְד אינה אלא אי. נקודה זו נראתה מכרעת. מכל מקום, מסיבה זו או אחרת לא קשר פָּגָנֶל את הצעתו להגיע לאוֹקְלֶנְד לשום רעיון בדבר מסע חיפושים מחודש. הוא רק הביא לידיעת חבריו שקיימים קווי-ספנוּת סדירים בין אי זה לבין בְּרִיטַנְיָה, וכי אפשר להיעָזר בהם ביתר קלוּת.

ג׳וֹן מַנְגְלְס תמך בהצעתו של פָּגָנֶל. הוא יעץ לאמצה כדי שלא להמתין באפס-מעשׂה לבואה המוטל בספק של איזו אונייה למִפרץ טוּפוֹלְד. אך קודם שיחליטו, הציע לערוך ביקור בספינה שעליה דיבר פָּגָנֶל. גְלֶנֶרבַאן, הרב-סרן, פָּגָנֶל, רוֹבֶּרְט והוא עצמו שׂכרו סירה, ובתוך דקות ספורות הגיעו לספינה, שעגנה במרחק כחמש-מאות מטרים מן הרציף.

היתה זו דוּ-תְרָנִית בשם מֶקוֹרִי, שנפחה מאתיים וחמישים טונות. ספינה זו עסקה בשַׁיִט-חופים בין נמליה השונים של אוֹסְטְרַלְיָה לבין נְיוּ-זִילַנְד. הרב-חובל, או, ליתר דיוק, ה״מַסְטֶר״, הִקביל את פני מבקריו בגסוּת לא מעטה. חיש מהר נוכחו לדעת כי עניין להם עם אדם חסר-חינוך, שאורחותיו אינם נבדלים הבדל של ממש מאלה של חמשת מלחיו. פרצוף מגושם ואדום, ידיים עבות, אף פחוס, עין אחת מנוּקרת, שׂפתיים מוכתמות מן המִקטרת, ומעל לכול סבר-פנים אלים – כל אלה שיווּ לוִויל הָאלִי חזוּת של נָבָל. אך לא היתה ברירה, ולשם הפלגה של ימים אחדים אין צורך לפשפש כל-כך בציציות.

״היי אתם, מה אתם מחפשׂים?״ שאל וִיל הָאלִי את הזָרים, שעלו על סיפון ספינתו.

"את הרב-חובל," השיב ג'ון מַנְגְלְס.
"זה אני," השיב הָאלִי. "וחוץ מזה?"
"המֶקְווֹרִי מִתְעַתֶדֶת להפליג לאוֹקְלֶנְד?"
"כן, וחוץ מזה?"
"מה מִטענה?"
"כל דבר שמוכרים וקונים. וחוץ מזה?"
"מתי היא מפליגה?"
"מחר, בגֵיאוּת הצהריים. וחוץ מזה?"
"האִם היא יכולה לקחת נוסעים?"
"זה תלוי בנוסעים, אם יסתפקו במה שאוכלים באונייה."
"הם יביאו איתם צֵידה."
"וחוץ מזה?"
"מה חוץ מזה?!"
"כן, מה מִספר הנוסעים?"
"תשעה, ביניהם שתי נשים."
"אין לי תאים."
"יסתפקו בבית-הסיפון, שיוּעמד לרשותן."
"וחוץ מזה?"
"אתה מסכים?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס, שאורחות דיבורו של הרב-חובל לא הֵביכו אותו כלל.
"צריך לחשוב," השיב פַּטְרונה של מֶקְווֹרִי.
וִיל הָאלִי עשׂה סיבוב או שניים על הסיפון, הלם בקרשים במגפיו המגושמים והמסומרים, ואחר שב לפתע לעֵבר ג'וֹן מַנְגְלְס.
"מה משלמים?" שאל.
"מה שמבקשים," השיב ג'וֹן.
"חמישים לירות שְׂטֶרְלִינְג."
גְלֶנֶרְבַאן הניד בראשו לאות הסכמה.
"בסדר! חמישים לירות," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס.
"אבל בשביל נסיעה בלי שום תוספות," הוסיף וִיל הָאלִי.
"בלי שום תוספות."
"בלי אוכל."
"בלי."
"מוסכם. וחוץ מזה?" אמר וִיל והושיט את ידו.
"מה?"
"דמי-קדימה?"
"הנה מחצית הסכום, עשׂרים וחמש לירות," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס, ומנה לידיו של המַסְטֶר את הסכום; הלה שילשלו לכיסו בלא לומר תודה.
"מחר על הסיפון, לפני הצהריים," הפטיר. "אם יהיו או לא – אני מִתְנַדֵף."
"יהיו."
לאחר-מכן עזבו גְלֶנֶרְבַאן, הרב-סרן, רוֹבֶּרְט, פָּגָנֶל וג'וֹן מַנְגְלְס את הסיפון,

בלא שוויל הָאלִי אף יטרח לגעת, לשם נימוס, בכובעו, שהיה דבוק לבלוריתו האדמונית.

"איזה גס-רוח!" אמר ג'ון.

"הוא דווקא לפי רוחי," השיב פַּגָנֶל. "זאב-ים אמיתי."

"דוב אמיתי!" השיב הרב-סרן.

"אני מתאר לעצמי," הוסיף ג'ון מַנגְלֶס, "שדוב זה שלח בעָבָר ידו בסחר-אדם."

"מה זה משנה!" השיב גְלֶנֶרְבַאן, "כל עוד הוא מפקד על מֶקְווֹרִי, ופניה מוּעדים לנְיוּ-זִילַנְד. בין מִפרץ טוּפוֹלְד לאוֹקְלֶנְד נְמַעֵט לראותו, ואחרי אוֹקְלֶנְד לא נְראהו כלל."

לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט קיבלו בשמחה רבה את הידיעה כי ההפלגה נקבעה למחר. גְלֶנֶרְבַאן הִפנה את תשומת-לִבן לכך שהמֶקְווֹרִי אינה *דַנְקֶן* בכל הנוגע לנוחוּת. אולם לאחר תְּלָאות כה רבות, היו השתיים לנשים שאינן נִטרדות בשל מה בכך. מר אוֹלְבִּינֶט קיבל הוראות לדאוג לצֵידה לדרך. מאז אובדן *דַנְקֶן* בכה הבחור המסכן לעִתים קרובות על גורלה של הגברת אוֹלְבִּינֶט המסכנה, שנותרה על סיפון האונייה ולפיכך נפלה קורבן, יחד עם כל הצוות, לאכזריותם של הפושעים. ואף-על-פי-כן מילא את תפקידי הכַּלְכָּל במסירות כמִיָּמים ימימה, והכין מִצרכים מובחרים שלעולם אינם נִכללים בתפריט של דוּ-תְרָנִית. בתוך שעות ספורות השלים אוֹלְבִּינֶט את כל ההכנות הדרושות.

בינתיים פרע מֶק-נַאבְּס כמה שטרות שהיו רשומים על שמו של גְלֶנֶרְבַאן אצל חַלְפָן של בנק יוּנְיוֹן מִמֶלְבּוֹרְן. הוא לא רצה שיחסר לו זהב, וכן כלי-נשק ותחמושת; לפיכך חידש את מאגר הנשק שלו. אשר לפָּגָנֶל, הוא רכש לעצמו מפה מצוינת של נְיוּ-זִילַנְד, שנדפסה באֶדִינְבּוֹרוֹ בהוצאת ג'וֹנְסְטוֹן.

בעֵת ההיא כבר החלים מַאלְרָדִי כמעט לגמרי וחש בטוב. שוב לא חש כמעט בפציעה, שסיכנה את חייו. כמה שעות בלב-ים תַּשְׁלמנה את החלמתו. הוא קיווה שרוחות האוֹקְיָינוֹס השקט ירפאו אותו כליל.

על וִילְסוֹן הוּטל להתקין את מגוּרי הנוסעים על סיפון המֶקְווֹרִי. בעזרת מִברשת ומטאטא שינה בית-הסיפון את חזותו. וִיל הָאלִי משך בכתפיו והניח למלח לפעול כראוּת-עיניו. גְלֶנֶרְבַאן, חברותיו וחבריו למסע לא עניינוהו כלל. את שמותיהם לא ידע והדבר לא הטרידו כהוא זה. מִטען נוסף זה הביא לו רווח של חמישים לירות, וזה הכול, והוא החשיבו פחות מאשר את מאתיים הטונות של עורות מעוּבדים שמילאו את בטן אונייתו. תחילה העורות, ורק אחר-כך בני-האדם. בראש ובראשונה היה סוחר. אשר לכישוריו כיורד-ים, יצא לו שֵׁם של סַפָּן מיוּמן המכיר היטב את השוּניוֹת ומושבות האלמוגים העושׂות את הימים האלה למסוכנים.

בשעות האחרונות שנותרו לו באותו יום ביקש גְלֶנֶרְבַאן לשוב לאותה נקודה על החוף, שקו-הרוחב 37° חוצה אותה. שני מניעים דחפוּהו לשם.

ראשית, הוא השתוקק לבקר פעם נוספת באתר המשוער, שבו טבעה הספינה. לא היה ספק כי אַיִירְטוֹן אכן שימש כרב-מלחים של *בְּרִיטַנְיָה*, ואולי באמת התנפצה *בְּרִיטַנְיָה* בחלק זה של החוף האוֹסְטְרָלִי; ואם לא אירע הדבר בחוף המערבי, אולי אירע בחוף המזרחי. אסור לנטוש בקלוּת-דעת ארץ שאין כוונה לשוב ולבקר בה.

שנית, אם מניחים ל*בְּרִיטַנְיָה* ומדברים ב*דַנְקֶן*, הרי שזו נפלה בידי פושעים. ואולי הִתחולל קרב? ובמקרה זה מדוע לא ייִמָצאו על שפת-הים עקבות של מאבק, של התגוננות חסרת-תוחלת? אם מצא הצוות את מותו בתוך הגלים, אולי הטילו הגלים כמה גופות אל החוף?

גְלֶנֶרְבַאן יצא לסיור בלוויית ג'וֹן המסור. בעלי מלון וִיקְטוֹרְיָה העמידו לרשותם שני סוסים, והם דהרו צפונה, בדרך המִתפתלת לאורך מִפרץ טוּפוֹלְד.

מה עגום היה הסיור. גְלֶנֶרְבַאן והרב-חובל רכבו בדומייה, אך הבינו איש את רעֵהו. אותן מחשבות, ולפיכך אותן חרדות, ייסרוּ את רוחם. הם סקרו את הסלעים, שמי-הים ליחֲכוּ. לא היה להם צורך בשאלות ובתשובות.

אפשר לבטוח בדבֵקוּתו של ג'וֹן במטרה ובתבונתו כדי לקבוע כי כל פינה בחוף נבדקה בשבע עיניים, כל המִפרצונים הזעירים, מִדרונות שפת-הים, ואף הרמות החוֹליות שגַיאוּיוֹת האוֹקְיָינוֹס השקט יכלו להטיל עליהן איזה שׂריד, למרות עוצמתן הקלושה. אך לא נמצא כל סימן שיצדיק את חידוש החיפושים במקום.

עִקבות האונייה שטבעה עדיין לא נִתגלו.

אשר ל*דַנְקֶן*, גם ממנה לא נִתגלה כל שׂריד. כל חלק זה של אוֹסְטְרַלְיָה, הגובל באוֹקְיָינוֹס, היה שומם.

עם זאת גילה ג'וֹן מַנְגְלְס בפַאֲתֵי חוף הים עקבות ברורים של מחנה, שׂרידי מדוּרות שהודלקו לא מכבר מתחת לעצי שיטה בודדים. ההיה זה שבט ילידים נודד, שעבר במקום לפני כמה ימים? לא ולא. גְלֶנֶרְבַאן מצא דבר-מה שהוכיח לו נחרצות כי הפושעים אכן שָהוּ באזור זה של החוף.

הרמז היה מעיל עבודה אפור וצהוב, משומש ומטולא, בלוּי כולו, שהוּשלך לרגלי אחד העצים. המעיל נשׂא מִספר סידורי של בית-כלא בפֶּרְת'. האסיר שוב לא נמצא שם, אך לבושו הקודר העיד שעבר במקום. מדים אלה, שעטפו קודם לכן את גופו של איזה בן-בְּלִיַעַל, היו הולכים ונִרקבים כעת על החוף השומם.

"אתה רואה, ג'וֹן!" קרא גְלֶנֶרְבַאן, "הפושעים הגיעו עד הנה! וחברינו האוּמְלָלים מ*דַנְקֶן*?..."

"אכן!" השיב ג'וֹן בקול עמום, "אין ספק שלא הורדו מן האונייה, וכי נפחו את נִשמתם..."

"בְּנֵי-בְּלִיַעַל!" הצטווח גְלֶנֶרְבַאן. "אם אי-פעם ייפלו בידי, אנקום את נִקמת אנשי-צְוותי!..."

היָגון הקשיח את תווי-פניו של גְלֶנֶרְבַאן. במשך דקות אחדות צפה הלורד במרחבי הגלים, אולי ביקש לגלות במבט אחרון איזו ספינה תועה במרחב. ואחר כבו עיניו והוא הִתְעַשֵת, ובלא מִלים ואוֹמֶר, ואף בלא תנועה, שב בדהירה על סוסו לכיוון אִידֶן.

נותר רק הליך רִשמי אחד לבצע, ההצהרה לרשויות המקום בדבר האירועים שהתרחשו לאחרונה. עוד באותו ערב נמסרה ההצהרה לתוֹמָס בַּנְקְס. שעה שניסח את ההצהרה נִבצר מאיש הרשות להַסְווֹת את שׂביעוּת-רצונו. הוא היה מאושר על שנפטר מבֶּן ג'וֹיְס ומכְּנוּפייתו. העיר כולה שָׂמחה איתו. אמנם עזיבתם של

הפושעים את אוֹסְטְרַלְיָה היתה כרוכה במעשׂה פשע נוסף, אך העיקר הוא שסוף-סוף הסתלקו. הודעה חשובה זו נשלחה במִברק מיד לשלטונות מֶלְבּוֹרן וסִידְנִי.

עם תום מתן הצהרתו, שב גְלֶנֶרְבַאן למלון וִיקְטוֹרְיָה. הערב האחרון עבר על הנוסעים בדִכדוּך רב. מחשבותיהם נדדו על פני ארץ זו העשירה כל-כך בפוּרְעָנוּיוֹת. הם נזכרו בתקוות הרבות שקיננו בלִבם, ובצדק, בכֵּף-בֶּרְנוּיִי, ואשר ירדו למצולות באורח כה אכזרי במפרץ טוּפוֹלְד!

פָּגָנֶל מצִדו, היה נתון בסערת-נפש. ג׳וֹן מַנְגְלְס, אשר צפה בהתנהגותו מאז התקרית בסְנוּאִי, חש כי הגֵיאוֹגְרָף משתוקק לדַבֵּר ובכל זאת סוֹכֵר את פיו. לא פעם ולא פעמיים דחק בו בשאלות, אך הלה לא השיב.

באותו ערב, כשליווהו לחדרו, שאל אותו ג׳וֹן מַנְגְלְס מדוע הוא עצבני כל-כך.

״ג׳וֹן, חברי,״ ענה פָּגָנֶל בהתחמקות, ״אינני עצבני יותר מן הרגיל.״

״מר פָּגָנֶל,״ שב ואמר ג׳וֹן, ״יש לך סוד שמחניק אותך!״

״מה אני יכול לעשׂות,״ צווח הגֵיאוֹגְרָף וניפנף בידיו, ״אינני מצליח להתגבר על זה!״

״על מה אינך מצליח להתגבר?״

״על שׂמחתי מצד אחד ועל ייאוּשי מצד שני.״

״אתה שׂמח ומיואש בעת ובעונה אחת?״

״שׂמח ומיואש על שמזדמן לי לערוך ביקור בנְיוּ-זִילַנְד.״

״האִם יש בידך איזה רמז?״ נחפז לשאול ג׳וֹן מַנְגְלְס, ״האִם עלית על הנתיב האבוד?״

״לא, ג׳וֹן חברי! אין שבים מנְיוּ-זִילַנְד! אך עם זאת... טוב, הרי אתה מכיר את טבע האדם! די שנושמים כדי לקווֹת! וסיסמתי שלי היא *סְפִּירוֹ סְפֶּרוֹ**, והיא היפה שבסיסמאות תבל!״

---

* Spiro spero – תַרגום מילולי מלָטינית: ״אני נושם, מַשמע אני מקווה״ (כל עוד אני נושם, אני מקווה). חיקוי מלעיג למִשפט הפילוסופי הידוע, ״אני חושב, מַשמע אני קיים״ (המתרגם).

2

קורותיה של ארץ היעד

למחרת, ה-29 בְּיָנוּאָר, היו נוסעיה של מֶקְוֹורִי מכונסים בבית-הסיפון צר-המידות של הדוּ-תְּרָנִית. וִיל הָאלִי לא הציע את תָּאוֹ לנוסעות, חוסר-נימוס שאין להצטער עליו, לפי שמאורת הדוב שלו היתה יאה לבעליה.

בשתים-עשׂרה וחצי, עם הגֵיאוּת, החלה האונייה מפליגה. העוגן שהוּטל במאונך חוּלץ אך בקושי מן הקרקעית. רוח מתונה נשבה מכיווּן דרום-מערב. המִפרשׂים הוּנפו אט-אט. חמשת אנשי-הצוות פעלו בעצלְתַיִים. וִילְסוֹן רצה לסייע להם, אך הָאלִי ביקשו לשבת בשקט ולא להתערב במה שאינו נוגע לו. הוא יודע להסתדר בעצמו, ואינו זקוק לעצות או לעזרה.

דברים אלה נועדוּ לאוזנו של ג׳וֹן מַנְגְלְס, אשר כמה תְּמרוּנים מסוּרבלים העלו חיוך על פניו. ג׳וֹן שמע והבין, ושמר לעצמו את הזכוּת להתערב רק אם יסכן הצוות בחוסר-מיוּמנוּתו את ביטחון האונייה. אז יוכל להִתערב בזכוּת מלאה.

בינתיים, בחלוף הזמן, בזכוּת זרועותיהם של חמשת המלחים וגידוּפיו המְדַרְבְּנים של ה"מַסְטֶר", הוּנפה כל מערכת-המִפרשׂים. מֶקְוֹורִי היתה משייטת בכל עוצמת מִפרשׂיה – חבלי שׂמאל, מִפרשׂים נמוכים, מִפרשׂים עיליים, מִפרשׂים עַלְעֵילְיִים, מִפרשׂי הַיַּרְכָתַיִים ומִפרשׂי החלוּץ הקִדמי. אולם חרף כל תגבורת מִפרשֶׂיהָ כמעט לא התקדמה. חרטומה המעוגל והתפוּח, קרקעיתה השטוחה, יַרְכְּתיה הכבדות, כל אלה היו תכוּנות של אונייה אִטית עד מאוד, טיפוס מושלם של "גיגית".

צריך היה להשלים עם כך. למרבה המזל, יהיה שיוּטה של מֶקְוֹורִי אִטי ככל שיהיה, בתוך חמישה ימים, לכל היותר שישה, תגיע בהכרח למעגן אוֹקְלֶנְד.

בשבע בערב נעלמו מן העין חופי אוֹסְטְרַלְיָה והמִגדלוֹר הקבוּע של גמל אִידֶן. הים, שהיה סוער למדי, יִיגע את האונייה, ששקעה שוב ושוב בכבדות בתהום שבין הגלים. הנוסעים סבלוּ טלטלות עזות, שהפכו את השהוּת בבית-הסיפון לסיוּט. אולם גם על הסיפון לא יכלו להישאר. הגשם העז שניתַך כפה עליהם הסתגרות מוחלטת.

הכול היו שקועים בהִרהוּרים. הם מיעטו לדַבֵּר. לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט לא החליפו ביניהן אלא מִלים ספוּרות. גְלֶנֶרְבַאן התקשה לשבת במקום אחד. הוא שוטט הלוך ושוב, בעוד הרב-סרן ישב קפוּא על דַרְגָשוֹ. ג׳וֹן מַנְגְלְס טיפס מפעם לפעם על הסיפון בחברת רוֹבֶּרְט, כדי לצפות בים. אשר לפָּגָנֶל, הלה ישב לו בפינתו, מְמַלְמֵל דברים סתוּמים וחסרי-פשר.

במה הירהר הגֵיאוֹגְרָף המכובד? בנְיוּ-זִילַנְד שלעֲברה היה גורלו נושא אותו. הוא שיחזר ברוחו את עבָרה, וקורותיה של ארץ קודרת זו שָׁבוּ ונִפרשׂוּ לנגד עיניו.

האִם היה איזה פרט או אירוע בקורותיה, אשר היה בהם כדי לאפשר למגלי

האיים הללו להתייחס אליהם כאל יבשת? הרַשאי גֵיאוֹגְרָף מודרני, או סַפָּן, לייחס להם כינוי זה? ניכר בו בפַּגָנֶל, שהוא חוזר שוב ושוב לעניין פירושו של המִסמך. זה היה מעֵין דיבוק. לאחר פָּטָגוֹנְיָה, לאחר אוֹסְטְרַלְיָה, השתלח דמיונו המגוּרה בעִקבות מִלה אחת והחל מתעקש על נְיוּ-זִילַנְד. רק נקודה אחת ויחידה מנעה ממנו מלהתקדם במסלול זה.

"יַבש... יַבש..." היה שב וממלמל, "הרי אין כל ספק כי מדובר ב'יבשת'!"

הוא שב להתחקות בזיכרונו אחר יורדי-הים שסיירו בשני האיים הגדולים במימי הדרום.

ב-13 בדֶצֶמְבֶּר 1642, לאחר שגילה קודם-לכן את אדמת וַאן-דִימֶן, הגיע ההוֹלַנְדִי טַסְמָן אל חופיה הלא ידועים של נְיוּ-זִילַנְד. הוא שט לאורכם במשך ימים אחדים, וב-17 בחודש נכנסו ספינותיו אל תוך מִפרץ גדול שבקצהו מַעֲבר מים צר בין שני איים.

האי הצפוני היה אִיקָה-נָה-מָאוּאִי, מִלים נְיוּ-זִילַנְדִיוֹת שמובנן "הדג של מָאוּאִי". האי הדרומי היה מָאהַאי-פּוּנָה-מוּ, כלומר, "הלְוִויִיתן שמייצר אבן-יַרְקָן".*

אֲבָל טַסְמָן שיגר את סירותיו אל החוף, והן שבו מלוּוֹת בשתי דוּגיות, ובתוכן חבורה קולנית מבני-המקום. לפראי-אדם אלה היתה קומה ממוצעת, עור חום וצהוב, עצמות בולטות, קול גס ושיער שחור קלוּע על הראש כמנהג היַפָּנִים ומעליו נוצה גדולה ולבנה.

פגישה ראשונה זו בין אֵירוֹפִּים לילידים צָפְנה בחובה הבטחה לכינון יחסי-ידידות ארוכי-טווח. אך ביום המחרת, כשיצאה אחת מסירותיו של טַסְמָן לסייר במעגן קרוב יותר לחוף, הותקפה באלימות על-ידי שבע דוגיות, ועליהן מִספר רב של ילידים. הסירה התהפכה על צִדה והתמלאה מים. הרב-מלחים שפיקד עליה נִדקר בגרונו בחנית קֵהָה וצנח למים. ארבעה משִשת מלוויו נקטלו; שני הנותרים והרב-מלחים שׂחו לעבר האוניה, נאספו וניצלו.

בעִקבות אירוע מחריד זה, הפליג משם טַסְמָן, ובתור נקמה ציווה לירות בילידים מטח של יריות-מוּסְקֶט, שמן הסתם לא פגע בהם. הוא יצא מן המִפרץ, אשר מאז נקרא שמו "מִפרץ הטֶבַח", שט לאורך החוף המערבי, וב-5 בְּיָנוּאָר השליך עוגן סמוך לכֵף הצפוני. אלא שעוצמת המִשְבָּרים וגם הלך-רוחם העוין של הילידים מנעוהו מלהצטייד במים, והוא עזב סופית את האדמות הללו, שכינה סְטַטֶן-לַנְד, כלומר אדמת המדינות, לכבוד המדינות כולן.

למעשה חשב הסַפָּן ההוֹלַנְדִי שאדמות אלה גובלות באיים בעלי שֵם זה שנתגלו ממזרח לארץ-האֵש, בחודה הדרומי של יבשת אַמֶרִיקָה. הוא סבר שגילה את "יבשת הדרום הגדולה".

"ואולם," המשיך פַּגָנֶל להרהר בלִבו, "מה שיורד-ים מן המאה השבע-עשׂרה יכול לכנות 'יבשת', סַפָּן מן המאה התשע-עשׂרה שוב אינו יכול לכנותו כך! שגיאה כזו אינה מתקבלת על הדעת! לא! יש כאן משהו שאינני מצליח לתפוש!"

במשך יותר ממאה שנים נשכח גילוי נְיוּ-זִילַנְד בידי טַסְמָן ודומה היה כי הארץ חדלה להתקיים, עד אשר יורד-ים צָרְפָתִי בשם סוּרְוִויל שב ופגש בה

---

* מאז נודע בקרב החוקרים כי שמה של נְיוּ-זִילַנְד כולה הוא טֵיקָה-מָאוּאִי.

בקו-הרוחב ׳37 °35. תחילה לא סבל כלל מן הילידים; סערה פרצה, הרוחות תקפוהו בעוצמה רבה, והסירה הנושׂאת בתוכה את החולים ממסע ההפלגה הוטלה על חוף ״מִפרץ הישועה״. שם זכו הצָרְפָתִים בקבלת-פנים חמה מצד המנהיג נַאגוּאֵי-נוּאֵי, שאף אירחם בבִקתתו. הכול התנהל על מי-מנוחות עד אשר נגנבה אחת מסירותיו של סוּרְוִיל. הלה דרש את השָבתה, אך לשווא. משלא נענתה דרישתו החליט להעניש עונש קיבוצי והעלה באש כפר שלם בגין הגְניבה. נקמה נוראה ונפשעת זו לא היתה זרה למעשׂי-הגמול העקובים מדם שהתחוללו זמן-מה אחר-כך בנְיוּ-זִילַנְד.

ב-6 באוֹקְטוֹבֶּר 1769 הופיע על החופים קוּק הנודע. ספינתו אֶנְדֶוְר השליכה עוגן במִפרץ טָאוּאֶה-רוּאָה, והוא ניסה לרכוש את לב הילידים בדרכי נועם. אך כדי להתייחס יפה לאנשים, צריכים אלה להיות בהישׂג-יד. קוּק לא היסס ללכוד שניים-שלושה שבויים ולכפות עליהם את חסדיו בכוח. לאחר שהרעיפו עליהם מתנות ומֶחֱווֹת-ידידות, שילחום אל החוף. עד מהרה הגיעו אל האונייה ילידים רבים, שהוקסמו מסיפורי השבויים, עלו על הסיפון מרצונם ועשו עִסקות-חליפין עם בני-אֵירוֹפָּה. כעבור כמה ימים הפליג קוּק למִפרץ הוֹקֶס, מִפרץ רחב-ידיים השוכן בחוף המזרחי של האי הצפוני. שם נתקל בילידים לוחמניים, צעקניים ומִתגרים. עוֹינוּתם המופגנת הרחיקה לכת עד כדי כך שהיה צורך להרגיעם במטח של אש.

ב-20 באוֹקְטוֹבֶּר השליכה ספינתו של קוּק עוגן במִפרץ טוֹקוֹ-מָלוּ, שבו התגוררה אוכלוסייה שוחרת-שלום בת מאתיים נפשות. חוקרי-הצמחייה שבספינה ערכו באזור מחקרים מוצלחים, והילידים אף העבירו אותם אל החוף בדוּגיות שלהם. קוּק ביקר בשני כפרים מבוצרים בחומות-עץ, בסוללות ובחפירים כפולים, שהעידו על ידע רב בתורת הביצורים. החשוב שבמִבצרים היה ממוקם על צוּק, אשר הגֵיאוּיוֹת הגדולות עשׂאוהו לאי של ממש; ואפילו יותר מאי, שכֵּן המים גם הקיפוהו וגם התגעשו בתוך מעֵין קִמרון טִבעי, כעשׂרים מטרים גובהו, אשר בראשו הזדקר אותו ״פָּא״ שאי-אפשר לכובשו. ב-31 במאָרְס, לאחר שליקט במשך חמישה חודשים אוסף ענק של מוצגים מעניינים, צמחים מקומיים ומִסמכים אֶתְנוֹגְרָפִיִים ואֶתְנוֹלוֹגִיִים, העניק קוּק את שמו למיצָר המפריד בין שני האיים, ועזב את נְיוּ-זִילַנְד. אך הוא שב אליה במסעות מאוחרים.

ב-1773 הופיע יורד-הים הדגול במִפרץ הוֹקֶס והיה עֵד למעמד של אכילת בְּשׂר-אדם. כאן המקום לגַנות את עמיתיו של קוּק על כי גרמו לכך. קצינים שמצאו על החוף את איבריו הגדומים של יליד צעיר, הביאום אל האונייה, ״בישלום״ והגישו אותם למקומיים, שהתנפלו על המזון ברעבתנות. מעשה משובה עגום – להפוך לטַבּחיה של ארוחה מִבְּשׂר-אדם!

במהלך מסעו השלישי ביקר קוּק פעם נוספת בארץ זו, שרחש לה חיבה מיוחדת וחפץ להשלים את מיפויה הימי. ב-25 בפֶבְּרוּאָר 1777 הפליג בפעם האחרונה מנְיוּ-זִילַנְד.

בשנת 1791 חנה וַנְקוּבֶר במשך עשׂרים יום במִפרץ סוֹמְבְּרֶה, בלא שהדבר יביא כל תועלת למדעי הטבע והגֵיאוֹגְרַפְיָה. בשנת 1793 מיפָּה ד׳אַנְטְרֶקַאסְטוֹ ארבעים קילומטרים של חופים בחלקו הצפוני של אִיקָה-נָה-מָאוּאִי. קַבָּרְנִיטֵי צי-הסוחר,

הָאוּזֶן וּדַלְרִימְפּ, ואחריהם בָּאדֶן, רִיצַ'רְדסוֹן ומוּדִי עברו אף הם בנְיוּ-זִילַנְד, ודוקטור סָבָג' צבר במהלך שְהִייה של חמישה שבוּעות פרטים מעניינים על אורחות-חייהם של הנְיוּ-זִילַנְדִים.

ממש באותה שנה, שנת 1805, הפליג אחיינו של המנהיג רַאנְגִי-הוּ, דוּאָה-טָרָה הנבון, על סיפונה של אַרְגוֹ, תחת פיקודו של בָּאדֶן, שעגנה ב"מִפרץ האיים".

אולי תשמשנה הרפתקאותיו של דוּאָה-טָרָה חומר למסֶכֶת-עלילה לאיזה הוֹמֵרוֹס מָאוֹרִי. הרפתקאותיו היוּ רצוּפות אסונות, עַוְולות והִתעללוּיות. בתמורה לשירותיו הטובים היתה מנת-חלקו של הילִיד המסכן מעילה באמוּן, מאסר, מכות ופציעות. איזה מוּשׂג יכול לקנות לעצמו על הבריות המכֻנות עצמן בני-תרבות! הוא נלקח ללוֹנְדוֹן. שם היה למַלָּח מן הדרגה הנמוכה ביותר, שָׂעִיר לַעֲזָאזֵל לצוותי אוניות, ואִלְמָלֵא התערבותו של הכּוֹמֶר מַרְסְדֶן, היה מוצא את מותו מרוב עבודה. מִסְיוֹנֶר זה התעניין ביליד הצעיר, שכֵּן נוכח לדעת כי הלה ניחן בתבונה, באופי אמיץ ובתכונות נפלאות של רכוּת-מזג, חן ונועם-הליכות. מַרְסְדֶן השׂיג לבן-חסותו שׂקים אחדים של חיטה וכלי-עבודה חקלאיים שנועדו לשימוש בארצו. אך רכוש דל זה נגנב ממנו. הצרות והסבל שוב ניחתו על דוּאָה-טָרָה המסכן, וכך עד שנת 1814, שֶׁבָּה זכה סוף-סוף לחזור לארץ אבותיו. כשהִתְעַתֵּד לקצור את פירותיהן של תהפוּכות כה רבות ולהפיח חיים חדשים בנְיוּ-זִילַנְד צמאת-הדם, בא עליו המוות בחטף, והוא רק בן עשׂרים ושמונה. אסון בלתי-נמנע זה עיכב מן הסתם את בוא הקִדמה לארץ בכמה עשׂרות שנים. קשה למצוא תחליף לאדם נבון וטוב-לב, בייחוד כששוכנים בו בכפיפה אחת אהבת הטוב ואהבת המולדת!

עד לשנת 1816 נזנחה נְיוּ-זִילַנְד, אך לאחר-מכן באו תוֹמְפְּסוֹן, לִידִיאָרְד נִיקוֹלָס ב-1817 וּמַרְסְדֶן ב-1819, ותָרוּ חלקים שונים בשני האיים. בשנת 1820 בא לשם רִיצַ'רְד קְרוּז, סרן בגדוד חיל-הרגלים השמונים וארבעה. הוא שהָה בנְיוּ-זִילַנְד עשׂרה חודשים, וחקר חקירה מעמיקה את אורחות חייהם של הילידים.

ב-1842 עגן דוּפֶּרֶה, קַבַּרְנִיטה של *לָה קוֹקִי*, ב"מִפרץ האיים" במשך חמישה-עשר יום, ורק דברי שבח היו בפיו באשר ליחס הילידים כלפיו.

אחריו, בשנת 1827, נאלצה הספינה לצֵיד-לִוְויתנים, *מֶרְקִיוּרִי*, להתגונן בפני בִּיזה ורצח. באותה שנה ממש התקבל רב-החובל דִילוֹן בלבביות רבה בשתי פעמים שבהן עגן שם.

במַארְס 1827 ירד אל החוף קַבַּרְנִיטה של *אַסְטְרוֹלָב*, דוּמוֹן-ד'אוּרְוִויל המפורסם, בלא שיצטייד בכלי-נשק; הוא בילה לילות אחדים בקרב הילידים, החליף עִמם מתנות ושירים, ישן בבקתותיהם והמשיך באין מפריע בעבודות המיפּוּי המעניינות שלו, שהֵניבו מפות יפות כל-כך לארכיון הצי.

לעומת זאת, שנה אחר-כך הגיעה ל"מִפרץ האיים" הדוּ-תֻּרְנִית האַנְגְלִית *הָאוּז*, בפיקודו של הרב-חובל ג'וֹן גֵ'יימְס. אחר-כך פנתה הספינה לעבר הכֵּף המזרחי וסבלה סבל רב מידיו של מנהיג בוגדני בשם אֶנְרָארוֹ. רבים מחבריו של גֵ'יימְס מתו מיתות נוראות.

מכל האירוּעים הסותרים הללו, מגילויי הנועם והאכזריוּת שבאו חליפות,

אפשר להסיק מסקנה אחת והיא, שמעשי האכזריות של הניו-זילנדים לא היו, על-פי-רוב, אלא מעשי גמול. היחס כלפי הילידים היה תלוי בטוב-לבם, או רִשעותם, של הרַבֵּי-חובלים.

אין ספק כי היו כמה התקפות יזומות מצד הילידים, אך היו אלה בעיקר פעולות-נקם שנגרמו בעֶטְיים של האֵירופים עצמם; למרבה הצער, לא נענשו אלה שהיו ראויים באמת לעונש. אחרי דוּמוֹן-ד'אוּרְוִיל השלים את מלאכת האֶתְנוֹגְרַפְיָה בנְיוּ-זִילַנְד חוקר אַנְגְלִי נועז בשם אֶרְל, מעֵין מדען-צוֹעֲנִי נודד אשר סייר עשׂרות פעמים בכל רחבי העולם. הלה חקר אזורים לא מוכרים עדיין בשני האיים, בלי שסבל כלל מנחת זרועם של הילידים, אולם לעִתים קרובות הזדמן לו לצְפּות באירועים בהם נאכל בְּשׂר-אדם. הנְיוּ-זִילַנְדִים זללו אלה את אלה ברעבתנות מבחילה.

ב-1831 היה הרב-חובל לַפְּלָאס עֵד למעשׂים כאלה שעה שעגן ב"מִפרץ האיים". באותה תקופה היו הקרבות קשים ביותר, שכֵּן הפראים למדו להשתמש בנשק חם ועשׂו זאת בדייקנות ראויה לציון. לפיכך היו מחוזותיו המשׂגשׂגים והמאוכלסים של אִיקָה-נָה-מָאוּאִי לשְמָמוֹת נטושות. עֲמָמים רבים נעלמו מהם כפי שנעלם כבש צלוי ומבושל משולחן הארוחה.

המִיסְיוֹנֶרִים עמלו לשווא להדברת היצרים האכזריים הללו. עוד ב-1808 שיגרה *הצֶ'רְץ' מִישׁוֹנֶרִי סוֹסָיֶיטִי*, חברת המִיסְיוֹן של הכְּנֵסייה, את טובי סוכניה – זה הכינוי היאה להם – ליישובים המרכזיים באי הצפוני, אך התנהגותם הבַּרְבָּרִית של הנְיוּ-זִילַנְדִים אילצה אותם לחדול מפעילות המִיסְיוֹן. רק ב-1814 עלו מַרְסְדֶן, איש-חסותו של דוּאָה-טָרָה, הוֹל וקִינְג אל חוף "מִפרץ האיים" ורכשו מראשי-השבטים שם כְּברת-אדמה ששטחה מאתיים אַקְרִים, בעבור שנים-עשׂר גרזיני ברזל. שם הוקם מרכזה של החֶברה האַנְגְלִיקָנִית.

ההתחלות היו קשות אך בסופו של דבר החלו הילידים לחוס על חיי המִיסְיוֹנֶרִים. הם קיבלו מהם שירותים שונים ואימצו את דֵעותיהם. לִבם של כמה מהילידים האכזריים ביותר התרכך. רגש הכרת-טובה ניצת בלבבות הבלתי-אנושיים הללו. ב-1824 אף קרה מקרה ובו הֵגֵנו נְיוּ-זִילַנְדִים על ה"אַרִיקִי" שלהם, כלומר על הכְּמָרים, בפני מלחים גסי-רוח שהעליבום ואִיימו להתנכל להם.

לפיכך, ככל שחלף הזמן, הלכו מוסדות המִיסְיוֹן ושׂיגשׂגו, חֶרֶף בואם לאזור של "קוֹנְוִיקְטְס", שנסו מפּוֹרְט גֶ'קְסוֹן והשחיתו את האוכלוסייה המקומית. ב-1831 דיווח *הז'וּרְנַל דֶה מִיסְיוֹן אֶוַונְזֶ'לִיק* על קיומם של שני מרכזים חשובים, אחד קִידִי-קִידִי, על שׂפת התעלה המחברת בין הים ל"מִפרץ האיים", והאחר בפַּאִי-הִיָא, על שׂפת הנהר קָוֶוה-קָוֶוה. הילידים שהִתנצרו סללו דרכים בהדרכתו של ה"אַרִיקִי", פילסו תְוָואי תחבורה בסבך יערות-הענק, הקימו גשרים מעל אֲשֵדים. כל מִיסְיוֹנֶר היה יוצא בתורו להשמיע לשבטים הנידחים את עיקרי הדת המתַרְבֶּתֶת, להקים כְּנֵסיות של קני-סוף וקליפות עצים ובתי-ספר לילדים הצעירים. על גגותיהם של מִבנים צנועים אלה התנוסס דגל המִיסְיוֹן, ועליו צלב ושתי המִלים המקומיות "רוֹנְגוֹ-פָּאִי", כלומר, הבְּרית-החדשה.

למרבה הצער לא התפשטה השפעת המִיסְיוֹנֶרִים הרבֵּה מעֵבר למרכזים שהקימו. כל החלק הנוודי של האוכלוסייה לא שעה להם עדיין. רק בקרב המתנצרים

הופסקה אכילת בְּשׂר-האדם וגם את אלה אסור היה להעמיד בפני פיתוי חזק מדי. תאוות הדם געשה עדיין בקִרבם.

יתֵרה מזאת, המלחמה בתופעה זו קיימת עדיין באזורים פראיים אלה. הנְיוּ-זִילַנְדִים שונים מן האוֹסְטְרָלִים המטומטמים, שנָסים מפני הפולש האֵירוֹפִּי. הם מתגוננים, מתנגדים, שונאים את הפולשים לארצם ובשעה זו מקוממת אותם שִׂנאתם שאין לה מַרְפֵּא למהגרים האַנְגְלִיִים. עתידם של איים גדולים אלה יוכרע כבהטלת קובייה. צפוי להם תִרְבּוּת מהיר או בַּרְבָּרִיוּת עמוקה למשך מאות שנים, והכול יוכרע בשׂדה-הקרב.

כך שיחזר לו פָּגָנֶל במוחו התוסס מקוצר-רוח את קורות נְיוּ-זִילַנְד. אך מאומה מכל אותם מאורעות הִיסְטוֹרִיִים לא היה בו כדי להצדיק את הגדרתה של ארץ זו, המוּרכבת משני איים, כ"יבשת". בעוד כמה מִלים במִסמך גֵירוּ את דִמיונו, הרי ששתי ההברות יבש – Contin – בָּלמוּ אותו בעקשנות ומנעו ממנו מציאת פירוש חדש.

• 3 •

מעשי הטֶבַח בנְיוּ-זִילַנְד

ב-31 בִּינוּאָר, ארבעה ימים לאחר הפלגתה, טרם עברה מַקְוּוֹרִי שני-שלישים מן האוקְיָינוֹס שבין אוֹסְטְרַלְיָה לנְיוּ-זִילַנְד. וִיל הָאלִי מיעט לעסוק במהלכיה של ספינתו. הוא הניח זאת לאחרים והיה מופיע רק לעִתים רחוקות על הסיפון, והדבר לא הפריע לאיש. איש לא היה מוצא כל פְּסוּל בכך שבעל הספינה מבלה את רוב זמנו בתָאוֹ, אילוּלֵא היה ה"מַסְטֶר" גס-הרוח משתכר ערב-ערב מבְּרֶנְדִי או מג'ין. צוות מלחיו הלכו בדרכיו, ואם אי-פעם שייטה ספינה בחסדי האל, הרי היתה זו מַקְוּוֹרִי ממִפרץ טוּפוֹלְד.

הזנחה נפשעת זו אילצה את ג'וֹן מַנְגְלְס לפקוח שבע עיניים. לא פעם ולא פעמיים יישרו מַאלְרָדִי וּוִילְסוֹן את גלגל ההגה והחזירוהו למקומו הנכון, שעה שהתנודדות כלשהי איימה להשכיב את הדוּ-תָרְנִית על צִדָּהּ. לעִתים קרובות היה וִיל הָאלִי מתערב ומטיח בשני המלָחים קללות נִמרצות. השניים, שסבלנותם מיהרה לפקוע, רצו להַמֵם את השיכור ולהשליכו לבטן האונייה עד תום ההפלגה. אך ג'וֹן מַנְגְלְס עצר בעדם ובקושי רב שיכֵּך את חמתם המוצדקת.

עם זאת, מצב האונייה עורר בו חששות; אך כדי שלא להדאיג את גְלֶנֶרְבַאן, גילה את חששותיו רק לרב-סרן ולפָּגָנֶל. מֶק-נַאבְּס הִשִּׂיא לו אותה עצה שֶׁיָעצו לו וִילְסוֹן ומַאלְרָדִי, אך הלביש זאת במִלים אחרות.

"אם צעד זה נראה לך נחוץ, ג'וֹן," אמר מֶק-נַאבְּס, "עליך לחדול מהיסוסים וליטול את הפיקוד על האונייה, או, אם אתה מעדיף, את מלאכת ניווּטה. אחרי שיוריד אותנו השיכור הזה באוֹקְלֶנְד, ישוב להיות אדון על ספינתו, ושיירד למצוּלות-ים, אם זה רצונו."

"ללא ספק, מר מֶק-נַאבְּס," השיב ג'וֹן, "זאת אעשה, אם המצב יצריך זאת. אך כל עוד אנו נמצאים בלב-ים, די במעט השגחה; מַלָחַי ואנוכי איננו נוטשים לרגע את הסיפון. אך כשנתקרב לחופים, אני מודה שאימָצֵא במבוכה רבה אם לא יתאושש וִיל הָאלִי ויתפַּכֵּחַ."

"התוכל לקבוע לנו את הכיוון?" שאל פָּגָנֶל.

"הדבר יהיה קשה," השיב ג'וֹן. "התוכלו להאמין שאין כל מפה ימית בספינה!"

"באמת?"

"אמת ויציב. מַקְוּוֹרִי עוסקת אך ורק בשַׁיִט-חופים בין אִידֶן לאוֹקְלֶנְד, וּוִיל הָאלִי כה מצוּי באזורים אלה, עד שאינו טורח לציין את מיקומו מדי פעם בפעם."

"מן הסתם הוא מְדַמֶה לעצמו," אמר פָּגָנֶל, "שספינתו מכירה את הדרך ותוכל לנווט את עצמה!"

"הוֹ! הוֹ!" המשיך ג'וֹן מַנְגְלְס, "אני איני מאמין בכלי-שַׁיִט המתנווטים מאליהם, ואם יהיה וִיל הָאלִי שיכור כשנגיע סמוך לחוף, ניקָלע לצרה צרורה."

"הבה נקווה," אמר פָּגָנֶל, "שיתפַּכֵּח משִכרותו ותשוב אליו בינתו כשנתקרב אל החוף."

"ולפיכך," שאל מֶק-נַאבְּס, "האם תוכל בשעת הצורך לנווט את מֶקְווֹרִי לאוֹקְלֶנְד?"

"בלי מפת החוף – אין הדבר אפשרי. מִתלולי החוף מסוכנים עד מאוד; יש פה רצף של פְיוֹרְדִים קטנים, לא אחידים, ופתלתלים כמו אלה של נוֹרְבֶגְיָה. השוּניוֹת רבות, ורק מי שמצוי היטב באזור יכול לעוקפן. כל ספינה, חזקה ככל שתהיה, אין לה תקנה כששִדרִיתה פוגעת באחד הסלעים, השקועים כמה מטרים מתחת לפני הים."

"ובמקרה זה," אמר הרב-סרן, "אין לצוות בֵּרֵירָה אלא לחפש מחסה על החוף?"

"אכן, מר מֶק-נַאבְּס, אם ייוותר לו זמן לשם כך."

"זה יהיה צעד נואש!" אמר פָּגָנֶל, "שכן חופיה של נְיוּ-זִילַנְד אינם מכניסי-אורחים, והסכנות הצפונות בהם אינן פחותות מאלה הצפונות במי החופים!"

"אתה בוודאי מתכוון למָאוֹרִים, מר פָּגָנֶל?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"כן, ידידי, יצא להם שֵם בכל האוקְיָינוֹס ההוֹדִי. אין מדובר כאן באוֹסְטְרָלִים ביישניים ומטוּמטמים, אלא במפורש בגזע פיקח וצמא-דם, באוכלי-אדם המִתאווים לבשׂר-אנוש, אוכלי בני-דמותם, אשר אין לצַפּות מהם לכל יחס של חמלה."

"אם כן," המשיך הרב-סרן, "אם טבע הרב-חובל גְרַאנְט בחופי נְיוּ-זִילַנְד, לא תמליץ לצאת לחפש שם את עִקבותיו?"

"לאורך החופים, בהחלט," השיב הגֵיאוֹגְרָף, "שכֵּן אולי אפשר לגלות שם שרידים של *בְּרִיטַנְיָה*, אך בתוך הארץ, לא ולא, שכֵּן תהיה זו ברכה לבטלה. כל אֵירוֹפִּי שנקלע לחבלי-ארץ מסוכנים אלה נופל בידיהם של המָאוֹרִים, וכל השבוּי בידיהם נגזר גורלו. הֵאַצְתִּי בידידי לחצות את הפַּמְפַּס, לעבור באוֹסְטְרַלְיָה, אך לעולם לא אגרור אותם בשביליה של נְיוּ-זִילַנְד. מי ייתן והשמים יהיו בעזרנו ושלעולם לא ניפול לידיהם של אותם ילידים אכזריים!"

בחששותיו של פָּגָנֶל היה צדק רב. שמה של נְיוּ-זִילַנְד נודע לשִמצה, ואפשר להצביע על תאריכים עקובים מדם המציינים גילויים אלה.

ארוכה רשימת הקורבנות מקרב יורדי-הים שמסרו את נפשם הקדושה. קורותיה המגוּאלות בדם של אכילת אדם נפתחות באַבֶּל טַסְמָן, אשר חמישה ממלחיו נטבחו ונאכלו. אחר-כך נועד גורל דומה לרב-חובל טָקֶנִי ולכל צוות ספינות-הדיג שלו. חמישה דייגים מהספינה *סִידְנֵי-קוֹב* מצאו את מותם ונִגרסו בשיניהם של בני-המקום בחלקו המזרחי של מֵיצַר פוֹבוֹ. יש להוסיף לרשימה ארבעה מאנשי-צְוותה של הדוּ-תְרָנִית *בְּרָאדֶרְס*, שנרצחו במעגן מוֹלִינֶה, אחדים מחייליו של הגֶנֶרָל גֵייטְס ושלושה עריקים מן האונייה *מַתִילְדָה*, ואז מגיעים לשמו של הרב-חובל מַארְיוֹן דוּ פְרֶן, אשר רכש את פִּרסומו בנסיבות כה כאוּבות.

ב-11 במאי 1772, לאחר מסעו הראשון של קוּק, הטילה עוגן ב"מִפרץ האיים" הספינה *מַסְקָארֶן*, ספינתו של הרב-חובל הצָרְפָתִי מַארְיוֹן, יחד עם *קַאסְטְרִי* שבפיקודו של הרב-חובל קְרוֹזֶה. הנְיוּ-זִילַנְדִים הצבועים קיבלו את פני האורחים בסבר-פנים יפות. הם אף העמידו פני ביישנים, ורק לאחר תשוּרות, שירותים

לא פעם ולא פעמיים יישרו מאלרדי ווילסון את גלגל ההגה

טובים, הִתרועעות ממושכת ומֶחֱוות-ידידות יומיומיות, הצליחו לשכנעם לעלות על הסיפון.

מנהיגם, טָאקוּרִי הנבון, היה, לדברי החוקר דוּמוֹן-ד'אוּרְוִויל, בן שבט וַנְגָארוּאָה, והיה שְאֵר-בשרו של היליד שנחטף במִרמה בידי סוּרְוִויל שנתיים קודם לבואו של הרב-חובל מַארְיוֹן.

בארץ, שבה הכבוד מחייב את המָאוּרִי למחות כל עלבון בדם, לא יכול טָאקוּרִי לשכוח את הפגיעה בשִבטו, והמתין באורך-רוח לבואה של ספינה אֵירוֹפִּית כלשהי. הוא תיכנן את נִקמתו והוציאה אל הפועל בקור-רוח מַזְוִויע.

לאחר שהעמיד פנים כחושש מפני הצָרְפָתִים, טרח טָאקוּרִי לְאֱפוֹף אותם בשאננוּת מוליכת-שׁולל: הוא וחבריו נהגו לישון על סיפון האוניות. הם הביאו עִמם דגים מובחרים. בנותיהם ונשותיהם הִתלוו אליהם בביקוריהם. עד מהרה למדו להכיר את שמות הקצינים והזמינו אותם לבקר בכפריהם. מַארְיוֹן וקְרוֹזֶה, שהלכו שולל אחרי מֶחֱווֹת אלה, תָרוּ לאורכו ולרוחבו של החוף, שאוכלוּסייתו מנתה כארבעת-אלפים נפשות. הילדים היו מקדמים את פניהם מפורקים מנִשקם, מבקשים לְהָפִיח בהם אמון מוחלט.

בהטילו עוגן ב"מִפרץ האיים" היה בכוונתו של הרב-חובל מַארְיוֹן להחליף את מערכת-התְרָנִים של קַאסְטְרִי, שניזוקה קשות בסערות האחרונות. הוא סייר אֶפוא בפנים-הארץ, וב-23 במַאי גילה יער של ארזים נהדרים, כשלושה קילומטרים מן החוף, לא הרחק ממִפרץ קטן, המצוּי במרחק קילומטר וחצי מאוניותיהם.

מחנה הוקם שם, ושני-שלישים מצְוותי האוניות, מצוידים בגרזינים ובכלי-עבודה אחרים, עסקו בכריתת עצים ובתיקון הדרכים המוליכות למִפרץ. פרט לכך נבחרו עוד שתי נקודות, אחת באי הקטן מוֹטוּ-אָרוֹ שבלב הנמל, לשם הובאו החולים מקֶרֶב אנשי-המשלחת, הנַפָּחים ויצרני החביות, והאחרת, באי הגדול על שְׂפת האוֹקְיָינוֹס, מרחק שני קילומטרים וחצי מן האוניות; נקודה זו היתה קשורה למחנה הנַגָרים. בכל אחת מנקודות אלה סייעו ילידים חסונים ומסבירי-פנים למלחים בעבודות השונות.

אף-על-פי-כן, עד לעֵת ההיא נקט הרב-חובל מַארְיוֹן אי-אלה אמצעי-ביטחון. הילידים לא הורשו מעולם לעלות לסיפון חמושים, והסירות שיצאו אל החוף היו חמושות היטב. אך מַארְיוֹן ואף החשדנים שבקציניו הוּכּוּ בסַנְוֵורים עקב הִתנהגותם של הילידים, עד שהמפקד הורה להסיר את החימוש מעל הסירות. לשווא ניסה הרב-חובל קְרוֹזֶה לעכב את ביצוע ההוראה.

אז עוד גברו ביתר-שְׂאֵת מֶחֱוות החיבה וגילויי הנאמנות מצד הַנְיוּ-זִילַנְדִים. מנהיגיהם וקציני האוניות היו לידידים בלב ובנפש. פעמים רבות הביא טָאקוּרִי את בנו אל הספינה והשאירו לישון שם באחד התאים. ב-8 ביוּני, במהלך ביקור חגיגי בחוף, הוכרז מַארְיוֹן כ"מנהיגה הראשי" של כל הארץ, וארבע נוצות לבנות קישטו את שְׂערו לאות כבוד ויקר.

כך נקפו שלושים ושלושה ימים מאז הגיעו הספינות ל"מפרץ האיים". מלאכת בניית התְרָנִים התקדמה; מְכלי המים מולאו במעיין המים המתוקים במוֹטוּ-אָרוֹ. הרב-חובל קְרוֹזֶה ניצח אישית על מחנה הנַגָרִים, ונראה היה שהמִבצע יושלם על הצד הטוב ביותר.

ב-12 ביוני, בשעה שתיים, צוידה סירתו של הרב-חובל לצורך הפלגת-דַיִג מתוכננת לפני כפרו של טָאקוּרִי. מַארְיוֹן ירד בסירה יחד עם שני הקצינים הצעירים ווֹדְרִיקוּר ולֶהוּ, אזרח אחד, קצין החימוש ותְרֵיסר מלחים. טָאקוּרִי וחמישה ראשי-שבטים אחרים הִתלוו אליהם. לא היתה כל אתראה מוקדמת לפוּרענוּת הנוראה שציפתה לשישה-עשׂר אֵירוֹפִּים מתוך שבעה-עשׂר.

הסירה התנתקה מדופן האונייה, החליקה היישר אל החוף, ועד מהרה יצאה מִטווח ראייתן של שתי האוניות.

עם ערב לא שב הרב-חובל מַארְיוֹן לישון על הסיפון. איש לא היה מודאג מהֶעְדרו. הכול הניחו כי ביקש לבקר במחנה-העבודה ולן שם.

למחרת בחמש יצאה סירה *מַקַאסְטְרִי* והפליגה כהרגלה למלא את מְכליה במים מתוקים מהאי מוֹטוּ-אָרוֹ. היא שבה אל האונייה בלא כל פגע.

בתשע בערב הבחין המלח התורן על סיפון *מַסְקָארֶן* באדם השוחה באפיסת-כוחות בלב-ים לעבר האוניות. סירה הוּחשה לעברו ואספה אותו אל הסיפון.

היה זה טֶרֶנֶר, אחד מאנשי צוות סירתו של הרב-חובל מַארְיוֹן. הוא היה פצוע בצִדו משתי דקירות רוֹמַח, והוא שב יחידי מבין שבעה-עשׂר בני-האדם שיצאו אֶמֶש מן האונייה.

הוא נחקר וחיש מהר נודעו כל פרטיה של דְרָמַת הזְוועות.

סירתו של מַארְיוֹן ביש-המזל קרבה אל הכפר בשבע בבוקר. הפראים חשו בשִׂמחה לקראת מבקריהם. הם נשׂאו על כתפיהם את הקצינים ואת המלחים, שלא חפצו להירטב בעת הנחיתה על החוף. אחר-כך נפרדו הצָרְפָתִים אלה מאלה.

מיד הסתערו עליהם הפראים, עשׂרה כנגד אחד, חמושים באלוֹת ובִרְמָחים, וטבחו בהם. רק המלח טֶרֶנֶר, שנדקר פעמיים, הצליח להימלט מאויביו ולהסתתר בתוך סבך שׂיחים. משם היה עֵד למראות מעוררי-חַלְחָלה. הפראים הסירו מעל המתים את בגדיהם, שיסעו את בטניהם וביתרו אותם לגזרים...

אחר-כך, בלא שירגישו בו, הצליח טֶרֶנֶר להטיל עצמו הַיָמָה והוא נִמשה, גוֹוֵעַ-למחצה, על-ידי הסירה שנִשלחה *מִמַסְקָארֶן*.

אירוע זה היכה בתדהמה את שני צְוותי האוניות. זעקת נקמה בקעה מגרון כולם אך טרם שינקמו את נִקמת המתים, צריך היה להציל את החיים. היו שלוש נקודות על החוף, מוקפות באלפי פראים צמאי-דם ואוכלי בשׂר-אדם, שתַאֲבוּנם רק גבר.

בהֶעְדרו של הרב-חובל קְרוֹזֶה, שעשׂה את הלילה במחנה הנַגָרים, נקט דוּקְלֶמֶר, הקצין הראשון, אמצעי-חירום. הוא שיגר סירה *מִמַסְקָארֶן*, ועליה קצין ויחידת חיילים. בראש ובראשונה אמוּר היה הקצין להחיש עזרה לנַגָרים. הוא יצא, שט לאורך החוף, הבחין בסירתו של הרב-חובל מַארְיוֹן מוּטלת על החוף ונחת.

הרב-חובל קְרוֹזֶה, שכאמוּר נעדר מהאונייה, לא ידע דבר בנוגע לטֶבַח. כשהבחין בשעה שתיים ביחידת החיילים המופיעה, חש לעברה וכל האמת נודעה לו. מיד אסר לספר זאת לאנשיו, מחשש שהפחד יגבר עליהם.

הפראים, שהתקבצו קבוצות-קבוצות, תפסו את כל הגבעות הנישׂאות. הרב-חובל הורה לקחת את כלי-העבודה העיקריים ולטמון את היתר באדמה; אחר-כך העלה באֵש את סככות העבודה ונסוג עם שישים מאנשיו.

ילידי המקום דלקו אחריו, צועקים: "טָאקוּרִי מָתֶה מַארְיוֹן!"* הם קיוו כי המלחים ייתָקפו אימה משיוָודע להם דבר מותם של קציניהם. המלחים הזועמים רצו להסתער על בְּנֵי-הַבְּלִיַּעַל ורק בקושי רב בלם אותם הרב-חובל קְרוּזֶה. כך גמאו שלושה קילומטרים. היחידה הגיעה לחוף-הים וירדה לסירות יחד עם אנשי הנקודה השנייה. כל אותה עֵת ישבו על החוף ללא תנועה כאלף פראים. אולם משהתרחקו הסירות ללב המים, החלו אבנים מתעופפות. ארבעה מלחים, צַלָּפים מעוּלים, מיהרו לירות ולעיניהם הנדהמות של הפראים, שלא הכירו את עוצמתו של הנשק החם, הרגו את מנהיגיהם, בזה אחר זה.

הרב-חובל קְרוּזֶה שב *למַסְקָארֶן* ומיהר לשגר סירה לאי מוֹטוּ-אָרוֹ. יחידה של חיילים נחתה באי כדי לעשות בו את הלילה, והחולים הוחזרו לאוניות.

למחרת באה עוד יחידה לחזק את העֶמדה. צריך היה לטהר את האי מן הפראים ששרצו בו בכל מקום ולהמשיך במילוי מְכלי המים. הכפר מוֹטוּ-אָרוֹ מנה שלוש-מאות נפש. הצָּרְפָתִים תקפוהו. שישה מנהיגים נהרגו באש הרובים והשאר חוסלו בכידונים; אֵש שולחה בכפר. אך *הַקַּאסְטְרִי* לא היתה מסוגלת להפליג בלא מערכת תְּרָנִים, וקְרוּזֶה, שנאלץ לוותר על העצים מיער הארזים, הוכרח להרכיב תְּרָנִים מסוגי עץ שונים. מלאכת ההצטיידות במים נמשכה.

כך חלף חודש. הפראים ערכו כמה ניסיונות לשוב ולכבוש את האי מוֹטוּ-אָרוֹ, אך ללא הצלחה. כשהיו דוּגיותיהם חולפות על-יד הספינות, היו מרסקים אותן בפגזי תותחים.

לבסוף הוּשלמו העבודות. נותר רק לבדוק מי משישה-עשׂר הקורבנות נותר בחיים, ולנקום את נִקמת האחרים. סירה ועליה יחידה מתוגברת של קצינים וחיילים יצאה אל הכפר של טָאקוּרִי. כשקרבה, מיהר המנהיג הבוגדני ומוּג-הלב לנוּס, עוטֶה על כתפיו את מעילו של הרב-חובל מַארְיוֹן. החיילים ערכו חיפושים מדוקדקים בבקתות הכפר. בבִקתת המנהיג נמצאה גולגולתו של אדם שבושלה לא מכבר. עדיין ניכרו בה טביעות השיניים של אוכלי-אדם. ירך של אדם היתה משופדת על קיסם עץ גדול. חולצה, שצווארונה מגואל בדם, זוהתה כחולצתו של מַארְיוֹן. כך נמצאו בגדיו ואקדחיו של ווֹדְרִיקוּר הצעיר, כלי-הנשק שהיו בסירה ובלוֹאֵי בגדים. במרחק-מה משם, בכפר אחר, נמצאו קְרָבֵי-אדם מנוּקים ומבושלים.

ראיות חותכות אלה לרצח ולאכילה של בשׂר-אדם נאספו, ושׂרידי האדם הובלו אחר כבוד למנוחת עולמים; אחרי-כן שולחה אֵש בכפר של טָאקוּרִי ובכפרו של פִּיקִי-אוֹרֶה, שותפו לדבר עֲבֵירה. ב-14 ביולי 1772 עזבו שתי הספינות את האזורים מוּכּי-הזוועוֹת הללו.

זהו סיפורה של הפוּרענוּת, שזיכרונה חייב להיות חרוט בלב כל נוסע שכף-רגלו דורכת על חופי נְיוּ-זִילַנְד. רשלן הוא הרב-חובל שאינו מפיק לקח מן האסונות הללו. הנְיוּ-זִילַנְדִים היו תמיד בוגדניים ואוכלי-אדם. הרב-חובל קוּק נוכח בזאת בתורו במהלך מסעו השני בשנת 1773.

אכן, סירה של אחת הספינות, *אַוֶונְטוּר*, בפיקודו של הרב-חובל פֶּרְנוֹ, יצאה לעֵבר החוף ב-17 בדֶצֶמְבֶּר כדי לאסוף עשׂבי-בר, ולא שבה עוד. היו בה קצין

---

* טָאקוּרִי הרג את מַארְיוֹן.

ותשעה אנשי-צוות. הרב-חובל פֶּרְנוֹ, שנִתקף דאגה, שיגר את רב-סרן בֶּרְנֵיי לחפש אחריה. בהגיעו לאתר הנחיתה מצא בֶּרְנֵיי, לדבריו, "תמונה של טֶבַח ושל אכזריות, אשר פַּלָּצוּת תאחז בכל מי שינסה לתארה: ראשיהם, קְרָביהם, רֵיאותיהם של אחדים מאנשינו היו מוטלים מפוזרים על-גבי החול, ולא הרחק משם היו כלבים אחדים טורפים שרידים מעֵין אלה."

כדי לחתום את הרשימה העקובה מדם, יש להוסיף את האונייה *בְּרַאדֶרְס*, אשר נְיוּ-זִילַנְדִים תקפו אותה ב-1815, ואת כל צְוותה של *בּוֹיְד* וקַבַּרְנִיטה תוֹמְפְּסוֹן, שנִטבחו בשנת 1820. לבסוף, ב-1 במַארְס 1829, בוַולְקִיטָאָה, בָּזַז המנהיג אֶנַרָארוֹ את הדוּ-תְרָנִית *הָאוּז*, מסִידְנִי; עֵדֶר אוכלי-האדם טָבַח כמה מן המלחים, בישל את הגופות וטרף אותן.

כזו היתה נְיוּ-זִילַנְד, שלעֶברה היתה *מֶקְוָוֹרִי* עושׂה את דרכה, ועליה צוות מלחים מטופש ורב-חובל שיכור.

• 4 •
שוּנִיוֹת החוף

בינתיים הלכה ההפלגה המייגעת והתמשכה. ב-2 בפֶבְּרוּאָר, שישה ימים לאחר צאתה, טרם נמצאה מֶקְוּוֹרִי בטווח-ראייה מחופי אוֹקְלֶנְד. אמנם כל אותה עֵת נשבה רוח נוחה מכיוון דרום-מערב, אך הזרמים הימיים השפיעו בכיוון ההפוך, והדוּ-תְרָנִית כמעט לא זעה. הים הזועף והסוער ייגע את הספינה. בקשיים רבים היתה מתרוממת מתוך התהומות שבין הגלים. הסמוכות הרופפות הניחו לתְרָנִים להיטלטל בחוזקה עם כל תנודה לימין או לשמאל.

למרבה המזל היה הָאלִי אדם שלא אצה לו דרכו, ועל כן לא הניף את כל מִפרשׂיו, שאִלְמָלֵא כן היתה כל מערכת התְרָנִים קורסת בהכרח. ג'וֹן מַנְגְלְס קיווה אפוא שכלי-השַיִט המזופת הזה יצליח להגיע לנמל מבטחים בלא תקלה, אך הוא הצטער צער רב לראות באֵילו תנאים גרועים שוכנים חבריו.

ליידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט לא התלוננו למרות שגשם בלתי-פוסק כפה עליהן שהייה בתוך בית-הסיפון. אך המחסור באוויר וטלטלות האונייה הֵעיקו עליהן ביותר. לכן נאלצו הנשים לעלות על הסיפון, לעִתים קרובות חרף מזג-האוויר הסַגְרירי, עד אשר משבי-רוח קשים היו מאלצים אותן לרדת ולמצוא מחסה. אז היו שבות אל תוך החלל צר-המידות, שהיה מתאים יותר לאחסנת סחורות מאשר למגורי נוסעים, קל וחומר נוסעות.

לפיכך ביקשוּ חבריהן לבדֵר את רוחן. פָּגָנֶל ניסה להרוג את הזמן בסיפור מעשיות, אך הדבר לא עלה בידו, שכֵּן הנוסעים תעו במחשבותיהם על דרך השיבה הביתה ושקעו ברִפיון-רוח. הגֵיאוֹגְרָף, שהַרְצאותיו על הפַּמְפַּס ועל אוֹסְטְרַלְיָה זכו לקשב רב קודם-לכן, לא הצליח עתה לרתֵק את ידידיו בהגיגיו ובסקירותיו על נְיוּ-זִילַנְד, ודבריו הותירו את כולם אדישים ומשועממים. יתֵרה מזאת, עתה הפליגו לארץ חדשה, שנודעה לשִמצה בפּוּרענוּיוֹתיה, בלא כל התלהבות, בלא אמונה ושלא מרצון, כי אם מכּוֹרח הנסיבות. מכל נוסעי המֶקְוּוֹרִי היה גְלֶנֶרְבַאן הראוי ביותר לרחמים. רק לעִתים נדירות נראה בבית-הסיפון. הוא התקשה להישָאר במקום אחד. אופיו הפעלתן, המשולהב כל-כך, התקשה להסתגל לכליאה בין ארבעה קירות. ביום ואף בלילה היה מצוי תדיר על הסיפון, בלא שייתן דעתו למבולי הגשם ולמִשברי הגלים השוטפים את הסיפון. לעִתים נשען על המעקה ולעִתים שוטט בעצבנות קדחתנית. ללא-הֶרֶף היה בוחן את מרחבי הים. בעת התְבהרויות הקצרות היתה מִשקפתו סוקרת בשקיקה את האופק. דומה היה שהוא חוקר את צְפוּנות הגלים האילמים. אילו היה הדבר ביכולתו, היה מְסַסֵעַ בתנועת-יד אחת את הערפל המְצַעֵף את האופק, את האֵדים הצבורים. הוא התקשה לקבל את הדין, וארֶשֶת-פניו הביעה כאב חריף. היה זה גבר נמרץ, מלא חִיות, שמעשיו צלחו בידיו עד כה, ולפתע פתאום אבדו לו עוצמתו ואושרו.

ג'וֹן מַנְגְלְס לא נָטַשׁוֹ אף לרגע ויחד עִמו נשׂא בתְלָאוֹת מזג-האוויר. כל אֵימת שנִתהווה מִפלש בערפל, היה גְלֶנֶרְבַאן לוטש עיניו אל האופק ביתר דְבֵקוּת. ג'וֹן מַנְגְלְס קרב אליו ושאלוֹ:

"כְּבוֹד הלוֹרד מחפשׂ יבשה?"

גְלֶנֶרְבַאן הניד בראשו לשלילה.

"ובכל זאת," המשיך הרב-חובל הצעיר, "בוודאי כבר קצרה רוחך לעזוב את הדוּ-תְרָנִית הזאת. כבר לפני שלושים ושש שעות היינו אמוּרים להבחין באורותיה של אוֹקְלֶנְד."

גְלֶנֶרְבַאן התמיד בשתיקתו. הוא המשיך לצְפּוֹת ובמשך דקה ארוכה נותרה משקפתו נעוצה באופק, בכיוון הרוח.

"האדמה אינה בכיוון זה," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס. "כבודו צריך לכוון את המִשקפת ימינה."

"וכי מדוע, ג'וֹן?" שאל גְלֶנֶרְבַאן. "הרי לא אדמה אני מחפשׂ!"

"מה אתה מחפשׂ, מִילוֹרד?"

"אני תָר אחר ספינתי! *דַנְקֶן* שלי!" השיב גְלֶנֶרְבַאן בזעף. "היא חייבת להימצא באזור זה, חורשת את הימים הללו, עוסקת במקצוע הבזוי של שודדי-הים! היא פה, אני אומר לך, בנתיב האוניות שבין אוֹסְטְרַלְיָה לנְיוּ-זִילַנְד! מקננת בי תחושה עמוקה שניתָקל בה!"

"ישמרנו האל מהיתָקלות שכזו, מִילוֹרד!"

"וכי מדוע, ג'וֹן?"

"כבודו שוכח את מצבנו! מה נעשה אנו, על דוּ-תְרָנִית זו, אם תדלוק אחרינו *דַנְקֶן*? אפילו לנוס לא נוכל!"

"לנוּס, ג'וֹן?"

"כן, מִילוֹרד! לשווא ננסה לברוח! אנו ניתָפס ונהיה נתונים לשבט-ידם של אותם בְּנֵי-בְלִיַעַל, ובֶּן ג'וֹיְס כבר הוכיח שאין הוא נרתע מכל פשע. חיינו לא יהיו שווים הרבה בעיניו! אנו נגן על עצמנו עד מוות! בוודאי! אבל מה אחר-כך? חשבת על ליידי גְלֶנֶרְבַאן, מִילוֹרד, חשבת על מֶרִי גְרַאנְט?"

"נשים אוּמְלָלוֹת!" מילמל גְלֶנֶרְבַאן. "ג'וֹן, לִבִּי שבור בקִרבִּי, ולעִתים אני חש שהייאוש משתלט עלי כליל. אז נדמה לי כי אסונות חדשים אורבים לנו וכי השמים פועלים עתה כנגדנו! אני יָרֵא!"

"אתה, מִילוֹרד?"

"לא לעצמי אני יָרֵא, ג'וֹן, אלא לאהוּבֵי-לִבִּי, למען אלה שגם אתה אוהב!"

"אל דאגה, מִילוֹרד," ענה הרב-חובל הצעיר. "אין עדיין כל צורך לחשוש! *מֶקְוֶוֹרִי* שטה בעצַלְתַיִם, אך בכל זאת היא שטה. וִיל הָאלִי הוא יצור מטומטם, אך אני נמצא בהישג-יד, ואם ההתקרבות אל החוף תירָאה לי מסוכנת, אשוב ואשיט את האונייה ללב-ים. לפיכך, מבחינה זו לא צפויה כמעט כל סכנה. ואולם, באשר למִפגש פנים-אל-פנים עם *דַנְקֶן*, ישמרנו האל מפניה, ואם כבודו תָר אחרי הספינה, מוטב שיהיה הדבר כדי להימָנע ממִפגש עִמה, כדי לנוּס מפניה!"

הצדק היה עם ג'וֹן מַנְגְלְס. עימות בלב-ים עם *דַנְקֶן* עלול היה להיות הרֵה-אסון ל*מֶקְוֶוֹרִי*. ואמנם היה חשש כבד שעימות כזה אפשרי בימים הצרים האלה,

ששודדי-הים שולטים בהם ללא-מְצָרים. אך אותו יום לא נתגלתה לעיניהם *דַנְקֶן*, והלילה השישי מאז צאת הספינה ממִפרץ טוּפוֹלְד, ירד בלא שיתממשו חששותיו של ג'וֹן מַנְגְלְס.

אך הלילה עתיד היה להיות נורא. עלטה מוחלטת ירדה לפתע כבר בשבע בערב. השמים בישרו רעות. חוש הימאי של וִיל הָאלִי גבר על קֵהוּת-החושים שמַשְרָה השִכּרוּת, והוא יצא מתָאוֹ, שיפשף את עיניו וטילטל את ראשו האדמוני. אחר שאף אוויר כאילו גמע כוס מים גדולה כדי להתאושש ובחן את מערכת התְרָנים. הרוח התחזקה, ובהתהפכה בתשעים מעלות מערבה נשאה את הספינה במלוא התנופה לעבר חופי נְיוּ-זִילַנְד.

וִיל הָאלִי הזעיק את אנשיו במטח קללות, הורה לחזק את המִפרשים העֶלְעִיליים ולהניף מִפרשֵי לילה. ג'וֹן מַנְגְלְס בירך על צעדיו אלה בדומייה. זה מכבר נואש מקשירת שיחה עם הסַפָּן גס-הרוח. הוא וגְלֶנֶרְבַאן לא מָשוּ עוד מן הסיפון. כעבור שעתיים קמה רוח חזקה. הָאלִי הורה לקפל את סרח מפרש התורֶן הראשי. פעולה זו היתה קשה אף לחמישה אנשים, אך *מֶקְווֹרִי* היתה מצוידת במוט אֲנָכִי כפול, לפי השיטה האַמֶרִיקָנִית, ולפי שיטה זו די בכיפוף המוט העליון כדי לצמצם את המִפרש העילי למידתו המִזערית.

כך חלפו שעתיים. הים געש יותר ויותר. תחתיתה של *מֶקְווֹרִי* ספגה חבטות שכאלה, עד שנדמה היה כי שִדְרִיתה מתחַכֶּכת בסלעים. מובן מאליו שלא היה זה כך, אלא שהשִלדה הכבדה התקשתה להתרומם מעל לגלים, ולכן היו הגלים מציפים אותה בזִרמֵי מים אדירים. אחד הנַחְשולים הללו סחף עִמו את סירת-ההצלה, שהיתה תלויה על קְרָסים על צִדה השְמאלי של הספינה.

ג'וֹן מַנְגְלְס חש דאגה עמוקה. כל כלי-שַיִט אחר היה מתגבר בנקל על הגלים, אשר ככלות הכול לא היו נוראים. אך עם ספינה כה כבדה היה חשש שיצללו היישר למצולות-ים, שכֵּן הסיפון היה הולך ומתמלא מים עם כל גלישה אל שקע הגלים, והמים, שלא מצאו דרך ניקוז מהירה החוצה, איימו להטביע את הספינה. כדי לעמוד בפֶּרֶץ רצוי היה לנפץ את מעקֵה העץ העליון בגרזינים כדי להקל על יציאת המים. אך וִיל הָאלִי סירב לנקוט צעד זה.

יתר-על-כן, סכנה גדולה עוד יותר איימה על *מֶקְווֹרִי*, ובלי ספק כבר היה מאוחר לנסות ולקדם את פניה.

סמוך לשעה אחת-עשרה ושלושים שמעו ג'וֹן מַנְגְלְס וּוִילְסוֹן, שניצבו על הסיפון בצד הרוח, רעש מוזר. חושיהם, חושים של יורדי-ים, התעוררו. ג'וֹן לָפַת את ידו של המלח.

"הִשתברות גלים על החוף!" אמר לו.

"נכון," השיב וִילְסוֹן, "שאון הגלים המִשתברים על השִרְטונות."

"במרחק של לא יותר משמונה מילים מכאן!"

"לכל היותר! היבשה נמצאת כאן!"

ג'וֹן מַנְגְלְס רָכַן מעל למעקֵה האונייה, צפה בגלים האפלוליים והצטעק: "הָאֳנָךְ! וִילְסוֹן! את הָאֲנָךְ!"

ה"מַסְטֶר", שעמד בחרטום, לא היה מוּדע מן הסתם למיקומה של הספינה. וִילְסוֹן משך בכבל הָאֲנָךְ המגולגל בגוּמְחָתו וזינק על מוטות הכבלים של התורֶן

הקדמי. הוא השליך את העופרת; הכבל החליק בין אצבעותיו; בקשר השלישי נעצרה המִשקולת.

"שלוש אמות-ים!" זעק וִילְסון.

"רב-חובל," קרא ג'ון ורץ לעבר וִיל הָאלִי, "אנו מצויים ממש מעל לשוּנִיוֹת."

האִם ראה את הָאלִי מושך בכתפיו, או לא? אין זה משנה. הוא הסתער לעֵבר גלגל ההגה, והניח עליו את מוט ההגה, שעה שוִוילְסון, מצִּדו, השליך מידו את האֲנָך ומשך בכַנפות המִפרשׂ הראשי כדי להפנות את הספינה לעבר הרוח. המלח האוחז בהגה נהדף הצִּדה בכל עוז, בלא שיבין מה פשר המתקפה הפתאומית עליו.

"עם הרוח! שַחְרֵר! שחרר!" צעק הרב-חובל ותימרן כך שהספינה תתרומם מעל שוּנִיוֹת הסלעים.

במשך כמחצית הדקה חלף צִדה הימני של האונייה קרוב-קרוב לסלעים, וחֶרֶף עלטת הלילה הבחין ג'ון מַנְגֶלְס בפס גלים נוהם, מלבין, במרחק ארבע אמות-מים מן האונייה.

ממש באותו רגע עמד וִיל הָאלִי על חומרת הסכנה ואיבד כליל את עֶשְתונותיו. מלחיו, שלא התפַּכְּחו כליל משִכרונם, התקשו להבין את פקודותיו. לבד מזאת, דבריו חסרי-הפֶשֶר והוראותיו הסותרות הוכיחו כי שיכור אֱוויל זה לא ניחן במידה של קור-רוח. הוא הופתע מקִרבת היבשה; הוא סבר כי היא מרוחקת שלושים או ארבעים מילים בכיוון הרוח, ובעצם הפרידו רק שמונה מילים בינה לבין הספינה. הזרמים הסיטוהו מנתיבו הרגיל וחדל-אישים זה עמד חסר-אונים מול מצב לא שִגרתי.

פעולתו המהירה של ג'ון מַנְגֶלְס הרחיקה את מַקְווֹרִי מן השוּנִיוֹת. אך מַנְגֶלְס לא ידע היכן הוא נמצא; אולי מוּקף הוא בחגורה של סלעים. הרוח נשבה במלוא עוּזה מזרחה, ועם כל טלטלה עלולה היתה האונייה לעלות על שִׂרְטון.

ואכן, עד מהרה נשמע שאון הִשתברוּת הגלים ההולך ומתחזק מימין לספינה, שוב צריך היה לפנות לעֵבר הרוח. ג'ון היטה את ההגה בכל כוחותיו. המִשבּרים הלכו והִתרבו מתחת לקנה חרטומה של הדוּ-תְּרָנִית, וכדי לשוב ללב-ים צריך היה לפנות נגד הרוח. היַצליח תִּמרון זה באונייה כל-כך לא יציבה שכּהּ מעט ממִפרשׂיה פרושים? הדבר היה מוטל בספק, אך היה הכרח לנסות.

"כל ההגה למטה!" זעק ג'ון מַנְגֶלְס לעֵבר וִילְסון.

מַקְווֹרִי החלה מתקרבת לקו השוּנִיוֹת הבא. עד מהרה גָעַש הים בקצף חבטות הגלים בסלעים השקועים מתחת לפני המים.

היה זה רגע של חרדה שקשה לתארו. הקצף שיווה לגלים זוהר, כאילו הוּארו המים לפתע בכוחה של איזו תופעה זַרְחָנִית. הים ייבב כמו ניחן בקולן של שוּנִיוֹת הסלעים הקדמוניות, שרוח המִיתולוֹגְיָה הפָּגָאנִית הֵפיחה בהן חיים. וִילְסון ומַאלְרָדִי, רכונים על גלגל ההגה, היטו עליו את מלוא כובד משקלם. אך הנה נגע ההגה עצמו בקרקעית.

לפתע אירעה התנגשות. מַקְווֹרִי פגעה בסלע. כבליו התחתונים של התוֹרֶן הקִדמי נקרעו, ושיווּי-משקלו של התורֶן התערער. האם תושלם הפְּנִייה בלא כל נזק נוסף?

לא ולא. לפתע השתררה רגיעה, והאונייה שבה לעֵבר הרוח. סיבוב האונייה

על צירה חדל כליל. גל גבוה לכד את האונייה מלמטה, הזניק אותה קדימה על-גבי השוּניות, והיא צנחה עליהן בחבטה עזה עד מאוד. התוֹרן הראשי קרס על חבליו וּמִפרשׂיו. הדוּ-תְּרָנִית התנועעה עוד שתי תנועות קדימה ואז התייצבה בלא-נוע, נוטה לימין בזווית של שלושים מעלות.

זגוּגיות כובע הָאֲרוּבָּה הִתנפצו לרסיסים. הנוסעים חשו כולם החוצה. אך הגלים שטפו את האונייה מן החרטום עד לַיַּרְכָתַיִם, והָעֲמִידה על הסיפון היתה כרוכה בסכנה. ביודעו כי האונייה לכודה בשֶׂרטון-החול, הפציר בהם ג'וֹן מַנְגְלְס לשוב לבית-הסיפון.

"מה קרה, ג'וֹן?" שאל גְלֶנֶרְבַאן בקור-רוח.

"האמת, מִילוֹרד," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "היא שלא נרד למצולות. אך הגלים עלולים להרוס את האונייה, וזו כבר שאלה אחרת. מכל מקום, יש לנו פנאי לשקול את המצב."

"עכשיו חצות?"

"כן, מִילוֹרד, ויש להמתין לאור יום."

"כלום אי-אפשר להוריד סירה למים?"

"בים גועש ובחשֵׁיכה כזאת, הדבר בלתי-אפשרי! ומלבד זאת, באיזו נקודה לעלות על החוף?"

"שיהיה כך, ג'וֹן, נחכה כאן עד הבוקר."

ובינתיים החל וִיל הָאלִי מתרוצץ כאחוז שיגעון על סיפון ספינתו. מלחיו, שהִתְעַשְׁתוּ מתַדְהֵמתם, שברו חבית יֵין-שׂרף והחלו שותים. ג'וֹן צפה כי שִׁכרוּתם תובילם עד מהרה להתנהגות נוראה. לא היה אפשר לסמוך על הרב-חובל שיטיל עליהם את מרוּתו. האוּמְלָל הזה ישב, תולש את שׂערותיו ופוכר אצבעותיו. הוא חשב אך ורק על מִטענו שלא היה מבוטח.

"אני אבוד! אני מחוסל!" הצטעק ורץ מקצה אחד של הסיפון למִשנהו.

ג'וֹן מַנְגְלְס כלל לא השתתף בצערו. הוא חימֵש את עמיתיו, והכול עמדו נכונים להדוף מעליהם את המלחים שסָבאו בְּרֶנְדִי אגב השמעת נְאָצוֹת איומות.

"הראשון מן הנִבזים האלה שמתקרב אל בית-הסיפון," אמר הרב-סרן בשלווה, "אני מחסל אותו כמו כלב."

לאחר כמה ניסיונות ביזה, משנוכחו כי הנוסעים נחושים בדעתם להתגונן, נעלמו המלחים מן העין.

ג'וֹן מַנְגְלְס שוב לא נתן דעתו על השיכורים הללו והמתין בקוצר-רוח לאור יום.

אותה עֵת עמדה האונייה במקומה, ללא כל תנועה. הים שָׁקַט בהדרגה. הרוח שָׁכְכה. לפיכך יכול השלד להחזיק מעמד עוד כמה שעות. עם זריחת השמש יבחן ג'וֹן את היבשה. אם ימצא אתר כלשהו נוח לנחיתה, תוכל הסירה הקטנה, היחידה שנותרה על הסיפון, לשַׁמֵּשׁ להעברת הצוות והנוסעים. נחוצות לשם כך שלוש נסיעות הלוך וחזור, שכֵּן היה בסירה מקום לארבעה אנשים בלבד. אשר לסירת-ההצלה, היא נסחפה הימה עם אחד הגלים.

בעודו מהרהר בסכנות השונות נשען ג'וֹן מַנְגְלְס על המעקה והאזין לשאון הִשתברוּת הגלים. הוא ניסה לבקוע במבטו את העלטה הכבדה. הוא תהה על

הגלים שטפו את האונייה מן החרטום עד לירכתיים

המרחק המפריד ביניהם לבין אותה יבשת נכספת ומטילת-מורא בעת ובעונה אחת. את שאון הִשתברות הגלים על השוּנִיוֹת אפשר לעִתים לשמוע ממרחקים של מילים אחדים מן החוף. התוכל הסירה הזעירה לעשות מרחק זה בבִטחה?

בעוד ג'וֹן שקוע בהִרהוּרים, מייחל בנפשו למעט אור ברקיע האפל, נחו על יְצוּעיהן הנוסעות, ששאבו עידוד-מה מדבריו. חוסר-התנועה של הדוּ-תְרָנִית איפשר להן כמה שעות של מַרְגוֹע. גְלֶנֶרְבַאן, ג'וֹן ועמיתיהם, שלא שמעו עוד את צעקות אנשי-הצוות השיכורים, חטפו אף הם תנומה קלה, כך שבשעה אחת אחר-חצות שׂררה דממה עמוקה על סיפונה של הדוּ-תְרָנִית, שאף היא נתנַמְנְמה על עריסת החול שלה.

בארבע לפנות-בוקר בקֵירוב נתגלו נְגוֹהוֹת ראשונים בפַאֲתֵי מזרח. אורות השחר הקלוּשים גיוונו מעט את העננים. ג'וֹן שב ועלה על הסיפון. מסך של ערפילים כיסה את האופק. כמה קווי-מִתאר מטושטשים נצטיירו באֵדֵי הבוקר, אך בגובה רב. הים עדיין רגש קלות וגליו הרחוקים נבלעו בתוך עננים דחוסים וחסרי-נוע.

ג'וֹן המתין. בעצַלְתַיִם הלך האור והתחזק, והאופק התנקד בגוונים אדומים. אט-אט עלה המסך על תפאוֹרת הרֶקַע הענקית. שוּנִיוֹת שחורות ביצבצו מתוך המים. אחר-כך הצטייר קו על רצועת הקצף, נקודה זוהרת ניצתה כמִגדלוֹר בפסגתו של צוּק, אור חוזר מגַלְגַל השמש העולה, שטרם נִגלה. האדמה היתה לפניהם, במרחק פחות מתשעה מילים.

"אדמה!" צעק ג'וֹן מַנְגְלְס.

חבריו שניעורו לקול זעקתו זינקו לעבר הסיפון וצפו בדוּמייה בחוף שהיה הולך ומסתמן באופק; ספק מסביר-פנים, ספק הרֵה-אסון, אך, מכל מקום, חוף זה אמוּר היה להיות חוף המִבטחים היחיד שלהם.

"היכן וִיל הָאלִי?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"אינני יודע, מִילוֹרד," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס.

"ומלחיו?"

"נעלמו כמוהו."

"כולם בוודאי שיכורים כלוֹט," הוסיף מֶק-נַאבְּס.

"יש לחפש אותם!" הפטיר גְלֶנֶרְבַאן, "אי-אפשר להַפְקירם על הספינה."

מַאלְדָדִי וּוִילְסוֹן ירדו לעֵבר מגוּרי המלחים בקצה הסיפון הקִדמי, ואחרי דקותיים חזרו. המקום היה ריק מאדם. אחר-כך חיפשו בסיפון הבֵּינַיִים ואף לבטן האונייה ירדו, אך לא היה כל זכר לוִויל הָאלִי ולמַלָחיו.

"הייתכן?! אין איש?" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"האִם נפלו הימה?" שאל פַּגָנֶל.

"הכול אפשרי," השיב ג'וֹן, מודאג עד מאוד מהיעלמוּת זו.

אחר שם פְּעָמיו לעֵבר יַרְכְּתֵי האונייה:

"אל הסירה!" קרא.

וִילְסוֹן ומַאלְדָדִי הלכו בעִקבותיו כדי להוריד את הסירה לים, אך זו נעלמה.

• 5 •

מלחים לעֵת מְצוֹא

וִיל הָאלִי ואנשי-צְוותוֹ ניצלו את חשכת הלילה ואת שנת הנוסעים ונמלטו על סירתה היחידה של הדוּ-תְרָנִית. לא היה כל ספק בכך. רב-חובל זה, אשר מחובתו להישאר אחרון על אונייתו, נָטשה ראשון.

"המנוּוולים הללו נמלטו," קרא ג'וֹן מַנְגְלְס, "ובכן, מוטב כך, מִילוֹרד. בכך חסכו מאיתנו לא מעט מחזות מבישים."

"זו גם דעתי," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "יתֵרה מזאת, יש עדיין רב-חובל על האונייה, ג'וֹן, ומלחים אמיצים, גם אם לא מנוּסים, הלא הם עמיתיך. צַוֵּה ואנו נכונים לציית לפקודותיך."

הרב-סרן, פָּגָנֶל, רוֹבֶּרט, וִילסוֹן, מַאלְרָדִי ואף אוֹלְבִּינֶט הריעו לְמַשמע דבריו של גְלֶנֶרְבַאן; הם נערכו על הסיפון ועמדו נכונים לשירותו של ג'וֹן מַנְגְלְס.

"מה עלינו לעשות?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

הרב-חובל הצעיר הסיע מבטו אל הים, סקר את מערכת התרנים המשוּבשת של הספינה ואחרי דקות אחדות של הִרהוּרים, אמר:

"מִילוֹרד, יש לנו שתי דרכים להיחלץ מן המצב; ליישר את האונייה מעל השרטון ולהפליג שנית, או להגיע לחוף על גבי רַפְסודה, שלא נתקשה לבנותה."

"אם אפשר ליישר את האונייה, הבה ונעשה זאת," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "זהו המוצא הטוב ביותר, לא כן?"

"אמנם כן, כבודו, שהרי אם נגיע לחוף, מה יעלה בגורלנו בלא אמצעי-תחבורה?"

"הבה נשתדל להתרחק מן החוף," הוסיף פָּגָנֶל, "יש להישמר מנְיוּ-זִילַנְד."

"מה גם שנסחפנו מרחק רב," אמר ג'וֹן, "רשלנותו של הָאלִי הסיטה אותנו דרומה. הדבר ברור כשמש. בצהריים אקבע את מיקומנו. ואם, כפי שאני מניח, מצויים אנו מדרום לאוֹקְלֶנְד, אנסה לשוב ולהצפין עם מַקְוֹרִי תוך שיוט לאורך החוף."

"ומה בדבר הנזקים שנגרמו לאונייה?" שאלה לֵיידִי הֶלֶנָה.

"אינני סבור שהם חמורים, גברתי," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "אנסה להתקין בקִדמת האונייה תורֶן חלוּפִי במקום התורֶן הקִדמי שקרס, וכך נוכל לשוט, לאט אמנם, אך לכל מקום שנרצה. אם יסתבר לדַאֲבוננו שנוצר חור בתחתית או שאי-אפשר להשיבה אל הים, נצטרך להשלים עם המצב, לעלות על החוף ולנסות להגיע בדרך היבשה למסילת-הרכבת של אוֹקְלֶנְד."

"בואו ונבדוק את מצב האונייה," אמר הרב-סרן.

גְלֶנֶרְבַאן, ג'וֹן וּמַאלְרָדִי הרימו את הלוח הגדול וירדו לבטן האונייה. היו שם כמאתיים טונות של עורות מעוּבדים, שלא היו ארוזים היטב. אפשר היה להעתיקם ממקומם בלא קושי רב, בעזרת גלגלות מותקנות בקורת מִשען גדולה, הקבועה

היישר מעל הפתח. ג׳ון הורה מיד להשליך חלק מן הצרורות הימה כדי להפחית מִמִשקל האונייה.

אחרי שלוש שעות של עבודה מפֶרֶכֶת אפשר היה לבדוק את קרקעית האונייה. שני תפרים נקרעו משמאל, בדופן הספינה, בגובה פְּסִיס-הלִזְבֶּזֶת, ומכיוון שמֶקְוֹרִי נטתה ימינה, בלט צדה השמאלי מעל למים, והקרעים שבדופן היו גלויים. המים לא יכלו אֵפוא לחדור פנימה. יתֵרה מזאת, וִילְסוֹן הזדרז לסתום את הפרצות בנְעוֹרֶת ובלוח נחושת שמוסמר היטב.

הבדיקה בעומק העלתה כי גובה המים במחסני האונייה אינו עולה על שישים סנטימטרים. המשאבות היו מסוגלות לשאוב את המים בנקל ולהקל על מִשקל האונייה.

מבדיקת שלד האונייה התברר לג׳ון כי הוא כמעט לא ניזוק מן העלייה על השִׂרְטון. צפוי היה שחלק מן השִׁדְרִית הכפולה יישאר תקוע בחול, אך על חלק זה אפשר היה לוותר.

אחרי שביקר בבטן האונייה צלל וִילְסוֹן לים כדי לקבוע את מיקום האונייה על-גבי הקרקעית המוגבהת.

מֶקְוֹרִי, שחַרְטומה היה מופנה לכיוון צפון-צפון-מערב, עלתה על שִׂרְטון-חול בוצני של אחת מן השוּנִיוֹת הבולטות ביותר. שיפולי קְנֵה החרטום וכשני-שלישים מִשִּׁדְרִיתָהּ נתקעו עמוק בחול. החלק השני, עד מְזוּזַת הַיַּרְכָתַיִם צף על פני המים, שכל עומקם חמש אמות-ים. ההגה לא היה תקוע אֵפוא ופעל בחופשיות. ג׳ון לא ראה לנכון לשחררו. היה זה יתרון רב-מִשקל, שכֵּן אפשר יהיה לנצלו בשעת הצורך.

באוֹקְיָינוֹס השקט אין הגֵיאוּת חזקה במיוחד, אך בכל זאת קיווה ג׳ון שפני המים יעלו ויחלצו את מֶקְוֹרִי מִרבצה. הספינה נתקעה בשִׂרְטון כשעה לפני הגֵיאוּת המלאה. עם תחילת השפל החלה נטייתה שמאלה להתגבר. בשש בבוקר, בהיות השפל בשיאו, היתה הטיית האונייה מְרַבִּית ולא נראה כי יש צורך לייצבה בסמוכות. כך אפשר היה לשמור את המוטות והקורות, שג׳ון הועידם להתקנת תורֶן חלופי.

לא נותר אלא לערוך את כל ההכנות הדרושות כדי לאפשר לְמֶקְוֹרִי לצוף על המים. זו היתה מלאכה ממושכת ומפֶרֶכֶת, ומובן שלא יכלו להשלימה עד לגֵיאוּת המלאה של השעה שתים-עשרה ורבע. בגֵיאוּת זו יוכלו לבחון כיצד מגיבה הספינה לפעולת הגלים, לאחר שפרקוה מקצת מִטענה, ובגֵיאוּת הבאה יעשו את המאמץ הגדול להיחלץ.

״לעבודה!״ קרא ג׳ון מַנְגְלֶס.

המלחים לעֵת-מְצוֹא עמדו נכונים לפקודתו.

תחילה הורה ג׳ון לְלַפֵּף את המִפרשים בכבלי הקיפול שלהם. הרב-סרן, רוֹבֶּרְט ופָּגָנֶל טיפסו בהנחייתו של וִילְסוֹן על תורֶן המִפרשׂ הראשי. מִפרשׂ זה, שהיה תפוּחַ במלואו מחמת הרוח העזה, עשׂוי היה להפריע לחילוץ האונייה. צריך היה לקפלו, והם עשו זאת. אחר-כך, בזכות עבודה מפֶרֶכֶת ועיקשת, שידיהם לא היו מורגלות בה, קופל המִפרשׂ העִילִי המרובע. רוֹבֶּרְט הצעיר, זריז כחתול ונועז כשוּלְיַית-מלחים, תרם הרבה לביצוע המשימה הקשה.

לאחר-מכן היה עליהם להטיל עוגן – ואולי אף שניים – בירְכָּתֵי הספינה, בכיוון השִׂדְרִית. מאמץ המשיכה, שנועד לגרור את מֶקְוֹרִי בעת הגֵיאוּת המלאה, אמור היה להתבסס על עוגנים אלה. כשיש סירה מתבצע הדבר בנקל; נוטלים עוגן-זריקה ומשליכים אותו למים בנקודה המתאימה, שנקבעה עוד קודם-לכן. אך סירה לא היתה בנמצא, ולפיכך חייבים היו להסתדר בלעדיה.

גְלֶנֶרְבַאן היה בָּקִי למדי בענייני ימאות כדי שיבין את נחיצותם של צעדים אלה. מי שמבקש לחלֵץ ספינה שעלתה על שִׂרְטון בשעת שפל, חייב להשליך עוגן לים.

"אך מה נעשה בלא סירה?" שאל את ג'וֹן.

"נשתמש בשברי התוֹרֶן הקִדמי שקָרַס ובחביות ריקות," השיב הרב-חובל הצעיר. "תהיה זו אמנם פעולה קשה, אך לא בלתי-אפשרית, שכֵּן עוגניה של מֶקְוֹרִי קטנים למדי. אם לא ייסָחפו ממקומם אחרי שנשליכם הימה, יש סיכוי שניחלץ."

"טוב. בַּל נאבד זמן, ג'וֹן."

כולם, מלחים כנוסעים, נקראו אל הסיפון. כל אחד לקח חלק במלאכה. תחילה כרתו בגרזינים את החבל, שעדיין החזיק את התוֹרֶן הקִדמי; בקריסתו נשבר מעט מעל למִפלס הסיפון, כך שלא היה קושי לפרק מעליו את הכַּן, הלא הוא הלוח המאוּנך בראשו, שעליו ניצב הצוֹפֶה. ג'וֹן מַנְגְלְס ייעֵד לוח זה לבניית רַפְסודה. הוא חיזקו בחביות ריקות והכשירו לשׂאת את העוגנים. כדי לאפשר ניווּט הרַפְסודה הותקן בה משוט אחורי. לבד מזאת, זרימת השפל אמורה היתה להשיטה, כדרוש, לעֵבר יַרְכְּתֵי הדוּ-תֻרְנִית; אחר-כך, לאחר שיוטלו העוגנים אל הקרקעית, תוכל הרַפְסודה לשוב בנקל בעזרת משיכה בכבל שישתלשל מן הספינה.

כשהלכה השמש והתקרבה למִצְהָר הושלמה העבודה כדי מחציתה. ג'וֹן מַנְגְלְס העביר לגְלֶנֶרְבַאן את ניהול המשך המלאכה והוא עצמו ניגש לבדוק את מיקום הספינה. קביעת המיקום היתה חשובה לאין-ערוך. למרבה המזל גילה ג'וֹן מַנְגְלְס בתָאו של וִיל הָאלִי שנתון של מִצְפֵּה גְרִינִיץ' וסֶקְסְטַאנְט מלוכלך מאוד אך כָּשיר לפעולה. הוא ניקה אותו ולקחו אל הסיפון.

בעזרת תִּשלוֹבת של מַרְאוֹת ניידות מחזיר מכשיר זה את השמש לאופק בשעת צהריים, כלומר, בשעה שבה מעפיל כוכב-היום לנקודת-השיא במסלולו השמימי. מובן אֵפוא כי על-מנת להשתמש בסֶקְסְטַאנְט, יש לכוון את עדשותיו לעֵבר האופק האמיתי, שבו מתמזגים זה בזה המים והשמים. אלא שהפעם לא היה לפני ג'וֹן אופק אמיתי, שכֵּן האדמה התמתחה במעֵין לשון-יבשה רחבה צפונה וחִצצה בין הצוֹפֶה לבין האופק האמיתי ומנעה כל תצפית.

במקרה כזה, שבו אין האופק גלוי, מחליפים אותו באופק מלאכותי. בדרך-כלל לוקחים קערה שטוחה מלאה כַּסְפִּית ומודדים מעליה. הכספית יוצרת מאליה מראה שטוחה לחלוטין. לג'וֹן לא היתה כספית באונייה, אך הוא עקף את הקושי בהשתמשו באגן מלא זפת נוזלית, שמִשטחה העליון שיקף את השמש במידה מספקת.

את קו-האורך ידע ג'וֹן מעצם עובדת הימצאם על חופה המערבי של נְיוּ-זִילַנְד.

ואכן התמזל מזלו שכֵּן בלא מד-זמן לא היה מסוגל לחשבו. רק קו-הרוחב חסר לו, והוא עשה הכנות למדידתו.

בעזרת הסֶקְסְטַאנְט מדד את גובה השמש בצהריים, מעל קו-האופק. גובה זה, הנמדד במעלות, היה ′30 °68. המרחק בין השמש לנקודת-המִצְהָר היה אפוא °21 ′30, וסך-כול המעלות – תשעים. והנה, באותו יום, 3 בפֶּבְּרוּאַר, היתה נטיית השמש, על-פי השנתון ′30 °16; אם מוסיפים מידה זו למרחק הצוהֳרַי של ′30 °21, מקבלים את קו-הרוחב: °38.

מֶקְוֹורִי נמצאה אם כן בנקודת-המִפגש בין קו-האורך ′13 °171 וקו-הרוחב °38, למעט אי-אלה סטיות לא משמעותיות שמקורן באי-דיוקם של המכשירים.

בהסתייעו במפת ג׳וֹנְסְטוֹן שקנה פָּגָנֶל באִידֶן, נוכח ג׳וֹן מַנְגְּלֶס כי האונייה עלתה על שִׂרְטוֹן במרחבי הים מול מִפרץ אַאוֹטֵיאָה, מעל לִכֵּף קָאהוּאָה, על חופי חבל אוֹקְלֶנְד. העיר אוֹקְלֶנְד מצויה בקו-הרוחב °37, מכאן *שמֶקְוֹורִי* נסחפה מעלה אחת דרומה. כדי להגיע לבירת נְיוּ-זִילַנְד יְהֵא עליה להַצְפִּין במעלה אחת.

״לפנינו כִּברת-דרך של עשׂרים וחמישה מילים לכל היותר,״ אמר גְלֶנֶרְבַאן. ״זה לא כל-כך נורא.״

״מה שאינו נורא בים, נורא ואיום על פני היבשה,״ השיב פָּגָנֶל.

״ולפיכך,״ קבע ג׳וֹן מַנְגְּלֶס, ״נעשׂה את מֵרב מאמצינו כדי לשוב ולהרים את *מֶקְוֹורִי* על המים.״

עם קביעת מיקום הספינה הִתחדשו ההכנות לחילוצה. בשעה שתים-עשׂרה היה הים במלוא גֵיאוּתוֹ. כֵּיוון שהעוגנים עדיין לא הוטלו הימה, לא יכול ג׳וֹן לנצל את הגֵיאוּת. אך הוא צפה *במֶקְוֹורִי* בחרדה לא מעטה. האם תצוף האונייה בהשפעת הגלים? בתוך חמש דקות עתידה החידה להיפָּתר, לכאן או לכאן.

הכול המתינו. נשמעו כמה חריקות; גוף האונייה עדיין לא התרומם אך לפחות ריטט. ג׳וֹן התמלא תקווֹת באשר לגֵיאוּת הבאה, אך למעשׂה הדוּ-תְרְנִית כמעט לא משה ממקומה.

העבודות נמשכו. בשתיים היתה הרַפְסודה מוכנה. עוגן-הזריקה הועמס עליה. ג׳וֹן וּוִילְסוֹן ליווּהוּ, לאחר שחיברו כבל לְיַרְכְּתֵי הספינה. זרם השפל סחף אותם, והם עגנו במרחק מאה מטרים לערך, במים שעומקם עשר אמות-ים.

ג׳וֹן השליך את העוגן. העוגן התייצב, והרַפְסודה שבה אל הספינה.

נותר העוגן הכבד של קֶדמת הספינה. הם הורידוהו ללא קשיים מרובים. שוב יצאה הרַפְסודה לדרך, וחיש מהר הוטל גם עוגן זה מאחורי העוגן הראשון, בעומק חמש-עשׂרה אמות-ים. אחר-כך, אחזו ג׳וֹן וּוִילְסוֹן בכבל וגררו עצמם בחזרה *למֶקְוֹורִי*.

כבלי העוגנים חוברו לכַּנֶּנֶת, ולא נותר עוד אלא להמתין לגֵיאוּת המלאה הקרובה, שעתידה היתה להתרחש סמוך לאחת בלילה. השעה היתה שש בערב.

ג׳וֹן מַנְגְּלֶס שיבח את מלחיו ונתן לפָּגָנֶל להבין כי בזכות אומץ-לִבּוֹ ונכונותו לסייע הוא עוד עשׂוי להיות באחד הימים לרב-מלחים.

בינתיים, אוֹלְבִּינֶט שסייע קודם-לכן בתִמרונים השונים, שב למִטבחו. הוא הכין ארוחה משיבת-נפש שבאה בעִתה. הצוות כולו נתקף תיאבון עז, שבא על סיפוקו, והכול חשו עצמם מאוששים להמשיך במלאכה.

לאחר הארוחה נקט ג'וֹן מַנְגְלְס אמצעי-זהירות אחרונים שאמורים היו להבטיח את הצלחת המִבצע. כשמבקשים לחלץ ספינה מעל שִׂרְטוֹן, אסור לזלזל בשום פרט. לעִתים נכשל המִבצע בגלל עודף מִשקל קל, וגוף האונייה אינו מצליח להיחלץ ממִרבץ החול שבו הוא שקוע.

עוד קודם-לכן, כדי להפחית ממִשקלה של הדוּ-תְרָנִית, הורה ג'וֹן מַנְגְלְס להשליך הימה את מרבית המִטען; אולם יִתרת חבילות העורות, קורות כבדות למיניהן, אִיסְקַרְיוֹת חלוּפִיות, כמה טונות של ברזל גולמי, שהיווּ את עיקר כובדה של האונייה, הועתקו אל הַיַּרְכָתַיִם כדי לסייע במִשקלן לחילוץ החרטום. וִילְסוֹן ומַאלְדָדִי גילגלו לשם גם כמה חביות שמולאו במים, כל זאת כדי להרים את חודה של הדוּ-תְרָנִית.

כשהושלמו ההכנות האחרונות כבר צילצל שעון חצות. הצוות היה באפיסת-כוחות, דבר מצער שכֵּן כל הכוחות היו דרושים כדי לסובב את הכַּנֶּנֶת. המצב גרם לג'וֹן מַנְגְלְס להחליט החלטה חדשה.

הרוח שָׁכְכָה כליל. משביה הריצו אי-אלה אַדְווֹת קלילות וגַחֲמָנִיּוֹת על פני הגלים. ג'וֹן, שסקר את האופק, מצא כי הרוח משנה כיוון מדרום-מערב לצפון-מערב. יורד-ים מנוסה לא יכול לטעות באשר לסידורן המיוחד של רצועות העננים וצִבען. וִילְסוֹן ומַאלְדָדִי היו תמימי-דֵעים עם קַבַּרְנִיטָם.

ג'וֹן מַנְגְלְס דיווח לגְלֶנֶרְבַאן על תצפיותיו והציע לו לדחות את מִבצע הרמת האונייה ליום המחרת.

"הנה נימוקי," אמר. "ראשית, אנו תשושים לגמרי, ולשם חילוץ האונייה זקוקים אנו לכל כוחותינו. שנית, לאחר שתתרומם, כיצד ננווט את האונייה בעלטה מוחלטת בין השוּנִיּוֹת המסוכנות? כלום לא מוטב לפעול באור יום מלא? יתֵרה מזאת, נימוק נוסף מביאני למחשבה שיש להמתין. הרוח מבטיחה לבוא לעזרתנו, ואני מתכוון לנצלה; הייתי רוצה שהרוח תהדוף את גוף הספינה הישן הזה לאחור, שעה שהים יגביה אותה. מחר, אם אינני טועה, תנשב הרוח מכיוון צפון-מערב; נמתח את מִפרשׂי התורֶן המרכזי כך שיסייעו בהרמת הדוּ-תְרָנִית."

נימוקיו היו מכריעים. אפילו גְלֶנֶרְבַאן ופָּגָנֶל, קצרי-הרוח שבחבורה, קיבלו אותם, והמִבצע נדחה ליום המחרת. הלילה עבר כשוּרה. נקבעה תורנות בעיקר כדי להשגיח על העוגנים.

השחר הפציע. תחזיותיו של ג'וֹן מַנְגְלְס התממשו. קמה רוח צפונית-צפונית-מערבית, שהתגברה ללא-הרף. היתה זו תוספת כוח שיש עִמה יתרון רב. כל אנשי-הצוות גויסו למשימה. רוֹבֶּרְט, וִילְסוֹן, מַאלְדָדִי במרומי התורֶן הראשי, הרב-סרן, פָּגָנֶל וגְלֶנֶרְבַאן על הסיפון, נכונים לפרישׂה מהירה של המִפרשים ברגע הנכון. קורת-הרוחב של המִפרשׂ העליון הונפה בהינֵף אחד והמִפרש הגדול והמִפרש העִילִי הגדול נותרו מקופלים.

השעה היתה רק תשע בבוקר. עוד ארבע שעות לפניהם קודם לגֵיאוּת המלאה. שעות אלה לא בוזבזו לרִיק. ג'וֹן מַנְגְלְס ניצלן להתקנת תורֶן מאוּלְתָּר בקִדמת הספינה, כדי להחליף את התורֶן הקִדמי, שנפל. הודות לכך אולי תוכל הדוּ-תְרָנִית להתרחק מאזורים מסוכנים לאחר שתשוב ותצוף. הפועלים כפלו את מאמציהם ולפני הצהריים היתה אִיסְקַרְיַית התורֶן הקִדמי קבועה בחוזקה כתחליף לתורֶן.

לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרי גְרַאנְט סייעו גם הן למאמץ הכללי והעלו מִפרשׂ-חירום באִיסְקְרַיית המִפרשׂ הקדמי העַלְעִילִי. מה שׂמחו הן על שביכולתן לסייע לטובת הכלל. עם הנפת כל המִפרשׂים, תוכל מֶקְווֹרִי, שאיבדה מהדרה, לשוט בים בתנאי שלא תתרחק יותר מדי מן החוף.

בין כה וכה גבהו פני המים. גלים קטנים ומתגעשים טילטלו את פני הים. אט-אט נעלמו ראשי השׂוּניוֹת, כאותן חיות-ים השבות לביתן המימי. שעת הניסיון הגורלית הלכה וקרבה. קוצר-רוח קדחתני שילהב את כל האנשים. איש לא הוציא הגה מפיו. הכול הביטו בג׳וֹן מַנְגְלְס, שרַכַּן מֵעֵבר למעקה האחורי, סוקר את הגֵיאוּת. מדי פעם העיף מבט חרד לעבר חבלי העוגנים שהיו מתוחים. בשעה אחת הגיעה הגֵיאוּת לשׂיאה. הים היה שטוח ורוגע באותו רגע קצר שבו שוב אין המים עולים אך גם אינם יורדים עוד. מן ההכרח היה לפעול ללא דיחוי. המִפרשׂ הראשי והמִפרשׂ העִילִי הגדול הונפו ובשל משב-הרוח נִכרכו סביב התוֹרֶן.

"אל הכַּנֶנֶת!" זעק ג׳וֹן.

היתה זו כַּנֶנֶת מצוידת בזרועות כמשאבת-כַּבָּאים, גְלֶנֶרְבַאן, מַאלְדָי ורוֹבֶּרְט מצד אחד, פָּגָנֶל, הרב-סרן ואוֹלְבִּינֶט מן הצד האחר, מעיקים בכל כובד מִשקלם על זרועות הכַּנֶנֶת; תנועת התִמסוֹרֶת הועברה למכשיר. ג׳וֹן וּוִילְסוֹן החדירו אל בין הזרועות את מוטות הבלימה וצירפו את כוחותיהם לאלה של חבריהם.

"דחפו בכוח! דחפו בכוח!" זעק הרב-חובל הצעיר, "כולם ביחד!"

שני הכבלים נמתחו מכוח משיכתו העצומה של מִתקן הכַּנֶנֶת. העוגנים היו שקועים היטב ולא נחלצו מרִבצם. חייבים היו להצליח – ובמהירות. הגֵיאוּת המלאה אינה נמשכת אלא דקות ספורות. אחר-כך הולך מִפלס המים ויורד. הם כָּפלו את מאמציהם ביתר-שׂאֵת. הרוח נשבה בעוצמה והטיחה את המִפרשׂים כנגד התְרנים. בשלד האונייה הורגשו אי-אלה תנודות. אך לא נראה היה כי הדוּ-תְרָנִית מתרוממת. אולי דרושות עוד ידיים כדי לחלץ את האונייה משׂרטון-החול.

"הֶלֶנָה! מֶרִי!" זעק גְלֶנֶרְבַאן.

שתי הנשים הצעירות חברו במאמציהן לחבריהן. נשמעה נקישה אחרונה של לשון המתכת בכַּנֶנֶת.

אך זה היה הכול. האונייה לא מָשָה ממקומה. המִבצע נכשל. השפל כבר החל, וברור היה מעל לכל ספק שאפילו בסיועם של רוח וים לא יעלה בידי הצוות המצומצם להרים את האונייה על פני המים.

6

אכילת אדם – דיון תֵיאוֹרֶטי

בעקבות כישלון אמצעי-ההצלה הראשון שניסה ג׳וֹן מַנְגְלְס, צריך היה לעבור ללא דיחוי להפעלת האמצעי השני. ברור היה מעל לכל ספק שאי-אפשר להרים את *מֶקְווֹרִי* מרבצה ולא פחות ברור היה, שאין מנוס מנטישתה. המתנה על סיפונה להצלה אפשרית היתה מעשה של פזיזות וטירוף. עוד קודם שתגיע בדרך מִקרה איזו אונייה, תתנפץ *מֶקְווֹרִי* לרסיסים! הסערה הבאה, או ים גועש במקצת בשל רוחות הנושבות אל היבשה, יגלגלו את האונייה על שִׂרטונות-החול, יְנַתצוּה, יפרקוה ויפזרו את שבריה לכל עבר. ג׳וֹן רצה לנחות על החוף בטרם יתרחש הרס בלתי-נמנע זה.

הוא הציע אפוא לבנוֹת רַפְסוֹדה חזקה דיה שיְהֵא ביכולתה לשאת אל החוף הנְיוּ-זִילַנְדִי את הנוסעים וכמוּת מספקת של צֵידה.

לא היה מקום לוויכוח. העבודות החלו, וכשירד הלילה וג׳וֹן הפסיקן, כבר נמצאו בשלב מתקדם.

בשעה שמונה בערב בקֵירוב, אחרי ארוחת-הערב, שעה שלֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט נחו על דַרגשיהן בבית-הסיפון, שוטטוּ פָּגָנֶל וחבריו על הסיפון ודנו בשאלות כבדות-מִשקל. רוֹבֶּרְט לא רצה להיפרד מעליהם. הנער אמיץ-הלב היה מקשיב בכל מְאודו, נכון ליטול על עצמו אחריות, מוכן להתנדב לכל משׂימה מסוכנת.

פָּגָנֶל שאל את ג׳וֹן מַנְגְלְס אם תוכל הרַפְסוֹדה לשוט לאורך החוף עד אוֹקְלֶנְד, במקום להנחית את הנוסעים על שְׂפת-הים. ג׳וֹן השיב כי השַיִט בכלי כה גם אינו אפשרי.

״ואת שלא נוכל לבצע ברַפְסוֹדה,״ אמר פָּגָנֶל, ״האִם יכולנו לבצע בעזרת סירת ההצלה של הדוּ-תְרָנִית?״

״בקושי רב,״ השיב ג׳וֹן מַנְגְלְס, ״וגם זאת רק בתנאי ששטים ביום ובלילה מטילים עוגן.״

״אם כן, המנוּוּלים הללו שנטשו אותנו לנפשנו...״

״הוֹ! המנוּוּלים האלה!״ השיב ג׳וֹן מַנְגְלְס, ״הם היו שיכורים, וחוששני כי בעלטה הסמיכה הזאת שילמו בחייהם את מחיר הַפְקָרָתנו.״

״צר לי עליהם,״ הפטיר פָּגָנֶל, ״אך צר לי גם עלינו, שהרי הסירה יכלה להביא לנו תועלת.״

״לְמה כוונתך, פָּגָנֶל?״ שאל גְלֶנֶרְבַאן, ״הרי הרַפְסוֹדה תישָׂאנו אל החוף.״

״מזה בדיוק רציתי להימָנע,״ השיב הגֵיאוֹגְרָף.

״מה אתה סח! היכול מסע של כשלושים קילומטרים לכל היותר להפחיד אנשים מנוּסים בתְלָאות הדרך, שעברו את הפַּמְפַּס ואת אוֹסְטְרַלְיָה לאורכה?״

"ידידי," השיב פַּגָנֶל, "אין אני מטיל ספק לא באומץ-לִבנו ולא בגבורתן של חברותינו למסע. שלושים קילומטרים הם כאַיִן וכאפס בכל ארץ, אך לא בניוּ-זִילַנְד! הרי לא תחשדו בי במוֹרֶך-לב. אני הראשון שעוררתי אתכם לחצות את אַמֶרִיקָה ואת אוֹסְטְרַלְיָה. אולם הפעם אני אומר לכם, הכול עדיף על פני הסתכנות בארץ בוגדנית זו."

"הכול עדיף על פני הִסתכנות במוות וַדָּאִי על-גבי ספינה טרופה," השיב ג'וֹן מַנְגְּלְס.

"מפני מה עלינו לחשוש כל-כך בניוּ-זִילַנְד?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"מן הפראים," השיב פַּגָנֶל.

"הפראים!" קרא גְלֶנֶרְבַאן. "כלום אי-אפשר לחמוק מן המִפגש עִמם בהליכה לאורך החוף? יתֵרה מזאת, התקפה של כמה יצורים עלובים אינה צריכה להדאיג עשרה אֵירוֹפִּים חמושים היטב ונכונים להגן על עצמם."

"אין מדובר ביצורים עלובים," השיב פַּגָנֶל במְנוֹד-ראש. "הניוּ-זִילַנְדִים מאוּגדים בשבטים נוראיים הנאבקים בשִלטון האַנְגְלִי, בפולשים, גוברים עליהם לעִתים קרובות, ואוכלים אותם בכל מִקרה!"

"אוכלי-אדם!" הצטעק רוֹבֶּרְט, "אוכלי-אדם!"

אחר-כך שמעוהו ממלמל לעצמו שני שמות:

"אחותי! גברת הֶלֶנָה!"

"אין לך מה לדאוג, ילדי," אמר גְלֶנֶרְבַאן כדי להרגיע את הילד. "חברנו פַּגָנֶל מגזים תמיד!"

"אינני מגזים כלל," המשיך פַּגָנֶל. "רוֹבֶּרְט כבר הוכיח כי הוא גבר, ולכן אני מתייחס אליו כאל גבר ואינני מסתיר ממנו את האמת. הניוּ-זִילַנְדִים הם האכזריים, כדי שלא לומר הרעבתניים, שבאוכלי-האדם. הם זוללים כל מה שמזדמן לפיהם. המלחמה מבחינתם אינה אלא תוֹאֲנָה לציד הטרף העסיסי, ששמו אדם. יש להודות כי זו המלחמה היחידה שיש בה היגיון. האֵירוֹפִּים הורגים את אויביהם וקוברים אותם. הפראים הורגים את אויביהם ואוכלים אותם. וכפי שהיטיב לומר זאת בן-ארצי טוּסֶנֶל, הרֶע אינו בצליית האויב המת, כי אם בהריגתו שעה שאינו רוצה למות."

"פַּגָנֶל," השיב הרב-סרן, "יש פה חומר לדיון מקיף, אך אין זה הרגע המתאים. בין אם הגיוני להיאָכל ובין אם לָאו, אנו איננו רוצים להיאָכל. איך זה שהנצרות טרם עקרה מן השורש מִנהגים אלה של אכילת-אדם?"

"הסבור אתה שכל הניוּ-זִילַנְדִים נוצרים?" השיב פַּגָנֶל. "רק קומץ מהם נוצרים ולעִתים קרובות המִסיוֹנֶרים עצמם נופלים טרף לחיות-אדם אלה. אֶשְתָּקֶד עוּנָּה הכּוֹמֶר ווֹקְנֶר באכזריות נוראה. המָאוֹרִים תלו אותו. הנשים ניקרו את עיניו. שתו את דמו ואכלו את מוחו. רצח זה אירע בשנת 1864, באוֹפּוֹטִיקִי, המרוחקת קילומטרים אחדים מאוֹקְלֶנְד, ממש מתחת לאַפָּם של השִלטונות הבְּרִיטִיִים, ידידי, דרושות מאות שנים כדי להביא לתמורה באופיו של גזע אנושי. עוד שנים רבות יוסיפו המָאוֹרִים לנהוג כפי שנהגו לפנים. כל קורותיהם טבולות בדם. כמה צְוותי-אוניות טבחו וטרפו, מאז מלחיו של טַסְמָן ועד מלחיה של הָאוּז! ואין זה בשׂר-האדם הלבן שגירה את תֵאבונם. זמן רב עוד קודם שהגיעו האֵירוֹפִּים היו

הגִיוּ-זִילַנְדִים רוצחים כדי להשׂביע את גַרְגְרנוּתם. נוסעים רבים שחיו בקִרבם היו עֵדים לִמִשתאוֹת של אכילת-אדם, שבהם נִכספו הקרואים לטעום מעדן עָרֵב במיוחד, כמו בשר-אשה או ילד!"

"שטויות!" הפטיר הרב-סרן, "כלום אין לייחס סיפורים אלה על-פי-רוב לדִמיונם הפורה של הנוסעים? אנשים אוהבים להִתרַבְרֵב בשובם מארצות מסוכנות ומתוך קֵיבתם של אוכלי-אדם!"

"אני מביא בחשבון את ההגזמות," השיב פָּגָנֶל, "אך סיפרו זאת אנשים הראויים למלוא האמון, המִסְיוֹנֶרים קֶנְדַאל ומַרְסְדֶן, רב-החובל דִילוֹן, ד'אוּרְוִויל, לַאפְלַאס ורבים אחרים; ואני מאמין לסיפוריהם; אני חייב להאמין להם. הנְיוּ-זִילַנְדִים אכזריים מטֶבעם. במות מנהיגם הם מעלים זֶבַח-אדם. לטענתם, בקורבנות אלה הם מבקשים לשַכֵּך את חרון-אַפּוֹ של הנפטר, העלול לפגוע בנותרים בחיים, ובה-בעת הם מספקים לו משרתים בחיי העולם הבא! אולם מִכֵּיוון שהם אוכלים את המשרתים-שלאחר-המוות אחרי שהרגום, יש להניח כי דחף הקיבה שולט בהם יותר מאשר האמונות התפלות."

"עם זאת," המשיך ג'וֹן מַנְגְלֶס, "סבורני כי לאמונות התפלות יש תפקיד לא קטן באותם מחזות של אכילת-אדם. לפיכך, אם תשתנה הדת ישתנו גם אורחות-החיים."

"טוב, ג'וֹן חברי," השיב פָּגָנֶל. "אתה מעלה פה סוגיה רצינית בדבר מקורותיה של אכילת-האדם. האִם זו הדת, אוֹ שמא הרעב הוא הדוחף את בני-האדם לטרוף אלה את אלה? ברגע זה, לפחות, יהיה הדיון בשאלה זו חסר-טעם. עוד לא פתרו את הסוגיה מדוע קיימת אכילת-אדם; אך התופעה שרירה וקיימת, והיא חמורה ומְסַפקת לנו טעמים למכביר להיות מודאגים."

אמת דיבר פָּגָנֶל. אכילת-אדם היתה לתופעת-קבע בנְיוּ-זִילַנְד ממש כמו באִיִי פִּיגִ'י או בְּמֵיצַר טוֹרֶס. אין כל ספק, כי לאמונות התפלות יש חלק באותם מִנהגים נִתעבים, אך אוכלי-אדם קיימים משום שיש תקופות שבהן בשׂר הצַיִד נדיר והרעב כבד-מְנְשׂוֹא. תחילה אכלו הפראים בשׂר-אדם כדי לשַכֵּך את הרעב, שרק לעִתים נדירות הצליחו להשׂביעו; אחר-כך באו הכוהנים ומיסדו וקידשו את המִנהגים המפלצתיים הללו. הסעודה היתה לפולחן, ותו-לא.

יתֵרה מזאת, בעיני המָאוֹרִים אין דבר טִבעי יותר מאשר לאכול אלה את אלה. המִסְיוֹנֶרים הִרבו לחוקרם בנוגע לאכילת-אדם. הם שאלו אותם מדוע הם טורפים את אחיהם. על כך השיבו המנהיגים כי הדגים אוכלים את בני-מינם הדגים, כלבים טורפים בני-אדם, בני-אדם טורפים כלבים, וכלבים אוכלים אלה את אלה. במסורתם הדתית מסופר על אֵל שאכל את רעֵהו. לנוכח תקדימים שכאלה, איך יוכל היליד להתגבר על העונג לאכול אדם בצלמו?

כמו-כן טוענים הנְיוּ-זִילַנְדִים כי באכילת אויב הם מַכחידים את חלקו הרוחני, וכך הם יורשים את נפשו, את כוחו ואת ערכו, האצוּרים במיוחד במוחו. לפיכך משמש מוח האדם כמְנַת-כבוד בנשפים ונחשב למאכל-תאווה.

עם זאת טען פָּגָנֶל, ובצדק, כי התאוותנות ובעיקר הצורך הם שמְגָרים את הנְיוּ-זִילַנְדִים לאכילת אדם; כך הדבר לא רק באוֹקְיָאנְיָה אלא גם בקרב פראי אֵירוֹפָּה.

"כן," המשיך, "תקופה ארוכה היו אבותיהם של העמים הנאורים אוכלי-אדם, אל תיקחו זאת באופן אישי, אך כאלה היו פני הדברים, בייחוד אצל הסְקוֹטִים."

"באמת?" הִפטיר מֶק-נַאבְּס.

"אכן, כן, רב-סרן," המשיך פָּגָנֶל, "כשתקרא קטעים מסוימים מהִירוֹנִימוּס הקדוש על האֶטִיקוֹלִים מסְקוֹטְלַנְד, תיווכח לדעת מה יש לחשוב על אודות אבות-אבותיך! וגם בלא שנרחיק לכת לתקופות כה קדמוניות, הרי בימי מלכותה של אֶלִיזַבֶּת, בעצם התקופה שבה הגה שֵׁייקְסְפִּיר את שַׁיילוֹק שלו, הוּצא להורג השודד הסְקוֹטִי סוֹנִי בִּין בשל אכילת-אדם! ומהו הדחף שהניעו לאכילת בְּשַׂר-אדם? הדת? לא, הרָעָב."

"הרעב?" תמה ג'וֹן מַנְגְלֶס.

"כן, הרעב," השיב פָּגָנֶל, "אך בעיקר אותו צורך שחש אוכל-הבשׂר לחזק את בשרו ואת דמו באמצעות החַנְקָן המצוי רק במאכלים הבאים מעולם החי. אפשר לספק דלק לריאות בצורת צמחים פַּחְמֵימָתִיִּים או פְּקַעְתִיִּים. אך מי שחפֵץ להיות חזק ופעיל חייב להטמיע בגופו אותם חומרי-מזון המשקמים את מערכת-השרירים. כל עוד לא יהיו המָאוֹרִים חברים ב'אגודת הצִמחונים', הם יִצרכו בשׂר, ובעיקר בשׂר-אנוש."

"ומדוע לא בשׂר של בעלי-חיים?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"משום שאין להם בעלי-חיים," השיב פָּגָנֶל. "יש לדעת זאת, לא כדי לסלוח להם על הֶרְגֵלֵיהם הנִפסדים, הכוללים אכילת בשׂר-אדם, אלא כדי להבין. ההולכים-על-ארבע ואפילו הציפורים נדירים בארץ קשה זו. לפיכך, מאז ומתמיד ניזונו המָאוֹרִים מבשׂר-אדם. ישנן אפילו 'עונות לאכילת-אדם', כשם שבארצות התרבּוּתיות קיימות עונות צַיִד. או-אז נערכים מסעי הצַיִד הגדולים, כלומר מלחמות גדולות, ועמים שלמים עולים על שולחן המנצחים.

"אם כן," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "לפי דבריך, פָּגָנֶל, אכילת-אדם לא תחדל אלא כשכבשים, שְׁוָורים וחזירים יִשרצו בהמוניהם בכרי-המרעה של נְיוּ-זִילַנְד."

"בהחלט, לורד יקר שלי, ובכל זאת, עוד שנים רבות תידרשנה כדי לגמול את המָאוֹרִים מבשׂר-אדם נְיוּ-זִילַנְדִי, שהם מְבַכְּרִים אותו על פני כל בשׂר אחר, שכֵּן לא במהרה יְתָעֲבוּ הבנים את אשר אהבו אבותיהם. אם נאמין להם, לבשׂר-אדם יש טעם של בשׂר-חזיר, אך הוא הרבה יותר עסיסי ממנו. ובאשר לבשׂר אדם לבן, אין הם להוטים אחריו, משום שהלבנים מְתַבלים את מאכליהם במלח והדבר מעניק לבשׂרם טעם מיוחד שלדבריהם אין אֲנִינֵי-החֵך מחבבים אותו."

"איזה בררנים!" הפטיר הרב-סרן. "איך הם אוכלים את הבשר הלבן או השחור? האם הם אוכלים אותו נָא או מבושל?"

"הוּ! מה זה כבר משנה לך, מר מֶק-נַאבְּס?" הצטעק רוֹבֶּרְט.

"מה זאת אומרת, מה זה משנה, ילדי?" השיב הרב-סרן במלוא הרצינות. "אם כבר נגזר עלי לסיים את חיי כטרפו של אוכל-אדם, מוטב לי שיבשלו אותי!"

"למה?"

"כדי להיות בטוח שלא איטָרֵף בהיותי בחיים!"

"יפה! רב-סרן," המשיך פָּגָנֶל, "אך מה אם יבשלוך בעודך בחיים?"

"למען האמת," אמר מֶק-נַאבְּס, "לא אתן אפילו מחצית הכתר כדי שתהיה לי זכות בחירה!"

"מכל מקום, מֶק-נַאבְּס, אם הדבר יכול להסֵב לך עונג," השיב פֶּגֶנֶל, "דע לך שהנְיוּ-זִילַנְדִים אוכלים רק בשׂר מבושל או מעושן. אלה אנשים מחונכים ומבינים גדולים בענייני בישול. אשר לי, המחשבה להיאכל אינה נעימה לי במיוחד! לגמור את חייך בקיבתו של פרא-אדם, טְפוּ!"

"הקיצור," הפטיר ג'וֹן מַנְגְלְס, "מכל אשר שמענו, יוצא שאסור לנו ליפול בידיהם. הבה נקווה שברבות הימים תעקור הנצרות מן השורש מִנהגים מפלצתיים אלה."

"כן, לזאת אכן עלינו לקוות," השיב פֶּגֶנֶל, "אך האמן לי, פרא שטעם פעם אחת בשׂר-אדם לא בקלות יוותר עליו. תוכל לשפוט בעצמך מן העוּבדות."

"הבה ונשמע את העוּבדות, פֶּגֶנֶל," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"העוּבדה הראשונה מוּבאת בכְּרוֹנִיקוֹת של חברת הַיֵשוּעִים בבְּרָזִיל. יום אחד פגש מִיסְיוֹנֶר פוֹרְטוּגָלִי בבְּרָזִילִית קשישה וחולה מאוד. לא נותרו לה אלא ימים ספורים לחיות. הַיֵשוּעִי לימד אותה את אמיתות הנצרות, והגוססת קיבלה אותן בלא כל ויכוח. אחר-כך אחרי מזון-הנשמה, חשב המִיסְיוֹנֶר גם על מזון לגוף והגיש לחוזרת בתשובה אי-אלה מעדנים מאֵירוֹפָּה. 'אבוֹיי!' אמרה הזקנה, 'קֵיבתי אינה מסוגלת עוד לשׂאת מזון כלשהו. קיים רק דבר אחד שהייתי רוצה לטעום, אך לרוע המזל, אין כאן איש המסוגל לספק לי אותו.' – 'מה הדבר?' שאל הַיֵשוּעִי. – 'אה! בני, יד של ילד קטן! סבוּרתני שאיהנה מאוד לכַרְסֵם כמה עצמות ממנה!'"

"מה אתה שׂח!" קרא רוֹבֶּרְט, "האִם זה טעים?"

"סיפורי השני ישמש לך תשובה, ילדי," המשיך פֶּגֶנֶל. "יום אחד הוכיח איזה מִיסְיוֹנֶר אוכל-אדם אחד על המִנהג הנורא הזה המנוגד לחוקי האלוהים, לאכול בשׂר-אדם. 'וחוץ מזה, זה בוודאי לא טעים!' הוסיף. – 'אה! אביי!' השיב הפרא והעיף במִיסְיוֹנֶר מבט מלא-תאווה. 'אמוֹר שאלוהים אוסר זאת! אך אל תאמַר, שאין זה טעים! אילו רק טעמת ממנו!...'"

7

סוף-סוף נוחתים בחוף הארץ, שמוטב היה לנוס מפניה

העובדות שפירט פֶּגֶל היו חד-משמעיות. לא היה אפשר להטיל ספק באכזריותם של הנְיוּ-זִילַנְדִים, ולפיכך היתה הנחיתה על החוף כרוכה בסכנה. אולם, אפילו היתה הסכנה גדולה פי כמה, לא היה מנוס מהתמודדות עִמה. ג'וֹן מַנְגְלְס חש שיש הכרח לנטוש ללא דיחוי אונייה המוּעדת לחורבן קרוב. ובין שתי סכנות, האחת ודאית והאחרת רק אפשרית, לא היה מקום להתלבטות.

ובאשר לסיכוי שאונייה תאסוף אותם, ההיגיון חִייב שלא להיתָלוֹת בו כלל. מֶקְוּוֹרִי היתה מחוץ לנתיבי הספינות המבקשות אתָרי עגינה בחופי נְיוּ-זִילַנְד. ספינות שיעדן אוֹקְלֶנְד, שטות צפונה יותר, ואם יעדן נְיוּ-פְּלִימוּת, הן שטות דרומה יוֹתר. ואילו מֶקְוּוֹרִי עלתה על שִׂרְטוֹן בדיוק בין שתי נקודות אלה, בחלק השומם של חופי אִיקָה-נָה-מָאוּאִי. זהו חוף פּוּרְעָנִי, מסוכן, שרק בני-בְּלִיַּעַל מצויים בו. הספינות משתדלוֹת לפסוח עליו, ואם הרוח הודפת אותן לעברו, הן עושות כל שביכולתן כדי לשוב במהרה ללב-ים.

"מתי נצא?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"מחר בעשר בבוקר," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "הגֵיאוּת מתחילה לעלות והיא תישָׂאנו אל החוף."

למחרת, 5 בפֶבְּרוּאָר, בשמונה בבוקר, נשלמה בניית הרַפְסודה. ג'וֹן טרח רבות על התקנתו של כלי-השַׁיִט. כֵּן התוֹרֶן הקִדמי, ששימש כסירה להטלת העוגנים, לא היה חזק דיו להעברת נוסעים וצֵידה. היה צורך בכלי-שַׁיִט מוּצק, שאפשר לנווטוֹ במים והוא מסוגל לעמוד בשַׁיִט של תשעה מילים. רק תרנים יכלו לשמש כחומרי-בנייה.

וִילְסוֹן ומַאלְדָדִי ניגשו למלאכה. החבל נקטע בגובה נמוך והתוֹרֶן הראשי, שנִכְרַת במהלוּמות גרזן בבסיסו, קרס מעֵבר למעקה הימני, שבר אותו והתגלגל היָמָּה. מֶקְוּוֹרִי נותרה מגולחת מתוֹרֶנה כאַרְבַּת-עבודה.

התוֹרֶן הנמוך, התוֹרֶן הקִדמי והתוֹרֶן האחורי נוסרו והופרדו. חלקיה העיקריים של הרַפְסודה כבר צפו במים. אגדו אותם עם שָׁברי התוֹרֶן הקִדמי, וכל הקורות הללו נקשרו זו לזו בחוזקה. ברווחים לא שכח ג'וֹן מַנְגְלְס להתקין כחצי-תְרֵיסר חביות ריקות, שהיו אמוּרות לעזור לרַפְסודה לצוף מעל פני המים.

על תַּשְׁתִית מוּצקה זו הניח וִילְסוֹן מעֵין רצפה של קרשים מעשׂה סְבָכָה. כך יוכלו הגלים לשטוף את הרַפְסודה אך לא להציפה, והנוסעים יהיו מוּגנים מפני רטיבות. יתֵרה מזאת, מְכלי המים של האונייה שנקשרו סביב יצרו מעֵין חגורת-מגן היקֵפית שנועדה לעצור את הגלים הגבוהים.

משנוכח ג'וֹן כי הרוח נוחה באותו בוקר, התקין במרכז כלי-השַיִט תורֶן מרכזי, עשׂוּי מאִיסְקַרְיַית התורֶן הקִדמי. התורֶן המאוּלְתָר רוּתק בחבלים וצוּיד במִפרשׂ. משוט גדול בעל כף רחבה הותקן מאחור על-מנת שאפשר יהיה לנווט את כלי-השַיִט, אם תעניק לו הרוח דחיפה מַספקת.

כמוּת שהיא יכלה רַפְסודה זו, שנבנתה במיטב התנאים, לגבור על נַחְשוליו של הים. אך כלום אפשר יהיה לנווטה, ולהגיע בעזרתה אל החוף אם תיסוב הרוח? זו היתה השאלה. בשעה תשע החלה ההטענה.

המְזַוֶוה הפרטי של אוֹלְבִּינֶט סיפק אי-אלה מיני בשׂר משומר, כל אשר נותר מן המלאי, שנרכש לצורך הפלגתה של מֶקְוּוֹרִי. בסך-הכול נותר רק מעט מאוד, וצריך היה להשתמש במלאי מִצרכי-המזון הגסים של מְזַוֵוה האונייה, רְקִיקֵי-ים מאיכות דלה ושתי חביות של דגים מלוחים. הכַּלְכָּל היה בוש ונִכלם.

מִצרכים אלה הוּשׂמוּ בתיבות, שנסגרו ונאטמו לחלוטין בפני מי-הים. התיבות הורדו לרַפְסודה ורוּתקו בחבלים לרגלי התורֶן המאוּלְתָר. במקום בטוח ויבש הניחו את כלי-הנשק והתחמושת. למרבה מזלם היו הנוסעים חמושים היטב ברובי קָרַבִּין ובאקדחים.

על הרַפְסודה העמיסו גם עוגן-זריקה למקרה שג'וֹן לא יצליח לנחות בחוף בגֵיאוּת הראשונה וייאָלֵץ להטיל עוגן בלב-ים.

בשעה עשר החלו לחוש בגֵיאוּת. רוח קלה נשבה חלוּשוּת מכיוון צפון-מערב. גלים קטנים קימטו את פני הים.

"מוכנים?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"הכול הוּתקן, רב-חובל," השיב וִילְסוֹן.

"לרדת לרַפְסודה!" קרא ג'וֹן.

לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט ירדו בסולם חבלים גס והתיישבו לרגלי התורֶן על-גבי תיבות המִצרכים; חבריהן למסע הסתדרו לידן. וִילְסוֹן עמד ליד מוט ההגה. ג'וֹן התייצב ליד חבלי הקיפול של המִפרשׂ, ומַאלְרָדִי חתך את החבל שריתק את הרַפְסודה לגוף האונייה.

המִפרשׂ הוּנף וכלי-השַיִט החל מתנהל לעֵבר החוף, בהשפעתן המשולבת של הגֵיאוּת והרוח.

החוף היה מצוי במרחק תשעה מילים מהם, מרחק מבוטל שסירה המצוידת במשוטים טובים עשׂויה לגומאו בתוך שלוש שעות. אולם שַיִט ברַפְסודה עתיד היה להימשך זמן רב יותר. אם תתמיד הרוח, ייתכן שאפשר יהיה לנחות על החוף בתוך גֵיאוּת אחת. אך אם תִשְכַּך הרוח ויחֵל השפל, ייאָלצו להטיל עוגן ולהמתין לגֵיאוּת הבאה. עניין מורכב שהטריד מאוד את ג'וֹן מַנְגְלְס.

ואף-על-פי-כן הוא קיווה להצליח. הרוח התחזקה. בשעה עשר החל הים מִתְגַבֵּהַ, ובשעה שלוש אמוּרים היו לנחות על החוף. אם לא כן ייאָלצו להשליך עוגן בים, ולא – יסחפם השפל ללב-ים.

תחילתו של השַיִט היתה בסימן טוב. אט-אט הלכו ונעלמו ראשי השוּנִיוֹת השחורים ושטיח השִׂרְטונות הצהוב במים העולים ובנַחְשולים. דרושות היו עֵירנות וזריזות עד בלי די כדי לחמוק מן הסלעים השקועים מתחת לפני המים ולנווט כלי-שַיִט בעל הגה כה מסוּרְבָּל הנוטה לסטות מדרכו.

בצהרי היום עדיין נמצאו במרחק חמישה מילים מן החוף. שמים בהירים למדי איפשרו להבחין בנקודות הבולטות בתוואֵי הקרקע. בכיוון צפון-מזרח הזדקר הר שגובהו כשמונה-מאות מטרים. הוא הצטייר על פני קו-האופק בצורה מוזרה, וצְדוּדיתו נראתה כפרצוף של קוף המְעַווה את פניו, בראש מושפל לאחור. היה זה הר פִּירוֹנְגִיָה המצוי, לפי המפה, בדיוק בקו-רוחב 38°.

בשתים-עשרה וחצי העיר פָּגָנֶל שכל שוּנִיוֹת הסלעים נמוגו מתחת לגֵיאוּת העולה.

"פרט לשוּנִית אחת," הפטירה לֵיידי הֶלֶנָה.

"איזו, גברתי?" שאל פָּגָנֶל.

"שם," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה והצביעה על נקודה שחורה במרחק קילומטר וחצי לפניהם.

"אכן," השיב פָּגָנֶל, "הבה נשתדל לקבוע במדויק את מיקומה של השוּנִית, כדי שלא נתנגש בה, כשתבוא הגֵיאוּת ותְכַסֶנה במים."

"השוּנִית נמצאת בדיוק בקו הצלע הצפונית של ההר," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס. "וִילְסוֹן, דְאג שנעבור במרחק-מה ממנה."

"כן, רב-חובל," השיב וִילְסוֹן ונשען מלוא כובד משקלו על משוט הַיַרְכָתַיִים העבה.

בתוך מחצית השעה עלה בידם לעבור עוד חצי קילומטר. אך מה מוזר הדבר, הנקודה השחורה המשיכה לבצבץ מבעד לגלים.

ג'וֹן בחן אותה בתשומת-לב וכדי להיטיב לראותה שאל מִפָּגָנֶל את המִשקפת שלו.

"זו אינה שוּנִית כלל," אמר לאחר בדיקה שנמשכה רגע קל, "זהו חפץ צף העולה ויורד עם הגלים."

"האִם אין זה איזה שבר ממערכת התרנים של מֶקְווֹרִי?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"לא," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "שום שבר עץ לא יכול להיסחף כה רחוק מן האונייה."

"חכו," הצטעק ג'וֹן מַנְגְלְס, "אני מזהה זאת, זו הסירה!"

"סירתה של מֶקְווֹרִי?" תמה גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, מִילוֹרד, סירתה של הדוּ-תְרָנִית, הפוכה."

"אוּמְלָלִים שכמותם!" הצטעקה לֵיידי הֶלֶנָה. "הם טבעו!"

"אכן, גברתי," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "לא היה ספק שנגזר עליהם למות, שכֵּן שַׁיִט בלב השוּניוֹת ובים גועש, בחשכת הלילה, כמוהו כהליכה למוות בטוח."

"ירחמו עליהם השמים!" מילמלה מֶרִי גְרַאנְט.

במשך רגעים מספר נותרו הנוסעים דוממים. הם צפו בכלי-השַּׁיִט הַזְעֲרוּרִי ההולך וקָרֵב אליהם. ברור היה שהסירה התהפכה במרחק ארבעה מילים מן היבשה, ואיש מנוסעיה לא הצליח להינצל.

"סירה זו יכולה להיות לנו לתועלת," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"אתה צודק," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "נַוֵּט לעברה את הרַפְסוֹדה, וִילְסוֹן."

הרַפְסוֹדה הפכה פניה, אך בינתיים שָׁכְכָה הרוח והם הצליחו להגיע לסירה רק כעבור שעתיים.

מַאלְרְדִי, שניצב בחרטום הרַפְסודה, מנע התנגשות, והסירה הקטנה והרַפְסודה צפו זו לצד זו.

"האִם הסירה ריקה?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"כן, רב-החובל," השיב המלח, "הסירה ריקה ודופנותיה מחוררות. היא לא תוכל להביא לנו כל תועלת."

"אי-אפשר, אֵפוא, להשתמש בה?" שאל מֶק-נַאבְּס.

"אי-אפשר," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס, "זהו שבר-כלי הראוי לשמש רק כעץ למדורה."

"צר לי על כך," אמר פָּגָנֶל, "שכֵּן סירונֶת זו היתה יכולה להשיטנו לאוֹקְלֶנְד."

"יש לקבל את הדין, פָּגָנֶל," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס. "מלבד זאת, בים כה סוער הייתי מעדיף נסיעה על-גבי הרַפְסודה שלנו מאשר הפלגה באותו כלי-שַיִט שבריריִ. די בחבטה כדי לשוברו לרסיסים! ובכן, מִילוֹרד, אין טעם שנחכה כאן."

"לפקודתך, ג'וֹן, מתי שתרצה," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"לדרך, וִילְסוֹן," ציווה הרב-חובל הצעיר, "היישֵר אל החוף!"

המים המשיכו לגְאוֹת במשך כשעה נוספת. הם גמאו עוד שני מילים. אולם אז שָׁכְכָה הרוח כליל ודומה היה שהיא הופכת פניה ונושבת מן החוף. הרַפְסודה נותרה עומדת בלא תנועה. ועד מהרה אף החלה נסחפת ללב-ים עקב השפעת השפל. לג'וֹן לה היה כל מקום להיסוס נוֹסף.

"הטֵל עוגן למים!" צעק.

מַאלְרְדִי, שעמד נכון למלא הוראה זו, שילשל את העוגן למים, שעומקם חמש אמות-ים. הרַפְסודה נִרתעה כשתי מידות-חבל, וכבל העוגן נמתח היטב. המפרש המאוּלְתָר קופל, ונעשׂו הכנות לעגינה ממושכת במקום.

אמנם כיוון זרימת המים אמוּר היה להתהפך בתשע בערב, אך כֵּיוון שג'וֹן מַנְגְלְס נרתע משַיִט לילי, החליט לעגון במקום עד חמש לפנות-בוקר. היבשה נראתה במרחק פחות משלושה מילים מהם.

נַחְשולים חזקים טילטלו את פני הים ודומה היה שהם נישׂאים בתנועה מתמדת לעֵבר החוף. לפיכך, משנודע לגְלֶנֶרְבַאן כי הם עתידים לבלות את הלילה כולו על הרַפְסודה, שאל את ג'וֹן מדוע אינו מנצל את הגלים האלה כדי להתקרב אל החוף.

"כבוד הלוֹרד נפל קורבן לתַעֲתוּעַ חזותי," השיב הרב-חובל הצעיר. "למרות שנדמה כי הגלים אצים קדימה, אין הדבר כך. אין זה אלא עִרְסוּל מקומי של פְּרוּדוֹת המים, ותו-לא. הַשלך כְּפִיס עץ למים ותיווכח כי כל עוד לא תוּחש פעולת השפל, ייוותר הכְּפִיס על מקומו. לכן שׂוּמה עלינו להתאזר בסבלנות."

"ולסעוד ארוחת-ערב," השיב הרב-סרן.

אוֹלְבִּינֶט שלף מתיבת הצֵידה כמה פרוסות של בשר מיובש וכתְרֵיסר רְקִיקִים. הכַּלְכָּל היה נבוך בהגישו לאדוניו תפריט כה דל. אך גם הנוסעות קיבלו בהבנה את התפריט, אף-על-פי שטלטלת הגלים פגמה קשות בתֵאבונן. אכן, חבטות הרַפְסודה, שהתמודדה עם גַעַש הגלים תוך מתיחת הכבל, היו חריפות ומעייפות. הטִלטוּל על-גבי המִשְׁבָּרים הקצרים והגַחְמָנִיִּים לא היה פחות חריף מאשר אילו התנגשה הרַפְסודה בחודיה של שוּנִית תת-מימית. לעִתים היה אפשר לחשוב כי הרַפְסודה אכן מִתחַכֶּכֶת בשוּנִית. הכבל היה מתוח לעייפה, ומדי חצי שעה היה ג'וֹן

משחרר מידת-חבל כדי להפיג את מתיחתו. ללא אמצעי זה היה הכבל נקרע מן הסתם, והרַפְסודה, מופקרת לחסדי הגלים, היתה נסחפת הרחק ללב-ים.

אפשר להבין בנקל את חששותיו של ג׳וֹן מַנְגְלְס. אם ייקרע כבל העוגן או ייסחף העוגן עצמו, עלולה הרַפְסודה להיקָלע לצרה צרורה.

הלילה ירד לאִטו. כדור השמש, שההִשתברוּת הִקנתה לו צורה סגלגלה, נצבע בצבע דם-כהה ועתיד היה להימוג מאחורי האופק. קווי המים האחרונים עדיין זהרו בפַּאֲתי מערב והתנצנצו כיריעות של כסף נוזלי. בצד זה היה הכול מים ושמים, לְמַעֵט נקודה בולטת אחת, הלא היא שִׁלדה של מֶקְווֹרִי, השקוע בלי-נוע על שִׂרטונו.

הדִמדומים המהירים הֵשהו אך לרגעים אחדים את רדת האפֵילה, וחיש מהר נטמעה היבשה, שתָחֲמה את קַצְוֵוי האופק ממזרח וממערב, באפֵילת הלילה.

קשה מנשוא היתה שהוּתם של הניצולים על-גבי רַפְסודה צרה, אפופה בעלטת הלילה! מִקצתם שקעו בשינה טרופה, היפָה לחלומות-בַּלָהה, והאחרים לא היו מסוגלים להירדם אף לשעה קלה. עם עלות השחר היו הכול תשושים מתְּלָאוֹת הלילה.

עם תחילת הגֵיאוּת החלה גם הרוח מנשבת במרחבי הים. השעה היתה שש בבוקר. הזמן דחק, וג׳וֹן מַנְגְלְס ערך הכנות להפלגה. הוא הורה להרים את העוגן, אך שיני העוגן התחפרו עמוק בחול בשל טִלטוּלֵי הכבל. ללא כַּנֶנֶת, למרות הגלגלות שהתקין וִילְסוֹן, לא היה אפשר לחלצו מקרקעית הים.

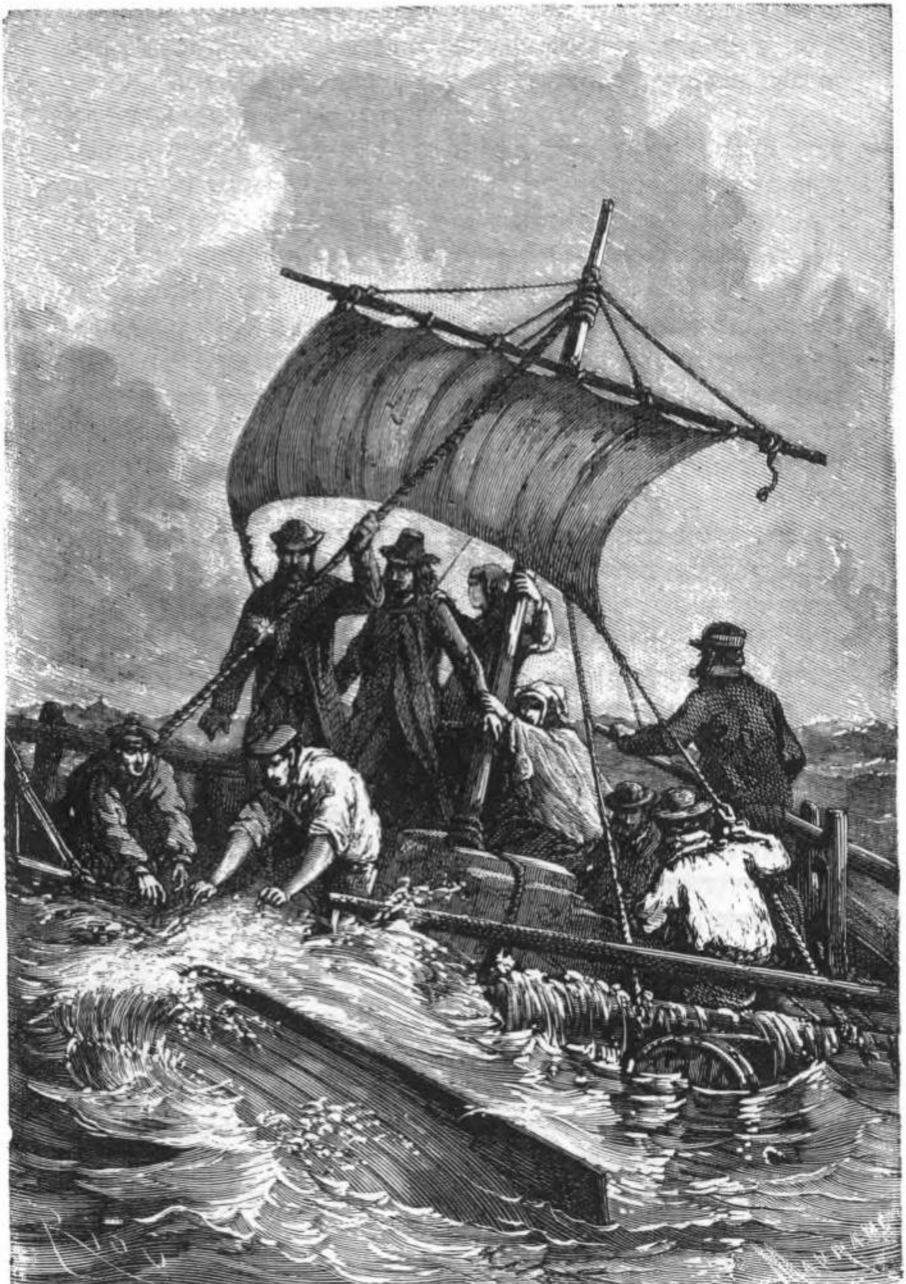
חצי שעה חלפה בניסיונות-שווא. ג׳וֹן, שהיה קצר-רוח להפליג, הורה לקצץ את החבל, ובכך ויתר על העוגן ושלל מעצמו כל אפשרות לעגון במקרה חירום, אם גֵיאוּת זו לא יהיה בה כדי לאפשר להם להגיע לחוף. הוא לא רצה להתעכב יתר-על-המידה ומהלוּמת גרזן אחת שיחררה את הרַפְסודה והפקירה אותה לחסדי הרוח, תוך שהיא מסתייעת בזרם שמהירותו שני קשרים.

המִפרשׂ הוּנף, והם נסחפו בעצלְתיים לעֵבר יבשה שהיתה חבויה בתוך גושים אפרפרים על רקע שָמים מוארים באור זריחה. ביד אמוּנה עקפו את השוניוֹת. אך בשל חולשת הרוח שנשבה מן הים, דומה היה כי כלי-השַיִט אינו מתקרב לחוף כהוא-זה. מה רבים הקשיים להגיע לחופיה של נְיוּ-זִילַנְד וכמה מסוכן לנחות בהם!

עם זאת, בשעה תשע היתה היבשה במרחק של לא יותר ממיל אחד. החוף היה תלול מאוד ומוקף שוניוֹת לרוב. צריך היה לאתֵר מקום עגינה בטוח. אט-אט החלה הרוח שוֹכֶכֶת, וסופה שחדלה כליל. המִפרשׂ המדוּלדל חבט בתוֹרֶן וטילטלו שלא לצורך. ג׳וֹן הורה לקפלו. רק הזרם נשא את הרַפְסודה אל החוף, אולם אנוסים היו לוותר על כל ניסיון לנווטה, ואצות-ענק הֵאֵטו את הילוכה עוד יותר.

בעֶשר נוכח ג׳וֹן שהוא עומד יציב פחות או יותר באותו מקום בלא-נוע. מרחק שלוש מידות-חבל מן החוף, ובלי עוגן. האם יניח לשפל להדוף שנית את הרַפְסודה ללב-ים? באגרופים קפוצים ובלב אכול-דאגה העיף ג׳וֹן מבט נזעם ביבשה זו, שהיתה מחוץ להישׂג-ידו.

למרבה המזל, ובאמת היה זה הפעם למרבה המזל, אירעה התנגשות. הרַפְסודה נבלמה. היא עלתה על שִׂרטון-חול גבוה, מרחק עשרים וחמש אמות-ים מן החוף.

"הטל עוגן למים!" צעק

גְלֶנֶרְבַאן, רוֹבֶּרְט, וִילְסוֹן וּמַאלְרָדִי קפצו הימה. הרַפְּסודה קובעה בחוזקה בחבלים לשוניות הסמוכות. הנוסעות, שהועברו בשרשרת מאיש לאיש, הגיעו לחוף בלא להרטיב את שִׂמלותיהן, ועד מהרה עלו כולם, על כלי-נשקם וצֵידתם, על חופיה האֵימתניים של נְיוּ-זִילַנְד.

8.

נְיוּ-זִילַנְד כפי שהיא באותה תקופה

גְלֶנֶרְבָאן רצה לצאת לדרך בלא לאבד שעה מיותרת ולהמשיך מיד צפונה לאורך החוף עד לאוֹקְלֶנְד. אך מבעוד בוקר התְחַשְרו פני השמים בעננים כבדים וסמוך לשעה אחת-עשׂרה, זמן קצר לאחר הנחיתה על החוף, הִתעבּוּ הערפילים והיו למָטָר סוחף. לא היה אפשר להמשיך בדרך, והם נאלצו לבקש מִסתור.

למרבה המזל גילה וִילְסוֹן מערה שחפרו גלי-הים בשכבות הבַּזֶלֶת של החוף. הנוסעים, על נִשקם וצֵידתם, מצאו בתוכה מחסה. היתה שם כמות לא מבוטלת של אצות-ים מיובשות שקיבצו גלי-הים. הן היו כמין מצע טבעי שניתן להסתדר עליו בנוחות. כמה בולי-עץ נערמו בפתח המערה, הועלתה אש, והכול התייבשו כמיטב יכולתם.

ג'וֹן קיווה שמשך המבול יהיה ביחס הפוך לעוצמתו. אך לא כך התגלגלו פני הדברים. השעות נקפו בלא שיחול כל שינוי במצב השמים. סמוך לשעות הצהריים קמה רוח עזה שהלכה והתעצמה. עיתוי ביש זה היה בו כדי לקצר את סבלנותו של הסבלני שבבני-האדם. אך מה אפשר לעשות? לצאת אל מול סערה שכזו בלא כלי-תחבורה, הרי זה מעשׂה של טירוף! לבד מזאת, די בימים אחדים כדי להגיע לאוֹקְלֶנְד, ועיכוב של כתְרֵיסר שעות אינו נורא כל-כך, אם לא ייתָקלו בילידים.

במהלך החנייה הכפויה נסבה השׂיחה על אירועי המלחמה שהתנהלה באותה עת בנְיוּ-זִילַנְד. כדי להיטיב להבין ולהעריך את חומרת הנסיבות שלתוכן נקלעו ניצולי מֶקְוָוֹרִי, יש להכיר את קורות המאבק העקוּב-מדם שהתחולל באותה תקופה באִי אִיקָה-נָה-מָאוּאִי.

מאז בואו של אַבֵּל טַסְמָן למֵיצַר קוּק ב-16 בדֶצֶמְבֶּר 1642, פקדו את הנְיוּ-זִילַנְדִים אוניות אֵירוֹפִּיוֹת לרוב, אך הם נותרו בני-חורין באִיֵיהם העצמאיים. שום מעצמה אֵירוֹפִּית לא מצאה לנכון להשתלט על קבוצת האיים החולשת על מימי הדרום. רק מִיסְיוֹנֶרִים, שהתיישבו באתרים שונים, הביאו לאותם חבלי-ארץ את ברכת התַרבות הנוצרית. אך מקצתם, בעיקר האַנְגְלִיקָנִים, הכשירו את המנהיגים הנְיוּ-זִילַנְדִיים להרכין ראש בפני עול השִלטון באַנְגְלִיָה. המנהיגים המקומיים פּוּתוּ בדרכי עורמה לחתום על מכתב הפונה למלכה וִיקְטוֹרְיָה, שבו ביקשו את חסותה. אך רואי-העתידות הנבונים יותר שבקרב מנהיגים אלה חשו באיוולת הגלומה במהלך זה, ואחד מהם, לאחר שהטביע במכתב את חותם כתובת-הקַעֲקַע שלו, השמיע דברי נבואה אלה: "איבדנו את ארצנו; שוב אין היא שייכת לנו, עד מהרה יגיעו הזרים וישתלטו עליה ואנו נהיה לעבדיהם."

ואכן, ב-29 בּיָנוּאָר 1840 הגיעה הקוֹרְבֶטָה הֶרַאלְד ל"מִפרץ האיים", שבצפון

אִיקָה-נָה-מָאוּאִי. קַבַּרְנִיט הספינה, מר הוֹבְּסוֹן, ירד אל החוף בכפר קוֹנוֹרָה-רֶקָה. התושבים זומנו לאסיפה כללית בכְּנֵסִיָּה הפְּרוֹטֶסְטַנְטִית. שם הוקרא להם כתב-המינוי שבו החזיק רב-החובל הוֹבְּסוֹן מטעם המלכה וִיקְטוֹרְיָה.

ב-5 בִּינוּאָר 1841 נקראו ראשי-המנהיגים הנְיוּ-זִילַנְדִיִּים אל הנציב האַנְגְּלִי בכפר פָּאִיָּה. רב-החובל הוֹבְּסוֹן ניסה לשכנעם לקבל על עצמם מָרוּת ואמר, כי המלכה שיגרה ספינות וחיילים כדי להגן עליהם, וכי זכויותיהם מובטחות וחירותם תישמר במלואה. עם זאת, נחלותיהם נועדו להיות קניינה של המלכה וִיקְטוֹרְיָה ושוּמה עליהם למוכרן לה.

מרבית המנהיגים, שמצאו כי מחיר החסות יקר מדי, סירבו להשלים עִמה. אך הפרא מטִבעו מתקשה לכבוש את יִצרו; ההבטחות והמתנות הצליחו לכובשם יותר ממְלות הרהב של הרב-חובל הוֹבְּסוֹן, ומכירת הרכוש אושרה. ההשתלטות על האיים קיבלה גוּשְׁפַּנְקָא חוקית. מה אירע מאז 1840 ועד ליום צאתה של *דַנְקֶן* ממִפרץ קְלַייד? דבר לא חמק מעיניו של פָּגָנֶל והוא היה נכון להרביץ דעת בחבריו בכל נושא.

"גברתי," השיב לשאלותיה של לֵיידִי הֶלֶנָה, "אשוב ואומר לך את אשר כבר היתה לי הזדמנות להגיד: הנְיוּ-זִילַנְדִים הם אוכלוסייה אמיצה, ולאחר שנכנעה לזמן קצר, כעת היא מתגוננת בנחישות מול הפולשים האַנְגְלִיִּים. שבטי המָאוֹרִים מאורגנים כמו הקְלָאנִים הקדומים בסְקוֹטְלַנְד. הם מחולקים לכמה בתי-אב גדולים, המכירים במנהיג, וחולקים לו כבוד מלא. הגברים מגזע זה גאים ואמיצים, מקצתם גבוהי-קומה, בעלי שיער חלק, דומים לבני מַלְטָה או ליהוּדֵי בַּגְדָד, והם מגזע משובח. האחרים נמוכים יותר, מגושמים ודומים לבני-תערובת, אך אלה וגם אלה חסונים, מתנשאים ואנשי-מלחמה. לפָנים היה להם מנהיג נודע בשם הִיהִי, גיבור מלחמה, ממש וֶרְסִינְזֶ'טוֹרִיּ*. לפיכך לא תתפלאו לשמוע, כי המלחמה נמשכת ונמשכת ברחבי אִיקָה-נָה-מָאוּאִי, שכֵּן שם שוכן השבט רב-התהילה הוַואִיקָטוֹס, ובראשו וִילְיָאם תוֹמְפְּסוֹן, המוליכם למלחמת הגנה על אדמתם."

"כלום אין האַנְגְלִים שולטים על הנקודות החשובות בנְיוּ-זִילַנְד?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"בוודאי, ג'וֹן יקירי," השיב פָּגָנֶל. "אחרי שקיבל הרב-חובל הוֹבְּסוֹן את החזקה והפך למושלו של האי, נוסדו אט-אט, מ-1840 עד 1862, תשע מושבות בנקודות-השליטה. כך נוסדו תשעה חבלים, ארבעה באי הצפוני – אוֹקְלֶנְד, טָרָנָקִי, וֶלִינְגְטוֹן ומִפרץ הוֹקֶס; וחמישה באי הדרומי – נֶלְסוֹן, מַרְלְבּוֹרוֹ, קֶנְטֶרְבֶּרִי, אוֹטָגוֹ וסָאוּתְ'לֶנְד. האוכלוּסייה הכללית מנתה ב-30 ביוּני 1860 מאה ושמונים אלף, שלוש-מאות ארבעים ושישה תושבים בסך-הכול. ערי מסחר חשובות צצו בכל עבר. כשנגיע לאוֹקְלֶנְד לא תוכלו שלא להתפעל מאותה קוֹרִינְתוֹס דרומית**, החולשת על לשון-היבשה הצרה שלה והנטויה כגשר על פני האוֹקְיָינוֹס השקט; עיר זו מונה כבר כתריסר אלף תושבים. ממערב, נְיוּ-פְּלִימוּת',

---

* מנהיגם של הגָאלִים שעמד בפני הרוֹמָאִים הכובשים.

** קוֹרִינְתוֹס הים-תיכונית. עיר בּיָוָון היושבת על מֵיצַר היבשת שמפריד בין הים האֶגֶאִי לים היוֹנִי, המחוברים כיום בתעלת קוֹרִינְתוֹס.

במזרח, אֲהוּהִירִי, בדרום וֶלִינְגְטוֹן, כולן ערים תוססות; באי טָוַואי-פּוּנָאמוּ תוכלו לבחור בין נֶלְסוֹן, מין מוֹנְפֶּלְיֶיה בצדו האחר של כדור-הארץ, עיר הגנים של נְיוּ-זִילַנְד, פִּיקְטוֹן שעל חוף מֵיצַר קוּק, וקְרַייסְטְצֶ׳רְץ׳, אִינְבֶרְקַרְגִיל ודָנֶדִין, בחבל אוֹטָגוֹ העשיר, שאליו נוהרים מחפשי הזהב מכל קַצְווי תבל, ותנו דעתכם שאין מדובר פה בקומץ של בקתות או בעיירה של משפחות פראים, אלא בערים של ממש, על נמליהן, הקָתֶדְרָלוֹת שלהן, בנקים, מִספנות, גנים בּוֹטָנִיִּים, מוּזֵיאוֹנֵי טבע, עיתונים, בתי-חולים, מוסדות צדקה, מכונים פִילוֹסוֹפִיִּים, לְשָׁכוֹת של בונים חופשיים, מועדונים, אגודות של מקהלות, תֵיאַטְרָאוֹת, ארמונות לתערוכות בֵּינְלאומיות, לא פחות ולא יותר מאשר בפָּרִיס או בלוֹנְדוֹן! ואם זיכרוני אינו מַטְעֵני, הרי בשנת 1865, בשנה זו שבה אנו מצויים, ואולי אף בדיוק ברגע זה שבו אני מספר לכם זאת, מוצגים מוצרי-תעשייה מן העולם כולו בארץ של אוכלי-אדם!״

״הייתכן! חרף המלחמה בילידים?״ שאלה לֵידִי הֶלֶנָה.

״האַנְגְלִים, גברתי, אינם נותנים דעתם על מלחמה!״ השיב פָּגָנֶל. ״הם נלחמים ומקיימים תערוכה בעת ובעונה אחת. אין זה מפריע להם. אפילו מסילות-ברזל הם בונים תחת איום רוביהם של הנְיוּ-זִילַנְדִים. בחבל אוֹקְלֶנְד חוצות מסילות-הברזל של דְרוּרִי ושל מִיר-מִיר את האזורים העיקריים הנשלטים בידי המורדים. מוכן אני להתערב איתך כי פועלי הרכבת יורים ממרומי הקַטָרים שלהם.״

״אבל היכן עומדת אותה מלחמה שאין לה סוף?״ שאל ג׳וֹן מַנְגְלֶס.

״שישה חודשים ויותר כבר עברו מאז צאתנו את אֵירוֹפָּה,״ השיב פָּגָנֶל, ״אינני יכול אֵפוא לדעת את אשר התרחש מאז יציאתנו, להוציא כמה עובדות שקראתי אגב חצייתנו את אוֹסְטְרַלְיָה בעיתוני מֶרִיבּוֹרוֹ וסֵימוֹר. אותה עת ניטש קרב עז באי אִיקָה-נָה-מָאוּאִי.״

״מתי החלה מלחמה זו?״ שאלה מֶרִי גְרַאנְט.

״ברצונך לומר ׳התחדשה׳, עלמתי היקרה,״ השיב פָּגָנֶל. ״ההתקוממות הראשונה אירעה בשנת 1845. זו השנייה החלה בסוף שנת 1863 בקֵירוב. אך כבר זמן רב קודם-לכן התכוננו המָאוֹרִים לפרוק מעל צווארם את עול השלטון הבְּרִיטִי. מפלגתם הלאומית של המָאוֹרִים ניהלה תעמולה פעילה למען בחירתו של מנהיג מָאוֹרִי. הם ביקשו להכתיר את פּוֹטָאטָאוּ הקשיש למלך, ולהפוך את כפרו השוכן בין הנהרות וָאִיקָאטוֹ וּוָאִיפָּה לבירת הממלכה החדשה. פּוֹטָאטָאוּ לא היה אלא ישיש, פיקח יותר מנועז, אך היה לו לצדו ראש-ממשלה נמרץ ונבון, צֶאֱצָא לשבט נְגָאטִיהָהוּאָס, שחי קודם לכיבוש הזר בלשון-היבשה של אוֹקְלֶנְד. יד-ימינו, וִילְיָאם תוֹמְפְּסוֹן שמו, היה לרוח החיה של מלחמת העצמאות. הוא אירגן ביעילות את הצבאות המָאוֹרִיִּים. בהשראתו קם מנהיג מִטָרָנָקִי ואיחד את כל השבטים המופרדים סביב רעיון אחד. מנהיג אחר מִוָאִיקָטוֹ ייסד את ׳הליגה למען האדמה׳, איגוד ציבורי של ממש, שנועד למנוע את הילידים מלמכור את אדמותיהם לממשלה הבְּרִיטִית; אורגנו נשפים שהם, כמו בארצות התרבות, אות-פתיחה למהפכה העתידה. העיתונים הבְּרִיטִיִּים החלו לציין את הסימנים מעוררי-הדאגה הללו, והמִמְשל החל חושש לנוכח פעילויותיה של ׳הליגה למען האדמה׳. הקיצור, הרוחות הִתלהטו, חבית חומר-הנפץ היתה מוכנה להתפוצץ. חסר היה רק ניצוץ,

או ליתר דיוק, התנגשות בין שני הצדדים בעניין מסוים, שתגרום להתלקחות."
"והתנגשות זו?..." שאל גְלֶנֶרְבָאן.
"הִתרחשה בשנת 1860," השיב פָּגָנֶל, "בחבל טָרָנָקִי, על החוף הדרום-מערבי של אִיקָה-נָה-מָאוּאִי. ליליד אחד היו שש-מאות אֲקָרִים של אדמה בשכֵנוּת לְנְיוּ-פְּלִימוּת'. הוא מְכָרם לממשלה האַנגְלִית. אולם כשהתייצבו מודדי הקרקע למדוד את השטח שנמכר, מחה המנהיג קִינְגִי ובחודש מַארְס הקים על-גבי אדמת המריבה מחנה מוּגן בגדרות-עץ גבוהות. כעבור כמה ימים כבש הקוֹלוֹנֶל גולד את המחנה בראש גְיסותיו, ובאותו יום נורתה הירייה הראשונה של מלחמת העצמאות."
"והמָאוֹרִים הללו, הם רבים?" שאל ג'וֹן מַנגְלְס.
"האוּכלוּסייה המָאוֹרִית התמעטה מאוד במאה השנים האחרונות," השיב הגֵיאוֹגְרָף. "ב-1769 העריך קוּק את מִספרם בארבע-מאות אלף תושבים. אולם מִפקד האוכלוּסין שערכה ממשלת-החסוּת מצא שמִניינם אינו עולה על מאה ותשעה אלף. מעשֵׂי הטבח של בני-התרבּוּת, המחלות ומֵי-האש עשׂו בהם שַׁמּוֹת. אולם בשני האיים עדיין נותרו תשעים-אלף מקומיים, וביניהם שלושים-אלף לוחמים השׂמים לאַל בהצלחה את מאמצי הכיבוש של החילות האֵירוֹפִּיִים."
"האם הצליחה ההתקוממות עד כה?" שאלה לֵיידִי הֶלֶנָה.
"כן, גברתי. האַנגְלִים עצמם מתפעלים לעִתים מאוֹמץ-לִבָּם של הנְיוּ-זִילַנְדִים. הללו מנהלים כנגדם מלחמת גֵרִילָה, מציבים מארבים, מסתערים ביחידות קטנות ובוזזים את חוות המתיישבים. גֶנֶרָל קָמֶרוֹן אינו חש בנוח במלחמה כזו, שבה חייבים לבלוש בכל שִׂיחַ. ב-1863, לאחר מאבק קטלני וממושך, הצליחו המָאוֹרִים לכבוש עמדה גדולה וּמבוצרת על ערוצו העילי של הוָואִיקָטוֹ, בפַאֲתֵי רכס גבעות תלולות, מוּגנת על-ידי שלושה קווי-הגנה. כמה ממנהיגיהם הרוחניים קראו לאוּכלוּסייה המָאוֹרִית כולה להגן על אדמתה והבטיחו להשמיד את ה'פָּקֶטָה', כלומר, הלבָנים. שלושת-אלפים חיילים התכוננו לקרב בפיקודו של גֶנֶרָל קָמֶרוֹן, ומאז רציחתו הברברית של סרן סְפְּרֶנְט, היו נחושים בדעתם לעשות שַמּוֹת במָאוֹרִים בלא-רַחֵם. ניטשו קרבות עקובים מדם. אחדים מאותם קרבות נמשכו כתְרֵיסר שעות ללא הפוּגה, בלא שייסוֹגוּ המָאוֹרִים בפני תותחי האַנְגְלִים. שבט הוָואִיקָטוֹ הפראי, בפיקודו של וִילְיַאם תוֹמְפְּסוֹן, היה הגרעין של הצבא הלאוּמי. גֶנֶרָל-יליד זה פיקד תחילה על צבא של אלפיים וחמש-מאות לוחמים, אחר-כך על שמונת-אלפים. נְתִינֵיהם של שׁוֹנְגִי והֶקִי, שני מנהיגים מטילי אֵימה אחרים, באו לעזרתו. במלחמה קדושה זו נטלו הנשים חלק בכל התְלָאות. אך לא תמיד מי שהזכוּת והצדק לצִדו מצויד בנשק טוב. לאחר מערכה קטלנית הצליח גֶנֶרָל קָמֶרוֹן להכניע את מחוז וָאִיקָטוֹ, שהיה ריק מתושביו, שכֵּן המָאוֹרִים נפוצו לכל עבר. מופלאות היו עלילות הקרב! ארבע-מאות מָאוֹרִים, מבוצרים במצודת אוֹרָאקָן בלי מים ובלי מזון ונתונים במצור של אלף חיילים אַנְגְלִיִים בפיקודו של הבְּרִיגָדִיר-גֶנֶרָל קָרֵי, סירבו להיכנע. ואז, יום אחד, בצהרי יום, פילסו לעצמם דרך אל חטיבה 40, עשׂו בה שַׁמּוֹת ונמלטו לבִצּוֹת."
"האם שׂמה כניעתו של מחוז וָאִיקָטוֹ קץ למלחמה העקובה-מדם?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.
"לא, ידידי," השיב פָּגָנֶל, "שכֵּן אז גמרו האַנְגְלִים אומר לעלות על מחוז

טָרָנָקִי ולהטיל מצור על מַטָאִיטָאוָה, מעוזו של וִילְיָאם תוֹמְפְּסוֹן. אולם ההשתלטות על המצודה עלתה להם באבֵידות ניכרות. כשיצאתי מפָּרִיס נודע לי שהמושל והגֶנֶרָל קיבלו לא מכבר את כתב-הכְּנִיעה של שבטי טָרָנָגָה, וכי הם הותירו בידיהם שלושה רבעים מאדמותיהם. מְספרים אף כי מנהיגו הראשי של המרד, הלא הוא וִילְיָאם תוֹמְפְּסוֹן, שקל את האפשרות להסגיר את עצמו; אך עיתוני אוֹסְטְרַלְיָה לא אישרו ידיעה זו; להיפך, יש לשער כי ממש ברגע זה שבה ההתנגדות ומתארגנת במשנה-מרץ."

"האִם לדעתך, פָּגָנֶל," שאל גְלֶנֶרְבַאן, "נמצאת זירת הקרבות במחוזות טָרָנָקִי ואוֹקְלֶנְד?"

"כך אני סבור."

"כלומר, חבל-ארץ זה שאליו נקלענו בעִקבות טביעתה של *מֶקְווֹרִי*?"

"בדיוק כך. עלינו על החוף קילומטרים אחדים מצפון לנמל קָאוּהִיָה, שם עדיין מתנוֹסס הדגל הלאומי של המָאוֹרִים."

"ולפיכך נִנהג בתבונה אם נשים פנינו צפונה," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"אכן יהיה זה מעשה נבון," השיב פָּגָנֶל. "הנְיוּ-זִילַנְדִים מלאי זעם כנגד האֵירוֹפִּים, ובייחוד כנגד האַנְגְלִים. עלינו להשתדל שלא ליפול לידיהם."

"אולי יתמזל מזלנו ונפגוש איזו יחידה של חיילים אֵירוֹפִּיִים?" הפטירה לֵיידי הֶלֶנָה.

"אולי, גברתי," השיב הגֵיאוֹגְרָף. "אך איני צופה שכך יהיה. יחידות מבודדות אינן נוטות לשוטט כך בלב האזורים הכפריים, שעה שכל שִיח, כל סבך קטן משמשים מִסתור לקַלָע מצוין. כך שאין לקווֹת לאיזה ליווּי של חיילי חטיבה 40. אולם ישנן כמה תחנות-מִיסְיוֹן על החוף המערבי, שלאורכו נלך, ונוכל בנקל לצעוד ממִיסְיוֹן אחד למִשנהו עד הגיענו לאוֹקְלֶנְד. חשבתי אף ללכת באותה דרך שבה הלך הוֹכְשְטֶטֶר, העוברת לאורך ערוצו של הנהר וָאִיקָטוֹ."

"מר פָּגָנֶל, האִם אותו הוֹכְשְטֶטֶר היה איזה נוסע?" שאל רוֹבֶּרְט גְרַאנְט.

"כן, נערי, זה היה אחד מחברי הוועדה המדעית שהפליגה על סיפונה של הפרִיגָטָה האוֹסְטְרִית *לָה נוֹבָארָה*, שיצאה ב-1858 למסע סביב העולם."

"מר פָּגָנֶל," קרא רוֹבֶּרְט, שעיניו אורוּ למחשבה על המסעות הגֵיאוֹגְרָפִיים המופלאים, "כלום מצטיינת גם נְיוּ-זִילַנְד בנוסעים חשובים כבֶּרְק וסְטְיוּאַרְט באוֹסְטְרַלְיָה?"

"כמה וכמה, ילדי, כגון דוֹקְטוֹר הוּקֶר, פְּרוֹפֶסוֹר בְּרִיזַארְד, חוקרי-הטבע דִיפֶנְבָּאך ויוּלְיוּס הָאסְט; אך למרות שאחדים שילמו בחייהם את מחיר תאוות ההרפתקאות שלהם, מפורסמים הם פחות מן הנוסעים האוֹסְטְרָלִיִים או האַפְרִיקָנִיִים..."

"ואתה יודע את קורותיהם?" שאל רוֹבֶּרְט הצעיר.

"איזו שאלה, נערי, וכֵיוון שאני רואה כי אתה משתוקק להכירם כמוני, אספר לך."

"תודה, מר פָּגָנֶל, אני מקשיב."

"וגם אנחנו מקשיבים לך," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה. "אין זו הפעם הראשונה שמזג-האוויר הסַגְרִירִי מְאַלְצֵנוּ לקנות דעת. סַפֵּר לכולנו, פָּגָנֶל."

"כרצונך, גברתי," השיב הגֵיאוֹגְרָף, "אך הפעם יהיה סיפורי קצר. כאן אין מדובר במְגַלים נועזים שנאבקו פנים-אל-פנים עם המִינוֹטָאוּרוּס האוֹסְטְרָלִי*. ארץ קטנה כמו נְיוּ-זִילַנְד מתקשה להתגונן בפני מחקריו של האדם. גיבורי, למען האמת, אינם ממש מגלי-ארצות, אלא תיירים פשוטים שנפלו קורבן לאירועים שכיחים ביותר."

"ואתה מתכוון לנקוב בשמותיהם?..." שאלה מֶרִי גְרַאנְט.

"המודד וִיטְקוֹמְבּ וצ'רְלְטוֹן הוֹוִיט, האיש שגילה את שרידיו של בֶּרק במסע הנודע, שאת קורותיו סיפרתי לכם בעת חנייתנו על גדות הוִוימֶרָה. וִיטְקוֹמְבּ והוֹוִיט עמדו בראש שתי משלחות באי טָוָואִי-פּוּנָאמוּ. שניהם יצאו מקְרַייסְטְצֶ'רְץ' בחודשים הראשונים של שנת 1863, במטרה לגלות מעברים שונים ברכסי ההרים מצפון לחבל קֶנְטֶרְבֶּרִי. הוֹוִיט חצה את רכס ההרים בפַּאֲתיה הצפוניים של הנפה וקבע את מטהו הכללי ליד אגם בְּרוּנֶר. וִיטְקוֹמְבּ, לעומת זאת, גילה מַעֲבר בעמק רָקָאיָה, המתקשר בקצהו האחר למורד המזרחי של הר טִינְדָל. לוִויטְקוֹמְבּ התלווה חבר, מר גֵ'ייקוֹבּ לוּפֶּר, אשר פירסם ב*לִיטֶלְטוֹן טַיימְס* את קורות המסע והאסון. עד כמה שזכור לי, ב-22 באַפְּרִיל 1863, נמצאו שני החוקרים למרגלות הקרחון שממנו נובע מעיין רָקָאיָה. הם העפילו לפסגתו של ההר בניסיון לגלות מעברים חדשים. למחרת חנו וִיטְקוֹמְבּ ולוּפֶּר, תשושים מעייפות ומקור, בגובה כאלף ושלוש-מאות מטרים מעל פני הים, במעטֵה שלג כבד. במשך שבעה ימים תעו בהרים ובעמקים שמִתלוליהם היו ללא כל מוצא, עִתים בלא אש, עִתים בלא מזון. הסוכר שבכליהם היה לתרכיז, רְקִיקיהם היו לעיסה, בגדיהם ושמיכותיהם לבְלוֹאים נוטפי מים. החרקים הציקוּ להם. ביום קל התקדמו פחות מחמישה קילומטרים וביום קשה רק כמאתיים מטרים. לבסוף ב-29 באַפְּרִיל, ניתקלו בבִקתה של מָאוֹרִים ובגינתה מצאו כמה חופנים של תפוחי-אדמה. היתה זו הארוחה האחרונה ששני הידידים אכלו יחדיו. עם ערב הגיעו לשְׂפת-הים, לא הרחק משפך הנהר טָרָמָקָאוֹ. היה עליהם לצולחו כדי לפנות צפונה לעבר הנהר גְרֵיי. הטָרָמָקָאוֹ היה רחב ועמוק. לאחר שעה של חיפושים, מצא לוּפֶּר שתי דוּגִיוֹת קטנות ופגומות, הוא תיקנן כמיטב יכולתו וחיברן יחדיו. עם ערב עלו עליהן, אך טרם שהגיעו לאמצע הנהר התמלאו הדוגיות מים. וִיטְקוֹמְבּ קפץ לנהר ושב בשחייה לגדה השמאלית. גֵ'יקוֹבּ לוּפֶּר, שלא ידע לשחות, נצמד לדוּגִית וכך ניצל, אך רק לאחר תְּלָאוֹת רבות. גלי-הנהר סחפו את האוּמְלָל. גל ראשון שיקעו במעמקים, גל שני שב והעלהו על פני המים. הוא נחבט בשוּנִיוֹת. לילה שחור מִשְׁחוֹר ירד. גשם זִלְעָפוֹת ניתַך. לוּפֶּר, שגופו שָׁתַת דם והיה תָּפוח ממי-הים שבלע, היטלטל כך במשך שעות ארוכות. לבסוף התחבטה הדוגית בקרקע מוּצקה, והניצול, חסר-הכרה, הוטל אל החוף. למחרת, עם עלות השחר, הזדחל לעבר מקור מים חיים ומצא שהזרם סחפו קילומטר וחצי מן הנקודה שבה ניסה לצלוח את הנהר. הוא הזדקף על רגליו, המשיך לצעוד לאורך הגדה, ועד מהרה גילה את וִיטְקוֹמְבּ המסכן, גופו וראשו טמונים בבוֹץ הנהר. הוא מת. במו-ידיו חפר לוּפֶּר קבר בחולות וטמן בו את גופת חברו. כעבור יומיים, גוֹוֵע מרעב, נאסף לוּפֶּר בידי שני מָאוֹרִים

---

* מפלצת אגדתית יְוָנית שחֶציה שור וחֶציה אדם, סמל למִמדי-ענק ולקשיי המאבק.

לופר, שגופו שתת דם, היטלטל כך במשך שעות ארוכות

מכניסי-אורחים – יש גם כאלה – וב-4 במַאי הגיע לאגם בְּרוּנֶר, אל מחנהו של צ׳רלְטוֹן הוֹוִיט, אשר שישה שבועות לאחר-מכן עתיד היה למצוא את מותו באותן נסיבות כמו וִיטְקוֹמְבּ המסכן.״

״אכן,״ הפטיר ג׳וֹן, ״דומה כי האסונות באים בשרשרת, וכי חוט גורלי מקשר בין הנוסעים כולם, וכולם מתים לאחר שהדמות המרכזית מתה.״

״הצדק איתך, ג׳וֹן,״ העיר פָּגָנֶל, ״לעִתים קרובות הירהרתי בכך. איזה חוק של הֲדָדִיוּת גרם לכך, שהוֹוִיט ימצא את מותו כמעט באותן נסיבות! מי יוכל לומר זאת? את צֵ׳רלְטוֹן הוֹוִיט שׂכר מר וֵייד, מנהל משרד העבודות הציבוריות, כך שיַתווה דרך מעֲבר לסוסים למן מישורי הוּרוּנוּאִי ועד שפך הנהר טָרָמָקָאוּ. הוא יצא לדרכו ב-1 בינוּאַר 1863 בלְוויית חמישה אנשים. הוא מילא את משימתו בתבונה שאין דומה לה. הוא ואנשיו פילסו דרך באורך יותר משישים קילומטרים לנקודה שאין לעוברה על הנהר טָרָמָאקָאוּ. אז שב הוֹוִיט לקְרֵייסְטְצֶ׳רְץ׳ ועל-אף החורף הממַשְמֵש ובא ביקש רשות להמשיך במשׂימתו. מר וֵייד אישר זאת. הוֹוִיט שב ויצא כדי לצייד את מחנהו, על-מנת שיוכל להעביר בו את העונה הקשה. באותה תקופה גייס את גֵ׳ייקוֹבּ לוּפֶּר. ב-27 ביוּני עזב הוֹוִיט את המחנה בלְוויית שני עמיתיו, רוֹבֶּרט לִיטֶל והֶנְרִי מָלִיס. הם חצו את אגם בְּרוּנֶר ומאז אבדו עקבותיהם. הדוּגית שלהם, שהיתה שבירירית ושטוחה, נמצאה על החוף, לאחר שנסחפה לשם. תשעה שבועות חיפשׂו אחריהם, אך לשווא. ברור בעליל כי האוּמְלָלִים הללו, שלא ידעו לשׂחות, טבעו במי האגם.״

״ומדוע אין אפשרות שיִמָצאו בריאים ושלמים אצל איזה שבט נְיוּ-זִילַנְדִי?״ שאלה לֵיידִי הֶלֶנָה. ״יש מקום לפַקְפֵּק במותם.״

״אבוי! לא, גברתי,״ השיב הגֵיאוֹגְרָף. ״שכֵּן באוֹגוּסְט 1862, כלומר שנה לאחר האסון, טרם נשמע מהם כל אות חיים... ומי שנעלם בנְיוּ-זִילַנְד ולא הופיע שנית במשך שנה,״ מילמל בהנמכת קול, ״פירוש הדבר שאפסו התקווֹת לשוב ולמוצאו חי!״

.9.
חמישים קילומטרים צפונה

ב-7 בְּפֶבְּרוּאָר, בשעה שש בבוקר, נתן גְלֶנֶרְבָאן את אות היציאה לדרך. הגשם פסק במשך הלילה. הרקיע, שהיה מרובד ענגים קטנים ואפרפרים, בלם את קרני החמה בגובה חמישה קילומטרים מעל פני הקרקע. מידות החום הנוחות איפשרו להתמודד עם תְלָאוֹתיו של מסע רגלי במשך היום.

על-פי המפה חישב פָּגָנֶל ומצא כי מרחק מאה ושמונים קילומטרים מפריד בין כֵּף-קָאהוּאָה לבין אוֹקְלֶנְד. זה היה אמור להיות מסע של שמונה ימים, בקצב של שישה-עשׂר קילומטרים ביממה. אולם במקום להלֵך לאורך תְוַאי החוף המפותל, ראה לנכון להַיְשִיר עד לנקודת הִתחברות הנהרות וָאִיקָטוֹ וּוָאִיפָּה, כחמישים קילומטרים ממקום הימצאם, ליד הכפר נְגַרְנָוָואהְיָה. שם עוברת דרך, ליתר דיוק שביל, ששמוֹ "אוֹבֶרְלֶנְד מֵייל טְרַק", אשר עגלות יכולות לנסוע בו. דרך זו חוצה את חלק הארי של האי למן נַאפְּיֶיר ועד מִפרץ הוֹקֶס, ומשם עד לאוֹקְלֶנְד. כך ייקל עליהם להגיע לדְרוּרִי ולנוח במלון מעולה, אשר חוקר-הטבע הוֹכְשְטֶטֶר המליץ עליו במיוחד.

כל אחד העמיס על כתפיו את חלקו בצֵידה, והם החלו מתנהלים לאורך חופיו של מִפרץ אָאוֹטֵיאָה. מתוֹך זהירות הלכו צמודים זה לזה, רוביהם טעונים ועיניהם סוקרות את המישורים המתעגלים שבמזרח. פָּגָנֶל, מַפָּתו המצוינת בידו, נהנה הנאת-אמן לוודא את דיוקם של פרטי-פרטיה.

חלק מן היום פסעה החבורה הקטנה בחול המורכב משרידי צְדָפות ועצמות דְיוֹנוֹנִים, ועשיר בְּעל-תחמוֹצת-הברזל ובאַב-תחמוֹצת-הברזל. אילו קֵירבו מַגְנֵט לקרקע, היה מתכסה חיש מהר בגבישים נוצצים.

על רצועת החוף, שהגֵיאוּת העולה ליטפתה, השתובבו כמה בעלי-חיים ימיים, שאף לא נחרדו מרִבצם. לכלבי-הים, שראשם מעוגל, מִצחם רחב וכפוּף ועיניהם רבות-הבעה, היתה ארשת נעימה ואף ידידותית. אפשר להבין על נְקַלה מדוע האגדה, כדרכה, ייחסה פִּיוּטִיוּת לשוכני הגלים התמוהים הללו ושיוותה להם מראה של סִירוֹנִיוֹת מקסימות, למרות קולם, שאינו אלא ריטון צורמני. בעלי-חיים אלה, המצויים בשפע בחופי נְיוּ-זִילַנְד, הם סחורה מבוקשת. צדים אותם בשל שוּמנם ופרוותם.

בין כלבי-הים התלבטו שלושה או ארבעה פילי-ים, שגוֹנם אפור-כחלחל ואורכם שמונה עד עשׂרה מטרים. היונקים הימיים הענקיים, השׂרועים בעצלוּת על מצעים עבים של אצות-ענק, היו זוקפים את חַדקם ומנענעים את אֲנִיצֵי המשי הקשויים של שׂפמיהם, ממש חולצי פקקים מפותלים כזקנו של גַנְדרן. רוֹבֶּרְט נהנה מאוד להתבונן בעולם מעניין זה, אך לפתע קרא בהפתעה:

"ראו! כלבי-הים האלה אוכלים חלוקי-אבנים!"

ואכן, מקצת בעלי-החיים הללו בלעו את אבני-החוף בלהיטות גרגרנית.
"חי נפשי! העובדה נכונה כאור בצהריים!" הגיב פָּגָנֶל. "קשה להכחיש כי החיות הללו מִתְגַּלְגְּלוֹת על חלוקי-האבן שבחוף-הים."
"איזו תזונה מוזרה," הפטיר רוֹבֶּרְט, "ומה קשה לעיכול!"
"היונקים הימיים הללו אינם אוכלים אבנים כדי להזין את עצמם, ילדי, אלא כדי להכביד על משקלם. זהו אמצעי להגדיל את מִשקלם הסגולי כדי שיוכלו לצלול ביתר קלות למצולות-הים. בעלותם על החוף הם מקיאים את האבנים בלא כל גינוני טקס. תיווכח כי אלה יצללו בקרוב במים."
ואמנם, כחצי-תְריסר כלבי-ים שמילאו כְּרֵסם כהלכה, נגררו בכבדות לאורך החוף ונבלעו בתוך המים. אך גְלֶנֶרְבַאן לא יכול לאבד זמן יקר ולארוב לשובם כדי לצפות בפעולת הקאת המִשקל העודף. למרבה צערו של פָּגָנֶל הם נאלצו להמשיך במסע שהופסק.
בעשר עשו חנייה לארוחת-בוקר לרגלי סלעי בַּזֶּלֶת ענקיים, הערוכים על שְׂפת-הים כדוֹלְמֶנִים קֶלְטִיִים. מושבת צְדָפות סיפקה להם מנה גדושה של רְכיכות. היו אלה צְדָפות קטנות שטעמן אינו עָרֵב לחֵך. אך על-פי עצתו של פָּגָנֶל צלה אותן אוֹלְבִּינֶט על גחלים לוהטות, ומשהוכנו בדרך זו נאכלו תְרֵיסרים-תְרֵיסרים במהלך הסעודה.
בתום החנייה המשיכו הנוסעים לפסוע לאורך חופי המִפרץ. על-גבי סלעים משוננים, במרומי צוקים, מצא מחסה עם רב של ציפורי-ים, שְׁחָפִים וְיַסְעוּרֵי-ענק, שנִיצבו חסרי-נוע בראש צוקים חדים. בארבע אחר-הצהריים כבר התקדמו כשישה-עשׂר קילומטרים, בלא קושי ובלא עייפות. הנוסעות ביקשו להמשיך בצעדה הרגלית עד חֲשֵיכה. אז היה עליהם לשנות את כיוון דרכם, צריכים היו לעקוף את בסיסם של כמה הרים שהזדקרו בצפון, ולהיכנס אל תוך עמק וָאִיפָּה.
ממרחק נראו פני הקרקע ככרי-מרעה עצומים שהשתרעו עד קַצְוֵוי האופק והבטיחו צעידה נוחה. אולם משהגיעו לפַאֲתֵי אותם שדות ירוקים, רָבְתָה אכזבתם. כרי-המרעה כביכול לא היו אלא סבך של שִׂיחים בעלי תִּפרחת לבנה, ובתוכם אֵינספור שְׂרָכִים גבוהים שמצאו לעצמם קרקע נוחה באדמות נְיוּ-זִילַנְד. הם נאלצו לפלֵס לעצמם דרך בתוך הצמחייה העֲצִית הזאת, והקושי היה רב. עם זאת, בשמונה בערב עלה בידם להקיף את השלוּחות הראשונות של הָקָרִיהוֹאָטָה רֵינְגֶ'ז, וללא שיהוי התארגנו לחניית לילה.
לאחר כְּברת-דרך של כעשׂרים ושלושה קילומטרים היו זכאים למעט מנוחה. מכֵּיוון שלא עמדו לרשותם לא קרון ולא אוהל, הִתכוננו הכול לישון למרגלות אורני נוֹרְפּוֹק נהדרים. שְׂמיכות לא חסרו להם והן שימשו כמַצָּעִים.
גְלֶנֶרְבַאן נקט אמצעי זהירות קפדניים ללילה. חבריו והוא, שהיו חמושים היטב, העמידו תורנות שמירה, שניים-שניים עד אור הבוקר. לא הודלקה כל מדורה. המחסומים הלוהטים הללו יפים כנגד חיות-טרף, אך בנְיוּ-זִילַנְד אין נמרים, אריות ודובים, בקיצור, שום חיות-טרף; ניתנת האמת להיאָמר, כי הנְיוּ-זִילַנְדִים עצמם ממלאים היטב את תפקיד חיות-הטרף. ולפיכך, מדורה היתה רק עלולה למשוך רק את הָיָגוּאָרִים הללו, ההולכים-על-שתיים.
הקיצור, הלילה עבר כשורה למעֵט כמה זבובי-חול, "נְגָאמוּ" בלשון הילידים,

אשר עקיצתם אינה נעימה במיוחד, ולמַעֵט משפחת עכברושים שכירסמה במלוא פה בשקי הצֵידה.

למחרת, ב-8 בפֶבְּרוּאַר, הִתעורר פָּגָנֶל חדור-אמונה וכמעט מפויס עם הארץ. המָאוֹרִים, שמהם כה חשש, לא נראו לעין, ואוכלי-אדם אכזריים אלה לא איימו עליו אף בחלומותיו. הוא הביע את שׂביעות-רצונו בפני גְלֶנֶרְבַאן.

"אני סבור," אמר, "שמסע הטיול הקצר הזה יסתיים בלא כל פגע. עוד הערב נגיע לנקודת התחברות הנהרות וָאִיפָּה וּוָאִיקָטוֹ, ומנקודה זו אין כמעט כל חשש לפגוש ילידים על הדרך לאוֹקְלֶנְד."

"איזה מרחק עלינו עוד לעבור?" שאלו גְלֶנֶרְבַאן, "כדי להגיע לנקודת ההתחברות של וָאִיפָּה וּוָאִיקָטוֹ?"

"כעשׂרים וארבעה קילומטרים, כמעט כִּכְברת-הדרך שעשׂינו אתמול."

"אך אם נמשיך למצוא את שבילינו חסומים באותם סבכים אֵינסופיים אנו עשׂויים להתעכב."

"לא," השיב פָּגָנֶל. "נמשיך לצעוד לאורך גדת הנהר וָאִיפָּה ושם לא ניתָקל במִכשולים, להיפך, הדרך תהיה פתוחה וקלה."

"הבה נצא, אם כן, לדרך," קרא גְלֶנֶרְבַאן, שראה כי הנוסעות כבר מוכנות ליציאה.

במהלך שעותיו הראשונות של אותו יום המשיכו הסְבָכים להקשות על מסעם הרגלי. עגלה או סוסים לא היו מסוגלים לעבור במקומות אלה, לפיכך לא הצטערו צער רב על הֶעְדרו של כלי-רכבם האוֹסְטְרָלִי. עד ליום הנכסף שבו יפלסו בתוך יערות-השׂיחים של נְיוּ-זִילַנְד דרכים לכלי-רכב, רק הולכי-רגל יוכלו לנוע בארץ זו. סוגי השְׂרָכים הרבים מִני סְפור מסייעים להגנת האדמה הלאומית באותה עקשנות שעושים זאת המָאוֹרִים.

אלף מִכשולים ניצבו אֵפוא בדרכה של החבורה הקטנה בחציית המישורים, שבהם מתנשאות גבעות הָקְרִיהוֹאָטָה. אולם עוד לפני צהרי היום כבר הגיעה החבורה הקטנה לגדות הוָאִיפָּה, ובלא כל קושי המשיכה בטיפוס צפונה לאורך גדת הנהר.

היה זה עמק מקסים. פלגים זעירים וצלולים חצו אותו, מְפַכִּים בצהלה מתחת לחוּפּוֹת העצים. לדבריו של חוקר-הטבע הוּקֶר, נתגלו עד כה בנְיוּ-זִילַנְד אלפיים מינים של צמחים, שחמש-מאות מהם מיוחדים רק לארץ זו. הפרחים נדירים בה וגוניהם מועטים, וכמעט אין צמחים שנתיים כלל. אולם הסוֹכְכִיִים, הדְגָנִיִים והשַׂרְכָנִיִים מצויים שם בשפע.

כמה עצים גדולים התנשׂאו פה ושם מֵעֵבר לאזור הצמחייה הירוקה-כהה, "מֶטְרוֹסִידֶרוֹס", שפרחיהם אַרְגְמָנִיים, אורני נוֹרְפוֹק, תּוּיוֹת, שענפיהן חייבים לגדול אֲנָכית, ומין זן של בְּרוֹש, ה"רִימוּ", שאינו פחות עגמוּמִי מאחיו בני-אֵירוֹפָּה, וסביב כל הגזעים השונים הללו התפתלו אֵינספור מינים של שְׂרָכִים.

בין ענפי העצים הגדולים ועל השׂיחים התעופפו וליהגו מיני תוּכִּיִים, "קָקָרִיקִי" ירוקים, אשר פס אדום חוצה את צווארם, "טָאוּפוֹ" מקושטים בזוג זקני-לחיים שחורים ונאים, ותוּכִּי שמן כבַּרְווז, בעל נוצות שעינן כעֵין החלודה ובסיסי כנפיו נוצצים, אשר חוקרי-הטבע הדביקו לו את הכִּינוּי "הנֶסְטוֹר הדרומי".

בלא להתרחק מחבריהם יכלו הרב-סרן ורוֹבֶּרט להפיל בירייה כמה חַרְטוֹמָנִים קטנים וחוֹגלוֹת שמצאו מַרְגוֹע בסבך הנמוך של שִׂיחֵי המישור. כדי להרוויח זמן מרט אוֹלבִּינֶט את נוצותיהם תוך כדי הליכה.

ואילו פָּגָנֶל, מצִדו, שהיה פחות רגיש למעלותיו התזונתיות של בשר-הצַיִד, ביקש ללכוד איזו ציפור מיוחדת לנְיוּ-זִילַנְד. סקרנותו של חוקר-הטבע היסתה בלִבו את תַאֲבונו של הנוסע. זיכרונו, שאינו בוגד בו לעולם, הזכיר לו את אורחותיו המוזרים של ה"טוּאִי", כפי שהילידים מכנים אותו, או ה"לַהֲגָן", כפי שהוא מכוּנה בשל להגיו הבלתי-פוסקים, או ה"כּוֹמֶר", כינוי שקיבל בשל הצווארון הלבן שהוא עונד על נוצותיו השחורות כגלימת כְּמָרים.

"טוּאִי זה," סיפר פָּגָנֶל למֶק-נַאבְּס, "כה משמין במשך החורף, עד שהוא נעשה חולה. הוא מאבד את יכולתו לעוף. אז הוא מְשַׂסֵּף את חזהו במקורו, כדי להיפטר משומנו ולהקל ממִשקלו. כלום אין הדבר נראה לך מוזר, מֶק-נַאבְּס?"

"כה מוזר," השיב הרב-סרן, "עד שאיני מאמין למִלה מדבריך!"

למרבה צערו לא עלה בידי פָּגָנֶל ללכוד אחת מן הציפורים הללו ולהראות לרב-סרן הספקן את הצלקות שותתות-הדם שעל חזהו של הטוּאִי.

אך מזלו שפר יותר באשר לחיה משונה אחרת, שבהיותה נרדפת בידי האדם, הכלב והחתול, נסה לאזורים בלתי-מיושבים ונוטה כיום להיעָלם מעולם-החי הנְיוּ-זִילַנְדִי. רוֹבֶּרט, אשר נָבַר כנַבְרָן אמיתי, גילה בקן עשׂוּי מקלעת שורשים צמד תרנגולות נטולות כנפיים וזנב, בעלות ארבע אצבעות בכל כף-רגל, מקור ארוך של חַרְטוֹמָן ורעמת שׂיער של נוצות לבנות על גופן. בעלי-חיים מוזרים, המצויים כביכול בשלב המעבר בין היונקים לעופות מטילי הביצים.

זה היה ה"קִיווִי" הנְיוּ-זִילַנְדִי, "אַפְּטֶרִיקְס אוֹסְטְרָלִיס" בפי חוקרי-הטבע, הניזון בלי הבחנה מזחלים, מחרקים, מתולעים ומגרגרים. ציפור זו ייחודית לארץ זו. בקושי רב הצליחו לאַקְלְמה בכמה גני-חיות באֵירוֹפָּה. צורתה הבלתי-גמורה ותנועותיה המצחיקות משכו מאז ומתמיד את תשׂוּמת-לִבם של הנוסעים, ובמהלך מסע-הגילויי הגדול באוֹקְיָאנְיָה שערכו הספינות *אַסְטְרוֹלָב* ו*זֶלֶה*, הטילה האקדמיה למדעים על מר דוּמוֹן-ד'אוּרְוִיל ללכוד ציפור אחת מאותן ציפורים מיוחדות במינן. אך למרות הפרסים שהובטחו לילידים, לא הצליח החוקר להביא עִמו ולוּ גם קִיווִי אחד.

פָּגָנֶל, אשר שָׂמח על מזלו הטוב, קשר את שתי התרנגולות האלה יחדיו ולקחן עִמו ברוב-אומץ בכוונה להעניקן שַׁי לגן-הצמחים של פָּרִיס. הגֵיאוֹגְרָף הנלהב כבר יכול לחזות בדִמיונו את השלט המקסים שיתנוסס על היפה שבכלובי הגן, לאמור: תרומתו של מר זָ'ק פָּגָנֶל.

ובינתיים היתה החבורה הקטנה יורדת בלא יגיעות מיותרות לאורך הָוָאִיפָּה. האזור היה שומם לחלוטין; שום זכר ועקבות של ילידים, שום שביל שיצביע על נוכחותם של בני-אדם במישורים אלה. מֵי הנהר זרמו בינות לשׂיחים גבוהים או החליקו לאורך החופים המאורכים. המבט יכול לשוטט עד לחומת הרים נמוכים שחתמו את העמק מצד מזרח. בצורותיהם המוזרות, בצלליותיהם החבויות בתוך ערפל מְתַעְתֵּעַ, דמו ההרים לחיות-ענק, מעֵין שׂרידים של עידנים שלפני המבול. הם דמו לעדר של לִוְויתָנים ענקיים שהִתאבנו לפתע פתאום. צורותיהם המעוּותות

של הגושים העידו על צִביון געשי מובהק. ואכן, נְיוּ-זִילַנְד היא תולדה של התרחשות געשית חדשה למדי. תהליך הגְחָתה של הארץ מתוך מימי האוֹקְיָינוֹס עדיין היה הולך ומתמשך. אי-אלה נקודות באי אף התגבהו בכמה מטרים בעשׂרים השנים האחרונות. הלַבָּה עדיין היתה רוחשת בקרבי האדמה, מטלטלת אותה, מעוותת אותה ונפלטת בהרבה אתרים בצורת גֵיזֶרים או דרך לועות הרי-גַעַש.

עד השעה ארבע אחר-הצהריים כבר עברו בתנופה יותר מארבעה-עשר קילומטרים. על-פי המפה, אשר פָּגָנֶל נועץ בה לעִתים תכופות, אמורה היתה נקודת ההתחברות של נהרות וָאִיפָּה וּוָאִיקָטוֹ להימצא במרחק פחות משמונה קילומטרים. שם עוברת הדרך לאוֹקְלֶנְד, ושם יחנו לשהיית הלילה. אשר לשמונים הקילומטרים שעדיין מפרידים בינם לבין הבירה, שניים-שלושה ימים יספיקו כדי לגומאם ברגל, ושמונה שעות, אם תיקרה להם בדרכם מרכבת-הדואר, המקיימת פעמיים בחודש קשר בין אוֹקְלֶנְד לבין מִפרץ הוֹקְס.

"ובכן," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "גם הלילה ניאָלץ לישון תחת כיפת-השמים."

"כן," השיב פָּגָנֶל, "אך אני מקווה שזו תהיה הפעם האחרונה."

"נקווה שכך, שכֵּן התְלָאות קשות מנשׂוא ללֵיידי הֶלֶנָה ולעלמה גְרַאנְט."

"והן עומדות בהן בלא כל תלונה," הוסיף ג'וֹן מַנְגֶלְס. "אך אם אינני טועה, מר פָּגָנֶל, דומני שדיברת על איזה כפר השוכן בנקודת-ההתחברות של שני הנהרות."

"נכון," השיב פָּגָנֶל. "הוא מצוין במַפָּתו של ג'וֹנְסְטוֹן. זהו הכפר נְגַרוּנָוָואהִיָה, השוכן במרחק כשלושה קילומטרים מתחת לנקודת-ההתחברות."

"ובכן, האם לא נוכל ללון שם הלילה? לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט לא תירָתַעְנה מהליכת שלושה קילומטרים נוספים, ובלבד שימצאו שם מלון עם נוחות כלשהי."

"מלון!" הצטווח פָּגָנֶל, "מלון בכפר מָאוֹרִי! אין שום אַכְסַנְיָה ואף לא פּוּנְדָק! כפר זה אינו אלא אוסף של בִקתות ילידים, ולא רק שלא מומלץ לבקש בו מחסה ללילה, לדעתי יש להתרחק ממנו ברוב זהירות."

"אתה וחששותיך התמידיים, פָּגָנֶל!" הפטיר גְלֶנֶרְבַאן.

"לוֹרד יקר שלי, כשמדובר במָאוֹרִי – כַּבְּדהוּ וְחַשְׁדֵהוּ. אינני יודע מה מצב יחסיהם עם האַנְגְלִים, אם דוכאה ההתקוממות או השׂיגה את מטרתה; ואני חושש להיקלע לעיצומה של המלחמה. סלחו לי על חוסר-צניעותי, אך אנשים במעמדנו יהיו שלל מצוין למָאוֹרִים, ולי אין חשק רב לטעום בעל-כורחי את טעמה של הכנסת-האורחים הנְיוּ-זִילַנְדִית. אני מוצא לנכון להתרחק מכפר זה, לעוקפו ולנוּס מפני כל מִפגש עם הילידים. כשנגיע לדְרוּרִי, יהיה המצב שונה. אז תוכלנה נוסעותינו האמיצות לפוש מתְלָאות המסע."

דעתו של הגֵיאוֹגְרָף נתקבלה. לֵיידי הֶלֶנָה העדיפה לעשות את הלילה האחרון תחת כיפת-השמים ובלבד שתחסוך מעמיתיה את הסכנות. לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט גם לא ביקשו לערוך חניית מנוחה, וכך המשיכו לצעוד לאורך גדת הנהר.

מקץ שעתיים החלו צללי הערב יורדים מפסגות ההרים. קודם היעלמה באופק מערב ניצלה השמש פִּרצה חטופה בעננים ושילחה כמה קרניים מאחרות. שִׂיאֵי ההרים שבפַאֲתֵי מזרח לבשו גוֹני אַרְגָמָן בנְגוֹהוֹת היום השוקע. היתה זו מַעֲין ברכת דרך אחרונה לנוסעים.

גְלֶנֶרְבַאן ואנשיו הרחיבו צעדיהם. הם ידעו מה קצרים דִמדומי הערב בקו-הרוחב הזה, ועד כמה זריז הלילה בפלישתו. מן ההכרח היה להגיע להִתחברות שני הנהרות טרם החשֵיכה המוחלטת. אך ערפל כבד התרומם מן האדמה והִקשה על איתור הדרך.

למרבה המזל תפסה השמיעה את מקום הראייה, שאיבדה מתועלתה בחשֵיכה. עד מהרה נשמע קול מִלמול מים מודגש יותר, שהעיד כי שני הנהרות מתמזגים לערוץ אחד. בשמונה בערב הגיעה החבורה לנקודה שבה נשפך הָוַאִיפָּה לתוך הָוַאִיקָטוֹ, אגב אי-אלה נהמות של גלים מתנגשים.

"הָוַאִיקָטוֹ לפנינו!" קרא פָּגָנֶל, "הדרך לאוֹקְלֶנְד מעפילה לאורך גדתו הימנית."

"נראה זאת מחר," השיב הרב-סרן. "בואו ונקים את המחנה כאן. דומני כי הצללים המודגשים יותר הם של סבך עצים שצמח פה ממש כמו להעניק לנו מחסה. נסעד ארוחת-ערב ונישן."

"נאכל ארוחת-ערב," אמר פָּגָנֶל, "אך רק של רְקִיקִים ובשר מיובש בלא להדליק אש. הגענו לכאן בשקט מוחלט, נשתדל להסתלק מכאן באורח דומה! למרבה המזל, הערפל מכסה אותנו כליל."

בהגיעם לקבוצת העצים פעלו הכול לפי הנחיותיו של פָּגָנֶל. ארוחת-הערב הקרה נבלעה בלא רחש, ועד מהרה שקעו הנוסעים, מוּתשים מחמת צעידה של עשׂרים וארבעה קילומטרים, בשינה עמוקה.

10

הנהר הלאומי

למחרת, עם עלות השחר, הזדחל בעצַלְתיים ערפל סמיך למדי על פני הנהר. מקצת האֵדים, שריוו את חלל האוויר, הִתעבּוּ בשל הצינה והיו לענן דחוס שאפף את פני המים. אך קרני החמה לא בוששו לבוא, ופילחו את הגושים הדחוסים הללו, שהִתפּוּגגו תחת מבטו של כוכב-היום הקורן. גדות הנהר נחלצו ממסך הערפילים וערוץ הוָואִיקָטוֹ נתגלה במלוא יִפְעָתוֹ.

לשון-יבשה דקה ומוארכת, מסומרת בעצים נמוכים, הסתיימה בנקודת מִפגש שני הנהרות. מימיו הגועשים יותר של הוָואִיפָּה הדפו את מימי הוָואִיקָטוֹ לאורך כרבע קילומטר, קודם שיתמזגו עִמם; אך הנהר החסון והשלֵיו התגבר אט-אט על הנהר הסורר וסחפו ברכּוּת אל תוך ערוצו, הנשפך למאגרו של האוֹקְיָינוֹס השקט.

בהתפזר מסך הערפילים מעל הנהר נתגלה כלי-שיט המתנהל במעלה הוָואִיקָטוֹ. היתה זו בּוּצית, שאורכה עשׂרים מטרים, רוחבה מטר וחצי ועומקה תשעים סנטימטרים; חרטומה היה מוּגבה כשל גוֹנְדוֹלָה וֶנֶצְיָאנִית וכל-כולה חצובה כמִקְשה אחת מתוך גזע אַשוּחַ-קָהִיקָטֵיאָה. מצע שְׂרָכִים יבשים ריפד את קרקעיתה. שמונת המשוטים בחלקה הקִדמי הטיסו אותה על פני המים, בעוד גבר שישב בּיַרְכָתַיִים היה מְנַווטה בעזרת משוט אחורי נייד.

היה זה יליד גבה-קומה כבן ארבעים וחמש. הוא ניחן בחזה רחב, באיברים שריריים ובידיים ורגליים חסונות. מִצחו החרוש קמטים עמוקים, מבטו החמור וארשתו הקודרת שיוו לו חזוּת מרתיעה.

היה זה מנהיג מָאוֹרִי רם-מעלה. הדבר ניכר מכתובות-הקַעֲקַע המעוּדנות והצפופות שקִיוְּקְוּוּ את גופו ואת פניו. מכנפות אַפּוֹ הנִשרי הסתלסלו שני פסים לוּלְיָינִיִים שחורים, שהקיפו את עיניו הצהובות, הִתחברו על מִצחו ואבדו בתוך רעמת שֵׂיער נהדרת. פיו בעל השיניים הבוהקות וסנטרו נעלמו בתוך שלל שִׁרְבּוּטים סְדוּרים, אשר פיתוחיהם ההדורים התעקלו עד לחזהו החסון.

כתובת-הקַעֲקַע, "מוֹקוֹ" בפי הנְיוּ-זִילַנְדִים, היא אות-כבוד חשוב. זכאי לאותם פסי-צבע מכובדים רק מי שהשתתף בגבורה באי-אלה קרבות. העבדים, פשוטי-העם, אינם רשאים לקוות לכך. המנהיגים המפורסמים ניכָּרים בגימורו, בדיוקו ובטִבעו של הרישום, המְשַחְזֵר על-פי-רוב על גופם דמויות של בעלי-חיים. יש העומדים אף חמש פעמים בניתוחי ה"מוֹקוֹ" המכאיבים. ככל שהגבר הנְיוּ-זִילַנְדִי עטור תהילה רבה יותר, כך רבות יותר הכתובות המְעַטְרות אותו.

דוּמוֹן-ד'אוּרְווִיל מסר פרטים מעניינים בנוגע למִנהג זה. הוא העיר, בצדק, כי ה"מוֹקוֹ" כמוהו כאותם שֶׁלטי-אצולה שבהם מִתהדרות משפחות מסוימות באֵירוֹפָּה. אולם הוא מציין את השוני בין שני אותות-כבוד אלה: שִׁלטי-האצולה באֵירוֹפָּה מעידים, על-פי-רוב, על אומץ-לִבו של הראשון בשושֶׁלֶת, זה שזכה בתואר, בלא

להעיד דבר על סגולותיהם של צֶאֱצָאָיו, ואילו אותות-הכבוד האישיים של הניוּ-זִילַנְדִים מעידים עדות אמיתית כי אלה שזכו לשאתם, גילו אומץ-לב אישי יוצא-דופן.

יתֵרה מזאת, כתובות-הקַעֲקַע של המָאוֹרִים אינן רק סמל של יוקרה שהמנהיג נהנה ממנה, אלא הן בעלות ערך שימושי שאין עליו עורְרין. הן מְעַבּוֹת את מערכת-העור ומאפשרות לו לשאת את פגיעות האקלים ואת עקיצות היתושים הבלתי-פוסקות.

אשר למנהיג המָאוֹרִי שניווט את הסירה, לא היה כל ספק באשר למוצאו הרם. עצם היַסְעוּר המושחזת, המשמשת את המְקַעְקְעִים מבני המָאוֹרִים, חרצה את פניו חמש פעמים בקווים צפופים ועמוקים. הוא היה בתהליך קִעקוּע חמישי, והדבר ניכר מחזותו היְהִירה.

גופו היה כרוך במחצלת "פוֹרְמְיוּם" רחבת-שוליים, מקושטת בעורות כלבים, וחגור אזור-חֲלָצַיִם מגואל בדם הקרבות האחרונים. בתנוכי אוזניו המוארכים היו תלויים עגילים מאבן-יַרְקָן, סביב צווארו ריטטו מחרוזות של "פוּנָאמוּס", מעֵין אבני-קודש שהנְיוּ-זִילַנְדִים ייחסו להן מתוך אמונות תפלות איזה כוח טמיר. לצִדו היה מונח רובה מתוֹצרת אַנְגְלִיָה ו"פָּאטוּ-פָּאטוּ", גרזן דו-להבי בגוֹן אִזְמָרְגָד, שאורכו כארבעים סנטימטרים.

סמוך אליו ניצבו כקפואים במקומם תשעה לוחמים פחותים ממנו במעמדם, חמושים ובעלי מבע אכזרי, חלקם עדיין סובלים מפציעות טריות. גם הם עָטוּ מעילי פוֹרְמְיוּם. שלושה כלבים, שחזותם דורסנית, רבצו לרגליהם. שמונת החותרים שבקדמת הסירה נִדמו כמשרתיו או כעבדיו של המנהיג. הם חתרו בכוח רב, ולפיכך העפילה הסירה במהירות מסחררת במעלה הוָאִיקָטוֹ, שזִרמו לא היה מהיר במיוחד.

במרכז הסירה הארוכה ישבו דחוקים אלה כנגד אלה עשׂרה שבויים אֵירוֹפִּיִים, רגליהם קשורות אך ידיהם חוֹפשיות.

היו אלה גְלֶנֶרְבַאן ולֵיידי הֶלֶנָה, מֶרִי גְרַאנְט, רוֹבֶּרְט, פָּגָנֶל, הרב-סרן, ג'וֹן מַנְגְלְס, הַכַּלְכָּל ושני המלחים.

אמש, בשל הערפל הסמיך, לא הבחינו אנשי החבורה הקטנה כי הקימו מחנה בלִבו של ריכוז ילידים גדול. באישון לילה הופתעו הנוסעים בשנתם, נלקחו בשבי ואחר הועלו על כלי-השַׁיִט. עד כה לא התעללו בהם, אך לשווא היו מנסים לגלות התנגדות כלשהי. כלי-נֶשקם והתחמושת היו בידי הפראים, והללו היו עלולים לירות בהם חיש מהר בכדוריהם שלהם.

עד מהרה נודע להם, בזכות קליטת כמה מִלים אַנְגְלִיוֹת שבהן השתמשו הילידים, כי הללו הובסו בידי הכוחות הבְּרִיטִיִים, נהדפו ונקטלו, ועתה הם נסוגים למחוזותיו העיליים של הנהר וָאִיקָטוֹ. לאחר התנגדות עיקשת, שבה נקטלו רוב לוחמיו הבכירים בידי חטיבה 42, שב המנהיג המָאוֹרִי כדי לקרוא לדגל את שבטי ההר, שיצטרפו לוִוילְיָאם תוֹמְפְּסוֹן הבלתי-מנוצח, הממשיך במלחמתו בכובשים. שמו של מנהיג זה היה "קַאי-קוּמוּ", שֵם מְצֻמְרָר בשׂפת הילידים, ופירושו "האיש האוכל את איבריו של אויבו". הוא היה אמיץ ונועז אך אכזריותו לא נפלה מאומץ-לִבו. ממנו לא היה צריך לצַפּות לשום רחמים. יצאו

לו מוניטין בקרב החיילים האַנְגְלִיִים, והמושל של נְיוּ-זִילַנְד אף קבע פרס על ראשו.

מהלומה נוראה זו ניחתה על לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן שעה שכבר עמד להגיע לנמל הנכסף כל-כך של אוֹקְלֶנְד ולחזור משם לאֵירוֹפָּה. משקיף מן הצד, שהיה מתבונן בפניו החתומים והשלֵוים, לא יכול לנחש את סערת חרדותיו הפנימית, שכֵּן בנסיבות חמורות התגלה גְלֶנֶרְבַאן כאיש חזק שעוצמתו מַשתווה למידת אסונו. הוא חש כי מחובתו להיות מופת לאשתו ולעמיתיו ולהאציל עליהם מאיתנותו, כיאה לבעל ולמנהיג; נכון היה למות ראשון למען הכלל, אם ידרשו זאת הנסיבות; גְלֶנֶרְבַאן, שהיה דתי ברוחו, לא רצה להיוָאֵש מן הצדק האלוהי, והאמין כי צדק זה עוד יתייצב לימינו במשימתו הקדושה; בלב כל הסכנות שנערמו בדרכו, לא התחרט על המֶחֱוָוה נדיבת-הלב שגררה אותו עד למחוזות-פרא אלה.

עמיתיו למסע היו עשויים מאותו חומר; מחשבותיהם האצילות היו כמחשבותיו, ולמראה פניהם השלֵוים והמִתנשׂאים לא היה אפשר להאמין כי הם הולכים וקרֵבים אל אסון נורא. יתֵרה מזאת, מתוך הסכמה משותפת ועל-פי עצתו של גְלֶנֶרְבַאן, גמרו אומר להעמיד פני אדישות מִתנשׂאת אל מול הילידים. זו היתה הדרך היחידה להרשים את היצורים הפראיים הללו. הפראים ככלל, והמָאוֹרִים בפרט, ניחנים במין חוש של כבוד שאינו מַרְפֶּה מהם לעולם. הם מוקירים כל מי שזוכה להערכה בגין קור-רוחו ואומץ-לִבו. גְלֶנֶרְבַאן ידע כי בנוהגו כך יחסוך מחבריו ומעצמו פגיעות קשות ומיותרות.

מאז צאתם מן המחנה לא הִרבו הילידים לדבר ביניהם. אגב, הפראים אינם אנשים מַרְבֵּי-להג. עם זאת, מן המִלים הספורות שהחליפו ביניהם, נוכח גְלֶנֶרְבַאן לדעת כי השפה האַנְגְלִית שגורה בפיהם. הוא גמר אומר לחקור את המנהיג הנְיוּ-זִילַנְדִי בדבר הגורל שהועיד להם. הוא פנה אל קַאי-קוּמוּ ואמר לו בקול נטול כל פחד:

"לאן אתה מוליך אותנו, מנהיג?"

קַאי-קוּמוּ נתן בו מבט קר ולא השיב.

"מה בדעתך לעשות בנו?" שב גְלֶנֶרְבַאן וחזר על שאלתו.

עיניו של קַאי-קוּמוּ ניצתו בברק חטוף. הוא השיב בקול נמוך:

"להחליף אותך, אם אחיך ירצו בך; להורגך, אם יסרבו."

גְלֶנֶרְבַאן לא ביקש יותר מכך, אך התקווה שבה לקנֵן בלִבו. אין ספק שכמה ממפקדי הצבא המָאוֹרִי נפלו בידי האַנְגְלִים, והילידים מבקשים לקבלם בחזרה בדרך של חילופי-שבויים. נפתח פה פתח להצלה, והמצב לא היה נואש לחלוטין.

ובין כה וכה היתה הסירה מעפילה במהירות במעלֵה הנהר. פָּגָנֶל, שבשל אופיו ההֲפַכְפַּך היה הלך-רוחו מִשתנה מן הקצה אל הקצה, שב ונמלא תִקְוָוה מוחלטת. הוא אמר בנפשו כי המָאוֹרִים יחסכו מהם את המאמץ להגיע בכוחות עצמם אל העמדות האַנְגְלִיוֹת, וגם זאת לטובה. לפיכך השלים עם גורלו והיה עוקב במַפָּתו אחר ערוץ הוָואִיקָטוֹ דרך מישורי החבל ועמקיו. לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט, אשר כבשו את אֵימתן, שוחחו בלחש עם גְלֶנֶרְבַאן, ואפילו משקיף הבָּקִיא בהבעות-פנים היה מתקשה לקרוא על תווי פניהן את החרדות השוכנות בלבבן.

הוָואִיקָטוֹ הוא הנהר הלאומי של נְיוּ-זִילַנְד. המָאוֹרִים גֵאים בו וקנאים לו כפי

שהגֶרמָנִים גֵאִים ברַיין והסְלָאבִים בדָנוּבָּה. בנתיבו, שאורכו כשלוש-מאות ועשרים קילומטרים, הוא משקה את האזורים היפים ביותר של האי הצפוני, מחבל וֶלִינְגְטוֹן ועד חבל אוֹקְלֶנְד. הוא העניק את שמו לכל השבטים היושבים לגדותיו, שבטים שלא דוכאו, ושאי-אפשר לדַכְּאם, אשר קמו כאיש אחד כנגד הפולשים.

מימי הנהר הכמעט-בְּתוּליים טרם חוללו על-ידי ספינות זרות. רק חרטומי הבּוּצִיוֹת של בני האי מפלחים את גליו. רק מתי-מעט מן התיירים עזי-הנפש הסתכנו בינות לגדות הנהר המקודשות. דומה כי ערוצו העילי של הוָואִיקָטוֹ אסור על בני-אֵירוֹפָּה החילוניים.

פָּגָנֶל היה מודע להערצה הגדולה שרוחשים הילידים לעורק המים הגדול של נְיוּ-זִילַנְד. הוא גם ידע כי חוקרי-הטבע האַנְגְלִיִים והגֶרמָנִיִים מעולם לא העפילו מעֵבר לנקודת התחברות הנהר עם הוָואִיפָּה. עד להיכן יגרור קַאי-קוּמוּ את שבוייו? הוא היה מתקשה לנחש זאת אִלְמָלֵא המִלה "טָאוּפּוֹ" שעלתה שוב ושוב על שפתיהם של המנהיג ולוחמיו, ואשר עוררה את תשומת-לִבּו.

הוא עיין במַפָּתו ונוכח לדעת כי השם טָאוּפּוֹ מתייחס לאגם מפורסם בתולדות הגֵיאוֹגְרַפְיָה, המצוי בחלקו היותר הררי של האי, בפַּאֲתיו הדרומיים של חבל אוֹקְלֶנְד. הוָואִיקָטוֹ חוצה את האגם לכל אורכו ואחר-כך שב ויוצא ממנו. למן נקודות-ההתחברות של הנהרות וָאִיפָּה וּוָאִיקָטוֹ זורם הנהר לאורך מסלול של מאתיים קילומטרים בקירוב.

פָּגָנֶל פנה לג'וֹן מַנְגְלְס בצרפתית כדי שהפראים לא יבינוהו, וביקש ממנו לאמוד את מהירות הסירה. ג'וֹן העריכה בכחמישה קילומטרים בשעה.

"אם כן," השיב הגֵיאוֹגְרָף, "אם נעגון לחניית-לילה, יימשך מסענו עד לאגם כארבעה ימים."

"אבל מה בדבר עמדות האַנְגְלִים, היכן הן ממוקמות?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"קשה לדעת זאת!" השיב פָּגָנֶל. "עם זאת, אין ספק כי המלחמה התפשטה לחבל טָרָנָקִי, וסביר להניח שהכוחות האַנְגְלִיִים מרוכזים ליד האגם, מעבר להרים, במקום שמצוי מוקד ההתקוממות."

"מי ייתן ויהי כך!" אמרה לֵיידי הֶלֶנָה.

גְלֶנֶרְבַאן העיף מבט נוּגֶה באשתו הצעירה ובמֶרִי גְרַאנְט, החשופות לשבט-חסדם של הילידים האכזריים והמובלות בארץ פראית, הרחק מכל ישועה אנושית. אולם הוא חש כי קַאי-קוּמוּ בוחן אותו, ומכֵּיוון שרצה להסתיר את העובדה כי אחת השבויות היא אשתו, כבש את מחשבותיו בלִבּו והמשיך לִצפות בגדות הנהר באדישות גמורה.

כמחצית הקילומטר הלאה מנקודת-ההתחברות חלף כלי-השַיִט בלא לעצור על פני מִשכנו לשעבר של המלך פּוֹטָאטָאוּ. שום סירה לא חרצה בשובליה את מימי הנהר. כמה בקתות פזורות על גדות הנהר העידו בחורבנן על זוועות המלחמה הטרייה. אזורי הכפר הסמוכים לחוף נראו נטושים, וגדות הנהר עצמו היו שוממות מאדם. רק כמה נציגים של משפחת עופות-המים הפיחו חיים בשיממון העגום הזה. מדי פעם היה איזה "טָפָּרוּנְגָה", חוֹטְמִי שחור-כנפיים, שבִּטנו לבנה וצווארו אדום, נמלט על רגליו הארוכות. לעִתים היו אלה אֲנָפוֹת משלושה סוגים, ה"מָאטוּקוּ" האֲפַרְפָּרָה, מין אֲנָפִית בעלת מבט מטופש, וה"קוֹטוּקוּ" הנהדר, לבן-נוצות,

צהוב-מקור ושחור-רגליים, שהיה צוֹפה בשלווה בחלוף על פניו סירת הילדים. במקום שבו הִשתפלו גדות הנהר אל המים, עמדו השַלְדָגִים, ה"קוֹטָארֶה" בפי המָאוֹרִים, וארבו לצְלוֹפָחים הקטנים השורצים למיליוניהם במי נהרות נְיוּ-זִילַנְד. במקום שהשיחים סוֹככו כחוּפה על מי הנהר, עמדו דוּכיפוֹת גאוותניות ותרנגולות מים ורחצו רחצת שחרית תחת קרני השמש הראשונות. עולם בעלי-הכנף כולו נהנה מן הרגיעה שהעניק לו הֶעְדרם של בני-האדם שגורשו או שנקטלו במלחמה.

בחלקו הראשון של ערוצו זורם הוָואִיקָטוֹ בלב מישורים רחבי-ידיים. אולם במעלֵה הנהר מְצֵרוֹת הגבעות, ואחר-כך עושים זאת ההרים, את העמק שבו חפר הנהר את ערוצו. שישה-עשׂר קילומטרים הלאה מנקודת-ההתחברות ציינה מַפָּתו של פָּגָנֶל את חוף קִירִיקִירִירוֹאָה, שאכן נמצא במקום המצוין במפה. קַאי-קוּמוּ לא נעצר שם. הוא נתן לאסיריו את מצרכי-המזון שנלקחו מהם במהלך ביזת מחנה הלילה שלהם. אשר ללוחמיו, לעבדיו ולו עצמו, הם הִסתפקו במזון של ילידים, שְׂרָכִים טובים למאכל, "פְּטֶרִיס אֶסְקוּלֶנְטָה" בפי חוקרי-הטבע, שורשים צלויים בתנור, ו"קַפָּנָס", תפוחי-אדמה הגדֵלים בשפע בשני האיים. שום מזון מן החי לא נכלל בתפריטם, ודומה היה כי הבשׂר המיובש שאכלו השבויים לא גֵירה את תַאֲבונם.

בשעה שלוש הזדקרו כמה הרים על הגדה הימנית, הלא הם ה"פּוֹקָרוֹאָה רֵיינְגֶ'ז", הדומים לחומת ביצורים הרוסה. על כמה צוקים תלולים קיננו שרידי "פָּאוֹת", מבצרים ישנים שהקימו מהנדסי המָאוֹרִים באתרים שאי-אפשר לכובשם, שדמו לקנים גדולים של נשרים.

השמש עמדה לשקוע מעבר לאופק כאשר נתקלה הסירה בחוף, הזרוע המון אבני-סְפוֹג שסוחף הוָואִיקָטוֹ בזרימתו בלב הרי-הגעש. עמדו שם אי-אלה עצים שנראו מתאימים להקמת מחנה. קַאי-קוּמוּ הורה להוריד את שבוייו, ידי הגברים נִכפתו וידי הנשים נשארו חופשיות; כולם רוכזו בטַבּוּר המחנה ותגורה של מדורות שאין לחצותה הוּצתה סביב.

טרם שדיווח קַאי-קוּמוּ לשבוייו על כוונתו להחליפם בשבויים מבני-עמו, דנוּ גְלֶנֶרְבַאן וג'וֹן על האמצעים שביכולתם לנקוט על-מנת לשוב ולזכות בחֵירותם. את שלא יכלו לנסות בסירה, קיווּ לנסות על היבשה בשעת החנייה, בסיוע הלילה.

אולם למן השִׂיחה של גְלֶנֶרְבַאן עם המנהיג הנְיוּ-זִילַנְדִי נראה נבון יותר להימנע מכל מעשׂה. חייבים היו להתאזר בסבלנות. זו היתה הדרך הבטוחה יותר. בחילופי שבויים היו יותר סיכויים מאשר במתקפה חמושה פנים-אל-פנים או במנוסה דרך אזורים לא מוּכרים. ברור בעליל כי אירועים שונים עשׂויים להתרחש ולעכב אפילו משׂא ומתן מעֵין זה; אולם מוטב היה להמתין ולחכות לתוצאות. ואמנם, מה יכלו לפעול כתרֵיסר גברים נטולי-נשק כנגד כשלושים פראים חמושים היטב? יתר-על-כן, גְלֶנֶרְבַאן הניח כי שבטו של קַאי-קוּמוּ איבד מנהיג רב-חשיבות שהוא משתוקק להחזירו לחיק שבטו, ואכן הוא לא טעה.

למחרת שַיֵט כלי-השַיִט במעלֵה הנהר במְשנה-מהירות. בשעה עשׂר נעצר לרגע קל במִפגש הפּוֹהָאִיוֶונָה, נהר קטן המתחפר עֲקַלְקלות במישורי הגדה הימנית.

בּוּצית, ועליה עשרה ילידים, הצטרפה לכלי-השַיִט של קַאי-קוּמוּ. בקול חרישי מילמלו הלוחמים את סיסמת המִפגש, הלא היא ה"אַיֶרֶה-מַאי-רָה", שפירושה בשׂפת הילידים "בּוא הלום בריא ושלם", ושתי הסירות המשיכו לשייט בצמוד. ממראה המצטרפים לשַיִט ניכר כי שָבו לא מכבר מקרב כנגד האַנְגְלִים. בגדיהם היו קרועים לגזרים, כלי-נשקם נוטפי-דם ופצעיהם עדיין דיממו מתחת לסחבותיהם. הם היו קודרים ומסוגרים בשתיקתם. באדישות, המאפיינת את כל העמים הפראיים, לא נתנו דעתם כלל על האֵירוֹפּים.

בצהריים הסתמנו בפַּאֲתֵי מערב פסגותיו של הר מָאוּנְגָטוֹטָרִי. עמק וַאִיקָטוֹ הלך וצר. הנהר, שהיה כעת חתום בין שתי חומות גבוהות, שצף קדימה בזרם מהיר. אך חוסנם של הילידים, שלווה בשירה סדירה שייצבה את טפיחת המשוטים במים, נשׂא את כלי-השַיִט על פני המים המקציפים. הם חלפו על פני המים הסוערים והנהר וַאִיקָטוֹ שב לזרימתו האִטית, המתעקלת מדי קילומטר וחצי על-פי זוויות גדותיו.

לקראת ערב נחת קַאי-קוּמוּ למרגלות ההרים, שראשוני רכסיהם צונחים בתלילוּת עד לגדות הנהר הצרות. כעשׂרים ילידים, שירדו מסירותיהם, ערכו שם את הכנותיהם ללינת הלילה. מדורות הודלקו לרגלי העצים. מנהיג אחר, שווה בדרגתוֹ לקַאי-קוּמוּ, התקדם לעברו בצעדים מדודים, ובחַכְּכוֹ את אַפּוֹ באַפּוֹ של קַאי-קוּמוּ בירך אותו בברכת חברוּת, ה"צ'וֹנְגִי". השבויים רוכזו במרכז המחנה והועמדה עליהם שמירה קפדנית.

למחרת בבוקר שבה ונמשכה ההעפלה באפיק הָוַאִיקָטוֹ. סירות אחרות הגיעו דרך יוּבליו הקטנים של הנהר. כשישים לוחמים, ללא ספק מניצוליה של ההתקוממות האחרונה, התקבצו אז יחדיו, כמעט כולם פגועים מכדורי האַנְגְלִים. הם שָבו למחוזות ההרים. לעִתים עלה שיר מתוך הסירות ששטו בשורה עורפית. אחד הילידים פצח במִזמור הפַּטְרִיוֹטִי של "פִּיהֶה" המִסתורי.

פָּאפָּא רָא טִי וָאטִי טִי דִי
אִי דוּנְגָה נֵיי...

זהו ההימנון הלאומי המלווה את המָאוֹרִים במלחמת העצמאות שלהם. קולו של המזמר, מלא ומצטלצל, עורר הדים בהרים, ולאחר כל בית היו הילידים הולמים בחזותיהם, שהידהדו כתופים, וחוזרים במקהלה על מִלות הבית הלוחמניות, ואז, תוך מאמץ חתירה מחודש, היו הסירות מתגברות על הזרם ומעופפות על פני המים.

במהלך אותו יום נתקלו בתופעה מתמיהה בעת השַיִט בנהר. סמוך לשעה ארבע אחר-הצהריים זינקה הסירה לתוך עמק צר, ללא כל היסוס, בלא להָאֵט ממהירותה, מנוּוטת בידו האיתנה של המנהיג. גלי הנהר השתברו בזעף על אֵינספור האיים הזעירים, המוּעדים לתאונות. אסור היה להתהפך בשום מחיר, שכן בגדותיו של מֵיצר מוזר זה של הנהר וַאִיקָטוֹ לא היתה כל אפשרות למחסה. כל מי שהיה דורך בבוץ הרותח של חופיו היה מוצא בהכרח את מותו.

ואכן, הנהר זרם בינות למעיינות חמים שנודעו מימים ימימה מחמת סקרנותם

של התיירים. תַחְמוּצַת-הברזל צבעה באדום עז את הטין הצהבהב שעל גדות הנהר, שבו לא היתה הרגל מוצאת אפילו מטר אחד של אבן טוף מוצקה. האוויר היה רָווּי בְּרֵיחַ גוֹפְרִיתִי חריף. הילדים לא סבלו מכך אך לשבויים נגרמה אי-נוחות מחמת הָרֵיחוֹת שבקעו מסדקי הקרקע וּבִעבּוּעֵי האדים שהתפוצצו בלחץ הגזים שבבטן האדמה. אך בעוד שחוש-הריח התקשה להסתגל לריחות הגזים, העין רָוותה מן החיזיון המרשים.

כלי-הַשַּׁיִט פילסו לעצמם דרך במעבה ענן של אדים לבנים. טבעות הענן הזוהרות ריחפו מדורגות כפִּירָמִידה מעל לנהר. על גדותיו הָמוּגֵייזֶרִים למאותיהם שגיוונוּ את פעלוליהם, מתיזים מים כמִזְרָקוֹת או כאֲשָׁדים באגן מעשׂה ידי אדם. אחדים מהם הִמטירו ענני קיטור ואחרים פיכּוּ בסילונות נוזליים. אפשר היה לחשוב כי איזה פעלולן נסתר מפעיל לסירוּגין לרצונו את מעיינות המים והקיטור, שהתמזגו באוויר והתגַוונו בקרני החמה.

במקום זה זרם הָוַואִיקָטוֹ בתוך אפיק משתנה, שרתח בלא הפוּגה מחמת האש התת-קרקעית. לא הרחק משם, סמוּך לאגם רוֹטוֹרוּאָה, מזרחה, פרצו בנהמה המעיינות החמים והאשדות המהבילים של רוֹטוֹמָהָאנָה וטֶטָרָאטָה, שכמה נוסעים נועזים הצליחו לראותם בחטף. שם נפלטים עודפי הגזים שלא מצאו לעצמם מוצא דרך שַסְתוֹמֵיהם של הרי-הגעש טוֹנְגָרִירוֹ וּוָאקָארִי, הרי-הגעש הפעילים היחידים בְּנְיוּ-זִילַנְד.

לאורך שלושה קילומטרים וחצי שטו סירות הילדים מתחת לאותה כיפה של אדים, אפופות בסִלסוּלים החמימים שהתגלגלו על פני המים; ואחר, נמוֹג הערפל הגוֹפְרִיתִי, ואוויר צח יותר, שנשאב בשל מהירות הזרם, צינן את החזות המתנשפים. הם עברו את אזור המעיינות החמים.

סמוך לשלהי היום עלה בידם לחצות עוד שני יוּבלים מהירים בכוח משוטם החסון של הילדים, את ההִיפָּאפָּטוּאָה והטָמָטֵיאָה. עם ערב חנה קַאי-קוּמוּ במרחק מאה ושישים קילומטרים מנקודת-ההתחברות של וָאִיפָּה וּוָאִיקָטוֹ. הנהר שהיה הולך ומתעקל מזרחה צנח אז בדרומו של אגם טָאוּפּוֹ, כמִזרקת מים ענקית בתוך בריכה.

למחרת עיין פָּגָנֶל במַפָּתוֹ וזיהה על הגדה הימנית את הר טָאוּבָּארָה, המתנשׂא לגובה תשע-מאות מטרים.

בצהרי יום הגיחה שיירת הסירות מתוך מִפתח הנהר לתוך אגם טָאוּפּוֹ, והילדים הצדיעו בהינף-יד לפיסת בד שהתבדרה ברוח על גגה של אחת הבקתות. זה היה הדגל הלאומי.

11
אגם טָאוּפּוֹ

יום אחד, זמן רב לפני תחילת ההִסְטוֹרְיָה, קרסו מערות באזור הלַבּוֹת הקדומות שבמרכז האי ונתהוותה תהום שלעומקה אין שיעור, אורכה ארבעים קילומטרים ורוחבה – שלושים ושניים; המים, ששטפו מרכסי ההרים שמסביב, הציפו את השקע הכביר. התהום היתה לאגם, אך עדיין לא יכלו האֲנָכִים למדוד את עומק מצולותיה.

זהו אגם טָאוּפּוֹ המוזר, המשתרע בגובה כארבע-מאות מטרים מעל פני הים, ועליו חולש מעגל של הרים שגובהם חמש-מאות מטרים. במערבו, מִתלול סלעי-ענק; בצפונו, כמה פסגות מרוחקות, שחורשות קטנות מעטרות אותן; במזרחו, חוף רחב-ידיים ובו עוברת דרך מצופה אבני-סְפוֹג, המתנצנצות תחת חופה של שיחים; בדרומו, חרוטֵי-געש מעֵבר למישור ראשון של יערות, המְמסגרים בהדר-מלכות את מִשטח המים הרחב, שהסערות המהדהדות בו שוות בעוצמתן לסופות הצִיקְלוֹן שבאוֹקְיָינוֹס.

האזור כולו רותח כקלחת-אדירים התלויה מעל להבות תת-קרקעיות. קליפת הקרקע רוטטת בהשפעת לְטיפות האש שבטַבּוּר האדמה. במקומות רבים מחלחל קיטור חם. הקליפה נִסדקת כעוּגה שהפריזו באפייתה, ואילוּלֵא מצא לעצמו הקיטור הכלוּא פתח שִחרוּר מלועות הגעש בטוֹנְגָרִירוֹ, מרחק עשׂרים קילומטרים משם, היתה מן הסתם הרמה כולה שוקעת אל תהומות הכִּבשן הלוהט.

מִן הגדה הצפונית נראה הר הגעש טוֹנְגָרִירוֹ, מעוּטר בעשן ובאש, מתנשׂא מעל אי-אלה תִלֵי-געש יורקי-אש, דומה כי הטוֹנְגָרִירוֹ מִתקשר למערכת שלוּחות סבוּכה למדי. מאחוריו מִתנוסס הר רוּאָפֶּאהוּ, מבודד במישור, ראשו נבלע בעננים בגובה אלפיים ושמונֶה-מאות מטרים. רגל אדם לא דרכה מעולם על פסגת חרוטוֹ הבלתי-מוּשׂגת, ועֵין אדם עדיין לא שָזפה את תהומות לועו, למרות שהאדונים בִּידְוויל ודִיסוֹן, ולא מכבר מר דֶה הוֹכְשְׂטֶטֶר, מדדו, שלוש פעמים בעשׂרים השנים האחרונות את הפסגות הנגישות יותר של רכס טוֹנְגָרִירוֹ.

יש אגדות על כל הרי-הגעש הללו ובנסיבות אחרות פָּגָנֶל ודאי לא היה מחמיץ את ההזדמנות לסַפֵּר לעמיתיו. ודאי היה מספר להם, למשל, על הסִכסוּך שהתעורר בגין איזו אשה בין הטוֹנְגָרִירוֹ והטָרָנָקִי, שהיה אז שכנו וידידו. חמתו של טוֹנְגָרִירוֹ, שהיה חמוּם-מוֹח ככל הרי-הגַעַש, עלתה בוֹ עד להשחית והוא היכה את טָרָנָקִי. הלה, חבוּל ומושפל, נמלט דרך עמק וַנְגָאנִי, איבד בדרך מנוּסתו שתי צלעות-הר והגיע עד לחוף-הים, שם הוא מִתנוֹסס בבדידוּתו ומִתקרא הר אֶגְמוֹנְט.

אך פָּגָנֶל לא היה שרוּי במצב-רוּח לסיפור מעשׂיות, וחבריו לא היו במצב-רוח להטות לו אוזן. הם צפו בדוּמייה בגדה הצפונית-מזרחית של אגם טָאוּפּוֹ, שֶלְּשָׁם הוליכם ביש-גורלם המייאש. תחנת המִיסְיוֹן שהקים הכּוֹמֶר גְרֵייס בפּוּקָוָוה, על

גדתו המערבית של האגם, לא היתה קיימת עוד. איש-הדת נס הרחק ממוקד ההתקוממות. השבויים היו בודדים, מופקרים לחסדי המָאוֹרִים צמאי-הדם, ונמצאו בדיוק בחלק זה של האי שהנצרות מעולם לא חדרה אליו.

ביוצאו מֵמֵימי הנהר וָאיקָטוֹ חצה קַאי-קוּמוּ את המִפרץ הזעיר, המְשמש לו כמשפך, עקף לשון-יבשה חדה ועגן בחוף החול המזרחי של האגם, לרגלי גַּבְנוּניו הראשונים של הר מַנְגָה, תל ענק שגובהו כתשעים מטרים ויותר. שם השׂתרעו שׂדות ה"פוֹרְמִיוּם", הלא הוא הפִּשְׁתן יקר-הערך של נְיוּ-זִילַנְד, "הָרֶקֶקֶה" בפי הילידים. אין לזלזל כלל בצמח רב-שימושים זה. מתפרַחתו מפיקים מֵעֵין דבש מצוין; גבעולו מספק חומר צמיגי, המְשמש תחליף לשעווה או לעמילָן; עליו שימושיים עוד יותר, שכֵּן הם ניתנים לעיבודים שונים: העלֶה החי מְשמש כנייר; העלֶה המיובש הוא עמילן מצוין; מן העלֶה החתוך אפשר לייצר חבלים, כבלים ורשתות; אותו עלֶה, מפורק לסיבים ומְנוּפָּץ, הופך לשׂמיכות, למעילים, למחצלות או לאזורי-חֲלָצַיִם, וכשצובעים את אלה באדום או בשחור, הם עוטפים את גופם של נכבדי המָאוֹרִים.

הפוֹרְמִיוּם יקר-המציאות צומח ברחבי שני איי נְיוּ-זִילַנְד, על שׂפת-הים כמו-גם על גדות נהרות ואגמים. באזור זה כיסו שיחיו הגדֵלים פרא שׂדות שלמים; פרחיו בגוון אדום-חום, הדומים לאֲגָבָה, ביצבצו לכל עבר מתוך הסבך שאין להתירו של עליו המוארכים. העלים יצרו מֵעֵין קישוט-ניצחון של להבים חדים. ציפורים רבות-חן, הנֶקְטָרִינוֹת, שוכנותיהן הקבועות של שׂדות-הפוֹרְמִיוּם, ריחפו בלהקות גדולות ורָווּ מן הצוּף הדבשי של הפרחים. במימי האגם השתכשכו סיעות ברווזים שחורי-נוצות, מפוספסים אפור וירוק, שהִתְבַּייתו במקום בנקל.

כרבע קילומטר משם, על שיפוּע של הר, נִגלה ה"פָּא", מעוז מָאוֹרִי מבוצר הממוקם באתר שאי-אפשר לכובשו. אחד-אחד הורדו השבויים אל החוף, ידיהם ורגליהם חופשיות, ונלקחו לפָּא. המְשעול שהוביל אל המעוז חצה שׂדות פוֹרְמִיוּם וחורש של עצים יפים, "קָאִיקָטֵיאָס" שְׁמם, ירוקי-עד ותרמיליהם אדומים, "דְרָקוֹנִים אוֹסְטְרָלִיִים", "טִי" בשׂפת הילידים, אשר אֲמִירָם הוא תחליף נָאוֹת לדקל-הכְּרוּב, "הוּיוּס", המשמש לצביעת בדים בשחור. תורים ענקיים, בוהקים בנִצנוּצים מתכתיים, ועם רב של זרזירים עִם דִלדולי-צוואר אדומים פרחו אל-על בהתקרב הילידים.

אחרי מעקף ארוך הגיעו גְלֶנֶרְבַאן, לֵיידי הֶלֶנָה, מֶרִי גְרַאנְט ועמיתיהם לתוך הפָּא.

מצוּדה זו היתה מוגנת בראש ובראשונה בחומת עץ, עשׂויה לְוָחִים מוּצקים, שגובהה חמישה מטרים כמעט; קו הגנה שני היה עשׂוי כְּלוֹנְסָאוֹת, ואחריו חומת נצרים ובה חֲרַכֵּי-ירי, כל אלה הקיפו את המִתחם הפנימי, את חצר הפָּא, שבה ניצבו מִבנים מָאוֹרִיִים וכארבעים בקתות ערוכות בסדר אחיד.

בהגיעם הזדעזעו השבויים למראה הגוּלגולות שקישטו את גדר המִכלאה הפנימית. לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט הֵסֵבּו פניהן יותר מתיעוב מאשר מאֵימה. גוּלגולות אלה היו שייכות לראשי שבטים אויבים שנפלו בקרב, ואשר גופותיהם שימשו מאכל למנצחיהם.

הגֵיאוֹגְרָף זיהה אותן כגוּלגולות אויבים על-פי ארוּבּוֹת העיניים הריקות. ואכן, נהוג היה לנקֵר ולאכול את עיני ראשי-השבטים; על-מנת לשמֵר את

הגולגולת מרוקנים אותה תחילה מן המוח ומפשיטים אותה מעורה; את האף מחזקים בקיסמי-עץ קטנים, את הנחיריים אוטמים באגודות פוֹרְמִיוּם, את הפה ושמורות-העיניים תופרים; אחר-כך מכניסים את הגולגולת לתנור ומעשנים אותה במשך שלושים שעות. שיטה זו משמֶרת את הגולגולת לעד, בלי פגם או קמט, והיא משמשת כאות-ניצחון.

לעִתים נוהגים המָאוֹרִים לשמֵר את גולגולת מנהיגיהם שלהם, אך במִקרה זה נשארות העיניים והן מביטות מתוך ארוּבּוֹתיהן. הנְיוּ-זִילַנְדִים מציגים שרידים אלה בגאווה רבה; הם נושׂא להערצתם של הלוחמים הצעירים, ואף סוגדים להם בטקסי פולחן.

אך בפָּא של קַאי-קוּמוּ, רק גולגולות אויבים פיארו את המוּזֵיאוֹן המַזְוִויע הזה, ורבים, מן הסתם, היו האַנְגְלִים, שגולגולתם נקורת-העין הֶעשירה את האוסף של המנהיג המָאוֹרִי.

בִקתתו של קַאי-קוּמוּ התנוססה בין כמה בקתות נמוכות בּיַרְכְּתֵי הפָּא, אל מול מִשטח רחב-ידיים וחשׂוּף, אשר אֵירוֹפִּים היו מכנים אותו "שׂדה-קרב". מִשכן זה היה בנוי ממִקבץ של כְּלוֹנָסָאוֹת, מאוטמות בסבכת ענפים, ומרופדות מבפנים במחצלות פוֹרְמִיוּם. אורכו היה שישה מטרים, רוחבו ארבעה מטרים וחצי, גובהו – שלושה מטרים, ומִמדים אלה הִקנוּ לבית-המגורים של קַאי-קוּמוּ נֶפח של כשלושים מטרים רבועים. מנהיג מָאוֹרִי לא היה זקוק ליותר מזה לצורך מגוריו.

פתח אחד ויחיד איפשר גישה לפנים הבִקתה; לוח מתנועע עשׂוי אריג-צמחים עבה שימש כדלת. הגג התארך כמַרְזֵב. כמה דמויות מגולפות בעץ קישטו את הבית, וה"וָארֶפּוּנִי", השער, עורר את התפעלות המבקרים בעָלְוָוה, בדמויות סִמליות, במִפלצות, בקישוטי העלים ובשאר הפיתוחים שעליו, פרי יצירתם של אומני-הקישוט המקומיים.

רצפת הבקתה היתה עשׂויה אדמה כבושה, והיתה מוגבהת כעשׂרים סנטימטרים מעל פני הקרקע שבחוץ. כמה מקלעות נצרים ומִזרנים של שָׂרָך יבש, מכוסים במחצלת ארוגה מעלי "טִיפָּה" ארוכים וגמישים, שימשו כמיטות. אבן וחור גדול במרכזה שימשה תנור, וחור שני, בתִקרה, שימש אֲרוּבָּה. כשהיה העשן סמיך דיו בפנים הבית, היה מוצא סוף-סוף את דרכו החוצה מבעד לפתח זה, לא לפני שציפה את קירות הבית בשִׁכבה נאה של פיח שחור ומבריק.

לצד הבִקתה היו מחסנים שאצרו בתוכם את מאגרי המנהיג, יבול הפוֹרְמִיוּם שלו, תפוחי־האדמה, טָארוֹס, השְׂרָכִים הטובים למאכל וכן התנורים, שבהם בישלו את המזונות השונים על-גבי אבנים לוהטות. הלאה מזה, בתוך מִכלאות קטנות, היו מכונסים חזירים ועִזים, צֶאֱצָאִים נדירים ומועילים של בעלי-החיים שבִּיית הרב-חובל קוּק. כלבים התרוצצו אנה ואנה, מבקשים את מזונם הדל. בתור חיות המשמשות תפריט יומיומי של המָאוֹרִים, הם נראו מוזנחים למדי.

במבט אחד הקיפו גְלֶנֶרְבָאן וידידיו את המִכלול כולו. הם המתינו ליד בִּקתה ריקה, נתונים לשרירוּת לִבו של המנהיג וחשׂופים לגידופיה של כְּנוּפְיַית נשים זקנות. להקת מכשפות קשישות הקיפה אותם, איימה עליהם באגרופים, בצווחות ובילֵלות. כמה מִלים באַנְגְלִית שנפלטו מבין שׂפתיהן הבשׂרניות העידו בבֵירור כי הן תובעות נקם מיידי.

בהגיעם הזדעזעו השבויים למראה הגולגולות שקישטו את גדר המכלאה

בעיצומם של הזעקות והאיומים, העמידה לֵיידי גְלֶנֶרְבַאן מַראית-עין של שַלווה, שבוודאי לא שיקפה את המתרחש בלִבה פנימה. אשה אמיצה זו כבשה את רגשותיה במאמצים עילאיים כדי שלא לפגוע בקור-רוחו של לורד גְלֶנֶרְבַאן. מֶרִי גְרַאנְט, לעומת זאת, היתה קרובה להתעלפות. ג'וֹן מַנְגְלְס, שתמך בה, היה נכון להקריב את חייו להגנתה. חבריו נשׂאו במטר הגידופים כל אחד על-פי דרכו, מקצתם היו אדישים כמו הרב-סרן ואחרים היו נתונים לחֵימה פנימית הולכת וגוברת כמו פָּגָנֶל.

גְלֶנֶרְבַאן, שרצה להגן על לֵיידי הֶלֶנָה מִמתקפת המכשפות הזקנות, צעד היישר לעבר קַאי-קוּמוּ, ובהצביעו לעבר העֶדֶר המכוער, אמר:

"גָרֵש אותן!"

המנהיג המָאוֹרִי נעץ מבט חודר בשבויו בלא לענות; אחר-כך היסה את העֶדֶר המייבב בתנועת-יד. גְלֶנֶרְבַאן קד קידה לאות תודה ושב למקומו בקרב עמיתיו.

אותה עת היו מכונסים בפָּא כמאה נְיוּ-זִילַנְדִים, קשישים, גברים במלוֹא אוֹנם, וגם בחורים צעירים, מִקצתם שקטים אך קודרים, מצפים להוראותיו של קַאי-קוּמוּ, ואחרים פורקים את כל רגשות הכאב העז; הללו ביכו את שארי-בשׂרם או את ידידיהם שנפלו בקרבות האחרונים.

קַאי-קוּמוּ היה המנהיג היחיד שנענָה לקריאתו של וִילְיָאם תוֹמְפְּסוֹן ושב למחוזות האגם, והוא שדיווח לשבטו על כישלון המרד הלאומי, אשר דוּכא בשפֵלות הוָואִיקָטוֹ התחתי. מאה וחמישים לוחמים מתוך מאתיים, שחשו תחת פיקודו להגן על אדמת המולדת, לא שבו מן המערכה. אחדים ודאי נפלו בשבי הפולשים, אך רבים אחרים מוטלים בשׂדה-הקרב ושוב לא יֶחֱזו בארץ אבותיהם!

זה היה פשר הדִכדוּך העמוק שפקד את השבט עם שובו של קַאי-קוּמוּ. עד כה לא דלף דבר על אודות המַפָּלה האחרונה, אך הידיעה המרה היכתה אותם זה עתה כרעם ביום בהיר.

אצל הפראים מוצא לו היגון הנפשי פורקן תדיר בביטויים גופניים. שארי-בשׂרם של הלוחמים שנפלו, ובעיקר נשותיהם, שׂרטו לעצמם את עור פניהם ואת כתפיהם בצְדָפות חדות. הדם הקולח נִמהל בדמעות. עומק החתכים ביטא את כובד האסון. מה נורא היה מראן של הנְיוּ-זִילַנְדִיוֹת האוּמְלָלות שוֹתתוֹת-הדם ואחוזות-הטֵירוּף!

היתה גם עילה נוספת, חמורה הרבה יותר, לצערם המִתגבר של הילידים. לא זו בלבד ששאר-בשׂרם או חברם הלך לבלי שוב, אלא שגם עצמותיו תחסרנה בקבר המשפחתי. לפי הדת המָאוֹרִית הימצאותם של שׂרידים אלה נחשבה תנאי הכרחי לחיי העולם הבא; לא הבשׂר הכָּלֶה וחולף כי אם העצמות הן שנאספות בקפידה, מנוּקות, מגוּרדות, משוּיפות, אפילו מצוּפות בלַכָּה, ומוטמנות לעד ב"אוּדוּפָּה", כלומר, ב"בית-התהילה". קברים אלה מקושטים בפסלי-עץ, המְשַחְזְרים בדיוק מְרַבִּי את כתובות-הקעקע של המנוּחַ. ואִילו עתה, ייוותרו הקברים ריקים, לא יהיה כל טעם לקיים את טקסי הדת, והעצמות, אלה שייוותרו לפלֵיטה משיני כלבי-הפרא, ילבינו בלא קבורה בשׂדה-הקרב.

בשל כך התעצמו אותות הצער כפל-כפליים. לאיומי הנשים היתוֹספו נאצוֹת

הגברים נגד השבויים האֵירוֹפִּיים. העלבונות ניתכו מכל עבר, ותנועות הידיים הפכו אלימות יותר ויותר. עוד מעט קט והזעקות תתחלפנה במעשׂי אלימות.

קַאי-קוּמוּ, אשר חשש פן לא יוכל לרסן את חמוּמי-המוח שבקרב בני-שבטו, הורה להוביל את השבויים לאתר מקודש, השוכן בקצהו השני של הפָּא, על-גבי רמה תלולה. בִקתה זו נשענה על קיר-סלע, שהתנשׂא לגובה שלוש-מאות מטרים מעליה וחסם צד זה של המחנה המבוצר בחומה תלולה. ב"וָארֶה אָטוּאָה" זו, כלומר "בית-הקודש", היו כוהני-הדת, ה"אָרִיקִי", מלמדים את הנְיוּ-זִילַנְדִים על דבר קיומו של האֵל בעל שלוש היישויות, האב, הבן והציפור, או הרוח. הבִקתה היתה רחבת-ידיים, אטומה היטב והכילה את המזון הקדוש והנבחר שהאֵל מָאוּאִי-רַאנְגָה-רַאנְגִי אוכל באמצעות פיהם של כוהניו.

שם מצאו השבויים מחסה ארעי כנגד השתוללות הילידים. הם השׂתרעו על-גבי מחצלות הפוֹרְמִיוּם. לֵיידי הֶלֶנָה, שכוחותיה אפסו כליל ועוז-רוחה נפל, צנחה אל בין זרועות בעלה.

גְלֶנֶרְבַאן אימץ אותה אל לוח-לבבו ואמר לה שוב ושוב:

"חִזקי ואִמצי, הֶלֶנָה היקרה, השמים לא יפקירונו!"

עם כניסתם לבִקתה מיהר רוֹבֶּרְט לטפס על כתפיו של וִילְסוֹן, והצליח להשחיל את ראשו מבעד לחריץ שבין הכותל לגג, מקום שם היו תלויים הקְמֵיעות. משם הקיף מבטו את מרחב הפָּא, עד לבִקתתו של קַאי-קוּמוּ.

"הם התקבצו סביב המנהיג," אמר בשפל קול, "...הם מטלטלים את זרועותיהם... הם מצווחים... קַאי-קוּמוּ רוצה לדבר..."

למשך רגעים מספר השתתק הילד, ואחר-כך המשיך:

"קַאי-קוּמוּ מדבר... הפראים נרגעים... הם מאזינים לו..."

"ברור מאליו," אמר הרב-סרן, "שלמנהיג יש עניין אישי להגן על שלומנו. הוא רוצה להחליף את אסיריו כנגד המנהיגים של שבטו! אך כלום יסכימו לכך הלוחמים?"

"כן!... הם מאזינים לו..." המשיך רוֹבֶּרְט. "הם מתפזרים. אחדים שבים לבִקתותיהם... אחרים יוצאים מן המחנה המבוצר."

"האם נכונים דבריך?" הצטעק הרב-סרן.

"כן, מר מֶק-נַאבְּס," השיב רוֹבֶּרְט, "קַאי-קוּמוּ נותר לבדו עם הלוחמים ששטו בסירתנו... הוֹ! אחד מהם פונה לעבר בִקתתנו..."

"רד, רוֹבֶּרְט," קרא גְלֶנֶרְבַאן.

ברגע זה הזדקפה לֵיידי הֶלֶנָה ולָפְתה את זרועו של בעלה.

"אֶדוּאַרְד," אמרה בקול תקיף, "מֶרִי גְרַאנְט ואנוכי איננו רוצות ליפול לידיהם של פראים אלה בעודנו בחיים!"

ובתום דבריה הושיטה לגְלֶנֶרְבַאן אקדח טעוּן.

"כלי-נשק!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן, ונצנוץ הִבְלִיחַ בעיניו.

"כן! המְאוֹרים אינם מְפַשְפשים בכליהן של נשים! אבל, כלי-נשק זה, אֶדוּאַרְד, לא יכוּון נגדם כי אם נגדנו..."

"גְלֶנֶרְבַאן!" נחפז מֶק-נַאבְּס לצעוק, "הַחְבֵּא את האקדח! עדיין לא הגיעה שעת-הכושר..."

האקדח נעלם בין בגדי הלורד. המחצלת המכסה את פתח הבקתה הופשלה. נכנס יליד.

הוא אותת לשבויים ללכת בעקבותיו. גְלֶנֶרְבַאן ואנשיו פסעו בקבוצה צפופה, חצו את הפָּא ועצרו לפני קַאי-קוּמוּ.

סביב המנהיג היו מכונסים בכירי הלוחמים של שבטו, ביניהם אותו מָאוֹרִי, אשר סירתו הצטרפה לסירתו של קַאי-קוּמוּ בהצטלבות הנהר פּוֹהַיְנֶהֶנָה והנהר וָאִיקָטוֹ. היה זה גבר בן ארבעים, חסון, עם ארשת-פנים שהביעה פראות ואכזריות. שמו היה קָארָה-טֶטֶה, "מהיר-חֵימה" בנִיוּ-זִילַנְדִית. קַאי-קוּמוּ התייחס אליו במלוא גינוני הכבוד, ועל-פי כתובות-הקעקע העדינות שלגופו, ניכר בקָארָה-טֶטֶה שהוא בעל מעמד רם-מעלָה בשבט. עם זאת, משקיף דק-הבחנה היה מנחש בוודאי כי בין שני המנהיגים שוררת יריבות. הרב-סרן הבחין שהשפעתו של קָארָה-טֶטֶה היא לְצְנִינִים בעיניו של קַאי-קוּמוּ. שניהם הטילו את מרוּתם על העממים הרבים שבאזור וָאִיקָטוֹ והיתה בידיהם עוצמה שווה. לפיכך, אף-על-פי שכל עֵת חילופי הדברים היה החיוך משוך על שׂפתותיו של קַאי-קוּמוּ, מעיניו ניבטה עוינוּת עמוקה.

קַאי-קוּמוּ החל לחקור את גְלֶנֶרְבַאן:

"אתה אַנְגְלִי?" שאלו.

"כן," השיב הלורד בלא היסוס, שכֵּן נתינוּת זו היה בה כדי להקל על חילופי-השבויים.

"וחבריך?" שאל קַאי-קוּמוּ.

"חברי אַנְגְלִים כמוני. אנחנוּ נוסעים, ניצולים מספינה שנטרפה. אם ברצונך לדעת, לא לקחנו חלק במלחמה."

"אין זה משנה!" השיב קָארָה-טֶטֶה במלוא התוקף. "כל אַנְגְלִי הוא אויבנו. בני-מולדתך פלשו לאי שלנו! הם שׂרפו את כפרינו!"

"הם לא נהגו כשורה!" השיב גְלֶנֶרְבַאן בקול רציני. "אני אומר זאת משום שכך אני חושב, ולא משום שאני נתון לשבט חסדך."

"הקשב," המשיך קַאי-קוּמוּ, "הטוֹהוּנְגָה, הכוהן הגדול של נוּאִי-אָטוּאָה*, נפל בשבי אחיך; כעת הוא שבוּי בידי הפָּאקֶטָה**. צַו האל שלנו מורה לנו לפְדוֹת את חייו. הייתי רוצה מאוד לשַסֵף את לבך מקִרבך, הייתי משתוקק מאוד שראשך וראש חבריך יתנוֹססו לנצח מעל הכְּלוֹנְסָאוֹת של גדר זו! אך נוּאִי-אָטוּאָה אמר את דברו."

קַאי-קוּמוּ, שכבש עד עתה את רגשותיו, רטט מחֵימה אצורה אגב דיבור. ארשת-פניו עטתה השתלהבות אכזרית.

אחר-כך, מקץ כמה דקות, התעשֵת והמשיך בקור-רוח:

"הסבור אתה שהאַנְגְלִים יחליפו את טוֹהוּנְגָה שלנו בך?"

גְלֶנֶרְבַאן היסס לענות ובחן בתשומת-לב את המנהיג המָאוֹרִי.

"אינני יודע," הפטיר לאחר רגע של דוּמייה.

---

* שמה של אלוהות נִיוּ-זִילַנְדִית.

** אֵירוֹפִּים.

"דַבֵּר," שב ופנה אליו קַאי-קוּמוּ. "האם ערך חייך שווה לחיי הטוֹהוֹנְגָה שלנו?"

"לא," ענה גְלֶנֶרְבָאן, "אינני מנהיג בין אנשי ואף לא כוהן-דת!"

פָּגָנֶל, שנִדהם מתשובתו של גְלֶנֶרְבָאן, סקר אותו בהשתוממות עזה.

גם קַאי-קוּמוּ נראה מופתע.

"אם כן, אתה מפקפק?" שאל.

"אינני יודע," שב גְלֶנֶרְבָאן וחזר על דבריו.

"אחיך לא יסכימו לקבלך בתמורה לטוֹהוֹנְגָה שלנו?"

"אותי לבד, לא," אמר גְלֶנֶרְבָאן, "את כולנו יחד, אולי."

"אצל המָאוֹרִים מחליפים ראש תמורת ראש," אמר קַאי-קוּמוּ.

"הַצע תחילה את הנשים הללו בתמורה לכוהן-הדת שלך," אמר גְלֶנֶרְבָאן והצביע לעֵבר לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט.

לֵיידי הֶלֶנָה ביקשה לרוץ אל בעלה, אך הרב-סרן עצר בעדה.

"שתי נשים אלה," המשיך גְלֶנֶרְבָאן וקד קידה רבת-חן לפני לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט, "תופסות עֶמדה בכירה בארצן."

הלוחם סקר את השבוי במבט קר. חיוך מבשׂר-רעות הפציע בזווית-פיו; אך הוא מיהר לכובשו והשיב בנימה שהתקשה לרסנה:

"האִם מקווה אתה, אֵירוֹפִּי ארור, שתוכל להערים על קַאי-קוּמוּ באמצעות דברי-כָּזָב? הסְבַרתָ שעיניו של קַאי-קוּמוּ אינן יודעות לקרוא בצפונות-הלב?"

ובהצביעו לעבר לֵיידי הֶלֶנָה, קרא:

"זו אשתך!"

"לא! זו אשתִי!" הצטעק קָארָה-טֶטֶה.

המנהיג הדף את השבויים והניח את ידו על כתפה של לֵיידי הֶלֶנָה, שהחווירה למַגָּעָה.

"אֶדוּאַרְד!" זעקה האשה האוּמְלָלָה, אובדת-עֵצות.

בלא להוציא הגה מפיו, הניף גְלֶנֶרְבָאן את זרועו, נשמעה יְרִייה וקָארָה-טֶטֶה צנח מת.

למִשמע נפץ היריה פרץ מן הבקתות זרם של ילדים. בן-רגע נמלא הפָּא אדם. מאה ידיים התנופפו כנגד האוּמְלָלִים. אקדחו של גְלֶנֶרְבָאן נִתלש מידו.

קַאי-קוּמוּ העיף בגְלֶנֶרְבָאן מבט משונה, אחר-כך סוכך בידו האחת על גוף הרוצח וביד השנייה בלם את ההמון, שהסתער על הזרים.

קולו גבר על כל המהומה.

"טַאבּוּ! טַאבּוּ!" זעק.

למִשמע מִלה זו נבלם ההמון לפני גְלֶנֶרְבָאן וחבריו, אשר כוח על-טבעי הצילם, לפחות לעת-עתה.

כמה דקות לאחר-מכן הובלו בחזרה אל הוָארֶה-אָטוּאָה, ששימש להם כבית-כלא. אך רוֹבֶּרְט ופָּגָנֶל לא היו איתם.

.12.
הלווייתו של מנהיג מָאוֹרִי

על-פי הנוהַג הרוֵוח למדי בנְיוּ-זִילַנְד, נשׂא קַאי-קוּמוּ, נוֹסף על התואר של אָרִיקִי, גם בתואר ראש-השבט. בידיו היתה סמכוּת של כוהן-דת, ובתור שכזה היה בסמכוּתו להחיל על בני-אדם ועל עצמים את הגנת הטַאבּוּ הכרוכה באמונות תפלות.

הטַאבּוּ הוא נוהג המשותף לכל העמים בני הגזע הפּוֹלִינֶזִי, ומרגע הטלתו חל איסור מוחלט על כל מגע עם האדם, או על כל שימוש בחפץ, שהוּטל עליהם טַאבּוּ. לפי הדת המָאוֹרִית, כל מי שישלח יד מחללת על מה שהוכרז כטַאבּוּ, יישׂא בעונש מוות מיידי מידֵי האל הזועם. יתֵרה מזאת, אם תִּתְמַהְמֵהַ האלוהות, ולא תמהר לממֵש את הנקמה על הפגיעה בה, לא יהססו הכוהנים להאיץ בה.

בדרך-כלל המנהיגים מטילים את הטַאבּוּ למטרות מדיניות, אך לעִתים הוא מופעל במצב שָׁכִיחַ בחיי היומיום. טַאבּוּ של כמה ימים מוּטל על יליד לאחר שגזז את שׂער ראשו או צייר כתובת-קַעֲקַע על גופו, לאחר שבנה לעצמו דוּגית או הקים בית, וכן בשעת מחלה אנוּשה או מוות. אם קורה שצריכה לא מבוקרת מאיימת לחסל את דגת הנהרות או את יבולם של שׂדות תפוחי-אדמה שטרם הבשילו, מוּטל עליהם טַאבּוּ שמטרתו הגנה וחיסכון. אם חפץ מנהיג להרחיק טרדנים מביתו, הוא מטיל עליהם טַאבּוּ; אם מבקש הוא להבטיח לעצמו את מלוא הרווח מקשרים עם אונייה זרה הנמצאת בביקור, הוא מטיל עליה טַאבּוּ; אם ברצונו להטיל חרם על סוחר אֵירוֹפִּי שעורר את מורת-רוחו, הוא מטיל עליו טַאבּוּ; האיסור דומה לזכות ה"וֶטוֹ" הקדומה שהיתה שמורה למלכים.

כשהוּטל איסור על חפץ, אסור לאיש לגעת בו פן ייענש. כשהוּטל איסור על יליד, מונעים ממנו מאכלים מסוימים לפרק זמן מוגדר. אם היליד עשיר, הוא חומק ממִשטר-תְזוּנה חמור זה בעזרת עבדיו הנותנים בפיו את המאכלים שאסור לו לגעת בהם בידיו; ואם עני הוא, עליו ללקֵט את מאכליו בשׂפתיו, והטַאבּוּ משפיל אותו למדרגה של חיה.

בסיכומו של דבר, מִנהג מיוחד זה מכתיב את כל מעשיו של הנְיוּ-זִילַנְדִי, קלים כחמורים, וכופה עליו לציית לשינויים. זוהי התערבוּתה המתמדת של האלוהות בחיי החֶברה. לטַאבּוּ יש תוקף של חוק, ואפשר לומר כי כל מערכת-החוקים של הילידים, מערכת בלתי-מעוּרערת וקשוחה, מסתכמת בהפעלתו התכופה של מוסד הטַאבּוּ.

אשר לשבויים הכלואים בוָוארֶה-אָטוּאָה, מדובר היה בטַאבּוּ שְׁרירוּתי שחילצם מזעם השבט. אחדים מן הילידים, חבריו של קַאי-קוּמוּ וחסידיו, קפאו על עומדם למִשמע קולו של מנהיגם והגֵנו על השבויים.

אך לגְלֶנַרְבַאן לא היו כל אשליות באשר לגורל שהועידו לו. רק במותו עשׂוי

היה לכפֵּר על רציחתו של ראש-שבט. אולם המוות אצל עמים פראיים חותם תמיד מסֶכת ממושכת של עינויים. גְלֶנֶרְבָאן צפה אֵפוא שהעונש שיוטל עליו בגין הזעם המוצדק על ששלח יד חמושה במנהיג המָאוֹרִי, יהיה אכזרי, אך הוא קיווה שחמת-זעמו של קַאי-קוּמוּ תיפול רק עליו.

מה נורא הלילה שעבר עליו ועל חבריו! מי יוכל לשַוות בנפשו את חרדותיהם ולאֱמוד את ייסוריהם? רוֹבֶּרְט המסכן וּפָּגָנֶל האמיץ לא שבו. אך האפשר היה לפקפק באשר לגורלם? כלום לא היו הם הקורבנות הראשונים שהועלו על מִזבח הנקם של הילידים? כל תקווה פסה, אפילו מלִבו של מֶק-נַאבְּס, שבדרך-כלל לא נטה להתייאש על נְקַלָה. ג׳וֹן חש שדעתו הולכת ומשתבשת עליו לנוכח הייאוש הקודר של מֶרִי, שהופרדה מאחיה. לוֹרד גְלֶנֶרְבָאן הגה בבקשה הנוראה של לֵיידי הֶלֶנָה, אשר חפצה למות מידיו, כדי שלא תסבול עינויים או עבדות! כלום יעמוד לו אומץ-לִבו לעשות כדבריה?

"מֶרִי," הירהר ג׳וֹן בלב נשבר, "באיזו זכות יש להמית גם אותה?"

אשר לבריחה, היא נראתה, כמובן, בלתי-אפשרית. עשׂרה לוחמים חמושים מכף-רגל ועד ראש ניצבו בפתח הוָוארֶה-אָטוּאָה.

בוקרו של ה-13 בפֶבְּרוּאָר הגיע. שום מגע לא התקיים בין הילידים לבין השבויים, שהוטל עליהם טַאבּוּ. בבִקתה היתה כמות מסוימת של מִצרכי-מזון, אשר האוּמְלָלים כמעט לא נגעו בהם. הרעב נמוֹג מפני הכאב. היום חלף בלא שתבוא כל תמורה ואף לא תקווה. ללא-ספק נועדו הלוויָיתו של המנוֹחַ היקר וטקס העינויים להתרחש בו-בזמן.

גְלֶנֶרְבָאן היה משוכנע כי קַאי-קוּמוּ זנח כל כוונה לעִסקת-חליפין, אך דווקא בנקודה זו שמר הרב-סרן על שביב של תקווה.

"מי יודע," אמר, בהזכירו לגְלֶנֶרְבָאן את הרושם החריף שהותיר מותו של קָארָה-טֶטֶה על המנהיג קַאי-קוּמוּ, "מי יודע אם אין קַאי-קוּמוּ חש עצמו דווקא אסיר-תודה לךָ!"

אולם חֵרֶף הערותיו של מֶק-נַאבְּס, לא רצה גְלֶנֶרְבָאן לטַפֵּח שום תקווה. יום המחרת חלף גם הוא בלא שייֵעָרכו כל הכנות לטקסי העינויים. וזו היתה סיבת העיכוב:

המָאוֹרִים מאמינים כי במשך שלושה ימים לאחר המוות שוכנת הנשמה בגוף הנפטר, וכך, במשך שלוש יממות, נותרת הגופה בלא קבורה. מִנהג זה של השהיית הקבורה נשמר בקפידה. עד ל-15 בפֶבְּרוּאָר נותר אֵפוא הפָּא שומם. ג׳וֹן מַנְגְלְס, שהתרומם על כתפיו של וִילְסוֹן, הִרבה לצְפות בביצורים החיצוניים, ולא הבחין בכל יליד. רק הזקיפים, שעמדו על משמרתם, התחלפו ליד דלת הוָוארֶה-אָטוּאָה הקדושה.

אך ביום השלישי נפתחו הבִקתות; הפראים, גברים נשים וטף, כלומר כמה מאות מָאוֹרִים, נאספו בתוך הפָּא, מהרישים ודוממים.

קַאי-קוּמוּ יצא ממשכנו, מוּקף בחשובי המנהיגים של שבטו, ותפס מקום בראש תלולית, שגובהה מטרים אחדים, במרכז המחנה המבוצר. המון של ילידים הקיף אותו בחצי-גורן במרחק כמה מטרים מאחוריו. דוּמייה מוחלטת שׂררה בכל ההתקהלות הזאת.

על-פי אות מידיו של קַאי-קוּמוּ, יצא אחד הלוחמים והתקדם לעבר הוָואֶרָה-אָטוּאָה.

"זכור," קראה לֵיידי הֶלֶנָה לעֵבר בעלה.

גְלֶנֶרְבַאן אימץ את אשתו ללִבו. ברגע זה קרבה מֶרִי לג'וֹן מַנְגְלְס.

"לורד ולֵיידי גְלֶנֶרְבַאן," אמרה, "בוודאי תסכימו שאִם יכולה אשה למות מידי בעלה, כדי לחמוק מקיום מֵבִיש, יכולה גם ארוסה למצוא את מותה מידי הארוס שלה, כדי לחמוק מגורל דומה. ג'וֹן, ברגע גורלי זה יכולה אני להגיד לך, שזה זמן רב שאני ארוסתך בנִבכי לבבי. האוכל לסמוך עליך, ג'וֹן יקירי, כפי שלֵיידי הֶלֶנָה סומכת על לורד גְלֶנֶרְבַאן?"

"מֶרִי!" הצטעק הרב-חובל הצעיר, אובד-עֶשְתונות. "הו! מֶרִי היקרה...!"

נבצר ממנו לסיים את דבריו. המחצלת התרוממה והשבויים נגררו אל קַאי-קוּמוּ. שתי הנשים כבר השלימו עם מר-גורלן, ואילו הגברים הִסוו את חרדותיהם מאחורי מסיכה שלֵווה שהעידה על כוחות-נפש על-אנושיים.

הם הגיעו אל המנהיג הנִיוּ-זִילַנְדִי. הלה פסק ללא דיחוי את גזר-דינו:

"אתה הרגת את קָארָה-טֶטֶה?" שאל את גְלֶנֶרְבַאן.

"אני הרגתיו," השיב הלורד.

"מחר תמות עם עלות השמש."

"רק אני?" שאל גְלֶנֶרְבַאן, ולִבו הלם בקִרבו בפראוּת.

"אה! לוּלֵא היו חייו של הטוֹהוֹנְגָה שלנו יקרי-ערך מחייכם!" הצטעק קַאי-קוּמוּ, ועיניו הביעו צער אכזרי.

ברגע זה קמה מהומה בקרב הילידים. גְלֶנֶרְבַאן העיף מבט חטוף סביבו. חיש מהר נבקע הקהל לשניים, ולוחם נוטף זיעה ותשוש מעייפות עצר מולם.

מיד כשהבחין בו קַאי-קוּמוּ, שאלו באַנְגְלִית, מתוך כוונה ברורה שהשבויים יבינוהו: "אתה בא ממחנה הפָּאקֶטָה?"

"כן," השיב המָאוֹרִי.

"ראית את השבוי, את הטוֹהוֹנְגָה שלנו?"

"ראיתי אותו."

"והוא חי?"

"הוא מת! האַנְגְלִים הוציאוהו להורג בירייה!"

גורלם של גְלֶנֶרְבַאן ועמיתיו למסע נחרץ.

"כולכם!" זעק קַאי-קוּמוּ, "מחר תמותו כולכם עם עלות השחר!"

עונש משותף היה צפוי אֵפוא לכל האוּמְלָלים האלה בלא הבדל. לֵיידי הֶלֶנָה וּמֶרִי גְרַאנְט נשׂאו למרום מבט נִשׂגב של הודיה.

השבויים לא הוחזרו לוָואֶרָה-אָטוּאָה. אמורים היו להיות נוכחים במשך היום בהלוויַית המנהיג ובטקסי הדמים המִתלווים אליה. חבורה של ילידים הוליכה אותם מרחק כמה צעדים לרגלי עץ קוֹדִי ענק. שם ניצבו לידם השומרים בלא שיגרעו מהם עין. שאר בני השבט המָאוֹרִי, השקועים באֵבל הרשמי, כאילו שכחו את דבר קיומם.

חלפו שלושת ימי ההמתנה שמחייבת המסורת למן מותו של קָארָה-טֶטֶה. נשמתו של הנפטר כבר נטשה סופית את קליפתה הארצית, והטקס החל.

הגופה הונחה על תלולית עפר קטנה בלב המחנה המבוצר. היא הולבשה מלבושים מפוארים ונעטפה במחצלת פוֹרְמִיוּם נהדרת. ראש הנפטר קושט בנוצות ובנֵזֶר עלים ירוקים. פניו, זרועותיו וחזהו נמשחו בשמן, ולפיכך לא ניכר בהם כל סימן של ריקבון.

קרובי המנוח וחבריו הגיעו עד למרגלות התלולית, ולפתע פתאום, כאילו נתן מנצח תזמורת את האות לפצוח בשירי אֵבל, עלה עד לשמים קוֹנְצֶרְט אדירים של בכי, אנקות והתייפחויות. בקצב נְכָאִים אִטי ביכו את הנפטר. מקורביו חבטו בראשיהם; קרובותיו שרטו את פניהן בציפורניהן ושפכו יותר דם מדמעות. הנשים המתאבלות מילאו בדקדקנות חובה פראית זו. אך לא היה די בהפגנות אלה כדי להביא מרגוע לנשמת הנפטר, אשר חרון-אַפּו עלול לפגוע לרעה בבני-שבטו החיים. לוחמיו, שלא היה לאל ידם לשוב ולהפיח בו רוח-חיים, רצו שהלה לא יצטער בעולם הבא על אובדן הנאות הקיום בעולם הזה. לפיכך היתה חברתו-לחיים של קָארָה-טֶטֶה אמורה להִתלוות לבן-זוגה בקברו. מכל מקום, האוּמְלָלה היתה בוודאי מסרבת להמשיך ולחיות לאחר שהלך אישה לעולמו. זה היה המִנהג בתוֹאם מלא עם החובה, ולא חסרות דוגמאות להקרבה מעֵין זו בתולדות נְיוּ-זִילַנְד.

האשה הגיעה. עדיין צעירה לימים היתה. שׂערותיה הפרועות השתלשלו לה על כתפיה. בְּכיה וזעקותיה עלו השמַימה. מִלים סתומות, דברי צער וחרטה, משפטים מקוטעים שבהם שיבחה את סגולותיו של המנוח, שיסעו את גניחותיה, ובשׂיאו של היגון השתטחה לרגלי התלולית, וחבטה את ראשה בקרקע.

באותו רגע קרב אליה קַאי-קוּמוּ. לפתע הזדקפה האומללה על רגליה, אך המנהיג הטיח חבטה עזה ב"מֶרֶה" – מין אַלָה כבדה שהתנופפה בידו – והיא שבה וקרסה ארצה, כהלומת-רעם.

זעקות נוראות עלו מיד מכל עבר. מאה זרועות מאיימות הושטו אל השבויים, שהמחזה הנורא הקפיא את דמם. אך איש לא זז ממקומו, שכן טקסי הקבורה עדיין לא הגיעו אל קִצם.

אשתו של קָארָה-טֶטֶה הצטרפה אל בן-זוגה במותו. שתי הגוויות היו שׂרועות זו ליד זו. אך המנוח לא הסתפק בהִתלוותה של רעייתו הנאמנה לחיי הנצח שלו. מי ישרת את שניהם לפני נוּאַי-אָטוּאָה, אם לא יְלַוּוּ אותם גם משרתיהם בעולם הבא?

שישה קורבנות אוּמְלָלים הובלו לפני גופות אדוניהם. היו אלה המשרתים שחוקי מלחמה אכזריים גזרו עליהם עבדוּת. בהיות המנהיג בחיים, סבלו חיי דלוּת ומחסור ואלף ואחת התעללויות, כמעט לא קיבלו מזון ונוּצלו כבהמות עבודה. ואילו עתה, כפי שמחייבת האמונה המָאוֹרִית, נידונו לחיי עבדוּת נצחיים.

דומה כי האוּמְלָלים כבר השלימו עם מר גורלם. הם לא הביעו כל תמיהה על הקרבתם, שנגזרה זה מכבר. ידיהם, שלא היו כבולות, העידו שיקבלו את המוות בלי כל מחאה.

מלבד זאת, המוות היה מהיר, והייסורים הממושכים נחסכו מהם. העינוּיים נועדוּ למְבַצעי הרצח, שהיו מרוכזים במרחק עשׂרים צעדים משם, והפכו את פניהם מן החיזיון הנורא בלי לדעת שהזוועה טרם הגיעה לשׂיאה.

שש חבטות של מֶרֶה, שנחבטו בידם של שישה לוחמים חסונים, הפילו ארצה את הקורבנות בתוך שלוליות של דם.

וזה היה האות למחזה המזוֹעזע של אכילת בשר-אדם.

בניגוד לגוויית האדון, אין הטַאבּוּ מגונן על גופות העבדים. גופותיהם שייכות לשבט. אלה הן המָעוֹת הקטנות המושלכות למקוננים במסע ההלוויה. לפיכך, משהסתיים טקס הקרבת הקורבן, עט המון הילידים: מנהיגים, לוחמים, ישישים, נשים וטף, בלא כל הבדל של גיל ומין, והסתער כאחוז טירוף חייתי על השְׂיירים נטולי רוח-החיים של הקורבנות. כהֶרֶף-עין, ובפחות זמן משדרוש לקוּלְמוּס זריז לתאר זאת, בּוּתרו הגופות, החמות עדיין, חולקו ושוסעו לא לגזרים אלא לפירורים. כל אחד ממאתיים המָאוֹרים שנטל חלק באירוע, קיבל את מנת בשר-האדם שלו. הם נאבקו, רבו, נלחמו על כל נתח זעיר. טיפות של דם חם ניתזו על משתתפי הסעודה המִפלצתית, וכל הכְּנוּפְיָה המבחילה בּוֹסְסָה כְּמִתחת למטר אדום. שיגעון ושצף-קצף של נמרים המִתְעַמְרים בטַרְפם. הדבר דמה לקְרַקָס שבו טורפים הגְלַדְיָאטוֹרים את חיות-הטרף. אחר-כך הועלו עשׂרים מדורות בנקודות שונות של הפָּא; ריח הבשׂר הנִצלה העלה צַחֲנה, ולוּלֵא המוּלתו הנוראה של המִשתה, לוּלֵא הצווחות שנפלטו מן הגרונות שעדיין היו מלאים בשׂר, היו השבויים שומעים את קולות פיצוחן של עצמות הקורבנות בין שיניהם של אוכלי-האדם.

גְלֶנֶרְבַאן ועמיתיו, נושפים ומִתנשפים, ניסו להסתיר את מחזה הפַלָצוּת מעיני הנשים המסכנות. רק אז הבינו איזה עינוי מצפה להם למחרת עם עלות השחר, ואֵילו ייסורים אכזריים יקדימו מוות שכזה. הם נאלמו דום מחמת הזוועה.

ואז נפתח טקס מחולות המוות. משקאות חריפים, המופקים מן ה"פִּיפֶּר אֶקְסֶלְסִיוּם" ושאינם אלא תמצית פִּלְפֵּל, הֵחישו את שיכרונם של הפראים. הם איבדו כל צֶלֶם אנוש. ואולי ישכחו את הטַאבּוּ של המנהיג, ויבצעו באסירים, אשר טֵירופם הילך עליהם אֵימים, מעשׂי אכזריות? אך בלב הילולת השיכרון הכללית שמר קַאי-קוּמוּ על צלילות-דעתוֹ. הוא הקציב למִשתה הדמים שעה תמימה, כדי שיוכל להגיע לשׂיאו, ואחר-כך לדעוך, והמהלך האחרון של טקס הקבורה התבצע לפי כל כללי הטקס הרגילים.

גוויותיהם של קָארָה-טֶטֶה וזוגתו הורמו, איבריהם מכופפים ואסופים אל הבטן, כמנהג נְיוּ-זִילַנְד. אז צריך היה לטומנם באדמה – אך לא בקבורה סופית, אלא עד אשר תאכל האדמה את בשׂרם ולא תותיר אלא את עצמותיהם.

ה"אוּדוּפָּה", כלומר אחוזת-הקבר, שכנה מחוץ למחנה המבוצר, במרחק כשלושה קילומטרים, על פסגתו של הר קטן ושמו מָאוּנְגָנָמוּ, שנמצא על גדתו הימנית של האגם.

לשם עתידים היו להעביר את הגופות. שני אַפִּירְיוֹנִים פשוטים מאוד, למען הדיוק, שתי אֲלוּנְקוֹת, הובאו לרגלי התלולית. הגוויות המכורבלות הונחו עליהן בבגדיהן, בתנוחת ישיבה, מרותקות אליהן ברצועות של צמחים מטפסים. ארבעה לוחמים הניפוּ את האֲלוּנְקוֹת על שכמם, והשבט כולו שַׁב ופצח בהימנון האבל, ויצא אחריהם בתהלוכה עד לאֲתַר הקבורה.

השבויים, שהשמירה עליהם לא רָפְתָה, ראו את מסע ההלוויה עוזב את המִכלאה הראשונה של הפָּא; אחר-כך הלכו ונמוֹגו הזעקות והשירה.

הגוויות המכורבלות הונחו עליהן בבגדיהן, ארבעה לוחמים הניפו את האלונקות

במשך כמחצית השעה התנהל מסע הקבורה מחוץ לטווח-ראייתם, בשיפולי העמק. אז שבו והבחינו בו, בעודו מתנהל בפיתולי שבילי ההר. הריחוק שיווה לתנועתו הגלית של הטור הארוך והמתפתל צביון של חזיון תַּעְתּוּעים על-טבעי.

השבט עצר בגובה אלף ושלוש-מאות מטרים, כלומר בפסגתו של מָאוּנְגָנָמוּ, באתר שהוכן לקבורתו של קָארָה-טֶטֶה.

מָאוֹרִי מפשוטי-העם היה זוכה רק בחור באדמה ובתל אבנים. אך לראש-שבט אדיר-כוח המפיל את חִיתתו ועתיד להיות לאֵל, הועיד השבט קבר ההולם את מעמדו.

ה"אוּדוּפָּה" היתה מוקפת גדר-עץ וכְלוֹנָסאוֹת מקושטים בדמויות צבוּעות בגון האוֹקֶר. שארי-בשׂרם של המתים לא שכחו כי ה"וָאִידוּאָה", הלא היא נשמת המתים, ניזונה ממזונות גשמיים, כפי שנוהג הגוף להיזון בחיים הארציים בני-החלוף. לכן הוּנחו בתוך המִכלאה מזונות למיניהם, וכן כלי-נשקו ומלבושיו של המָנוֹח.

היה זה קבר מושלם מבחינת הנוחות. שני בני-הזוג הונחו בו זה לצד זה ואחר כוסו באדמה ובעשׂבים, תוך כדי מחזור נוסף של יבבות קינה.

אז שב מסע ההלוויה וירד דוּמם במִדרון ההר, ועתה לא היה עוד איש רשאי לטפס על המָאוּנְגָנָמוּ. המֵפֵר את האיסור אחת דינו – מוות. טַאבּוּ הוּטל על ההר כפי שהוּטל על הטוֹנְגָרִירוֹ, שבו נחים שׂרידיו של מנהיג אחר, שרעש-אדמה בְּנְיוּ-זִילַנְד מְחָצוֹ למוות בשנת 1846.

13.
השעות האחרונות

כשהלכה השמש ונעלמה מעֵבר לאגם טָאוּפּוֹ, מאחורי פסגותיהם של טוֹהָאהוּאָה ופּוּקֶטָפּוּ, הוחזרו השבויים לבית-כלאם. הם נועדו להישאר שם עד שיאירו נְגוֹהוֹת ראשונים של בוקר את פסגות וָהִיטִי רֵיינְגֶ׳ז.

נותר לפניהם לילה כדי להתכונן למוות. חרף הדִכדוך והפַּלָצוּת שאחזה בהם, הם התיישבו לארוחה משותפת.

"נהיה זקוקים לכל כוחותינו," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "ואף ליותר מכך כדי להביט נכוחה במוות. שוּמָה עלינו להראות לבַּרְבָּרִים הללו כיצד יודעים בני-אֵירוֹפָּה למות."

עם סיום הארוחה דיקלמה לֵיידי הֶלֶנָה בקול רם את תפילת ערבית. כל עמיתיה הצטרפו אליה, גלויי-ראש.

מי האיש שלא יֶהֱגֶה באלוהים לנוכח מר המוות? משמילאו השבויים את חובתם, התנשקו.

מֶרִי גְרַאנְט והֶלֶנָה, שפרשו לאחת מפינות הבִקתה, השׂתרעו על מחצלת. התרדמה המביאה מָזוֹר לכל התְלָאוֹת הֵגִיפָה עד מהרה את שמוּרוֹת עיניהן; הן שקעו בשינה חבוקות האחת בזרועות רעוּתה, תשושות מעייפוּת ומלילות נדודים.

גְלֶנֶרְבַאן פרש הצִדה עם ידידיו ואמר להם:

"חברי היקרים, חיֵינו וחיי הנשים המסכנות הללו נמצאים בידי אלוהים. אם נגזר מִידי שמים שנמות מחר, בטוּחָני שנדע למות כאמיצי-לב, כנוֹצְרִים, הנכונים להופיע ללא מוֹרא בפני השופט העליון. אלוהים, הקורא צפוּנוֹת נפש, יודע כי אנו חותרים למען מטרה נעלה. אם יבוא עלינו מוות במקום הצלחה, זהו רצונו. כבד ככל שיהיה גזר-דינו של האֵל, לא יהיה לי בלִבי עליו. אך המוות, במקרה זה, אינו סתם מוות, כי אִם עינויים, ואולי אף חֶרפה, והנה, שתי הנשים הללו..."

בקולו של גְלֶנֶרְבַאן, שהיה עד כה יציב, חלה תמוּרה. הוא השתתק כדי לכבּוֹש את התרגשותו. בתום דקה של דוּמייה המשיך והוסיף:

"ג׳וֹן," אמר בפְנוֹתוֹ לקַבַּרְנִיט הצעיר, "אתה הִבטחת למֶרִי מה שאני הבטחתי ללֵיידי הֶלֶנָה? מה גמרת אוֹמֶר לבְסוֹף?"

"שָׁהֲדִי במרומים," השיב ג׳וֹן מַנְגְלְס, "סבוּרני שיש לי הזכוּת המלאה לקיים הבטחה זו."

"כן, ג׳וֹן, אך אין לנו כלי-נשק!"

"הנה כלי-נשק אחד," השיב ג׳וֹן ושלף פִּגיון. "חילצתי אותו מבין ידיו של קָארָה-טֶטֶה כשצנח זה לרגליך. מִילוֹרד, מי מאיתנו שישׂרוד אחר כולם, ימלא את מִשאלתן של לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט."

לְמשמע הדברים אלה השׂתררה דממה עמוקה בבִקתה. לבסוף שבר הרב-סרן את הדממה ואמר:

"חברי, שִׁמרו על אמצעי קיצוני זה ממש עד לרגע האחרון. אינני חסיד של צעדים שאין מהם דרך חזרה."

"לא דיברתי לגבינו," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "יהי אשר יהי, אנו כבר נדע להתמודד עם המוות! אהּ! אִילו היינו לבדנו, לא הייתי חדל מלקרוא לכם: 'קומו, חברי, בואו וננסה גיחה החוצה! הבה נתקוף את הנבלים הללו!' אבל הן! הנשים! הן..."

אותה עת הפשיל ג'וֹן את המחצלת ומנה עשׂרים וחמישה ילידים ששמרו על דלתו של הָוָוארֶה-אָטוּאָה. מדורה גדולה בערה והטילה נְגוֹהוֹת קְדוֹרָנִיים על תווי הקרקע המסולעת של הפָּא. מקצת הפראים היו שׂרועים סביב המדורה; אחרים ניצבו קפואים על מקומם וצלליותיהם התבלטו בשחור על-גבי מסך הלהבות הבהיר. אולם כולם שילחו מבטים תכופים בבִקתה, הנתונה לשמירתם.

טוענים כי בין סוהר העומד על משמרתו ובין אסיר המבקש להימָלט, נוטים סיכויי ההצלחה לטובת האסיר. ואמנם, תשׂומת-לבו של האחרון ושאיפתו ממוקדות יותר. הסוהר יכול לשכוח לרגע קל שהוא מופקד על שמירה, אך האסיר אינו יכול לשכוח אף לרגע קל ששומרים עליו. האסיר חושב לעִתים קרובות יותר על בריחה מאשר הסוהר על סיכוּלה. מכאן הצלחתם של ניסיונות בריחה תכופים.

אולם במקרה זה עמדו מולם ילידים חדוּרי מַשְׂטֵמָה ושאיפות נקם, ולא סתם סוהרים אדישים. אם לא נִכְפְּתוּ השבויים, הרי זה משום שכבלים היו מיוּתרים, כֵּיון שעשׂרים וחמישה גברים פקחו עין על פִּתחה היחיד של הָוָוארֶה-אָטוּאָה.

בצִדה האחד נשענה הבִקתה על הסלע שסופו במִתחם המבוצר, והגישה אליה היתה אפשרית רק דרך לשון-אדמה צרה שחיברה אותה מִלְּפנים לרמת הפָּא. שני צִדיה האחרים של הבִקתה התנשׂאו מעל תהום שעומקה שלוש-מאות מטרים. הירידה משם היתה בלתי-אפשרית לחלוטין. גם לא היתה כל דרך לברוח דרך פְּנים הבִקתה שעָטָה אותו שִׁריון סלע כביר. הפתח היחיד היה עצם הכניסה לְוָוארֶה-אָטוּאָה, והמָאוֹרים שמרו על אותה לשון-יבשה שקישרה את הָוָוארֶה-אָטוּאָה למרחב הפָּא כגשר מתרומם. כל הימלטות היתה, אם כן, בלתי-אפשרית, ולאחר שהִקיש גְלֶנֶרְבַאן שוב ושוב על קירות בית-כלאו, נאלץ להודות שאין כל סיכוי.

בינתיים נקפו שעותיו של לֵיל-החרדה. עלטה כבדה ירדה על ההר. הירח והכוכבים הסתתרו ולא הֵפֵרו את האפֵילה המוחלטת. כמה משבי-רוח שוטטו בצִדי הפָּא. קורות הבִקתה גנחו. משב אוויר חולף ליבָּה לפתע את המדורה של הילידים והלהבות הטילו נְגוֹהוֹת חטופים אל תוך הָוָוארֶה-אָטוּאָה. לרגע קט הוּארו השבויים. האוּמְלָלים הללו היו שקועים במחשבותיהם האחרונות. דוּמיית-מוות שׂרתה בתוך הבִקתה.

השעה היתה ארבע לפנות-בוקר בקֵירוב, כאשר נֵיעורה תשׂומת-לִבו של הרב-סרן לְמִשמע איזה רחש קל, אשר בא ככל הנראה מאחורי הקורות בּיַרְכְּתֵי הבִקתה, בדופן הנשען על גוש ההר. תחילה לא ייחס מֶק-נַאבְּס לרחש זה כל חשיבות, אך בהבחינו כי הוא נמשך, היטה לו אוזן; אחר-כך, משתומם על כי אינו חדל, הצמיד אוזנו לקרקע כדי להיטיב לשמוע. היה לו רושם כי בחוץ מגרדים או חופרים.

משווידא את הדבר, החליק הרב-סרן לעבר גְלֶנֶרְבַאן וג'וֹן מַנְגְלְס, חילצָם ממחשבותיהם הנוגות והוליכם לירכתי הבקתה.

"הקשיבו," לחש לחבריו והורה להם להשתופף.

קולות הגרידה היו ברורים יותר ויותר. אפשר היה לשמוע אבנים קטנות החורקות מתוך מגע עם איזה גוף חד ומידרדרות מבחוץ.

"בוודאי איזו חיה במחילתה," הפטיר ג'וֹן מַנְגְלְס.

גְלֶנֶרְבַאן טפח על מצחו:

"מי יודע," אמר, "אולי זה בן-אדם?..."

"בין אם זה אדם ובין אם זה בעל-חיים," השיב הרב-סרן, "עד מהרה אדע במה דברים אמורים!"

וִילְסוֹן ואוֹלְבִּינֶט הצטרפו לחבריהם, וכולם החלו חופרים בדופן, ג'וֹן בפִּגיונו והשאר בעזרת אבנים שחולצו מן הקרקע ובציפורניהם. מַאלְדָדִי, השׂרוע על האדמה, היה צופה מבעד למחצלת המופשלת למחצה בקבוצת הילידים. הפראים עמדו חסרי-נוע סביב המדורה וכלל לא חשדו במתרחש כעשׂרים פסיעות מהם.

הקרקע היתה מורכבת מאדמה חולית ופריכה שכיסתה אבן-סיד צוֹרָתִית. לפיכך, חרף הֶעְדר כלי-עבודה, הִתקדמה חפירת החור במהירות רבה. עד מהרה התברר להם מעל לכל ספק, כי אדם, או כמה בני-אדם, הצמודים לכותלי הפָּא, חופרים מנהרה בדופנה החיצוני. מה יכולה להיות מטרתם? כלום ידעו הם על קיומם של השבויים, או שמא מדובר פה באיזו יוזמה אישית שיש בה כדי להסביר את המלאכה המתבצעת?

השבויים הכפילו את מאמציהם. אצבעותיהם השסועות זבו דם, אך הם המשיכו והוסיפו לחפור בלי הֶרֶף. אחרי כמחצית השעה היה עומק החור שכָּרוּ כחצי מטר. לפי הרחשים הברורים יותר, יכלו לקבוע כי רק שִׁכבה דקה של אדמה חוצצת ביניהם ומונעת קשר מיידי.

אחרי כמה דקות, משך לפתע מֶק-נַאבְּס את ידו שנחתכה בסכין חד. הוא כבש זעקה שעמדה להיפָּלט מפיו.

ג'וֹן מַנְגְלְס הציב חוצֵץ את להב פִּגיונו וכך נמנע ממגע עם הסכין שהיתה מתחבטת מחוץ לפני הקרקע, אך הצליח לתפוס את היד האוחזת בו. היתה זו יד של אשה או של ילד, יד של אֵירוֹפִּי!

שום מִלה לא נֶהֶגתה משני צִדי המִתרס. ברור היה בעליל כי שני הצדדים משני העבָרים מעוניינים לשמור על שקט.

"האם זה רוֹבֶּרְט?" מילמל גְלֶנֶרְבַאן.

אך למרות שביטא את השם בלחש, התעוררה מֶרִי גְרַאנְט בשל הפעילות בבקתה, החליקה סמוך לגְלֶנֶרְבַאן, תפסה את היד המרוּבֶּבֶת באדמה וכיסתה אותה בנשיקות.

"הוי, זה אתה! זה אתה!" קראה הנערה שוב ושוב. ואכן לא טעתה. "זה אתה, רוֹבֶּרְט שלי!"

"כן, אחות קטנה," השיב רוֹבֶּרְט, "זה אני, באתי כדי להציל אתכם כולכם! אבל שִׁמרוּ על שקט!"

"איזה ילד אמיץ!" שב ואמר גְלֶנֶרְבַאן.

"פִּקחוּ עין על הפראים בחוץ," אמר רוֹבֶּרט.

מַאלְרֶדִי, שדעתו הוּסחה להֶרֶף-רגע בשל הופעתו של הילד, חזר לעמדת התצפית שלו.

"הכול כשורה," הודיע. "רק ארבעה לוחמים נשארו לשמור. היֶתֶר נרדמו."

"חֲזַק וֶאֱמַץ!" השיב וִילְסוֹן.

בן-רגע הורחבה הפִּרצה, ורוֹבֶּרט עבר מבֵּין זרועות אחותו לזרועותיה של לֵיידי הֶלֶנָה. סביב גופו היה כרוּך חבל ארוך עשׂוּי פּוֹרְמִיוּם.

"יַלדי, יַלדי," מילמלה האשה הצעירה, "הפראים האלה לא הרגו אותך!"

"לא, גברתי," השיב רוֹבֶּרט, "אינני יודע איך, אך בעת המהוּמה הצלחתי לחמוק מהשגחתם, וחציתי את גדר המִכלאה; במשך יומיים נשארתי חבוּי בתוך השׂיחים; בלילות יצאתי לשוטט; רציתי לראותכם שוב. בעוד כל השבט עסק בקבורת המנהיג, יצאתי אני לסייר בצִדו זה של המִבצר, בבית-הכלא שלכם, ונוכחתי לדעת שאוּכל להגיע אליכם. באיזו בִקתה נטושה גנבתי חבל זה וסכין. אגוּדות-עשׂב וענפי שׂיחים שימשו אותי כסולם-חבלים; באַקְרַאי גיליתי מערה כרויה בגוּש הסלע שעליו נשענת בִקתה זו; היה עלי רק לחפור כמה מטרים באדמה תְחוּחה, והנה אני לפניכם."

עשׂרים נשיקות דוממות – זו היתה התשובה היחידה שזכה לה רוֹבֶּרט.

"בואו ונצא מכאן!" אמר בנימה של נחישוּת.

"פָּגָנֶל נמצא למטה?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"מר פָּגָנֶל?" השיב הילד שהופתע מן השאלה.

"כן, הוא מחכה לנו?"

"כלל וכלל לא, מִילוֹרד, האם פָּגָנֶל אינו נמצא איתכם?"

"הוא איננו איתנו, רוֹבֶּרט," השיבה מֶרִי גְרַאנְט.

"מה? לא ראית אותו?" שאל גְלֶנֶרְבַאן. "לא נפגשתם בעֵת המהוּמה? האם לא ברחתם יחדיו?"

"לא, מִילוֹרד," השיב רוֹבֶּרט, שהיה מדוּכדך לשמוע על היעלמו של ידידו פָּגָנֶל.

"הבה נצא מכאן," אמר הרב-סרן, "אסור לנו לאבד ולוּ גם רגע אחד. בכל מקום שבו נמצא פָּגָנֶל, מצבו בוודאי לא גרוּע ממצבנו אנוּ. בואו ונסתלק!"

ואכן, כל רגע היה יקר. חייבים היו להסתלק. הבריחה לא היתה קשה במיוחד, להוציא את החוֹמה הכמעט אנכית שמחוץ למערה, אך אורכה של זו היה שישה מטרים לכל היותר. למרגלותיה הִשׂתרע מִדרון מתוּן עד לרגלי ההר. מנקודה זו יכלו הנמלטים להגיע לעמקים הנמוכים. המָאוֹרִים, אם יגלו את הבריחה, יהיו זקוקים לעיקוּף ארוך כדי להשׂיגם, שכן המִנהרה, שנִכרתה בין הוָוארֶה-אָטוּאָה לבין המִתלוּל החיצוני, אינה ידועה להם.

הבריחה החלה. ננקטו כל אמצעי-הזהירות הדרושים להצלחתה. השבויים חלפוּ בזה אחר זה במִנהרה ומצאו עצמם במערה. טרם יצאו מן הבקתה, העלים ג'וֹן מַנְגְלְס את כל שיירי החפירה וכיסה את הבור במחצלת. כך הוּסוָוה פתח המִנהרה כליל.

עתה היה עליהם להשתלשל לאורך הדוֹפן האנכית עד למִתלוּל, וירידה זו

היתה בלתי-אפשרית אילולֵא הביא עִמו רוֹבֶּרט את חבל הפּוֹרמְיוּם. פקעת החבל גולגלה, הוא קובע לזיז סלע והושלך החוצה.

בטרם איפשר ג'וֹן מַנְגְלְס לחבריו להיתָלות בסיבי הפּוֹרמְיוּם הללו, אשר נכרכו יחדיו כדי ליצור חבל, הוא בדק את חוזקם בעצמו. הוא מצא שהחבל אינו חזק במיוחד, אסור היה להסתכן בנפילה, שכֵּן תאונה במקום זה עלולה להיות קטלנית.

"החבל הזה," אמר, "אינו יכול לשאת יותר ממִשקלם של שני אנשים; ולפיכך, הבה ונפעל בהתאם. לֵיידי הֶלֶנָה ולוֹרד גְלֶנֶרבַאן צריכים להחליק ראשונים; משיגיעו הם לראש המִתלול, ימשכו שלוש פעמים בחבל כדי להודיענו שהבאים אחריהם יכולים לרדת."

"אני ארד ראשון," אמר רוֹבֶּרט. "בתחתית המִתלול גיליתי מַחְפּוֹרֶת עמוקה שבה יוכלו הראשונים להסתתר ולהמתין לאחרים."

"צא, ילדי," אמר גְלֶנֶרבַאן ולחץ את ידו של הנער הצעיר.

רוֹבֶּרט נעלם מבעד לפתח המערה. כעבור רגע טוּלטל החבל שלוש פעמים, ובכך הודיע הילד שביצע ירידה מוצלחת.

מיד הסתכנו גְלֶנֶרבַאן ולֵיידי הֶלֶנָה וירדו אף הם. האפֵילה היתה עדיין כבדה, אך אי-אלה גוונים אֲפַרְפָּרים כבר סימנו את הפסגות המתנשׂאות במזרח.

הקור הצורב של הבוקר הפיח חיים באשה הצעירה. היא חשה עצמה חזקה דיה לפתוח במִבצע בריחתה המסוכן.

תחילה גְלֶנֶרבַאן ואחר-כך לֵיידי הֶלֶנָה. השניים גלשו לאורכו של החבל עד למקום שבו מתחברים הכותל האנכי וראש המִתלול. אחרי-כן החלו השניים יורדים בגבם לתהום; גְלֶנֶרבַאן ירד בראש ותמך ברעייתו. הוא גישש כדי להיאחז באגודות עשׂבים ושׂיחים היכולים לשמֵש לו כנקודות-אחיזה; תחילה היה מברר את חוזקם, ואחר היה מציב את כף-רגלה של הֶלֶנָה עליהם. כמה ציפורים שנֵיעורו בחטף, התעופפו והשמיעו ציוצים דקים, וכל אֵימת שאבן התנתקה מתושבתה והידרדרה בקול שאון עד למרגלות ההר, היו הנמלטים נתקפים רטט.

בהגיעם כדי מחצית אורכו של המִדרון, נשמע מִלמול מפִּתחה של המערה:

"עִצרו!" מילמל ג'וֹן מַנְגְלְס.

גְלֶנֶרבַאן, שיָדו האחת לפתה קומץ שׂיחי טֶטְרָגוֹנֶס והשנייה תמכה באשתו, נעצר וחיכה, כובש את נשימתו.

היה זה וִילְסוֹן שנתן אות-אזהרה. הוא שמע איזשהו רחש מחוץ לוָוארֶה-אָטוּאָה, נכנס שוב לתוך הבִקתה, הרים את המחצלת וצפה במָאוֹרִים. הוא נתן סימן לג'וֹן כדי שהלה יעכב את גְלֶנֶרבַאן.

ואמנם, אחד הלוחמים, אשר רִשרוּש מוּזר עורר את שׂימת-לִבו, קם ממקומו וניגש לוָוארֶה-אָטוּאָה. הוא עמד מרחק שני צעדים ממנה, הרכין את ראשו והיטה אוזן. כך עמד דקה תמימה שנראתה להם כנצח, אוזנו כּרויה ועינו צוֹפיָה. אחרי-כן נד בראשו כאדם שהבחין כי טעה, שב לעבר חבריו, נטל חופן של ענפים יבשים והטילו למוקד המדורה שהיה כבר כבוי למחצה. האֵש שבה והִתלַבּתה. פניו, שהוּארו בעוצמה, היו שלֵווים, ולאחר שצפה בראשוני הִבהוּבי השחר שהלבינו את האופק, השׂתרע סמוך למדורה כדי לחמם את איבריו הקפואים.

"הכול כשורה," הפטיר וִילְסוֹן.

ג'וֹן אותֵת לגְלֶנֶרְבַאן להמשיך בירידתו.

גְלֶנֶרְבַאן החליק אט-אט על המִתלול; עד מהרה התייצבו רגליו ורגלי אשתו על-גבי השביל הצר שעליו המתין להם רוּבֶּרְט.

החבל טולטל שלוש פעמים נוספות ומֶרִי גְרַאנְט ובעקבותיה ג'וֹן מַנְגְלְס יצאו בדרך המסוכנת. ירידתם עלתה יפה והם הצטרפו ללוֹרד ולְלֵיידי גְלֶנֶרְבַאן בנִקְבָּה שצוינה על-ידי רוּבֶּרְט.

מקץ חמש דקות יצאו כל הניצולים, אשר הצליחו להימלט מן הָוַוארֶה-אָטוּאָה, מן המחסה הָאֲרָעִי, ובנוּסם מפני גדותיו המאוכלסות של האגם, העמיקו חדוֹר בשבילים צרים אל תוך אזור ההרים.

הם הִרחיבו צעד, משתדלים שלא לחלוף בנקודה כלשהי שממנה הם עשויים להתגלות.

הם צעדו בלא לפצות פה, חמקו כצללים בינות לשיחים. אנה היו מוּעדות פניהם? למקום שתובילם דרכם. אך העיקר – הם היו חופשיים.

בחמש לפנות-בוקר בקֵירוב החל השחר מפציע. גוונים כחלחלים יצרו פסים ברצועות העננים הגבוהות. הפסגות אפופות הערפל נחלצו מאֵדֵי הבוקר. בתוך זמן קצר עתיד היה כוכב-היום לזרוח, והשמש, שאמורה היתה להיות האות לפתיחת טקס-העינויים, תחשוף את מנוּסתם של הנידונים למוות.

כדי להטעות את הפראים ולהרחיקם, חייבים היו הנמלטים לצאת מהישג-ידם קודם לרגע הזריחה הגורלי. אך בשל המְשעולים התלולים הם התקשו לצעוד מהר. לֵיידי הֶלֶנָה טיפסה על פני מִדרונות תלולים לצִדו של גְלֶנֶרְבַאן, אשר תמך בה, או ליתר דיוק, נְשָׂאָהּ בזרועותיו. מֶרִי גְרַאנְט נשענה על זרועו של מַנְגְלְס; רוּבֶּרְט, המאושר כמנצֵח, צעד בראש. שני המלחים הלכו במאסף.

עוד כמחצית השעה, והכוכב הקורן יגיח מבין ערפילי האופק.

במשך מחצית השעה תעו הנמלטים כסומים בָּאֲרוּבָּה. פָּגָנֶל לא היה עִמם כדי להנחותם. פָּגָנֶל היה בראש דאגתם וְהֶעְדרו הֵעיב על שִׂמחת בריחתם. ובין כה וכה הם התנהלו מזרחה ככל שיכלו, והתקדמו לקראת זריחה נפלאה. עד מהרה הגיעו לגובה מאה וחמישים מטרים מעל פני אגם טָאוּפּוֹ, וצִינת הבוקר, שעוד התעצמה בגובה זה, דקרה אותם חריפות. צורות מטושטשות של גבעות והרים היתַמרו לפניהם אלה מעל אלה; וכל חפצו של גְלֶנֶרְבַאן היה להיטָמע בהם. אחרי-כן הוא כבר ינסה לצאת מן המבוך העֲקַלְקַל. לבסוף הֵגיחה השמש ושילחה את קרניה הראשונות בנמלטים.

לפתע התהַדְהֲדָה בחלל האוויר זעקה אדירה, מורכבת ממאה צעקות בודדות. היא עלתה מכיוון הפָּא, שגְלֶנֶרְבַאן שוב לא ידע את מיקומו המדויק. יתֵרה מזאת, מסך ערפילים כבד, שהתפרשׂ לרגליהם, מנע אותם מלצַפּות בנעשׂה בעמקים התחתונים.

אך לא היה מקום לספק; בריחתם התגלתה. האִם יצליחו להימלט מרודפיהם הילידים? האִם הבחינו בהם? האם לא יסגירו אותם עִקבותיהם? אותו רגע התרומם מסך הערפל התחתון, אִפְּפָם לרגע קט בעננה לחה, ואז הבחינו, כמאה מטרים מתחתם, בהמון הילידים אחוזי-הטירוף.

הם ראו, אך גם נראו. צווחות רמות נשמעו ואליהן התווספו נביחות כלבים והשבט כולו, אחרי שניסה לשווא לטפס במִתלול הסלע של הָוארֶה-אָטוּאָה, פרץ החוצה מתוך גדרות המִתחם והשתלח בשבילים הקצרים ביותר במִרדף אחר האסירים שנָסוּ מפני נקמתו.

14
ההר האסור

פסגת ההר התנשאה כשלושים מטרים מעליהם. היה על הנמלטים להעפיל אליה כדי לחמוק מעיניהם של המָאוֹרִים במִדרון שבצד השני של הנהר. הם קיווּ כי רכס קל למַעֲבר יאפשר להם לטפס לפסגות הנמוכות, שהשתייכו כולן לאותה שרשרת הרים, אשר רק פָּגָנֶל המסכן, אילו היה איתם, היה מסוגל למצוא בה את ידיו ואת רגליו.

הטיפוס הוּאץ לנוכח אִיומן של הזעקות, שהלכו וקרבו מאחור. ההמון הזועם כבר הגיע למרגלות ההר.

"חִזקו ואִמצוּ! ידידיי! חִזקוּ ואִמצוּ!" קרא גְלֶנֶרְבַאן, מעודד את עמיתיו במִלים ובתנועה.

בתוך פחות מחמש דקות הגיעו לפסגת ההר הקטן; שם פנו לאחור כדי להעריך את המצב ולבחור בכיוון שיַטעה את המָאוֹרִים הדולקים אחריהם.

מגובה זה חלש מבטם על כל אגם טָאוּפּוֹ, שהתפרשׂ מערבה בתוך מִסגרת ההרים הציורית שלו. מצפון – פסגות פִּירוֹנְגִיָה, ממערב – לוע הגעש הלוהט של הטוֹנְגָרִירוֹ. אך ממזרח נתקל המבט בחומת הפסגות והרכסים, שהתחברו עם וָאהִיטִי רֵיינְגֶ'ז, אותו רכס ענק ששרשרת שלוּחותיו נפרשׂת על פני האי הצפוני כולו, למן מיצר קוּק ועד לכֵף המִזרחי. צריך היה אֵפוא לרדת בצלע שמנגד ולחדור לגְאיות צרים ואולי אף חסרי-מוצא.

גְלֶנֶרְבַאן העיף מבט חרד על סביבותיו. בהשפעת קרני השמש, נִפרם הערפל ומבטו יכול לחדור בנקל אל מאחורֵי כל קפל-קרקע. שום תנועה של המָאוֹרִים לא חמקה מעיניו.

כשהגיעו אל הרמה, שעליה הזדקר החָרוּט הבודד, היוּ הילידים מרוחקים מהם לא יותר ממאה וחמישים מטרים.

אסור היה לגְלֶנֶרְבַאן להאריך את חניית המנוחה אף לא ברגע. תשושים או לא, חייבים היו להמשיך ולנוס, שאם לא כן – יכותרו.

"בואו נרד!" קרא, "בואו נרד קודם שתיחָסֵם דרכנו!"

אולם ממש ברגע שהזדקפו הנשים המסכנות וקמו ממקומן במאמץ עילאי, עצר בעדן מֶק-נַאבְּס ואמר:

"אין צורך, גְלֶנֶרְבַאן; רְאֵה."

ואכן הכול הבחינו בשינוי חסר-פשר שהתחולל זה עתה בתנועת המָאוֹרִים.

לפתע חדל המִרדף. ההסתערות על ההר פסקה כמו לפי פקודה תקיפה. כְּנוּפְיַית הילידים כבשה את תנופתה ועצרה על עומדה כנַחשול מים הפוגע בסלע שאי-אפשר לעוברו.

כל אותם פראים צמאי-דם, התקהלו עתה לרגלי ההר, מְצַווחים, מְנַפְנְפים

בידיהם, מנופפים רובים וגרזינים, אך לא התקדמו ולו גם צעד אחד נוסף. גם כלביהם, הממוסמרים לקרקע כמותם, נבחו בזעם אין-אונים.

מה אירע? איזה כוח טמיר בלם את הילידים? הנמלטים צפו בלי להבין את פשר הדבר, חוששים פן יופר הכישוף שאחז בשִבטו של קַאִי-קוּמוּ.

לפתע פלט ג'ון מַנְגְלְס זעקה שהֵסֵבה את עמיתיו לעברו. בידו הראה להם מצוּדה קטנה שהתנוססה על פסגתו של החָרוּט.

"קִברו של המנהיג קָארָה-טֶטֶה!" הצטעק רוֹבֶּרְט.

"האומנם, רוֹבֶּרְט?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, מִילוֹרד, זה אכן קִברו! אני מכיר אותו..."

ורוֹבֶּרְט אכן לא טעה. כחמישה-עשׂר מטרים מעליהם, בפסגתו של ההר, נמצאה גדר מִכלאה קטנה עשׂויה כְּלוֹנְסָאוֹת, שנצבעו לא מכבר. גם גְלֶנֶרְבַאן זיהה את קִברו של המנהיג הנְיוּ-זִילַנְדִי. מנוּסתו הוליכה אותו באַקְרַאי לעצם פסגתו של הר מָאוּנְגָנָמוּ.

הלורד, המלוּוה בחבריו, טיפס בתלוּליות האחרונות של החָרוּט עד למרגלות הקבר עצמו. פתח רחב מכוּסה מחצלות איפשר כניסה לאחוּזת-הקבר. גְלֶנֶרְבַאן כבר התעתד לחדור לתוככי האוּדוּפָּה, כאשר לפתע נרתע לאחור בחיפזון:

"פרא!" קרא.

"פרא בתוך הקבר?" שאל הרב-סרן.

"כן, מֶק-נַאבְּס."

"מה זה חשוב, בואו ניכנס."

גְלֶנֶרְבַאן, הרב-סרן, רוֹבֶּרְט וג'וֹן מַנְגְלְס נכנסו לתוך המִתחם. אכן שהה שם מָאוֹרִי אחד, לבוּש מעיל פוֹרְמְיוּם גדול; באפלוּלית האוּדוּפָּה לא היה אפשר להבחין בתווי-פניו. הוא נראה רגוע מאוד, ואכל את ארוחתו באדישות גמורה. גְלֶנֶרְבַאן כבר עמד לפנות אליו בדברים, כאשר הפרא הקדים אותו ואמר לו בחביבות רבה ובאַנְגְלִית רהוטה:

"שב בבקשה, מִילוֹרד יקר שלי, ארוחת-הצהריים מחכה לך."

זה היה פָּגָנֶל. למִשמע קולו שָעטוּ הכול לתוך האוּדוּפָּה ושקעו בין זרועותיו של הגֵיאוֹגְרָף המופלא. פָּגָנֶל שב ונמצא! ובדמוּתו היתה מגוּלמת הצלת כולם! הכול ביקשו לחקור אותו, הכול רצו לדעת מה מעשׂיו על פסגת המָאוּנְגָנָמוּ; אך בתנוּפת-יד אחת היסה גְלֶנֶרְבַאן את הסקרנות הזאת, שלא היתה בעִתה.

"והפראים?" שאל.

"הפראים," השיב פָּגָנֶל במשיכת-כתפיים, "אלה הם יצורים שאני רוחש להם בוּז תהומי."

"אבל האִם אין הם יכולים?..."

"הם! הטיפשים הללו! בואו וראו אותם!"

הכול הלכו בעִקבות פָּגָנֶל, שיצא מן האוּדוּפָּה. הנְיוּ-זִילַנְדִים עדיין נמצאו באותו מקום, מקיפים את בסיס החָרוּט ופולטים זעקות זוועה.

"זעקו! צווחו! כַּלוּ את ריאותיכם, יצורים נִבערים!" אמר פָּגָנֶל. "הבה נראה אתכם מנסים לעלות על ההר הזה!"

"ומדוע לא יעלו?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"משום שהמנהיג קבור פה, משום שהקבר הזה מֵגֵן עלינו, משום שההר הזה אסור!"

"טַאבּוּ?"

"כן, ידידי! ולפיכך מצאתי כאן מִקלט כמו באחת מאותן ערי-מִקלט בימי-הביניים, שהיו פתוחות לפני כל הנִרדפים."

"האֵל נוטה לנו חסדו!" הצטעקה לֵיידי הֶלֶנָה ופשטה את ידיה השמימה.

ואמנם, ההר היה טַאבּוּ, וקדושתו לא איפשרה לפראים גדושי האמונות התפלות לפלוש אליו.

עדיין לא היה זה נמל-מִבטחים לנמלטים, אלא רק אֶתְנַחְתָא משיבת-נפש, אך הם שׂמחו שנזדמנה להם. גְלֶנֶרְבַאן, שנתקף סערת-רגשות, לא פצה את פיו, ואילו הרב-סרן היה מניד בראשו להעיד על שׂביעות-רצונו.

"ועתה, ידידי," אמר פָּגָנֶל, "אם חיות-האדם האלה חושבות שיוכלו למתוח את סבלנותנו, הן טועות טעות מרה. בתוך יומיים נִימָצא מחוץ להישג-ידם של בְּנֵי-הבְּלִיַּעַל הללו."

"אנחנו נִימָלט!" אמר גְלֶנֶרְבַאן, "אבל כיצד?"

"אין לי מוּשׂג," השיב פָּגָנֶל, "אך בכל-זאת נִימָלט."

אז ביקשו הכול לשמוע את סיפור הרפתקאותיו של הגֵיאוֹגְרָף. למרבֵּה הפלא, פָּגָנֶל, שהיה פטפטן מופלג, התעטף בשתיקתו וצריך היה לחלץ את המִלים מפיו אחת-אחת. הוא, שכֹּה אהב לספר, ענה לשאלות חבריו באורח חמקני.

"שינו לי את פָּגָנֶל שלי," הירהר מֶק-נַאבְּס.

ואמנם, דמותו של המדען לא היתה כתְמוֹל-שִׁלשום. עטוף היה בקפידה בגלימת הפוֹרְמִיוּם הרחבה שלו. תנועותיו הנבוכות כל אֵימת שדיברו עליו לא נעלמו מעֵין איש, אך מתוך נימוס העדיפו להתעלם מכך. ואף-על-פי-כן, בכל פעם שחדל להיות נושׂא השיחה, היה פָּגָנֶל חוזר להיות עליז כהרגלו.

אשר לקורותיו, הנה מה שמצא לנכון להגיד לחבריו, כשהתיישבו כולם סמוך אליו, לרגלי עמודי הקבר.

אחרי רצח קָארָה-טֶטֶה, בדומה לרוֹבֶּרְט, ניצֵל פָּגָנֶל את המהומה והשליך עצמו אל מחוץ למִתחם הפָּא. אך המזל שׂיחק לו פחות מאשר לגְרַאנְט הצעיר והוא נקלע היישר לתוך מחנה של מָאוֹרִים. מפקדם של אלה היה מנהיג גבה-קומה, נבון-מבע, ככל הנראה משׂכּמו ומעלה מעל לכל לוחמי שבטו. מנהיג זה דיבר אַנְגְלִית ללא דופי, ובירך את פָּגָנֶל לבואו בחיכוך אף באף.

פָּגָנֶל עוד היה תוהה בנפשו אם עליו לראות עצמו כשבוי אם לאו. אך בראותו שאין הוא יכול לעשׂות צעד בלא ליוויו החינני של המנהיג, הבין עד מהרה מה פשר הדבר.

מנהיג זה, ששמו "הִיהִי", כלומר "קרן שמש", לא היה כלל ועיקר אדם רע. מִשקפיו ומִשקפתו של המדען העלו את קרנו של פָּגָנֶל בעיניו, והוא הצמידו אליו, לא רק בדרכי נועם, אלא גם באמצעות כבלים נאים עשׂויים פוֹרְמִיוּם, בעיקר בלילות.

מצב חדש זה נמשך שלושה ימים. האם סבל פָּגָנֶל מיחס רע בפרק-זמן זה? "כן ולא," השיב הגֵיאוֹגְרָף ולא יסף. בקיצור, הוא היה שבוי ולמַעֵט האיום הממשי

"שב בבקשה, מילורד יקר שלי, ארוחת-הצהריים מחכה לך."

של מוות בעינויים שנשקף להם, לא היתה לחבריו השבויים כל סיבה לקַנֵא במצבו.

למרבה המזל עלה בידו לכַרְסֵם באחד הלילות את כבליו ולהימלט. מרחוק צפה בהלווייתו של המנהיג וידע כי טמנוהו בפסגת הר מָאוּנְגָנָמוּ, וכי בשל כך היה ההר לטָאבּוּ. כך גמר אומר בלִבו למצוא עליו מחסה, כֵּיוון שלא רצה לעזוב את האזור שבו מוחזקים חבריו. מִבצעו המסוכן עלה יפה. בליל אמש הגיע לקִברו של קָארָה-טֶטֶה והמתין, תוך כדי התאוששות, שההשגחה העליונה תקרא דרור לחבריו.

זה היה סיפורו של פָּגָנֶל. כלום השמיט במתכוון איזה פרט מקורותיו בקרב הילידים? ממבוכתו אפשר היה להניח שכך הדבר. מכל מקום, הכול שיבחוהו פה אחד, ומשנִסקר העבר, שבו להווה.

המצב עדיין היה חמור מאין כמוהו. גם אם לא יסתכנו הילידים בהעפלה על ההר, הם הביאו בחשבון את הרעב והצמא שיכריעו את אסיריהם. היה זה רק עניין של זמן, והפראים ניחנו באורך-רוח.

לגְלֶנֶרְבָאן לא היה ספק באשר לחומרת מצבם, אך הוא היה נחוש בדעתו להמתין לנסיבות מסייעות, או בעֵת הצורך, לחוללן במו-ידיו.

בראש ובראשונה חפץ גְלֶנֶרְבָאן להכיר במדויק את הר מָאוּנְגָנָמוּ, כלומר, את מִבצרו המאוּלְתָר, לא כדי להגן עליו, שהרי לא היה מקום לחשש מפני הסתערות, אלא כדי להכיר את כל דרכי המילוט. הרב-סרן, ג׳וֹן, רוֹבֶּרְט, פָּגָנֶל והוא עצמו מיפּוּ את ההר במדויק; הם בחנו את כיוון השבילים, מוצאם, שיפועם. הרכס, שאורכו כקילומטר וחצי, אשר חיבר את מָאוּנְגָנָמוּ לשלוחת וָאהִיטִי, היה הולך ומִשתפל בכיוון המישור. קו-הרכס, הצר והעֲקַלְקַל, היה הדרך היחידה האפשרית למַעֲבר במִקרה שתתאפשר מנוּסה. אם יעברו שם הנמלטים בלא שיבחינו בהם, בחסוּת הלילה, אולי יעלה בידם לפלֵס דרך בגאיות הֲרֵיינְגֶ׳ז העמוקים ולהטעות את לוחמי המָאוֹרִים מנתיבם.

אך נתיב זה היה זרוע סכנות. בחלקו התחתון עבר הנתיב בטווח-ירי מן המָאוֹרִים. כדורי הילידים, החונים על הסוללות התחתונות, יוכלו להצטלב אלה באלה ולחסום את דרכם במסך של עופרת, שאי-אפשר לעוברו בלא-פגע.

גְלֶנֶרְבָאן ועמיתיו, שערכו גיחה לחלק המסוכן, נתקבלו במטח של עופרת, אך לא נפגעו. כמה מְגוּפוֹת, אשר התעופפו ברוח, הגיעו עדיהם. הן היו עשׂוּיוֹת נייר מודפס. פָּגָנֶל אספן מתוך סקרנות לשְמה ופיענח את תוכנן בלא כל קושי.

"יפה!" אמר, "היודעים אתם, חברי, במה מְגיפים בהמות אלה את רוביהם?"

"לא, פָּגָנֶל," השיב גְלֶנֶרְבָאן.

"בדפים מכתבי-הקודש! זה השימוש שמצאו לפסוקים המקודשים. אני מרחם על המִיסְיוֹנֶרים שלהם. הללו יתקשו להקים סִפריוֹת מָאוֹרִיוֹת."

"איזה קטע מכתבי-הקודש ירו בנו הפראים?" שאל גְלֶנֶרְבָאן.

"דברי אלוהים הכול-יכול," השיב ג׳וֹן מַנְגְלְס, שעיין גם הוא בנייר שהיה מפויח מן ההתלקחות. "פסוק זה אומר לנו לתת בו את מבטחנו," הוסיף הרב-חובל במלוא אמונתו הסקוֹטִית הבלתי-מעוּרערת.

"קְרָא, ג׳וֹן," אמר גְלֶנֶרְבָאן.

וג'ון קרא את הפסוק, שהתַבְעֵרָה חסה עליו:

"תהלים צ"א: 'כִּי אַתָּה, יְהוָה, מַחְסִי, עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ; לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ.'"

"ידידי," קרא גְלֶנֶרְבַאן, "יש להביא דברי תקווה אלה לחברותינו היקרות והאמיצות, בדברים אלה יְהֵא כדי לחזק את לִבן."

גְלֶנֶרְבַאן ועמיתיו שבו וטיפסו במִתלולי ההר ופנו לעבר אחוזת-הקבר, אשר גם אותה רצו לבדוק מקרוב.

אגב הליכה הופתעו לחוש, במִרווחים קצובים, במין רטט קל של הקרקע. זו לא היתה תנודה אלא רטט ממושך כגון זה שאפשר לחוש בו בדופנותיו של דוד הסקה בכוח לחצם של מים רותחים. גָזים אלימים, שמקורם באֵש תת-קרקעית, היו מן הסתם אצורים מתחת לקליפת ההר.

פרט זה לא היה בו כדי לעורר התפעלות בלִבם של נוסעים אשר עברו זה לא כבר בין מעיינותיו הרותחים של הָוַאִיקָטוֹ. הם ידעו כי כל האזור המרכזי של אִיקָה-נָה-מָאוּאִי הוא אזור געשי בעיקרו; מבנהו כמבנה הכְּבָרָה, אשר רִשתה מאפשרת לקיטור האדמה לחַלְחֵל דרכה החוצה, מבעד למעיינות החמים ולבִּצות הגוֹפְרית.

פָּגָנֶל, שכבר נתן דעתו לתופעה זו, הִפנה את תשומת-לִבם של חבריו לטִבעו הגעשי של ההר. המָאוּנְגָנָמוּ היה רק אחד החֲרוטים המזדקרים בחלקו המרכזי של האִי. כלומר הר-געש בהִתהווּתו. כל פעילות מֶכָנִית עשׂויה היתה להביא להיווצרותו של לוע בעל דפנות העשׂויות אבן-חול צוֹרָנִית לְבַנְבַּנָה.

"למען האמת," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "אין נשקפת כאן סכנה גדולה יותר מאשר סמוך לדודיה של *דַנְקֶן*. קליפת האדמה הריהי כציפּוּי פח אֵיתן עד מאוד!"

"נכון," השיב הרב-סרן, "אך כל דוד, אפילו המשובח ביותר, סופו שהוא מתפוצץ לאחר שימוש ממושך."

"מֶק-נַאבְּס," ענה פָּגָנֶל, "אינני משתוקק להישאר על החָרוּט הזה. יַראוּ לי השמים נתיב-מַעֲבר, ואני עוזב אותו בזה הרגע."

"הא! ומדוע לא יישׂא אותנו המָאוּנְגָנָמוּ בעצמו, הרי הוא כולא בבטנו עוצמה כה רבה," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס. "מתחת לכף-רגלנו מצויה אולי עוצמה של כמה מיליוני כוחות-סוס, הכול לרִיק, הכול לחינם! עם אַלְפִית מכוח זה היתה *דַנְקֶן* שלנו נושׂאת אותנו לקַצווי תבל!"

זִכרה של *דַנְקֶן* שהעלה ג'וֹן מַנְגְלְס, מילֵא את רוחו של גְלֶנֶרְבַאן במחשבות עגוּמות; שכֵּן, על אף מצבו הנואש, שלעִתים קרובות היה שוכח, הוא היה שוקע בהִרהורים נוגים על גורל אנשי-צֶוותו.

מהורהר שב גְלֶנֶרְבַאן אל פסגת מָאוּנְגָנָמוּ ואל חבריו לצרה. מיד כשהבחינה בו, חשה לֵיידי הֶלֶנָה לקראתו.

"אֶדְוּאַרְד יקירי," אמרה לו, "סיירת בעמדה זו, האִם עלינו לחשוש או לקוות?"

"לקוות, הֶלֶנָה היקרה שלי," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "לעולם לא יחצו הילידים את גבול ההר ויש לנו פנאי די והותר כדי לתכנן את בריחתנו."

"יתֵרה מזאת, גברתי," הפטיר ג'וֹן מַנְגְלְס, "אלוהים בעצמו מורה לנו לקוות."

ג'וֹן מַנְגְלְס מסר לְלֵיידי הֶלֶנָה את דף כתבי-הקודש, שבו אפשר היה לקרוא

את הפסוק הקדוש. האשה הצעירה והעלמה, בְּרִיוֹת חדורות-אמונה שלִבן פתוח לפני כל התערבות משמים, ראו בדברי ספר-הספרים אות מובהק לישועה.

"ועכשיו, לאחוזת-הקבר, הֶלֶנָה היקרה שלי," קרא פָּגָנֶל בעליצות.

"זהו מִבצרנו, טירתנו, חדר-האוכל ולִשכת העבודה שלנו! איש לא יפריע לנו בה! גבירותי, הַרשו לי, בטובכן, לכבד אתכן בהזמנה למעוני המקסים."

הכול הלכו בעִקבות פָּגָנֶל החביב. כשראו הפראים כי הנמלטים שבים ומחללים את בית-הקבר האסור, ירו מטחי יריות וזעקו זעקות נוראות. אך למרבה המזל לא היה טווח הכדורים כטווח הצווחות; אלה צנחו באמצע המִדרון ואלה נמוגו בחלל.

כשהבינו לֵיידי הֶלֶנָה, מֶרִי גְרַאנְט וחבריהן כי אמונתם התפלה של המָאוֹרִים חזקה מזעמם, נרגעו ונכנסו לתוך מבנה הקבר.

מבנה האוּדוּפָּה של המנהיג הנְיוּ-זִילַנְדִי היה בסך-הכול גדר כְּלוֹנְסָאוֹת צבועה באדום. כל מיני תמונות סִמליות, מגוּלפות בעץ ככתובת-קעקע, קילְסו את אצילותו ואת מסֶכֶת מַעֲלָליו הנשׂגבים של הנפטר. מחרוזות של קְמֵיעוֹת, קוֹנְכִיוֹת וחלוקי-אבן מגוּלפים חיברו עמוד אחד למשנהו. בפנים כוּסתה הקרקע במרבד של עלים ירוקים. תלוּלית קטנה במרכז האוּדוּפָּה העידה שנִכְרה כאן קבר טרי.

שם היו מונחים כלי-נשקו של המנהיג, רוביו הטעונים והדרוכים, רומחו, גרזינו כליל-היופי, אשפת אבק-השְׂרֵיפה שלו וכדורים המספיקים לכל מסעות הצַיִד שלו בחיי-הנצח.

"הרי לנו מחסן נשק שלם," העיר פָּגָנֶל, "ואנו נעשׂה בו שימוש טוב יותר מאשר הנפטר. איזה רעיון טוב יש לפראים הללו, לקחת את כלי-נשקם לעולם הבא!"

"הא! רְאה, הרובים מתוצרת אַנְגְלִיָה!" קרא הרב-סרן.

"בלי ספק," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "כמה מטופש המִנהג הזה, להעניק לפראים מתנה נשק חם! אחר-כך הם מַפנים אותו כנגד הפולשים, והצדק איתם. מכל מקום, רובים אלה יוכלו להביא לנו תועלת!"

"מועילִים הרבה יותר יהיו מִצרכי-המזון והמים שנועדו לקָארָה-טֶטֶה," אמר פָּגָנֶל.

אכן, קרוביו וידידיו של המת היטיבו לפעול. מאגר המזון היה בו כדי להעיד על ההערכה הרבה שרחשו לסגולות המנהיג. הצֵידה היה בה די על-מנת לכַלְכֵּל עשׂרה אנשים במשך חמישה-עשׂר ימים, או את הנפטר עצמו לנצח. היה זה מזון מן הצומח, שְׂרָכִים, תפוחי-אדמה מתוקים שמוצאם באזור זה ותפוחי-אדמה רגילים, שהביאו לכאן האֵירוֹפִּים, ושהתְאַקלמו זה מכבר באזור. כדים גדולים הכילו מים זכים, שהם חלק מכל סעודה בנְיוּ-זִילַנְד, וכתְרֵיסר סלסלות קלועות מעשׂה ידי אמן, שהכילו פיסות גומי ירקרק שאיש לא ידע מה טיבן.

הניצולים היו, אם כן, מצוידים כהלכה למשך ימים מִספר, מוּגנים מפני הרעב והצמא. הם התיישבו בחפץ-לב לארוחה הראשונה וסעדו על חשבונו של המנהיג.

גְלֶנֶרְבַאן בחר את מִצרכי-המזון הנחוצים לחבריו, והִפקידם בידי אוֹלְבִּינֶט. הכַּלְכָּל הראשי, שהיה מדקדק בקטנות כבגדולות אף בנסיבות החמורות ביותר, מצא כי התפריט דל למדי. ומלבד זאת, הוא לא ידע כיצד מכינים את השורשים הללו, וגם אֵש לא היתה לו כדי לבשל עליה.

היה זה פָּגָנֶל שחילצו מצרה ויעץ לו פשוט לטמון את השְׂרָכִים ואת תפוחי-האדמה המתוקים בתוך האדמה.

אכן, החום בשכבות העליונות של הקרקע היה גבוה מאוד, ואילו היה בכליהם מדחום לתחוב בקרום הקרקע, בוודאי היה מורה על מידת חום של 60 עד 65 מעלות צֶלְזְיוּס. אוֹלְבִּינֶט כמעט נִכווה באורח קשה. שכֵּן שעה שחפר גומה בקרקע, כדי לטמון בה את שורשיו, נִפלט עמוד של קיטור רותח והיתַמר תוך שריקה לגובה כמה מטרים.

הכַּלְכָּל נפל לאחור אחוז-בְּעָתָה.

"סְגוֹר את הברז!" צווח לעברו הרב-סרן, ובסיוע שני המלחים סָתַם את הנֶקֶב בעפר ובאבני-סְפוֹג. פָּגָנֶל שעמד וצפה בתופעה זו בארשת משונה מילמל לעצמו:

"רְאוּ! רְאוּ! הא! הא! למה לא, בעצם?"

"האִם נפצעת?" שאל מֶק-נַאבְּס את אוֹלְבִּינֶט.

"לא, מר מֶק-נַאבְּס," השיב הכַּלְכָּל, "אך כלל לא פיללתי..."

"לכל-כך הרבה חסדי שָׁמים!" קרא פָּגָנֶל בבדיחות-הדעת. "אחרי מימיו ומזונו של קָארָה-טֶטֶה, הנה גם אֵש-האדמה! ההר הזה הוא ממש גן-עדן! אני מציע לייסד כאן מושבה, לטפח אותה ולהתיישב בה לשארית חיינו! אנחנו נהיה הרוֹבִּינְזוֹנִים של הר מָאוּנְגָנָמוּ! חי נפשי שאני טורח למצוא מה חסר לנו על הפסגה הנוחה הזאת, ואינני מוצא!"

"לא חסר לנו דבר, בתנאי שההר מוּצק דיו," השיב ג'וֹן מַנְגְלֶס.

"טוב! החָרוּט הזה הוא לא מִתְמוֹל שִׁלשום," אמר פָּגָנֶל. "כבר זמן רב שהוא מחזיק מעמד בלחץ הלהבות שבבטן האדמה, והוא יחזיק מעמד גם אחרי שנעזבנו!"

"ארוחת-הצהריים מוכנה," הכריז מר אוֹלְבִּינֶט בנימה חגיגית, כאילו אותה שעה ממלא היה את תפקידו בטירת מַלְקוֹלְם.

הנמלטים ישבו סמוך לגדר הכְּלוֹנְסָאוֹת והחלו בלא דיחוי באחת מאותן סעודות שההשגחה העליונה מזמנת להם זה זמן-מה בנסיבות הקשות ביותר.

איש לא גילה בררנות באשר למבחר המאכלים, אך הדעות היו חלוקות בנוגע לשורש השָׂרָךְ. אחדים מצאו שהוא מתקתק ונעים, ואחרים שהוא ריירי, תפל לחלוטין וקשה במיוחד ללעיסה. תפוחי-האדמה המתוקים, שנאפו בקרקע הלוהטת, היו מצוינים. הגֵיאוֹגְרָף ציין שאין לקבול על מנת-חלקו של קָארָה-טֶטֶה.

ואז, לאחר שהשקיטו את רעבונם, הציע גְלֶנֶרְבָאן לדון בלא דיחוי בתוכנית בריחה.

"כבר?!" קרא פָּגָנֶל בקול נִכְאִים, "כבר אתם חושבים לנטוש ארץ תענוגות זו?"

"מר פָּגָנֶל," השיבה לֵיידִי הֶלֶנָה, "נניח שאנו נמצאים בקָפּוּאָה, הרי יודע אתה שאין לחקות את חַנִיבַּעַל!*"

"גבירתי," השיב פָּגָנֶל, "לא ארשה לעצמי לחלוק על דברייך, וכֵיוון שרצונכם לדון, הבה ונדון."

---

* חייליו של חַנִיבַּעַל שקעו בחיי-תענוגות בקָפּוּאָה עד כי שכחו את מקצוע המלחמה.

"ראשית אני סבור שעלינו לנסות ולברוח קודם שייאלצֵנו הרעב לעשות זאת," אמר גְלֶנֶרְבַאן. "אנו נמצאים במלוא כוחנו, ויש לנצל זאת. בלילה הבא ננסה להגיע לעמקים שבמזרח, תוך חציית כיתור הילידים בחסות החשֵיכה."

"מצוין," הפטיר פָּגָנֶל, "בתנאי שהמָאוֹרִים יניחו לנו לעבור."

"ואם ינסו למנוע מאיתנו?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"אז ננקוט אמצעים חריגים," השיב פָּגָנֶל.

"יש בידך אמצעים חריגים?" תמה הרב-סרן.

"בלי סוף, עד כדי כך שאינני יודע מה אעשה בכולם!" השיב פָּגָנֶל בלא לפרט.

לא נותר להם אלא להמתין לרדת הלילה כדי לנסות ולחצות את קווי הילידים.

הללו לא מָשוּ ממקומם. דומה אפילו שלשורות הצָרים הצטרפו אנשי-שבט שאיחרו לבוא. פה ושם הודלקו מדורות ויצרו חגורת-אש סביב בסיסו של החָרוּט. משֶפָּלְשה החשֵיכה לעמקים שמסביב, נראה ההר מָאוּנְגָנָמוּ כמגיח מתוך תַבְעֵרָה ענקית, בעוד פסגתו נמוגה בתוך צללים מעוּבים. מאה ושמונים מטרים מתחת לרגליהם נִשמעו המוּלה, זעקות, שאונו של מחנה האויב.

בתשע בערב, בחסות החשֵיכה הכבדה, יצאו גְלֶנֶרְבַאן וג'וֹן מַנְגְלְס לגיחת סיור, קודם שיוליכו את חבריהם בנתיב סכנות זה. הם ירדו בלא כל רחש במשך כעשׂר דקות ופסעו לאורך שביל הרכס הצר, החוצה את קווי-האויב בגובה חמישה-עשׂר מטרים מעל המחנה.

עד עתה התנהל הכול כשורה. דומה שהמָאוֹרִים השׂרועים ליד מדורותיהם לא הבחינו כלל בשני הנמלטים, שעוד הרחיקו לכת צעדים מִספר. אך לפתע ניתכה עליהם אש צולבת חזקה מימין ומשׂמאל.

"לאחור!" זעק גְלֶנֶרְבַאן. "לנבלים הללו יש עיני חתול והם יורים כחיילי הוד-מלכותה!"

חיש מהר שבו ג'וֹן מַנְגְלְס וגְלֶנֶרְבַאן לטפס במִתלול ההר, ממהרים להרגיע את חבריהם, אשר היריות עוררו בהם חרדה עמוקה. שני כדורים ניקבו את כובעו של גְלֶנֶרְבַאן. אי-אפשר אֵפוא להסתכן על אותו רכס ארוך, בין שתי שורות של רוֹבָאִים.

"כֵּיוון שאין באפשרותנו לתַעתֵעַ בילידים הדרוכים על משמרתם," אמר פָּגָנֶל, "הרשו לי, ידידי, להפתיעכם מחר בתעלול פרי המצאתי!"

מזג-האוויר היה קריר למדי. למרבה המזל לקח עִמו קָארָה-טֶטֶה לקִברו את מיטב כותנות-הלילה שלו, ואת שׂמיכות הפוֹרְמִיוּם החמות שלו, שהכול התעטפו בהן בלא כל נקיפות-מצפון. עד מהרה שקעו הנמלטים בשינה עמוקה בצֵל גדר הכְּלוֹנְסָאוֹת, על-גבי הקרקע החמימה המְרַטֶטֶת כולה מרתיחה פנימית, והאמונות התפלות של הילידים שמרו עליהם.

15.
האמצעים החריגים של פָּגֶל

ביום המחרת, ה-17 בפֶּבְּרוּאַר, העירו קרני השמש הראשונות את הישֵׁנים על הר המָאוּנְגָנָמוּ. המָאוֹרים כבר היו עֵרים וצעדו הלוך ושוב זה זמן רב לרגלי החָרוּט, בלא לגרוע עין מנקודת-התצפית שלהם. האֵירוֹפִּים שהגיחו מתוך האתר הקדוש שחולל התקבלו בזעקות אֵימים רמות.

כל אחד העיף מבט ראשון בהרים שמסביב, בבקעות העמוקות שעדיין היו אפופות במעטֵה ערפילים, בפני אגם טָאוּפּוֹ, שרוח הבוקר קימטה קלילות את מימיו.

אחר-כך הצטופפו הכול סביב פָּגָנֶל, תְאֵבים לדעת מהן תוכניותיו החדשות, חוקרים אותו במבטיהם.

עד מהרה השׂביע פָּגָנֶל את סקרנותם החֲרֵדה של חבריו.

"חברי," הכריז, "לתוכניתי יתרון חשוב, שכֵּן אף אם לא תמלא אחר כל ציפיותי, וגם אם תיכָּשל, לא יחמיר הדבר את מצבנו, אולם התוכנית חייבת להצליח, והיא תצליח."

"ומהי התוכנית?" שאל מֶק-נַאבְּס.

"הנה," השיב פָּגָנֶל. "אמונתם התפלה של הילידים הפכה את ההר הזה למקום מקלט, ואותה אמונה חייבת לסייע בידינו להיחלץ ממנו. אם נצליח לשכנע את קַאי-קוּמוּ שנֶעֱנַשנו בגין חילול הטַאבּוּ, שהשמים כילו בנו זעמם, בקיצור, שמַתְנוּ מיתה משונה, האמינו לי, הוא ינטוש את רמת מָאוּנְגָנָמוּ וישוב לכפרו."

"בכך אין כל ספק," אמר גְלֶנֶרְבַאן.

"ומהי המיתה המשונה שאתה מועיד לנו?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"מותם של מחללי-קודש, ידידי," השיב פָּגָנֶל. "להבות הנקמה מצויות מתחת לרגלינו, הבה ונפתח להן פֶּתַח מַעֲבר!"

"מה! ברצונך ליצור הר-געש?" הצטעק ג'וֹן מַנְגֶלְס.

"כן, הר-געש מדומה, הר-געש מאוּלְתָר, שנוכל לווסֵת את זעמו! יש בתוכו מאגר של קיטור ולהבות תת-קרקעיות, שאינם מבקשים אלא פתח יציאה! הבה נארגן התפרצות מלאכותית שתשרֵת את צרכינו!"

"רעיון טוב," הפטיר הרב-סרן, "רב-דִמיון אתה, פָּגָנֶל!"

"אתם מבינים," המשיך הגֵיאוֹגְרָף, "נעמיד פנים שלהבות הפְּלוּטוֹ הנִיוּ-זִילַנְדִי איכְּלו אותנו וניעָלֵם, רוחנית, בקִברו של קָארָה-טֶטֶה... נִשהה בקבר שלושה, ארבעה, חמישה ימים אם יהיה צורך, עד שישתכנעו הפראים במותֵנו וינטשו את המערכה."

"אך מה אִם יבקשו להיווכח במו-עיניהם," שאלה העלמה גְרַאנְט, "ויטפסו על ההר כדי לבדוק?"

"לא, מֶרִי היקרה שלי," השיב פָּגָנֶל, "הם לא יעשו זאת. ההר אסור, ואם יבלע ההר את מחלליו במו-פיו, יתחזק האיסור שבעתיים!"

"זוהי תוכנית עַרמומית שהושקעה בה מחשבה רבה," אמר גְלֶנֶרְבָאן, "רק סיכוי אחד לה שתיכָּשל: אם יתעקשו הפראים להישאר זמן רב לרגלי מָאוּנְגָנָמוּ ומִצרכי-המזון שלנו יאזלו. אך הסיכוי לכך אינו גדול, בייחוד אם נשחק את מִשחקנו בצורה מתוחכמת."

"ומתי ננסה את הסיכוי האחרון שלנו?" שאלה לֵיידי הֶלֶנָה.

"עוד הערב," השיב פָּגָנֶל, "בשעה שבה החשיכה מוחלטת."

"מוסכם," השיב מֶק-נָאבְּס. "פָּגָנֶל, אתה ממש גאון, ואני, שבדרך-כלל איני נוטה להתלהב, אפילו אני עָרֵב להצלחת התוכנית. הא! הנבלים הללו! נחולל להם איזה נֵס קטן שיעכב את התנצרותם במאה שנים! שיסלחו לנו המִיסְיוֹנֶרִים על כך!"

תוכניתו של פָּגָנֶל אומצה אֵפוא, ובשל האמונות התפלות של המָאוֹרִים היו סיכוייה להצליח טובים מאוד. נותר רק הביצוע. הרעיון היה מעולה אך הגשמתו כרוכה בקשיים. כלום לא יבלע הר-הגעש את הנועזים הללו החופרים לו לוע-פליטה? כלום יוכלו לווסֵת את ההתפרצות כשאֵדֵי הקיטור, הלהבות והלַבָּה יסתערו בשצף-קצף? כלום לא יקרוס החָרוּט כל-כולו לתוך תהום הלהבות? כלום אין בכך משום התערבות בתופעות שלטבע בַּלעדיות מוחלטת עליהן?

פָּגָנֶל חזה את כל הקשיים, אך תיכנן את פעולותיו בזהירות ובמתינות. דרושה היתה התפרצות למראית-עין כדי לתַעתֵעַ במָאוֹרִים, ולא התפרצות אמיתית ונוראה.

מה ארוך היה אותו יום! כל אחד מנה את שעותיו האֵינסופיות. הכול היה מוכן למנוּסָה. כל מִצרכי-המזון שבאחוזת-הקבר חולקו לצרורות קלים לנשיאה. כמה מחצלות וכלי-נשק השלימו את המִטען הקל, שנלקח מקִברו של המנהיג. למותָר לציין שכל ההכנות התבצעו בתוככי גדר האתר מחוץ לטווח עיניהם של הפראים וללא ידיעתם.

בשש בערב הגיש הכַּלְכָּל סעודה מזינה. איש לא יכול לחזות מראש מתי והיכן יאכלו בפעם הבאה בעמקי המחוז. לפיכך סעדו גם למען העתיד. המנה העיקרית כללה כחצי-תרֵיסר עַכבְּרוֹשים שמֵנים שוִוילְסוֹן לכדם ובישלם באֵדים. לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט סירבו בכל תוקף לטעום מבשׂר זה, הנחשב למעדן בניו-זִילַנְד, אך הגברים התענגו עליו כמָאוֹרִים לכל דבר. הבשׂר היה באמת ובתמים מעולה, ואף עסיסי, וששת המְכַרסְמים כּורסמו כליל, עד העצמות.

שעת דִמדומים הגיעה. השמש נעלמה מאחורי רצועת עננים צפופים שבישׂרו סערה. כמה ברקים ניצתו באופק, ורעם מרוחק התגלגל במרומי השמים.

פָּגָנֶל בירך את הסערה, הבאה לסייע לו במימוש תוכניותיו והמשלימה את התפאורה. לאֵיתני-הטבע השפעה רבה על הילידים, הגדושים באמונות תפלות, והמאמינים בכוחותיהם העל-טבעיים. בעיני הנִיוּ-זִילַנְדִים הרעם היה קולו הזועף של נוּאִי-אָטוּאָה, והברק אינו אלא הבזֵק הזעם של עיניו. דומה היה שהאלוהות בכבודה ובעצמה באה כדי להעניש את מחללי הטַאבּוּ שלה. בשמונה בערב נמוגה פסגת המָאוּנְגָנָמוּ בתוך אפלולית מבשׂרת-רעה. השמים כמו השאילו רקע שחור

מִשחור לאותו פרץ של להבות, שידו של פָּגָנֶל עתידה לשחרר. המְאוֹרים שוב לא יכלו לראות את אסיריהם. הגיעה שעת הכושר.

צריך היה לפעול במהירות רבה. גְלֶנֶרבַאן, פָּגָנֶל, מֶק-נַאבְּס, רוֹבֶּרט, הכַּלְכָּל ושני המלחים ניגשו כולם יחד למלאכה.

הם בחרו למקֵם את הלוע כשלושים צעדים למטָה מקִברו של קָארָה-טֶטֶה. חשוב היה שההתפרצות הגעשית לא תפגע באחוזת-הקבר, שכֵּן עם חורבנה ייעלם גם האיסור על ההר. פָּגָנֶל איתר גוש אבן ענקי שסביבו היו אֶדים מְבַעְבְּעים. גוש סלע זה כיסה לוע טבעי וקטן, וכובד משקלו היה בו כדי לבלום את התפשטות הלהבות התת-קרקעיות.

העובדים יצרו לעצמם מנופים מכְּלוֹנְסָאוֹת שתלשו מן הגדר הפנימית של אחוזת-הקבר, ותקפו בכל עוז את גוש הסלע. עד מהרה, בזכות מאמציהם המשותפים, מש הסלע ממקומו. הם חפרו לו מין תעלה קטנה לאורך המִדרון כדי שייטיב להתגלגל בשיפוע. ככל שהרימו את הסלע, הלכה הלמוּת לב האדמה וגברה.

נהמות עמומות ושריקות של כִּבְשָן לוהט נשמעו מתחת לקליפה הדקה. הפועלים הנועזים, כמוהם כקִיקְלוֹפִּים המזינים את האֵש בבטן האדמה, עבדו בדממה. עד מהרה נִתהוו אי-אלה סדקים, ונתזי הקיטור הבהירו להם כי המקום כבר מסוכן. במאמץ עילאי נעקר גוש האבן ממקומו, גלש במִדרון ההר ונעלם.

קרום האדמה הדקיק התפקע מיד. עמוד בוער ניתז השָמַימה בלִוְויית קולות נפץ עזים, בעוד פלגי מים רותחים ולַבָּה התגלגלו לעבר מחנה הילידים והעמקים שבתחתית ההר.

החָרוּט כולו התנדנד והיה חשש פן יתמוטט לתוך תהום ללא תחתית. בדוחק הספיקו גְלֶנֶרבַאן ועמיתיו להיחלץ מפִּגעי ההתפרצות; הם נמלטו לתוך מִתחם אחוזת-הקבר, לא לפני שספגו כמה טיפות מים בחום של 94 מעלות. תחילה נדף מן המים האלה ריח של מרק בשׂר, אך זה התחלף חיש מהר בריח עז של גופְרית.

אז נטמעו בהתלקחות אחת כל סוגי הפֶלֶט הוולְקָנִי – לַבָּה, בוץ ופסולת. אשדי רֶשֶף חרצו את צלעות מָאוּנְגָנָמוּ. ההתלקחות האירה את ההרים הסמוכים; הגאיות העמוקים ניצתו בנְגוֹהוֹת עזים.

כל הפראים קמו על רגליהם, זועקים מפגיעת הלַבָּה הרותחת ששטפה את המחנה. אלה שנהר האש לא השיגם נסו על נפשם וטיפסו על הגבעות שמסביב; אחר-כך הפכו את פניהם אחוזי-הבְּעָתָה וצפו בתופעה המפחידה כל-כך, בהר-הגעש, שחרון-אַפּו של האל שיקע בו את מחללי הקבר הקדוש. לרגעים, כששָכַך שאון ההתפרצות, אפשר היה לשומעם זועקים את קריאת הפולחן:

"טַאבּוּ! טַאבּוּ! טַאבּוּ!"

בינתיים נפלטה מלועו של מָאוּנְגָנָמוּ כמוּת אדירה של קיטור, של אבנים בוערות ושל לַבָּה. לא היה זה עוד גֵייזֶר פשוט כמו הגֵייזֶרים בקִרבת הר הֶקְלָה באִיסְלַנְד, אלא הר הֶקְלָה עצמו. כל אותו פֶלֶט וּולְקָנִי הצטבר עד כה מתחת למעטֶפֶת של החָרוּט, שכֵּן שַסְתוֹמֵי הטוֹנְגָרִירוֹ היה בהם כדי לשחרר את הלחץ העודף; אך משנפתח מוצא חדש, הגיח הפֶלֶט בעוצמה ניכרת, ובשל חוק הכלים השלובים איבדו באותו לילה שאר התפרצויות האי מעוצמתן הרגילה.

שעה לאחר בריאָתו של הר-געש זה בעולמנו, כבר זרמו אשדים רחבים של לַבָּה בוערת על צלעותיו. ליגיונות של עַכְבְּרושים נסו על הקרקע הדולקת, נמלטים ממחילותיהם העשֵנות, שהמגורים בהן היו לבלתי-אפשריים.

כל הלילה כולו ירק ההר אש, בעוד סערה משתוללת במרומי הרקיע; עוצמתו עוררה דאגה בלב גְלֶנֶרְבַאן. ההתפרצות החלה מְכַרְסֶמֶת בדופנות הלוע.

השחר עלה, וזעם ההר לא שָכַך. אֵדים סמיכים, צהבהבים, התערבבו בלהבות; אשדי לַבָּה התפתלו לכל עֵבר.

גְלֶנֶרְבַאן, שלִבו פירפר בו מהתרגשות, הציץ מבעד לכְּלוּנְסָאות הגדר וצפה בכיליון-עיניים במחנה הילידים.

המָאוֹרים נסו אל הרמות הסמוכות, מחוץ לטווח פעולתו של הר-הגעש. כמה גופות מפוחמות מאֵש היו שׂרועות למרגלות החָרוּט. הלאה, בכיוון הפָּא, פגעה הלַבָּה בכעשׂרים בִקתות קש, שעדיין העלו עשן. קבוצות של נְיוּ-זִילַנְדִים הִתְגוֹדְדוּ פה ושם וצפו אחוזי-אֵימה דתית בפסגתו אפופת-האֵש של המָאוּנְגָנָמוּ.

קַאי-קוּמוּ הצטרף אל לוחמיו; גְלֶנֶרְבַאן הכירו. המנהיג התקדם עד לרגלי החָרוּט מן הצד שהלַבָּה פסחה עליו, אך לא הֵעֵז לחצות את מִדרג ההר הראשון.

שם ניצב בידיים פרושות כמכשֵף המטיל כישופים, מעוֶה פניו באורח שמשמעותו לא נעלמה מן האסירים. כפי שהיטיב לחזות זאת פָּגָנֶל, הטיל קַאי-קוּמוּ עד ההר שואף-הנקמות טַאבּוּ חמור שבעתיים.

מיד אחר-כך הסתלקו הילידים בשורות עורפיות דרך השבילים העֲקַלְקַלים היורדים לעבר הפָּא.

"הם מסתלקים!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן. "הם נוטשים את עמדתם! השבח לאל! תחבולתנו עלתה יפה! הֶלֶנָה היקרה שלי, חברי אמיצי-הלב. הרינו מתים, הרינו קבורים! אולם הערב עם רדת החושך נקום לתחיה, ננטוש את קברנו וננוס מפני העֲמָמים הבַּרְבָּרִיים הללו!"

יקשה לתאר את השִמחה ששׂררה בתוך אחוזת-הקבר. התִקְווה שָבה לקנֵן בכל הלבבות. הנוסעים האמיצים הללו שכחו את העבר, שכחו את העתיד והגו רק בהווה! ואף-על-פי-כן לא תהיה זו משׂימה קלה להגיע למקום יישוב כלשהו בלב חבלי-ארץ לא מוכרים אלה. אך משהוליכו שוֹלָל את קַאי-קוּמוּ, חשו שיוכלו להינָצל מידי כל פראיה של נְיוּ-זִילַנְד!

הרב-סרן, מִצִדו, לא הסתיר את הבּוּז התהומי שרחש למָאוֹרים, ולא חסרו לו באַמְתַחתו ביטויים כדי להביע דעתו עליהם. הוא ופָּגָנֶל ממש התחרו זה בזה. הם כינו אותם בהמות חסרות-תקנה, חמורים מטומטמים, סְכָלֵי האוֹקְיָינוֹס השקט, פראים מארץ כּוּש, וכן הלאה; לא יָבְשָה לשונם.

עוד יום תמים היה לפניהם קודם ליציאה הסופית לדרך. הם ניצלוהו כדי לדון בתוכניות הבריחה. פָּגָנֶל, אשר שמר מכל מִשמר על מפת נְיוּ-זִילַנְד, חיפשׂ בה את הדרכים הבטוחות ביותר.

אחר ויכוח החליטו הנמלטים לצאת מזרחה לכיוון מִפרץ פְּלֶנְטִי. אמנם הדרך עוברת באזורים לא מוכרים, אך הללו מן הסתם גם שוממים. הנוסעים, שכבר היו מורגלים להתגבר על קשיי-הטבע ולעקוף את כל המִכשולים הגֵיאוֹגְרָפִיים, חששו רק ממִפגש עם המָאוֹרים. לפיכך ביקשו להתרחק מהם בכל מחיר ולהגיע לחוף

המזרחי שבו ייסדו המִיסְיוֹנֶרים אי-אלה יישובים. כמו-כן, חלקו זה של האי חמק ממוראות המלחמה ושום מערכה לא ניטשה בו בין פלגים יריבים של ילידים.

אשר למרחק, כמאה ושישים קילומטרים הפרידו בין אגם טָאוּפּוֹ לבין מִפרץ פְּלֶנְטִי, עשׂרה ימי צעידה בקצב של שישה-עשׂר קילומטרים ביום. משׂימה מעייפת אך אפשרית, שכֵּן בחבורה אמיצה זו איש לא עשׂה את חשבון המטרים הנצעדים. כשיגיעו למוסדות המִיסְיוֹן, ינוחו שם וימתינו שתזדמן להם אפשרות נוחה להגיע לאוֹקְלֶנְד, שכֵּן עיר זו היתה ונשארה יעדם הסופי.

לאחר שסיכמו את כל הפרטים, המשיכו לפקוח עין על מעשׂי הילידים עד רדת ערב. איש מהם לא נותר לרגלי ההר, וכשפלשו צללי הלילה לעמקי הטָאוּפּוֹ, שום מדורה לא ציינה נוכחות מְאוֹרים בתחתית ההר העשֵׁן. הדרך היתה פנויה.

בתשע בערב, בלילה שחור משחור, נתן גְלֶנֶרְבָאן את אות היציאה. הוא וחבריו, חמושים ומצוידים בזכות קָארָה-טֶטֶה, החלו יורדים בזהירות במִדרונות המָאוּנְגָנָמוּ. ג'וֹן מַנְגְלְס ווִילְסוֹן צעדו בראש הטור, עיניהם פעורות ואוזניהם כְּרויות. למִשמע כל אִוושה היו נעצרים, ובוחנים בקפידה כל הֶבהוּב. הכול ניסו להחליק במִדרון ולהיטָמע באפלוליותו.

שישים מטרים מטה מן הפסגה הגיעו ג'וֹן מַנְגְלְס והמלח שלו אל שביל הרכס המסוכן, שהילידים הֵגֵנו עליו בתוקף כה רב. ומה אם יסתבר כי הילידים הערימו על הנמלטים ורק העמידו פנים שהם נסוגים כדי למושכם אליהם? ומה אם לא הלכו שוֹלָל אחר ההתפרצות המדומה? במקום זה אמורים היו להיתקל בהם. חֵרֶף ביטחונו והלצותיו של פָּגָנֶל, נבצר מגְלֶנֶרְבָאן לכבוש צְמַרְמוֹרֶת בגֵוו. כל ביטחונם של אנשיו היה תלוי בעשׂר הדקות הדרושות לחציית הרכס. הוא חש בהלמוּת לִבה של לֵיידִי הֶלֶנָה, הנאחזת בזרועו.

אך גְלֶנֶרְבָאן לא חשב לסגת, אף ג'וֹן לא הירהר באפשרות כזו. הרב-חובל הצעיר זחל בחסוּת העלטה הכבדה על קו הרכס הצר, ועצר כל אֵימת שאבן ניתקה והידרדרה מטה למרגלות הרמה. כולם ליווּ אותו. אילו טמנו הפראים מארב בתחתית המִדרון, היו רעשים מוּזרים אלה מחייבים אותם לפתוח באֵש צולבת ועזה.

לפי שעה הזדחלו הנמלטים כנחשים לאורך הרכס המשופע ולא התקדמו במהירות רבה. משהגיע ג'וֹן מַנְגְלְס אל הנקודה הנמוכה ביותר, רק שמונה מטרים הפרידו בינו לבין הרמה שעליה חנו הילידים אמש; אחרי-כן הלך הרכס והִתְגַבֵּהַ, עד לחורשת העצים, לאורך כרבע קילומטר.

הנוסעים ירדו מן המִדרון ללא פגע והחלו מטפסים בדממה. החורש אמנם נסתר מעיניהם, אך הם ידעו כי הוא שם, העיקר שלא ייתָקלו במארב. גְלֶנֶרְבָאן קיווה למצוא בו מחסה בטוח. עם זאת ידע, כי מרגע זה ואילך שוב אין הטַאבּוּ מגֵן עליהם. הרכס העולה לא היה חלק מן המָאוּנְגָנָמוּ אלא משלוּחת הרים שהזדקרה בחלקו המִזרחי של אגם טָאוּפּוֹ. משום כך היה מקום לחשוש לא רק מפני מטח יריות אלא גם מפני היתָקלוּת פנים-אל-פנים.

במשך עשׂר דקות הלכה החבורה הקטנה וטיפסה בתנועה רצופה לעֵבר הרמות העִילִיוֹת. ג'וֹן מַנְגְלְס טרם הבחין בחורשה האפלולית, אך שיעֵר שהיא נמצאת במרחק שישים מטרים משם.

לפתע פתאום קפא על עומדו וכמעט נסוג. נדמה היה לו שהוא שומע איזה רחש באפֵילה. היסוסו בלם את חבריו.

הוא נותר בלא נוע, והיה בכך כדי להדאיג את ההולכים אחריו. הכול המתינו. מה רבות היו החרדות בלִבם! כלום ייאָלצו לשוב על עקבותיהם ולחזור לפסגת מָאוּנְגָנָמוּ?

אך משנוכח ג׳וֹן כי אין הרחש נִשְנֶה, שב לטפס בנתיב הצר של הרכס.

עד מהרה הסתמן החורש במעוּמעם על רקע האפלוּלית. עוד כמה פסיעות ימצאו הנמלטים מחסה בין עַלְוַות העצים הסמיכה.

16

בּאֵש צולבת

הלילה סייע להם במנוסתם. צריך היה אֵפוא לנצלו כדי להתרחק מסביבתו הפּוֹרְעָנית של אגם טָאוּפּוֹ. פָּגָנֶל נטל את מקומו בראש החבורה, וחוש-ההתמצאות שלו שוב הוכיח עצמו במהלך השיטוט הקשה בהרים. הוא ניווט את דרכו במיומנות מפליאה בלב החשֵיכה, בחר בלי היסוס בשבילים שכמעט לא נראו לעין ודבק בכיוון אחד בלי לסטות ממנו. למען האמת, הוא עשׂה שימוש מרובה בראיית-הלילה שלו, ועיני החתול שהצטיין בהן איפשרו לו להבחין בכל פרט בעלטה הכבדה.

במשך כשלוש שעות צעדו בלא כל חנייה במִדרונותיה המתארכים מאוד של צלע ההרים המזרחית. פָּגָנֶל נטה מעט לכיוון דרום-מזרח, על-מנת להגיע למַעֲבר-הרים צר מאוד בין קַאִימָנָווה לבין וָאהִיטֵי רֵיינְגֶ'ז, שם עוברת הדרך מאוֹקְלֶנְד למִפרץ הוֹקְס. מיד לאחר שיחצו נקיק זה, היה בכוונתו לסטות מן הנתיב ולצעוד אל החוף דרך אזוריו השוממים של חבל-ארץ זה בחסוּת שלוּחות ההרים הגבוהות.

בשעה תשע בבוקר כבר גמאו כְּברת-דרך של כעשׂרים קילומטרים בתרֵיסר שעות. לא היה אפשר לדרוש יותר מן הנשים האמיצות הללו. ומלבד זאת, המקום נראה מתאים להקמת מחנה. הנמלטים הגיעו למַעֲבר צר המפריד בין שתי שלוּחות ההרים. הדרך לאוֹבֶּרלֶנְד התפתלה לימינם בכיוון דרום. פָּגָנֶל, המַפָּה בידו, פנה מעט בכיוון צפון-מזרח, ובשעה עשׂר בבוקר הגיעה החבורה למַעְין מִבצר טבעי תלול, שהִתהווה מצוּק בולט מן ההר. הם שלפו מִצרכי-מזון מן התיקים ואכלו בתיאבון רב. מֶרִי גְרַאנְט והרב-סרן, שעד לאותו יום לא שׂבעו נחת משורשי שָׂרָך, התענגו הפעם על הסעודה. החנייה התארכה עד השעה שתיים אחר-הצהריים, ואחר-כך שבו הנוסעים לדרכם מזרחה. בשמונה בערב נעצרו במרחק כשמונה-עשׂר קילומטרים מן ההרים. חיש מהר ובלא מחשבות מיותרות נרדמו תחת כיפת-השמים.

למחרת נִקרוּ להם בדרכם מִכשולים קשים. היה עליהם לעבור באזור משוּנה של אגמים ווּלְקָנִיים, גֵייזֶרים ובִצוֹת גוֹפְרִית, אזור המשׂתרע מזרחית לוָואהִיטֵי רֵיינְגֶ'ז. היתה זו הנאה לעיניים אך לא לרגליים. הדרך היתה זרועה מִכשולים, ומדי כרבע קילומטר נאלצו לבצֵע מעקפים וסטיות מְפָרכים עד מאוד; אך מה מוּזר היה המראה, ואיזו סַסְגוֹניוּת לאין-קץ מַרְעיף הטבע על תצוּגוֹתיו הנשׂגבות!

על פני מרחב ענק של שלושים ושניים קילומטרים רבועים פרצה שִׁפעת הכוחות התת-קרקעיים בכל מִגוון צורותיה. מעיינות מלוחים בעלי שקיפוּת מיוּחדת-במינה, מאוכלסים במִילְיַארְדֵי חרקים, בקעו בלב מַטָעים מקומיים של עצי תֵה. מעיינות אלה הדיפו ריח עז של אבק-שְׂרֵיפה חרוך ועל קרקעיתם נותר מִשקע לבן ובוהק כעֵין השלג. חום מימיהם הזַכִּים היה קרוב לנקודת הרתיחה,

ואילו ממעיינות סמוכים פיכּו מים קרים כקרח. שָׂרְכֵי-ענק גדלו על גדותיהם בתנאים דומים לאלה של צמחייה מן התקופה השְלִישוֹנִית.

מכל עֵבר ניתזו מתוך הקרקע סילוני מים אפופי-קיטור, שדמו למִזרקות מים בגן. סילונים אחדים פרצו ללא הפוגה, אחדים לסֵירוּגִין, כמו נתונים לשרירות רצונו של אל השְׁאוֹל. המִזרקות היו סדוּרות כעל מדרגותיו של אַמְפִיתֵיאַטְרוֹן טבעי, ומימיהן התערבבו אט-אט מתחת לטבעות עשן לבן; המים שטפו מטה תוך שהם מְכַרְסְמִים במדרגות השקופות-למחצה של גֶרֶם מעלות ענקי זה, ואשדותיהם הרותחים הֶזינו אגמים שלמים. הלאה משם התחלפו המעיינות החמים והגֵייזֶרִים הרעשניים בבִצּוֹת גוֹפְרִית. השטח כולו נראה כמכוּסה חֲטָטִים עגולים. הללו היו לועות-געש כבויים-למחצה, ומן הסדקים שנבעו בהם נפלטו גָזִים שונים. האוויר היה רווי בריח החריף והבלתי-נעים של חוּמצות גוֹפְרִיתִיוֹת. הגוֹפְרִית, שיצרה קרוּמים והתגבשוּיות, ריפדה את פני הקרקע. במשך מאות שנים הצטברו שם אוצרות שאין להם ערוך, וברבות הימים, כשידָלדלו מִכרות הגוֹפְרִית של סִיצִילְיָה, תבוא התעשייה לבקש חומרי-גלם במחוז לא מוּכר זה של נְיוּ-זִילַנְד.

אפשר להבין מה רבות התְלָאוֹת שנשׂאו הנוסעים בחצותם אזורים אלה. קשה היה להקים שם מחנה ורובה הקָרַבִּין של הציידים לא נתקל בשום בעל-כנף הראוּי להימָרט בידיו של מר אוֹלְבִּינֶט. לפיכך נאלצו להסתפק בשְׁרָכִים ובתפוחי-אדמה מתוקים, תפריט דל שלא היה בו כלל כדי לאַשֵׁש את כוחותיה המדוּלדלים של החבורה הקטנה. הכל השתוקקו, אם כן, לצאת כבר מהאזור של אותם שטחים צחיחים ושוממים.

ואף-על-פי-כן נדרשו מהם לא פחות מארבעה ימים כדי לחצות חבל-ארץ רצוּף-מִכשולים זה. רק ב-23 בפֶבְּרוּאָר, במרחק שמונים קילומטרים ממָאוּנְגָנָמוּ, יכול גְלֶנֶרְבַאן לחנות לרגלי הר אלמוני, שהיה מצוין במַפָּתוֹ של פָּגָנֶל. מישורי שִׂיחים נמוכים נפרשׂו למלוא רוחב העין ויערות גדולים שבו ונראו באופק.

היה זה סימן טוב לבָאוֹת, בתנאי שהאזורים שלפניהם, הנוחים ליישוב אדם, לא יהיו מאוּכלסים מדי. אך עד כה לא נִקְרָה בדרכם אף לא צל-צִלו של יליד.

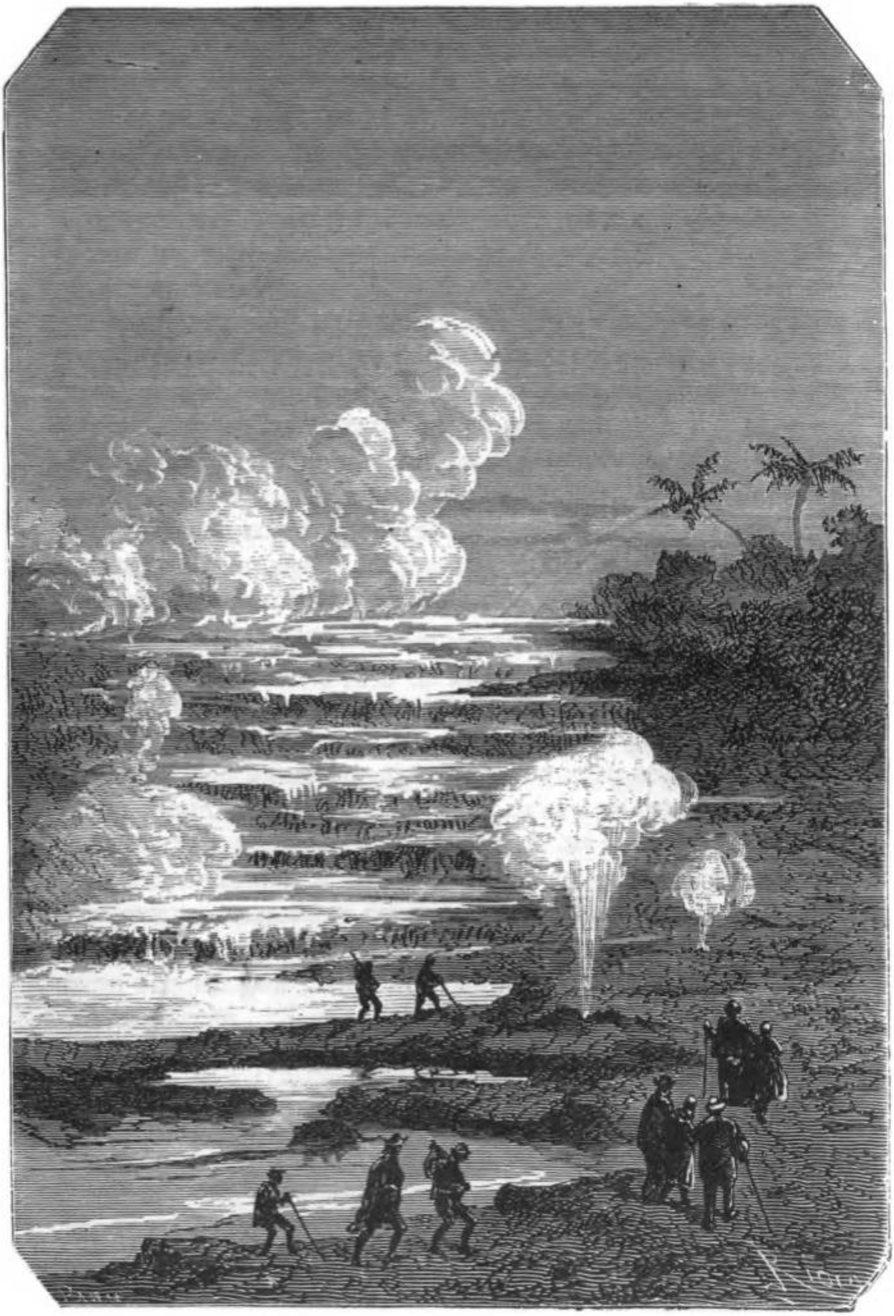
אותו יום צדו מֶק-נַאבְּס ורוֹבֶּרְט שלושה קִיוִוים. הללו כִּיכבו ברוב פאר על שולחן המחנה, אך לא לאורך זמן, שכֵּן תוך דקות מִספר נטרפו כליל, מן המקור ועד כפות-הרגליים.

אחר-כך, במנה האחרונה, בין תפוחי-האדמה המתוקים לתפוחי-האדמה הרגילים, העלה פָּגָנֶל הצעה, שהתקבלה בהתלהבות רבה.

הוא הציע להעניק את השם גְלֶנֶרְבַאן לאותו הר אלמוני, שפסגתו נבלעת בתוך העננים בגובה יותר מתשע-מאות מטרים, וציין בקפידה במַפָּתוֹ את שמו של הלורד הסְקוֹטִי.

אין טעם להרבות במִלים על האירועים השִׁגרתיים וחסרי-העניין שציינו את שארית המסע. רק שניים-שלושה אירועים ראויים-לציון קרו להם במסעם דרך האגמים אל האוֹקְיָינוֹס השקט.

כל היום כולו עשׂו דרכם ביערות ובמישורים. ג'וֹן קבע את המסלול על-פי השמש והכוכבים. השמים נטו עִמם חסד, והם לא סבלו מגשם או משרב. ועם זאת, עייפות הולכת וגוברת הֶאֱטה את קצב התקדמותם של הנוסעים שְׂבֵעֵי-התְלָאוֹת,

על פני מרחב ענק פרצה שפעת הכוחות התת-קרקעיים בכל מגוון צורותיה

שכבר נכספו להגיע לתחנות המִיסְיוֹן. עדיין הוסיפו לשוחח ולדבר, אך לא עוד בחבורה. הקבוצה הקטנה התפצלה לחוּלְיוֹת קטנות, אשר לא האהדה האישית, כי אם זהות הדעות, היא שעמדה בבסיס כל אחת מהן.

על-פי-רוב צעד גְלֶנֶרְבַאן לבדו, וככל שהתקרבו אל החוף שקע בהִרהורים על *דַנְקֶן* ועל אנשי-צְוותו. הוא שכח את הסכנות האורבות לו עד שיגיע לאוֹקְלֶנְד והגה רק בחבריו שנטבחו. המחזה הנורא לא הִרפה ממנו לרגע.

שמו של הָארִי גְרַאנְט שוב לא עלה על דל שְׂפָתותיהם. מה בֶּצַע? הרי אי-אפשר עוד לעשׂות למענו דבר! רק בשׂיחות בין מֶרִי גְרַאנְט לג׳וֹן מַנְגְלְס עדיין עלה שמו של הרב-חובל.

ג׳וֹן לא הזכיר למֶרִי את אשר אמרה לו בלילה האחרון בוָואהֶרֶה-אָטוּאָה. בצניעוּתו לא רצה להיאחז בדברים שנאמרו ברגע של ייאוש תהומי.

שעה שהיה דן בהָארִי גְרַאנְט, עדיין היה ג׳וֹן מַנְגְלְס מַתְוֶוה תוכניות לחידוש החיפושׂים. הוא שב והצהיר באוזני מֶרִי כי לורד גְלֶנֶרְבַאן מתכוון לחדֵש את המִבצע שהוּשׂם לאַל. הוא יצא מן ההנחה כי אי-אפשר להטיל ספק באמינות המִסמך, על כן הָארִי גְרַאנְט נמצא במקום כלשהו, ולכן, אף אם ייאָלצו להפוך עולם ומלואו, הם חייבים למוצאו. מֶרִי בלעה את דבריו בשקיקה, והיא וג׳וֹן, שהיו מאוחדים באותן מחשבות, התאחדו גם באותה תקווה. לעִתים קרובות לקחה לֵיידִי הֶלֶנָה חלק בשׂיחותיהם; היא לא נתפסה לאשליות, אך נמנעה מלהחזיר את הזוג הצעיר לקרקע המציאות.

ובינתיים עסקו מֶק-נַאבְּס, רוֹבֶּרְט, וִילְסוֹן ומַאלְרָדִי בצַיִד, בלא שיתרחקו יתר על המידה מן החבורה הקטנה, וסיפקו את מנת בְּשׂר-הצַיִד היומית.

פָּגָנֶל, עטוף במעיל הפוֹרְמִיוּם שלו, היה פרוש מן היתר, דוֹמֵם ומהוּרהר.

עם זאת – ומן הראוּי לומר זאת – חרף חוק הטבע הגורם לכך שסכנות, מִבחנים, יגיעות ומחסור נוטעים מרירוּת אף באופיים של המצוינים ביותר, היו כל החברים לצרה מלוכדים, מסורים ונכונים למסור את נפשם אלה למען אלה.

ב-25 בפֶבְּרוּאָר הגיעוּ אל נהר שעמד בדרכם, ולפי מַפָּתו של פָּגָנֶל אמוּר היה להיות הוָואִיקָרֶי. הם מצאו דרך לעוברו במים רדודים.

במשך יומיים נפרשׂ לרגליהם רצף של מישורי שִׂיחים ועצים נמוכים. מחצית המרחק שבין אגם טָאוּפּוֹ לחוף הים כבר נחצה; לא אירעה כל היתָקלוּת מאיימת, אך עייפותם רָבְתָה.

אז התגלו יערות-ענק שאין להם קֵץ, ושהזכירו את היערות האוֹסְטְרָלִיִים; אולם כאן צמחו עצי קָאוּרִי במקום אֶקָלִיפְּטוּסִים. אף שיכוֹלֶת ההתפעלות של הנוסעים קהתה מעט במהלך ארבעת חודשי המסע, לא יכלו גְלֶנֶרְבַאן ועמיתיו שלא להתפעל למראה עצי האורן האדירים, הראויים להִתחרוֹת בארזי הלבנון וב״עצי המָמוּתָה״ של קָלִיפוֹרְנְיָה. הגזעים של עצי הקָאוּרִי, המכוּנים בשׂפת חוקרי-הצמחים ״האשוּחים דָמָרִין״, היתַמרו לגובה שלושים מטרים, עוד בטרם החלו ענפיהם מסתעפים. הם צמחו בקבוצות, והיער היה מורכב לא מעצים, כי אם מאֵינספור קבוצות עצים שפרשׂו עד לגובה שישים מטרים את שִׁמשיית העַלְוָוה הירוקה שלהם.

אחדים מן האורנים הללו, הצעירים שבהם, שגילם לא עלה על מאה שנים,

דמו לאשוחים האדומים הנפוצים בחבלי אֵירוֹפָּה. נֵזֶר כהה, המסתיים בחָרוּט חד, עיטר את צמרתם. ואילו העצים הקשישים יותר, שגילם חמש-מאות או שש-מאות שנים, היו כאוהלי-ירק ענקיים הנתמכים בסבך ענפיהם המפותלים. היקף גזעיהם של זקני היער הנְיוּ-זִילַנְדִי היה כחמישה-עשׂר מטרים, ואף אם היו כל הנוסעים משלבים את ידיהם אלה באלה, נִבצר היה מהם להקיף את הגזע בזרועותיהם.

במשך שלושה ימים פסעה החבורה הקטנה מתחת לחופּוֹת-הענק הללו, על-גבי אדמת-חוֹמֶר שרגל אדם טרם דרכה עליה. הדבר ניכר בגושי שְׂרַף הגומי שנערמו במקומות רבים לרגלי עצי הקָאוּרִי, ודי היה בהם לספק במשך שנים את צורכי היצוא של הילידים.

כאן גילו הצַיָּדים להקות שלמות של קִיוִוים, שהם כה נדירים באזורים המאוכלסים במָאוֹרִים. הציפורים המוזרות הללו, שהכלבים הנְיוּ-זִילַנְדִיִּים רדפו אותן, מצאו מחסה באותם יערות. הן סיפקו לנוסעים שפע של מזון בריא.

באחד הימים הבחין פַּגָנֶל ממרחקים, בתוך סבך צפוף, בצמד בעלי-כנף ענקיים. יֵצֶר חוקר-הטבע התעורר בו. הוא הזעיק את עמיתיו, וחרף עייפותם יצאו הרב-סרן, רוֹבֶּרְט והוא למִרדף בעִקבות בעלי-החיים הללו.

אפשר להבין את סקרנותו העזה של הגֵיאוֹגְרָף. הוא זיהה, או נדמה היה לו שזיהה, בציפורים אלה את ה"מוֹאָה", המשתייכות למין "דִינוֹרְנִיס", שיֵש מדענים המסווגים אותו בין המינים שנִכחדו מן העולם. והנה מִפגש זה רק אִישֵׁש את השערתו של הוֹכְשֶׁטֶּר ושל נוסעים אחרים, שענקים נטולי-כנפיים שׂרדו באיי נְיוּ-זִילַנְד.

המוֹאָה הללו, שאחריהם דָלַק פַּגָנֶל, היו בני-תקופתם של הפְּטֶרוֹדַקְטִיל והמֶגָאתֶרְיוּם*, והם התנשׂאו לגובה יותר מחמישה מטרים. היו אלה יְעֵנִים מגודלים, ופחדנים במקצת, שנסו על נפשם במהירות רבה. שום כדור לא יכול לבלום את ריצתם! אחרי כמה דקות של מִרדף נעלמו המוֹאָה החמקניים מאחורי העצים הגדולים, והציידים חזרו רֵיקם לאחר שביזבזו אבק-שְׂרֵיפה.

בערב ההוא, ב-1 במאַרְס, יצאו סוף-סוף גְלֶנֶרְבַאן וחבריו מתחום יער עצי הקָאוּרִי הענקיים, וחנו לרגלי הר אִיקִירַנְגִי, אשר פסגתו התנשׂאה לגובה יותר מאלף ושבע-מאות מטרים.

למן מנוסתם ממָאוּנְגָנָמוּ כבר עברו מאה ושישים קילומטרים, ורק כחמישים קילומטרים הפרידו בינם לבין החוף. ג'וֹן מַנְגְלְס קיווה שיוכלו לחצות מרחק זה בעשׂרה ימים, אך הוא לא היה מודע לקשיים הקיימים באזור זה.

ואכן, המעקפים, מִכשולי הדרך ואי-דיוקיה של המפה, האריכו את הדרך כדי חמישית; בהגיעם להר אִיקִירַנְגִי היו הנוסעים, למרבה הצער, באפיסת-כוחות מוחלטת.

נדרשו מהם עוד יומיים של צעידה הגונה כדי להגיע לחוף, ועל כך נוסף הצורך להשגיח סביב בשבע עיניים, עם היכנסם לאזור שהילידים משוטטים בו.

---

* חיות פְּרֶהִיסְטוֹרִיּוֹת: הפְּטֶרוֹדַקְטִיל היה עוף עם גַפַּיִים קִדמיות דמויות־כנף. המֶגָאתֶרְיוּם היה יונק.

לכן כבש כל אחד את עייפותו, ולמחרת עם עלות השחר שבה החבורה הקטנה לדרכה.

בין הר אִיקִירַנְגִי, שהיה לימינם, ובין הר הַרְדִי, שפסגתו התנשאה לשמאלם לגובה כאלף ומאה מטרים, היה המסע למפרך עד מאוד. לאורך שישה-עשר קילומטרים השתרע מישור, שבו צמח בשפע ה"סַאפְּל-גֶ'ק"*, מין שְׂרָכִים גמישים, המכונים בצדק "מטפסים חונקים". על כל צעד ושעל היו הזרועות והרגליים מסתבכות בהם; שְׂרָכִים אלה נִכרכו סביב הגוף בלולאותיהם המפותלות, ממש כנחשים. במשך יומיים התקדמו תוך מאבק מר כנגד אותה מפלצת הִידְרָה** בעלת מאה-אלף הראשים, נלחמים בגרזינים כנגד הצמחים הטורדניים והעיקשים, אשר פֶּגֶל נטה לסווגם בין הצִמְחַיִּים.

באותם מישורים לא היה הצַיִד אפשרי, והציידים שוב לא תרמו את תרומתם לסיר הבשר. הצֵידה הלכה ואזלה, ולא היה אפשר לחדֵש את המלאי; גם מים לא היו, ולא היה אפשר לשַכֵּך את הצמא, שהעייפות רק העצימה אותו.

סִבלם של גְלֶנֶרְבַאן ואנשיו היה קשה מִנְשׂוֹא, ובפעם הראשונה במסעם איבדו בני-החבורה כמעט את כל תעצומות הנפש.

לבסוף, כל עוד נפשם בקִרבם, מזדחלים יותר מאשר הולכים, בכוח יצר הקיום הגובר בסופו של דבר על כל תחושה אחרת, הגיעו הנוסעים לכֵף-לוֹטִין שעל שפת האוֹקְיָינוֹס השקט.

במקום זה נראו כמה בקתות שוממות, שרידיו של איזה כפר שנחרב במלחמה האחרונה, שׂדות נטושים, ובכל מקום סימני ביזה ושְׂרֵיפה. שם הועיד הגורל לנוסעים האוּמְלָלים מבחן חדש ונורא.

בעודם משוטטים על שפת-הים, הופיעה, כקילומטר וחצי מן החוף, קבוצה של ילידים, שהסתערו לעברם בהניפם את כלי-נשקם. גְלֶנֶרְבַאן ואנשיו היו בגבם אל הים ולא יכלו לנוס, על כן אָזְרו את שארית כוחותיהם ועשׂו הכנות להשיב מלחמה; אך לפתע נשמע קולו של ג'וֹן מַנְגְלֶס:

"הנה סירה! הנה סירה!"

ואכן, במרחק עשׂרים צעדים משם היתה מוטלת על החול דוגית ובה שישה משוטים. כהרף-עין הכניסוה למים, עלו עליה בחופזה ונסו מן החוף המסוכן. ג'וֹן מַנְגְלֶס, מֶק-נַאבְּס, וִילְסוֹן ומַאלְרַדִי אחזו במשוטים; גְלֶנֶרְבַאן נטל את הגה הכיוון; שתי הנשים, אוֹלְבִּינֶט ורוֹבֶּרְט השׂתרעו לידו.

בתוך עשׂר דקות התרחקה הסירה כדי רבע קילומטר מן החוף. הים היה רוגע, ואף הנוסעים לא הוציאו הגה מפיהם.

ג'וֹן לא רצה להתרחק יתר על המידה מן החוף, וכבר עמד לתת הוראה להמשיך ולשַׁיֵּט לאורכו, כאשר לפתע קפא משוטו בידיו.

הוא הבחין בשלוש דוגיות שהגיחו זה עתה מעֵבר לכַף-לוֹטִין, מתוך כוונה ברורה לרדוף אחריהם.

"למרחבי הים! למרחבי הים!" זעק, "מוטב לנו לטבוע ולרדת למצולות-ים!"

---

* מטפסים עֵציים, שגבעוליהם גמישים וקשים.

** המפלצת המיתולוגית מלֶרְנָה בכְּרֵתים, שעל כל ראש שהיו מקצצים לה, צמחו רבים אחרים.

הסירה הנישֵׂאת בכוח ארבעת חותריה שבה ופנתה ללב-ים. במשך כמחצית השעה עלה בידה לשמור על מִרווח בינה לבין רודפיה; אך האומְלָלים, שהיו שרויים באפיסת-כוחות, החלו נחלשים, ושלוש הסירות הדולקות קיצרו את המרחק ביניהם. אז חָצַו ביניהם כשלושה קילומטרים בלבד. לא היה להם אֵפוא כל סיכוי לחמוק ממתקפת הילידים, שהיו חמושים ברובים ארוכי-טווח והיו נכונים לפתוח באש.

וגְלֶנֶרְבַאן, מה עשה הוא כל אותה עֵת? הוא ניצב בַּיַּרְכָתֵי הסירה והיה בולש באופק אחר איזו הצלה דִמיונית. לְמה פילל? מה רצה? כלום פיעמה בלִבו מין תחושה נבואית?

לפתע ניצַת מבטו וידו נשלחה לעֵבר איזו נקודה במרחק.

"הנה ספינה!" צעק. "ידידי, הנה ספינה! חִתרו! חִתרו במרץ!"

איש מן החותרים לא סב לאחור כדי להִתבונן בספינה הבלתי-צפויה, שכֵּן אסור היה להם להחטיא ולוּ גם טפיחת משוט אחת. רק פָּגָנֶל הזדקף ממקומו והִפנה את משקפתו לעֵבר הנקודה שעליה הורה גְלֶנֶרְבַאן.

"כן," אמר, "ספינה! ספינת קיטור! היא שטה במלוא עוצמתה! היא באה לעברנו! חִזקו ואִמצו, חברים!"

הנמלטים התמלאו מִשנֶה-מרץ, ובמשך כמחצית שעה נוספת שמרו על מרחק קבוע ביניהם לבין רודפיהם, מחליקים את סירתם בטפיחות משוט מואצות. ספינת הקיטור נראתה לעיניהם ברורה יותר ויותר. אפשר היה להבחין בשני תְרניה העירומים ממִפרשׂ ובהִתאבְּכויות הסמיכות של עשָׁנָהּ השחור. גְלֶנֶרְבַאן מסר את ההגה לידי רוֹבֶּרְט, לקח את המשקפת של פָּגָנֶל והתבונן בתשׂוּמת-לב בספינה ובמהלכיה.

אך מה חלף במחשבתם של ג'וֹן מַנְגְלְס וחבריו כשראו לפתע את תווי-פניו של גְלֶנֶרְבַאן מִתְעַוותים? פניו החווירו והמשקפת נפלה מידיו. די היה במִלה אחת שנפלטה מפיו כדי לבאֵר להם את ייאושו הפתאומי.

"*דַנְקֶן*!" צעק גְלֶנֶרְבַאן, "*דַנְקֶן* עם הפושעים-הנמלטים!"

"*דַנְקֶן*!" הצטעק ג'וֹן, שמט את משוטו והזדקף מיד ממקומו.

"כן, מוות מכאן ומכאן!" מילמל גְלֶנֶרְבַאן, ורוחו נשברה כליל.

אכן, היתה זו הספינה *דַנְקֶן*, לא היה מקום לטעות, *דַנְקֶן* וצוות הלִיסְטִים שלה! מֶק-נַאבְּס לא יכול לכבוש קללה שהטיח כנגד השמים. הגיעו מים עד נפש!

בינתיים הופקרה הסירה לתנוּדות הגלים. לאן יְנַווטוּהָ? לאן ינוסו? האפשר לבחור בין הפראים לבין הפושעים?

קול ירייה נשמע מסירת הילידים הקרובה יותר. הקליע פגע במשוטו של וִילְסוֹן. כמה טפיחות משוט נוספות הדפו את הסירה לעֵבר *דַנְקֶן*.

הספינה שטה במלוא קיטורה ולא היתה אלא כשמונה-מאות מטרים מהם. ג'וֹן מַנְגְלְס, שהיה מכוּתר מכל עבר, לא ידע לאן לפנות, באיזו דרך לנוּס. שתי הנשים המסכנות כרעו ברך באובדן-עֶשְׁתוּנוֹת והתפללו.

הפראים ירו בלא הפסקה, והכדורים ניתכו כגשם סביב הסירה. ברגע זה נשמע קול נפץ עז, ופגז, ששוּגר מן הספינה, חלף מעל ראשי הנמלטים, שנלכדו באֵש צולבת. הם נותרו קפואים על עומדם בין *דַנְקֶן* לבין סירותיהם של הילידים.

ג'ון מַנְגְלְס, שנתקף ייאוש, הניף את גרזינו. הוא עמד לבקֵע את הסירה ולהורידה למצולות-ים יחד עם נוסעיה האומְלָלים; אך לפתע בלמה אותו זעקתו של רוֹבֶּרְט.

"טוֹם אוֹסְטִין! טוֹם אוֹסְטִין!" זעק הילד, "הוא ניצב על הסיפון! אני רואה אותו! הוא זיהה אותנו! הוא מנפנף בכובעו!"

הגרזן נשמט מידו המוּנפת של ג'וֹן.

פגז שני שרק מעל לראשיהם ופיצח לשניים את הסירה הקרובה מבין השלוש; קריאת "הֵידד" עלתה מסיפונה של *דַנְקֶן*.

הפראים נתקפו אֵימה, נסו על נפשם ושבו אל החוף.

"אלינו! אלינו! טוֹם!" זעק ג'וֹן מַנְגְלְס בקול רועם.

בתוך דקות ספורות, בלי להבין מדוע ואיך, מצאו עצמם עשׂרת הנוסעים בריאים ושלמים על סיפונה של *דַנְקֶן*.

◆ 17 ◆

מדוע שטה *דַנְקֶן* לאורך חופה המזרחי של נְיוּ-זִילַנְד

אין באפשרותנו לתאר את הרגשתם של גְלֶנֶרְבַאן וחבריו כשהגיעו לאוזניהם שירי סְקוֹטְלַנְד העתיקה. כשדרכו כפות-רגליהם על סיפונה של *דַנְקֶן*, נָשַף הנגן בחֵמַת-החֲלילים ופצח בהימנון של שבט מַלְקוֹלְם. קריאות הֵידד עזות קידמו את פני ה״לֵיירְד״ בשובו אל ספינתו.

גְלֶנֶרְבַאן, ג׳וֹן מַנְגְלְס, פָּגָנֶל, רוֹבֶּרְט ואף הרב-סרן עצמו, בכו והתנשקו. תחילה כמעט נטרפה דעתם מרוב שִמחה, הגֵיאוֹגְרָף כמעט איבד שליטה על עצמו. הוא קיפץ וכיוון את משקפתו אל עבר שתי סירות הילידים, שנסוגו לעֵבר החוף.

אך למראֵה גְלֶנֶרְבַאן וחבריו, למראה בגדיהם הקרוּעים ופניהם החיוורים כמוות, שחותַם הסבל עדיין ניכר בהם, חדל הצוות מלהפגין את עליצותו. היו אלה צללי-רפאים השבים אל הספינה, ולא אותם נוסעים נועזים וזוהרים, אשר יצאו מלאי תקווה לפני שלושה חודשים למצוא את עִקבות הרב-חובל גְרַאנְט וחבריו. יד המִקרה, יד המִקרה לבדה היא שזימנה אותם אל הספינה, ששוב לא פיללו לראותה! מה עגום היה מצבם ומה רבה חולשתם!

אך טרם ייתנו דעתם לעייפות, לרעב ולצמא, חקר גְלֶנֶרְבַאן את טוֹם אוֹסְטִין לפשר הימָצאותו בסביבה זו.

מדוע שוהה *דַנְקֶן* בסמוך לחופה המזרחי של נְיוּ-זִילַנְד? כיצד זה אירע שאין היא בידיו של בֶּן ג׳וֹיְס? בזכוּת איזו השגחה אלוהית הזדמנה *דַנְקֶן* בדרכם של הנמלטים?

מדוע? כיצד? לשם מה? אלה היו השאלות הראשונות שהומטרו על טוֹם אוֹסְטִין מכל עֵבר. הסַפָּן הקשיש לא ידע לאיזו שאלה להשיב ראשונה. לבסוף גמר אוֹמֶר להקשיב רק ללוֹרד גְלֶנֶרְבַאן ולהשיב רק לו.

״ומה עם הפושעים-הנמלטים?״ שאל גְלֶנֶרְבַאן, ״מה עשית בפושעים?״

״הפושעים?...״ השיב טוֹם אוֹסְטִין בנימה של אדם שאינו מבין את פשר השאלה.

״כן, הנבלים שתקפו את הדוּ-תְרָנִית?״

״איזו דוּ-תְרָנִית?״ שאל טוֹם אוֹסְטִין, ״הדוּ-תְרָנִית של כבוד הלוֹרד?״

״כמובן, טוֹם! *דַנְקֶן*, ומה עלה בגורלו של בֶּן ג׳וֹיְס שעלה על הסיפון?״

״אינני מכיר שום בֶּן ג׳וֹיְס, מעולם לא ראיתיו,״ השיב טוֹם אוֹסְטִין.

״מעולם לא?!״ הצטעק גְלֶנֶרְבַאן, נדהם מתשובותיו של הסַפָּן הקשיש.

״ובכן, התוכל לומר לי, טוֹם, מדוּע משייטת *דַנְקֶן* בשעה זו לאורך חופי נְיוּ-זִילַנְד?״

אם גְלֶנֶרְבַאן, לֵיידי הֶלֶנָה, העלמה גְרַאנְט, פָּגָנֶל, הרב-סרן, רוֹבֶּרְט, ג׳וֹן מַנְגְלְס, אוֹלְבִּינֶט, מַאלְרָדִי וּוִילְסוֹן לא הבינו את פשר תמיהותיו של הסַפָּן הקשיש, על אחת כמה וכמה מה רבתה תדהמתם כששמעו את טום אוֹסְטִין עונה להם בקול נינוח:

"*דַנְקֶן* משייטת כאן בפקודתך, מִילוֹרד."

"בפקודתי!" הזדעק גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, מִילוֹרד. מילאתי בדקדקנות אחר ההוראות הכלולות במכתבך מִן ה-14 בְּיָנוּאָר."

"במכתבי! במכתבי!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

ברגע זה הקיפו עשׂרת הנוסעים את טום אוֹסְטִין ובלעו אותו במבטיהם. כלום הגיע המכתב שנשלח מן הנהר סְנוֹאִי *לְדַנְקֶן*?

"אנא ממך," הִתְעַשֵּׁת גְלֶנֶרְבַאן ואמר, "הַסְבֵּר לנו, שכֵּן סבוּרָנִי שאני חולם בהקיץ. אתה קיבלת מכתב, טום?"

"כן, מכתב מכבוד הלורד."

"בְּמֶלְבּוּרְן."

"בְּמֶלְבּוּרְן. בדיוק כשהסתיים תיקונם של נזקי האונייה."

"והמכתב?"

"אכן, הוא לא נכתב בכתב-ידך, אך נשׂא את חתימתך, מִילוֹרד."

"בדיוק כך. מכתבי הוּבא אליך בידי אסיר-נמלט המכוּנה בֶּן ג׳וֹיְס."

"לא, כי אם בידי מלח ששמו אַיְירְטוֹן; הרב-מלחים לשעבר *בִּבְּרִיטַנְיָה*."

"כן! אַיְירְטוֹן או בֶּן ג׳וֹיְס, זה הַיְינוּ הך. ובכן, מה נאמר במכתב?"

"המכתב הורה לי לצאת מִמֶּלְבּוּרְן ללא דיחוי, ולשַׁיֵּט בחופיה המזרחיים של..."

"של אוֹסְטְרַלְיָה?!" הזדעק גְלֶנֶרְבַאן בתוקף, שהפתיע את הסַפָּן הקשיש.

"של אוֹסְטְרַלְיָה?!" חזר אחריו טום אוֹסְטִין בעיניים קרוּעות לרווחה. "כלל וכלל לא! של נְיוּ-זִילַנְד!"

"של אוֹסְטְרַלְיָה! טום! של אוֹסְטְרַלְיָה!" חזרו כל חבריו של גְלֶנֶרְבַאן אחריו פה אחד.

באותו רגע התערפלו חושיו של טום אוֹסְטִין. גְלֶנֶרְבַאן דיבר אליו בביטחון שכזה, עד כי לרגע חשש שמא טעה בקריאת המכתב. הייתכן שהוא, הסַפָּן הנאמן והדייקן, שגה שגיאה כה גסה? הוא הסמיק ובא במבוכה.

"התאושש טום," אמרה לֵיידי הֶלֶנָה, "ההשגחה העליונה רצתה ש..."

"אבל גברתי, סְלחִי לי," חזר ואמר הסַפָּן הקשיש, "לא! זה פשוט לא ייתכן! אני לא שגיתי! אַיְירְטוֹן קרא את המכתב כמוני, ולהיפך, הוא זה שתבע שאשיט את הספינה לחוף האוֹסְטְרָלִי!"

"אַיְירְטוֹן?" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"בכבודו ובעצמו! הוא טען כי זו שגיאה, וכי קבעת לי מִפגש במִפרץ טוּפוֹלְדִי!"

"האם המכתב מצוּי בידך, טום?" שאל הרב-סרן, שהסקרנות אכלה בו בכל פֶּה.

"כן, מר מֶק-נַאבְּס," השיב אוֹסְטִין, "אני הולך לחפשׂו."

קריאות הידד עזות קידמו את פני ה"ליירד" בשובו אל ספינתו

אוֹסְטִין אץ אל תָאוֹ שבחרטום הספינה. במהלך הדקה שבה נעדר, הסתכלו הכול אלה באלה בדוּמייה, למַעֵט הרב-סרן, שנעץ מבט בפָּגָנֶל, שילב את זרועותיו ואמר לו:

"רק עוד זה חסר, פָּגָנֶל, יש להודות שממש הגזמת!"

"מה אתה שָׂח!" קרא הגֵיאוֹגְרָף, אשר בגַבו השפוף ובמשקפיו שהוּסטו אל מצחו דמה לסימן-שאלה ענקי.

אוֹסְטִין שב ובידו המכתב שכתב פָּגָנֶל ושנשׂא את חתימתו של גְלֶנֶרְבַאן.

"שכבודו יקרא בעצמו," אמר הסַפָּן הקשיש.

גְלֶנֶרְבַאן נטל את המכתב וקרא:

"טום אוֹסְטִין מצווה להפליג ללא דיחוי ולהשיט את *דַנְקֶן* אל חופה המזרחי של נְיוּ-זִילַנְד, בקו-הרוחב °37..."

"נְיוּ-זִילַנְד!" הצטעק פָּגָנֶל וקפץ כנשוּך נחש.

הוא חטף את המכתב מידיו של גְלֶנֶרְבַאן, שיפשף את עיניו, הֵסיט את משקפיו בחזרה אל אַפּו וקרא בעצמו.

"נְיוּ-זִילַנְד!" הפטיר גם הוא בנימה שאי-אפשר לתארה, בעוד המכתב נשמט מבין אצבעותיו.

אותו רגע חש ביד הניחֶתת על כתפו. הוא הזדקף ומצא עצמו פנים-אל-פנים עם הרב-סרן.

"נו, פָּגָנֶל החביב שלי," קרא מֶק-נַאבְּס, ועל פניו ארשת חמוּרת-סבר. "עוד מזל שלא שיגרת את *דַנְקֶן* להודוּ-סִין!"

ההלצה הזאת מוטטה כליל את הגֵיאוֹגְרָף האוּמְלָל. צחוק כללי, צחוק אדיר, הדביק את הצוות כולו. פָּגָנֶל היה פוסע הלוך ושוב כמי שהשתבשה עליו דעתו, תופס את ראשו בשתי ידיו, תולש את שׂערותיו. הוא לא ידע את אשר הוא עושׂה, וגם לא מה ברצונו לעשׂות! הוא ירד מוּכָנית בסולם הגשר, סובב אנה ואנה על הסיפון, מועֵד, צועד נִכחו, בלא תכלית, ושב ועלה בסולם. שם הסתבכו רגליו בחבילת חבלים, הוא מעד וידיו לפתו באַקְרַאי את אחד מהם.

לפתע נשמע שאון נפץ אדיר. התותח שבחרטום הוא שֶׁיָּרָה, וריסס את הגלים במטח של עופרת. פָּגָנֶל ביש-המזל תפס את חבל הירי של התותח, שעדיין היה טעון, הנוקר ניקר באבק-השׂרֵיפה והנְעוֹרֶת הוצתה. זה היה פשר הרעם המתגלגל. הגֵיאוֹגְרָף הוּעף והִידַרְדֵר לבור מאחורי מדור הצוות.

ההפתעה שנגרמה מחמת הפיצוץ התחלפה בזעקת-אימים. הכול סברו שאירע אסון. עשׂרה מלחים חשו לסיפון-הביניים והעלו את פָּגָנֶל מקופל לשניים. הגֵיאוֹגְרָף איבד את יכולת הדיבור.

הגוף המוארך הועלה אל הגשר. חבריו של הצָרְפָתִי החביב היו נואשים. הרב-סרן, שתמיד היה רופא לעֵת-מְצוֹא במִקרה חֵירום, התכונן להפשיט את פָּגָנֶל המסכן מבגדיו כדי לחבוש את פצעיו; אולם אך שלח ידו לעֵבר הגוסס, הזדקף הלה כאילו חטף מכת חשמל.

"לעולם לא! לעולם לא!" הזדעק, מכסה את גופו הצנום בקרעי בגדיו ומִתְכַּפְתֵר בזריזות בל-תֵיאמן.

"אבל פָּגָנֶל!" קרא הרב-סרן.

"לא! אני אומר לך."

"חייבים לבדוק..."

"אתה לא תבדוק!"

"אולי שברת משהו..." אמר מֶק-נַאבְּס.

"כן," השיב פָּגָנֶל, והזדקף מלוא קומתו על רגליו הארוכות, "את אשר שברתי יתקֵן הנַגָּר!"

"מה שברתָ?"

"את המעקה!"

לְמשמע תשובתו שוב פרצו הכול בצחוק רם. תשובה זו הרגיעה את חבריו של פָּגָנֶל המכובד, והבהירה להם כי יצא בריא ושלם מהרפתקאותיו עם התותח בחרטום הספינה.

"מכל מקום," הירהר לעצמו הרב-סרן, "הרי לנו גֵיאוֹגְרָף ביישן עד להפתיע!"

ובין כה וכה התאושש פָּגָנֶל מרִגשתו העזה ולא היתה לו ברירה אלא להשיב לשאלה שממנה לא יכול לחמוק.

"ועכשיו, פָּגָנֶל," אמר לו גְלֶנֶרְבַאן, "השֵב בכֵנות. אני מכיר בכך כי פיזור-נפשך היה לנו לברכה. אין ספק שאִלְמָלֵא אתה, היתה *דַנְקֶן* נופלת בידי הפושעים הללו; בלעדיך היו המְאוּרים שבים ולוכדים אותנו! אך בשֵם שמים, אמור לי איזה היסַח-דעת, איזו רוח-שטות על-טבעית עוררה אותך לכתוב נְיוּ-זִילַנְד במקום אוֹסְטְרַלְיָה?"

"היי! לכל הרוחות!" הצטעק פָּגָנֶל, "זה מ..."

אותו רגע פגש מבטו במֶרִי וברוֹבֶּרְט גְרַאנְט והוא השתתק באחת, ואחר-כך המשיך:

"מה אפשר לעשות, גְלֶנֶרְבַאן היקר שלי, אינני שפוי בדעתי, אני אדם מבולבל וחסר-תקנה, ומן הסתם כבר אמות בעורו של מפוזר-הנפש המפורסם ביותר בעולם."

"אם לא יפשיטו את עורך מעליך," הוסיף הרב-סרן.

"להפשיט את עורי מעליי!" הזדעק הגֵיאוֹגְרָף שנתקף חמת-זעם. "האִם זה רמז למשהו?..."

"איזה רמז, פָּגָנֶל?" שאל מֶק-נַאבְּס בקולו השלֵיו.

לתקרית זו לא היה המשך. הלוֹט מעל חידת נוכחותה של *דַנְקֶן* בים נְיוּ-זִילַנְד הוּסר; הנוסעים, שניצלו בדרך נס, ביקשו רק לשוב לתאיהם הנוחים ולסעוד ארוחת-צהריים.

כשירדו לֵיידי הֶלֶנָה ומֶרִי גְרַאנְט, מֶק-נַאבְּס, פָּגָנֶל ורוֹבֶּרְט לתאיהם, הִסתוֹדדוּ גְלֶנֶרְבַאן וג'וֹן מַנְגְלְס עם טוֹם אוֹסְטִין. נותרו להם שאלות אליו.

"ועכשיו, טוֹם חברי," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "ענֵה לי. האם הפקודה לצאת לשוט בחופי נְיוּ-זִילַנְד לא נראתה לך תמוּהה במקצת?"

"אמנם כן, מִילוֹרד," השיב אוֹסְטִין. "הופתעתי מאוד; אך איני רגיל לחלוק על הפקודות שאני מקבל, ומילאתי אחריה. כלום יכולתי לפעול אחרת? אילוּלֵא מילאתי אחר פקודותיך, והיה קורה אסון, כלום לא עלי היתה מוטלת האשמה? האִם אתה היית פועל בצורה שונה, רב-חובל?"

"לא, טום," השיב ג'וֹן מַנְגְלְס.

"אבל מה העלית בדעתך?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"כבוד הלורד, סברתי כי בגין העניין שיש לך בהָארִי גְרַאנְט, יש לצאת למקום שאליו הורֵיתָ לי לצאת. חשבתי כי בשל כל מיני תִכנונים חדשים, הגעתם לנְיוּ-זִילַנְד באיזו ספינה, וכי אני אמור להמתין לכם סמוך לחופי האי. יתֵרה מזאת, בצאתי ממֶלְבּוּרְן שמרתי בסוד את יעד ההפלגה, ולצוות נודע הדבר רק בלב-ים, שעה שחופי אוֹסְטְרַלְיָה כבר נמוֹגו מעינינו. אולם אז אירעה תקרית על הסיפון, שהביאה אותי במבוכה רבה."

"לְמה כוונתך, טום?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"כוונתי לומר," השיב טום אוֹסְטִין, "כי כשנודע לרב-המלחים אַיְירְטוֹן, למחרת היציאה לדרך, מהו יעדה של *דַנְקֶן*..."

"אַיְירְטוֹן!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן, "הוא נמצא על הספינה?"

"כן, כבודו."

"אַיְירְטוֹן נמצא כאן!" אמר גְלֶנֶרְבַאן ונעץ מבט בג'וֹן מַנְגְלְס.

"זה רצונו של האֵל!" השיב הרב-חובל הצעיר.

בן-רגע, ובמהירות הבזק, חלפו לנגד עיניהם של שני הגברים התנהגותו של אַיְירְטוֹן, בגידתו שהוכנה מבעוד מועד, פציעתו של גְלֶנֶרְבַאן, ניסיון ההתנקשות בחייו של מַאלְרָדִי, תְלָאוֹתיה של המשלחת, שנתקעה בבִצּוֹת סְנוֹאִי, כל מוראות העָבר שבו והֵגיחו. ועתה, בשל איזה צירוף-נסיבות מוזר, היה הפושע-הנמלט בידיהם!

"היכן הוא?" נחפז לשאול גְלֶנֶרְבַאן.

"כָּלוּא בתוך תא בחרטום הספינה," השיב אוֹסְטִין, "תחת שמירה."

"בשל מה נִכְלָא?"

"משום שכשראה אַיְירְטוֹן כי הספינה עושׂה דרכה לעֵבר נְיוּ-זִילַנְד, נתקף חמת-זעם וניסה לאַלְצֵני לשנות כיוון. הוא איים עלי והסית את אנשי-הצוות למרד. הבנתי שזהו טיפוס מסוכן ונאלצתי לנקוט אמצעי-זהירות כנגדו."

"ומאז?"

"מאז הוא נותר כָּלוּא בתָאוֹ בלא שינסה לברוח ממנו."

"יפה, טום."

אותו רגע נקראו גְלֶנֶרְבַאן וג'וֹן מַנְגְלְס לחדר-האוכל. הארוחה, שציפו לה בכיליון עיניים, היתה מוכנה. הם התיישבו אצל השולחן המשותף ולא שׂחו כלל באַיְירְטוֹן.

אך עם תום הארוחה, לאחר שהתאוששו המסובים ושברו את רעבונם, הם התכנסו על הסיפון ואז גילה להם גְלֶנֶרְבַאן את דבר נוכחותו של אַיְירְטוֹן בספינה. בה-בעת בישׂר להם על כוונתו לזַמנו להופיע לפניהם.

"האוכל שלא להיות נוכחת בחקירה?" שאלה לֵיידִי הֶלֶנָה. "עלי להִתוודות לפניך, אֶדוּאַרְד היקר שלי, שמראהו של אותו נבל יגרום לי עוגמת-נפש."

"זהו רק עימות מילולי, הֶלֶנָה," השיב גְלֶנֶרְבַאן. "הישָארי, אני מפציר בך. מן ההכרח שבֵּן ג'וֹיְס יראה עצמו פנים-אל-פנים עם כל קורבנותיו!"

לֵיידִי הֶלֶנָה קיבלה על עצמה את הדין. מֶרִי גְרַאנְט והיא תפסו מקום ליד

גְלֶנֶרְבַאן. סביב-סביב נערכו הרב-סרן, פֶּגֶגֶל, ג'וֹן מַנְגֶלְס, רוֹבֶּרְט, וִילְסוֹן, מַאלְדָדִי ואוֹלְבִּינֶט, כל אלה שבגידתו של בן-הַבְּלִיַּעַל סיכנה את חייהם. צוות הספינה, שעדיין לא קלט את חומרת המעמד, שמר על דממה עמוקה.

"הביאו את אַיִירְטוֹן!" קרא גְלֶנֶרְבַאן.

• 18 •
אַיירְטוֹן או בֵּן ג'וֹיְס

אַיירְטוֹן בא. הוא חצה את הסיפון בצעדים מאוששים וטיפס במדרגות גשר הפיקוד. עיניו היו קודרות, שיניו חשוקות ואגרופי ידיו קמוצים בעווית. לא היו בדמותו התרברבות או כניעה. כשמצא עצמו מול לורד גַלֶנֶרְבַאן, שילב את זרועותיו על חזהו והמתין לחקירה, דומֵם ושלֵיו.

"אַיירְטוֹן," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "הנה אנחנו סוף-סוף, אתה ואנחנו על *דַנְקֶן* זו, שביקשת למסור לידיהם של פושעיו של בֵּן ג'וֹיְס!"

למשמע דברים אלה רעדו קלות שׂפתיו של הרב-המלחים. סומק חטוף ניסַך על תווי-פניו החתומים. לא סומק של חרטה, אלא של בושה בגין הכישלון. הנה הוא שבוי על ספינת-השעשועים, אשר התכוון לשלוט בה בלי-מְצָרִים, וגורלו עתיד להיחָרץ בתוך רגעים ספורים.

ואף-על-פי-כן לא השיב. גְלֶנֶרְבַאן המתין באורך-רוח, אך אַיירְטוֹן התמיד בשתיקתו.

"דַבֵּר, אַיירְטוֹן, מה יש לך לומר להגנתך?" חזר גְלֶנֶרְבַאן על פנייתו.

אַיירְטוֹן היסס. מִצחו נחרש קמטים עמוקים; אחר-כך אמר בקול רגוע:

"אין לי מה לומר, מִילוֹרד. עשׂיתי שטות ונתתי שילכדוּני. פְּעַל כראוּת עיניך."

עם מתן תשובתו, נשׂא הרב-מלחים את מבטיו לעֵבר החוף ההולך ומתמשך מערבה, והעמיד פנים של אדישות גמורה לכל המתרחש סביבו. על-פי מראהו אפשר היה לחשוב שהוא זר לכל הפרשה הנדונה. אך גְלֶנֶרְבַאן גמר אוֹמֶר להתאזר בסבלנות רבה. כָּמֵהַּ היה להתוודֵעַ לאי-אלה פרטים מחייו הכמוּסים של אַיירְטוֹן, בייחוד בכל הנוגע להָארִי גְרַאנְט ולבְּרִיטַנְיָה. הוא המשיך אֵפוא בחקירה, נוקט נימה ידידוּתית מאוד, וכובש את רגשות הזעם העזים המשתוללים בלִבּו.

"סבוּרני, אַיירְטוֹן," המשיך, "שלא תסרב לענות על כמה שאלות שברצוני להציג לך. בראש ובראשונה, האם עלי לקרוא לך אַיירְטוֹן או בֵּן ג'וֹיְס? האם היית הרב-מלחים של *בְּרִיטַנְיָה* או לא?"

אַיירְטוֹן נותר אדיש כשהיה, צופה בחוף ואוטם עצמו לכל שאלה.

גַלֶנֶרְבַאן, שחֵימה ניצְתה בעיניו, המשיך לחקור את הרב-מלחים.

"המוכן אתה לספר לי מדוע נטשת את *בְּרִיטַנְיָה* ומה סיבת הימצאותך באוֹסְטְרַלְיָה?"

דממה מתמשכת, אותה אדישות.

"שמע היטב, אַיירְטוֹן," המשיך גְלֶנֶרְבַאן, "לטובתך עליך לדַבֵּר. ייתכן שיתחשבו בכֵּנוּתך, שהיא קרש-הצלתך האחרון. בפעם האחרונה, המוכן אתה להשיב על שאלותי?"

אַיִירְטוֹן הֵסֵב ראשו לעבר גְלֶנֶרְבַאן ונעץ בו מבט:

"מִילוֹרד," אמר, "אין זו מחובתי לענות, רשויות הצדק הן שצריכות להוכיח את אשמתי, לא אני."

"משימת ההוכחה קלה," הפטיר גְלֶנֶרְבַאן.

"האִם היא אכן כה קלה, מִילוֹרד?" חזר אחריו אַיִירְטוֹן בנימה לגלגנית. "נראה לי שכבודך פזיז במקצת. אני טוען שהטוב בשופטי טֶמְפְּל-בַּאר יתקשה לתְהוֹת על קנקני! מי יוכל לומר מדוע באתי לאוֹסְטְרַלְיָה, שעה שהרב-חובל גְרַאנְט אינו בנמצא כדי להעיד על כך? מי יוכל להוכיח כי אני בֶּן ג'וֹיְס כפי שמציינת המשטרה, שעה שאותה משטרה מעולם לא תפסה אותי, ושעה שכל חברי מסתובבים חופשיים? מי יוכל, זולתך, לבוא ולהעיד כנגדי על דבר פשע כלשהו, או אפילו על סתם מעשה הראוי לגְנַאי? מי יוכל להוכיח שהיה בכוונתי להשתלט על האונייה ולמוסרה בידי הפושעים? איש לא, אתה שומע אותי, איש לא! יש לך חשדות, טוב ויפה. אך כדי לגזור דינו של אדם יש צורך בוודאויות, ולך חסרות ההוכחות הבדוקות. עד אשר יוּכח ההיפך מזה, אני אַיִירְטוֹן, הרב-מלחים של בְּרִיטַנְיָה."

אגב דיבור הלך אַיִירְטוֹן והשתלהב, אך עד מהרה שב ושקע באדישותו. מן הסתם חשב שעִם הצהרתו מסתיימת החקירה; אך גְלֶנֶרְבַאן שב ונטל את זכות הדיבור:

"אַיִירְטוֹן, אינני שופט ואין זה מתפקידי לערוך חקירה כנגדך. אין זה כלל מענייני. חשוב שנבהיר את מעמדו של כל אחד מאיתנו בפרשה. אינני מבקש ממך דבר העלול להפלילך. זה מעניינן של רשויות המשפט. אך אתה יודע אילו חיפושים אני מנהל, ורמז אחד מצִדך עשוי להעלותני על העקבות שאבדו לי. התסכים לדַבֵּר?"

אַיִירְטוֹן הניע בראשו כאדם שגמר אומר לְהַחֲשוֹת.

"הנכון אתה לומר לי היכן נמצא הרב-חובל גְרַאנְט?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"לא, מִילוֹרד," השיב אַיִירְטוֹן.

"הנכון אתה להצביע לפנַי על האתר שבו ירדה *בְּרִיטַנְיָה* למצולות?"

"גם זאת לא."

"אַיִירְטוֹן," אמר גְלֶנֶרְבַאן כמעט בתחינה, "אם ידוע לך היכן נמצא הָארִי גְרַאנְט, התוכל לגלות זאת, לפחות, לילדיו המסכנים המצפים רק למוצא פיך?"

אַיִירְטוֹן חָכַך בדעתו. תווי-פניו התכווצו. אחר-כך פלט בקול נמוך:

"אינני יכול, מִילוֹרד."

ואז, כמו כעס על עצמו על רגע החולשה שפקד אותו, הוסיף בתקיפות:

"לא! לא אדבר! הוֹרֶה לתלות אותי, אם זה רצונך!"

"לתלות!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן שנִתקף חמת-זעם פתאומית. אך מיד שב והשתלט על רגשותיו ואמר בקול רציני:

"אַיִירְטוֹן, כאן אין שופטים ולא תליינים. אך בתחנתנו הראשונה אסגיר אותך לידי השִלטונות הבְּרִיטִיִים."

"זאת אכן ביקשתי," השיב הרב-מלחים.

אחרי-כן שב בצעדים רגועים לתא, ששימש לו לכלא, ושני מלחים הופקדו

על הדלת, מצווים לפקוח עין על כל תנועה מתנועותיו. כל הנוכחים במעמד החקירה פרשו זועמים ונואשים לתאיהם.

היות שגְלֶנֶרְבַאן נכשל לנוכח עיקשותו של אַיְירְטוֹן, מה נותר לעשות? להמשיך, כמובן, בביצוע התוכנית שהִתווה באִידֶן: לשוב לאֵירוֹפָּה ולדחות למועד מאוחר יותר את המשך מִבצע החיפושים, המסתיים בכישלון. דומה שעִקבותיה של *בְּרִיטַנְיָה* אבדו עתה כליל. המִסמך שוב לא איפשר כל פירוש חדש ולא היתה כל ארץ נוספת על קו-הרוחב °37. לא נותר ל*דַנְקֶן* אלא לשוב על עִקבותיה.

אחרי שנוּעַץ בחבריו, דן גְלֶנֶרְבַאן עם ג׳וֹן מַנְגְלֶס בְּיֶתֶר פירוט בעניין השיבה לאֵירוֹפָּה. ג׳וֹן בדק את מחסני האונייה; מלאי הפחם יכול להספיק לחמישה-עשׂר יום לכל היותר. היה אֵפוא הכרח לשוב ולהצטייד בחומר-בעירה בתחנתם הראשונה.

ג׳וֹן הציע לגְלֶנֶרְבַאן להַפְנות חרטום לעבר טַלְקָאוּאָנוֹ, שם כבר הצטיידה *דַנְקֶן* קודם למסע ההפלגה שלה סביב העולם. היה זה מסלול ישר, החופף בדיוק את קו-הרוחב °37. לאחר שתצטייד כהלכה, תצא הספינה דרומה להקיף את כֵּף-הוֹרְן, ותשוב לסְקוֹטְלַנְד דרך האוֹקְיָינוֹס האַטְלַנְטִי.

לאחר שאוּשרה התוכנית, הצטווה מהנדס המכונות להגביר את לחץ הקיטור. כעבור מחצית השעה כבר היתה הספינה בדרכה לעבר טַלְקָאוּאָנוֹ, משייטת בים הראוי לשמו, ״השָׁקֵט״. בשעה שש בערב נמוגו אחרוני הֶרֶיהָ של נְיוּ-זִילַנְד בערפילי האופק החמימים.

כך החל אֵפוא מסע השיבה הביתה. היתה זו הפלגה עגומה למחפשים הנועזים, השבים לנמל הבית בלא הָארִי גְרַאנְט! הצוות, שהיה עליז כל-כך ביציאה לדרך, בוטח כל-כך וחדוּר אמונה, היה כעת בדרכו חזרה לאֵירוֹפָּה מדוּכדך ומיואש. איש מן המלחים האמיצים לא שָׂש לשוב למולדת, והכול היו נכונים להמשיך ולעמוד מול סכנות הים עוד זמן רב, ובלבד שימצאו את הרב-חובל גְרַאנְט.

קריאות הֵידד שהקבילו את פני גְלֶנֶרְבַאן בשובו אל הסיפון התחלפו עד מהרה בתחושה של שִׁברון-לב. אותן שׂיחות בלתי-פוסקות בין הנוסעים, שהִשרו עליזות על כולם, חדלו כליל. כל אחד הסתגר בדַלֶּת אמותיו, בבדידות תָאו, ורק לעִתים רחוקות היה מישהו מן הנוסעים עולה על סיפונה של *דַנְקֶן*.

האיש שבו התגלמו על-פי-רוב רגשות הנוסעים, הקשים או השׂמחים, בצורה המופגנת ביותר, היה, כמובן, פָּגָנֶל. אותו פָּגָנֶל, שהיה מסוגל בשעת הצורך להמציא את התקווה, הסתגר עתה בשתיקה קודרת. רק לעִתים רחוקות ראוּהוּ. דברנותו הטבעית וחיוניותו הצָרְפָתִית, התחלפו באֵלֶם ובדִכדוך. דומה שהיה נואש עוד יותר מן האחרים. כשהיה גְלֶנֶרְבַאן שָׂח בחידוש החיפושים, היה פָּגָנֶל מניד בראשו כאדם ששוב אינו מייחל לדָבָר, כאדם שחדל להאמין ושסָתַם את הגוֹלֵל באשר לניצולי *בְּרִיטַנְיָה*. אפשר היה לחוש כי הוא סבור שכָּלוּ כל הסיכויים למוצאם.

עם זאת היה באונייה אדם אחד שיכול לסייע בפִענוּח תעלומת האסון הימי, ואשר הסתגר בשתיקתו. היה זה אַיְירְטוֹן. לא היה כל ספק שנבל זה יודע לפחות את מקום טביעתה של האונייה, אם לא את מצבו הנוכחי של הרב-חובל. אולם אם יימָצא גְרַאנְט, הוא עלול לשַמֵש עד תביעה כנגדו. לפיכך המשיך הלה

להחריש בעיקשות. דבר זה עורר חמת-זעם, בעיקר אצל המלחים שרצו לעשות בו שְׁפָטים.

פעם אחר פעם חידש גְלֶנֶרְבַאן את ניסיונותיו לדובב את הרב-מלחים בהבטחות ובאיומים, אך לשווא. עקשנותו של אַיִירְטוֹן היתה מוחלטת כל-כך, וכה בלתי-מובנת, עד כי הרב-סרן החל להאמין שבעצם אַיִירְטוֹן אינו יודע דבר. פַּגָנֶל הסכים עִמו, שכֵּן השערה זו אִיששה את תחושתו באשר לגורלו של הָארִי גְרַאנְט.

אך אם אין אַיִירְטוֹן יודע דבר, מדוע אין הוא מודה שאינו יודע? הרי עובדה זו אינה יכולה להיות לו לרוֹעֶץ. שתיקתו הגבירה את הקושי ליזום תוכנית חדשה. היש להסיק מן המפגש עם אַיִירְטוֹן ביבשת אוסְטְרַלְיָה דבר-מה על נוכחותו של הָארִי על היבשת? הצריך לכְפּוֹת על אַיִירְטוֹן לדַבֵּר בנושׂא זה בכל מחיר?

בראותה את כישלון בעלה, ביקשה לֵיידי הֶלֶנָה את רשותו להיאבק בתורה כנגד עיקשותו של הרב-מלחים. במקום שבו נכשל גבר אולי תצליח אשה בזכות השפעתה הענוגה? כלום אין זה אותו סיפור נצחי מן האגדה על הסופה שאינה מסוגלת לתלוש את מעילו של הנוסע מעל כתפיו, שעה שקֶרֶן שמש קלה שבקלות מסירה אותו בנָקֵל מעל כתפיו? ביודעו עד כמה נבונה אשתו הצעירה, הניח לה גְלֶנֶרְבַאן לפעול כראות עיניה.

באותו יום, ה-5 במַארְס, הובא אַיִירְטוֹן לתָאה של לֵיידי הֶלֶנָה. מֶרִי גְרַאנְט היתה אף היא נוכחת בפגישה, שכֵּן השפעתה של הנערה עשׂויה להיות מכרעת ולֵיידי גְלֶנֶרְבַאן לא רצתה לוותֵר על שום סיכוי להצלחה.

במשך קרוב לשעה היו שתי הנשים מסוגרות בתא עם הרב-מלחים של בְּרִיטַנְיָה, אך מאומה לא דלף משׂיחתם. הדברים שאמרו, הטיעונים שהשתמשו בהם כדי לחַלֵץ מן הפושע את סודו, כל פרטי החקירה נותרו חסויים. אך שעה שיצא אַיִירְטוֹן מן התא, לא ניכר מפניהן כי משׂימתן עלתה יפה, ייאוש עמוק ניבט מִקֶלַסְתרן.

לפיכך, כשהושב הרב-מלחים לתָאוֹ, קידמו אותו המלָחים במעברו באיומים מפורשים. הוא הסתפק במשיכת כתפיים, והדבר עוד ליבה כפל-כפליים את חמת-זעמו של הצוות, שרק התערבותם של גְלֶנֶרְבַאן וג׳וֹן מַנְגְלְס הצליחה לרַסְנוֹ.

אך לֵיידי הֶלֶנָה לא השלימה עם כישלונה. היא גמרה אומר להיאָבק עד כְּלוֹת באותה נְשמה חסרת-רחמים. למחרת סרה היא עצמה לתָאוֹ של אַיִירְטוֹן, כדי להימָנע מהישָנוּת המחזות שעורר מעברו על סיפון האונייה.

במשך שעתיים ארוכות עמדה הסְקוֹטִית טובת-הלב והרכה פנים-אל-פנים מול מנהיג הפושעים. גְלֶנֶרְבַאן שוטט אנה ואנה סביב התא, אחוז התרגשות עצבנית, פעם נחוש בדעתו להניח לאשתו למַצוֹת עד תום את סיכויי ההצלחה, ופעם לחדור פנימה ולחלֵץ אותה מאותו דו-שִׂיחַ מְפָרך.

ואולם הפעם, כשיצאה לֵיידי הֶלֶנָה מהתא, ניכרו בפניה האמונה והביטחון. כלום עלה בידה לעורר בלִבו של בן-הַבְּלִיַעַל נימי חֶמְלה אחרונים ולחלֵץ ממנו את הסוד?

ג׳וֹן מַנְגְלְס, שהיה הראשון שהבחין בה בצאתה, לא יכול לכבוש תנועת חוסר-אמון מובנת.

בכל זאת, חיש מהר נפוצה השמועה בין אנשי הצוות כי הרב-מלחים אכן

נכנע סוף-סוף להפצרותיה של לֵיידי הֶלֶנָה. הצוות כולו היה כהלום-רעם. כל המלחים הִתְגוֹדדוּ על הסיפון במהירות הבזק, כאילו הזעיקם לשם טוֹם אוֹסְטִין במשרוקיתו – ואף מהר יותר.

גְלֶנֶרְבַאן חש לעבר רעייתו.

"האם דיבר סוף-סוף?" שאל.

"לא," השיבה לֵיידי הֶלֶנָה. "אך אַיירְטוֹן נֶעתר להפצרותי והוא מבקש לראותך."

"אה, הֶלֶנָה יקירתי! הִצלחת!"

"כך אני מקווה, אֶדוּאַרְד!"

"האִם הבטחת לו איזושהי הבטחה שיהיה עלי לקיים?"

"רק אחת, יקירי, שתשתמש בסמכוּתך כדי להמתיק את הגורל שנועד לאוּמְלָל זה."

"יפה, הֶלֶנָה יקירתי. שאַיירְטוֹן יבוא תיכף ומיד!"

לֵיידי הֶלֶנָה פרשה לתאה בלִוויית מֵרִי גְרַאנְט, והרב-מלחים הובא לחדר-האוכל. שם המתין לו לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן.

• 19 •
העִסקה

כשהגיע אַיירְטוֹן אל הלוֹרד, פרשו השומרים.

"ביקשת לשוחח עִמי, אַיירְטוֹן?" פתח גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, מִילוֹרד," השיב הרב-מלחים.

"איתי ביחידות?"

"כן, אך סבוּרני כי מוטב שהרב-סרן ומר פָּגָנֶל יהיו נוכחים גם הם בשיחה."

"מוטב למי?"

"לי."

אַיירְטוֹן דיבר בשלווה גמורה. גְלֶנֶרְבַאן נעץ בו מבט חודר; אחר-כך ביקש לקרוא למֶק-נַאבְּס ולפָּגָנֶל, שנַעֲנוּ מיד להזמנה.

"אנו מַטים לך אוזן," אמר גְלֶנֶרְבַאן ללא שיהוי, מיד כשהתיישבו שני חבריו ליד השולחן בחדר-האוכל.

למשך רגע קט התכנס אַיירְטוֹן במחשבותיו, ואחר פתח ואמר:

"מִילוֹרד, דבר מקובל הוא, שכל הסכם או עִסקה הנערכים בין שני צדדים יהיו בנוכחות עֵדים. זו הסיבה, שבגללה דרשתי את נוכחותם של האדונים פָּגָנֶל ומֶק-נַאבְּס. שהֲרֵי, בעצם, באתי להציע לך עִסקה."

גְלֶנֶרְבַאן, שכבר היה מורגל באורחותיו של אַיירְטוֹן, לא הניד עפעף, אף-על-פי שעִסקה בין אדם כזה לבינו נראתה לו תמוהה.

"מהי אותה עִסקה?" שאל.

"הנה," השיב אַיירְטוֹן, "אתה מבקש לדעת ממני כמה פרטים היכולים להביא לך תועלת, ואילו אני, ברצוני להשׂיג כמה יתרונות, שיכולים להיות לי לעזר רב. יד נותנת, יד לוקחת, מִילוֹרד, הנראה הדבר בעיניך, כן או לא?"

"מהם הפרטים האלה?" נחפז לשאול פָּגָנֶל.

"לא," קטעו גְלֶנֶרְבַאן, "מהם אותם יתרונות?"

אַיירְטוֹן ציין בהטיית-ראש קלה כי הבין את ההבדל הקל שבין דברי שניהם.

"הנה," אמר, "היתרונות שאני תובע. המתכוון אתה עדיין, מִילוֹרד, למסור אותי לידי השִלטונות הבְּרִיטִיִים?"

"כן, אַיירְטוֹן, זו חובתי."

"אינני טוען שלא," השיב בשקט הרב-מלחים. "אם כן, בכל מקרה לא תסכים להוציאני לחופשי?"

גְלֶנֶרְבַאן היסס בטרם ישיב לשאלה כה מפורשת. גורלו של הָארִי גְרַאנְט תלוי אולי בתשובתו.

ואף-על-פי-כן רגש החובה כלפי משפט הצדק גבר בו, והוא אמר:

"לא, אַיירְטוֹן, אין ביכולתי לשחררך."

"אינני מבקש זאת," השיב הרב-מַלָּחים ביהירות.

"אם כן, מה דרישתך?"

"מצב-ביניים, מִילוֹרד, בין עמוד התלייה המצפה לי לבין החופש שאין אתה יכול להעניק לי."

"כלומר..."

"להפקירני באחד האיים השוממים שבאוֹקְיָינוֹס השקט, עם מְעַט חפצים חיוניים. אני כבר אסתדר כמיטב יכולתי, ואם יהיה בידי די זמן לכך, אחזור בתשובה!"

גְלֶנֶרְבַאן, שלא ציפה כלל להצעה שכזו, התבונן בשני חבריו, שלא פצו את פיהם. לאחר שהירהר במשך כמה דקות, ענה:

"אֵיירְטוֹן, אם איעָנה לבקשתך, האם תענה על כל שאלותי?"

"כן, מִילוֹרד, כלומר, אספר את כל הידוע לי על הרב-חובל גְרַאנְט ועל בְּרִיטַנְיָה."

"את כל האמת כולה?"

"כולה."

"אך מי עָרֵב לי?..."

"אה! אני רואה מה מדאיג אותך, מִילוֹרד. תיאָלץ לבטוח בי, בדִברתו של עבריין! אמת! אך מה לעשות? כך הוא המצב. זוהי עִסקת-חבילה, יש לקחתה או לדחותה."

"אני נותן בך אמון, אֵיירְטוֹן," השיב גְלֶנֶרְבַאן בפשטות.

"וטוב תעשֶׂה, מִילוֹרד. אגב, אם אוליך אותך שוֹלָל, יהיה בידך תמיד אמצעי לנקום בי."

"איזה אמצעי?"

"לשוב ולתופסני באי, שממנו לא אוכל לברוח."

לאֵיירְטוֹן היתה תשובה מן המוכן לכול. הוא אף קידם את פני הקשיים והמציא להם נימוקים, שאין עליהם מענה. כפי שרואים, הוא השתדל לדון ב"עִסקה" בתמימות-לב מובהקת. הוא הסגיר עצמו כמעט בלי תנאים, ובכל זאת מצא דרך להרחיק לכת בהבעת כֵּנוּתו.

"מִילוֹרד, רבותי," המשיך, "ברצוני שתהיו משוכנעים שאני משחק עם כל הקלפים על השולחן. אינני מבקש להערים עליכם, ולפיכך אספֵּק לכם רְאָיה נוספת להגינותי בעִסקה זו. אני עצמי פועל בכֵנוּת משום שאני סומך על דִברתכם."

"המשך, אֵיירְטוֹן," השיב גְלֶנֶרְבַאן.

"מִילוֹרד, טרם קיבלתי את דִברתך שתיעָנה להצעתי, ובכל זאת אינני מהסס לומר לך שאני יודע רק מעט מאוד בכל הנוגע להָארִי גְרַאנְט."

"מעט מאוד!" הצטעק גְלֶנֶרְבַאן.

"כן, מִילוֹרד, הפרטים שיש ביכולתי למסור לך נוגעים רק לי, הם אישיים ולא יסייעו לך לשוב ולעלות על העקבות שאבדו לך."

אכזבה עמוקה הצטיירה על פניהם של גְלֶנֶרְבַאן והרב-סרן. הם סברו כי בכֶליו של הרב-מלחים סוד חשוב, והנה מודה הלה בפניהם כי גילוייו כמעט חסרי-ערך. אשר לפַּגָנֶל, פניו היו חתומים.

מכל מקום, הודאתו של אַיִירטון, אשר הסגיר עצמו, אם אפשר לומר, בלי כל התחייבות מצדם, הפליאה לפרוט על נימי-לבבם של מאזיניו, בייחוד כשהוסיף הרב-מלחים לשם סיכום:

"הנה, מילורד, הזהרתיך. העסקה כדאית לי יותר מאשר לך."

"אין זה משנֶה," השיב גְלֶנֶרבַאן. "אני מקבל את הצעתך, אַיִירטון. אני נותן לך את דברתי שתוּרד באחד מאיי האוקיינוס השקט."

"טוב, מילורד," השיב הרב-מלחים.

כלום היה הגבר המוזר הזה מאושר מן ההחלטה? אפשר היה לפקפק בכך, שכן בפניו החתומים לא ניכרה כל התרגשות. דומה היה שהוא נושׂא ונותן בגורלו של אדם אחר.

"אני נכון לענות," אמר.

"אין לנו שאלות להציג לך," אמר גְלֶנֶרבַאן, "ספֵּר לנו את שאתה יודע, אַיִירטון, ותחילה אמור מי אתה."

"רבותי," השיב אַיִירטון, "אני באמת ובתמים טום אַיִירטון, הרב-מלחים של *בְּרִיטַנְיָה*. ב-12 במארס 1862 יצאתי מגְלַזְגוֹ על-גבי ספינתו של הָארִי גְרַאנְט. במשך ארבעה-עשר חודשים שוטטנו יחדיו על פני מימיו של האוקיינוס השקט בחיפושׂ אחר מקום מתאים לייסוד מושבה סקוטית. הָארִי גְרַאנְט היה אדם שנועד לגדולות, אך לעתים קרובות נתגלעו בינינו סכסוכים חריפים. אופיו לא התאים לאופיי, אינני יודע להַרְכִּין את גֵּבִּי; ואילו הָארִי גְרַאנְט משהגיע לידי החלטה, אין כל דרך להתנגד לו, מילורד. איש ברזל לעצמו ולזולתו. ובכל זאת, העזתי להתמרד. בהתמרדותי ניסיתי לסחוף אחרי את אנשי-הצוות ולהשתלט על האונייה. אין זה משנֶה אם שגיתי ואם לאו. מכל מקום, הָארִי גְרַאנְט לא גילה כל היסוס וב-8 באפריל 1862 הוריד אותי על חופה המערבי של אוֹסְטְרַלְיָה."

"של אוֹסְטְרַלְיָה," קטע הרב-סרן את סיפורו של אַיִירטון, "משתמע מכך שסולקת מ*בְּרִיטַנְיָה* קודם לעגינתה בקָלָאוֹ, אשר משם באו הידיעות האחרונות על אודותיה?"

"אמנם כן," השיב הרב-מלחים, "*בְּרִיטַנְיָה* מעודה לא הטילה עוגן בקָלָאוֹ כל עֵת הימָצאי על סיפונה. ואם דיברתי איתכם על קָלָאוֹ בחוותו של פָּאדִי אוֹ'מוּר, הרי זאת רק משום שלמדתי מסיפורכם את כל הפרטים הללו."

"המשך, אַיִירטון," הפטיר גְלֶנֶרבַאן.

"מצאתי עצמי נטוש על חוף כמעט שומֵם לחלוטין, במרחק כשלושים קילומטרים בלבד ממתקני בתי-הסוהר של פֶּרְת', בירת אוֹסְטְרַלְיָה-המערבית. בתְעוֹתי על שׂפת-הים, נקלעתי לדרכה של כְּנוּפְיַית פושעים שנמלטה משם זה לא כבר. הצטרפתי אליהם. ודאי תפטור אותי, מילורד, מלספֵּר לך על חיי במשך אותן שנתיים ומֶחֱצה. דע רק זאת, שהייתי למנהיג הפושעים-הנמלטים תחת השם הבדוי בֶּן ג'וֹיס. בספטמבר 1864 הגעתי לחווה של האִירִי והתקבלתי שם לעבודה כמשרֵת בשמי האמיתי, אַיִירטון. המתנתי שם שתיקָרה לי הִזדמנות להשתלט על אונייה. זו היתה מַשְׂאַת נפשי. כעבור כחודשיים הגיעה *דַנְקַן*. במהלך ביקורכם בחווה, מילורד, סיפרת לי את כל קורותיו של הרב-חובל גְרַאנְט. אז נודע לי כל

אשר לא ידעתי: החנייה של *בְּרִיטַנְיָה* בקָלָאו, הידיעות האחרונות מיוני 1862, כלומר חודשים לאחר שהורידוני לחוף, פרשת המִסמך, אובדנה של האונייה על קו-הרוחב 37° ולבסוף, הנימוקים כבדי-המִשקל שהבאת בזכות החיפושים אחר הָארִי גְרַאנְט לאורך יבשת אוֹסְטְרַלְיָה. לא היססתי. גמרתי אומר להשתלט על *דַנְקֶן*, ספינה מצוינת המסוגלת להותיר מאחור את היותר-מהירות שבאוניות הצי הבְּרִיטִי. מובן שהאונייה ניזוקה קשות והיה צורך לתקנה. הנחתי לה אֵפוא להפליג למֶלְבּוּרן, ואת עצמי הצגתי לפניכם בתור הרב-מלחים לשעבר, הנכון להובילכם לזירת האסון, לכאורה, שאותה מיקמתי כיד דִמיוני הטובה בחופה המזרחי של אוֹסְטְרַלְיָה. כך כיוונתי את צעדיה של משלחתך ברחבי חבל וִיקְטוֹרְיָה, כשחבורת הפושעים שלי הולכת לעִתים אחרינו ולעִתים מקדימה אותנו. בגשר קַמְדֶן ביצעו אנשי פשע מיותר; מיותר שכֵּן *דַנְקֶן* היתה אמורה ליפול לידי עם הגיעה אל החוף, ובספינה שכזו הייתי הופך למלך הימים. כך הולכתי אתכם בלא כל חשד מצִדכם עד לנהר סְנוֹאִי. הסוסים והשְׁוָורים קרסו בזה אחר זה, מורעלים מאכילת צמח הגַסְטְרוֹלוֹבְּיוּם. את הקרון שיקעתי בבִצות הסְנוֹאִי. על-פי דרישתי... אך את ההמשך אתה מכיר, מִילוֹרד, ויכול אתה להיות סמוך ובטוח כי אִלְמָלֵא פיזור-דעתו של פָּגָנֶל, הייתי מפקד כעת על סיפונה של *דַנְקֶן*. זהו סיפורי רבותי; לרוע המזל אין בגילוּיַי כדי לשוב ולהעלותכם על עִקבותיו של הָארִי גְרַאנְט, ואתם רואים כי בעשׂותכם איתי עִסקה עשיתם עִסקה גרועה."

הרב-מלחים נֶאֱלַם דום, שילב את זרועותיו כדרכו והמתין. גְלֶנֶרְבַאן וחבריו לא פצו פה. הם חשו כי הנוכל המשונה שלפניהם אמר זה עתה את האמת כולה. תפיסתה של *דַנְקֶן* נמנעה מתוך סיבה שאינה תלויה ברצונו. שותפיו לדבר עֲבֵירה הגיעו לחופי מִפרץ טוּפוֹלְד, כפי שהעידה על כך אפודת העבודה שמצא גְלֶנֶרְבַאן על החוף. ושם, סרים למרותו של מנהיגם, ארבו לבואה של הספינה. אך לבסוף, לאחר שנִלאו מן ההמתנה, שבו למקצועם הנושן, אל השוד וההצתה ברחבי וֵיילְס-הדרומית-החדשה. הרב-סרן חידש את חקירתו, מתוך רצון להבהיר את התאריכים הנוגעים *לבְּרִיטַנְיָה*.

"אם כן," שאל את הרב-מלחים, "הוּרַדְת על החוף המערבי של אוֹסְטְרַלְיָה ב-8 באַפְּרִיל 1862?"

"בדיוק," השיב אַיִירְטוֹן.

"והאם היו ידועות לך תוכניותיו של הָארִי גְרַאנְט?"

"רק במעוּרפל."

"דַבֵּר, אַיִירְטוֹן," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "כל פרט עשׂוי להעלותנו על הנתיב."

"כל שאני יכול לומר לך, מִילוֹרד, הוא זה," השיב הרב-מלחים. "בכוונתו של הרב-חובל גְרַאנְט היה לבקר גם בנְיוּ-זִילַנְד. אך חלק זה של התוכנית לא הוּצא אל הפועל כל עת שהוּתי על הסיפון. ייתכן אֵפוא כי בצאתה מקָלָאו הפליגה *בְּרִיטַנְיָה* לסיור באדמותיה של נְיוּ-זִילַנְד. הדבר מתאים למדי לתאריך 27 ביוּני 1862, המצוין במסמך כתאריך טביעתה של התְלַת-תְרָנִית."

"מובן מאליו," הפטיר פָּגָנֶל.

"אך אין שום דבר בקטעי המלים שנשתמרו במִסמך," העיר גְלֶנֶרְבַאן, "היכול להתאים לנְיוּ-זִילַנְד."

"לזאת לא אוכל להשיב," אמר הרב-מלחים.

"יפה, אַיירְטוֹן," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "עמדת בדִברתך, וגם אני אעמוד בדיבורי. אנו נחליט באיזה אי באוֹקְיָינוֹס השקט נפקיר אותך."

"אה! אין זה משנה לי, מִילוֹרד," השיב הרב-מלחים.

"שוּב לתאך," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "והַמְתֵן להחלטתנו."

אַיירְטוֹן יצא, מלווה במִשמר של שני מלחים.

"הנָבָל הזה יכול להיות גבר לעניין," הפטיר הרב-סרן.

"כן," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "גבר חזק באופיו ונבון! מדוע בחר להַפְנות את כִשרונותיו למטרות פשע?"

"ומה בדבר הָארִי גְרַאנְט?"

"חוששני כי עִקבותיו אבדו לעד! ילדים מסכנים, מי יוכל להגיד להם היכן נמצא אביהם?"

"אני!" השיב פָּגָנֶל, "כן! אני!"

אפשר היה להבחין כי הגֵיאוֹגְרָף, שהיה דברן מטבעו וקצר-רוח להביע את דעתו, מיעֵט לדבר בעת חקירתו של אַיירְטוֹן. הוא האזין בלא לסנן מִלה. אך המִלים האחרונות הללו שהוציא מפיו היו שוות יותר מכל נאום, והן הקפיצו את גְלֶנֶרְבַאן.

"אתה!" הצטעק, "אתה, פָּגָנֶל, יודע היכן נמצא הרב-חובל גְרַאנְט!"

"אמנם כן, עד כמה שאפשר לדעת זאת," השיב הגֵיאוֹגְרָף.

"ומהיכן נודע לך הדבר?"

"מאותו מִסמך נִצחי."

"מה?" הפטיר הרב-סרן בנימה שהביעה ספקנות מוחלטת.

"תחילה שְמע, מֶק-נַאבְּס," אמר פָּגָנֶל, "ואחר-כך תוכל למשוך בכתפיך. לא דיברתי על כך קודם-לכן, שכֵּן לא הייתם מאמינים לי. וחוץ מזה, הדבר היה חסר-תוחלת. אולם אם גמרתי אוֹמֶר לפתוח את פי דווקא היום, הרי זאת משום שדעתו של אַיירְטוֹן מְאַשֶשֶת בדיוק רב את דעתי."

"בדבר נְיוּ-זִילַנְד?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"הקשיבו בעצמכם ושִפטו," השיב פָּגָנֶל. "לא סתם, או ליתר דיוק, לא בלי סיבה, נפלטה מקוּלְמוֹסִי השגיאה שהצילה אותנו. כשהכתיב לי גְלֶנֶרְבַאן את המכתב, המִלה 'נְיוּ-זִילַנְד' היתה מנקרת במוחי ללא הרף. הנה מדוע. זכור לכם בוודאי שנמצאנו בקרון. מֶק-נַאבְּס גילה לא מכבר לְלֵיידי הֶלֶנָה את סיפורם של הפושעים-הנמלטים; הוא הושיט לה גיליון של *אוֹסְטְרֶלְיָאן אֶנְד נְיוּ-זִילַנְד גָזֶט*, שדיווח על האסון בגשר קַמְדֶן. והנה, בעוד אני עסוק בכתיבה, היה העיתון שָרוּע על הרצפה ומקופל כך, שרק שתי הברות היו גלויות לעיני. שתי הברוֹת אלה היו aland. איזה הֶבזֵק ניצַת במוחי! aland היתה בדיוק אחת המִלים מן המִסמך האַנְגְלִי, שעד עתה חשבנו שמוּבנה 'לעלות על החוף', ושלא היתה בעצם אלא סיומת השם Zealand."

"מעניין!" הימהם גְלֶנֶרְבַאן.

"כן," המשיך פָּגָנֶל במלוא השכנוּע, "פירוש זה לא עלה על דעתי עד כה, והיודעים אתם מדוע? משום שבדרך הטבע התמקדו כל חיפושי במִסמך הצָרְפָתִי,

שמשלושת המִסמכים היה השלם ביותר, ואשר דווקא בו היתה חסרה מִלה חשובה זו."

"הו! הו!" אמר הרב-סרן. "איזה דִמיון עשיר, פָּגָנֶל! אתה נוטה לשכוח את מסקנותיך הקודמות."

"קדימה, רב-סרן, אני נכון להשיב לשאלותיך."

"ובכן," פתח ואמר מֶק-נַאבְּס, "מה באשר למִלה שלך austra?"

"המִלה נותרת במשמעותה הקודמת. היא מציינת את ארצות 'הדרום'."

"מצוין, וההברה הזאת indi, אשר פעם היתה השורש של indiens, אִינְדְיָאנִים, ופעם אחרת השורש של indig'enes, ילידים?"

"ובכן, בפעם הזאת, השלישית והאחרונה," השיב פָּגָנֶל, "היא תהיה ההברה הראשונה של המִלה indigence, מחסור וחוסר-כול!"

"ומה עם contin!" הצטעק מֶק-נַאבְּס, "האִם עדיין משמעותה יבשת?"

"לא! הואיל ונְיוּ-זִילַנְד היא רק אי!"

"אם כן מה?..." שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"לוֹרד יקר שלי," השיב פָּגָנֶל, "אני עומד לתרגם לך את המִסמך לפי גִרסתי השלישית, ותוכל לשפוט בעצמך. תחילה שתי הערות בלבד: ראשית, השתדלו לשכוח ככל האפשר את הגִרסאות הקודמות ולטהר את מוחכם מכל מחשבה מוקדמת; שנית, קטעים מסוימים יֵיראוּ לכם 'מאולצים' וייתכן שאני מתרגם אותם בצורה גרועה, אבל אין לכך חשיבוּת, בין היתר המִלה agonie מפריעה לי מאוד, אף שאינני יכול להסבירה בדרך אחרת. אגב, המִסמך הצָרְפָתִי הוא ששימש לי בסיס לפירושי, ואל תשכחו שהוא נכתב בידי אַנְגְלִי, שאינו מצוּי בדקוּיות השָׂפה הצָרְפָתִית. ובכן, לאחר הנחות אלה אני פותח."

ובהגוּתוֹ כל הברה באִטיות רבה דיקלם פָּגָנֶל דברים אלה:

"ב-27 ביוני 1862, התְלַת-תְרָנִית *בְּרִיטַנְיָה* מגְלָזְגוֹ, טבעה... אחרי 'אָגוֹנְיָה'*... ממושכת בימי הדרום, ליד חופי נְיוּ-זִילַנְד. שני מלחים והרב-חובל גְרַאנְט הצליחו לנחות על החוף. ושם, שׂרויים כל העת במחסור אכזרי, השליכו מִסמך זה לים בקו-האורך... ובקו-הרוחב ′11 °37. החישו להם עזרה, וָלא הם אבודים."

פָּגָנֶל עצר. גִרסתו היתה מתקבלת על הדעת. אולם דווקא משום שנשמעה הגיונית כמו כל קודמותיה, יכלה להיות מוּטעית באותה מידה. לפיכך לא ניסו גְלֶנֶרְבַאן והרב-סרן להתווכח. עם זאת, כֵּיוון שעִקבותיה של *בְּרִיטַנְיָה* לא התגלו על חופי פָּטָגוֹנְיָה ואף לא על חופי אוֹסְטְרַלְיָה, בנקודות שבהן חוצה קו-הרוחב °37 ארצות אלה, היו סיכויים טובים שאכן נְיוּ-זִילַנְד היא המקום הנכון.

הערה זו, שהשמיע פָּגָנֶל, הרשימה את ידידיו יותר מכול.

"ועכשיו, פָּגָנֶל," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "התוכל לומר לי מדוע זה שמרת בסוד פירוש זה במשך יותר מחודשיים?"

"משום שלא רציתי להפיחַ בכם עוד תקוות-שווא. ומלבד זאת, הרי היינו ממילא בדרכנו לאוֹקְלֶנְד, בדיוק על קו-הרוחב שמציין המִסמך."

---

* אָגוֹנְיָה – סבל, ייסורים.

"אולם מדוע המשכת לשתוק גם כשנאלצנו לסטות מחוץ לנתיב?"

"משום שככל שיהיה נכון פֵּירושו של המִסמך, אין הוא יכול לתרום במאוּם להצלתו של הרב-חובל."

"מדוע, פָּגָנֶל?"

"משום שאִם התקבלה ההנחה שהרב-חובל גְרַאנְט עלה על שִׂרְטוֹן ליד חופי נְיוּ-זִילַנְד, וכי חלפו שנתיים בלי שנתן כל סימן חיים, פירוש הדבר שטבע או שהיה קורבן לנְיוּ-זִילַנְדִים."

"ובכן, אתה סבור ש...?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"שאפשר אולי למצוא אי-אלה שרידים לטביעה, אך ניצולי *בְּרִיטַנְיָה* אבדו לבלי שוב!"

"אל תִּפצו פה בעניין זה, ידידי," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "אני כבר אבחר ברגע המתאים כדי לגלות חדשה מרה זו לילדיו של הרב-חובל גְרַאנְט!"

20

צעקה באישון לילה

עד מהרה נודע לצוות כי גילוייו של אַיְרְטוֹן לא היה בהם כדי להבהיר את חידת מקום הימצאו של הרב-חובל גְרַאנְט. אכזבה כללית פָּשְׁתָה בין כל נוסעי האונייה, שכֵּן הכול תלו תקוות ברב-מלחים, אך הוא לא ידע דבר העשׂוי להעלות את *דַנְקֶן* על עִקבותיה של *בְּרִיטַנְיָה*!

הם שמרו אֵפוא על כיוון ההפלגה של הספינה. נותר רק לבחור את האי שעליו הם עתידים לנטוש את אַיְרְטוֹן.

פָּגָנֶל וג'וֹן מַנְגְּלְס עיינו במפות הניווט. ואכן, בדיוק בתְוואי של קו-הרוחב 37° גילו אי זעיר ומבודד בשם מָרִיָה תֶּרֶזָה, סלע נידח בלב האוקְיָינוֹס השקט, מרוחק שלושת-אלפים וחמש-מאות מילים מן החוף האַמֶרִיקָנִי ואלף וחמש-מאות מילים מנְיוּ-זִילַנְד. האדמות הקרובות אליו ביותר הן קבוצות איי פּוֹמוֹטוּ, הנתונים תחת חסוּת צָרְפָת. מדרום לו – מאומה, עד לחגורת הקרחונים הקפואה ליד הקוטב הדרומי. שום אונייה לא פקדה אי בודד זה. הֵדֵי העולם הגדול לא הגיעו עדָיו. רק עופות-סערה היו נחים עליו במהלך מסעותיהם הממושכים; ומפּות רבות אף לא ציינו את הסלע הזה, שנַחשולי האוקְיָינוֹס השקט חובטים בו.

אי זה, שכמו הוּטל אל מחוץ לנתיבות-אנוש, היה כהתגלמות הבידוד עלֵי-אדמות. מיקומו של האי דוּוח לאַיְרְטוֹן, והוא הסכים לחיות שם הרחק מבני-מינו. החרטום הופנה אֵפוא לעֵבר מָרִיָה תֶּרֶזָה. אותה שעה היו *דַנְקֶן*, האי וּמִפרץ טַלְקָאוּאַנוֹ מצויים בקו ישר.

יומיים לאחר-מכן, בשעה שתיים אחר-הצהריים, בישׂר המלח התורן במרומי התוֹרֶן כי הוא מבחין באדמה בקַצְווי האופק. היה זה האי מָרִיָה תֶּרֶזָה, אי נמוך, מוארך, מבצבץ בדוחק מבין הגלים, כעֵין יונק ימי גדול-מְמַדים. שלושים מילים עדיין חצצוּ בינו לבין הספינה, אשר להב חרטומה היה מְבַתֵּר את הגלים במהירות של שישה-עשׂר קשרים בשעה.

אט-אט התחדדה צלליתו של האי הזעיר על רקע האופק. השמש השוקעת במערב גזרה במלוא עוצמתה את צלליתו הגַחֲמָנִית. פה ושם הסתמנו כמה פסגות הרים נמוכות, שקרני כוכב-היום דְקָרוּן.

בחמש לפנות-ערב סבר ג'וֹן מַנְגְּלְס שהוא מבחין בעָשָן קליל המיתַמר השמימה.

"האִם זה הר-געש?" שאל את פָּגָנֶל, שהיה בוחן במִשקפתו את הארץ החדשה.

"אינני יודע מה לחשוב," השיב הגֵיאוֹגְרָף. "מָרִיָה תֶּרֶזָה הוא מקום שאינו מוּכר כלל ועיקר. לכן לא אתפלא לשמוע שהאי נוצר מחמת התרוממות געשית של קרקע הים."

"אם כך," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "אם התפרצות היא שבראה אותו, האין לחשוש שמא התפרצות דומה תִמחה אותו?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"אין זה סביר," השיב פָּגָנֶל. "דבר קיומו ידוע זה כמה מאות שנים, ויש בכך ערובה להמשך קיומו. כשהגיח האי יוּלְיָה מבין גלי הים-התיכון, הוא לא נותר זמן רב על פני הגלים ונבלע חודשים ספורים לאחר היווצרו."

"יפה," אמר גְלֶנֶרְבַאן, "הסבור אתה, ג'וֹן, שנוכל לנחות על האי קודם לחשֵיכה?"

"לא, כְּבוד הלורד. אסור לי לסכן את *דַנְקֶן* בלב העלטה על חוף שאינו מוּכּר לי. בדעתי להחזיק את דוּדי הקיטור בלחץ נמוך ולשוט אט-אט, ועם בוקר, באור ראשון נשלח סירה ליבשה."

בשמונה בערב נראה האי מָרְיָה תֶּרֶזָה, שהיה מרוחק כדי חמישה מילים, כצללית מוארכת ומטושטשת. *דַנְקֶן* הלכה והתקרבה אליו.

בתשע נדלק אור עז למדי, אש ניצנצה בלב העלטה, אֵש נַייחֶת וקבועה.

"הדבר מחזק את השערתי בדבר קיומו של הר-געש," הוסיף פָּגָנֶל, שצפה באֵש בתשומת-לב.

"בכל זאת זה מפליא," אמר ג'וֹן מַנְגְלְס, "ממרחק כזה היינו אמורים לשמוע את קולות הנֶפֶץ המלווים בדרך-כלל התפרצות געשית. ואילו הרוח המזרחית אינה מביאה כל שאון לאוזנינו."

"אמנם כן," השיב פָּגָנֶל, "הר-הגעש הזה זורח, אך אילֵם הוא. אפשר אפילו לומר שהוא מאיר לסֵירוּגין כמו מִגדלור מְהַבְהֵב."

"הצדק איתך," אמר מַנְגְלְס. "ובכל זאת, אין אנו נמצאים על חוף מוּאר במִגדלור. אה! אה!" הצטעק, "הנה עוד אור אחד! והפעם על שְׂפת-הים! ראֵה, הוא מִתנועע! הוא זז ממקום למקום!"

ג'וֹן לא טעה. עוד אור נִגלה ודומה היה כי הוא כָּבֶה וניצַת חליפות.

"האִם האי הזה מיושב?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"פראים, כמובן," השיב פָּגָנֶל.

"אם כן, אין אנו יכולים להפקיר עליו את הרב-מלחים."

"לא," אמר מֶק-נַאבְּס. "הוא מתנה מורעלת מדי, אפילו לפראים."

"נחפשׂ אֵפוא אי שומם אחר," אמר גְלֶנֶרְבַאן, שנִבצר ממנו שלא לחייך לנוכח "עדינותו" של מֶק-נַאבְּס. "הִבטחתי לאַיְירְטוֹן את חייו, וברצוני לקיים את הַבְטחתי."

"על כל פנים, עלינו להיזהר," הוסיף פָּגָנֶל, "לנְיוּ-זִילַנְדִים נוהַג בַּרְבָּרִי להוליך שוֹלָל ספינות באורות מְתַעתְעִים, כפי שנהגו לפנים תושבי קוֹרְנְוֶול. ייתכן ששיטה זו ידועה לילידים מָרְיָה תֶּרֶזָה."

"הִתקרב עוד רבע קילומטר," צעק ג'וֹן לעבר ההַגַאי. "מחר עם עלות השחר נדע בפני מה אנו עומדים."

בשעה אחת-עשׂרה פרשׂו הנוסעים וג'וֹן מַנְגְלְס לתָאֵיהם. אנשי-המשמרת התהלכו על סיפון הספינה. בּיַרְכָתַיִים עמד ההַגַאי בודד על משמרתו.

באותה עֵת עלו מֶרִי ורוֹבֶּרְט אל הסיפון.

שני ילדיו של הרב-חובל היו שעוּנים על המעקה והתבוננו בעֶצֶב בים הזרחני ובשובלה הזוהר של *דַנְקֶן*. מֶרִי גְרַאנְט שקעה בהִרהוּרים על עתידו של רוֹבֶּרְט; ואילו רוֹבֶּרְט היה מהרהר בעתידה של מֶרִי אחותו; ושניהם יחדיו הָגוּ באביהם. האִם הוא עדיין חי, האב הנערץ? כלום יש להרים ידיים ולהפסיק לחפשׂ אחריו?

אך לא ולא, מה טעם לחיים בלעדיו? מה יעלה בגורלם בלעדיו? מה היה עולה בגורלם ללא לורד גְלֶנֶרְבַאן ולֵיידי הֶלֶנָה?

הנער, שהסבל החיש את התבגרותו, ניחש את המחשבות המסעירות את אחותו. הוא נטל את ידה של מֶרִי בידו.

"מֶרִי," אמר לה, "אַל לנו להתייאש. זִכרי את הדברים שהיה אבינו נוֹהֵג לשַנֵן לנו: 'אומץ-לב ממלא את מקומו של כל דבר בעולמנו,' כך היה נוהג לומר. הבה נשמור אֵפוא על אומץ-הלב, שבזכותו היה משֻכמו ומעלה מעל כולם. עד עתה פָּעַלְתְ אַת למעני, ועתה הגיע תורי לפעול למענך."

"רוֹבֶּרְט היקר!" השיבה הנערה.

"אני חייב לומר לך משהו," המשיך רוֹבֶּרְט. "ולא תכעסי עלי, מֶרִי?"

"ומדוע שאכעס עליך, אחי?"

"אַתְ תַרְשי לי?"

"מה בכוונתך לומר?" שאלה מֶרִי בחרדה.

"אחותי, ברצוני להיות מלח..."

"ואתה תעזוב אותי?" הצטעקה הנערה ולָפְתָה את ידו של אחיה.

"כן, אחותי! אהיה מלח כְּאָבִי, מלח כרב-חובל ג'וֹן! הו, מֶרִי, מֶרִי היקרה! הרב-חובל ג'וֹן עדיין לא איבד כל תקווה! גם לך יהיה, כמוני, אמון במסירותו. הוא יעשֶׂה ממני, כך הבטיח, מלח טוב, מלח מעוּלה, ועד אז נמשיך לחפש את אבינו יחדיו! אִמרי שאת מסכימה לזאת, אחותי! מחובתנו, לפחות מחובתי, לעשׂות למען אבינו את אשר עשׂה הוא למעננו! רק תכלית אחת לחיי ולה הם מוקדשים. לחפש, להמשיך ולחפש את אבי שלא היה מפקירנו לעולם, לא אותי ולא אותך. מֶרִי היקרה, מה טוב היה אבינו!"

"וכה נדיב, ואצילי!" הוסיפה מֶרִי. "היודע אתה, רוֹבֶּרְט, שהיה אחד המְאוֹרוֹת בארצנו, וּודאי היה נִמנֶה עִם הדגולים שבהם אִלְמָלֵא בלם רוע-מזלו את התקדמותו!"

"הדבר ידוע לי," השיב רוֹבֶּרְט.

מֶרִי גְרַאנְט אימצה את רוֹבֶּרְט אל לוח-לִבה. הנער הצעיר חש את דמעותיה זולגות על מִצחו.

"מֶרִי! מֶרִי!" קרא הנער מעומק לבבו. "לשווא יְדַברו ידידינו, לשווא יִשתקו, אני מקווה ותמיד אקווה! איש כאָבִי אינו יכול למוּת קודם שהשלים את משימתו!"

מֶרִי גְרַאנְט לא יכלה להשיב. ההִתייפחויות חנקו את גרונה. אֵינסוף רגשות התגעשו בנפשה למחשבה כי עוד מאמצים רבים יֵיעשׂוּ כדי למצוא את הָארִי גְרַאנְט, וכי אין גבול למסירותו של הרב-חובל הצעיר.

"האִם יש למר ג'וֹן עוד תקווה?" שאלה.

"כן," השיב רוֹבֶּרְט. "זהו אח שלָעד לא ינטשֵנו. אני אהיה סַפָּן, הלא כן, אחותי? אהיה סַפָּן כדי להמשיך ולחפשׂ את אבי יחד איתו! את מסכימה?"

"כן, אני מסכימה," השיבה מֶרִי, "אך להיפָּרד מִמךָ!" מילמלה הנערה.

"את לא תהיי בודדה, מֶרִי, אני יודע זאת. ידידי ג'וֹן אמר לי זאת. לֵיידי הֶלֶנָה לא תַתיר לך לעזוב אותה. את אשה, את יכולה ואת חייבת לֵיהנות מחסדיה. תהיה זו כפיוּת-טובה לדְחותם! אך גבר, ואבי חזר ושינן לי זאת מאה ואחת פעמים, גבר חייב לעצֵב את גורלו במו-ידיו!"

"אך מה יהיה על ביתנו היקר בדַנְדִי, הבית המלא זיכרונות?"
"נחזיק בו, אחות קטנה! הכול כבר סוּדר וסוּדר היטב בעזרת ידידנו ג'וֹן ובעזרת לורד גְלֶנֶרְבָאן. הוא יאמץ אותך בטירת מַלְקוֹלְם כבִתו לכל דבר! הלורד אמר זאת לידידי ג'וֹן, וג'וֹן חזר על כך לפנַי! שם יהיה ביתך ושם גם יהיה לך עִם מי לשוחח על אבינו תוך ציפייה ליום שבו נשיבֶנּוּ אלַייך ג'וֹן ואני! מה יפה יהיה היום ההוא!" הצטעק רוֹבֶּרְט, ופניו אורו מהתלהבות.
"אחי," השיבה מֶרִי, "מה מאושר היה אבינו אילו יכול לשמוע אותך! כמה אתה דומה לו, רוֹבֶּרְט היקר, לאותו אב אהוב! כשתהיה גבר, תהיה ממש כמוהו!"
"הלוואי, מֶרִי," השיב רוֹבֶּרְט והסמיק בגאוות-בנים קדושה.
"אך כיצד נגמול להם, ללורד וללֵיידי גְלֶנֶרְבָאן?" שבה ושאלה מֶרִי גְרַאנְט.
"הו! בכך אין כל קושי!" קרא רוֹבֶּרְט שהתברך באמונת-נעורים. "נאהב אותם, נעריצם, נאמר להם זאת, נחבק אותם, ויום בהיר אחד, בהזדמנות הראשונה, נמסור את נפשנו למענם!"
"להיפך. מוטב כי נחיה למענם!" הצטעקה הנערה והִרעיפה נשיקות על מצחו של אחיה. "הם יעדיפו זאת, ואף אני!"
אחר-כך שקעו שני ילדיו של הרב-חובל בהזיות סתוּמות והתבוננו זה בזה בעלטת הלילה. ואף-על-פי-כן המשיכו לשוחח זה עם זה במחשבה, שואלים זה את זה שאלות ומשיבים. הים הרוגע המשיך להִתְעַרְסֵל לו בגלים ארוכים, והמַדְחֵף טילטל באפלולית שובֶל זורח. ואז התחולל אירוע מוזר ועל-טבעי לחלוטין. בכוח אחת מאותן זיקות על-חושיות הקושרות ביניהן באורַח טמיר שתי נפשות, חָווּ האח והאחות בעֵת ובעונה אחת אותה הזיה. מלב הגלים, שהוארו והוצלו חליפות, שמעו מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט קול בוֹקֵעַ, אשר צלילו העמוק והמְשַׁוֵּעַ הִרטיט את כל נימי לִבם.
"הצילו! הצילו!" זעק הקול.
"מֶרִי," קרא רוֹבֶּרְט, "שמעת? שמעת?"
שניהם הזדקפו באחת, גחנו מעל המעקה ונעצו מבטים נוקבים במצוּלות הלילה.
אך הם לא הבחינו במאום, פרט לאפֵילה שהשתרעה לפניהם עד אין קץ.
"רוֹבֶּרְט," קראה מֶרִי חיוורת מהתרגשות. "אני חושבת ש... כן, כמוך אני חושבת ש... מן הסתם שנינו הוזים, רוֹבֶּרְט שלי!..."
אך הנה הגיעה לאוזנם קריאה חדשה, והפעם היתה האשליה כה חזקה, עד כי שניהם פלטו אותה זעקת-לב:
"אבי! אבי!..."
ההתרגשות היתה קשה-מִנְשׂוֹא למֶרִי, והיא צנחה מעולפת בזרועותיו של רוֹבֶּרְט.
"הצילו!" זעק רוֹבֶּרְט, "אחותי! אבי! הצילו!"
ההַגַאִי חש לעזרת רוֹבֶּרְט והרים את הנערה המעולפת. מלחי המשמרת באו בריצה, ואיתם ג'וֹן מַנְגְלְס, לֵיידי הֶלֶנָה וגְלֶנֶרְבָאן, שניעוֹרוּ בחטף.
"אחותי גוֹועת, ואבינו כאן!" הצטעק רוֹבֶּרְט, והצביע על הגלים. איש לא הבין על מה הוא שָׂח.

"כן," חזר רוֹבֶּרְט ואמר, "אבי נמצא שם! שמעתי את קולו של אבי! מֶרִי שמעה זאת בדיוק כמוני!"

ברגע זה שבה מֶרִי לעֶשְׁתוֹנוֹתיה וצעקה כמטורפת, כאחוזת-תַעתוּעים:

"אבי! אבי נמצא שם!"

הנערה האוּמְלָלה הזדקפה ואחר רכנה מעל למעקה וחפצה להשליך עצמה הימה.

"מִילוֹרד! לֵיידי הֶלֶנָה!" חזרה ואמרה בשַׁלְבה את ידיה זו בזו, "אני חוזרת ואומרת לכם, אבי נמצא שם! אני נשבעת לכם כי שמעתי את קולו בוקע מבין הגלים כצעקת-נְכָאִים, כדברי פְּרֵידה אחרונה!"

אז שבה הנערה המסכנה ונתקפה עוויתות ופִרכּוּסים. היא החלה להשתולל והיה צורך להעבירה לתָאה. לֵיידי הֶלֶנָה הלכה בעִקבותיה כדי לטפל בה, ואילו רוֹבֶּרְט היה חוזר ואומר בעַקְשנות:

"אבי! אבי נמצא שם! אני בטוח בכך, מִילוֹרד!"

העֵדים למעמד הנוגע ללב הבינו סוף-סוף כי ילדיו של הרב-חובל גְרַאנְט היו קורבן להזיית-שווא. אך כיצד לפקוח את עיניהם ולהראות להם כי טעו?

גְלֶנֶרְבַאן עשׂה ניסיון. הוא נטל את רוֹבֶּרְט בידו ואמר לו:

"אתה שמעת את קול אביך, ילדי היקר?"

"כן, מִילוֹרד, שם בלב הגלים! הוא זעק! הצילו! הצילו!"

"ואתה זיהית את הקול?"

"זיהיתי את הקול, ודאי! אני נשבע! גם אחותי שמעה אותו וזיהתה אותו כמוני! איך ייתכן ששנינו טעינו? מִילוֹרד, נצא מיד להציל את אבי! הורידו סירה! סירה!"

גְלֶנֶרְבַאן נוכח כי לא יוכל לשנות את דעתו של הנער. ובכל זאת, כניסיון אחרון קרא להַגַאי.

"הוֹקִינְס," שאל אותו, "אתה ניצבתָ ליד ההגה שעה שהעלמה גְרַאנְט הוכתה בזעזוע?"

"כן, כבוד הלורד," השיב הוֹקִינְס.

"ולא ראית דבר, לא שמעת דבר?"

"לא כלום."

"אתה רואה, רוֹבֶּרְט."

"אילו היה מדובר באביו של הוֹקִינְס," השיב הנער במרץ בלתי-נדלה, "לא היה הוֹקִינְס אומר שלא שמע דבר. זה היה אבי, מִילוֹרד! אבי! אבי!..."

הִתייפחוּת חנקה את קולו של רוֹבֶּרְט. חיוור היה ודומם, ולפתע איבד את ההכרה גם הוא. גְלֶנֶרְבַאן נשׂא את הנער אל מיטתו, והנער, שהריגוּש הִתישו כליל, שקע בקיהיון-חוּשים.

"יתומים מסכנים!" אמר ג'וֹן מַנְגְלֶס, "האֵל מעמיד אותם בניסיון נורא!"

"שדבר מעֵין זה יקרה אצל שניהם בבת-אחת!" מילמל לעצמו פַּגָנֶל, "לפי המדע אין זה מתקבל על הדעת."

אחרי שרָמַז לכולם להשתתק, רכן גם הוא מעֵבר למעקה והיטה אוזן. דממה עמוקה שׂררה בכול. פַּגָנֶל קרא בקול רם, אך לא נענה.

"זה די מוזר!" שב ואמר לעצמו הגֵיאוֹגְרָף בשוּבו אל תָאוֹ. "קשר מחשבות הדוק וסבל משותף אין בהם כדי להסביר תופעה זו!"

למחרת, 8 במַארְס, בחמש לפנות-בוקר, היו כל הנוסעים מכוּנסים על סיפּוּנה של *דַנְקֶן*, ובכללם רוֹבֶּרְט ומֶרִי, שלא היה אפשר לעצור בעדם. הכול ביקשו לִצְפּות באדמה שאמש הבחינו בה רק במְעוּמעם.

המִשקפות סקרו בשקיקה את נקודותיו המרכזיות של האי. הספינה שטה לאורך חופיו, במרחק של מיל ממנו. העין יכלה להבחין בכל פרטיו. לפתע השמיע רוֹבֶּרְט קול זעקה. הילד טען שהוא מבחין בשני אנשים המִתרוצצים ומנפנפים בידיהם, בעוד שלישי מנופף בדגל אַנְגְלִיָה.

"דגל אַנְגְלִיָה!" הצטעק ג'וֹן מַנְגְלְס, שתפס גם הוא את מִשקפתו.

"נכון!" קרא פָּגָנֶל ונִפנה בבת-אחת לעֵבר רוֹבֶּרְט.

"מִילוֹרד," אמר הילד רועד מהִתרגשוּת, "אִם אינך רוצה שאגיע לאי בשׂחייה, הוֹרֵה להוריד לים סירה. כן! מִילוֹרד! אני מתחנן לפניך על בִּרכַּי, לתת לי את הזכוּת להיות הראשון שיעלה על החוף!"

על הסיפון לא העז איש להוציא מִלה. הייתכן! על אי זעיר זה, שקו-הרוחב 37° חוצה אותו, נמצאים שלושה אנשים, שלושה ניצולים, אַנְגְלִים! הכול שבו ונזכרו באירוּעי אמש והָגוּ בקול ששמעו בלילה רוֹבֶּרְט ומֶרִי!... אפשר שהילדים לא טָעוּ, אלא בנקודה אחת: קול אכן הגיע לאוזניהם, אך האִם יכול זה להיות קול אביהם? לא ולא! הכול חשבו על האכזבה הנוראה הנכונה להם, וחששו שמא לא יעמוד להם כוחם במבחן החדש! אך כיצד לעצור בהם? גְלֶנֶרְבַאן לא מְלָאוֹ לִבו לעוצרם.

"לסירה!" קרא בקול.

בן-רגע הורדה סירה למים, שני ילדי הרב-חובל, גְלֶנֶרְבַאן, ג'וֹן מַנְגְלְס ופָּגָנֶל הסתערו לתוכה, ושישה מלחים, חותרים בכל עוז, מיהרו להרחיקה מן האונייה.

במרחק כמה עשׂרות מטרים מן החוף פלטה מֶרִי זעקה פולחת-לב.

"אבי!"

על שׂפת המים עמד גבר בין שני גברים אחרים. גבה-קומה היה וחסון, וארשת פניו, הענוּגים והתקיפים כאחד, היתה כתערובת רבת-הבעה של תווי-פניהם של מֶרִי ורוֹבֶּרְט גְרַאנְט. אכן, זה היה האיש ששני הילדים כה הִרבו לתארו. לִבם לא הוליכם שוֹלָל. זה היה אביהם. זה היה הרב-חובל גְרַאנְט!

הרב-חובל, ששמע את זעקת בִּתו, פרשׂ את זרועותיו וצנח על החוף כהלום-ברק.

• 21 •
האי תָבּוֹר

אין מֵתים מרוב שִׂמחה; האב והילדים שבו להכרתם עוד בטרם נאספו על הספינה. איך נתאר מעמד זה? אין בפינו מִלים. הצוות כולו הִזיל דמעות בראותו את השלושה אחוּזים איש בזרועות רעֵהוּ בחיבוק דומם. בהגיעו אל הסיפון כרע הָארִי גְרַאנְט ברך. בנוגעו במה שנחשב בעיניו לאדמת המולדת, חפץ הסְקוֹטִי האדוּק להודות על הצלתו, בראש ובראשונה, לאלוהים.

רק אז פנה לעֵבר לֵיידי הֶלֶנָה, לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן וחבריהם, ופתח בדברי תודה בקול שבור מחמת ההתרגשות. במהלך השַיִט הקצר בסירה בין האי לספינה, הספיקו ילדיו לספר לו בִמלים ספורות את קורות הפלגתה של *דַנְקֶן*.

מה עצום החוב שהוא חב ללֵיידי הֶלֶנָה האצילה ולחבריה! כלום לא סבלו כולם, למן הלוֹרד גְלֶנֶרְבַאן ועד לאחרון המלָחים, ונאבקו למענו? הָארִי גְרַאנְט הביע את רחשי הכרת-התודה שהציפו את לִבו בפשטות ובאצילות כה רבות, ופניו הגבריים אורוּ מריגוש כה טהור וענוג, עד כי הצוות כולו חש שקיבל גמוּל הולם לתְלָאוֹתיו, ואף למעלה מזה. אפילו הרב-סרן קר-המזג הִזיל דמעה, שלא היה בכוחו לעצור. אשר לפָּגָנֶל המכובד, הוא בכה כילד ולא טרח כלל להסתיר זאת.

שוב ושוב התבונן הָארִי גְרַאנְט בבִתו. מה יפה ומקסימה נראתה לו! הוא לא חדל מלומר לה זאת, בקול רם, קורא ללֵיידי הֶלֶנָה להיות לו לעֵדה, כאילו ביקש להוכיח שלא אהבת-אב היא שגורמת לומר זאת. אחר-כך פנה אל בנו:

„כמה הוא גדל! הרי זה ממש גבר!" הצטעק בהנאה גלויה.

הוא הִרעיף על שני יקיריו אלפי נשיקות שאצר בלִבו במשך שתי שנות היעדרוּת.

רוֹבֶּרְט הציג לפניו בזה אחר זה את כל ידידיו, ואף שהכול היו ראויים לאותם שבחים, מצא דרך לגוון את מחמאותיו. כן, כולם יחדיו וכל אחד לחוד גילו את מְרַב האהדה כלפי שני היתומים. כשבא תורו של ג'וֹן מַנְגְלֶס להיות מוּצג, הסמיק הרב-חובל כעלמה צעירה, והשיב בקול רועד לשאלותיו של אביה של מֶרִי.

אחר-כך גוללה לֵיידי הֶלֶנָה בפני הרב-חובל גְרַאנְט את קורות המסע, ונתנה לו טעם נוסף להיות גאה בבנו ובבִתו.

הָארִי גְרַאנְט התוודע למעללי הגיבור הצעיר ושמע כיצד כבר פרע ללוֹרד גְלֶנֶרְבַאן חלק מחוב אביו. אחר-כך הגיע תורו של ג'וֹן מַנְגְלֶס והוא דיבר על מֶרִי במִלים כה נִרגשות, עד כי הָארִי גְרַאנְט, שלֵיידי הֶלֶנָה כבר עידכנה אותו במִלים מִספר, נתן את יד בִתו בידו העשׂויה לבלי-חת של הרב-חובל הצעיר, ובפנותו לעבר לוֹרד ולֵיידי גְלֶנֶרְבַאן, אמר באלה המִלים:

„מִילוֹרד ואַת, גברתי, הבה נברך את ילדינו!"

ואחר-כך, משסופר הכול שוב ושוב אלף ואחת פעמים, דיווח גְלֶנֶרְבַאן לְהָארִי גְרַאנְט את כל הנוגע לאַיְירְטוֹן. גְרַאנְט אישר את הודאתו של הרב-מַלָחים באשר לנחיתתו בחוף אוֹסְטְרַלְיָה.

"הוא גבר פיקח ורב-תעוזה," הוסיף, "אך יצריו הדיחוהו מדרך הישר. הלוואי שיהרהר ויפשפש במעשׂיו ויתחרט עליהם!"

אך טרם יוּעבר אַיְירְטוֹן לאי תָבּוֹר, ביקש הָארִי גְרַאנְט לכבד את ידידיו החדשים בביקור על צוּק הסלע שלו. הוא הזמינם לבקֵר בבית-העץ שבנה ולהתארח אצל שולחנו של רוֹבִּינְזוֹן מִן האוֹקְיָינוֹס. גְלֶנֶרְבַאן ואורחיו קיבלו את ההזמנה בחפץ-לב. בלִבם של רוֹבֶּרְט ומֶרִי גְרַאנְט בערה התשוקה לראות במו-עיניהם את המקום הגַלְמוּד שבו שפך עליהם אביהם דמעות כה רבות.

סירה קטנה צוידה בכל הדרוש, והאב ושני ילדיו, לוֹרד ולֵיידי גְלֶנֶרְבַאן, הרב-סרן, ג'וֹן מַנְגְלְס ופָּגָנֶל נחתו עד מהרה על חופיו של האי.

די היה בכמה שעות כדי לסייר בתחומי אחוזתו של הָארִי גְרַאנְט. לאמיתו של דבר היה האי פסגתו של הר תת-מימי, מעֵין רמה שמצוּיים בה שפע של סלעי בַּזֶלֶת ושׂרידים ממוצא געשי. בעידנים הקדומים של כדור-הארץ הגיח הר זה אט-אט ממצוּלות האוֹקְיָינוֹס השקט בהשפעת הלהבות הרוחשות מתחת לקְרוּם האדמה; אך זה מאות בשנים שהר-געש זה היה להר שלֵיו, לוֹעו הלך ונסתם, ואי קָטוֹן ביצבץ לו מתוך מרחבי המים. אט-אט נוצרה בו רַקְבּוּבִית ועולם הצומח השתלט על אדמה חדשה זו; ספינות שעסקו בצֵיד לְוִוייתנים עברו באזור והותירו בו חיות-בית, עִזים וחזירים שהִתרבו באוֹרַח פרא, והטבע מצא באי נידח זה בלב האוֹקְיָינוֹס ביטוי בשלוש ממלכותיו, ממלכת החי, הצומח והדומם.

כשמצאו עליו ניצולי בְּרִיטַנְיָה מִקלט, התערבה יד האדם כדי לווסֵת את סדרי הטבע. בתוך שנתיים וחצי שינו הָארִי גְרַאנְט ומלחיו את פני האי. הם עיבדו בשקידה כמה אֲקָרים של אדמה, והללו הֵניבו ירקות מעוּלים.

המבקרים הגיעו אל הבית, שעצי גוּמי מוריקים הֵצֵלו עליו; אל מול החלונות השׂתרע ים נהדר ומתנצנץ בקרני החמה. הָארִי גְרַאנְט ערך שולחן בצל אילנותיו הנאים, והכול התיישבו סביבו. הארוחה הפשוטה, שהזכירה ארוחה של רועי הצֹאן מחבל אַרְקַדְיָה, היתה מורכבת מירֵך גְדִי, לחם של "נַארְדוּ", כמה ספלי חלב, שתיים-שלוש אגודות של עוּלֶש-בַּר ומים צוננים וזכים.

פָּגָנֶל היה מרוּצה. מחשבותיו הישנות לחיות חיי רוֹבִּינְזוֹן שבו ועלו בזיכרונו.

"לאַיְירְטוֹן הנבל הזה לא יהיה מה לקבול על גורלו!" הצטעק פָּגָנֶל בהתלהבות. "האי הזה הוא ממש גן-עדן!"

"כן," השיב הָארִי גְרַאנְט, "גן-עדן לשלושה ניצולים אוּמְלָלים שהשמים חָסוּ עליהם. אך צר לי שמָרִיָה תֶרֶזָה איננו אי פּוֹרֶה ורחב-ידיים, ובו נהר במקום יוּבל ונמל במקום מִפרצון שגלי האוֹקְיָינוֹס חובטים בו."

"וכי למה, רב-חובל?" שאל גְלֶנֶרְבַאן.

"משום שכאן הייתי מניח את התַשְׁתִית למושבה הסְקוֹטִית שברצוני לייסד באוֹקְיָינוֹס השקט."

"הא! הרב-חובל גְרַאנְט! מקווה אני שלא זנחת את הרעיון שהִקנה לך מוניטין כה רבים במולדתנו העתיקה?"

"לא, מִילוֹרד, האֵל הצילני באמצעותך רק כדי שאוכל להגשים את הרעיון. חייבים אנו לדאוג שאחינו האוּמְלָלים שבקָלֶדוֹנְיָה העתיקה, כל אלה שסובלים, יִזכּו במקום מִקלט על אדמה חדשה! צריך שלמולדתנו האהובה תהיה באוֹקְיָינוּסים האלה מושבה מִשֶׁלה, אך ורק מִשֶׁלה, שבה תמצא מקצת מאותן עצמאות ורְווחה שכּעת הסרות לה באֵירוֹפָּה!"

"הא! יפה דרשת, הרב-חובל גְרַאנְט!" אמרה לֵיידי הֶלֶנָה. "תוכנית נאה, ההולמת נפש דגולה כְּשֶׁלְךָ, אך האי הזעיר הזה?..."

"לא, גברתי, זהו סלע שדי בו לכל היותר לפַרְנֵס כמה מתיישבים, שעה שאנו זקוקים לארץ רחבת-ידיים ועשירה בכל אוצרות האדמה."

"ובכן, רב-חובל," קרא גְלֶנֶרְבָאן, "העתיד לנו הוא, ויחד נתוּר אחר ארץ שכזו!"

ידיהם של הָארִי גְרַאנְט וגְלֶנֶרְבָאן לָפְתוּ זו את זו בחיבוק חם, כמו כדי לאשֵׁר הסכם שנִכרת ביניהם.

ואחר-כך, בעודם על האי, בצֵל הבית הקטן, ביקשו הכול לדעת את קורות ניצוליה של *בְּרִיטַנְיָה* במהלך אותן שנתיים ארוכות של בדידות. הָארִי גְרַאנְט נחפז למלא את משאלות לִבּם של ידידיו החדשים:

"סיפורי," אמר, "הוא סיפורם של כל הרוֹבִּינְזוֹנים שמצאו עצמם מופקרים על אי, בלי יכולת לסמוך אלא על אלוהים ועל עצמם, שחשו כי שׂוּמה עליהם להיאבק על חייהם אל מול אֵיתני-הטבע!

"בלילה שבין 26 ל-27 ביוני 1862, אחרי שישה ימי סערה, איבדה *בְּרִיטַנְיָה* את תְּרֶניה והתנפצה על סלעיו של מָרִיָה תֶּרֶזָה. הים היה סוער, כל ניסיון להצלה היה בלתי-אפשרי וכל צְוותי האוּמְלָל ירד לאבדון. רק שני מלחים, בּוֹבּ לִירְס, ג'וֹ בֶּל ואנוכי הצלחנו להגיע לחוף האי, לאחר עשׂרים ניסיונות-שווא!

"האדמה שהקבילה את פנינו לא היתה אלא אי קטנטן ושומם, שאורכו שמונה קילומטרים ורוחבו כשלושה קילומטרים, ובו כשלושים עצים, כמה כרֵי-דשא ומעיין של מים זכים הזורם למרבה המזל כל השנה. אך למרות שנותרתי בודד, עם שני מלחי, בפינה נידחת זו של כדור-הארץ, לא אמרתי נואש. השלכתי את כל יְהָבִי על אלוהים וגמרתי אומר להיאבק בנחישות-הדעת. בּוֹבּ וג'וֹ, אַחַי לצרה האמיצים, סייעו לי ברוב מֶרצם.

"כמו רוֹבִּינְזוֹן האגדי של דָנִיאֵל דֶפוֹ, ששימש לנו מופת, התחלנו גם אנו בליקוט שברי האונייה, מכשיריה, מעט אבק-שׂרֵיפה, כלי-נשק ושׂק של גרעינים יקרי-ערך. הימים הראשונים היו קשים-מנְשׂוֹא, אך עד מהרה סיפקו לנו הצַיִד והדַיִג מזון מובטח, שכן עִזי-הבר שָׁרְצוּ בתוך האי ושפע של דגה נמצא בחופיו. אט-אט התארגנו חיינו בסדר ובמשטר.

"בזכות המכשירים שהצלתי לפלֵיטה מן האונייה הטבועה, ידעתי במדויק את מיקומו של האי. מן המדידות התברר שאנו מצויים מחוץ לנתיב קווי-הסְפָּנוּת, ושאין כל סיכוי להיוושע אלא בדרך נס. מתוך מחשבה על יקירַי, ששוב לא היתה לי כל תקווה לראותם, השלמתי באומץ-לב עם מבחן זה, ומדי יום ביומו הָגיתי בתפילותי את שֵׁם ילדַי.

"כל אותה עֵת עבדנו במלוא המרץ. עד מהרה זרענו כמה דונמים של אדמה

בזרעים שהצלנו מִבְּרִיטַנְיָה; תפוחי-אדמה, עוּלֶש וחוּמְעָה, ששיפרו את תַּפְרִיטֵנו השגרתי. אחר-כך הצמחנו ירקות נוספים. לכדנו כמה גְדָיים שאפשר לבייתם בקלות, והיו לנו חלב וחמאה. צמח הנַארְדוּ, הגדל בְּמִפרצונים החֲרֵבים, סיפק לנו לחם משׂביע למדי, כך שחיי החומר היו מובטחים.

"משברי בְּרִיטַנְיָה בנינו לנו בית-עץ; כיסינו אותו בְּמִפרשׂים מזופתים היטב, ותחת מחסה אֵיתן זה עברה עלינו עונת הגשמים בלא כל פגע. שם דנו בתוכניות, בחלומות, אשר הטוב שבהם התגשם זה לא כבר!

"תחילה חשבתי שאוכל להתמודד עם הים על-גבי סירה העשׂויה משׁברי האונייה, אולם אלף וחמש-מאות מילים חוצצים בינינו לבין האדמה הקרובה ביותר, כלומר, קבוצת איי פּוֹמוֹטוּ. שום כלי-שַׁיִט קטן לא היה עומד בהפלגה כה ממושכת! ולפיכך ויתרתי על הרעיון וציפיתי לישועה רק מיד שמים.

"הוי! ילדי האוּמְלָלים! כמה פעמים תָּרוּ עינינו ממרומי הצוק אחר ספינות בלב-ים! רק פעמיים, או שלוש, במהלך גָּלוּתנוּ, הופיעו מִפרשׂים בקַצְווי האופק, אך נמוֹגו חיש מהר, וכך נָקְפוּ שנתיים וחצי. שוב לא קיווינו למאום, אך עדיין לא נואשנו כליל.

"לבסוף, אמש טיפסתי ועליתי על הגבוהה שבפסגות האי, ומה רואות עיני, עשן לבן מיתַמר במערב. עננת העשן גדלה. עד מהרה נתגלתה לי אונייה. דומה היה שפניָה מועדות אלינו. אך כלום לא תתעלם מאי קטן זה שאין בו כל נקודת-עגינה?

"הוי! איזה יום של חרדות עבר עלי! אני תָּמֵהַ כיצד זה לא נשבר לִבי בקִרבי. חברַי הציתו מַשׂוּאה על אחד מצוקי מָרְיָה תֶּרֶזָה. הלילה ירד, אך הספינה לא הראתה כל אות שהיא מזהה אותנו! ובכל זאת היתה הישועה בהישג-ידנו! כלום נניח לה להיעלם?

"לא היססתי עוד. האפֵלה גברה. הספינה היתה עלולה להקיף את האי ולחלוף על פניו במרוצת הלילה. זינקתי לתוך הים ושׂחיתי לעברה. התקווה שילשה את כוחותי. פילחתי את הגלים בכוח על-אנושי. קרבתי אל הספינה, וכשהייתי מרוחק ממנה כדי-שישים מטרים בלבד, פנתה הספינה לפתע!

"אז פלטתי זעקות נואשות, שרק שני ילדי היו מסוגלים לשומען; הן לא היו הזיה.

"אחר-כך שבתי אל החוף באפיסת-כוחות, תשוש מחמת הריגוש והעייפות. שני המלחים שלי אספוני על החוף מת-למחצה. איזה לילה נורא היה הלילה האחרון שלנו באי, כשחשבנו שהופקרנו לעד! והנה עלה השחר והבחנתי בספינה שטה לאִטה לאורך החוף. סירה הוּרדה למים... ניצלנו, ואיזה אושר משמים! ילדַי, ילדַי היקרים, הם שעמדו לפנַי והושיטו לעברי זרועות!"

סיפורו של הָארִי גְרַאנְט הסתיים במבול של נשיקות וחיבוקים, שהִרְעיפו עליו מֶרִי ורוֹבֶּרְט. רק אז נודע לרב-חובל כי את ישועתו הוא חב לאותו מִסמך-חַרטוּמִים, אשר שמונה ימים לאחר טביעת האונייה הוכנס לבקבוק והופקר לגַחֲמַת הגלים!

אך על מה חשב פָּגָנֶל כל עֵת סיפורו של הרב-חובל גְרַאנְט? המדען הנכבד שב והפך במוחו, בפעם האלף, במִלות המִסמך! הוא שב ובחן ברוחו את שלושת הפירושים הרצופים שניתנו למִסמך, שהיו שלושתם מוטעים! באיזו צורה צוין

האי מָרִיָה תֶּרֶזָה באותם דפים שהים כירסְמָם? פָּגָנֶל לא עצר ברוחו ולָפַת את ידו של הָארִי גְרַאנְט.

"רב-חובל," קרא, "התואיל סוף-סוף לומר לי מה מֵכיל מִסמך זה שלך, שאי-אפשר לפַעְנחוֹ?"

למִשמע שאלתו של הגֵיאוֹגְרָף התעוררה סקרנות כולם. סוף-סוף יתגלה פתרון כתב-החידה, שאותו הם מחפשים זה תשעה חודשים!

"ובכן, רב-חובל," שאל פָּגָנֶל, "הזוכר אתה את נוסחו המדויק של המִסמך?"

"בדיוק נִמרץ," השיב הָארִי גְרַאנְט. "לא חלף יום בלא שהפכתי בזיכרוני במִלים שבהן היתה תלויה תקוותנו היחידה."

"ומה הן מִלים אלו, קַבַּרְניט?" שאל גְלֶנֶרְבַאן, "דַבֵּר, שכֵּן הערכתנו העצמית עומדת כאן על כַּף-המֹאזניים."

"אני נכון להשׂביע את סקרנותכם," השיב הָארִי גְרַאנְט. "כידוע לכם, כדי להגדיל את סיכויי הצלתנו, טמנתי בתוך הבקבוק שלושה מִסמכים מנוסחים בשלוש שׂפות. איזה נוסח תבקשו לשמוע?"

"הם אינם זהים?" הצטווח פָּגָנֶל.

"הם זהים, למַעֵט שֵם אחד."

"ובכן, צַטֵט לנו את המִסמך הצָרְפָתִי," השיב גְלֶנֶרְבַאן, "שכֵּן הוא שהשתמר ברובו מן המים והוא ששימש בסיס עיקרי לפירושינו."

"הנהו, מִילוֹרד, מִלה במִלה," השיב גְרַאנְט.

"ב-27 ביוּני, התְלַת-תָרְנִית *בְּרִיטַנְיָה*, מִגְלַזְגוֹ, טבעה במרחק אלף וחמש-מאות מילים מִפָּטָגוֹנְיָה, בחצי-הכדור הדרומי. שני מלחים והרב-חובל גְרַאנְט, שנסחפו אל החוף, נחתו באי תָּבוֹר..."

"מה!" הצטעק פָּגָנֶל.

"ושם," המשיך הָארִי גְרַאנְט, "שרויים במחסור תמידי ובחוסר-כול, הם השליכו מִסמך זה בקו-האורך 153^{0} ובקו-הרוחב 37^{0} $11'$. החישו להם עזרה, ולא הם אבודים."

למִשמע השם תָּבוֹר זינק פָּגָנֶל ממקומו; הוא לא עצר ברוחו והצטעק:

"מה פירוש האי תָּבוֹר! הרי זה האי מָרִיָה תֶּרֶזָה!"

"ללא ספק, מר פָּגָנֶל," השיב הָארִי גְרַאנְט. "מָרִיָה תֶּרֶזָה במפות האַנְגְלִיוֹת והגֶרְמָנִיוֹת, אך תָּבוֹר במפות הצָרְפָתִיוֹת!"

באותו רגע חטף פָּגָנֶל בכתפו מהלומת אגרוף אדירה, אשר כופפה אותו. האמת מחייבת לומר, כי חבטה זו הנחית עליו הרב-סרן, אשר חרג, לראשונה בחייו, מהרגלי הנימוּס הקפדניים שלו.

"גֵיאוֹגְרָף!" הִפטיר מֶק-נַאבְּס בנימה של בּוּז מוחלט.

אך פָּגָנֶל אפילו לא חש בנחת זרועו של הרב-סרן. שהרי מה היתה חבטה זו לעומת המהלומה הגֵיאוֹגְרָפית אשר דיכדכה את רוחו!

כפי שסיפר זאת לגְרַאנְט, אט-אט התקרב אל האמת! הוא פיענח כמעט במלואו את המִסמך הסתום! בזה אחר זה הִתגלו לעיניו בוודאוּת בלתי ניתנת לערעוּר השמות פָּטָגוֹנְיָה, אוֹסְטְרַלְיָה, נְיוּ-זִילַנְד ואחר-כך לבשו סוף-סוף את משמעותם הסופית. המִלה contin, שהיתה תחילה continent, יבשת, שבה וקיבלה

אט-אט את מובנה האמיתי, continuelle, **תמידי**. המלה indi שהתפרשה תחילה indiens, אינדיאנים, ואחר-כך כ-indig'enes, ילידים, קיבלה את מובנה האמיתי indigence, מחסור. המלה הקטומה abor הוליכה שולל את הגיאוגרף הפיקח! פגנל התעקש לראות בה את שורשו של הפועל aborder, לנחות, אך בעצם לא היה זה אלא שם פרטי, שמו הצרפתי של האי Tabor, תבור, האי ששימש מקלט לניצוליה של *בריטניה*! היתה זו טעות שקשה למונעה, שכן במפות העולם של *דנקן* צוין האי הזעיר בשם מריה תרזה.

"אך אין זה משנה!" צווח פגנל ותלש את שערו. "אסור היה לי לשכוח את השם הכפול הזה! זה משגה שאין עליו כפרה, זו טעות שאינה הולמת את מזכירה של החברה לגיאוגרפיה! אני מבוזה!"

"מר פגנל," קראה ליידי הלנה, "אל תפריז בצערך!"

"לא, גברתי, לא! אינני אלא חמור-גרם!"

"אפילו לא חמור מלומד!" הפטיר הרב-סרן בתור נחמה.

משהסתיימה הארוחה, ערך הארי גראנט סדר בכל חפצי ביתו. הוא לא לקח עמו מאומה, שכן רצה שהפושע יירש את כל אוצרותיו של האדם הישר.

הם שבו אל האונייה. גלנרבאן התכוון להפליג עוד באותו יום ונתן את ההוראות בדבר הורדת הרב-מלחים אל החוף. איירטון הובא אל הסיפון ומצא עצמו לנוכח הארי גראנט.

"זה אני, איירטון," אמר גראנט.

"זה אתה, רב-חובל," השיב איירטון, בלא שניכרה בו כל הפתעה לשוב ולפגוש בהארי גראנט. "אני שמח לראותך בריא ושלם."

"מסתבר, איירטון, ששגיתי כשהורדתי אותך על חוף מיושב."

"כך מסתבר, רב-חובל."

"אתה תתפוס את מקומי על האי הנידח הזה. מי ייתן ויפיח בך האל רוח-חרטה!"

"אמן!" השיב איירטון בשלווה. אז פנה גלנרבאן לרב-מלחים ואמר לו:

"האם אינך נסוג מהחלטתך, איירטון, להינטש באי?"

"אינני נסוג, מילורד."

"והאי תבור מתאים לך?"

"בהחלט!"

"ועתה, הקשב לדברי האחרונים, איירטון. כאן תימצא מרוחק מכל אדמה, ובלא כל דרך ליצירת קשר עם בני-האדם. נסים הם נדירים ולא תוכל להימלט מן האי הקטן שעליו נוטשת אותך *דנקן*. תישאר בודד, תחת עינו הפקוחה של האל הקורא במעמקי הלבבות, אך לא תהיה אבוד ונשכח כפי שעלה בגורלו של הרב-חובל גראנט. אף-על-פי שאין אתה ראוי שיזכרוך, יהיו אנשים שייזכרו בך. אני יודע היכן אתה, איירטון, יודע היכן למצוא אותך, ולא אשכח זאת לעולם."

"ינצור האל את כבוד הלורד!" השיב איירטון בפשטות.

אלה היו המלים האחרונות שהחליפו גלנרבאן והרב-מלחים. הסירה היתה מוכנה. איירטון ירד לתוכה.

עוד קודם-לכן דאג ג'ון מנגלס להעביר לאי ארגזים אחדים של מזון משומר, כלים, כלי-נשק ומלאי של אבק-שריפה וכדורי עופרת. הרב-מלחים יכול אפוא

לְהִשתקם באמצעות יגיע-כפיים; מאומה לא חסר לו, אפילו ספרים, ובהם התנ"ך, היקר כל-כך לאַנְגְלִים.

שעת הפרידה הגיעה. הצוות והנוסעים נאספו כולם על הסיפון. הכול חשו צביטה בלב. מֶרִי גְרַאנְט ולֵיידי הֶלֶנָה לא יכלו לכבוש את התרגשותן.

"האִם כל זה נחוץ?" שאלה האשה הצעירה את בעלה, "האִם נחוץ להפקיר את האוּמְלָל הזה?"

"הדבר נחוץ, הֶלֶנָה," פסק גְלֶנֶרְבַאן. "זוהי הכַּפָּרָה!"

ברגע זה התנתקה הסירה מן הספינה, בפיקודו של ג'וֹן מַנְגְלְס. אַיְירְטוֹן, זקוף וקר-מזג כתמוֹל-שִלשום, הסיר את כובעו וניפנף בו בכובד-ראש.

גְלֶנֶרְבַאן, ועִמו כל אנשי-הצוות, גילו את ראשיהם, כפי שנוהגים בנוכחות אדם הנוטה למות, והסירה התרחקה בתוך דוּמייה כבדה.

כשהגיע אַיְירְטוֹן אל האדמה, זינק אל החול, והסירה שבה אל האונייה. השעה היתה ארבע אחר-הצהריים. ממרומי הסיפון יכלו הנוסעים לראות את הרב-מלחים, שלוּב-זרועות, נטוּע במקומו כפסל על כַּן של סלע, מתבונן באונייה.

"מפליגים, מִילוֹרד?" שאל ג'וֹן מַנְגְלְס.

"כן, ג'וֹן," נחפז להשיב גְלֶנֶרְבַאן, שהיה נרגש מכפי שרצה להודות.

"קדימהּ!" קרא ג'וֹן אל מְהַנְדֵס-המכונות.

הקיטור שרק בצינורות, המַדְחֵף טפח בגלים, ובשמונה בערב נמוֹגו בערפילי הלילה אחרוני הפסגות של האי תָבוֹר.

• 22 •

פיזור-הנפש האחרון של ז'ק פַּגָנֶל

ב-18 בַּמַּארס, אחד-עשׂר יום אחרי צאתה מן האי, קרבה *דַנְקֶן* לחופי אַמֶרִיקָה-הדרומית ולמחרת היום הטילה עוגן במִפרץ טַלְקָאוּאָנוֹ.

היא שבה אליו מקץ מסע של חמישה חודשים, שבמהלכם סבבה את כדור-הארץ והקפידה שלא לסטות מקו-הרוחב 37°. נוסעיה של אותה משלחת, שאין לה תקדים בקורותיו של *טְרַאבֶלֶרְס קְלַאבּ*, חצו לא מכבר את צ'ילֶה, את הפַּמְפּוֹת, את הָרֶפּוּבְּלִיקָה הָאַרְגֶנְטִינִית, את איי טְרִיסְטַן ד'אָקוּנְיָה, האוֹקְיָינוֹס ההוֹדי, איי אַמְסְטֶרְדָם, אוֹסְטְרַלְיָה, נְיוּ-זִילַנְד, האי תָּבּוֹר והאוֹקְיָינוֹס השקט. מאמציהם לא היו לשווא – הם השיבו למולדתם את ניצולי *בְּרִיטַנְיָה*.

לא נִפקד מקומו של איש מן הסְקוֹטִים האמיצים, שנענו לקריאת ה"לַיירְד" שלהם. הכול היו בדרכם לסְקוֹטְלַנְד הנושנה שלהם, שבים ממסע הדומה דִמיון רב לאחד המסעות בהִיסְטוֹרְיָה העתיקה.

משהשלימה *דַנְקֶן* את הצטיידותה, שבה לשיוּטה לאורך חופי פָּטָגוֹנְיָה, עברה על פני כֵּף-הוֹרְן ועשׂתה דרכה צפונה באוֹקְיָינוֹס השקט.

היה זה שַׁיִט רגוע מאין כמוהו. ספינת-השעשועים נשׂאה בקִרבה מִטען של אושר. הכול היה גלוי וידוע על הסיפון, כולל סוד רגשותיו של ג'וֹן מַנְגְלְס כלפי מֶרִי גְרַאנְט.

עם זאת נותר עניין אחד, חידה שסיקרנה את מֶק-נַאבְּס. מדוע זה מקפיד פָּגָנֶל להיות כרוּך היטב בבגדיו ועטוּף בצעיף, שכיסהו עד אוזניו? הרב-סרן חייב היה להבין את פשר ההתנהגות המשונה. אך פה המקום להעיר, כי חֵרף שאלותיו של מֶק-נַאבְּס, רמיזותיו וחשדותיו, לא פצה פָּגָנֶל את פיו ולא פשט בגד מבגדיו. לא ולא, אף לא כשחצתה *דַנְקֶן* את קו-המַשווה, וחיבורי הסיפון עצמם כמעט נמסו בחום של חמישים מעלות.

"הוא מפוזר כל-כך שהוא מְדַמה לעצמו כי הוא נמצא בסֶנְט-פֶּטֶרְסְבּוּרְג," אמר הרב-סרן, בראותו את הגֵיאוֹגְרָף עטוף באַדֶּרֶת גדולה, כאילו קפאה הכַּסְפִּית במדחום.

לבסוף, ב-9 במַאי, חמישים ושלושה ימים אחרי צאתם מטַלְקָאוּאָנוֹ ראה ג'וֹן מַנְגְלְס לפניו את אורות המִגדלוֹר של כֵּף-קְלִיר. הספינה נכנסה לתעלת סֶנְט-ג'וֹרְג', חצתה את ים אִירְלַנְד, וב-10 במַאי נכנסה למִפרץ קְלַייד. בשעה אחת-עשׂרה הטילה עוגן בדַמְבֶּרְטוֹן. בשעה שתיים אחר-הצהריים נכנסו הנוסעים לטירת מַלְקוֹלְם. תושבי הרמות העיליות הקבילו את פניהם בקריאות הֵידד.

נגזר אֵפוא משמים שהָארי גְרַאנְט ושני עמיתיו יינָצלו, שג'וֹן מַנְגְלְס יישׂא לו

לאשה את מֶרִי גְרַאנְט בקָתֶדְרָלָה העתיקה סֶנְט-מַנְגוֹ, שבה העניק הכּוֹמֶר פַּאקְסְטוֹן את ברכתו לכלולות בִּתו של הרב-חובל גְרַאנְט עם מושיעו, תשעה חודשים בדיוק אחרי שהתפלל להצלת הָארִי גְרַאנְט עצמו! נִגזר משמים שרוֹבֶּרְט יהיה לסַפָּן כמו הָארִי גְרַאנְט וכמו ג׳וֹן מַנְגְלְס, וכי תחת חסותו הנעלה של לורד גְלֶנֶרְבַאן ימשיכו במימוש מִפעלותיו הנשׂגבים של הרב-חובל גְרַאנְט.

אך כלום נגזר מִשמים שזָ׳ק פָּגָנֶל ימות רווק זקן? אולי.

ואמנם, לאחר מעלליו הנועזים, לא יכול הגֵיאוֹגְרָף המלומד להישאר באַלְמוניותו. לפיזור-נפשו יצאו מוניטין בכל החֶבְרָה הגבוהה הסְקוֹטִית. הוא היה כה מבוקש, עד שזמנו לא הספיק לו להיענות לכל ההזמנות האדיבות.

כך אירע שעלמה חביבה כבת שלושים, והיא לא פחות ולא יותר מאשר דודניתו של הרב-סרן מֶק-נַאבְּס, מוּזרה קצת בהליכותיה אך טובת-לב וחיננית, התאהבה במוּזרויותיו של הגֵיאוֹגְרָף והציעה לו את ידה. בעסק זה היה מעורב גם הון של מיליון, אך על כך נמנעו הכול מלדַבֵּר.

פָּגָנֶל נענה לחיזוריה של העלמה אָרָבֶּלָה; עם זאת נמנע מִלָּתֵת את הסכמתו.

היה זה הרב-סרן ששידך בין שני לבבות אלה, שנועדו זה לזה. הוא אף אמר לפָּגָנֶל כי הנישׂואים הם פיזור-הנפש האחרון שהוא יכול להרשות לעצמו.

פָּגָנֶל התלבט התלבטות ממושכת, ועד כמה שֵׁייראה הדבר מוּזר, לא יכול לפלוט את המִלה הגורלית: כן.

"האם העלמה אָרָבֶּלָה אינה מוצאת חן בעיניך?" שאל מֶק-נַאבְּס שוב ושוב.

"דווקא כן, רב-סרן! היא מקסימה!" קרא פָּגָנֶל. "אלף פעמים חמודה מדי, ואומַר לך בכֵנוּת שהייתי מעדיף שתהיה פחות חמודה! הייתי משתוקק שתהיה לה איזו מִגרעת."

"הֱיֵה רגוע בעניין זה," השיב הרב-סרן, "יש לה מִגרעת ולא רק אחת. אף למושלמת שבנשים יש תמיד צרור של מִגרעות. ובכן, פָּגָנֶל, גמרת אוֹמֶר?"

"אינני מֵעֵז," השיב פָּגָנֶל.

"נו, באמת, ידידי המלומד, מדוע אתה מהסס?"

"אינני ראוי לעלמה אָרָבֶּלָה!" היה הגֵיאוֹגְרָף משיב בקביעות בלא לשנות את דעתו. סובב היה סְחור-סְחור ולא פירש מדוע.

לבסוף, יום אחד, לאחר שהרב-סרן העיקש דְחָקוֹ אל הקיר, גילה לו פָּגָנֶל בסוד כמוּס, סימן-היכֵּר מסוים, שיקל על המשטרה לזהותו, אם תבוא זו ביום מן הימים לחפשׂו.

"שטויות!" קרא הרב-סרן.

"בדיוק כך," השיב פָּגָנֶל.

"מה זה משנה, ידידי הנכבד?"

"אתה חושב?"

"להיפך. פרט זה מוסיף לייחודך. מוסיף ליתרונותיך האישיים! זה רק עושׂה אותך לאיש שאין בִּלְתוֹ, שעליו חלמה אָרָבֶּלָה!"

והרב-סרן, ששמר על רצינות בלי להָפֵר אותה ולוּ לרגע, הותיר את פָּגָנֶל טרף לחרדותיו המציקות.

אחר-כך התקיימה שׂיחה קצרה בין העלמה אָרָבֶּלָה לבין מֶק-נַאבְּס. מקץ

פגנל היה הדור, אך מכופתר עד צוואר, וארבלה ממש נפלאה

חמישה-עשׂר יום נחגגה ברוב שׂשׂון ושׂמחה חתונה בחדר-התפילה של טירת מַלְקוֹלְם. פֶּגֶגֶל היה הדוּר, אך מכוּפתר עד צוואר, ואֲרָבֶּלָה ממש נפלאה.

ואִילוּלֵא גילה הרב-סרן את הסוד לגְלֶנֶרְבַאן, אשר סיפרו ללֵיידי הֶלֶנָה, שלחשה אותו לגברת מַנְגְּלְס, היה סודו של הגֵיאוֹגְרָף נשאר כמוּס לעדֵי-עד. בקיצור, הסוד הגיע לאוזניה של גברת אוֹלְבִּינֶט ומשם נפוץ לכל עבר.

במהלך שלושת ימי שִׁביו אצל המָאוֹרִים, נחקקה בגופו של פָּגָנֶל, מרגליו ועד לכתפיו, כתובת-קַעֲקַע. על לוח חזהו נחרטה דמות של קִיווי פְּרוּשׂ-כנפיים המְכַרְסֵם את לִבּו.

זו היתה ההרפתקאה היחידה במסעו, שממנה לא התנחם פָּגָנֶל לעד ובגינה רחש אֵיבה לנְיוּ-זִילַנְד. זו גם הסיבה שחֲרֶף ההפצרות וחֲרֶף צערו שלו, לא שב עוד לצָרְפַת. הוא חשש שאם ישוב מזכיר החֶבְרה לגֵיאוֹגְרַפְיָה, נושׂא כתובת-קַעֲקַע טרייה על גופו, עלולים ציירי הקָרִיקָטוּרוֹת ולַגְלְגָנֵי העיתונים הקטנים לשׂימו ללעג.

שוּבו של הרב-חובל גְרַאנְט לסְקוֹטְלַנְד היה לאירוע לאוּמי, וגְרַאנְט היה לאדם האהוּד ביותר בקָלֶדוֹנְיָה הישנה. בנו רוֹבֶּרְט היה ליורד-ים כמותו וכמו הרב-חובל ג׳וֹן, ותחת חסוּתו של לוֹרד גְלֶנֶרְבַאן שב ורקם את התוכנית להקים מושבה סְקוֹטִית במימי האוֹקְיָינוֹס השקט.

סוף החלק השלישי והאחרון

סדר הפרקים

חלק ראשון

חלק שני

חלק שלישי

ידיעה שפורסמה בעיתון *טיימס* אודות קרעי מכתב מסתורי שנמצא בבקבוק שנשלה מן הים מפיחה תקווה חדשה בלבם של מרי ורוברט. הם מאמינים שאביהם, הרב-חובל גראנט, אשר הפליג לחקור את איי האוקיינוס השקט, לא טבע במצולות. ככל הידוע, הוא יצא מקלאו בחודש יוני 1862, אך מאז איש לא שמע דבר, לא עליו, לא על אנשי צוותו ולא על ספינתו האבודה *בריטניה*.

מרי ורוברט מצטרפים למשלחת ססגונית היוצאת למסע חיפושים נועז. הם חוצים ימים ויבשות, שטים דרך האוקיינוס האטלנטי מאנגליה לדרום אמריקה, חוצים את היבשת לרוחבה, שבים ומפליגים לאוסטרליה וממנה לניו-זילנד, כשבעקבות הרמזים שעלו מן המכתב המתפורר, בכתב-ידו של אביהם, הם מקפידים לעקוב אחר קו הרוחב 37 מעלות.

חוויות מסעירות, הרפתקאות מופלאות וסכנות מסמרות-שיער ניקרות על דרכם. הם מתמודדים עם איתני הטבע הזועפים, עם גלי הים הסוערים ועם שיטפונות הגיאות המציפים את היבשה. הם נתקלים בזאבים אדומים המאיימים לטורפם, בקונדור ענק הנושא את רוברט המעולף לשחקים, ובבני-אדם אימתניים לא פחות - מכנופיית פושעים אוסטרלית המתכננת לשדוד את הספינה ועד לקניבלים בני-שבטים ניו-זילנדיים האומרים לאוכלם.

ילדי רב-החובל גראנט – תרגום חדש, מלא ומעודכן של ספר הילדים המופלא, פרי עטו של **ז'ול ורן**, הסופר הצרפתי בן המאה ה-19, שחזה בספריו כמה וכמה מפלאי הטכנולוגיה והמדע, כגון הצוללת, טיסה אל הירח, כיבוש הקוטב ועוד. הוא אף נחשב לאחד מחלוצי המדע הבדיוני וזכה לכינוי "נביא העת החדשה". האיורים היפהפיים הם אלה שעיטרו את הספר המקורי.

בין ספריו הנודעים של **ז'ול ורן** ראו אור בספרית מעריב גם: *מסביב לעולם בשמונים יום*, *מסע אל בטן האדמה*, *עשרים אלף מיל מתחת לפני-הים*, *חמישה שבועות בכדור-פורח*, *מיכאיל סטרוגוב*.

דאנאקוד 115-849